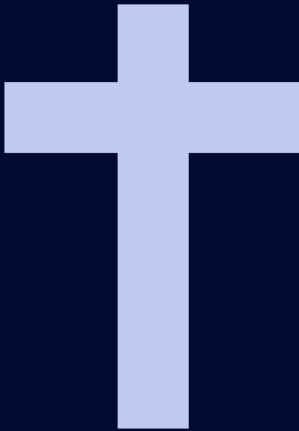

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus

Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

FRT	1
MATTHEW	2
MARK	45
LUKE	71
JOHN	116
ACTS	147
ROMANS	189
1 CORINTHIANS	210
2 CORINTHIANS	230
GALATIANS	243
EPHESIANS	251
PHILIPPIANS	258
COLOSSIANS	263
1 THESSALONIANS	268
2 THESSALONIANS	272
1 TIMOTHY	275
2 TIMOTHY	281
TITUS	285
PHILEMON	288
Hebrews	289
JAMES	304
1 PETER	309
2 PETER	315
1 JOHN	319
2 JOHN	324
3 JOHN	325
JUDE	326
REVELATION	328
Read the New Testament	350
GLOSSARY	362

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'
THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR
JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

AMERICAN BIBLE SOCIETY

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'

THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

[apw]

© 2012, AMERICAN BIBLE SOCIETY

printed in 1966 by the American Bible Society.

Reprinted by Permission.

www.americanbible.org

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons (by-nc-nd)

(Attribution-NonCommercial-No Derivatives)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

THE BOOKS OF THE NEW TESTAMENT

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí' hanádaakinolt'ííhí Jesus Christ, David bá nítini nyáázhí' naltsoos besi'aanúí. ² Isaac Abraham bá hizhchíí; Jacob Isaac bá náánázhchí; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchíí; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchíí; Ésrom Pháres bá náánázhchí; Áram Ésrom bá náánázhchí; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchí; Náasson Amínadab bá náánázhchí; Sálmon Náason bá náánázhchí; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchíí; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchíí; Jesse Óbed bá hizhchíí; ⁶ David, ízigo nant'án nlíni, Jesse bá hizhchíí; Urías n'íi bi'aahíí Sólomon David, ízigo nant'án nlíni, yá yishchíí; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchíí; Abíah Robóam bá náánázhchí; Asa Abíah bá náánázhchí; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchí; Jóram Jósaphat bá náánázhchí; Ozías Jóram bá náánázhchí; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchí; Áchaz Jóatham bá náánázhchí; Ezékias Áchaz bá náánázhchí; ¹⁰ Manásses Ezekías bá náánázhchí; Ámon Manásses bá náánázhchí; Josías Ámon bá náánázhchí; ¹¹ Bábylonyú isnángo odestíídá', áí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchí; ¹² Bábylonyú isnángo odestiiníí bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchíí; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchí; ¹³ Abíud Zoróbabel bá náánázhchí; Eliakim Abíud bá náánázhchí; Ázor Eliakim bá náánázhchí; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchí; Áchim Sadóc bá náánázhchí; Eliud Áchim bá náánázhchí; ¹⁵ Eleázar Eliud bá náánázhchí; Mátthan Eleázar bá náánázhchí; Jacob Mátthan bá náánázhchí; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchí; Josephú Mary holzéhi bika' nlii ni', Maryhíí Jesus, Christ holzéhi, yishchíí. ¹⁷ Áik'ehgo Abraham bits'á'dí' David nehená'zhí' dííts'adah hanáolchíí; David bits'á'dí' isnángo odestíízhí' dííts'adah hananáolchíí; áídí' isnángo odestiiníí bits'á'dí' Christ nyáázhí' dííts'adah hananáolchíí.

¹⁸ Díí k'ehgo nko Jesus gozlii: Bájá Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiltíí, ndi doo hwahá yil niinéh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé' silíí. ¹⁹ Yil niinéhihíí, Joseph holzéhi, nnee nkt'éégo at'éhi, Mary doo dénchó'égo bich'í' godigháh hát'íí dahíí bighá, doo hadín yígólsínégo bíl ilk'inásh't'aash, nzi. ²⁰ Áídá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeelgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká' dí'ihí bich'í' hadziigo gáníí, Joseph, David biye' níni, Mary ni'aa ándle'zhí' doo néndzid da; hiltsaq siliiníí Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí Jesus holzeego ádrilíí: bik'íí binchó'íí bits'á'zhí' hasdáyihiniíí doleelhíí bighá. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi áníí n'íí begolne'go be'ánágót'ííd, gáníígo, ²³ Isaq, na'ilíhn doo hwahá nnéh dahíí hiltsaq hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí bizhi'íí Emmánuel golzee doleel, áí, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíl nlii, golzeego ágolzee. ²⁴ Áídí' Joseph ch'inádzidgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ábihniidyú ádzaago Mary yil nnaá: ²⁵ Áídá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozlii'zhí; án Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

¹ Judéayú Béthlehem golzeegee Jesus gozliídá' Hérod nant'án nlii lék'e, áídá' ya'ái hanadáhdí' nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhí', ² Gádaaniigo, Jews

binant'a' gozliihí hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'isqósé dah hiit'ijhí bigħa daahohiikaahyú dekai. ³Hérod nant'an nlini la'íi nnee dawa Jerúsalemýú daagolíni bilgo díi daidezts'aqáda' doo bil daagozhó da lèk'e. ⁴Hérod okaqah yebik'ehi itisyú nadaandehi la'íi begoz'aani ye'ik'eda'ichíhi íla'áyílaago, Hayú Christ goleeh? daayilniigo nayídaadikid. ⁵Áik'ehgo gádaabihni, Judéayú Bétlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi k'e'eshchihí k'ehgo, ⁶Júda bini'yú Bétlehem nliní, Júdaee nant'an daanliní bil dátedaan'téé: nant'an shichagháshé, Israel hat'íi, yá nant'aa doleehí nits'á'dí'go goleehí bigħa, nii. ⁷Hérod dánant'í'ego nnee daagoyánihi yiká o'í'a'dá' nayídaadikid, Daadá' ts'isqósé dantsé hit'íi silij? niigo. ⁸Áidí' Bétlehemýú odaayis'a' gádaabihniigo, Ishkiin alts'iséé nt'éégo biká hadaanohtaa; baa nohkai lèk'eyúgo shí nanádaagodohiigo shíí aldó' ákú hoshkaahyú disháh. ⁹Nant'an ánihi daidezts'aqáda' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'isqósé dahs'aqo daayo'íi n'íi bádihyúgo hiltóq' nt'éégo, ishkiin alts'iséhi sitijígee bik'ehdi' dahs'aq silij. ¹⁰Ts'isqósé daayilts'aqáda' dázhó yaa bil daagozhó lèk'e;

¹¹Áidí' kñh yune' ha'ákaidá' ishkiin alts'iséhí báá, Mary holzéhi, yilgo daayilts'aqáda', yich'í' hayaa ádaadzaago daayokaqah: ilínihi nadaayiné'íi yidá'ch'ida'iztaqo óodo, jeeh didlidgo hikagolchini, frankincense holzéhi, la'íi jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, yaa daizné'. ¹²Nnee daagoyáni Bik'ehgo'ihí'nañ, Hérod bich'í'yú nádohkáh hela', daabihniigo yaa nadaiyeelgo, dabíi bini'yú onakai, lahyúgo. ¹³Anákaidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'dí'hi Joseph bil ch'í'nah ánágodlaa nayeelíí bee, gáníigo, Nándáh, mé' hik'e báá bilgo Egyptyú bil nkáh, akú nahísóotqá, nohwil nanánagsni'zhí'; Hérod k'ad mé' yizilheego yiká hantaa godigháh. ¹⁴Áik'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihí hik'e baqahí bilgo t'é'yú Egyptyú okai. ¹⁵Hérod dazts'aqzhí' da'akú naháztaq: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidíí ánií n'íi, ShiYe' Egyptdí' hannáh bildishni, nniidíí begolne'go ágodzaa.

¹⁶Áidí' Hérod nnee daagoyáni bich'í' nadaazhch'a'go yigoljídá' dázhó bágóchiidgo, ishikiin naaki bil ledaagodzaadi' hayaa godezt'igo dawa nateedgo yengon'áá Bétlehemýú, nnee daagoyáni Jesus yaa nayídaadikid n'íidí' godezt'igo. ¹⁷Jéremy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, gánniidíí begolne', ¹⁸Rámáyú la' bizhii daidits'ag, daachag la'íi chaa daadilwosh, Rachel bichagháshé yigha hichago, yati' inesk'azíí bee bich'í' yádaach'ilti' ndi doo hagot'éégo da lèk'e, bichagháshé da'ádaadhí bigħa.

¹⁹Hérod dazts'aqáda' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeelíí bee bil ch'í'nah ánágodlaa, ²⁰Gáníigo, Nándáh, niye' hik'e báá bilgo Israel hat'íi bini'yú bil nádnkáh: niye' daizilhee hádaat'íi n'íi nanezna'. ²¹Áidí' nádiidzaago biye' hik'e baqahí bilgo Israel hat'íi bini'yú onakai. ²²Arkeláus Judéayú nant'an nanásdlíí, bitaa Hérod sitijí n'íi gée nnaantlzhgo Joseph ya'ikonziidá', akú digháhzhí' neldzid: áik'ehgo bindzeehíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ, Doo ákú nñáh da, bihniid, áik'ehgo ni' lahyúgo Galilee golzeeyú okai. ²³Áidí' kñh goznílií Názareth golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, Án Názarene holzee doleel, daanii n'íi begolne'go.

3

¹Ái benagowaadá' John Baptize ágole'íi nnee yich'í' yaht'igo nyáá, da'igolijyú, Judéa bigodesdzogíí biyi', gáníigo, ²Nohwinchó'íi bits'á'zhí'

ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa. ³ Díínko Esáias, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi, yaa yaati'go gáníí n'íí, Da'igolíyyú hadíshí dilwosh, NohweBik'ehñ bádíhyú ilch'í'daagohle', intín ilk'ídezdzohgo bá ádaahle', níigo. ⁴ John bidiyágé bighán ha't'áhíí bighaa alzaa, ikal hilchú biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihií bílgo bihidán lék'e. ⁵ Áídá'go Jerúsalemdí' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'aqádí' la'íí túnlínií Jórdan holzéhi binaayú dahot'éhé ni' nagoz'aqádí' baa nánzáá, ⁶ Áík'ehgo bi'adaat'e' ncho'íí yaa nanádaagosni'dá', túnlínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

⁷ Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalnéhií yighá nehaskaigo yiltsaqádá' gáyihnií, Nohwíí, ch'osh bik'asda' golíhíí k'ehgo daakinokt'íhíí, hadín lá nohwádíhyú nohwiniigodilne' goz'aanií bits'á'nohkáh nohwihniid? ⁸ Da'aníí nohwincho'íí bits'á' ádaahdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nolsí, nest'á' nlt'éégo nádaant'íhíí k'ehgo nohwaa daide'aah. ⁹ Abraham bits'á'dí' daadihe'na'i doo idíldaadoh'nií da: Bik'ehgo'ihinañ díí tséé nazníí nnee Abraham bits'á'dí' daadihezna'híí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwidishnií. ¹⁰ Ch'il nkedn'aagee ilk'idá' bé'níil'aadgo ácha nniit'áq: ch'il dawa doo nest'án nlt'ééhií baa dahndéh dayúgo yó'ok'éhgo k'p' diltí' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹¹ Shihíí tú bee baptize ádaanohwish'íí gádníí, nohwincho'íí bits'á'zhí' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, bikee hishleeíí ndi doo bik'eh sitíí da: án Holy Spirit hik'e k'p' yee baptize ádaanohwi'íí doleeí. ¹² Be'ilch'íhé dahyotíí, t'oh naghái ilch'íhi goz'aagee nágosha doleeí; binest'á'híí ilk'eyihnií; áídá' bizhoolíí k'p' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidíid.

¹³ Áídí' Jesus Gálileedí' Jórdan túnlíízhí' nyáá, John baptize ábile'híí bighá. ¹⁴ Áídá' John doo hat'íí dago gáníí, Shíígo née shaa nyaa, shíí ni baptize áshííle'go dávik'ehdá'? ¹⁵ Jesus gábihnií, Ch'ík'eh ndi nzhq' k'adíí: nzhq'ogo ágot'eehíí dawa be'iidle'go dávik'eh. Áík'ehgo John baptize ábíílaa. ¹⁶ Jesus baptize ábi'delzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'í' hanádzaa: áídí' yáá bich'í' ilts'á' ádzaa go Bik'ehgo'ihinañ biSpirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníhigo yiltsaaníí dábilgo biká' dahnezdaa: ¹⁷ Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníígo yidezts'aq, Díínko shíYe' shíí nzhóni, án baa shíí gozhq'.

4

¹ Áídí' Jesus Holy Spirit nabílaago da'igolíyyú ch'iidn nant'án nabíntaahyú óyáá. ² Dá doo iyáné dizdin behiskaq, áí aq' hiskaqádá' shíná' silíí. ³ Na'íntaahíí baa nyáágo gábihnií, Ni Bik'ehgo'ihinañ biYe' nííyyúgo, díí tsééhií bán náodlee, nnií. ⁴ Áídá' Jesus gábihnií, Ágágozleego k'e'eshchíí, Nnee doo dá bán zhá yee hínaa da doleeí, áídá' Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí bizé'dí' behagohigháhíí dawa yee hínaa doleeí. ⁵ Ch'iidn nant'án godiyíhgo ízigo kíh goznilyú Jesus yíí o'áázhgo kíh biyi' da'ch'okaq'ahíí ts'idago goz'aanií bilatahyú yíí n'áázhgo, ⁶ Gánábíldo'niid, Bik'ehgo'ihinañ biYe' nííyyúgo gódah ch'í'nt'e': ágágozleego k'e'eshchíí, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí nlt'éégo binádaadeh'íí doleeí, ná daayíldoníí: áídí', Doo tséé hitágo hayaa ngeeh dahíí bighá anádaanokteel doo. ⁷ Jesus bich'í' hananádziigo gábihnií, Ágágozleego k'ená'ishchíí, Bik'ehgo'ihinañ neBik'ehñ doo nabíntaah da. ⁸ Áídí' dzií dázhó yúdahi biká'yú yíí hananát'aazhgo nnee ítah at'éégo hadaazt'íí dawa la'íí bi'ízisgo ágot'eehíí bíí ch'í'nah áyíílaago;

9 Gábíhñii, Díí nagoz'aanii dawa naa dinish'aa doleel, hayaa áñne'go shonkaqahyúgo. 10 Jesus gánábildo'ñiid, Yuwehyú, Satan: ágágozzeego k'ená'ishchíí, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehn zhá honkaqah, da án zhá bá na'iziid. 11 Áídí' ch'iidn nant'án bits'á'zhí' onáádzaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazni'.

12 Áídí' Jesus John ha'áneztíigo ya'ikonziidá' Gálileeyú óyáá; 13 Názarethdí' dahiyaago Capérnaumyí ngonle', túsikaanii bahyú, Zábulon hik'e Néphthalim bigodesdzogíí biyi': 14 Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, gánñiid n'íi begolne'go, 15 Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túnlíí hanaayú túsikaanii bich'í' Gálileeyú, doo Jews daanlíí dahíí bini'yú; 16 Godíihíyú naháztqá n'íi kọ' bená'dindíingo daayiltsaq; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztqá n'íi bich'í' idindláád silíí.

17 Áídí' godezt'i'go, Nohwinch'íí bits'á'zhí' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa, ñiigo Jesus yaht'i' nkegonyaa.

18 Jesus túsikaanii Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaq; áí lóg hadaayihileehíí daanlíí. 19 Áík'ehgo gádaayihñii, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihileehíí k'ehgo nnee shá nádaahohlángo ánohwishle'. 20 Dagoshch'í' lóg behaidlehé nanest'ólihíí da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lék'e. 21 Áídí' dahnáidiizaago ilk'isyú naki naayiltsaq, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, áí bitaa Zébedee bílgo tsina'eehíí yiyi' naháztqá, bílógbehaidlehé nanest'ólihíí nádaikkadgo; áík'ehgo yich'í' áññiid. 22 Dagoshch'í' bitaa tsina'eehíí yiyi' sidaadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.

23 Áídí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánátséh nagozniilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii nht'éégo baa na'goni'íi yaa yaht'igo, la'íi nnee bitahyú iltah at'éégo kah yaa nadaakaihíí hik'e daanníihíí náyihilziihgo anádaal. 24 Syria golzeeyú dáhot'éhé Jesus baa daach'ini: ákú iltah at'éégo daanníihíí hik'e kah yaa nakaihíí, góy'éégo bich'í' nadaagowaahíí, ch'iidn yisná ádaabísiníí, onádaatlishihíí, la'íi daadi'ilihíí yil nadaaskaigo Jesus nht'éégo ánádaayisdlaa lék'e. 25 Áík'ehgo nnee láágo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, la'íi Jórdan túnlíiníí hanaadi'hi biké' anátseeł lék'e.

5

1 Jesus nnee biké' anátseełíí yiltsaqago dzilyú hayaa: áígee nezdaago bitsilke'yu aldo' baa hikai: 2 Yil ch'ídaago'aah nkegonyaa, gáníingo: 3 Hadíí ídaagoch'iyolba'íi biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daanlíí. 4 Chaał nadaakaihíí biyaa daagozhóq le': bá nádaagodojool. 5 Bijíídí' isht'edaagodnt'éehíí biyaa daagozhóq le': ni'godzán dá goz'qá nt'éégo bíyéé doleel. 6 Nzhoogo ágot'eehíí dážhó hádaat'íihíí bighá shiná' hik'e dibá' daanliiníí biyaa daagozhóq le': áí náda'doldíí. 7 Bíl daagoch'oba'íi biyaa daagozhóq le': bíí aldo' baa goch'oba' doleel. 8 Bijíí biyi' daagozhóoníí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nañ daidołtséel. 9 Ilch'í'gont'éehíí benadaago'aahíí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daabildi'ñii doleel. 10 Nzhoogo ágot'eehíí ye'ádaat'eehíí bighá bich'í' nadaagoch'inłkaadíí biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daanlíí. 11 Shíí shighá nnee yati' yee daanohwokaalyúgo, nohwiniidaagodnłsiyúgo, la'íí léda'ilchoogo yati'

dénchɔ'éhíí yee nohwaa yádaakti'yúgo, nohwiya daagozhóó le'. ¹² Nohwił daagozhóó le', dážhó nohwił daagozhóó le': yaaká'dígo íziso ágot'eehíí nohwaa hi'né' doleek: nohwíí dánohwintségo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí da'ágát'éeego bich'i' nadaagoch'inlkaad ni'.

¹³ Nohwíí ni'goszán bi'ishijh daanołhij: áidá' ishijhíí doo nk'óózh da silijyúgo, nt'é bee nk'óózh análne'? Doo nt'é bee nt'éé da, daazhógo ch'élkádgo biká' nach'ikai doo. ¹⁴ Nohwíí ni'goszán biká' nnee bá'idindláádíí daanołhij. Dzil biká'yú íziso kih nagoznł dahgoz'aayúgo, doo hagotéego nant'i' da. ¹⁵ Ła'íí ik'ah kɔ'íí ch'idnłtłah lék'eyúgo, doo táts'aa bil hayaa nch'i'áah da go'íí, áidá' ik'ah kɔ'íí biká' dahnásił'áhé biká' dahch'ik'aah go'íí; áík'ehgo hadíí kih yune' naháztaaní dawa yee daago'ij. ¹⁶ Nnee bináát nohwits'á' idindláád le', áík'ehgo nt'éégo ánádaahł'ijhíí daayo'ijgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn íziso at'ééhíí bee ch'i'nah ádaanolsj.

¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí beke'eshchiiníí doo ánábiiyishdijhyú níyáá daashoh'ńíí da: doo ánábiiyishdijhyú níyáá da, áidá' dawa begolne'go níyáá. ¹⁸ Da'anii gánohwidishnii, Yáá hik'e ni'goszán bilgo bech'igonáhzhij' begoz'aaní biyi'dí' ayáhágo isdzohíí łá'íí dahts'idilhihíí doo daazhógo dá dahgoz'aq nt'éégo da, aqł alzaazhij. ¹⁹ Hadín díí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní ayáhágo ágot'eehíí ndi doo yikisk'eh at'éé dahíí, łá'íí áík'ehgo nnee yil ch'ídaago'aahíí, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú dážhó doo ilj dahíí bee hojij doleek: áidá' hadín díí begoz'aaní yikisk'eh at'ééhíí łá'íí yee ilch'ígó'aahíí, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú íziso at'ééhíí bee hojij doleek. ²⁰ Begoz'aaní ye'ik'eda'ilchihí hik'e Pharisees daanłni bitisgo nt'éégo ádaanoht'eyúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daahleeh go'íí, nohwildishnii.

²¹ Doo ánídá' díí k'ehgo nnee bángot'aqgo daadesots'aq ni', Doo izilhéé da; hadín izis-hij'íí góyéégo bágóz'áni at'éé, golzeego: ²² Áidá' gádaanohwildishnii, Hadín bik'isn doo nt'é bigħa dayú yik'enñiihíí góyéégo bágóz'áni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yilñiihíí baa yá'iti'go bágóz'áni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáq da, yilñiihíí ch'i'idn biko' dilti' yuyaa bágóz'áni at'éé. ²³ Áík'ehgo bech'okaqhíí biká' dahnási'ńilí goz'aqgee nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań baa nánné'yúgo, nik'isn bil dahgosín'aqhíí binánñiihyúgo; ²⁴ Da'áígee da'ch'okaqh goz'aqgee nt'éhéta nánné' n'íí siné'dá' nik'isn bich'i' nñágho ilk'ínágodłdłqoh; áid' t'aqzhij' nádndágho ánita Bik'ehgo'ihí'nań baa nánné'. ²⁵ Hadín naa dahgoz'aaní dagoshch'i' bil ik'ínágodłdłqoh, yána'iti'héyú bil hi'ashdá'; dahyúgohíí dánkoo aayánáltihíí yaa nide'ahi at'éé, aayánáltihíí aasitini yaa niltéehgo ha'anil'e'. ²⁶ Da'anii doo ch'ínánódáh át'éé da, dá aqł na'ínñilgo zhá, nildishnii.

²⁷ Doo ánídá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanołsij lán shj, Doo nant'i' nahkai da, golzeego: ²⁸ Áidá' shíí gádaanohwildishnii, Nnee isdzán dážhó hat'ijgo déncħ'égo yinel'jidíí ilk'idá' bijij biyi' yuyaa nant'i' deyaa. ²⁹ Nináá dihe'nazhinéégołhíí nchɔ'go ánát'ijł ánłsijyúgo ha'aahgo yó'olne': nits'í łahzhij' da'ádijhyúgo doo nzhɔ' da, áidá' nits'í dabiighago ch'i'idn biko' dilti' yuyaa, hell holzéhí, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhɔ' da. ³⁰ Nigan dihe'nazhinéégołhíí nchɔ'go ánát'ijł ánłsijyúgo nadnłgeeshgo yó'olt'e': nits'í łahzhij' da'ádijhyúgo doo nzhɔ' da, áidá' nits'í dabiighago ch'i'idn biko' dilti' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhɔ' da. ³¹ Gánádaadi'nii ni', Hadín bi'aa yó'onáyilt'e' hat'íiníí,

naltsoos yiká' ilk'ínát'aash: ³² Áídá' shíí gádaanochwildishnii, Hadín bi'aa doo nnee la' yil nant'í' na'aash dadá' yil ilk'ínát'aazhyúgo, nant'í' naghaago áile': hadín isdzán yó'ot'e' n'íí yil nnááyúgo, áí nneehíí yil nant'í' na'aash hileeh.

³³ Doo ánídá' gádaach'niigo ba'ikonaadaanohtzj lán shj, Doo daazhógo nit'la dahnádinlniih da le', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee hagot'éégo ánniihíí k'ehgo ánlé': ³⁴ Áídá' shíí gádaanochwildishnii, Doo yaaká' bee nohwit'la dahnádaadidoñniih da; áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahíí bigħa: ³⁵ La'íí doo ni'goszán bee nohwit'la dahnádaadidoñniih da; áí Bik'ehgo'ihí'nañ dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; áí ízigo kġh goznííí nant'an ízísíí góliníhi at'ééhíí bigħa. ³⁶ Doo nitsits'in ndi bee nit'la dahnádinlniih da, nitsizil dala'á ndi doo lġaigo dagohíí dilhġgo áóléh at'éé dahíí bigħa. ³⁷ Ha'oh, dagohíí, Dah, zhá daadohni, doo nohwit'la dahnádaadidoñniih da ndi da'aniigo ádaadohni: la'ihíí nch'íhíí bits'á'dí'go at'éé.

³⁸ Doo ánídá' gádaadi'niigo ba'ikodaanohtsġ lán shj, Nohwiñáá hayi'ááyúgo biñáá hanádoh'aal, nohwiwoo hayi'ááyúgo biwoo hanádoh'aal: ³⁹ Áídá' shíí gádaanochwildishnii, Nnee nch'ogo nohwich'í' at'ééhíí doo bich'í' t'áqzhí' ádaanoht'ee da: hadín nit'laah yonlts'yúgo, lahzhinéé bich'í' nnanint'aah. ⁴⁰ Dahadín ni'íí bigħa naa yá'iti'dá' nahayilts'oozyúgo, ni'íícho áldó' doo baa rġhí' da. ⁴¹ Dala'á dahgost'ó'yú niñdeyoodyúgo, nakidn dahgost'ó'yú bil n'áash. ⁴² Hadín dant'éhéta níyókeedíí baa nné', hadín dant'éhéta bá ch'ínné'yúgo doo bich'í' t'áqzhí' hóntá' da.

⁴³ Doo ánídá' gánádaadi'niigo ba'ikonaadaanohtzj lán shj, Nit'ahdí' góliníí zhá nil nzhqodá' nik'enníhíí bik'enníh le'. ⁴⁴ Áídá' shíí gádaanochwildishnii, Nohwik'enníhíí nohwil daanzhógo le', yati' yee daanochwokáahíí biyaa daagozh'ógo doleeł daahoh'níí le', hadíí bil daanołch'ó'íí nt'éégo bich'í' ádaanoht'ee le', nch'ogo nohwich'í' ádaat'eehíí la'íí nohwiñdaagodninsíí bá da'ohkqah le'; ⁴⁵ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bizhaazhé daanohtj: án nch'íí hik'e nzhqohíí dálet'eego biká'zhí' ya'ái hanádohgo áyíłsġ, nt'éégo at'ééhíí hik'e doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíí dálet'eego biká' nagolġhgo áyíłsġ. ⁴⁶ Hadíí bil daanohtshooníí zhá nohwil daanzhóqoyúgo, nt'éé bigħa nohwich'í' nahi'níí? Tax bich'í' nadaahi'nííhíí ndi hadíí yil daanzhooníí bil daanzhógo ya'? ⁴⁷ Nohwik'isyú zhá bilák'e nádaadohnihyúgo, la'ihíí hant'é bee bitisgo ádaanoht'ee? Tax bich'í' nadaahi'nííhíí áldó' da'ághat'éé ya'? ⁴⁸ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn dázhó nt'éégo at'éé, nohwil áldó' ágádaanoht'ee le'.

6

¹ Doo dá nnee binadzahgee zhá nnee bich'í' nt'éégo ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanohwinil'íhíí bigħa: ágádaaht'ijyúgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bits'á'dí' doo nt'é nohwich'í' naho'níí at'éé da. ² Tédaat'iyéhií dant'éhéta baa nné' lġk'eyúgo, doo náđh ġigaahíí bésh dilwoshé yee aniigo da, daanzhógo ádaadil'iinií Jews ha'ánálséh nagoznil yune' la'íí intínyú nnee bada'ohíhíí bigħa ágádaat'íhíí k'ehgo doo ánt'j da. Da'anii gánochwildishnii, Ilk'idá' áí bich'í' nahasníí at'éé. ³ Áídá' tédaat'iyéhií dant'éhéta baa nné'yúgo nigan dihe'nazhínéé ánát'íhíí ne'eshganzhínééhíí doo yígóltsġ da le'. ⁴ Dánant'í'ego baa nné': áík'ehgo dánant'í'ego ánada'ch'ol'jil ndi yo'iinií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníí at'éé.

⁵ Onkqaahgee doo daanzhoo ádaadil'íhí k'ehgo ánt'éégo da: áí ha'ánázéh yune' la'í'ik'ída'itingee nazíigo da'okqaahgo bíl daagozhóó, nnee daabine'íigo. Da'aníi gádaanohwildishníi, Ik'idá' áí bich'í' nahasníli at'éé. ⁶ Áídá' ni, onkqaahyúgo, ntééh yune' ha'ánnángo, ídíl da'déntííhdá' níTaa nagont'í'yú honkqaah; áń dánant'í'ego ánáda'ch'ol'íí ndi yo'iiníi, níTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníi at'éé. ⁷ Da'ohkqaahgee be'ádaadohniíhí doo dayúweh doo nt'é bighayú be'ádaadohnií da, doo Jews daanlíi dahíi ádaat'eehí k'ehgo: áí lqágo yádaasiilti'yúgo zhá Bik'ehgo'íhi'nań nohwidits'ag, daanzí. ⁸ Doo áík'ehgo ádaanoht'ee da: nohwiTaa hant'é bídaanohd'íhí yígólsí, t'ah doo hwahá bíhóhkeed da. ⁹ Díi k'ehgo nkó da'ohkqaah: NohwiTaa yaaká'yú dahsíndaahíi, Nizhi'íi dílzíhgo bígózíh le'. ¹⁰ Nant'án níj'íhí begodowáh. Hagot'éégo ánníiyú yaaká'yú benagowaahíi k'ehgo ní'gosdzán biká'yú áldó' begodolníi. ¹¹ Díi j'íi daahíidáq doleelíi nohwá ágonksí. ¹² Hadíi nch'ogo nohwich'í' ádaaszahíi bighá baa nágodent'qahíi k'ehgo neé áldó' nch'ogo ádaasiidzaahíi bighá nohwaa nádaagodin'áah. ¹³ Nanohwída'dintaah yune' onohwoníi hela', áídá' nch'ogo at'ééhíi bits'á'zhí' hanánohwihí'níi: Dahazhí' dawa bá nant'áá, la'íi ninawodíi itisyú át'éhi, la'íi ízísigo ánt'éhi dahazhí' bee síríz'íi doleel. Doleelgo at'éé. ¹⁴ Nnee binch'ohíi bighá baa nádaagodeso'qayúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn áldó' nohwaa nágode'aahi at'éé: ¹⁵ Áídá' nnee binch'ohíi bighá doo baa nádaagodeso'qá dayúgo, nohwiTaa áldó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

¹⁶ Dáshiná' da'ohkqaah lék'eyúgo, daanzhoo ádaadil'ini doo k'ehgo adaanoht'ee da: áí dáshiná' da'okqaahgee ídaadaagoch'iyolba'go binii hago ándaayol'íi, nnee dáshiná' oshkqaahíi yídaagólsí le', daanzigo. Da'aníi gádaanohwildishníi, Ik'idá' áí bich'í' nahasníli at'éé. ¹⁷ Áídá' ni dáshiná' onkqaah lék'eyúgo, nitsizíl nntlag, níni tángis; ¹⁸ Áí bee nnee dáshiná' onkqaahíi doo yídaagólsí da, níTaaahíi zhá na'gont'í' ndi yígólsí: áík'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'íí ndi yo'iiníi, níTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníi at'éé.

¹⁹ Ní'gosdzán biká' dawahá nohwíl da'íliníi doo nadaanoht'ee da, dánkó gólchoozhi nohwits'á' da'iyáq, beshihíi nohwits'á' dichíh, la'íi da'in'íhíi nohwee dain'íh: ²⁰ Áídá' yaaká'yú zhá nada'noht'ee, akúyúgo zhá gólchoozhi doo nohwits'á' da'iyáq da, beshihíi doo nohwits'á' dichíh da, la'íi da'in'íhíi doo nohwee dain'íh at'éé da: ²¹ Dahayú nohwíl ílini sínílyú, áí zhá baa natsídaahkees doo. ²² Konáá'íi kots'í bikó'í at'éé: áík'ehgo konáá nlt'ééyúgo kots'í dahot'éhé bikó' golíni at'éé. ²³ Áídá' konáá doo nlt'éé dayúgohíi, kots'íhíi dahot'éhé díhíi at'éé. Koyi' ná'dindíin' níi kots'á' díhíi síl'íyúgo, áí dážhó díhíi at'éé.

²⁴ Doo hadíin' binant'a' naki da, da'á' bíl nch'odá' la'íhíi bíl nzhoo doleelí at'ééhíi bighá; dagohíi da'á' yotá'dá' la'íhíi yich'ó'aa doleelí at'éé. Bik'ehgo'íhi'nań hik'e hágóldzilíi dá'aa doo hagot'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ²⁵ Áí bighá gádaanohwildishníi, Nohwi'íhi'na'íi doo baa nohwíl daagoyéé da le', hant'éshá' hisháq doleel, daanoht'ee; dagohíi nohwits'í doo baa nohwíl daagoyéé da le', hant'éshá' ágoshdle', daanoht'ee. Ya' idánhíi íhi'naahíi bitisgo ilíi gá, ya' diyáqé kots'íhíi bitisgo ilíi gá? ²⁶ Dló' yúdahyú nada'inihíi baa natsídaahkees: doo k'eda'dílee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'ik'edaayihiniíi bá gowá goz'áq da; da'ágát'éé ndi nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bá da'diiné'. Ya' nohwíi áí bitisgo da'inohlíi gá? ²⁷ Nohwitaahyú

hadín daahohneezíi yaa natsékeesíi zhá bee ayáhágo ndi ts'ídag ndikséhgo ádidle' gá? ²⁸ Hant'é bighá diyagé baa nohwil daagoyéé? T'oh dénzhónéhíi baa natsidaahkees; doo nada'iziid da, doo da'it'ool da ndi nlt'éégo daanokseel: ²⁹ Da'ágát'éé ndi Sólomon ízigo at'éé lèk'e ndi doo díi t'oh dénzhóné k'ehgo ik'e'isdlaa da, nohwildishnii. ³⁰ T'oh díi jii noseehíi, áidá' iskaá daadidliidíi ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nlt'éégo bik'e'islaadá' danilt'eego ya' ái t'ohíi bitisgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwik'e'islaa gá, nohwíi nohwi'odla' ádaayáháhi? ³¹ Áik'ehgo, Hant'é da'iidaá shíhíi? dagohíi, Hant'é da'iidlaá shíhíi? dagohíi, Hant'é ádaagohiidle' shíhíi? doo daadohniigo baa nohwil daagoyéé da le'. ³² (Doo Jews daanlii dahíi ái zhá itisgo hádaat'íi:) áidá' ái dawa bídiñ daanohliihíi nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn yígósi. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi hik'e bits'á'dí' nzhoggo ágot'eehíi ntse biká hádaat'íi; áik'ehgo díi dawahá áldó' nohwiyéé doleel. ³⁴ Áik'ehgo yiskaágo hago ágot'eehíi doo baa nohwil daagoyéé da le': ái dabíi na'idintl'og ndi at'éé. Dala'á jii nagont'ogíi da'ái zhá dá bik'eh.

7

¹ Doo hadín baa nádaaht'íi da le', áik'ehgo nohwíi áldó' doo nohwaa nádaach'it'íi da doleel. ² Aanádaaht'íihíi k'ehgo nohwíi áldó' nohwaa nádaach'it'íi doleel; dáhołaágo kaa daasohné' lán shí n'íi k'ehgo da'ágáhołaágo nohwaa nádo'né'. ³ Hant'é bighá nik'isn bináá yune' tsj alts'iséé sitaaníi hí'íi, áidá' nihíi nináá yune' tsj nchaahi sitaaníi doo hí'íi da? ⁴ Ni nináá yune' tsj nchaahi sitáqadá', hagot'éégo nik'isn gálmnii, Shik'isn, ai tsj alts'iséé nináá yune' sitaaníi ná haoshtíih? ⁵ Ni, nzhog ídní'íni, ntse nináá yune' tsj nchaahi sitaaníi hatíih; áik'ehgo nlt'éégo go'íi nleehgo ánita nik'isn bináá yune' tsj alts'iséé sitaaníi bá hatíih.

⁶ Nt'é dilziníi doo gósé baa daahohníi da, la'íi nohwiyo' nlt'éhíhíi doo góchi bich'í' odaahokkaad da, ágádaaht'íiyúgo dánko yiká' nakai doleel, áidí' nohwich'í' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

⁷ Ídaadohkeed, áik'ehgo hant'é ídaadohkeedíi nohwaa hi'né'hi at'éé; hádaadoh'íi, áik'ehgo hant'é hádaadoh'iiníi nádaadohné'hi at'éé; dáádítíh ndaanokts'í, áik'ehgo nohwá ch'í'itíihíi at'éé: ⁸ Hadín ídókeedíi baa hi'né'hi at'éé; hadín hádéz'iiníi hant'é hádéz'íi shíhíi náidiné'hi at'éé; hadín dáádítíh ndaats'íhíi bá ch'í'itíihíi at'éé. ⁹ Nohwitaahyú la' nnee biye' golíni, biye' bán bíyokeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? ¹⁰ Dagohíi lóg bíyokeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yilteeh gá? ¹¹ Daanohchq' ndi nohwichagháshé nt'é nlt'éhi baa hi'né'íi bídaagonoksyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éhéta nlt'éhíhíi bíyokeedíi yaa yiné'hi at'éé. ¹² Áik'ehgo nnee hagot'éégo nohwich'í' ádaat'eego hádaaht'íihíi k'ehgo nohwíi áldó' bich'í' ágádaanoht'ee: ái Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi hik'e binkááyú nada'iziid n'íi ye'íich'ídaago'aaahíi bik'ehgohi at'éé.

¹³ Ágołts'óségo ch'ígót'í'yú ch'ínokháh: nteelgo ch'ígót'í'ihíi, goteelgo intínhíi góyéé nágost'áqyú intín, láágo ákóne' ha'ánátséh. ¹⁴ Ágołts'óségo ch'ígót'í'ihíi, ágołts'óségo intínhíi, ái zhá ihí'naa bich'í' intín, da'akwíiyé zhá ákú ch'ekáh, doo láágo da.

¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi ádaadil'íni baa daagonohsáq, ái dibelíi bikágéhíi daabidiyagégo nohwaa hikáh, áidá' biyi' yuyaahíi ma'cho dázhq' shiná' daanliiníi k'ehgo at'éhi ádaat'ee. ¹⁶ Dá binest'á'híi bee

bídaagonoŋsɪ doleeɫ. Ya' dahts'aa'íi hosh baa ndaach'ihiniil née, née figs kɔ'dahosh baa ndaach'ihiniil née? ¹⁷ Ch'il nt'éhiihií nest'án nt'éehii bah dahnándahi at'éé; áidá ch'il dénchɔ'éhii nest'án dénchɔ'éhii bah dahnándahi at'éé. ¹⁸ Ch'il nt'éhiihií doo nest'án dénchɔ'éhii bah dahnándahi at'éé da, la'íi ch'il dénchɔ'éhii doo hagot'éégo nest'án nt'éhiihií bah dahnándahi at'éé da. ¹⁹ Ch'il dawa doo nest'án nt'éehii bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kɔ' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. ²⁰ Áik'éhgo binest'á'ihii bee bídaagonoŋsɪ doleeɫ.

²¹ SheBik'ehú, sheBik'ehú, daashihiihií doo dawa yaaká'yú dahsdaahn bilat'áhgee daanliinií itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn aniihií yikisk'eh at'éehii zhá itah daaleeh. ²² Ái bijii nnee láágo gádaashihii doleeɫ, NohweBik'ehú, nohweBik'ehú, ya' doo daanónjiigo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yakti' da láni? Ya' doo nich'í ádaan'niigo ch'iidn hadaaniidzood da láni? Ya' doo nizhi' biláhyú ízigo ánágot'ihii be'ádaant'ee da láni? ²³ Nohwí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhí' nohkáh, nchɔ'go ádaaht'ini, bíldishniil.

²⁴ Dahadín shiyésts'áago shiyati' yikisk'eh at'éehii díi k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tséé yiká' bigowá ágodlaa: ²⁵ Láágo nanágotij, la'íi tú ná'dijoɫ, la'íi bigowá bich'í' nádiyok; ndi doo nagongeeh da: tséé biká' goz'áqahí bighá. ²⁶ Áidá' dahadín shiyésts'áa ndi shiyati' doo yikisk'eh at'éé dahii, díi k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sái biká' bigowá ágodlaa: ²⁷ Láágo nanágotij, la'íi tú ná'dijoɫ, la'íi bigowá bich'í' deyolgo nangóngo': gowá nabígotz'íih silij. ²⁸ Jesus áí qal yaa nagosni'dá' ich'ígon'áqahí bighá nnee bíl diyadaagot'ee lək'e: ²⁹ Yebik'ehii k'ehgo yil ch'ígó'aahii bighá, doo nnee begoz'aaniú ye'ik'eda'ílichii ádaat'eehii k'ehgo da.

8

¹ Dziɫ biká'dí' nkenádiidzaadá' láágo biké' anázeel lək'e. ² Nt'éégo la' nnee lóod doo inádiñ dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhí' hayaa adzaago gábilni, SheBik'ehú, náshírlzihií bik'e síntijgo nígonsɪ, hánt'íiyugo náshírlzihi. ³ Áik'éhgo Jesus yich'í' dahdidilniidí' yiká' ndelniihgo, Hasht'í; nándzihi, yihii. Ái dábilgo lóod n'íi inásdíid lək'e. ⁴ Áidí' Jesus gábilni, Hadín dánko bíl nagolní' hela'; ti'i, okáqah yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ádndle'go, nt'éhéta be'okáqahí Bik'ehgo'ihí'nañ baa nné', Moses ngon'áq lək'ehii k'ehgo, áik'éhgo nándzihií nnee yidaagosi doleeɫ.

⁵ Jesus Capernaum golzeeyú nyáádá', áígee siláada daɫá'á gonenadín binant'a'ii náboqáqho baa nyáágo, ⁶ Gábilni, ShiNant'a', shána'iziidíi di'il silínihi yaat'éégo bíl na'dini'go gowayú sitij. ⁷ Jesus gábilni, Áku dísháhgo naszihi. ⁸ Siláada nant'án gábilni, ShiNant'a', shigowá yune' ha'ánnáhgo ndi doo bik'eh sitij da: déhadziihgo ndi shána'iziidi nadzihi ndi at'éé. ⁹ Shii áldó' shinant'a' golij, shihii siláada bá nansht'aa: daɫá'á, Dah nnáh, bíldishniiyúgo dahdigháh; la'íi, Yushdé', bíldishniiyúgo shaa higháh; la'íi shána'iziidi, Díi ánlé', bíldishniiyúgo áí áilé'. ¹⁰ Jesus áí yidezts'áqadá' débídíyagodzaago nnee biké' náseehí gáyihi, Da'anii gádaanohwildishni, Israel hat'i'íi bitahyú ndi doo hadín díi k'ehgo bi'odla' golíni baa nsháh da. ¹¹ La'íi gánádhik'ni, Láágo ya'ái hanadáhdí' la'íi ya'ái onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac la'íi Jacob yil dahnáhaztaq doleeɫ, yaaká'yú dahsdaahn bilat'áhgee daanliinií bitah: ¹² Áidá' nnee, yaaká'yú dahsdaahn bilat'áhgee daanlij le'at'éé n'íi, chagoheel yune' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo hdaach'idiik'ash doleeɫ.

¹³ Jesus silááda binant'a'íi gáyihñii, Nádndáh; hagog'éégo osíndlaqádíi da'áí k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo silááda binant'a' bána'iziidihíi da'áígee dagoshch'í' nadziih.

¹⁴ Áídí' Jesus Peter bigową yune' ha'ayáádá' Peter bi'aahíi bimaa nezgaigo sitíigo yiltsąą. ¹⁵ Bigan yedelñiih, áík'ehgo nezgai n'íi bits'ą' gonyáá: áídí' nádiidzaago yá da'dezné'.

¹⁶ Áídí' o'i'áázhi' godeyaago ląągo ch'iidn isná ádaabiksiníi bich'í'yú yil neheskai: áík'ehgo hadaadzi'íi zhá bee ch'iidn hainihyood, ła'íi daannihíi dawa nádaayilziih: ¹⁷ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nán binkááyú na'iziidi, gánñiid n'íi begolne'go, Néé doo daanldzil dahíi, ła'íi nohwikah n'íi dawa dabízhá idá'áyiidlaa.

¹⁸ Jesus binaayú nnee láni ła'at'éehíi yiltsąądá', Hanaazhi' nohwil nada'do'eeł, nñiid. ¹⁹ Áígee begoz'aaníi ye'ik'e'ikchíhi baa nyáágo gábihñii, lch'ígó'aahíi, dahayú anadááyú níké' anáshdał doo. ²⁰ Jesus gábihñii, Ma'ndi bi'i'án daagolíi, dló' yúdahyú nada'iníihíi ndi bit'oh daagolíi; áídá' shíi nnee k'ehgo Niyááhíi doo hayú nshteehi at'éé da. ²¹ ła' bitsilke'yuhíi gábihñii, ShiNant'a', haląą shitaa ntsé lehishteehyú dósha'. ²² Jesus gábihñii, Shiké' hínáá; áídá' nanezna'íi dabíi kedaakii'ñii le'.

²³ Áídí' tsina'eehíi yehiyaadá' bitsilke'yu aldó' ehikai. ²⁴ Nt'éégo tú yat'éégo bíł deyol, áík'ehgo tsina'eehíi tú nádídáhíi beh nádilk'ool: áídá' Jesus-híi ilhosh lék'e. ²⁵ Áík'ehgo bitsilke'yu bich'í' nnikaigo ch'ínádaabisidá' gádaañii, NohweBik'ehñ, hasdánohwiñíi: dak'azhą tétt'áh nohwil ogo'eeł. ²⁶ Áík'ehgo gádaayihñii, Hant'é lą bighą ndaakdzid, ntsóląą'at'éégo nohwi'odlą doo hwoi da? ñii. Áídá' nádiidzaago nyolhíi túhíi bíłgo yich'í' hadziigo nkenágoheltq'. ²⁷ Áík'ehgo nnee bíł díyadaagot'éégo gádaañii, Nnee ląą daat'éhi díi, nyolhíi ła'íi túhíi ndi da'áyiñiiyú ádaat'íi!

²⁸ Hanaayú Gérgesenes daagolíiyú bíł nada'diz'eeldá' nnee lena'ñihíi goz'ąądí' nnee naki, ch'iidn isná ádaabiksinihíi, Jesus yaa n'ááz, bédach'ildzidhíi bighą doo hadín alhánégo bit'ah ch'egháhi da. ²⁹ Yat'éégo gádaañii, Hago ląą ánohwile'go ánt'íi, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłni? Nohwiniigodilne'íi doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnle' née?

³⁰ Áígee da'anahyú góchi da'iyąągo nanalse'. ³¹ Áík'ehgo ch'iidn náda'okąąhgo gádaabihñii, Hanohwinyóódyúgo, góchi nanalse'íi beh nohwinyóód. ³² Áík'ehgo, Hahkeeh, yilñiid. Hakiídá' góchi nanalse'íi yeh hikíi: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnkíigo túsikáni yeh hikíi, áík'ehgo tú yil daadesdzii. ³³ Áídí' góchi yinádaadéz'íi n'íi nádnkíigo kñh goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabiksi n'íi hago ádaabi'deszaahíi dawa yaa nadaagosni'. ³⁴ Áídí' kñh goznilgee daagolíníi dawa Jesus yich'í' ch'ínátsąą: áík'ehgo daayiltsąądá' náyokąąhgo gádaayihñii, Nohwini'dí' ch'ínáh.

9

¹ Áídí' Jesus tsina'eehíi yeh hiyaago hanaayú dabíi gólíiyú bíł oná'í'éeł. ² Nt'éégo ła' nnee dí'ili baa daach'iskąą: Jesus daabi'odlą' yigótsjídá' nnee dí'ilihíi gáyihñii, Shiye', nił gozhóq le'; ninchq'uhíi bighą dák'ad naa nágodet'aah. ³ Áídá' begoz'aaníi ye'ik'eda'ikchíhi ła' dábiyi'yú, Díi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ádil'jigo áñii, daanzí. ⁴ Natsidaakeesíi Jesus yigótsjigo gádaabihñii, Nt'é bighą nohwijíi biyi' yuyaa nchq'go natsidaahkees? ⁵ Hadíihíi

doo nyeego ách'iniih da, Ninch'ohíi bigha dák'ad naa nágodet'aah; dago-híi, Nádnáhgo dahnnáh? ⁶ Ni'godzán biká' nnee binch'ohíi bigha baa nágodet'aahíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonolš doleelhíi bigha, (nnee di'ili sitiiníi gáyilnñiid,) Nádnáhgo biká' sintiiníi dahnádné'go gowayú nádndáh. ⁷ Áik'ehgo nádiidzaago gowayú onádzaa. ⁸ Nnee láágo íla'adzaahíi díi daayo'íidá' bíl díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'naa ya'ihédaanzí, nnee díi k'ehgo á'ih'íigo yaa goden'áqhíi bigha.

⁹ Jesus áidí' higaalgo nnee Matthew holzéhi tax nanáhi'níigee sidaago yiltsáadá', Shiké' dahnnáh, yilñii. Áik'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

¹⁰ Jesus iyaágo nezdaago, tax bich'í' nadaahi'níilíhik'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi láágo hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yil da'iyáago dahdinezbiñ. ¹¹ Pharisees daanlíni daabo'íidá' Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Nt'é bigha no-hwích'ígó'aahíi tax bich'í' nadaahi'níilíi hik'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi yil da'iyáq? ¹² Jesus ái yidezts'áadá' gádaabiñii, Doo hago'ádaat'ee dahíi ízee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daanníihíi zhá. ¹³ Hant'é niigo ágodi'níihíi bídaagono'aah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okaqhíi bitisgo nnee laadaach'oba'íi hásh'íi, niigo: shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, No-hwinch'ó'íi bits'á'zhí' ádaahne', bíldishñiiyú n'yáá, áidá' doo nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi ágáldishñiiyú n'yáá da.

¹⁴ John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gádaañii, Nt'é bigha néé hik'e Pharisees daanlíni lahgee dáshiná' da'ohíikaqah, áidá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaqah da? ¹⁵ Jesus gádaabiñii, Ya' ni'i'néhgee nnee íla'ádaat'eehíi nnee niinéhíi yil nakaiyugo doo bíl daagozhó'go da néé? Dahagee nnee niinéhíi bits'á' nádíleeh ndi at'éé, áigee dáshiná' da'okaqah doleel. ¹⁶ Ko'íi dénoch'ehíi doo nak'á' ánidéhíi bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ánidéhíi íhanigháhgo dayúwehégo onanálad. ¹⁷ La'íi wine áni alzaahíi ikagé wine benaktiníi dénoch'ehíi doo biyi' tádaach'iníi da: ágách'idzaayúgo wine benaktiníi kots'á' daidíidoh, áik'ehgo winehíi qal ha'ijool, la'íi wine bee naktí n'íi da'ílíi hileeh: áidá' wine áni alzaahíi wine benaktiníi ánidéhíi zhá biyi' tádaach'iníi, áik'ehgo da'íla nlt'éé.

¹⁸ Jesus t'ah bich'í' yakti' nt'éégo nant'án la' baa nyáágo biyahzhí' hayaa adzaago gábilñiid, Shitsi' áni daztsaq: ndi yushde', biká' ndenlñihgo nnaahó'naa. ¹⁹ Áik'ehgo Jesus nneehíi yiké' dahiyaago bitsilke'yu aldó' biké' dahiskai.

²⁰ Nt'éégo isdzán díi bigháníiigo nakits'adah bíl legodzaahi Jesus yine'dí' ninyaago bí'íi bidá'yú yedelñiih: ²¹ Ídíl yakti'go gáníi, Bí'íi zhá ndi bedenshñiihyúgo nlt'éé náshdleeh. ²² Jesus lédiidzaago bíltsaq, áik'ehgo gábilñii, Shilah, ni' gozhó' le'; ni'odl'íi nlt'éégo ánániidlaa. Áik'ehgo dagoshch'í' nlt'éé násdlíi. ²³ Áidí' Jesus nant'án bigowa yune' ha'ayáágo, tsísol yeda'do'aahíi hik'e nnee daagodnch'aadíi yiltsáago, ²⁴ Ch'inohkáh, yilñiid: na'ílin doo daztsaq da, daazhógo ílshogho at'éé. Ái bigha baa daach'odloh lék'e. ²⁵ Nnee íla'adzaahíi daawa ch'ináítsáadá' Jesus ha'ayáágo na'ílinhíi bigan yiltsoodá' nádiidzaa. ²⁶ Áik'ehgo ái bin'aayú dahot'éhé ágodzaahíi baa ch'iníi lék'e.

²⁷ Áidí' Jesus dayúweh higaalgo nnee naki bináá ádaagodini biké' dahizh'aazh, adíid daadilwoshgo gádaañii, David biye' ílini, nohwaa ch'onbáah. ²⁸ Kih yune' ha'ayáágo nnee bináá ádaagodini baa n'áázh: Jesus gádaayilñii, Ya' ágá'ishléhgo nohwi'odlq' golíi néé? Ha'oh, nohwiNant'a',

daabilnii. ²⁹ Áík'ehgo bináá ádaagodinií bináá yiká' ndelniigo, Hago nohwí'odlǎ' nel'aanii dávik'ehgo nohwá begolne', bihniid. ³⁰ Áík'ehgo bináá nádaagosdliigo, Hadín yígonolsíh hela', Jesus ndzilgo baa daasni'. ³¹ Da'ágát'ée ndi o'áazhyú dahot'éhé yaa nadaagosni'.

³² Áidí' dahnádkáh nt'éégo nnee doo yakti' dahi, ch'iidn isná ábiksini, Jesus baa bil ch'ikai. ³³ Áík'ehgo nneehí biyi'dí' ch'iidn habi'dinodzoodá', nnee doo yakti' da n'íi hadzii: áík'ehgo nnee íla'adzaahí bil diyadaagot'eego gádaanii, Israel hat'í'íi bitahyú doo hak'i díi k'ehgo ágot'eehíi daahiltséhi da. ³⁴ Áidá' Pharisee daanlíni, Ch'iidn nant'án binawodíi bee ch'iidn hainihiyood, daanii. ³⁵ Áidí' Jesus kíh nagoznilyú hik'e gotahyú yitah naghaa, Jews ha'ánáshé nagoznilyú ích'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii baa na'goní'íi nlt'éhi yaa yakti'go, la'íi nnee bitahyú íltah at'éégo daannihíi hik'e kah yaa nakaihíi dawa náyihilzihgo naghaa.

³⁶ Jesus nnee láni yo'íigo, dibelíi nadaabinyoodíi da'ádihgo nakai lehíi k'ehgo doo daanldzil dago íltanáhosaaquíi bighá dázho yaa ch'oba' lèk'e. ³⁷ Áidí' bitsilke'yu gádaayihíi, Nest'án dázho lǎágo nest'áqádá' nada'iziidíi doo lǎá dahíi bighá doo hwoi da; ³⁸ Áík'ehgo nest'á' yeBik'ehń bich'í' da'ohkqahgo gádaabíldohniíh, Nada'iziidíi ninest'á' nádaayihigeshyú daadnl'áa.

10

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yushdé' daayihniidá' spirits daanchó'i hadainihiyóod doleelgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'aa, íltah at'éégo daannihíi hik'e kah íltah at'éehíi yaa nadaakaihíi nádaayilzihgo áldó' yaa daagodez'aa. ² Nakits'adah nadaal'a'á gádaaholzee; dantséhií Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas la'íi Matthew, tax bich'í' nahi'níi; James, Alpheús biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Tháddeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite níni, la'íi Judas Iscáriot, Jesus ch'íyido'aahíi. ⁵ Díi nakits'adahíi Jesus odaahi'aago gádaayihíi, Doo Jews daanlíi dahíi bitahyú dohkáh hela', la'íi Samáriayú kíh nagoznilyú dohkáh hela'. ⁶ Israel hat'í'íi bitahyú, dibelíi ch'a'onehezdeehíi k'ehgo zhá bich'í' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa, daadohniigo baa yádaakti'. ⁸ Daannihíi nádaaholziíh, nnee íóod doo ínádih dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihíi nlt'éégo ánadaahdle', nanezna'íi nádaabihol'naah, ch'iidn nnee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahníi. ⁹ Nohwestsoo bizis biyi' yuyaa óodo, beshligai, dagohíi zhaali ítsogé odaahníi hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'íltini, dagohíi nohwí'ícho naki, ik'e'an nohwikee, la'íi tsj be'idiltshé dahdaadohniíi hela': nnee na'iziidíi bá di'négo goz'aa. ¹¹ Dahadíi kíh nagoznilyú dagohíi gotahyú dohkáhyúgo, hadín nlt'éégo at'éehíi biká' na'ídaadokidgo, lahyú naadohkázhí' bil nahísóotaa le'. ¹² Gowá yune' ha'ahkaigee, Ich'í'gont'éehíi díi gowá yune' be'ágót'ee le', daadohnií. ¹³ Áígee daagolíníi nlt'éégo ádaat'eeyúgo nohwil ích'í'gont'éehíi yil daanlíi doo: doo nlt'éégo ádaat'ee dayúgo, nohwil ích'í'gont'éehíi dánohwíi nohwil nádodlee. ¹⁴ Dahadíi doo hádaanohwit'íi dayúgo, nohwiyati' doo yídaayésts'aa dayúgo, áí gowá dagohíi kíh goznílii bits'á' dahnádohkáhgo, nohwikee baq leezhíi baa daa'haa. ¹⁵ Da'anii gádaanohwíldishnií, Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijíi Sodom hik'e

Gomórrah golzeegee daagolíí n'íí biniidaagodilne'íí bitisgo áí kîh goznilgee daagolííni biniigodolníí.

16 Ma' bitahyú dibelíí k'ehgo daanohwide'á: áí bighâ ch'osh goyááhíí k'ehgo daagonohsâ, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'aqzhi' nádaadołghash da. 17 Nnee baa daagonohsâ: yánadaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleeł, la'íí Jews íla'ánát'íih nagoznil yune' hanohwináda'íiltsa doleeł; 18 La'íí nant'ánchañ hik'e ízigo nant'ánhíí biyahzhi' nnádaanohwích'ílteeh doleeł, shíí shighâ, áí hik'e doo Jews daanlií dahíí áldó' bináál shá nadaagołni' doleeł. 19 Nohwaa yá'iti'yú nohwíl ch'ideskaiyúgo, hagog'éégoshâ' hasdzii, hant'éshâ' dishníi, doo daanohsî da: hant'é daadohniíhíí da'áí bik'ehenkéézzgee nohwaa hi'né' ndi at'éé. 20 Áí doo dánohwíí hahdziih da, ndi nohwíTaa bits'á'd'igo Spirit-híí nohwinkááyú hadziíh ndi at'éé. 21 Nnee la' bik'isn zideeyú nyide'aah doleeł, la'íí nnee la' bizhaazhé ágáydoliił: châgháshé báâ hik'e bitaa yich'î' nanádaagonłkaadgo bik'ehgo nabi'ditseeđ doleeł. 22 Shizhi' bee daanohwích'ozhiíhíí bighâ nnee dawa bíl daanohch'og' doleeł: áídá' dahadíń dângont'í'zhî' dahildóhíí hasdâbi' dolteeł. 23 La' kîh goznilgee nohwiniidaagoch'idnłsiyúgo, lahyúgo náadohkâh: da'aníi gádaanohwíłdishníi, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdzaazhi' Israel hat'í' bikîh nagoznilíí t'ah doo hwahá dawago nohkâh da doleeł. 24 Bíłch'ígót'aahíí bíłch'ígót'aahíí doo yitiso at'éhi at'éé da, la'íí na'iziidíí doo binant'a' yitiso at'éhi at'éé da. 25 Bíłch'ígót'aahíí bíłch'ígót'aahíí yilgo dáleht'eego dábił'eh, la'íí na'iziidíí binant'a' yilgo dáleht'eego dábił'eh. Bigowâ golíínií Beelzebub daalch'iniigo daabich'ozhiíyúgo, bichâgháshé itisgo nch'og'go daabich'ozhií doleeł. 26 Áík'ehgo doo bédaaldzid da: k'ad dawahá bíl le'izkaad n'íí ch'í'nah ádolníí; la'íí k'ad dawahá nan'î' n'íí bigóziłhgo ádolníí. 27 Godíłhił yune' nohwíl nagoshni'íí idindlááyú baa nadaagołni: nant'î'ego bee nohwích'î' ha'odzihíí kîh biká'dí' daadołwoshgo baa nadaagołni'. 28 Hadíí kots'í nadaitseeđá koyi'siziiní doo nadaitseeđ at'éé dahíí doo bédaaldzid da; áídá' ch'iidn bik'og' diltłi' yuyaa kots'í hik'e koyi' siziiníi oyiné'híí, án zhâ bédaaldzid. 29 Ya' dlo'dichiné naki zhaali kichí'é dałá'á ilíigo nahiniíh gá? Da'ágát'éé ndi nohwíTaa doo hat'íí dayúgo dałá'á ndi doo ni'yú bits'â' naokáad at'éé da. 30 Nohwitszilí ndi dawa ík'idá' hotagi at'éé. 31 Áík'ehgo doo nédaaldzid da, dlo'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inohłií da. 32 Dahadíń nnee binadzahgee, Áń bígonsî, shíłniíhíí, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágádidishníí. 33 Áídá' dahadíń nnee binadzahgee, Áń doo bígonsî da, shíłniíhíí, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágádidishníí. 34 Ní'godsán biká'zhî' íłch'î'gont'ééhíí nkeniné' doo daasho'nií da: doo íłch'î'gont'ééhíí nkenishné'híí bighâ niyáá da, bésh be'idiltishé niitáago niyáá. 35 Nnee la' bitaa bíl híł nanágonłkaad doleeł, isdzán bi'isdzâ' bíł híł nanágonłkaad, la'íí isdzán hik'e bá'iyéhií áldó' bíł híł nanágonłkaadgo ashle'híí bighâ niyáá. 36 Nnee dabíí bichâgháshé bich'î' nanádaagonłkaad doleeł. 37 Dahadíń bitaa dagohíí báâ shíí shítisgo bíł nzhooníí doo shíyéé hileehgo dábił'eh da: la'íí dahadíń biye' dagohíí bitsi' shíí shítisgo bíł nzhooníí doo shíyéé hileehgo dábił'eh da. 38 Dahadíń bitsî' ílna'ááhíí doo dahiditłihgo shiké' dahdigháh dahíí doo shíyéé hileehgo dábił'eh da. 39 Dahadíń bi'ihí'na' bíł ilínií bits'â' da'ilíí hileeh: áídá' dahadíń shíí shighâ bi'ihí'na' doo bíł ilíí dahíí, án zhâ dahazhi' ihí'naahíí yaa higháhi at'éé.

40 Dahadíń nánohwidnłtiiníí shíí áldó' náshidnłtini at'éé; dahadíń

náshidnktinií shides'a'íi aldó' náidnktini at'éé; ⁴¹ Dahadín nnee Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi nliñhí bigha nádnktinií, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihinañ bainé'íi án aldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadín nnee dávik'ehyú át'ééhií nliñhí bigha náidnktinií, nnee ágát'ehi nt'é Bik'ehgo'ihinañ bainé'íi án aldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé. ⁴² Dahadín, Jesus yiké' higaalñi bigha, díi doo íziso at'éé dahíi idee bee tú sik'azíi ndi yá ná'íksíihyúgo, da'aniigo gádaanohwíldishñii, Bik'ehgo'ihinañ bich'í' nayihiniíi da'aniigo biyéé dolee!

11

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi aal yíl ch'ídaagoz'aa dá' Jews daanlíni bikíh nagozñiyú ilch'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagolñi'go onanázaa. ² John ha'ásitíi yune' Christ anát'íihíi ya'ikonzíidá' bitsilke'yu naki Christ yich'í' oyil'a'go, ³ Gáyihñiid, Ya' ni higháhi n'íi ant'íi née, dagohíi la'i biká daadéet'íi née? ⁴ Jesus gábiñii, John bich'í' nádoht'aashgo díi disokts'aanií la'íi ho'íinií baa bil nagolñi': ⁵ Bináá ádaagodñ n'íi bináá anágodle', doo nadaakai da n'íi náhikáh, nnee lóod doo ináñh dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íi nt'éégo anádaidle', bijeyi' ádaagodñ n'íi da'idits'ag anádaidle', nanezna' n'íi naahikáhgo anádaidle', tédaat'iyehíi yati' baa gozhóni bee bich'í' yada'iti'. ⁶ Hadín shodlaágo doo t'aazhí' at'éé dahíi biyaa gozhógo dolee!, ñii.

⁷ Onát'aazhdá' Jesus nnee íla'at'éehíi John yaa nagolñi'go yich'í' yakti'go nkegonyaa gáníigo, Da'igolíiyú nt'é hádaadeh'íiyú nasohkai? T'oh bit'aq nteelíi bil godiyohíi née? ⁸ Nt'é hádaadeh'íiyú nasohkai áidá' Nnee nt'éégo bik'e'izláhi née? Hadíi bidiyáge nt'ééhií nant'an golíígee nadaakaihi at'éé. ⁹ Nt'é lqá hádaadeh'íiyú nasohkai áidá'? Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi yitiso at'éhi, no-hwíldishñii. ¹⁰ Díi baa k'e'eshchíi n'íi án át'íi, Shinal'a'a náñh dish'aa, náñh ilch'í'gole'go. ¹¹ Da'aniigo gánohwíldishñii, Nnee daagozliinií bitahyú doo la' John Baptize ágole'íi yitiso at'éé da: áidá' yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií bitahyú hadín dázhó doo ílñi dahíi John yitiso at'éé. ¹² John Baptize ágole'íi ni'goszán biká' nagaadi' godezt'igo nnee yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daaleh dázhó hádaat'íigo idéedaalnaa. ¹³ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi la'íi begoz'aanií baa k'e'eshchiinií ágone'íi dabíntésadá' yaa yíl nadaagosni', John nyáazhí'. ¹⁴ Shiyati' nádaagodoh'aah hádaat'íiyúgo gánohwíldishñii, Elías, hígháh n'íi, át'íi. ¹⁵ Hadín bijeyi' golíinií, íyést'saq le'.

¹⁶ Dzaaqee nnee daainolt'íihí hant'é bil íshhah nishleego baa nagoshñi'? Na'iniih nagoz'aaqee chagháshé íla'at'éégo ilch'í' ádaaniigo, ¹⁷ Tsísol bee no-hwich'í' da'nt'aal ndi doo hak'í da'olzhizh da; nohwich'í' daahiichag ndi doo hak'í ch'adaashinolzhil da, daahídi'nihií nnee díi goldohgee daagolíinií bil dáteht'ee. ¹⁸ John doo iyáago la'íi doo idlaágo nyáa dadá', Ch'iidn biyi' golíi, daalch'inií. ¹⁹ Shíi, nnee k'ehgo Niyáahíi, isháago la'íi ishdláago niyáadá' gádashikh'inií, An dichini la'íi idlánihi, tax bich'í' nadaahi'nihií la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bit'eké nliini, daach'inií. Da'anii igoyá'íi nt'é ádaat'íihí bee bígózih.

²⁰ Kíh nagoznií biyi' Jesus íziso aná'ol'íihí lqágo ye'anát'íidá' bincho'íi doo yits'á'yúgo ádaane' dahíi bigha yíl daaditeh nkegonyaa, gáníigo, ²¹ Korázingee daagonhliinií, nohwá góyéé dolee! Bethsáidagee daagonhliinií aldó' nohwá góyéé dolee! Nohwitahyú íziso anágot'íihí Tyre

hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíníí doo ánídá' nak'á'dich'ízhé bik'inazlaadá' ilch'ii yiyl' naháztaago bincho'íi yits'á'zhì'go ádaasdaa doleel ní'. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijíí Tyre hik'e Sídon bitisgo nohwiniigodidolníí, nohwíldishníí. ²³ Nohwíí, Capérnaumgee daagonohlínií, yaaká'zhì'go hanohwid'níííí, nohwíí ch'iidntahzhì'go nohwidido'níí: nohwitahyú ízisgo ánágot'íííí Sódongee ágágodzaayúgo, díí jíí Sódóm t'ah goz'áq doleel ní'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijíí ní', Sódóm golzeehíí, bitisgo nohwiniigodidolníí, nohwíldishníí.

²⁵ Áídá' Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ yokáqahgo gáníí, ShiTaa, yaaká'zhì' hik'e ní'zhì' nant'án nílinihi, díí ilch'ígót'aahíí nnee daagoyáágo bíl' ídaagozínihíí baa ch'anant'í' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch'í'nah áneeíí nich'í' ba'ihénsí. ²⁶ Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'íígo ágónlaahihi. ²⁷ ShiTaa bits'á'dí'go dawa shaa hí'níí: doo hadín shíí, Bik'ehgo'ihí'nañ bíYe' nshlíni, shígólsini at'éé da, shiTaa zhá; lá'íí doo hadín shiTaa yígólsini at'éé da, shíí bíYe' nshlíni zhá, lá'íí dahadínta shiTaa bich'í' bigózhì'go áshle'íí ádd' shiTaa yígólsí.

²⁸ Daanohwigha nada'ohsiidíí lá'íí ndaazgo dahda'ohheehíí shich'í' nohkáh, áik'ehgo hádaasolgo ánohwishle'. ²⁹ Izénázwodíí láhdi' nábiyi'hishaalgo shits'á'dí' ígonl'áah; shijíí yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídésht'íí da: áik'ehgo nohwiyi' siziinií hanáyol doleel. ³⁰ Izénázwodíí láhdi' nábiyi'hishaalyúgo doo ná nyee da doleel, da'íghéelgo ánisinií doo ná ndaaz da doleel.

12

¹ Áídá' Jews daagodnksinií bijíí Jesus t'oh naghái hentíinií yiyl'yú higaak; bitsilke'yu yíl hikaahgo shiná' daasilíígo t'oh naghái binest'á' nadaayiniígo daayiyáq nkegonyaa. ² Pharisees daanlíni daabiltáqadá' gábiñnií, Díni'íí, godilzinií bijíí doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai. ³ Jesus gádaabíñnií, Ya' David hik'e yíl nakaihíí bílgo shiná' daasilíígo, hago ádaasdaa láñ shíhíí doo hwahá baa da'ohshíih da néé? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáqah goz'áq yune' ha'akaigo, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye' okáqahgo baa hí'né'go níí'né' n'íí, doo daayiyáqgo bágoz'ánihi daayiyáq, áí bánhíí okáqah yedaabik'ehi zhá daayiyáqgo goz'ánihi. ⁵ Da'ch'okáqah goz'áq yune' okáqah yedaabik'ehi godilzinií bijíí doo daagodnksí da ndí doo bee bida'itah dahíí, begoz'aanú bek'e' eshchiinií biyi' doo hwahá baa da'ohshíih da néé? ⁶ Dzàqáqee hadín da'ch'okáqah goz'aanú yitisgo at'éhi naghaa, nohwíldishníí. ⁷ Dawahá nast-seedgo bedaashich'okáqahíí bitisgo nnee laadaach'oba'íí hásh't'íí, níigo aníhíí bídaagonólsiyúgo, shíí, doo shaa dahgoz'áq dahíí, doo shaa yádaati' da doleel ní'. ⁸ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilzinií bijíí ndi beshik'eh. ⁹ Áídá' dahiyaadá' Jews ha'ánálséh goz'áq yune' ha'yáá.

¹⁰ Áígee nnee bigan daalá'ázhiñéé binawod ásdíídi itah sidaa lék'e. Nnee lá'íí Jesus dant'éheta bee baa dahgosit'aa daanzígo nayídaadilkid gádaaniigo, Ya' godilzinií bijíí ná'ch'ilzihií begoz'áq néé? ¹¹ Jesus gádaabíñnií, Nohwitahyú nnee lá' bidibehíí daalá'áhi godilzinií bijíí o'í'án yune' ogo'yúgo, yíltsoodgo hanáidishood ya? ¹² Nnee dibehíí yitisgo ílíí go'íí! Áik'ehgo godilzinií bijíí nlt'éégo ánách'ot'íílgo goz'áq. ¹³ Áídá' nnee bigan binawod ásdíídi yich'í' gáníí, Yushde' dahdinlíh. Áik'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, láhzhíñéehíí ga'at'éé násdlíí.

14 Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagog'éégo Jesus daayizilhee doleeíí yaa nadaagoshchíí. 15 Jesus díí yígótsigo áídí' dahnyaa: nnee biké' dahnánksaa, áí dawa náyihilizih; 16 Áídí' gádaayiknii, Ch'ídaashinoh'aah hela': 17 Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, gánniidíí begolne'go ána'got'íí, 18 Shinal'a'a, haktííníí, shíł nzhóni, shiyi'siziiníí bíł dábik'ehyú át'éhi daaneł'íí: shiSpirit-hú biká'zhí' ashłéhgo doo Jews daanłíí dahíí bich'í' dábik'ehyú ágot'eehíí yaa nagolní' doleeł. 19 Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da doleeł; da'ntínyú bizhihíí doo hadín yidits'ag da doleeł. 20 Dábik'ehyú ánách'ot'ííłí itis silíigo áyíłlaazhí' t'oh hichóodíí doo yitíh da, túko'íí beh hiit'í'í det'íh dachihíí doo yinktsees da doleeł. 21 Bíí bizhi'íí doo Jews daanłíí dahíí bada'okíí doleeł.

22 Nnee la' ch'iidn isná ábiksini bináá ágodíh, la'íí doo yałti' dahi baa bíł ch'íkaigo náyilizih: áí nnee doo yałti' da n'íí yałti' la'íí go'íí násdlíí. 23 Nnee dawa bíł díyadaagot'eego gádaanniid, Án David biYe' at'íí ya'? 24 Phárisees daanlíni áí daidezts'áadá' gádaannii, Ch'iidn nant'án, Beélzebub holzéhi, binawodíí bee díí nnee ch'iidn hainihiyood, daanii. 25 Natsídaakesíí Jesus yígótsigo gádaayiknii, Nnee dałaháyú binant'a' golííníí dabíí íłch'í' nanágonłkaadyúgo da'íłí hileeh; kíh goznílgee daagolíníí dagohíí dáła' naháztaaníí dabíí íłk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da: 26 Satan nnee biyi'dí' Satan hainihiyoodyúgo, dabíí íłch'í' naná'idiid; áík'ehgo yebik'ehíí hagog'éégo nzaad begoldoh? 27 Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadín bee ch'iidn hadainiyood áídá'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. 28 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit bee ch'iidn haniisoodyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwitahyú íłk'ídí' nant'aa. 29 Hagog'éégo la'íí nnee nalwodi bigowá yune' ha'ách'ighaago dawahá bíyééhíí ch'in'ííh? Nnee nalwodíí ntsé kich'íłt'ó hik'e go'íí. Áídá' dawahá bíyééhíí bits'á' ch'in'ííh. 30 Hadín doo bíł gonsht'íí dahíí shich'í' got'ínihi at'éé; hadín doo bíł íła'ána'ishdle' dahíí shits'á' ts'íłt'íigo áile'hi at'éé.

31 Áík'ehgo gádaanohwíłdishnii, Konchó'íí dawa la'íí Bik'ehgo'ihí'nań dénchó'go baa yách'íłti'híí bighá kaa nágodit'aah doleeł: áídá' Holy Spirit dénchó'go baa yách'íłti'yúgo híí doo kaa nágodinot'aah at'éé da. 32 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dénchó'go shaa yách'íłti'híí bighá kaa nágodit'aah doleeł: áídá' Holy Spirit dénchó'go baa yách'íłti'híí bighá doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díí jíí goldohíí hik'e nágoldohíí ndi. 33 Ch'íł nt'ééyúgo, binest'á' áldó' nt'éé ngolníí; áídá' ch'íł dénchó'yúgo, binest'á' áldó' dénchó' ngolníí; ch'íł hago'at'ééhíí binest'á' bee bigózini at'éé. 34 Ch'osh bik'asda' golííníí k'ehgo hałinolt'ííłí, hagog'éégo nt'éégo yádaakti', nchó'go ádaanoh'eeda'? Kojíí yune' hagog'éégo goz'áą shíhíí bee yách'íłti'hi at'éé. 35 Kojíí yune' nt'éégo goz'aaníí bee nt'éégo ách'ít'éhi at'éé: kojíí yune' nchó'go goz'aaníí bee nchó'go ách'ít'éhi at'éé. 36 Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijíí nnee yati' da'íłíníí dawa yee hadaadzi' n'íí bighá baa yá'ití'doleeł, nohwíłdishnii. 37 Niyati' n'íí bee nt'éégo ánt'ééhíí ná ha'dodzih, dagohíí niyati' n'íí bee nángodot'aah.

38 Begoz'aaníí ye'ik'eda'íłchíhi hik'e Phárisees daanlíni la' Jesus gádaayiknii, Íłh'ígó'aahíí, godiyíhgo be'ígóziníí la' nohwíł ch'í'nah áńle'. 39 Yich'í' hananádzigo gádaayiknii, Nchó'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daahinolt'ííłí godiyíhgo be'ígóziníí yiká daadéz'íí; áídá' be'ígóziníí doo bíł ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígóził alzaahíí zhá. 40 Jonas taagi jíí hik'e taagi t'é' lóg nchaahíí bibid

sitiíhí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, taagi jji hik'e taagi t'é' leyí' sitií doleeí. ⁴¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijíí nnee Nínevehgee daagolíí n'íí daahizíígo nnee daahinolt'ííhíí yaa yádaahtí'go, Nohwíí nohwitísgo daanchò' nì', daadidoñiik: Nínevehgee daagolíínií Jonas yaktí'go daidezts'áqáá' binchò'íí yits'á'zhí' ánádaasdzaa; áidá' k'adíí Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ⁴² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijíí isdzán nant'ánihi hayaadí'go nyááhíí hizíígo nnee daahinolt'ííhíí yaa yaktí'go, Shíí shitisgo daanchò' nì', didoñiik: án dážhò nzaadí' n'yáá, Sólomon bigoyá' yidits'íhgo; áidá' k'adíí Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáá. ⁴³ Spirit nchò'íí nnee yiyí'dí' háyááadá' tú ádjhyú aanádaal, hayú hanayóohíí yiká hantaago; áidá' doo hagee da lèk'e. ⁴⁴ Áík'ehgo gáníí, Shíí shigowayú hadí' n'yáá n'íyú nádésdzá; bigowá n'íí doo nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhòogo neheshjaayú nádzá. ⁴⁵ Áík'ehgo spirits gosts'idi daanchò'i yil nakai, bíí bitisgo daanchò'ihí, áí gowá yuné' yil ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee ntsédá' át'éé n'íí bitisgo at'éé hileeh. Áík'ehgo díí nchò'go daahinolt'ííhíí addó' ágát'éé doo.

⁴⁶ Jesus nnee íla'adzaahíí t'ah yich'í' yaktí'dá', báq hik'e bik'isyú dadányú nadaazí, yich'í' hadaadzií hádaat'íígo. ⁴⁷ Nnee la' gábilñii, Nimaa hik'e nik'isyú dadányú nadaazí, nich'í' hadaadzií hádaat'íígo. ⁴⁸ Nnee bíl nagosni'íí gáyilñii, Hadíí shimaa, hadíí shik'isyú? ⁴⁹ Bitsilke'yu yich'í' dahdidilñiiigo gáníí, Kú shimaa hik'e shik'isyú! ⁵⁰ Dahadíí shiTaa yaaká'yú dahsdaahn yikisk'eh at'ééhíí shik'isn, dagohíí shilah, la'íí shimaa at'éé.

13

¹ Da'ái bijíí Jesus kíhdí' ch'ínyáágo, túsikaaníí bahgee nezdaa. ² Áígee nnee lqágo baa nántsáq, áík'ehgo tsina'eelíí yeh hiyaago dahnezdaa; áidá' nneehíí tábaayú íla'adzaa. ³ Áígee na'goni'íí yee lqágo yil ch'ígó'aah, gáníígo, K'edileehíí yil ke'go k'edileeyú óyáá; ⁴ K'edileegee k'edilzíí la' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dlò' íla'adzaago aqal nádaíhezlaa: ⁵ La' k'edilzíí tsétahyú nanehezdee, ákú íezh doo dážhò lqáayú da: íezh da'ayáhahíí bighq dagoshch'í' hadaazhíeed. ⁶ Áidá' ya'ái hanadáhgee dilid; bígéhad doo yúyahyú nel'áq dahíí bighq nádaahesqá. ⁷ La'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí ighánísaqgo nadaistseed. ⁸ La' k'edilzííhíí íezh nht'ééyú nanehezdee, áí zhá nest'án áyíílaa, la' da'á gonenadín, la'íí gostádin, la'íí tádin bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadíí bíjeyi' golíínií iyésts'áq le'. ¹⁰ Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilñii, Nt'é bighq ílch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yántí'? ¹¹ Áík'ehgo gábilñii, Yaaká'yú dahsdaahn bílaht'áhgee begoz'aaníí doo bígózí da n'íí nohwíí bídaagonolsííhgo nohwaa daagodest'áqáá' bíhíí doo baa daagodest'áq da. ¹² Dahadíí iyésts'áqgo ígo'aahíí, bigoyá'íí itisgo baa nádo'né', áík'ehgo dayúweh bigoyá' bá ínágododaal: áidá' dahadíí doo iyésts'áq dahíí, ayáhago ígo'áq n'íí ndi bits'á' da'íííí nádodleeí. ¹³ Áí bighq ílch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yádaashti': dédaíne'íí ndi doo daayo'íí da; dédaídits'ag ndi doo ídaayésts'áq da, doo bíl ídaagozí da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gágonéh dadá' Esáias yaa nagolñi' n'íí begolzaa, gánñiidhi, Dédaadohts'ag ndihíí doo nohwíí ídaagozí da doleeí; dédaíne'íí ndihíí doo daah'íí da doleeí. ¹⁵ Díí nneehíí bijíí daant'iz daazlíí, doo da'dits'ag da daazlíí, la'íí daanésch'íl daazlíí; doo ágádaat'ee dayúgo bínáá yee daago'íí doleeí nì', bíjeyi' yee da'dits'ag doleeí nì', bíjii yee bíl ídaagozí doleeí nì', áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziih doleeí nì'. ¹⁶ Nohwíí nohwíináá biyaa gozhòq, go'ííhíí bighq: nohwíjeyi'

biyaa gozhóó, idits'ag-húí bigha. ¹⁷ Da'anii go gádaano hwildishnii, Doo alch'idé Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidi, la'íi nnee nlt'éégo anát'íhíí daah'iiní daayiltséh hádaat'íi ndi doo hak'i daayiltsa'q da; daadohts'agíí daidits'íh hádaat'íi ndi doo hak'i daidezts'a'q da.

¹⁸ Áík'ehgo k'edileehí ilch'ígót'aahgo baa nagoni'íi nt'é golzeego ágolzeehíí idaaesólt's'a'q. ¹⁹ Hadín yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí baa yá'ítí'íi iyésts'a'qgo doo bíl ígózí dadá', nch'oi nlihn baa nyáágo bijíi yuné' k'edolzaa n'íi bits'á' haiyiné'. An k'edilzií intín bahyú nanehezdee n'íi át'éé; ²⁰ Áída' tsétahyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago dagoshch'i' bíl gozhóógo náidnné'híí át'éé; ²¹ Áída' biyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'a'q dago, da'anahzh'i' begodigháh: áída' yati'híí bigha nagont'ogíí, dagohíí biniigonlt'ééhíí baa gowáhgee dagoshch'i' t'a'qzh'i' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' yidits'agdá' n'ígodsza' biká'zh'i' nabi'dint'ogíí, hágoldzilgoohí k'izé'idilteehíí igháns'a'qgo yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áík'ehgo doo binest'a' goleeh da. ²³ Leezh nlt'ééyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago bíl ígózinií át'éé; an nest'an anáil'íh, la' da'la'a gonenadín, la'íi gostadin, la'íi tádin bitisyú anáil'íh.

²⁴ Áída' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi la' ch'í'nah anágodlaa, gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo át'éé: nnee bik'edolzaayú k'edilzií nzhooníí k'eidnláa; ²⁵ Áída' nnee da'alhoshdá' nnee bó'ni'íi áígee nyáágo, t'oh naghái bitahyú t'oh dénch'ó'éhi k'eidnláadá' onádaa. ²⁶ T'oh naghái hájéedá' binest'a' gozljíígee t'oh dénch'ó'éhi aldo' hájéed lék'e. ²⁷ Bik'edolzaa golínií bánada'iziidií baa hikaigo gádaabihni, Nohwinant'a', k'edilzií nlt'ééhi la' k'edínláa ni'dá' díí t'oh dénch'ó'éhi hadí'go hájéedhi gá? ²⁸ Gábihni, Shó'ni'íí át'íí. Bánada'iziidií gádaabihni, Ya' áí t'ohíí daahi'nizh néé? ²⁹ Dah; t'oh daahnizhyúgo, t'oh naghái'íí dánkó bíl daahnizhi át'éé. ³⁰ Ch'ík'eh da'la' nokseel le', inest'a'qzh'i': áík'ehgo inest'a'qgo t'oh naghái daigeeshíí gádaaldishni, T'oh dénch'ó'éhíí ntsé bee da'ohlt'o'go didlid doleehíí bigha: áída' t'oh naghái'íí shit'oh naghái bágowá yuné' ndaanohnií.

³¹ Áída' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi la' ch'í'nah anágodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo anánát'éé: nnee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnláa. ³² Áí biyigéhíí dázho' aht's'éhi, ndi k'edolzaayúgo, dázho' ncha hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áída' ch'il dázho' nnee'go hileehgo dló' yúdahyú nada'inihií bits'ádaaz'aahíí biyi'yú bit'oh ádaagole'.

³³ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee nanágo'ni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo anánát'éé: isdzán ik'áan táadn ha'okáágo, bán benilzoolé yi' ná'ist'oodgo a'q' dahndiilzoolzh'i'. ³⁴ Díí dawa ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí Jesus nnee íla'ádaazaa'íí yee yi' nagosni'; dá ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí zhá yee yich'i' yalt' lék'e. ³⁵ Áí Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú na'iziidi gáníí n'íi begolne'go, Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí bee yashti' doleek; n'ígodsza' alzaadí' yushdí' godezt'igo nal'i' n'íi baa nagodishni, ni' ni'. ³⁶ Jesus nnee láni nádohkáh yílni'ídá' k'íh yuné' ha'ayáa: áígee bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihni, T'oh dénch'ó'éhi k'edolzaayú hent'íí, nniigo nagosini'íí nohwil ch'í'nah ánlé'. ³⁷ Áík'ehgo gádaabihni, K'edilzií nzhóni k'edileehíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí ánsht'ee; ³⁸ K'edolzaahíí n'ígodsza' át'éé; k'edilzií

nzhónihíí yaaká'yú dahsdaahn nnee bilalt'áhgee sinilíí át'éé; áidá' t'oh dénc'oh'éhíí nch'oh'í nlihh' bichagháshé át'éé; ³⁹ Ó'ni'hi k'edilzií dénc'oh'éhíí k'eidnlááhíí ch'iidn nant'án at'éé; aqł inest'aaníí nnágodáhíí át'éé; la'íí náda'igeeshíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénc'oh'éhíí dała' alzaago k'oh' yune' didlidhíí k'ehgo nnágodzaago ágágot'ee doleel. ⁴¹ Shíí, da' nke'ehgo Niyááhíí, shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí daadish'aago, da' ilch'oh'ohíí la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí shíí shilalt'áhgee goz'aaníí biyi'dí' hadaayinií; ⁴² Áidá' k'oh' yáádinah yuyaa oyihilkaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo lidaach'idilk'ash doleel. ⁴³ Áidá' nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleel, biTaa bilalt'áhgee goz'aayú. Hadín bijeyi' golíníí, íyést's'aa le.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilalt'áhgee begoz'aaníí dant'éhéta koł ilíni ték'eyú nách'ides'íí lehíí k'ehgo at'éé; nnee náidnné'go náides'íigo bíł gozh'oh'ogo bíyéé dawa baa nahazniigo ték'ehíí nagohešnií.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn bilalt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánanát'éé: nnee bana'niíhi yoo' lán ilíni, dilkoqohé holzéhi, yikantaa: ⁴⁶ Áik'ehgo yoo' lán ilínihií yaa nyáago, bíyéé n'íí dawa baa nahazni'igo yoo' n'íí nayihesnií'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn bilalt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánanát'éé: lóg behaidlehé nanest'óli tayi' yuyaa olkaadgo, lóg iltah at'éehíí ląágo bee hanáltaq: ⁴⁸ Dáhalk'ilgo, tábaqzhi' ndaidisto'go dinezbih, nkt'éehíí táts'aa yiyi' odaiheznil, áidá' doo nzh'oh' dahíí yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díí k'ehgo ágot'ee doleel nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí hikáhgo, nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí yits'á'zhí' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yita'iláh, ⁵⁰ Áidá' doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí k'oh' yáádinah yuyaa oyihilkaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo lidaach'idilk'ash doo. ⁵¹ Jesus gádaabilnií, Ya' díí dawa nkt'éégo bídaagono'sj néé? Ha'oh, nohweBik'eh'ni, daabilnií. ⁵² Jesus gánábildo'niid, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi dała'á ntíigo yaaká'yú dahsdaahn bilalt'áhgee begoz'aaníí baa bíł ch'ígót'aaníí díí k'ehgo at'éé: nnee bik'ih golíníí nainonúhíí biyi'dí' dawahá ánidéhi hik'e sá'áhíí ndi hanáyihí'niil.

⁵³ Jesus díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí aqł yaa nagosni'dá' dahnasdzá. ⁵⁴ Áidá' dabíí bini'yú nyáago Jews ha'ánáshé goz'aq' yune' yil ch'idaago'aahgo, nnee bíł díyadaagot'eego gádaanií, Hadí'go díí nneehíí bigoyá' gozłini, hagot'éégo ízigo ánat'íil? ⁵⁵ Díí la' k'ih ágole'íí biye', bąą la' Mary holzee, bik'isyú James, Joses, Simon la'íí Judas daaholzee? ⁵⁶ Bilahkiyú la' al'dó' kú nohwil daanlii? Díí nneehíí hadí' díí dawa nágodn'áni? ⁵⁷ Ái bighą bik'edaach'ishch'ii lęk'e. Áik'ehgo Jesus gádaabilnií, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidni'sj, áidá' dágolíígee, bik'íí bitahyú doo hadín bidni'sj da, nií. ⁵⁸ Áígee doo ląágo ízigo ánat'íil da lęk'e, doo daabodląą dahíí bighą.

14

¹ Áidá' nant'án, Hérod holzéhi, Jesus ánat'íilíí ya'ikonziidá', ² Bánada'iziidi gádaayilnií, Án John Baptize ágole'íí n'íí át'íí ląą; daztsaqdí' naadiidzaa; áí bighą ízigo ánat'íil.

³ Dabíntsedá' Hérod John yiltsoodgo hyst'oh'ogo ha'ayıł'e' ni', Hérod bik'isn Philip bi'aa, Heródias holzeehíí bighą. ⁴ John gábilniidhíí bighą, Án doo bíł na'aashgo ná goz'aq' da. ⁵ Hérod John yizilhee hát'íí ndi, nnee láni yénaldzid lęk'e, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi daanzihíí bighą. ⁶ Hérod

bił lenágodáhgee nnágodzaago daagoch'ineljiigo Heródias bizhaazhé na'ilílníí binaát ilzhishgo, Hérod yił goyilshóq lék'e. ⁷ Áik'ehgo Hérod bitl'a dahdidilniigo gáyilnñiid, Dant'éhéta shíhónkeedii naa nshné'. ⁸ Áik'ehgo na'ilílníí bąą ábiłniigo, Hérod gáyilnñiid, Bena'ikaahii biká' John Baptize ágole'ii bitsits'in dahs'ąągo shaa nkáah. ⁹ Nant'ánhii doo bił gozhóq da, áidá' bitl'a dahdidilniih n'ii bighą, ła'ii nnee yił da'iyąąhii bighą, Baa daanohkaah, nii lék'e. ¹⁰ Ákú il'aago, ha'ána'ilka' yune' John bitsits'in nadain'ąą. ¹¹ Áidí' bena'ikaahii bee bitsits'in ha'ádaiskąągo na'ilílníí yaa yinkąą: áidí' bąą yaa nainkąą. ¹² John bitsilke'yu akú hikaigo bits'ihii nádaidnltjiigo, lehdaistji, áidí' Jesus yaa hikaigo yił nadaagosni'.

¹³ Jesus díí ya'ikonziidá' dasahn bił o'i'éel, doo hadín naghaa dayú: áidá' nnee Jesus oyaáhii ya'ikodaanziiidá' il'anigo kih nagoznildi' dani' biké' nádesąą. ¹⁴ Jesus akú nyáádá', nnee łaągo yo'ji, ái yaa daach'oba'go, daanñiihii nádaayilziih.

¹⁵ K'ad o'i'aahgo bitsilke'yu baa hikai, gádaaniigo, Kú doo hadín gólji da, k'ad o'i'aahzhi' goldoh; áik'ehgo nneehii dahayú gotahyú nádaadn'áá, idán nádaayilñiihyú. ¹⁶ Doo nádikáh bik'eh da; nohwígo bá da'dohné', nii, Jesus. ¹⁷ Bitsilke'yuhii, Bán dijolé dá'ashdla'á zhą hik'e lóg dánakiyé biłgo nadaahii'né', daabiłnii. ¹⁸ Ái shaa daanohné', daabiłnii, Jesus. ¹⁹ Nnee dawa, Ni'yú t'oh biká' dinohbji, yilñiidá' bán dijolé ashdla'ihii hik'e lóg nakihii biłgo náidnné'go hadag déz'jiigo ya'ihénziigo oskąądi' ik'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', ái nnee dawa yitada'iznii. ²⁰ Áígee nnee dawa da'iyąągo náda'isdjíd lék'e: áidí' ch'ékaadii táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezlaa. ²¹ Chągháshé hik'e isdzáné doo bił otago da, dá nnee zhągo ashdladn doo náhóltagyú áholáni shi da'iyąą.

²² Áidí' Jesus bitsilke'yu gáyilnñii, Tsina'eelii behohkáh, shádijhyú nohwil ido'éel hanaayú, shii nnee nádohkáh, bíldishñiidá'. ²³ Nnee nádohkáh yilñiidá', dasahndi wá'yú óyáá, okąąhyú: o'i'ąąyú akú dasahndi naghaa lék'e. ²⁴ Áidá' tsina'eelii tú ilñi'yú hi'olyú tú nádidáhii nabihilnaa lék'e: bidáhzhí' nyolhii bighą. ²⁵ Doo hwahá ha'i'aah dayú Jesus bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo. ²⁶ Tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiłtsąągo, tsídaadolyizgo, Ch'iidn át'ji, daaniigo ndaaldzidyú daadilwosh. ²⁷ Dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwil daagozhóq le'; shii ást'ji; doo nédaadzdid da, daabiłnii lék'e. ²⁸ Peter gábiłnii, SheBik'ehń, da'anii ant'jiyúgo, Tú biká' shich'í' nńah, shilnñii. ²⁹ Jesus, Yushdé', biłnii. Áidí' Peter tsina'eelii biyi'dí' gódah ch'eyáągo Jesus yich'í' tú yiká' deyaa lék'e. ³⁰ Áidá' Peter adjiid nyolgo yegoksjidgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehń, hasdálshíteh, niigo. ³¹ Dagoshch'í' Jesus bich'í' dahdidilñiidá' yiltsoodgo gábiłnii, Ni'odłą' lantsoh ayáhá, hant'é bighą nił nagoki? ³² Áidí' tsina'eelii yiyyi' onát'aazhdá' nyolii isht'idedzaa. ³³ Tsina'eelii yiyyi' naháztánihií Jesus daayokąąh lék'e, Da'anii Bik'ehgo'ihii'nań biYe' nłlni łaą, daayilniigo.

³⁴ Hanaayú bił nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. ³⁵ Nnee áígee daagolínii Jesus ya'ikodaanziiidá' daagotahyú dahot'éhé anákeelgo, kah yaa nakaihií dawa baa daayihesnił; ³⁶ Nidiyágé bidá'yú zhą ndi bedaadenolnii, daabiłniigo nádaabokąąh: dawa bedaadelñiihií nádaabi'dilziih lék'e.

15

¹ Jerúsalemdi' begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni Jesus yaa hikai, gádaayilñiigo, ² Hant'é bigha nitsilke'yú ilk'idá' nnee yánazij n'íi yendaago'aahíi doo yikísk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonksigo táda'digísé da'iyaa. ³ Jesus gádaabilñii, Nohwíi hant'é bigha ilk'idá' nnee ye'ádaaniihíi zhá daahonohta'go Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii doo bikísk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ díi k'ehgo gos'aa, Nitaa hik'e nimaa dínksj, nii: la'íi, Hadín bitaa dagohíi báá yati' yee yokáalíi zideego bá goz'aa. ⁵ Áidá' nohwíi gádaadohñii, Hadín bitaa dagohíi báá, Nt'éhéta naa nshné' doleel n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné', yilñiihíi; ⁶ La'íi bitaa, báá bilgo doo yidnksj da ndihíi, da'áik'eh nlt'éé, daabildohñii. Áik'ehgo ilk'idá' nnee yendaagos'aanii bee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi doo nt'égo ádaanoksj da. ⁷ Nohwíi, nnee nzhóni ádaadof'iiníi, Esásias da'aniigo dabíntsé nohwaa nagolni' lèk'e, gáníigo, ⁸ Díi nneehíi dáyati' zhá yee alhánégo shit'ah daanljí, dáyati' zhá yee daashidnksj, áidá' bijij yee doo daashidnksj da. ⁹ Daashokqah ndi ch'éh ádaat'íi, nnee yegos'aanii zhá yee ilch'ídaago'aah.

¹⁰ Jesus nnee láni yushdé' daayilñniidá' gádaayilñii, Shídaayelts'áago bídaagono'f'aa. ¹¹ Kozé' yune' be'ogohigháhíi doo nchọ'go kodilteeh da; áidá' kozé'dí' behagohigháhíi zhá nchọ'go kodilteehi at'éé. ¹² Áidí' bitsilke'yu baa hikaigo Jesus gádaayilñii, Ái ánniihíi Phárisees daanlíni daidezts'áago doo bíl daanzhọq dahíi bígonksj néé? ¹³ Áidí' gáyilñii, K'edolzaahíi dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahn doo k'eidnláa dahíi hi'nizh doleel. ¹⁴ Ch'ík'eh da'áik'ehgo ádaat'ee: nnee bináa ádaagodiníi la' bináa ádaagodini lolqosíi k'ehgo ádaat'ee. Bináa ágodiníi la' bináa ágodini lolqosyúgo, da'íla o'í'án yuyaa olildeel. ¹⁵ Peter gábilñii, Ilch'ígon'áahgo nagosínñi'íi nohwíl ch'í'nah ánlé'. ¹⁶ Jesus gádaabilñii, Ya' nohwíi áldó' t'ah doo nohwíl ídaagozi da néé? ¹⁷ Ya' doo hwahá bídaagonoksjíhda, hadíi kozé' yune' be'ogohigháhíi kobidyú bendaagowa', áidí' nláhyú bech'ígohigháh? ¹⁸ Hadíi kozé'dí' behagohigháhíi kojíidí' behagohigháhíi at'éé; ái nchọ'go kodilteehi at'éé. ¹⁹ Nchọ'go natsí'ikeesíi, izideehíi, nant'í' na'ídaahíi, iké' na'ídaahíi, ich'in'íihíi, lé'l'choogo ánách'it'íihíi, nchọ'go yách'ilti'íi, díi dawa kojíidí' behagohigháhíi at'éé. ²⁰ Ái nchọ'go daakodihiniiki at'éé: kogan dá doo tách'ígisé da'ch'iyaaqíi doo nchọ'go kodilteehi at'éé da.

²¹ Áidí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíi bínaayú óyáá. ²² Isdzán áizhí' golní, Cánan hat'í'íi níni, baa nyáago gábilñii, ShiNant'a', David biYe' níni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilíhnií góyéégo bich'í' nagowaa, ch'iidn biyi' golíigo. ²³ Da'ágát'éé ndi doo yich'í' hadzii da. Bitsilke'yu baa hikai, gádaabilñiigo, Yúwehyú nádnl'áa; án nohwiké' dilwoshgo anádaal. ²⁴ Jesus gáníi, Israel hat'í'íi bitahyú nnee dibeljí ch'a'onehesdee'híi k'ehgo ádaat'eehíi zhá bigha niyáá. ²⁵ Áidí' isdzánhíi biyahzhí' hayaa adzaago bokaqahgo gábilñii, ShiNant'a', shich'oníih. ²⁶ Jesus gábilñii, Chagháshé bán bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁷ Isdzán gánábildo'niid, Da'aníi, ShiNant'a': da'ágát'éé ndi bán bizhool nnee bibiká'idáné biká'dí' nanihidéhií, gósé daayiyaa. ²⁸ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, dážhó ni'odla' goljí lá! Dá hánt'íihíi k'ehgo ná lalñe' doleel. Áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee bizhaazhé nlt'éé násdljí. ²⁹ Jesus dahnadiidzaago túsikaaníi Gálílee holzéhi bit'ahyú nyáá; áidí' dzilyú óyáago akú dahnezdaa. ³⁰ Nnee doo alch'idé baa nánsáago, nnee

doo nakai dahíí, bīnǎá ádaagodiníí, doo yádaakti' dahíí, baa dahnagoz'aaníí, ǎ'íí ik'e'an ǎǎǎgo, Jesus dées'eezgee ndaiheznilgo nádaailziih: ³¹ Áí bighǎ nnee ǎ'at'éeéhíí nnee doo yádaakti' da n'íí yádaakti'go nádaasdlǎigo daayiltsǎago, ǎ'íí baa dahnagoz'ǎǎ n'íí nǎ'éeé nádaasdlǎigo, doo nadaakai da n'íí nǎ'éeégo nakai nádaasdlǎigo, bīnǎá ádaagodiḥ n'íí bīnǎá nádaagosdlǎigo daayiltsǎago bil díyadaagot'ee: ǎk'ehgo Israel hat'i'i Bik'ehgo iḥi'nañ daayokǎǎhíí ya'ihédaanzǎ lǎk'e.

³² Áídí' Jesus bitsilke'yu yushdé' daayilnǎidá' gáyilnǎii, Díí nnee shaa náñtsǎǎhíí baa daach'oshba', dá bil nashkaigo taagǎskǎǎ, k'adíí doo nt'é daiyǎǎ da: doo dá shiná' nádaadish'aa hasht'íí da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dǎnko shiná' yik'e odaatlizh. ³³ Bitsilke'yu gádaabilnǎii, Da'igolǎǎǎge hadí' bán díí nnee doo ǎkḥ'idé dahíí bá daan'né'go nádaadihii'né'? ³⁴ Bán dijolé da'kwíí nadaahné', daabilnǎii, Jesus. Gosts'idi, ǎ'íí lóg ǎkts'íséhi ayǎhǎgo bilgo, daabilnǎii. ³⁵ Áígee nneehíí, Ni'yú dinohbǎiḥ, daayilnǎii. ³⁶ Bán dijolé gosts'idihíí, lógíí bilgo náidnné'go ya'ihénzigo oskǎǎdí' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné'go nnee yitada'iznii. ³⁷ Dawa da'iyǎǎgo náda'isdǎid lǎk'e: áídí' ch'ékaadíí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ³⁸ Isdzáné hik'e chǎǎǎshé doo bil otago da, dá nnee zhǎgo díídn doo náhóltagyú áholáni shǎ da'iyǎǎ. ³⁹ Áídí' nnee baa náñtsǎǎ n'íí onádaihes'a'dá', bíhíí ni' Mǎgdala golzeehíí bīnaayú bil o'í'éél.

16

¹ Phárisees hik'e Sádducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzigo, Yaaká'dí' godiyǎḥgo be'ígóziníí nohwíí ch'í'nah áñle', daabilnǎii lǎk'e. ² Jesus gádaabilnǎii, O'í'aahgee gádaadohñii dák'eh, Gonǎt'éeé doleeǎ lǎǎ ko: yaak'os lichihíí be'ígózi. ³ Áídá' t'ahbǎdá' gádaadohñii dák'eh, Dégochǎ'go o'í'aah lǎǎ: yaak'os lichiiigo dábégódzidgo bil hayilkǎǎhíí be'ígózi. Nohwíí nnee nzhóni ádaagono'íinií, yáa daanel'ǎigo hago ágonéhií bídaagonoñsi; áídá' k'ad ágonéhií doo bídaagonoñsi da. ⁴ Nchǎ'go ádaat'éhi nant'i' nakaihi daakinolt'íihí godiyǎḥgo be'ígóziníí yiká daadéz'íi; áídá' be'ígóziníí doo bil ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo iḥi'nañ binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígóziḥ alzaahíí zhǎ. Áídá' Jesus bits'ǎ' dahnasdzaa. ⁵ Jesus bitsilke'yu hanaazhǎ' bil naná diz'eeldá', bán yínádaasnah lǎk'e. ⁶ Jesus gádaabilnǎii, Bán benilzoolé, Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyééhíí, baa daagonohsǎǎ, nǎii. ⁷ Bitsilke'yu ǎkḥ'í' yádaakti'go gádaanǎii, Bán doo daasii'né' dahíí bighǎ aníí. ⁸ Jesus ádaanǎiihíí yígóñsi go gábilnǎii, Nohwíí nohwí'odlǎ' da'ayǎhahi, hant'é bighǎ bán doo daasooné' dahi baa ǎkḥ'í' yádaakti'? ⁹ Ya' doo hwahá bídaagonoñsiḥ da? Bán dijolé ashdlá'i nnee ashldadn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo nádaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaañniḥ da née? ¹⁰ ǎḥ ǎldó' bán dijolé gosts'idi, nnee díídn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo nádaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaañniḥ da née? ¹¹ Nt'é bighǎ doo nohwíí idaagozi da? Bán benilzoolé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyééhíí baa daagonohsǎǎ, nohwíídeñiidií, bán doo baa yashti'go ádishñii da. ¹² Bitsilke'yu áñíta yídaagokǎǎid, Bán benilzoolé baa daagonohsǎǎ, doo niigo aníí da, áídá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hagot'éégo ǎkḥ'ídaago'aahíí baa daagonohsǎǎ, niigo aníí lǎk'e.

¹³ Jesus Caesaréa Philíppi golzéhi bīnaayú nýáágo bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyilnǎii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee hadín nshǎi daashilnǎii? ¹⁴ Bitsilke'yu

gádaabiññii, La', John, Baptize ágoŋ'jii n'íí át'jii, daaniññii; la'ihíí, Elías at'jii; la'ihíí Jeremías; dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí át'jii daaniññii. ¹⁵ Jesus gánábil'do'niid, Nohwíí nohwich'iyúgohíí, hadín át'jii daashildohñii? ¹⁶ Simon Peter gábiññii, Ni Christ ánt'jii, Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhi biYe'. ¹⁷ Jesus gábiññii, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhóŋ le': its'í hik'e dił nłini doo nił ch'í'nah áyíílaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahñ zhá nił ch'í'nah áyíílaago ádíniid. ¹⁸ La'íí gánidishñii, Ni Peter honlzéhi, daashodlaaní kñh ágoch'ile'híí k'ehgo díí tsééhíí biká' yisht'jii: áik'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíí doo bitis hileeh da. ¹⁹ Yaaká'yú dahsdaahñ bilakt'áhgee goz'aaníí bá be'igęęsé naa nshnífí: áik'ehgo nt'éhéta ni'gosdzán biká' lesínt'ooníí yaaká'yú áddó' lest'p'op doleeł; nt'éhéta ni'gosdzán biká' k'e'íín'aahíí yaaká'yú áddó' k'e'dot'aah doleeł. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayiññii, Shíí Jesus, Christ nshliinií hadín bił nadaagolñi' hela'.

²¹ Áídí' godezt'i'go Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazini, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi biníidaagodnle'íí, la'íí bidizideedí' taagi jii hileehgo naadiidáhíí dahkodá' bitsilke'yu yił na daagolñi'go nkegonyaa. ²² Peter t'ąązhí' bich'í' hananádziiigo gáníí, SheBik'ehñ, díí nits'ą'zhí' begoz'ąą le': nich'í' begolne' hela'. ²³ Jesus t'ąązhí' adzaago Peter yich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhí' áñne': ni shíł godnłkış: Bik'ehgo'ihí'nañ binatsekeesíí k'ehgo doo natsínkees da laą, nñee binatsekeesíí zhá bee natsínkees, biññii.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayiññii, Dahadíí shiké' dahdigháh háť'jiiyúgo, ídaayo'nahdá' bitsi'ılna'áhi dahyidotjiihgo shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadíí bi'ihí'na' yaa bił goyééhíí, áí bits'ą' da'ılıí hileeh: áídá' dahadíí ídaayis'nahgo shí' shighą bi'ihí'na' da'ılıí siljii'íí, án ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hiñaa doo. ²⁶ Ni'gosdzán dągoz'ąą nt'éego ch'ist'jídá' koyi'siziinií da'ılıí siljiiyúgo, áí hant'é bits'ą'dí' ch'it'jiih? Dagohíí koyi'siziinií hant'é bideną nch'iné'? ²⁷ Shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, shiTaa bits'ą'idindláadíí bee shits'ą'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolínií bił nánshkáh; áígee nñee dala'á daantjiiígee ánát'jídíí dávik'ehgo bich'í' nadi'ish'nił. ²⁸ Da'anii gánohwiłdishñii, Kúgee nadaaziinií la' dá doo da'itsaahíí dailjiihé shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nant'an nshłjiiigo náshdaalgo daashiltsąągo zhá.

17

¹ Áídí' gostán iskaąęee Peter, James, hik'e John, bik'isnhíí, biłgo Jesus dasahndi yił okai lęk'e, dził n'ááyú. ² Áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołjiih siljii: binii bik'ina'didlaad siljii, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíí łgai siljii, idindláádhií k'ehgo. ³ Nt'éego áígee Moses hik'e Elías bił daanłjiiigo siljii, Jesus yił yádaakti'go. ⁴ Peter Jesus gáyihñii, NohweBik'ehñ, kú nkaihií nohwá nzhọ: hánt'jiiyúgo dzaąęee t'ohdahskán taago ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíí Moses bá, la'ihíí Elías bá. ⁵ T'ah yaťi'go áígee yaak'os dązhọ bits'ą'idindládi biká' dahiyaa: nt'éego yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'ąą gániiigo, Díínko shiYe' shíł nzhóni, baa shíł gozhóni; án hódąayolts'ąą. ⁶ Díí daidezts'ąągo Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdzaa, ndaaldzidgo. ⁷ Jesus baa nyáągo bedaadesñiiigo gádaabiññii, Daohsiłjiih, doo ndaakdzid da. ⁸ Hadag daadéz'jii hik'e nñee doo la' dadá' Jesus zhá daayo'jii. ⁹ Dzil'dí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabiññii, Daaholtsąą n'íí hadín bił nadaagolñi' hela', shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, dasits'ąádí' naadisdząągo zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabídaadiłkidgo gádaabiññii, Hant'é bigñą Elías dantsé hígháh, daanii, begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi? ¹¹ Jesus gádaabiññii, Elías da'anii dantsé

hígháhgo dawahá ilch'í'nádaidle'. ¹² Áídá' gánohwĩdshnii, Elías ilk'idá' n'yaá, ndi doo bídaagoch'ĩlsj da ni', áídá' dá hádaach'it'ĩyũ ánádaach'ol'ĩl l'ék'e. Áí k'ehgo shíí, n'nee k'ehgo Niyááhíí, áldó' ádaashich'idoliil. ¹³ John, Baptize ágol'ĩ n'íí, áyihniigo bitsilke'yu yidaagolsjĩd.

¹⁴ N'nee l'áágo íla'at'ééhíí yaa hikaigo n'nee la' Jesus yaa nyaágo yich'í' hilzhiizhgo gábilnii, ¹⁵ ShiNant'a, shiye' baa ch'onbáah; onátlshgo goyéego bich'í' nagowaa: lahgee k'p' yeh naká', lahgeehíí tú yeh naká'. ¹⁶ Nitsilke'yu baa bil n'áázh ndi doo hagot'éégo ilch'í' ánádaidle' da. ¹⁷ Jesus gádaabilnii, Nohwi'odl'á' édaadihgo, dánohwíí zhá daanohwik'ehgo daahnoł'ĩĩí, dahosahzhí' nohwil nahashtáá? Dahosahzhí' l'áq nohwidag ánsht'ee? Yushd' niye' shich'í' bil nn'áash. ¹⁸ Jesus ch'iidn ndzilgo yich'í' hadziigo ishkiiníí yiyi'dí háyáá: áík'ehgo da'ái bik'ehenkéézzee nht'éé násdlií. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Néehíí hant'é bighá doo hadaandzódá da lán? daabilnii l'ék'e. ²⁰ Jesus gádaabilnii, Nohwi'odl'á' da'ayáháhíí bighá: da'anii gádaanohwĩdshnii, Nohwi'odl'á' mustard biyigé ga'at'éé ndi, díí dzihí bich'í' hadaahdziigo, Yúwehégo dihi'náh, daabildohniyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaal'ĩ da doleel. ²¹ Áídá' díí ga'at'éhíhíí dáshiná' da'ch'okqahgo zhá habidi'nedzódihí at'éé.

²² Gálilee golzeegé naháztaqadá' Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Shíí, n'nee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaannihíí bilák'e shi'dolteel. ²³ Daashizilheedá' taagi jii hileehgo naadishdáh, nii. Áí bighá bitsilke'yu bijíí daannih il'ék'e.

²⁴ Capernaum golzeeyú hikaigo tribute bich'í' nada'ch'inihíí Peter yaa hikaigo, Ya' nilch'ígó'aahíí naná'inihíí nayiniil n'ee? daabilnii. ²⁵ Peter, Ha'oh, nii. K'ih yune' oyáágo Jesus ntsé bich'í' hadziigo gábilnii, Hagot'éégo baa natsíríkees, Simon? Ni'goszán biká' ízigo nant'an daanliiníí, hadín tax dagohíí tribute bich'í' nayiniil? Ya' dabíí bichagháshéhíí n'ee, dagohíí nanidí' nakaihíí n'ee? ²⁶ Peter, Nanidí' nakaihíí, nii. Jesus gánábildo'nii, Áík'ehgo bichagháshé doo nada'hiniil da. ²⁷ Da'ágát'éé ndi, doo hadaashkee da doleehíí bighá, túsikaqayú n'áh, lóg behahidleeheé táyi' oldeelgo, lóg dantsé hánlee'íí bizé' ilts'á' ánle'; ákone' zhaali siné'ihíí hanné'go tribute bich'í' nada'ch'inihíí shíí shá l'á'íí ni ná bich'í' nahiniil.

18

¹ Áídá' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilnii, Yaaká'yú dahsdaahn bilalt'áhgee daanliiníí bitahyú hadín itisgo nlií? ² Áík'ehgo Jesus chagháshé alts'íséhií dala'á yushd' yilniigo, bit'ahdí' dahyinesdaago, ³ Gáníí, Da'aniiigo gánohwĩdshnii, Nohwinch'ó'íí bits'á'zhí' ádaahne'go chagháshé alts'íséhií k'ehgo ádaadohdle'yúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilalt'áhgee daanliiníí itah hohleeh. ⁴ Dahadín díí chagháshéhíí k'ehgo idaagoch'iyolba'íí, yaaká'yú dahsdaahn bilalt'áhgee daanliiníí bitahyú da'án itis nlií. ⁵ Dahadín shizhi'íí binkááyú chagháshé díí ga'at'ééhíí náidnł'ĩyúgo, shíí náshidnł'ini at'éé. ⁶ Dahadín díí doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodl'áqahíí dala'á nch'og'go at'íígo áile'íí, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'oggo túnteel beh hilt'e'go tú yil didziihgo bá nzh'og doleel ni'.

⁷ Ni'goszán biká' n'nee nakóntaahíí bá góyéé doleel: nakódintaahíí dá begolnéh go'íí; áídá' hadín na'intaahíí bá góyéé doleel! ⁸ Áík'ehgo nigan dagohíí níkee nch'og'go ánát'ĩl'íí ánilsiyúgo, nadnłgeeshgo yó'olt'e': doo hagot'éégo nan'naa da ndi, nits'í lahzhí' ádił ndi dahazhí' ihi'naahíí biyi'

onnángo doo hago'at'éé da, áidá' nigan nakigo hik'e nikee nakigo kọ' dahazhí' diltí'í biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhọọ da. ⁹ Nináá nchọ'go ánat'jil' ániłsyúgo, ha'aahgo yó'ohne': nináá dała'á áđih ndi dahazhí' ihí'naahí' biyi' onnángo doo hago'at'éé da, áidá' nináá nakigo ch'iidn bikọ' diltí'í biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhọọ da. ¹⁰ Ídaa daagono-hdzaą, díí doo ízigo ádaat'ee dahí' la' doo daach'ohłaa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á bińádaadéz'iinihi, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn biniizhí' dahazhí' daabineł'jil, nohwildishnii. ¹¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ch'a'onehesdeehíí hasdáhishniiłhíí bighą niyáá. ¹² Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? Nnee bidibeljil' dała'á gonenadín goljil'dá' dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áihíí dákú nyiniłdád' dzilyú ch'a'oyáá n'íí hantaa gá? ¹³ Da'aniigo gádaanohwildishnii, Náidntjilyúgo ngost'ádin ngost'ái doo hak'í ch'a'okai dahíí dawa bitisgo náid nłtiinií yaa bil gozhọọ. ¹⁴ Áik'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn díí doo ízigo ádaat'ee dahíí dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'jil da.

¹⁵ Nik'isn nich'í' nchọ'go adzaayúgo, bich'í' nńángo bi'at'e'íí dasahndi bee bich'í' yáńti': nidits'agyúgo, nik'isn hosinłbáni at'éé. ¹⁶ Áidá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíí naki bilgo bich'í' bil nkáh, áik'ehgo naki dagohíí taagi hilt'eego bináái bee yá'iti'í da'aniigo bee bigózi doleel. ¹⁷ Díí ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayodlaanií ha'ánáłséhyú baa nagoln'í: áí ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew nłjil dahíí, tax bich'í' nahi'niłhíí k'ehgo baa natsinłkees doleel. ¹⁸ Da'aniigo gádaanohwildishnii, Nt'éhéta ni'gosdzán biká' lėdaasolt'ọqhií yaaká'yú aldó' lėst'ọọ doleel; nt'éhéta ni'gosdzán biká' k'ėda'so'aahíí yaaká'yú addó' k'e'do't'aah doleel. ¹⁹ Gánánohwildish'nií, Naki dołt'eego ni'gosdzán biká' nt'éhéta dała' haht'jil lėk'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn nohwá áile'. ²⁰ Dahayú naki dagohíí taagi hilt'eego shizhi' yee da'okąąhgo ıla'at'ééyúgo, áıgee ihni'gee shíí nshłjil.

²¹ Peter baa nyáágo gábilnii, SheBik'ehń, shik'isn shich'í' dənchọ'go ánat'jilyúgo, da'kwiidnshą' baa nágodinsh'aah, gosts'idn née? ²² Jesus gábilnii, Gosts'idn doo niłdishnii da, ndi gosts'idinłhíí gosts'idngo.

²³ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanií nant'án bánada'iziidí baa hadaaż'aahíí ihk'ídaagodilđọq hadaat'jil' k'ehgo at'éé. ²⁴ Yołtag nkegonyaagee, bána'iziidi la' gonenán doo náhółtagyú talents golzeego baa ha'áahi baa hí'la'. ²⁵ Doo hagot'éégo na'iniil dahíí bighą, Díí nneehíí, bi'aahíí, hik'e bichągháshéhíí, la'íí dawa bíyééhíí bilgo nahonłih, áí bee shich'í' nanáhó'niłł, niigo bąngon'áą, binant'a'. ²⁶ Áik'ehgo bána'iziidí bich'í' hayaa adzaago nábokaąhgo, Shinant'a', ntsé nt'ah, ąął nich'í' na'ishniił ndi at'éé, bilnii. ²⁷ Áik'ehgo binant'a'íí baa ch'oba'go, Doo shich'í' na'iniil da ndi nzhọọ, bilniigo nanábines'jil. ²⁸ Áidá' án ch'ínyáágo la' yil na'iziidi, dała'á gonenadín pence golzeego baa hayil'áhi, yiltsąą: án yizidntsoodgo, Shaa hánł'aahíí shich'í' nanáhí'niłł, yilnii. ²⁹ Yil na'iziidí bich'í' hayaa adzaago nábokaąhgo, Ntsé nt'ah, dawa nich'í' na'ishniił ndi at'éé, bilnii. ³⁰ Ndi, Dah, niigo ha'áyil't'e', baa ha'áahíí na'haznilzhí'. ³¹ La' yil nada'iziidí daabiltsąągo doo bil daagozhọọ dago díí ágodzaahíí dawa binant'a' yil nadaagosni'. ³² Áidí' binant'a'íí biká'ıl'aadgo gábilnii, Ni shána'iziidí dązhọ ńchọ' laą, ni shaa hánł'áhi doo shich'í' nanáhí'niłł da ndi nzhọọ, niłdėniid ni', náshonkaąhgo: ³³ Áik'ehgo ni aldó' bil na'iziidí baa ch'onba' le'at'éhi,

shíí naa ch'osibáadhíí k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'ána'ilka' yune' obi'á' biniigodilnéhgo, baa ha'ááhíí dawa nanáyihezñilzhí'. ³⁵ Díí k'ehgo shíTaa yaaká'yú dahsdaahn' ádaano hwile', doo nohwijíí' nohwik'isn nohwich'í' nch'og'o at'ééhíí bighá baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

¹ Jesus díí aqł yee nyánti'dá' Gálileedí' dahnyaa lék'e, ni' Judéa golzeeyú, túnlínií Jórdan holzéhi bitisyú nyáá; ² Áígee nnee biké' náánsáágo nádaayilziih lék'e.

³ Phárisees daanlíni áldó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiñni, Ya' nnee hant'éhéta bighá bi'aa yíl ilk'ínat'aashgo goz'áqá née? ⁴ Jesus gádaabiñni, Ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ nnee áyílaahn, nnee la'íí isdzán áyíílaa lék'e, ⁵ Gánúigo, Díí bighá nnee bitaa hik'e báq' yits'á'gháhgo bi'aa yíl nlií doleel: áí naki n'íí dala'á nádodleel. ⁶ Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dala'á silji. Áík'ehgo dahadíni Bik'ehgo'ihí'nañ layinlááhíí, dahadíni ita ilk'yóléh hela'. ⁷ Phárisees gádaabiñni, Ágát'éedá', nt'é bighá naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíí layile'go isdzánhíí yíl ilk'ínat'aashgo Moses ngon'áq' lán gá? ⁸ Jesus gádaabiñni, Moses nohwijíí daant'íizíí bighá nohwí'aa bíl ilk'ínat'aashgo nohwá ngon'áq' lék'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ni'. ⁹ Shíí gádaano hwildishni, Hadín bi'aa doo nnee la' yíl nant'í' na'aash dadá', yíl ilk'ínat'aazhdá' yíl naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íí yíl nnááyúgo, án áldó' nant'í' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsilke'yu gádaabiñni, Na'í'neehíí ágát'éeyúgo, doo nch'inéh da ndi nzhq. ¹¹ Jesus gádaabiñni, Doo nnee dawa díí yídaanel'aq da, hadíí ye'at'éé doleelgo baa daadest'aaníí zhá. ¹² Nnee la' doo nnádaaksé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áidá' la'íí doo nnádaaksé' dago ádaalne': la'íí dabíí hádaat'íigo yaaká'yú dahsdaahn' bilakt'áhgee begoz'aqahíí bighá doo nnádaaksé' da. Hadín díí yínel'aaníí ch'ík'eh ye'at'éé le'.

¹³ Jesus chagháshé alts'íséhi baa bíl nch'ihzekai lék'e, yiká' ndaadilñiihgo yá okáqah daabich'o'núigo: áidá' bitsilke'yu Doo ágádaaht'íí da, daakoñni. ¹⁴ Áidá' Jesus gáníí, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'aqzhí' daahínóhtá' da; bíí ga'adaat'eehíí yaaká'yú dahsdaahn' bilakt'áhgee daanlií. ¹⁵ Chagháshé aqł yiká' ndaadesñiihdá' onázza.

¹⁶ Nt'éégo nnee la' Jesus yaa nyáágo gáyíñni, Ilch'ígó'aahíí nt'éhi nílini, hago laq' nt'éhi áshne'go ihí'naa doo ngonel'aq dahíí yaaká'yú bee hinshnaa doleel? ¹⁷ Jesus gábilni, Nt'é bighá nt'éhi shílnni? Doo hadín nt'éé da go'íí, dala'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá: áidá' ihí'naa nt'éhi biyi' onnáh hánt'íiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí bikísk'eh ánt'ee le'. ¹⁸ Daat'éhíhíí? nni. Jesus gábilni, Doo ich'izilhee da, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'in'íih da, Doo lé' ch'ík'choo da, ¹⁹ Kotaa hik'e komaa ch'idnjs: la'íí, Kot'ahdí' gólínií koł nzhq, dakíí idíí ch'ijqohíí k'ehgo. ²⁰ Nnee áníí nagháhihíí gábilni, Anists'ísédí' godezt'í'go díí dawa be'ánsht'ee: áidá' nt'é zháshá' doo be'ánsht'ee da? ²¹ Jesus gábilni, Nzhqo nleeh hánt'íiyúgo, tí'i, dawahá níyééhíí naa nahonñhgo zhaal-ihíí tédaat'iyéhi' bita'íniíh, áík'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílini níyéé doleel: áidí' yushdé' shiké' dahsinnáh. ²² Áidá' nnee áníí nagháhihíí díí yidezts'áqadá', doo bíl gozhqó dago onázza: dázho hátdzilhíí bighá.

²³ Jesus bitsilke'yu gádaayíñni, Da'aniigo gánohwíldishni, Nnee hátdzili yaaká'yú dahsdaahn' bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo bá nyee.

24 Gánádaanohwíldish'nii, Lǎí bighán ha'i'áhíí bená'kadé bigha'i'á'yú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háldzilíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanlińíí itah hileehgo itisgo bá nyee. 25 Bitsilke'yu díí daidezts'ą́dád' bil díyadaagot'eego gádaanii, Áídá' hadíń zhá hasdábí'dilteeh? 26 Jesus daabineł'jigo gáníí, Nneehíí aí doo łayole' at'éé da go'j; Bik'ehgo'ihí'nań zhá dawa łayile'hi at'éé.

27 Peter gábilńii, Isąą, nohwíyéé dawa bits'á' dahdihikaidá' níké' dahsiikai ní': áígee nt'é nohwich'j' nahi'ńii? 28 Jesus gádaabińii, Da'aniigo gánohwíldishńii, Dawa áńídégo áńálzaago, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nant'án biká'dahsdáhá bits'á'idindláádíí biká' dahsidaago, nohwíí shiké' nahkaihíí áldó' nant'án biká' dahsdáhá nakits'ádah biká' dahnahisóotaą doleel, Israel nakits'ádah hat'í'í yaa yádaakt'igo. 29 Dahadíń bigowa, bik'isyú, bilahkíyú, bitaa, bą́ą, bi'aa, bichągháshé, dagohíí bini' shizhi'híí bighą yits'á' dahnyaahíí, dała'á gonenadń áńaholaągo baa det'aahi at'éé, ła'íí ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doleel, yaaká'yú. 30 Áídá' łąągo dantsé daanłj n'íí iké'yú doleel; ła'íí iké'yú daanłj n'íí dantsé doleel.

20

1 Yaaká'yú dahsdaahń bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nnee dahts'aa hentíńíí bíyéé gólńi dązhó t'ahbiyú bánada'iziidíí hantaayú dahiyaa. 2 Nnee bánada'iziidíí penny yich'j' na'ńiiłgo yąngon'ą́dád' bidahts'aa hentjyú odais'a'. 3 Ngost'ái bik'ehenkéézyú shj onanádzaago na'hinih nagoz'ąyú ła' daazhógo nadaazjigo yiltsąągo, 4 Gádaayihńii, Nohwíí áldó' shidahts'aa hentjyú dohkáh, dábik'ehgo nohwich'j' nahishńiił ndi at'éé. Áík'ehgo aí áldó' ákú okai. 5 Isk'áhnyááyú ła'íí taagi bik'ehenkéézyú shj onanádzaago da'ágánánádzaa. 6 Ashdla'i bik'ehenkéézyú shj onanádzaago ákú ła' daazhógo nadaazjigo náyiltsąą, Hant'é bighą daazhógo nasozjigo o'j'ąą? yihńii. 7 Doo hadíń na'idziid nohwaidi'aah dahíí bighą, daabińii. Nohwíí áldó' shidahts'aa hentjyú dohkáh, yihńii. Dábik'ehgo nohwich'j' nahishńiił ndi at'éé. 8 O'j'ąyú dahts'aa hentíńíí bíyééhíí bik'ehgo na'idziidi gáyihńii, Shánada'iziidíí bich'j' ádaanńiigo bich'j' nada'hiníí, da'iké'yú náda'nziidíí ntsé, áídá' dantsé náda'nziidíí iké'yú. 9 Ashdla'i bik'ehenkéézyú shj náda'nziid n'íí ákú hikaigo dała'á ntjigo penny bich'j' nahas'ńil. 10 Dantsé náda'nziid n'íí ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'j' nahi'ńiił, daanzj lęk'e; da'ágát'éé ndi dała'á ntjigo penny zhá bich'j' nahas'ńil. 11 Díí bich'j' nahas'ńilhíí bighą nnee bidahts'aa gólńíí yída'iltahgo, 12 Gádaabińii, Dała'ádn lédihikeezzhj' nada'iziid n'íí néé bil dáleł'eego nohwich'j' naháńńil, néé gozdogyú nyeeo nada'idziidgo o'j'ąą. 13 Nant'ánhíí na'iziidíí ła' gáyihńii, Shit'eké, doo hagot'éégo nich'j' natseskees da: penny nich'j' nadihishńiił, nildishńiigo, da'áígee nil nzhọ ní'ya'? 14 Nich'j' na'henilihíí nádńné'go nádńdáh: díí iké'yú na'nziidíí áń áldó' nich'j' na'hánńilhíí k'ehgo bich'j' na'hishńiił. 15 Dashíí shiyééhíí dashíí hásh'tjyú áńash'jilgo, aí doo shá goz'ąą da néé? Ya' nil nńii néé, nł'éégo ánsht'eehíí bighą? 16 Áík'ehgo iké'yú daanłj n'íí dantsé doleel, ła'íí dantsé daanłj n'íí iké'yú doleel: łąągo yiká ádaanńiid ndi da'akwíyé habi'do'ńil.

17 Jesus wá'yú Jerúsalemýú bitsilke'yu yil hikaahgo k'ihzhj' yil nikaigo gádaayihńii, 18 Isąą, Jerúsalemýú deka; ákú shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ikłhíi bilgo baa

shí'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, ¹⁹ Áídí' doo Jews daanlji dahí' yaa daashiltéehgo shaa daadloh doo, hashída'iltsaas doo, áídí' tsi'ihna'áhi bídaashilkalgo daashizilhee doleel: áídí' taagi jji hileehgo naadishdáh.

²⁰ Zébedee bichagháshé bááhí' binne'hí' Jesus yaa yił hikaigo yich'í' daahilzhiizh, nahídóshkid nzigo. ²¹ Nt'é hánt'í' gá? bíhñii, Jesus. Isdzán gábiñii, Nant'án sínlligo dahnándaago díi shinne'yu nakihí' lá' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa doleelgo, lá'í' ni'eshganzhinéé dahsdaa doleelgo bá ngon'áah. ²² Áídá' Jesus gádaabiñii, Nt'é biká hádaaht'iiní' doo bídaagonoŋsɪ da laq. Idee be'ishdlaqahí' be'ohdlaqago bínołdzil née, lá'í' baptize be'áshí'dilne'í' bee baptize ánohwí'dilne'go bínołdzil née? Bínołdzil, daabiñii. ²³ Jesus gánábildo'niid, Idee be'ishdlaqahí' da'anii be'ohdlaq doleel, lá'í' baptize áshí'dilne'í' da'anii bee baptize ánohwí'dilne' doleel: áídá' shigan dihe'nazhinéé dagohí' shí'eshganzhinéé sodaa doleelí, doo shí' nohwaa godesh'aah da, áí dahadí' shiTaa yágoz'aanú zhá bágoz'áni at'éé. ²⁴ İlk'isyú nakihí' ádaañihí' Jesus bitsilke'yu gonenanhí' daidezts'aqadá' doo bíł daabik'eh da. ²⁵ Jesus bitsilke'yu íla'áyíilaago gádaayihñii, Doo Jews daanlji dahí' binadaant'a'í' isná ádaabilsigo bá nadaant'aah, lá'í' bitahyú nnee ízigo ádaat'eehí' da'aníyú ádaat'jigo ádaabilsigo bídaagonoŋsɪ. ²⁶ Áídá' nohwihí' nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadí' nohwitahyú ízigo ánsht'ee le' nzihí, án nohwá áí'í' le'; ²⁷ Nohwitahyú dahadí' nant'án nshlji le' nzihí, án nohwá na'iziid le': ²⁸ Shí, nnee k'ehgo Niyááhí' nshlji ndi, doo hadín shich'oníihí' bighá niyáá da, áídá' nnee bich'oshñihí' bighá niyáá, shí'ihí'na'í' nnee láni bá nahishñihí' bighá niyáá. ²⁹ Jérikodí' dahnanáskaigo, Jesus biké' naadezqá.

³⁰ Nt'éégo nnee naki bináá ágodini intín bahyú sikee lək'e, áí Jesus higaalgo ya'íkodaanzjigo nádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílni, nohwaa ch'onbáah, daañigo nádaabokaqah. ³¹ Nnee Jesus biké' náteełí, Godnch'áad, daabiñniid: áídá' da'tiségo nanádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílni, nohwaa ch'onbáah, daañigo nanádaabokaqah. ³² Jesus ninyáago bich'í' áñniidgo, Nt'é nohwá áshke'go ádohñii? bíhñii. ³³ NohwiNant'a', gohiit'jigo ánánohwidle', daabiñii. ³⁴ Jesus baa daach'osbaadgo bináá yedaadolñihgo dagoshch'í' daago'jji nádaasdljigo biké' dahish'aazh lək'e.

21

¹ Áídí' Jerusaleem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeeshí', áí dzil Olives holzéhi si'aagee, áídí' Jesus bitsilke'yu naki oyił'a', ² Gáyilñigo, Ti'i, nohwádihyú gotahyú doh'aash, áígee dagoshch'í' túlgayé bizhaazhé bílgo dahst'ooqo baa noh'aash: áí k'e'oh'adgo shaa nánohłoqs. ³ Nnee lá' nt'éhéta nohwihñiiyúgo, NohwiNant'a' há't'jigo áhiit'jii, bíldohñiih; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohłoqs. ⁴ Díi ánágot'jikhí' Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi gání' n'í' begolnéhgo ánágot'jil, ⁵ Sion bizhaazhé bíł nadaagoñi', Dí'ñ'jii, ízigo niNant'a' idaagoch'iyolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'í' boghéel. ⁶ Áík'ehgo Jesus da'aníyú bitsilke'yu ádaadzaa, ⁷ Túlgayé, bizhaazhé bílgo, baa daizłoqzgo bidiyagéhi yiká' dahdaiheznildá' Jesus yiká' dainesdaa. ⁸ Nnee ląágo bidiyagé intínyú yidaagosteel lək'e; lá'ihí' ch'il palm bits'ádaaz'aahí' nadaayihlgeeshgo intínyú yidaagosteel. ⁹ Nnee báđih náteełí, lá'í' biké'dí' náteełí daadilwoshgo gádaañii, Hosánna, David biYe' nílni: NohweBik'ehñ bizhi' yee higaalí ba'ihégosini at'éé; da'itisé goz'aqadí'

Hosánna. ¹⁰ Áídí Jerúsalemyú nyáágo áígee daagolíníí dawa, hago laq̄ ágodzaa daanzigo, Díí hadín át'íí? daanii. ¹¹ Nnee biké' náseehí gádaanii, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'íí, Názarethdí' nagháhi, áí Gáleele bigodesdzogíí biyi'dí'.

¹² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okq̄ah goz'aq̄ yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'iníihi la'íí nada'ihíihi ch'ínihiyood, la'íí zhaali yiká' ilkáh ch'ínadainííhí naz'aaní nanyihesgo', hawúcho baa nadaahiníihi biká'dah'sdáhá áldó' nanyihesgo', ¹³ Gáyihniigo, Ágáníigo bek'e'shchíí, Shikíhíí kíh biyi' da'ch'okq̄ahí holzeego hojíí doleel; áídá' nohwihíí daan'íhíí bigowa ádaagosolaa laq̄. ¹⁴ Biñáá ádaagodiníí la'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okq̄ah goz'aq̄gee baa hikai; áígee nádaabilzih lék'e. ¹⁵ Okq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi Jesus ízigo aná'ol'ííhí daayiltsaq̄go, la'íí da'ch'okq̄ah goz'aq̄gee chagháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nlíni, daaniigo daayiltsaq̄go, dázhó doo bíl daagozhóq̄ da lék'e. ¹⁶ Áík'ehgo gádaabihíí, Ya' díí ádaanihíí dints'ag née? Jesus gábihíí, Ha'oh; ya' díí doo wahá daahohshíh da née, Chagháshé alts'íséhi la'íí mé' t'ah da'ilbe'í dázhó nt'éego ihédaanzigo ádaasíílaa?

¹⁷ Áídí' bits'á' dahiyáago kíh goznildí' Béthany golzeezhí' nyáá; áígee sidaa lék'e. ¹⁸ T'ahbiyú kíh goznilyú nádesdzaago, shiná' silíí. ¹⁹ Ch'il fig intín bahyú o'áágo yiltsaq̄go yaa nyáá, binest'a' da'ádihdá' bit'aq̄ zhá gólligo yígolsíidgo gáyihíí, Kodí' godezt'igo dahazhí' ninest'a' da'ádih doleel. Áík'ehgo dagoshch'í' ch'il fig náhesgá. ²⁰ Bitsilke'yu díí daayiltsaq̄go bíl díyadaagot'eego gádaanii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'í' náhesgá laq̄! ²¹ Jesus gádaabihíí, Da'aníí gánohwíldishníí, Nohwí'odla' góllíyúgo, doo nohwíld nadaagoki dayúgo, doo díí ch'il fig ádzaahíí k'ehgo zhá ádaahne' da, áídá' díí dzihí bich'í' hahdzigo, Yúwehégo díhí'náhgo túnteel biyi' onidolné', daadohniiyúgo, nohwá ágáne'. ²² Da'ohkq̄ahgo dant'éhéta daahohkeedíí, da'ohdlaq̄go ádaadohniiyúgo, dawa nohwá hi'né'hi at'éé.

²³ Jesus da'ch'okq̄ah goz'aq̄ yune' i'ayáágo, áígee nnee yil ch'ígó'aahgo, okq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nnee yánazíni bílgo baa hikaigo gádaabihíí, Hadín bik'ehgo anánt'íí? Hadín naa godin'áq̄go ant'ííh? ²⁴ Jesus gádaabihíí, Shíí áldó' dala'ándi nanohwíldishkid, shíí nadaagoñi'yúgo, shíí áldó' hadín bik'ehgo anásh't'ííhí nohwíld nagoshní' doleel. ²⁵ John baptize ádaagole'íí hadí' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíí nnee bits'á'dí'go née? Líl yadaakt'igo gádaahíldí'nií, Yaaká'dí'go daan'niihyúgo, gánohwíldishníí, Áídá' nt'é bighá doo daahohdlaq̄ da lán? ²⁶ Áídá', Nnee bits'á'dí'go, daan'niihyúgo, nnee bédaahildzid; nnee dawa John Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi níí daanzíhíí bighá. ²⁷ Áík'ehgo Jesus gádaayihíí, Néé doo bídaagonlzi da. Jesus gánábildo'nií, Shíí áldó' hadín bik'ehgo anásh't'ííhí doo nohwíld nagoshní' da.

²⁸ Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? La' nnee biye'ke naki; dala'á yaa nyáágo, Shiye', díí jíí shidahts'aa hentíyú na'iziidyú nñáh, yihíí. ²⁹ An bich'í' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, bihíí; áídá' bikédí'go biini' lahgo anáyiidlaago akú óyáá lék'e. ³⁰ Biye' la'ihíí yaa nanádzago da'áganáyíldo'nií. Áík'ehgo, Akú disháh, nniid; áídá' doo akú óyáá da. ³¹ Díí nakihíí hadíí bitaa aníyú ádzaa? Dantséhi, daanii. Jesus gádaabihíí, Da'aníí gánohwíldishníí, Tax bich'í' nadaahí'niíhí la'íí nant'í' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleeh. ³² John nt'éego ágot'eehíí yaa yakt'igo

nohwitahyú nyáá, ndi doo daahohdláa da; tax bich'i' nadaahi'niilíí la'íí nant'i' nakaihiú zhá daabodláa: nohwíí bidaagonoksí ndi bikédí'go nohwiini' doo laho anádaasohdláa daahohdláa da.

³³ Ilch'ígót'aahgo naná'gonihíí la' ódaayelts'áá: la' nnee bidák'eh goliíníí dahts'aa k'eidnlaágo yinaayú na'nezníl, dahts'aa hahigees doleelgee yá ogogéed, biká'dí' idést'iiníí ágólaa, la'íí bá yináadaadéz'ini yá ch'ígohet'áadá' nzaadyú ni' goz'áayú óyáá: ³⁴ Da'nest'áagee ngonyáágo bánada'iziidi bidahts'aa bá yináadaadéz'ini yich'i' oyi'l'a', binest'á' la' bá náyiné'go. ³⁵ Áídá' bá ináadaadéz'ini nada'iziidi yíl ndaazdeelgo dala'á nyída'eshtlzh, la'ihíí daizes-híí, la'ihíí tséé bee daayitséed. ³⁶ Bánada'iziidií ntsédá' oyi'l'a' n'íí bitisgo onayíl'a': áí ágánadaayiidlaa. ³⁷ Da'iké'yú biye' oyi'l'a', Shiye' daidnksí doleel, niigo. ³⁸ Áídá' biye' daayitsáadá', dahts'aa yináadaadéz'ini gádaakídi'níí, Díí dahts'aa hentíiníí biyéé doleelíí át'éé; yushdé', daazoldee, áik'ehgo biyéé doleel n'íí daanohwíyéé doleel. ³⁹ Áik'ehgo yíl ndaazdeelgo dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'go daizes-híí. ⁴⁰ Áik'ehgo dahts'aa hentíiníí biyééhíí nádzáágo bidahts'aa bá yináadaadéz'inihíí hagoshá' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayihni, Bidahts'aa goliíníí nnee doo bik'ehyú ádaat'íí dahíí naitseedá', bidahts'aa hentíiníí bá yináadaadéz'ini la'ihíí yá ch'ínágohet'aah, áí inest'áago nest'ánhíí baa daach'ihniilíí doo. ⁴² Jesus gádaabihni, Díínko Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí doo hwahá daahohshih da néé? Tséé k'ih ádaagole'íí yó'odaisne'í n'íí, hagon'áagee dantsé si'aaníí sillí: díí nohweBik'ehni bik'ehgo anágot'íí, áí daanéel'íigo nohwil díyadaagot'ee. ⁴³ Áí bighá gádaanohwídkishni, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanohíigo nohwaa ch'ígót'i' n'íí nohwaa nágodit'aahgo laho hat'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ yikisk'eh hikaahíí, baa godidot'aal, nohwits'á'. ⁴⁴ Dahadín áí tséé yiká' nágo'yúgo, aks'íségo nihiltqod: áídá' dahadín áí tséé biká' naltq'yúgo, díllégo bik'a'aa doleel. ⁴⁵ Okáqh ye bik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e Phárisees daanlíni ilch'ígót'aahgo na'goni'i' Jesus yee hadzii n'íí daidezts'áadá', bíí ádaabihniigo yídaagolsíid. ⁴⁶ Ha'ádaikt'e' hádaat'íí ndi nnee láni yédaaldzid, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nlií daanzihíí bighá.

22

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yíl nanágoni'go gáníí, ² Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ízisgo nant'án biye' niinéhí bá da'idaágo ngon'áá. ³ Áik'ehgo binadaal'a'á ni'i'néhyú nohokáh daayihniid n'íí, yushdé' bilniigo yil'aa: ndi doo akú hikáh da. ⁴ Nadaal'a'á la'i onáyil'a' gáníigo, Daabi'dokeedíí gábikdohni, Hidán dawa lalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé lik'ahíí nasiltseed, dawa qql nlt'éégo alzaa: yushdé' ni'i'néhyú nohokáh. ⁵ Áídá' áí doo akú ádaat'ee da, dabíí hádaat'íiyú oheskai, la' bidák'ehyú óyáá, la'ihíí baa na'hinihyú óyáá: ⁶ La'ihíí nant'án binadaal'a'á yíl ndaazdeelgo yiniidaagodezlaadi' nadaistseed. ⁷ Nant'ánhíí díí ya'ikonziidá' hashkee: áik'ehgo bisiláadahíí dai'l'aago nnee ádáat'íid n'íí nadaistseed, la'íí bik'ih nagoznilií daidnid. ⁸ Áídá' nant'án binadaal'a'á gáyihni, Ni'i'néhyú da'idaáhíí lalzaa ndi daabi'dokeedíí doo yik'e shijeed da. ⁹ Áí bighá da'itinyú dohkáh, áígee hadín daah'iiníí dawa ni'i'néhyú nohokáh, daabikdohni. ¹⁰ Áik'ehgo nadaal'a'á intink'ehyú okai, hadíí daayiltsáqhíí dawa, doo

bik'ehyú ádaat'ee dahíí lá'íí nlt'éeego ádaat'eehíí íla'ádaizlaa: áik'ehgo nnee láni ni'i'nehýú hikai.

11 Áígee nant'án ha'ayáadá' nnee niheskaihíí yine'íígo, nnee lá' ni'i'nehgo íhíí doo golíí dago yiltsaa: 12 Áik'ehgo gáyihíí, Shit'ekéhé, hagot'éeego kóne' ha'ányaa, ni'i'nehgo íhíí doo ágóndlaa dago? Áídá' nneehíí doo nt'é níi da. 13 Nant'ánhíí binadaal'a'á gádaayihíí, Bigan hik'e bikee hídaatl'oogo godihííyú ch'ídaanoht'e; akú daach'ichag lá'íí kowoo hídaach'idilk'ash doleel. 14 Láágo yiká ádaanñiid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

15 Phárisees daanlíni hagot'éeego Jesus yakti'gee daabihiljizh doleelgo ndaagoshchíí. 16 Phárisees biké' anákahíí hik'e Hérod yil daagot'íni Jesus yich'í' odais'a', gádaabihíígo, Ilch'ígó'aahíí, da'aniigo ánniigo, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í'zhinéego goz'aaníí da'aniigo baa ilch'ígon'áahgo bídaagonlzi, nnee doo bénildzid dago yán'ti': nnee doo lá' itisgo síntíí da. 17 Áí bigha no-hwíl nagolní, Díí hagot'éeego baa natsínkees? Ya' Caesar bich'í' tax nadaach'íniigo begoz'aa néé? Néé dah néé? 18 Áí nneehíí doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígótsigo gádaayihíí, Nt'é bigha yashti'íí bee daashojizhgo ádaashildohñii, nohwíí daanohshoq ádaado'íni? 19 Zhaali tax bidená nahi'niíhíí shaa noh'aahgo nesh'íí. Áik'ehgo zhaali lá', penny holzéhi, baa daiz'aa. 20 Hadíí be'ilzaa, hadíí bizhi' biká' dahgoz'aa? daayihíí. 21 Caesar bíyéhi láq, daaníi. Jesus gádaabihíí, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanohñiil, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéehíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa daanohñiil. 22 Díí daidezts'aaqadá' bíl díyadaagot'eego bits'á'yú dah hiskai.

23 Da'ái bijíí Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadilkid, 24 Gádaayihíígo, Ilch'ígó'aahíí, Moses gáníí ni', Lá' nnee bichagháshé doo lá' dago daztsaa'yúgo, bik'isnhíí bí'aa n'íí yil nnaó'neelgo, bik'isn n'íí chagháshé bá ágodolñiil. 25 Ik'isyú gosts'idi nohwitahyú daagoljí ni': dantsé nnaáhíí daztsaa, bichagháshé doo lá' da, áik'ehgo bí'aa n'íí bik'isn yil naná'náá: 26 Nakígeehíí ágánánádzaa, taagígeehíí áldó', da'áik'ehgo gosts'idzhí' dawa nanezna'. 27 Da'ík'é'yú is-dzánhíí áldó' daztsaa. 28 Áik'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díí gosts'idihíí shá' hadíí bí'aa doleel, dawa yil nadaaznaadá'? 29 Jesus gádaabihíí, Da'óksiih, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binawodí doo bídaagonoljí dahíí bigha. 30 Naach'idikáhgee doo nnaádaach'ílse' da, doo ndaagoch'ihííniigo nnaádaach'ílse' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagoljíhíí k'ehgo daagoch'ííí. 31 Áídá' nanezna'íí naadiikáhíí, Bik'ehgo'ihí'nañ baa nohwich'í' yakti'íí, ya' doo hwahá baa daahohshíih da néé, gáníígo, 32 Shíí Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahíí nshíí, Isaac, Jacob áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahíí nshíí. Bik'ehgo'ihí'nañ doo nanezna'íí yokaqahíí nlií da, daahínaahíí zhá. 33 Nnee íla'at'éehíí díí daidezts'aaqo, ilch'ígó'aahíibigha bíl díyadaagot'ee.

34 Jesus Sádducees daanlíni doo nt'é ndaado'ñii dago áyíilaago Phárisees ya'ikodaanzíígo, íla'adzaa. 35 Áí lá' begoz'aaníí nlt'éeego yígótsini Jesus yich'í' hadziigo nabíntaahgo nabíidilkid, 36 Ilch'ígó'aahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí hadíí itisgo at'éé? níigo. 37 Jesus gábihíí, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ níjii dawa bee niñ nzhqo le'. niyi'siziinií dawa bee, lá'íí ninatsekeesí dawa bee niñ nzhqo le'. 38 Áí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí dantséhi lá'íí itisgohi at'éé. 39 Nakígeehíí áldó' ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíinií niñ nzhqo le', dani idil njóqhi k'ehgo.

40 Bik'ehgo'ihinaan yegos'aanii la'ii Bik'ehgo'ihinaan binkaa'yu nada'iziidi n'ii k'eda' eshchiinii dawa dii nakihii bits'a'di'hi at'ee.

41 Pharisees daanlini t'ah la'at'eegee, Jesus nabidaadilkid, 42 Ganiigo, Christ-hii hagot'eeego baa natsidaahkees? Hadin biye' nlii? David biye' nlii, daabilnii. 43 Jesus ganiidii, Hagot'eeegosh'a David Holy Spirit yabiyilti'go, SheBik'ehn, bilnii, ganiigo, 44 Bik'ehgo'ihinaan sheBik'ehn gayihniid, Shigan dihe'nazhineego sindaa, ni'ina' benik'eh silligo nicket'aahyu nininilzh'i. 45 David, SheBik'ehn, bilnii go bozhuyugo, hagot'eeegosh'a biye' nlii aida'? 46 Jesus nnee doo la' bich'i' hanadziih da lek'e, ai bijjidi' godezt'i go nnee daaste'go, doo hadin nabinanlkid da.

23

1 Jesus nnee la'at'eehii hik'e bitsilke'yu yich'i' hadzii, 2 Ganiigo, Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchihii hik'e Pharisees daanlini Moses nnee ya sizii n'ii k'ehgo nnee ya nazii: 3 Ai bigha da'adaanoht'eeego aadaanoht'eeego aadaht'ii; ndi doo aadaht'iihii k'ehgo aadaht'ii da: ai aadaanoht'eeego aadaht'ii da ndi aadaht'ii. 4 Ai nneehii nnee biwosyu ndaazgo dazho nyeego dahda'ogheelgo aadaayils; aida' da'ayaha ndi doo ich'odaanii da. 5 Nt'eeego anaadaht'iihii dawa nnee da bo'ii hadaht'iihii bigha anaadaht'ii: Bik'ehgo'ihinaan biyati' la' bidaadest'oohii nteelgo aadaile', bi'ii bidayuu ald' nteelgo na'izlaago aadaayils. 6 Da'idaagee nnee izisgo aadaht'eehii dahnadinbiihyu itah dahnahaztaago zha bil daanzhoq, la'ii Jews ha'anasheh nagoznii yune' nnee yanazini dahnadinbiihyu itah dahnahaztaago ald' bil daanzhoq, 7 Na'hinihii nadaagoz'aayuu bich'i' aadaht'iihii go, la'ii, Iich'igo'aahii, Iich'igo'aahii, daabilnii go zha bil daanzhoq, 8 Aida' nohwiihii doo hadin, Iich'igo'aahii, nohwiihii da le': dala'a nohwii ch'igo'aahii nlii, Christ zha; la'ii nohwiihii daanoht'eeego aadaht'iihii. 9 Ni'gosdzan bik'a' nnee doo la', ShiTaa, bil dohnii da le': dala'a, yaakayuu dahsdaahn zha, nohwiiTaa at'ee. 10 Doo hadin, ShiNant'a', nohwiihii da le': dala'a nohwiiNant'a' nlii, Christ zha. 11 Hadin nohwitahyu izisgo at'eehii, nohwii na'iziid le'. 12 Hadin itisgo idestiinii idaagoch'olba'go adolnii; aida' hadin idaagoch'olba'ii itisgo at'eeego adolnii.

13 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchihii hik'e Pharisees daanoht'eeego, daanoht'eeego aadaad'ini, nohwii goyee dolee! Yaakayuu dahsdaahn bilakt'ahgee goz'ani nnee bits'a' daanada'adoht'i: nohwii doo itah daahleeh dad'a, nnee itah daaleeh dolee n'ii t'aazhi' aadaanoht'eeego. 14 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchihii hik'e Pharisees daanoht'eeego, daanoht'eeego aadaad'ini, nohwii goyee dolee! Isdzane itsaa daanlini bigowa bits'a' nadaanoht'eeego, la'ii daazhogo aadaanoht'eeego nzaad gont'igo da'ohkaah: ai bigha nohwii itisgo nohwiiigoont'eeego nohwii ndaagodot'aal. 15 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchihii hik'e Pharisees daanoht'eeego, daanoht'eeego aadaad'ini, nohwii goyee dolee! Tu bik'a' la'ii ni' bik'a' dahot'ehé nadaanohtaah, dala'a ndi nohwiihiihahii bigha; nohwiiyaayugo nakidn nohwitisyuu lenagoch'ooqoqo ch'iidn biko' dilthi' yuyaa bagoz'aq. 16 Nohwiinaa aadaagodih ndi la' badih nadaahkaihi, nohwii goyee dolee! Dahadin da'ch'okaah goz'aanii bilahyu bit'a dahnadidilniihda', ai doo nt'e da, daadohnii: ndi hadin odo da'ch'okaah goz'aq yune'hi bilahyu bit'a dahnadidilniihii, an zha da'aniiyu at'ee le', daadohnii! 17 Nohwii doo daagonhsaa da, nohwinaa aadaodinini: hadin itisgo at'ee, odohii nee, nee da'ch'okaah goz'aanii bits'a'di' odo dilzihgo alzaahii nee? 18 La'ii, Dahadin be'okaahii bik'a' dahnasi'nihi goz'aanii bilahyu bit'a dahnadidilniihda',

ái doo nt'é da, daadohñii; ndi hadín Bik'ehgo'ihinañ baa hi'ñiíí áí yiká' dahsiné'íí biláhyú bit'á dahnádidiñiíí, án zhá da'áníyú át'éé le', daadohñii. ¹⁹ Nohwíí doo daagonhsáa da, nohwináá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihinañ baa hi'né'ihíí née, née yiká' dahsiné'íí Bik'ehgo'ihinañ baa hi'né'ihíí dilzihgo áile'ihíí née? ²⁰ Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihinañ baa hi'né'í yiká' dahsiné'í biláhyú bit'á dahnádidiñiíí, áí hik'e biká' dah síhi'ñiíí dawa addó biláhyú bit'á dahnádidiñiíí. ²¹ La'íí dahadín da'ch'okáah goz'aaní biláhyú bit'á dahnádidiñiíí, áí hik'e ákóne' goliínií áldó' biláhyú bit'á dahnádidiñiíí. ²² La'íí dahadín yaaká'yú biláhyú bit'á dahnádidiñiíí, Bik'ehgo'ihinañ dahsdaagee goz'aaní hik'e áígee dah sdaahíí áldó' biláhyú bit'á dahnádidiñiíí. ²³ Begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daano'híni, daano'hshoq' ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! T'oh mint, áñise, hik'e cümmin daaholzéhi dá goneznanyú ik'é'nilgo, dala'á Bik'ehgo'ihinañ baa nádaahné', áidá' Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaní itisgo at'ééhií doo bee ádaanoht'ee da, dá bik'ehyú ánách'ot'ííí, koł goch'oba'íí, la'íí ko'odla' goliínií: díí bee ádaanoht'ee le'at'éhi, la'ihíí doo baa daayohñah dago. ²⁴ Nohwináá ádaagodih ndi la' bádih nadaahkaihií, d'ó' áts'íséhi bitádaadołkaaldá' h'íí bighán ha'íahi odaaholneeh. ²⁵ Begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daano'híni, daano'hshoq' ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgisdá', aadaach'ihí'ñiíí la'íí doo ádaagoch'idzaa dahíí zhá biyi' yune' begoz'áa. ²⁶ Phárisee níni, nináá ágodini, idee hik'e its'aahíí biyi' yune' ntsé tángis, áík'ehgo biká'dí' áldó' n't'éé dolee! ²⁷ Begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daano'híni, daano'hshoq' ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Nnee le'shijeedíí biká'gee alzaahíí ligaigo ánálzaahíí k'ehgo ádaanoht'ee, áidá' áí biyi' yune'híí nnee daztsáni bits'in zhá sinil, ncho'íí zhá dawa begoz'áa. ²⁸ Nohwíí áldó' nohwiká'dígo zhá nnee bináál n't'éégo ádaanoht'ee, áidá' nohwiyi' yune' nzhog' ách'idil'íinií hik'e ncho'híí bee hagolk'íl. ²⁹ Begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daano'híni, daano'hshoq' ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí le'shijéedíí biká'gee dant'éhéta bee binádaach'ilñiíí ádaagohle', la'íí nnee dá bik'ehyú ádaat'ee n'íí le'shijeedíí biká'gee alzaahíí dánhónégo ánádaahdle'híí bighá, ³⁰ Gádaadohñiigo, Nohwita n'íí t'ah daahñaadá' daagondl'iyúgo, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí naatseedge doo itah daandl'ij da dolee n'í. ³¹ Ádaadohñiigo, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi ndaistseed n'íí bichágháshé daano'h'íigo dánohwíí ádaa nadaagolñi'. ³² Nohwitaa n'íí ncho'go ádaat'íí n'íí aqłzhi' beda'ohle'. ³³ T'íiish k'ehgo daano'híni, ch'osh bik'asda' goliínií k'ehgo hañinolt'ííí, ch'iidn bik'q' dilt'í' yuyaa nohwá goz'aaní hagot'éégoshá' bitis hahkáh?

³⁴ Áí bighá Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi, nnee daagoyáni, hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi nohwich'í' daade'á': áí la' nadaatseed dolee, la'íí ts'ílna'áhi bídaaholkał dolee; la'ihíí íla'ánadaaht'ííígee habida'oltsaas dolee, la'íí daabi'odla'híí bighá yóiyahgo biní'da'doñih dolee, k'ih goznildí' lahyúgo k'ih goznilzhí': ³⁵ Áí bighá n'íí gosdzán biká' nnee dá bik'ehyú ádaat'eehíí nadaatseedíí dawa bidíí nohwik'izhí' didot'aał, dá bik'ehyú át'éhi, Abel holzéhi, zesd'íí' Barakías biye', Zakarías holzéhi, zesd'íí'zhí', Zakaríasíí k'ih biyi' da'ch'okáahíí hik'e be'okáahíí biká' dahnási'nikíí goz'aaní bigizhgee daaze-solh'íí n'íí. ³⁶ Da'aniigo gánohwidishñii, Díí dawa díí daañinolt'ííí bik'izhí' didot'aał. ³⁷ Jerúsalem, Jerúsalem níni, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi

natsínltseedíí, la'íí nich'í' daahil'aadíí tséé bee nbida'tsínltne'íí, tazhik'áne bi'aadíí bit'ats'in bitl'ááh yune' bizhaazhé onáyinihí k'ehgo nichagháshé doo alch'idn lináhishniil hasht'íí ndi doo hádaah'tíí da ni'! ³⁸ Níkihíí yó'agodot'áa. ³⁹ Gádaanohwíldishnii, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhí' yee higaaíí ba'ihégosini at'éé, daadohniihíí bijíí zhá nadaashohtsééh.

24

¹ Jesus da'ch'okaqah goz'aadí' ch'ínyáadá', bitsilke'yu baa hikai, gádaabihniigo, Díí da'ch'okaqah goz'aagee kñh nagozníí níí'íí. ² Jesus gádaabihnií, Díí dawa daah'íí néé? Da'aníigo gánohwíldishnii, díí tséé ilká' dahnagozníí doo la' ilká' dahnast'áá da doleeé, dawa nanehilkaad doleeé.

³ Áídí' Jesus dził Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo gádaabihnií, Nohwíł nagolní' da'os'ah ágonéhi? Nádnádáhíí hik'e nnágodáhi bílgo hant'é bee bígózí doleeé? ⁴ Jesus gánádaabildi'nii, Ídaa daagonohdzaa, nnee la' ch'a'onoholt'e' hela'. ⁵ Nnee láágo shizhi' yee daahikáh doleeé, Shíí Christ nshíí, daaníigo; áí nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleeé. ⁶ Nagonlkaadíí ba'ikodaanohsj, la'íí nagonlkaadíí baa ch'inii daadohts'ag doleeé: áídá' doo nohwíjii natsídaahiltó' da le': díí dawa begolne'hi at'éé, ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁷ Nnee íltah at'éégo hadaazt'íí ilch'í' nanágonlkaad doleeé, la'íí nnee dała'á binant'a' daagolínihíí áldó' ilch'í' nanágonlkaad doleeé: da'adzaayú shíná' góyééhíí benagowaa doo, nadaagont'ogúí íltah at'ééhíí benadaagowaa doleeé, la'íí ni' nagohi'naa doleeé. ⁸ Áí koniidaagonlt'ééhíí begodigháh doleeé. ⁹ Áígee nohwíni'daach'idilni'go odaanohwiniyood doleeé la'íí nadaanohwiltseed doleeé: la'íí shizhi' daanohwích'ozhííhíí bighá nnee íltah at'éégo hadaazt'íí dawa bíł daanohchó' doleeé. ¹⁰ Áígee nnee láágo t'aazhi' ánáda'ne' doo, laa nadaagolní' doo, la'íí ilk'edaadi'nii doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'ini hahikáh doleeé, áík'ehgo nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleeé. ¹² Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dázho láágo begoz'aahíí bighá nnee láágo bí'ijóóníí édjíłgo nádaanihik'as doleeé. ¹³ Áídá' dahadín dāngont'í'zhí' dahíldóhíí hasdábí'dolteeé. ¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilatt'áhgee begoz'aaníí nt'éégo baa na'goni'íí ni' dágoz'áa nt'éégo be'ánágoldoh doleeé, nnee íltah at'éégo hadaazt'íí dawa yidiits'íłh doleełhíí bighá; áí bikedí'go nnágodáh doleeé. ¹⁵ Áík'ehgo golchqohgo o'ní'ihíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yakti' n'íí, godiyihgo goz'aagee sizíigo daah'íídá', (dahadín áí yózhííhíí bíł ígózí le'.) ¹⁶ Hadíí Judéa golzeeyú daagolíníí, dził naz'aaníí yich'í' okeeh doo: ¹⁷ Dahadín kñh biká'yú dahsdaahíí nt'éhéta náidiiné'go gódah ch'ínádáh hela': ¹⁸ La'íí dahadín k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'aazhi' bidyágé yaa nánódáh hela'. ¹⁹ Áígee goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzáne mé' daabilbe'íí bá góyéé doleeé! ²⁰ Haihíí biyi' la'íí godilzinií bijíí ágonéh hela', daadohniigo da'ohkaqah. ²¹ Áígee dantsé godeyaadíí godezt'igo díí jížhí' góyéégo nagowaahíí áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, áí doo be'ágánágonééh át'éé da. ²² Áígee goldohíí doo dé'igodégo ánálzaa dayúgo, nnee doo la' hasdáwáh át'éé da: áídá' nnee bitahadslaahíí bighá áígee goldohíí dé'igodégo ánádolníí. ²³ Áígee nnee la', Daadeh'íí, Christ kú nagháa, dagohíí, nlahyú nagháa, nohwíniyúgo, doo daahohdlaa da. ²⁴ Christ ádaadil'iinií, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'iinií

hahikáh doleel, áí godiyihgo be'ígóziníí ch'í'nah ádaile' la'íí íziso ánda'ol'íih doleel; yídaanel'aa'yúgo áí bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaikkaad doleel. ²⁵ Ídaayesólts'aq, ilk'idá' dabíntsé baa nohwíl nagosisni'. ²⁶ Christ da'igol'íyú naghaa, daanohwilch'iniiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'í' goz'aq yune' sídaa, daanohwilch'iniiyúgo; áí doo daahohdlaq da. ²⁷ Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadázhí' hada'didla'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nádishdaal. ²⁸ Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi íla'at'éé doleel.

²⁹ Goyéego nagoyaahíí bikédí'go ya'ái díhíl doleel, t'égona'áhhíí doo bee got'íi da doleel, ts'ílsqosé yáadí' nanihidéh doleel, la'íí yáazhí'go inawodíí nagohí'naa doo: ³⁰ Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'á'yú beshígóziníí ch'í'nah hileeh; áik'ehgo ni'gosdzán biká' nnee ítah at'éego hadaazt'í'íí doo bíl daagozhógo dago daachag doleel, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee la'íí dázhó shits'á'idindláádgo náshdaalgo daashidohtseel. ³¹ Áídí' shinadaal'a'á yaak'á'dí' ohish'aa doleel, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí díí'dí', ni'gosdzán nel'aqádí' yáá nel'aqazhí' íla'ádaile'. ³² Ch'íl fig holzéhi bits'á'dí' nohwíl ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'aq daagoleehyúgo, k'ad shíí nágodleehgo bídaagonolsj. ³³ Da'áik'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'íidá', k'ad náshdaalzhi' ałhánégo godziihgo bídaagonolsj doleel. ³⁴ Da'aniigo gádaanohwíldishnii, Díí daahinolt'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwíldéniidíí dawa begolzaago zhá. ³⁵ Yáá hik'e ni'gosdzán bílgo bech'ígonáh doleel, áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³⁶ Hadíí bijíí shíhíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkééégo shíhíí ágone'íí nnee doo la' yígótsj da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaak'á'yú daagolíníí ndi doo yídaagolsj da, shiTaa zhá yígótsj. ³⁷ Noe t'ah gol'íidá' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdháhíí bijíí áldó' ágágot'ee doleel. ³⁸ Tú'idezjoolíí dabíntségo ágot'ee lék'ehíí k'ehgo ágot'ee doleel, da'ch'iyaa ni', da'ch'idlaq ni', nnádaach'íkse' ni', la'íí laa daagoch'ihíniilgo nnádaaze' ni', Noe tsina'eehíí yiyi' oyaahíí bijíizhí', ³⁹ Tú'idezjoolíí doo yídaagolsj'égo tú idezjoolgo dawa bíl ogo'éel; shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdhágo áldó' ágágot'ee doleel. ⁴⁰ Áí bijíí nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dala'á nádilteehdá' la'íí da'akú sizíí doo. ⁴¹ Isdzáné naki da'ik'aayúgo, dala'á nádilteehdá' la'íí da'akú sídaa doo.

⁴² Áí bighá biká nádaadeht'íih; da'kwíí bik'ehenkééégo shíí, nohwe-Bik'ehnhíí, nánsdháhíí doo bídaagonolsj da. ⁴³ Díí bídaagonolsj, nnee bigowá golíníí da'os'ah in'íhíí híghángo yígótsiyúgo, yiká déz'íí doleel ni', áik'ehgo bigowá doo ch'ínódzjís át'éé da. ⁴⁴ Nohwíí áldó' dahkodá' ílch'í'daanoh't'ee: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahagee nánsdháh, doo ndaashohíí dagee. ⁴⁵ Áídá' hadín na'iziidi begondlíihíí góyáni, binant'a' bigowáhíí yebik'ehgo nbílt'íí n'íí, dahagee idán nana'nílhgee idán nayinih. ⁴⁶ Na'iziidíí binant'a' ábíhíniyú át'íígo, binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhógo doleel. ⁴⁷ Da'aniigo gádaanohwíldishnii, Nant'an nt'é bíyéehíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbílt'éh doo. ⁴⁸ Áídá' áí na'iziidi nch'íhíí, Shinant'a' doo hwah nadáh da, ídiki'niiyúgo; ⁴⁹ Isdzáné hik'e nnee la' nada'iziidíí nadainkkaad nkegonyaago bíl nágodizyisí bílgo da'iyaa hik'e da'idlaayúgo; ⁵⁰ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'íí dagee, doo nyolíí dagee nadángo, ⁵¹ Nbihilgeesh, áídí' hadíí daanzhógo ádaagodil'inihíí bich'í'zhinéégo nilteeh: áígee daach'ichag la'íí kowoo hdaach'idíik'ash doo.

25

1 Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díí k'ehgo at'éé: ch'ekíí gonenan kò' nałbaakíí dahdaayo'aalgo nnee niinéhíí bich'iyú deskai. 2 Ashdla'ihíí daagoyáá, áídá' ashdla'ihíí doo daagoyáá da. 3 Doo daagoyáá dahíí kò' nałbaakíí dahdaayo'aal ndi túkq'íí ik'e'an doo la' dahdaidnziid da. 4 Áídá' daagoyáání túkq'íí tús biyi' siziidgo ik'e'an dahdaidn'aa lèk'e, kò' nałbaakíí biłgo. 5 Nnee niinéhíí t'ah doo hwahá hígháh dadá', ch'ekíí bił daanzíigo da'ilhaazh. 6 T'è'is'ahyú la' nádidilghaazh gáníigo, Daadeh'íí, nnee niinéhíí kodí higaal; bich'iy' dohkáh. 7 Áík'ehgo ch'ekííhíí nádiikaigo bikò' nałbaakíí ikh'iy'daizlaa. 8 Áídá' doo daagoyáá dahíí daagoyáání gádaayihíí, Túkq'ííla' nohwaa daanooshiid; nohwikò' nohwits'á' daanestsiz. 9 Daagoyáání gádaabiłhíí, Dah; ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh: áídá' hayú nahihíih goz'ayú dohkáhgo la' nadaahołhíih. 10 Nada'ihíihyú okaidá' nnee niinéhíí n'yáá; áík'ehgo ik'idá' n't'éégo ádaadeszaago naháztaaní n'í'neh yuné' okai: áídí' da'det'aa. 11 Bikédí'go la' ch'ekíí n'íí nákaigo gádaani, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'ínt'ijh. 12 Áídá' nnee niinéhíí gádaabiłhíí, Da'aniigo gánohwidishíí, Doo nohwídaagonsj da. 13 Áík'ehgo biká ndaadeht'íih; hadíí bijíi shíhíí, da'kwíi bik'ehenkééz shíhíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí doo bídaagonksj da.

14 Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díí k'ehgo at'éé: nnee nzaadyú deyaago bánada'iziidíí yushde' nnohkáh yihíigo, bíyééhíí yinádaadéz'íigo yaidin'áá lèk'e. 15 La' bestso talent holzéhi ashdla'i yaidin'áá, la'íí naki yaidin'áá, la'íí dala'á yaidin'áá; dawa daantíigege dá yídaanel'aaqgee yaidin'áágo; áídí' nant'ánhíí dagoshch'iy' dahnyaa. 16 Nnee talents ashdla'i baadet'aaní hant'é nayihesniihíí baa nanázhazniigo ashdla'i bá ígoya. 17 La'íí talents naki baadet'aaní aldó' naki bá ígoya. 18 Áídá' talent dala'á baadet'aaní leyí' ogopeed yuyaa binant'a' bibestsohíí náyides'íid. 19 Áídí' nzaad godeyaago binant'a'íí nádzáago yíł daayotag. 20 Áík'ehgo talents ashdla'i baadet'aaní talents ashdla'i bá'ígoyahíí aldó' ákú yinné' gáníigo, Shinant'a', talents ashdla'i shá n'íí talents ashdla'i shá ígoya. 21 Binant'a' gábiłhíí, Negondl'igo shána'iziidí, n't'éégo ándzaa laq: da'ayáháhi ndi n't'éégo shá ánlahíí bighq láni benik'ehgo ánishle': shíí ninant'a' baa shíł gozhóóníí ni aldó' baa nił gozhóq le'. 22 Talents naki baadet'aaní aldó' kú n'yáá gáníigo, Shinant'a', talents naki shá náa n'íí talents naki shá ígoya. 23 Binant'a' gábiłhíí, Negondl'igo shána'iziidí, n't'éégo ándzaa laq: da'ayáháhi ndi n't'éégo shá ánlahíí bighq láni benik'ehgo ánishle': shíí ninant'a' baa shíł gozhóóníí ni aldó' baa nił gozhóq le'. 24 Áídí' talent dala'á baadet'aaní kú n'yáá gáníigo, Shinant'a', nnee doo bee gónedzaq dahi níłigo nígonsj, doo k'edinlaa dayú ná'igéesh, doo ishílnch'ii dayú lená'íla: 25 Nésdzidgo, nitalent-híí leyí' yuyaa nádél'í n'; koh, níyéé naa nániné'. 26 Binant'a' gábiłhíí, Nchq'go shána'iziidí, bił goyé'í níłí, doo k'e'diláá dayú ná'ishgeesh, doo ishílnch'ii dayú lená'ishlá bígonsj. 27 Ái bighq bestso ilkáh ch'ídaihiłhíí shizhaali banné' le'at'éhi, áík'ehgo nánsdzaago bínagodáhíí bił shaa nánné' doleel ni'. 28 Áík'ehgo talent-híí bits'á' nádó'négo nnee gonenan talents bíyééhíí baa no'né'. 29 Dahadíí dant'éhéta bíyéé gólıíníí bitisgo baa nádó'né', áík'ehgo laqgo bíyéé doleel: áídá' dahadíí bíyéé da'ayáháhi, bíyéé gólıí n'íí ndi bits'á' nádó'né'hi at'éé. 30 Na'iziidí doo bik'ehyú at'éé dahíí chagołheelzhí' ch'ídaanołt'e': ákú

daach'ichag la'íi kowoo hídaach'idilk'ash doo.

³¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shits'á'idindláadíí bee dahnádisdzaago yaaká'dí'go nadaal'a'á dilzini bíl nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí' shits'á'idindládi biká' dahsidáágo nansht'aa doo: ³² Shinadzahgee nnee íltah at'éégo hadaazt'íí dawa íla'alnéhgo ílts'á' hishñiií, dibeljí nanyoodi bidibeljí hik'e gant'ízi bits'á'yihiniíhíí k'ehgo. ³³ Dibeljí shigan dihe'nazhinéégo nniishñiií, áidá' gant'ízi she'eshganzhinéégo. ³⁴ Áidí' shíí, Ízigo Nansht'aahíí, shigan dihe'nazhinéégo hii gádaakdishñii, Yushdé', shi'Taa gozhóoní nohwá ádaizlaahíí, ní'godzán nni't'áadá' bee nadaanoht'aa doleełgo nohwá ílch'í'golzaahíí bee nadaanoht'aa le': ³⁵ Shiná' nshljiigo shá da'desoné' ni': dibá' nshljiigo tú shaa daasoziid ni': doo kígonsí dayú hishaalgo nádaashidołtji ni': ³⁶ Shidiyáge áđhgo diyáge shá ádaagosolaa ni': dinshñiihgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásítjiigo shaa nahkáh ni'. ³⁷ Áík'ehgo dávik'ehyú ádaat'eehíí gádaashñiih, NohweBik'ehń, dadá' shiná' nłjiigo daaniit'jiigo ná da'de'né' lán? La'íi dibá' nłjiigo tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kígonsí dayú hínááłgo nádaanideltji lán? La'íi nidiyáge áđhgo naa daasii'níl lán? ³⁹ La'íi dadá' dinniihgo dagohíí ha'ásítjiigo daaniit'jiigo naa nkai lán? ⁴⁰ Shíí, Ízigo Nansht'aahíí, bich'í' hasdziihgo gádaakdishñiih, Da'anii gánohwíłdishñii, Shik'isyú doo ízigo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíí ákđ' ágádaashisolaahi at'éé. ⁴¹ Áidí' she'eshganzhinéehíí ákđ' díí k'ehgo bich'í' hasdziih, Nohwíí, da'ílií daahleehgo nohwá ndaagost'ąąhíí shits'á'zhí' daadohkáh, kọ' dahazhí' díłtí' yune', ch'iidn nant'án hik'e binadaal'a'á bíłgo bá ílch'í'golzaayú. ⁴² Shiná' nshljiigo doo shá da'desoné' da ni': dibá' nshljiigo tú doo shaa daasoziid da ni': ⁴³ Doo kígonsí dayú hishaalgo doo nádaashidołtji da ni': shidiyáge áđhgo diyáge doo shá ádaagosolaa da ni': dinshñiihgo la'íi ha'ásítjiigo doo shaa noyaa da ni'. ⁴⁴ Áík'ehgo gádaashñiih, NohwiNant'a', dadá' shiná' nłjiigo, dagohíí dibá' nłjiigo, dagohíí doo kígonsí dayú hínááłgo, dagohíí nidiyáge áđhgo, dagohíí dinniihgo, dagohíí ha'ásítjiigo daaniit'jiigo doo nich'odaasii'ni' da lán? ⁴⁵ Áík'ehgo gádaakdishñiih, Da'anii gánohwíłdishñii, Díí doo ízigo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíí ákđ' doo ágádaashisolaahi at'éé da. ⁴⁶ Dííhíí dahazhí' biniigodilne' doleeł, áidá' dávik'ehyú ádaat'eehíí dahazhí' daahinaa doleeł, yaaká'yú.

26

¹ Áík'ehgo Jesus díí ąął yaa nagosni'dá' bitsilke'yu gádaayilñii, ² Nakiskąą hik'e bitis-hagowáh n'íí bee bíná' godinłhgo da'idaą doleełíí bídaagonołsı, áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaanniihíí bilák'e shi'dolteelgo tsı'ılna'áhi bíshı'dilkał. ³ Áidí' okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, begoz'aanú ye'ik'eda'ılchíhi, la'íi nnee yánazini okąąh yebik'ehi da'itiséyú sitini, Cáiapas holzéhi, bigowąee íla'adzaago, ⁴ Hagot'éégo dánant'ı'eego Jesus daayıltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchji. ⁵ Áidá', Doo da'idaąhíí bijji daahiiltsood da, daanii, ágádaasiidzaayúgo nnee dńko bádaagochjiigo godnch'aad doleeł at'ééhíí bighą, daanii.

⁶ Béthanyú Simon, lóod doo ínádłh dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'íí bigową yune' Jesus sidaadá', ⁷ Iyąągo sidaago isdzán la' ch'ıl bik'ah lán íłni túś alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áyı'ąągo Jesus baa nyáá, áı ik'ahúí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. ⁸ Jesus bitsilke'yu díí daayıltsąągo doo bíł

dábik'eh dago gádaanii, Nt'é bigha ik'ahú da'ilíi yishchij? ⁹ Ái ik'ahú lǎágo ilíigo nahinihgo, zhaalihíi tédaat'iyehíi baa hi'né' le'at'éhi. ¹⁰ Ádaaniihíi Jesus yigoksiidgo gábihíi, Nt'é bigha isdzánhíi nadaanoht'og? Nht'éégo áshíílaa. ¹¹ Tédaat'iyehíi dabik'ehn nohwitahyú nadaakai; áidá' shihíi doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleel. ¹² Doo hwahá leeh shi'dilteeh dadá' ik'ahú shits'í yiká' yaa yiziid. ¹³ Da'anii gánohwíldishnii, Ni'godzán dagoz'aa nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni baa na'goni'gee, díi isdzán adzaahíi baa na'goni' doleel, bee bíná'godinihgo.

¹⁴ Áidí' Judas Iscariot, nakits'adahíi itah nlini, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáágo, ¹⁵ Jesus hayúhíi nohwí ch'ínsh'aahdá', hant'é shaa daanohné'? daayihíi. Zhaali hígaii tádin naa do'né', daabihíi. ¹⁶ Áidí' godezt'i'go hagot'éégo ch'iidish'aa nziigo yiká hésdaa nkegonyaa.

¹⁷ Bán benilzoohíi da'adihgo bán alzaahi daadaaníi dantséhíi bijii Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihíi, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godinihgo da'idaaníi hayú ná ilch'i'daagohiidle'? ¹⁸ Jesus gádaabihíi, Kih goznilyú dohkáh, áígee nnee la' gádaabildohnihi, Ilch'ígó'aahíi gáníi, Ilk'idá' shaa gonyáa; nigowá yune' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godinihgo shitsilke'yu bíl da'ishaq doleel. ¹⁹ Áik'ehgo Jesus ádaabihíi n'íi k'ehgo bitsilke'yu ádaat'iji; áígee bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godinihgo da'idaaníi ilch'i'daizlaa. ²⁰ Áidí' o'i'áayú nakits'adahíi da'iyaaqo yi' dahdinezbh. ²¹ Da'iyaaqo Jesus gáníi, Da'aniiigo gánohwíldishnii, nohwí la' ch'ishinoh'aah doleel at'éé. ²² Áik'ehgo dázho doo bíl daagozhóq dago da'á' daantúigo, SheBik'ehíi, ya' shíi néé? daanii nkegonyaa. ²³ Áik'ehgo gáníi, Dahadíi its'aa biyi'zhí' da'á' bíl éédisht'áhi, ái ch'ishí'aah doleel. ²⁴ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dá shaa k'e'eshchiiníi shee godolnii: áidá' nnee ch'ishí'aahíi bá góyéé doleel! Ái nneehíi doo bi'deshchij dayúgo nht'éé doleel ni'. ²⁵ Áidí' Judas, ch'íbi'aah doleelíi, Jesus gáyihíi, Ilch'ígó'aahíi, ya' shíi néé? Jesus gábihíi, Da'áígee ánniid.

²⁶ Da'iyaaqo Jesus bán náidn'aaqo ya'ihénzigo oskaqadá' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitainzihi, Nkóh daohsaa; díi shits'í at'éé, niigo. ²⁷ Áidí' idee beda'iskaaníi náidnkqaa, ái ya'ihénzigo oskaqadá' íltah daidezkqaa, Daanohwigha dohdlaq, yihniigo; ²⁸ Díinko shidil k'ehgo at'éé, shidil bee ánidégo lángont'aahi at'éé, nnee lǎágo bá idijookíi, bincho'híi bigha baa nádaagode't'aahgo. ²⁹ Gádaanohwíldishnii, Kodí godezt'i'go dahts'aa bitoohíi doo naanáshdláq da, dahadíi bijii shiTaa bilalt'áhgee goz'aaqú ánidéhi nohwí naadaadishdlíigo zhá. ³⁰ Áidí' s'i la' hadaidez'aaqadá', dzil Olives holzéhi si'aaqú okai. ³¹ Áígee Jesus gádaabihíi, T'é'go áshi'dilne'híi bigha daanohwigha t'aaqzhí' ádaahne': díi baa k'e'eshchihíi k'ehgo, Dibehíi Nanyoodíi biní'dishnih, áik'ehgo dibehíihíi da'adzaayú nkenelt'ee doleel. ³² Áidá' dasiitsaqadí naadisdzaago Gálileeyú nohwádih disháh doleel. ³³ Peter gábihíi, Nnee dawa nits'á' t'aaqzhí' ánadaasdzaa ndi, shíi doo ágáoshne' at'éé da. ³⁴ Jesus gánábil'doniid, Da'aniiigo gánildishnii, T'é'go tazhik'áné doo hwahá ánihi dadá' taadn, Ái doo bígonsi da, shildinnii. ³⁵ Áidá' Peter gábihíi, Da'á' níi dastsaa ndi, Ái doo bígonsi da, doo nildoshnihi at'éé da. La'ihíi bitsilke'yu dawa da'áik'ehgo ádaanniid.

³⁶ Áidí' Gethsémane golzéhi goz'aaqú Jesus bitsilke'yu yi' hikaidá' Jesus

gádaabih̄nii, Dádzaq nahísóotaa, nláhyú déyáá, oshkq̄ahyú. ³⁷ Peter la'íí Zébedee biye'ke naki Jesus yíl okai, áidí' dázhō doo bił gozhóq̄ dago bijíí n̄nih̄ nkegonyaa. ³⁸ Áik'ehgo gádaabih̄nii, Shiyi'siziiní dázhō doo bił gozhóq̄ da, dák'azhá dastaahíí ga'at'éé: dádzaq nahísóotaaq̄o sha'ishhah daadeh'íí. ³⁹ Áidí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' hayaa adzaago okq̄ah gáníígo, Bígonedz̄aayúgo, shiTaa, díí hishdlaq̄ doleełhí shits'á'zhí' ánle': áidá' shíú doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴⁰ Áidí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ihshoq̄o yiká nnyáá, áik'ehgo Peter gáyih̄nii, Dała'á ledihikeezhí' ndi sha' doo sha'ashhah daadeh'íí le'at'éé da? ⁴¹ Daadeh'íígo da'ohkq̄ah, nanohwída'dintaah bídaanołdzil doleełhí bighq̄: nohwiyi'siziiní da'aníí hát'íí ndi nohwits'íhí doo nłdzil da. ⁴² Nakidn onaanázzaagee na'okq̄ah gáníígo, ShiTaa nílni, díí hishdlaq̄ doleełhí doo hagot'éégo shits'á'zhí' alne' dayúgo hishdlaq̄, ni nik'ehgo ágone'. ⁴³ Bitsilke'yu da'ihshoq̄o yaa naanádzaa: dázhō bił daanzigo. ⁴⁴ Áidí' yits'á' onaanádzaa, okq̄ahyú taadngee da'ágánadí'niigo. ⁴⁵ Áidí' bitsilke'yu yaa naanádzaago gádaayih̄nii, Akú da'ohshoq̄o hanádaahsoł: shíú, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bílá'k'e shi'dilteehgo ch'ishi'dot'aalı́ ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴⁶ Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishí'aahíí kodí' higaal.

⁴⁷ Jesus t'ah yałtí'dá' Judas, nakits'adahíí bił itah nílni, n̄nee l̄áq̄o bésh be'idiltishé la'íí tsj be'idiltishé dahdaayiníígo, okq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí n̄nee yánazini daabides'a'íí yíl nátsáq̄. ⁴⁸ Ch'íbi'aah doleełhí ilk'idá' bebígózi doleełhí yengon'áq̄ l̄ék'e, gáníígo, Hadín hist's'osíí áí án doleeł; án daaholtsood. ⁴⁹ Dagoshch'í' Jesus yaa nyáágo, Gozhóq̄, Ilch'ígó'aahíí, yih̄niigo yizts'qs l̄ék'e. ⁵⁰ Jesus gábih̄nii, Shik'isn, hant'é bighq̄ nyaa? Áidí' Jesus yíl ndaazdeelgo daayiltsood. ⁵¹ N̄nee dała'á Jesus yíl hikaahíí bibízh be'idiltishé hayidz'ízgo okq̄ah yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi yontłzhgo bijaa naidnłgizh l̄ék'e. ⁵² Jesus gábih̄nii, Nibizhí ilch'í'nántijh: dahadíí bésh yee izilheehíí dabíí aldó' bésh bee nabizi'dodeeki at'éé. ⁵³ Ya' doo bígonłsı da née, shiTaa bich'í' oshkq̄ahyúgo binadaal'a'a yaaká'dí'hi nakits'adahyú sinili dagoshch'í' shich'í' yidił'aah go'íí? ⁵⁴ Áidá' ágádz̄aayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní hagot'éégo begolne'? Da'ágágonéq̄o goz'áq̄ go'íí. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkeézgee Jesus n̄nee baa nánsq̄áq̄híí gádaayih̄nii, Ya' bésh be'idiltishé la'íí tsj be'idiltishé dahdaanołniłgo daasholtsoodgo nánołsq̄áq̄a née, in'íhíí daach'iltsoodhí k'ehgo? Dawa jji la' da'ch'okq̄ah goz'áq̄a yune' nohwil ch'ídaagons'h'aahgo dahsıdáá át'éé ni', ndi doo hak'ı daasholtsood da ni'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí yee K'e'eshchiiní begolne'híí bighq̄ díí dawa ánagot'íí. Áidí' bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaaszaago bits'á' ihhadeskai.

⁵⁷ N̄nee Jesus daabiltsoodíí okq̄ah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Cáiapas holzéhi, yaa yíl hikai, begoz'aaníí ye'ik'eda'ichihí hik'e Jews yánazini bílgo íla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áidí' okq̄ah yebik'ehi da'tiséyú sitini bikq̄h bínaa lé'ditł'íh̄ yune' ha'ayáágo nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágone'íí dá'aałzhí' yineł'íí hát'íígo. ⁵⁹ Okq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, yánádaaltihí bílgo Jesus zıdee hádaat'íígo daazhógo yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'íí; ⁶⁰ Ndi doo la' da: l̄áq̄o neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíí doo la' da. Nt'éégo n̄nee naki n'áázh, daazhógo baa dahdaago'aahi, ⁶¹ Gádaaniigo, Díí n̄nee, Bik'ehgo'ihí'nań daach'okq̄ah goz'aaníí

tagoshñilgo, áídí' taagi jji hileehgo ánágoshdle'go bínes'h'áq, níí ni'. ⁶² Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hizi'go Jesus gáyihñii, Ya' nihíí doo nt'é nñiigo hadziih da née? Díí naa dahdaago'aahgo naa yádaakti'íi hago at'éé. ⁶³ Áídá' Jesus doo nt'é nii da. Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábilñii, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi biláhyú gánikdishñii, Nohwił nagolñi', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłjji née? ⁶⁴ Jesus gábilñii, Da'áígee ánniid: gádaano hwildishñii, Díí bikédí'go shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, da'tiséyú binawogolñi bigan dihe'nazhñee dahsídáágo, yaaká'dí' yaak'os shil honáhgo daashidołtséé. ⁶⁵ Áík'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyágé ídá nayihesdzíízdá' gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yałti'; nt'é bighq nñee la'i baa yanánalti' doleel? Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yałti'íi daadisots'áq. ⁶⁶ Hagot'éégo baa natsídaahkees? Zideego bāngonot'aah daañii. ⁶⁷ Áídí' biniizhí' odaach'idihizheeh, la'íi ndaach'inłts'; la'ihíi bit'adaach'ika', ⁶⁸ Gádaañiigo, Christ nłni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yáñti'yúgo, hadín náninłts'í shíhíi nohwił nagolñi'.

⁶⁹ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikqh binaa lé'dit'ih yuñe' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' aldó' Jesus Gálıleedí' nagháhi bil na'aash ni', bilñii. ⁷⁰ Áídá' dawa binaát, Dah, hant'é nñiigo ánniíhíi doo bígonsj da, nñiid. ⁷¹ Kjh bahgee ch'ínágoohen'ááyú ch'ínyáágo isdzán na'iziidi la'i náabiłtsáqgo, áígee naháztaañi gáyihñii, Díí nñeehíi aldó' Jesus, Názarethdí' gólíni, yił na'aash ni'. ⁷² Bit'á dahdidilñiihdá' gánádo'nii, Ái nñeehíi doo bígonsj da. ⁷³ Dét'ihék'e alhánidí' nazíni Peter yaa hikaigo gádaayihñii, Da'anii ni ái itah nłjji, niyati'íi bee nígózi. ⁷⁴ Áídá' Peter bit'á dahdidilñiihgo hashkeego nchq'go yałti' nkegonyaa, Ai nñeehíi doo bígonsj da, níí nt'éégo, áígee tazhik'áne ánniid. ⁷⁵ Peter Jesus gábihñiid n'íi yénálnii, Tazhik'áne doo hwahá áñiih dadá' taadn, Ái doo bígonsinihi at'éé da, shikdinníł. Áídí' ch'ínyáágo dázhq doo bil gozhq'go dago hichag.

27

¹ Hayíłkááyú okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazíni bilgo dawa hagot'éégo Jesus zidee doleelíi yaa nadaagoshchjii: ² Áík'ehgo hídaist'qoggo dahdaint'e', nant'án, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'áq.

³ Judas, ch'íbin'áni, Jesus zideego bāngot'áqgo yígolsjídá', dázhq doo bil gozhq'go dago zhaali tádinhií okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Jews yánazíni bilgo t'áqzhí' yaa náyiné', ⁴ Gáníigo, Nñee dábi'ehyú at'éhi ch'íní'áqahíi bighq doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabilñii, Néé doo nanohwinłt'og da. Dani naninłt'og le'. ⁵ Da'ch'okqah goz'áq yuñe' zhaalihíi nayíłkaadá' ch'ínyáágo da'ídooleeh. ⁶ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi zhaali nádaidnné'go gádaañii, Zhaali biyi' ohılkaadíi biyi' yuyaa doo o'né'go goz'áq da, dił bighq nahasñilhií bighq. ⁷ Áík'ehgo yaa yádaakti'dá' zhaalihíi bee nñee gosht'ish tús áiléhi bini' nahazñii, áígee aňahdí' nadaakaihií łehi'nłł doleelgo. ⁸ Ái bighq áídí' godezt'ígo díi jjiizhí' ái ni'híi, Ni' dił bee nahazñiihíi, holzee. ⁹ Áík'ehgo Jérémy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, gáníi n'íi begolzaa, Zhaali tádinhií, Israel hat'íi la'i, Ái nñee ilłj, daañiigo, nádaidnné'go, ¹⁰ Gosht'ish tús áiléhi bini'íi yaa nadaihesñii, sheBik'ehn' áshihñiid n'íi k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'án yidáhzhí' sizjigo nayidikid gáyihñiigo, Jews ízisgo biNant'a'i nłjji née? Da'áígee áññii, bilñii, Jesus. ¹² Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Jews yánazíni bilgo baa dahgoz'áq ndi doo nt'é nii da lék'e.

13 Áík'ehgo Pílate gábilñii, Łáágo naa yádaakti'íi ya' doo dints'ag da née? 14 Áídá' t'ah Jesus doo nt'é biñii da, yati' dala'á ndi; áí bigha nant'án dážhó bił díyagot'ee. 15 Bitis hagowáh n'íi biná'godinñihgo da'idaągee ha'áshijeedíi dala'á, hadíi nnee hádaat'iinií, nant'án bá ch'ínádaayıłteeh lěk'e. 16 Áígee nnee doo bik'ehyú át'ée dago bigózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitji lěk'e. 17 Áík'ehgo nnee íla'adzaago Pílate gádaabiñii, Hadíi nohwich'í' ch'ínánshteeh hádaah'íi? Barábbas née, dagohíi Jesus, Christ holzeehíi née? 18 Pílate yígótsi nnee dawa Jesus bił daanzhóqhi bigha oqaqah yedaabik'ehi Jesus yik'edaanñiihgo baa daabidez'ąą.

19 Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíi, la' yich'í' yil'aa gábilñiiigo, Áí nnee dávik'ehyú át'éeheíi doo baa nanñaa da, díi jjiigo baa naiseelgo shiniigonł'ée. 20 Okqaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini biłgo nnee íla'adzaahíi biini' yá ádaagozlaa, gádaayihñiiigo, Barábbas nohwá ch'ínáñtteeđá' Jesus-híi zodée, daadohñii. 21 Nant'ánhíi gádaabiñii, Díi nnee nakihíi hadíi nohwich'í' ch'ínánshteeh? Barábbas zhá hádaahit'íi, daanii. 22 Pílate gánádaabikdo'niid, Jesus, Christ holzéhi, hago łaą nohwá áshle' áídá'? Dawa gádaabiñii, Tsí'ılna'áhi bíhołkałgo zodée. 23 Nant'ánhíi gádaabiñii, Nt'é bigha, hant'é bee nchó'go adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadidilghaazhgo, Tsí'ılna'áhi bíhołkałgo zodée, daabiñii.

24 Pílate doo hagog'éego nnee yidag hagháh át'ée dago, la'íi godnch'áad nkegonyaago yígótsiidá', nnee íla'adzaahíi bináál tú náidnkaągo bigan tay-izgis, gáníigo, Díi nnee dávik'ehyú át'éeheíi bidilíi shíi doo nashintł'og da: dánohwíi nadaanohwintł'og le'. 25 Nnee dawa gádaabiñii, Bidilíi nohwiká'zhí' at'ée doleel, la'íi nohwichagháshéhií áldó' biká'zhí' at'ée doleel.

26 Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'í' ch'ínáintł'íi, áídá' Jesus-híi habí' oltsaazdá' tsí'ılna'áhi bíhołkałgo zidéeego nneehíi yaa daidez'ąą. 27 Nant'án bisilááadahíi yána'ítih goz'ąą yune' Jesus odaizt'e' lěk'e, áígee silááda dawa baa íla'ádaizlaa. 28 Áídí' bidiyágé yaa daidnłtsoozdá' diyágé lich'í' yá ádaagozlaa.

29 Hosh diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'ąą, bigan dihe'nazhiñéego tsí yaa daiztąą: la'íi bich'í' nádaahilzhishgo baa daadloh, Gozhóq, Jews ízigo biNant'a' nłni! daaniigo. 30 Áídí' bik'ídaadihizheeh, la'íi tsíhíi naanádaidntąągo bitsits'inyú nádaintł'ish. 31 Aął baa daadlohda', diyágé yaa daidnłtsoozdá' dabíi bidiyágé yá ánádaagosdlaa, áídí' tsí'ılna'áhi yiká' daizilheeyú bił nádezaą lěk'e. 32 Ch'ínánsááyú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, silááda daabiltąągo, Tsí'ılna'áhi bá dahngheeh, daabiñii. 33 Áík'ehgo Gólgotha golzeegee náñtsáą, áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee.

34 Áígee vinegar, nch'í' bił nadesdziidgo, Jesus yaa daizkaą: yizłih ndi doo yodłąą da. 35 Áígee tsí'ılna'áhi yídaabiskaldá' bidiyágé ílta'isñiiigo yigha da'diljoł lěk'e: Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi gánii n'íi begolne'go ánágot'íił, Shidiyágé ílta'isñii, la'íi iká' shí'íhíi yigha da'diljoł. 36 Áídí' áígee naháztaągo daabinel'íi lěk'e. 37 Nt'é baa dahgost'aaníi ádaagolaa bitsit'á'gee díinko dahdaiztąą, Díi JESUS JEWS ÍZIGO BINANT'A' NŁNI, golzeego k'e'eshchii. 38 Áígee nnee da'in'íhíi naki áldó' Jesus ba'ashhadi' tsí'ılna'áhi bídaahaskał, la' dihe'nazhiñéego, la'íi be'eshganzhiñéego.

39 Bahyú ch'íhikáhíi bitsits'in daidiltągo yati' yee daabokáál, 40 Gádaaniigo, Biyi' da'ch'okqaqhií tanágošniiłgo taagi jji hileehgo ánágošhdle', nñii ni',

halaḡ, Bik'ehgo'ihina'na' biYe' n'li'iyúgo dani hasdá'ánlteehego ts'i'ina'áhi biká'dí' gódah ch'innáh. ⁴¹ Okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanú ye'ik'eda'ilch'hi, la'í Jews yánazini addó' baa daadloḡ l'ek'e, gádaaniigo, ⁴² Nnee hasdáyi'niidá' bíhí doo hasdá'ádilteeḡ da. Israel hat'í'í ízigo biNant'a' n'li'iyúgo, ts'i'ina'áhi yiká'dí' naadowáh, áik'ehgo daahohiidlaḡah. ⁴³ Bik'ehgo'ihina'na' ya'ohí; an' h'at'í'iyúgo hasdáboḡteeḡ: Bik'ehgo'ihina'na' biYe' nsh'li, niidá', daanii. ⁴⁴ Da'n'í'hi áígee ts'i'ina'áhi yidaayiskahí aldó' da'áik'ehgo bee baa daadloḡgo daabóch'iid l'ek'e. ⁴⁵ Isk'áhnyáadí' taagi nehenkéézzi' ni' biká' dahot'éhé godilhi' gozli' l'ek'e. ⁴⁶ Taagi nehenkééézo shi Jesus nádidilghaazhgo gání, Éli, Éli, láma sabákthani? ái, Bik'ehgohinshnaahí, Bik'ehgohinshnaahí, nt'é laḡ bigha shits'á'zhi' ándzaa? golzeego ágolzee. ⁴⁷ La' áígee nadaaziiní daabidits'ago, Díi nneehí Elías yich'í' anii, daanii. ⁴⁸ Dagoshch'í' nnee la' nádilwodgo túdaabits'osíi vinegar yiyi' naiz'aa, áidí' ts'i yaa dahyiz'áago Jesus bizé'zhi' dahyída'ntsih. ⁴⁹ La'ihí gádaanii, Ntsént'ah, bídaagonolzi'ih, Elías baa highángo hasdábitteeḡ shi.

⁵⁰ Jesus nanádidilghaazhgo dabíi biyi'siziiní be'ogoyáago áyílaa l'ek'e. ⁵¹ Áígee kih' biyi' da'ch'okaḡahí biyi' yune' daadintsoozíi bighá'dí' hayaago ilch'idláad l'ek'e; ni' godihes'naadá' tséé daahesdla'; ⁵² Nnee leyi' nazjeedíi bá ilts'á' ádaagosdzaago inashood daanli' n'í l'áago naadiikai. ⁵³ Ái Jesus naadiidzaahí bikédí'go leyi'dí' hakaidá' kih' dilzini goznilyú okaigo, nnee l'áago daabits'aa. ⁵⁴ Siláada gonenadín binant'a'íi, la'í yi' nakaihi Jesus dainel'ini, ni' nagohi'naago la'í áígee ágodzaahí daayilts'aa'dá' dázho ndaaldzid, áik'ehgo gádaanii, Díi da'anii Bik'ehgo'ihina'na' biYe' n'li'ni laḡ. ⁵⁵ Isdzané l'áago Gálileed' Jesus biké' anakahi, bich'odaan'iihi, anahdí' nazzi' daabine'í'igo: ⁵⁶ Mary Mágdalene, la'í Mary, James hik'e Josés báá, la'í Zébedee bich'agháshéhi bááhi aldó' itah nazii. ⁵⁷ K'ad o'i'aahyú, nnee hádzili, Arimathéa golzeeyú gólíni, Joseph holzéhi nyáá, an' Jesus yodláni: ⁵⁸ An' Pílate yich'í' oyáago Jesus bits'ihíi yíyokeed. Áik'ehgo Pílate áni'igo Jesus bits'ihíi baa daach'idez'aa. ⁵⁹ Joseph Jesus bits'ihíi baa det'aa'dá' nak'a'ligaihi nt'éhi yik'íyidesdizgo, ⁶⁰ Dabíi bitsébi'i'án'ánidéhi goz'aa yune' nyint'íi, ái tséé biyi' yune' hayik'ehgo áyílaahi: áidí' tséé nchaahi yidaiden'hi'zidá' onádzaa. ⁶¹ Mary Mágdalene, la' Maryhíi bílgo, tsébi'i'án'ihíi bídázhzi' sikee l'ek'e.

⁶² Ilch'igolne'íi bijii hiskaḡago okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Phárisees daan'li'ni bílgo, da'la' Pílate yaa hikai, ⁶³ Gádaabi'niigo, Nohwinant'a', binádaahi'ni'ii, ái k'izé'idilteehíi t'ah hinaadá', Taagi hileehgo bijii naadishdáh, nii ni'. ⁶⁴ Ái bigha nik'ehgo tsébi'i'án'ihíi ch'í'itingee dázho nt'izgo áolne', taagi hileehíi bijii'zhi', doo ágát'éé dayúgo dánko bitsilke'yu t'éyigo hikáhgo bits'í daayin'íi, áidí', Jesus dazts'aa'dí' naadiidzaa, nnee daayih'ni: áik'ehgo iké'yú doo bik'ehyú ádaanii dahíi ntségo ádaanii n'íi bitisgo ádaanii dolee' ákoh. ⁶⁵ Pílate gádaabi'ni, Siláada tsébi'i'án' yináadaadé'z'ini nohwaa sinil: ti'i, nzhoḡgo nt'izgo ádaahle'. ⁶⁶ Áidí' okaigo, tsébi'i'án'ihíi nzhoḡgo nt'izgo ádaizlaa, la'í áígee siláada yináadaadé'z'igo ádaizlaa.

28

¹ Jews daagodn'siníi bijii hiskaḡago hayolkaalyú inashood daagodn'siníi bijii, Mary Mágdalene, la' Maryhíi bílgo tsébi'i'ányú daadé'z'iyú ó'ááz. ² Nt'éégo adíid ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'dí' nkenyáago, tséé daadin'áaníi yó'oyil'hi'zidá' yiká' dahnezdaa l'ek'e. ³ Biniizhi' hada'didla'hi

k'a'at'éé, bidiyagé zas k'ehgo dážhó ligai: ⁴ Inádaadéz'íni tsídaadesyizyú daaditlid daasiliĵ, nŋee nanezna'híi k'ehgo ádaaszdaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á isdzáné gáyiĵnii, Doo nédaaldzid da: Jesus tsĵ'ina'áhi bíheskał n'íi biká hadaanohhtaago bigonĵ. ⁶ Án doo hak'i da: naadiidzaa ni', áníi n'íi k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehñ bits'í siné' n'gee daadeh'ĵĵ. ⁷ T'i'i, dáháte bitsilke'yu Jesus daztsaádi' naadiidzaahíi baa nagoĵni'yú doh'aash; nohwádĵh Gálilee golzeeyú óyáá; ákú daahołtséh: da'añiigo ádishnii. ⁸ Tsébi'i'áñdi' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bił daagozhóó lěk'e; bitsilke'yu yił nagolni'yú ots'ılteel.

⁹ Nt'éégo bitsilke'yu yił nadaagolni'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóó, biĵniigo. Ákú Jesus yiyahzhĵ' hayaa adzaago yikee daayotá'dá' daayokąąh lěk'e. ¹⁰ Jesus gábiĵnii, Doo neldzid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, biłdohñii, ákú daashiłtséh ndi at'éé.

¹¹ Isdzáné ákú hi'ashdá' inádaadéz'ínihiíi ła' kĵh gozñilyú hikaigo, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíi dawa yił nadaagosni'. ¹² Okąąh yedaabik'ehi, Jews yánazini biłgo ıla'adzaago baa nagoshchĵĵidi' siláada bestso łaągo bitasnii, ¹³ Gádaayikniigo, Nŋee gádaabikdohñiih, Bitsilke'yu t'é'yú nádaabinešt'ĵĵid, da'ilwoshdá'. ¹⁴ Nant'an ya'ikonziyúgo, nohwá bich'ĵ' yádaahiłti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. ¹⁵ Siláada bestso nádaidnné'go, da'ádaabikdi'niiyú ádaaszdaa: díi ĵĵi ndi siláada ádaañii n'íi Jews bitahyú t'ah benagowaa.

¹⁶ Bitsilke'yu ła'ts'adáhií dzilyú okai, Jesus bándagoz'ąą n'yú, Gálileeyú. ¹⁷ Ákú Jesus daayiltsaąądá' daayokąąh: ndi ła'ihíi bił nadaagoki. ¹⁸ Jesus baa nyáągo gádaabiĵnii, Yaaká'yú, ni'gosdzán biká'gee aldó', dawa beshik'ehgo shaa godet'ąą.

¹⁹ Áik'ehgo ti'i, dahdohkáh, i'aniyú hadaaszt'i'íi dawa bił ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa, hik'e biYe', ła'íi Holy Spirit bizhi'íi biláhzhĵ' baptize ádaagoł'ĵĵigo: ²⁰ Ádaanohwıldéniidíi dawa bikisk'eh ádaat'eego bił ch'ídaagonoh'aah: áik'ehgo dahazhĵ' nohwił nshĵĵi, nnágodzaayú ndi. Doleelgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

1 Bik'ehgo'ihina'nañ biYe', Jesus Christ, baa na'goni'ii baa gozhoni diinko begodezti'; 2 Bik'ehgo'ihina'nañ binkaayú nada'iziidi n'ii binaltsoos biyi'di' díi baa k'eshchii, Shii, Bik'ehgo'ihina'nañ, shinal'a'a nádjhyú ilch'i'gole' doleeki de'fa'. 3 Da'igoliiyú hadiishii dilwosh, NohweBik'ehñ bádjhyú ilch'i'daagohle', intín ilk'idezdohgo bá ádaahle', niigo. 4 Áik'ehgo John da'igoliiyú baptize ádaagole', nnee yich'i' yadaakti'go gadaayihii, Nohwincho'ii bits'a'zhi' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwincho'hii bigha nohwaa nágodit'aah doleel. 5 Judéa dahot'éhé ni' goz'aad'í la'ii Jerúsalem golzeedi' baa nánzáá, ái dawa bi'adaat'e' ncho'ii yaa nanádaagosni'dá túnliinii Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa. 6 John biyiyáge bighán ha'i'áhiú bighaa alzaa, ikañ hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihii bilgo bihidán lék'e; 7 Nnee yich'i' yadaakti'go ganii, Shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, ts'iyaa ashnéhgo biket'óol k'e'ish'adzhí' ndi doo bik'eh sitíi da. 8 Shihii tú bee baptize ádaanohwishlaa: áidá' an Holy Spirit yee baptize ádaanohwi'ii doleel. 9 Ái benagowaadá' Jesus ní' Gálileege Nazareth holzeedi' ch'inyáadá', túnliinii, Jórdan holzéhi, biyi' John baptize ábiílaa. 10 Tú biyi'dí' hanádzáadá' dagoshch'i' yáa ilts'a' ádzaago, Holy Spirit hawú k'ehgo bich'i' nke'eniihgo yiltsaa: 11 Nt'éego yaaká'di'go yati' gánii go yidezts'aa, ShiYe' shil nzhóni níi, naa shil gozhóo. 12 Dagoshch'i' Holy Spirit nabílaago da'igoliiyú obinyood. 13 Satan nabíntaahgo ákú da'igoliiyú dizdin behisqaa; tsétaago daagolii bilgo; áígee Bik'ehgo'ihina'nañ binal'a'a yaaká'dí' daagolii baa hikaago bich'odaazni' lék'e. 14 John ha'áneztiihii biké'di'go Jesus Gálileeyú nyáa, Bik'ehgo'ihina'nañ bilatt'áhgee begoz'aanii baa na'goni'ii baa gozhoni yaa yahti'go, 15 Gánii, Áígee baa gonyáa, Bik'ehgo'ihina'nañ nant'aahii biká' nagowaa; nohwincho'ii bits'a'zhi' ádaahne', yati' baa gozhoni daahohdlaa le'. 16 Jesus túsikaanii Gálilee holzéhi bahyú higaadá', Simon bik'isn Andrew bilgo lóg behaidléhé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaa: ái lóg hadaayileehii daanlii. 17 Jesus gadaabihii, Shiké'yú doh'aash, lóg hayihileehii k'ehgo nnee shá nádaahohláhgo ánohwishle'. 18 Áik'ehgo dagoshch'i' lóg behaidléhé nanest'ólihií da'áígee ndaistsoodá' Jesus yiká' dahn'aazh lék'e. 19 Áidí' dahnáidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John bilgo yiltsaa, ái tsina'eehii yiyi' naháztáa, nanest'ólihií nádaikadgo. 20 Dagoshch'i', Yushdé', bihii: áik'ehgo bitaa, Zébedee, hik'e bánada'iziidii bilgo da'akú tsina'eehii yiyi' naháztáadá' yits'a' dahn'aazh, Jesus biké'. 21 Áidí' Capérnaum golzeeyú okai; dagoshch'i' Jews daagodnnsinii bijii ha'ánátséh goz'aq yune' ha'ayáago ilch'ígó'aah lék'e. 22 Áígee ilch'ígót'aahii yaa bil díyadaagot'ee: yebik'ehii k'ehgo yil ch'ígó'aahii bigha, doo begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehii k'ehgo da. 23 Jews ha'ánátséh goz'aq yune' nnee la' spirit ncho'i biyi' golinihi sidaa lék'e; an nádidilghaazhgo, 24 Gánii, Doo nohwaa nanna da; hago láá at'éego nohwich'i' goñ'aahgo ant'ii, Jesus, Nazarethd'í' nannáhi? Ya' da'ilii nohwiichiiyú nyaa née? Shii nigonsi, hadin ant'iihii, Bik'ehgo'ihina'nañ bits'a'di'go Dilzihgo Nílini. 25 Jesus ndzilgo hadziigo gáiyihii, Handzih hela', an biyi'dí' hannáh. 26 Áik'ehgo spirit ncho'ihii nnee nádimigisdá' ádiid nádidilghaazhgo

biyi'dí' halwod. ²⁷ Nnee dawa bił díyadaagot'eego nahídaadilkid gádaaniigo, Díí nt'é láhi? Ání zhá ilch'ígó'aahi ląą. Yebik'ehgo spirits daanch'ó'íi yich'í' hadziigo ndi daabidits'ag. ²⁸ Dagoshch'í' Gálílee golzeehíi dahot'éhé nlt'éégo baa ch'inii didezldaad lęk'e. ²⁹ Jesus, James hik'e John biłgo ha'ánázéhdí' ch'ínákaigo Simon hik'e Andrew bigową yune' ha'ákai. ³⁰ Ák'óné' Simon bi'aahíi báą nezgaigo siti; áik'ehgo dagoshch'í' Jesus yił nadaagosni'. ³¹ Baa nyáadá' bigan yiltsoodgo hadag áyíłaa; dagoshch'í' nezgai n'íi bits'á' gonyáá, áidí' nádiidzaago yá da'dezné'. ³² O'í'áázhi' godeyaago kah iltah at'éhi yaa nakaihií dawa, la'íi ch'iidn isnáh ádaabiłsiníi Jesus bich'í'yú bił nch'eheskai. ³³ Ái kih goznilgee daagolíinií dawa dadángeee baa ła'adzaa. ³⁴ Áígeee kah iltah at'éhi yaa nakaihií ląągo nádaayilzii, la'íi ch'iidn ląągo haineheyood; ch'iidnhíi bídaagotłhií bighą Jesus, Hadaahdziih hela', daabiłnii lęk'e. ³⁵ T'ahbyú doo hwahá got'íih dadá' Jesus nádiidzaago ch'ínyáá, doo hadín naghaa dayú óyáá, ákú oskaąd. ³⁶ Simon hik'e yił nakaihií biłgo biké'yú okai. ³⁷ Baa hikaigo gádaabiłnii, Nnee dawa hadaanintaah. ³⁸ Áik'ehgo Jesus gánii, Noo', lahyúgo kih nagoznilyú náadokáh, ákú nnee bich'í' yánadaahoshti'; díi bighą niyáhi. ³⁹ Áidí' Gálílee dahot'éhé biyi'yú Jews ha'ánáséh nagoznil yune' nnee yich'í' yalt'igo naghaa, la'íi ch'iidn haineheyood lęk'e. ⁴⁰ Nnee lóód doo ínádih dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yich'í' hilzhiizhgo náyokaąh, gániiigo, Nashínłziihií bik'eh síntiiigo nígonsi, hánt'íiyúgo náshínłziih. ⁴¹ Áik'ehgo nneehíi Jesus yaa ch'oba'go yich'í' dahdidilniid' yee delniihgo, Hasht'í; nándziih, yiłnii. ⁴² Ái yiłniiidá' dagoshch'í' lóód n'íi ínásdiidgo nneehíi nádzii lęk'e. ⁴³ Jesus bich'í' hadziidá' obi'a'; ⁴⁴ Gábiłniigo, Hadín dánko bił nagolni' hela': ti'i, okaąh yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ádnđle'go, Moses ngon'áą lęk'ehii k'ehgo hanánidelzaahíi bighą Bik'ehgo'ihí'nań dant'éhéta baa nné', áik'ehgo nándziihii nnee yídaagotł doleeł. ⁴⁵ Áidá' da'ádaazyú yaa nagolni'go deyya, dahot'éhé ch'inii didezldaad, ái bighą Jesus doo dayúweh kih goznilyú ch'í'nah aanádaal da, da'igoliiyú zhá naghaa: áidá' ilch'í'dí' nnee baa náńsáą lęk'e.

2

¹ Áidí' da'kwíi iskaągo Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áígeee gowayú sidaa, daanii. ² Dagoshch'í' nnee ląągo baa náńsáą, dázhó doo hagee nágot'ąą da, dáádítłh bahyú ndi: áígeee yati' nlt'éhi yaa yati' lęk'e. ³ Áígeee nnee la' baa hikai, díi' hilt'eego nnee di'ili baa daiskaągo, ⁴ Ch'ilaądhií bighą Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áik'ehgo kih biká'híi yó'adaiznil, Jesus bik'ehgee: ái ąął ch'í'i'ángo ádaizlaad' di'ilihií yiká' sitiinií bee nkedaiztii. ⁵ Daabi'odłą' Jesus yígółsiiidá' di'ilihii gáyilnii, Shiye', ninch'ó'híi bighą dák'ad naa nágotet'aah. ⁶ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilch'íi la' naháztaą, dábiyi'yú na'ídaadilkidgo gádaanii, ⁷ Hant'é bighą díi nnee Bik'ehgo'ihí'nań ádil'iiigo anii ląą? Hadín lą konch'ó'híi bighą kaa nágotet'aah? Bik'ehgo'ihí'nań zhá go'íi. ⁸ Na'ídaadilkidíi Jesus dagoshch'í' biyi'siziinií bee yígółsiiidgo gáyilnii, Nt'é bighą na'ídaadokid? ⁹ Hadíihii doo nyeeo di'ilihii áłch'iniih da, Ninch'ó'híi bighą naa nágotet'aah; dagohíi, Nádnđáh, biká' síntiinií dahnádnné'go dahnńáh? ¹⁰ Ni'gosdzán biká' nnee binch'ó'híi bighą baa nágotet'aahíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonotł doleełhií bighą, (nnee di'ili sitiinií gáyilniiid,) ¹¹ Nádnđáhgo biká' síntiinií dahnádnné'go gowayú nádndáh,

nildishnii. ¹² Dagoshch'i' nádiidzaago yiká' sitji n'íi dahnáyiné'go dawa bináát ch'ínyáá; áik'ehgo nnee dawa bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihina'na' ya'ihédaanzigo gádaanii, Doohwahá áik'ehgo daahiiltséhi da. ¹³ Áidí' Jesus túsikaaníi bahyú ch'ínánádzaadá' nnee baa nanánísqá, áigee yil ch'idaagoz'qá. ¹⁴ Jesus higaalgo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'nihígee sidaago yiltsáqadá' gáyihii, Shiké' dahnnáh. Áik'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa. ¹⁵ Áidí' Levi bigowa yune' Jesus iyaago nezdaago, tax bich'i' nadaahi'niihíi lá'íi nnee doo bik'éhyú ádaat'ee dahíi lággo Jesus hik'e bitsilke'yu bilgo itah da'iyáago dahdinezbi; nnee gádaat'eehíi lággo Jesus biké' anátseel lék'e. ¹⁶ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni bilgo tax bich'i' nadaahi'niihíi lá'íi nnee doo bik'éhyú ádaat'ee dahíi Jesus yil da'iyáago daayiltsáqadá' bitsilke'yu gádaayihii, Nt'é bighá tax bich'i' nadaahi'niihíi lá'íi nnee doo bik'éhyú ádaat'ee dahíi Jesus yil da'iyáa? ¹⁷ Jesus ái yidezts'áqadá' gádaabihii, Doo hago'adaat'ee dahíi izee nant'an doo yaa nakáh bik'éh da, daanniihíi zhá: shíi nnee doo bik'éhyú ádaat'ee dahíi, Nohwinch'íi bits'á'zhí' ádaahne', bildishniiyú niyáá, áidá' nnee dávik'éhyú ádaat'eehíi doo ágáldishniiyú niyáá da. ¹⁸ John bitsilke'yu hik'e Pharisees daanlíni bitsilke'yu dáshiná' da'okáqah ni': áik'ehgo Jesus yaa hikaigo gáníi, Nt'é bighá John bitsilke'yu hik'e Phárisees bitsilke'yu dáshiná' da'okáqah, áidá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okáqah da? ¹⁹ Jesus gádaabihii, Ya' ni'i'néhege nnee ita'adaat'eehíi nnee niinéhíi yil nakaiyúgo dáshiná' da'okáqah née? Dah, nnee niinéhíi yil nakaiyúgo doo dáshiná' da'okáqah at'éé da. ²⁰ Dahagee nnee niinéhíi bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áigee dáshiná' da'okáqah dolee. ²¹ Ko'íi dénch'ó'éhíi doo nak'á' ániidéhíi bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ániidéhíi ilhanighángo dayúwehégo onanádlaad. ²² Lá'íi wine áni alzaahíi ikágé wine benáitíníi dénch'ó'éhíi doo biyi' tádaach'inil da; ágách'idzaayúgo wine áni alzaa'ihíi ikágé yidildohgo na'nil, áik'ehgo winehíi aqá' ha'ijool, lá'íi ikágéhíi kots'á' yilch'óqoh: áidá' wine áni alzaa'ihíi wine benáitíníi ániidéhíi zhá biyi' tádaach'inil. ²³ Lah Jews daagodnksini bijji Jesus t'oh naghái hentíini yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayiniil nkegonyaa. ²⁴ Phárisees daanlíni Jesus gádaayihii, Dín'íi, nt'é bighá godilziníi bijji doo baa nach'ighaa dahíi nitsilke'yu yaa nakai? ²⁵ Jesus gádaabihii, Ya' David hik'e yil nakaihíi bilgo idán ádihgo shiná' daasiljigo, hago ádaasdzaa lán shíhíi doo hwahá baa da'ohshiih da née? ²⁶ Abiathar okáqah yebik'ehi da'tiséyú sitjídá' Bik'ehgo'ihina'na' daach'okáqah goz'qá yune' ha'ayaágo, bán Bik'ehgo'ihina'na' ye'okáqahgo baa hi'né'go ni'né' n'íi náidnné'go yiyáq, lá'íi yil nakaihíi aldó' lá' yá'nné' lék'e; áí báníhíi okáqah yedaabik'ehi zhá daayiyáago goz'ánihi. ²⁷ Jesus gádaabihii, Godilziníi bijji nnee bá alzaa, doo nnee godilziníi bijji bá alzaa da: ²⁸ Ái bighá shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, godilziníi bijji ndi beshik'eh.

3

¹ Jesus Jews ha'ánátséh goz'qá yune' ha'anánádzaago nnee bigan da'a'ázhinéé binawod ásdjidi ákóne' itah sidaa. ² Áik'ehgo Jesus daabich'iní'íi, godilziníi bijji ái nneehíi návilziih shí daabich'o'níigo; ágádzayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíi bighá. ³ Jesus nnee bigan binawod ásdjidi, Kodé' hizji, yihii. ⁴ Áidí' nnee daabine'líini gádaayihii, Ya' godilziníi bijji nlt'éégo ách'it'íigo goz'qá née, dagohíi nch'ó'i bee ách'it'íigo née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíi ch'izilheego née? Áidá' doo nt'é daanii

da. ⁵ Bijií daant'izíí bighą Jesus doo bił gozhóq dago déhashkeego nnee yitah déz'iidá' nnee bigan binawod ásdjidi, Yushdé' dahdinlnih, yilnii. Áík'ehgo bich'í' dahdidilniiigo bigan nádzii, lahzhinéehíí ga'at'éé násdllíí. ⁶ Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo dagoshch'í' Hérod yil daagot'íni bilgo hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee ndaagoshchíí. ⁷ Jesus bitsilke'yu bilgo túsiqaayú dahiskai: nnee ląágo Gálileedí' la'íí Judéadí' biké' onalsáá, ⁸ Jerúsalemdí' akdó', la'íí Iduméadí', Jórdan túnlínií hanaadí', la'íí Tyre hik'e Sidon binaadyúdí', íziso anát'ííhíí ya'ikodaanziiigo baa nanítsáá. ⁹ Akú nnee ląáhíí bighą Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Nnee doo daashiljizh da doleelgo t'ahkodá' tsina'eel ałts'íséhi kozhí' shá nno'eeł. ¹⁰ Nnee ląágo náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihíí dawa bee denshchid daanzigo bik'izhí' daashiljizh lék'e. ¹¹ Spirits daanchó'íí dahagee daabo'íígeee biyahzhí' hayaadaadaazaa go nádaadidilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlníi ant'íí, daaniiigo. ¹² Ch'ídaashinoh'aah hela', daayilnii. ¹³ Áídí' Jesus wá'zhí' hayaadá' yil nakai doleehíí, Yushdé', daayilniiid: áík'ehgo baa hikai lék'e. ¹⁴ Bitsilke'yu doleehíí nakits'áah hayinil, yati' baa gozhóni yaa yádaakti'yu daidoł'aalgo, ¹⁵ Itah at'éégo daanniihíí nádaayilziiigo, ch'iidn akdó' hadainihiyóodgo binawod baa daadest'aa: ¹⁶ Simon holzéhi Peter akdó' yizhi' yá áyílaahi; ¹⁷ Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John bilgo; áí Boanérgees yizhi' yá ádaayizlaa, i'niihíí k'a'at'éégo golzeego ágolzee: ¹⁸ Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlníi, ¹⁹ La'íí Judas Iscáriot, ch'íbido'aahíí: áí hayinildá' kih yune' ha'akai lék'e. ²⁰ Áígeee nnee dázhó ląágo íla'ánánázdaa, áík'ehgo Jesus hik'e bitsilke'yu doo hagot'éégo ndi da'iyaa da. ²¹ Bik'íí ya'ikodaanzíídá' biká okai; Biini' édih ląą, daaniiigo.

²² Begoz'aaníí ye'ik'eda'íkchíhi Jerúsalemdí' hikaihíí gádaanii, Ch'iidn binant'a', Beélzebub holzéhi, biyi' sizíí ląągo, an binawodíí bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabilnii lék'e. ²³ Áídí' Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'íkchíhi, Yushdé', daayilniiigo, na'goni'íí bee bił ch'ígó'aahgo gáníí, Hagot'éégo Satan biyi'dí' dabíí hádi'ndizood doleel? ²⁴ Nnee dalaaháyú binant'a' golínií dabíí ilch'í' nanádaagonkaadyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da. ²⁵ Dala' naháztaaníí dabíí ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da. ²⁶ Áík'ehgo Satan dabíí ích'í' naná'idziidgo ádaagodet'aayúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da, daazhógo bengenáh. ²⁷ Doo hadín nnee nalwodi bigowa yune' ha'aghángo dawahá biyéehíí yino'íih at'éé da, ntsé nnee nalwodíí hihłt'óqyúgo zhá; áídá' dawahá biyéehíí yits'á' yin'íih. ²⁸ Da'aniiigo gádaanohwildishnii, Nnee binchó'íí dawa baa nágodit'aah doleel, Bik'ehgo'ihí'nań nchó'go baa yách'ilti'íí ndi akdó': ²⁹ Áídá' Holy Spirit dénchó'go baa yách'ilti'yúgo híí doo kaa nágodinot'áah at'éé da, áídá' dahazhí' bił ch'ígodeehíí bee bá goz'aa: ³⁰ Begoz'aaníí ye'ik'eda'íkchíhi, Ch'iidn biyi' goljí ląą, daabilniihíí bighą Jesus díí k'ehgo yałti' lék'e.

³¹ Jesus bik'isyú bimaa bilgo akú hikai, dadányú nadaazi'dá' bich'í' oda'is'a', Yushdé', daabilniiigo. ³² Nnee ląágo binaayú naháztaaníí gádaabilnii, Nimaa la'íí nik'isyú dadányú nazíí, nika daantaahgo. ³³ Hadín shimaa, hadín shik'isyú? bilnii. ³⁴ Jesus nnee binaayú naháztaaníí yitah déz'iidá' gáníí, Kúnko shimaa la'íí shik'isyú. ³⁵ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań dáhát'ííyú anát'ííhíí, shik'isn dagohíí shilah la'íí shimaa at'éé.

4

1 Jesus túsikaaníí bahgee ilch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee nnee lǎágo baa náńsǎá, áík'ehgo tsina'eelí yihyaago dahnezdaa; áídá' nneehíí tábaayú íla'adzaa lǎk'e. 2 Áígee na'goní'íí yee lǎágo yíl ch'ígó'aah gáníigo, 3 Ídaayesółts'aa; k'edileehíí yíl ke'go k'edileeyú óyáá, 4 K'edileege k'edilzíí lǎ' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' íla'adzaago aǎł náđaihezlaa. 5 Lǎ' k'edilzíí tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dázhó lǎáyú da; leezh da'ayáhahíí bigǎ dagoshch'í' hadaazhjeed: 6 Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aǎ dahíí bigǎ náđaaheşǎ. 7 Lǎ'ihíí hosh bitahyú nanehezdee, áík'ehgo hoshihíí igháńsǎago nadaistseedgo binest'ǎ' da'áđh. 8 Lǎ' k'edilzíí leezh nł'éeyú nanehezdee, áí zhǎ hadaazhjeedí' nchaa daasilíigo nest'án áyíłaa, lǎ' táđin, lǎ'íí gostǎđin, lǎ'íí dałǎ'á gonenadín bitisyú ánálzaa. 9 Hadíń bijeyi' gollíńí íyést'sǎǎ le', nii, Jesus. 10 Jesus dasahndi nnee lǎ' t'ah binaayú nadaazí'íí bitsilke'yu bilgo nabíđaadilkidgo gáđaaбіłńii, ilch'ígót'aahgo na'goní'íí bee nohwıl nadaagosínńii'íí nt'é nńiiigo áńńii? 11 Áík'ehgo gáyilńii, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo bigózi da n'íí nohwıl bíđaağonolsııhgo nohwaa daagodest'ǎǎ: áídá' doo néé zhıńéé daanlıı dahíí ilch'ígót'aahgo na'goní'íí zhǎ bee bil na'goní': 12 Áík'ehgo déđainel'ıı ndi doo daayo'ıı da doleeł; déđaidits'ag ndi doo bil íđaağozı da doleeł; doo ágát'éé dayúgo binchǎ'ıı yits'ǎ t'aǎzhı' nakángo binchǎ'hú bigǎ baa náğodit'aah doleeł ni'. 13 Ya' ilch'ígót'aahgo nohwıl nagosisńi' n'íí doo nohwıl íđaağozı da néé? Áídá' hagot'éégo ilch'ígót'aahgo nada'goní'íí dawa nohwıl íđaağozı doleeł? nii, Jesus.

14 K'edileehíí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' k'eidilee. 15 K'edilzíí intín bahyú nanehezdee n'íí áí nnee yati' biyi' k'edolzaahíí áđaat'ee, áídá' yati' déđaidits'agđá' Satan baa nyaago daabijıı yuńe' yati' k'edolzaa n'íí bits'ǎ' hayiné'. 16 Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ago dagoshch'í' bil daagozhógo náđaidnné'hi; 17 Áídá' daabi'iyú bikeghad doo yúyahyú nel'aǎ dago dá'anaahzhı' begodigháh; áídá' yati'hıı bigǎ nagont'ogıı bee, dagohıı nnee daabich'olaahıı bigǎ biniğont'éehıı begowáhgee dagoshch'ı' t'aǎzhı' nanánihidéh. 18 Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ag, 19 Áídá' ni'godsžán biká'zhı' nabi'dint'ogıı, háğodzilgohıı k'izé'idilteehıı, lǎ'íí dawahá biká' hágot'iınıı bijıı biyi' bitis silııgo, hosh igháńsǎago yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áík'ehgo doo binest'ǎ' goleeł da. 20 Leezh nł'éeyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ago náđaağodin'ǎǎ, áík'ehgo nest'án ánáđail'ııh, lǎ' táđin, lǎ'íí gostǎđin, lǎ'íí dałǎ'á gonenadín bitisyú ánáđail'ııh.

21 Jesus gánáđaa'ılńii, Ik'ah kǎ'ıı ch'otııłgo táts'aa bil hayaa nch'ı'áah néé? Kástiné yit'ááhyú nch'ı'áah néé? Ik'ah kǎ'ıı biká' dahńásit'áhé biká' dahch'ı'aahgohi at'éé. 22 Dawahá nanlı'ı' n'íí ch'ı'nah ádolńııł; dawahá doo hit'ıı da n'íí bigóziłgo ádolńııł. 23 Hadíń bijeyi' gollíńí íyést'sǎǎ 24 Da'dohts'agıı nł'éégo íđaaayesółts'ǎǎ. Dáholǎago kaa daasohné' lǎńshı' n'íí k'ehgo da'ágáholǎago nohwaa náđo'né'; lǎ'íí nohwıı daadohts'agıı dayúweh bitisyú ínáğodáhgo nohwaa náđo'né', bilńii. 25 Dahadıń íyést'sǎǎgo íğol'aahıı, bigoyǎ'ıı itisgo baa náđo'né'; áídá' dahadıń doo íyést'sǎǎ dahıı ayáhágo íyést'sǎǎ n'íí ndi bits'ǎ' da'ılıı náđodleeł.

26 Jesus gáníı, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníı díí k'ehgo at'éé:

la' nnee k'edilzií yil ke'go k'edilee; ²⁷ Anágoldohgo t'é'gee ilhoshdá' t'ahbigo nádidáhdá' k'ednláa n'íi hadaazhjeedí' ndaandésaa, hagog'éeego shíhíi doo yígólsj da ndi. ²⁸ Ni' dabií inest'a' yíndíisé, bit'aa ntsé hadaajah, ágeehíi bilatáhe daagoleeh, ádí' binest'a' nt'éeego nt'í. ²⁹ Nt'éeego nest'aagee dagoshch'í' t'oh bená'itíshé bee higeesh nkegonigháh, da'nest'aagee ngonyááhíi bigha.

³⁰ Jesus gánadí'nii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aanú hant'é bil kishhah ndleego baa nadaagohiilni'? Nt'ésah' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi baa nadaahátzayúgo, ³¹ Ch'il mustard holzéhi biyigéhií k'ehgo at'éé; áik'edilzeegee k'edilzií dawa bitahgee bízhá at's'íséhihi at'éé: ³² Áídá' k'edolzaadá' hadag nołséel, ádí' ch'il dawa bitisgo at'éhi hileeh, bits'adaaz'aahíi nchaa hileeh, áik'ehgo dló' yúdahyú nada'iníihíi bit'oh adaagole', bichagosh'ohyú. ³³ Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi ágádaat'eehíi láágo Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee bil nagosni' lék'e, bil idaagozhíi bik'ehgo. ³⁴ Dá'ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhá bee bich'í' yakti' lék'e: áídá' dasahndi bitsilke'yu yil nadaahátzayúgo, dawahá bil ch'í'nah áyíllaa. ³⁵ Da'ái bijjii o'í'áayú Jesus bitsilke'yu gádaayihíi, Noo', hanaazh'í' nohwil nada'do'eeł. ³⁶ Nnee baa nánsáá n'íi nádihołséh daayimniidá', Jesus t'ah tsina'eehíi yiyi' dahsdaago bitsilke'yu bil oda'iz'éeł. Tsina'eeł adaat's'íséhi áldó' ba'ashhah dahi'eeł lék'e. ³⁷ Nt'éeego yat'éeego deyolgo tsina'eehíi tú nádidáhíi beh nádik'oolgo bee ha'dezbñ. ³⁸ Áídá' tsina'eehíi biyi' iké'dí' tsi'aał biká' Jesus ilhosh: bitsilke'yu ch'ínadaabisidgo gádaabihíi, Ilch'ígót'aahíi, goyéego nohwich'í' godegháhíi doo nił hago'at'éé da née? ³⁹ Áik'ehgo ch'ínádzidgo nyolhíi yich'í' hadzii, ádí' túsikaaníi gáyihíi, Dákohego, nkegohin'áá le'. Áik'ehgo oyólgo nkenágohelto' lék'e. ⁴⁰ Ádí' Jesus gádaabihíi, Hant'é lá bighá ndaakdzid? Hant'é bighá doo Bik'ehgo'ihí'nañ bada'ohhíi da? ⁴¹ Áik'ehgo bitsilke'yu dázhó tsídaadesyizgo gádaakildi'nii, Nnee láá daat'éhi díi, nyolhíi lá'íi tú ndi da'áyiłniyú ádaat'íi.

5

¹ Hanaayú Gadarénes daagoljyú bil nada'diz'eeł. ² Jesus tsina'eehíi yiyi'dí' háyáágo nnee lena'nihíi goz'áadí' nnee spirit ncho'íi biyi' golini baa nyáá, ³ Án nnee lena'nihíi goz'áayú golinihi; doo hadín línábótt'óh adzaa da, besh hishbizhíi bee ndi: ⁴ Golaan besh hishbizhíi lá'íi kokee bee línadaach'ilt'óhíi bee lbi'dest'óo ndi besh hishbizhíi ilk'ínáyidzijs, lá'íi bicee línadaach'ilt'óhíi nyihidzijs lék'e: doo hadín nzhóogo ábóle' ágódzaa da. ⁵ T'é'gee lá'íi jiiígee dzilyú nnee lena'nihíi bitahyú dádilwoshgo zhá naghaa, tsée yee n'ídilgeeshgo. ⁶ Áídá' dánzaadí' Jesus yiltsáadá' yich'í' nádilwodgo yiyahzh'í' hayaa adzaago, ⁷ Yat'éeego gáníi, Hago laa áshile'go ant'íi, Jesus, da'tiséyú at'éhi biYe' níni? Shiniigodnléh hela', Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nánoshkaqh. ⁸ Jesus spirit ncho'íi ilk'idá' gáyihíi, An biyi'dí' hannáh, spirit ncho'íi níni. ⁹ Jesus nabidilkidgo, Hant'é honlzéé? bilnii. Shíi Łáni honszee: hiidlaqhíi bigha, nii. ¹⁰ Díi goz'áadí' ch'ídaanochwinyóod hela', niigo náyokaqh. ¹¹ Áígee dzil binahzh'íyú góchi da'ayaago nanalsé' lék'e. ¹² Áik'ehgo ch'iidn dawa nádaayokaqh, Góchi biyi' onchwinyóod, ái beh náhiilzéh, daaniigo. ¹³ Áik'ehgo Jesus baa goden'áá. Spirits daanchó'íi nneehíi yiyi'dí' hanalsáá dá' góchi yiyi' onaksáá; ádí' góchi n'íi (nakidn doo náhóltagyú shj.) hayaa nádnkijgo túsikáni yeh naksáágo tú yil daadesdzii. ¹⁴ Góchi yináadaadz'íi n'íi nádnkijgo kñh goznilyú lá'íi binaayú gotahyú yaa

nadaagosni'. Nnee yił nadaagosni'í áí ágodzaahí dainel'íyú oheskai lèk'e. ¹⁵ Jesus yaa hikaidá' nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi, spirits daanch'oi lani biyi' gollj n'íi, bidiyágé góljigo, biini' ndi golljgo sidaago daayiltsáq lèk'e; áik'ehgo ndaalzdizid. ¹⁶ Nnee bináát ágodzaahí hagog'éégo nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi biyi'dí' Jesus ch'iidn hainiyoodíi, la'íi góchi hago ádaaszaahí yaa nadaagosni'. ¹⁷ Áik'ehgo, Nohwini'dí' ch'ínnáh, yilniigo náyokaqah nkegonyaa. ¹⁸ Jesus tsina'eekí yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi nábokaqahgo, Nil nádósh't'aash, ni lèk'e. ¹⁹ Áidá' Jesus, Dah, bilni, gowayú nádndáhgo nit'eké Bik'ehgo'ihí'nań dážhó ná áyílaahí baa bil nadaagolní, la'íi hagog'éégo naa ch'oba'íi. ²⁰ Áidí' dahiyaago Decápolis binaayú Jesus bá áyílaahí yaa nagolní' nkegonyaa; áik'ehgo nnee dawa bil díyadaagot'ee lèk'e. ²¹ Jesus hanaayú bil naná'dez'eeldá' ákú nnee láqgo baa náńsáq; án tábaqayú sizj lèk'e. ²² Áígee Jews ha'ánátséhí yebik'ehi la' Jáirus holzéhi nyáá; án Jesus yiltsáqadá' yiyahzhí' hayaa adzaago, ²³ Náyokaqahgo gáníi, Shitsi' alts'iséhí k'azhá datsaah: noo', nht'éé nádleehe doleelgo bik'enlnih; áik'ehgo hinaa doo. ²⁴ Áik'ehgo Jesua yił onát'aazh; higaalgo nnee láqgo biké' nalseelgo daabiljizh lèk'e. ²⁵ Áígee isdzán díi bighánljígo nakits'adah bil legodzaa, ²⁶ Izee nant'án lán ch'éh ádaabil'jid, la'íi bizhaali dawa nayihinił ndi doo nzhoq nádleehe da, áidá' da'tiségo adzaa. ²⁷ Jesus ya'ikonziigo bine'dí' ch'iláqee ninyaago bi'íi yedelniih lèk'e. ²⁸ Ídíl yalti'go gáníi, Bi'íi zhá ndi bedenshniihyúgo, nht'éé náshdleehe. ²⁹ Dagoshch'í' díi bighánljí n'íi esdjid; áik'ehgo kah yaa naghaa n'íi nábi'dilziigo yígolsjid lèk'e. ³⁰ Jesus, binawodíi bits'á' hagogshí adzaago yígolsjidgo, dagoshch'í' nnee biké' náńsáqahí yich'í' ledidzaago gáníi, Hadín shí'íi yedelniih? ³¹ Bitsilke'yu gádaabilni, Nnee ninaayú daahijizhgo hí'íi; nt'é bighá, Hadín shedelniih, nni áidá'? ³² Hadín át'íni yígolsjihgo, nnee yitah dez'íi. ³³ Isdzánhí ábi'dilzaahí yígolsjidgo néldzidgo díhdigo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago, adzaahí da'aniigo yaa yił nagosni' ³⁴ Jesus gáyihni, Shilah, ni'odla'íi nht'éégo ánániidlaa; ilch'í'gont'éégo nadaát, kah baa nan'naa n'íi nándzii. ³⁵ Jesus áígee t'ah yalti'dá' Jews ha'ánátséhí yebik'ehi bigowadí nnee hikaigo gádaabilni, Nitsi' dastsáq; nt'é bighá ilch'ígó'aahí dayúweh nańt'og áida'? ³⁶ Ádaanihí Jesus yidezts'aqgo ha'ánázéh yebik'ehi gáyihni, Doo néndzdizid da, Bik'ehgo'ihí'nań hondlájá. ³⁷ Áidí' Peter, James hik'e bik'isn Johnhí zhá yił dikáhgo ngon'áq. ³⁸ Ha'ánázéh yebik'ehi bigowayú nyáágo godnch'aadgo la'íi nnee díyat'éégo daachago yiltsáq. ³⁹ Gowá yune' ha'ayáágo gádaabilni, Nt'é bighá daagodinoch'aadgo daachag? Na'ilíln doo daztsáq da, daazhógo ilhoshgo at'éé. ⁴⁰ Ái bighá nnee dážhó baa daadloh lèk'e. Nnee íla'adzaahí, Ch'ínokáh, daayihniidá', na'ilílnhí bájá, bitaa hik'e yił nakai n'íi bilgo na'ilíln sitj yune' ha'akai. ⁴¹ Áígee bigan yiltsodgo gáyihni, Talítha cúmi; ái, Na'ilíln, nádndáh, (nildishni), golzeego ágolzee. ⁴² Dagoshch'í' nádiidzaago dahiya; án nakits'adah bil legodzahi. Áígee dážhó koł díyadaagodzaa lèk'e. ⁴³ Ágodzaahí hadín baa bil nadaagolní' hela', daayihni, Jesus; la'íi gánádaabil'do'niid, Bá da'dohné'.

6

¹ Jesus áidí' dahiya, dabíi góljyú nádzáá; bitsilke'yu biké' hikaahgo. ² Jews daagodnliníi bijjii, ha'ánátséh goz'aq yune' Jesus ilch'ígó'aah nkegonyaa: nnee láqgo daidits'ago bil díyadaagot'eego gádaani, Hadí' láq yígolsjidihi? Bigoyá'íi

hadí' baa hi'né'i, godiyihgo ánágot'íhíí ndi ánáyol'íjigo? ³ Díń la'k'ih ágole'hi nlii, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkihií aldó' la' akú bíl nahétaq? Ái bigha bik'edaach'ishch'ii lék'e. ⁴ Jesus gádaabihni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnłsı, áídá' dágol'íígee, bik'íhíí la'íí dała' naháztaaníí bitahyú zhá doo hadíń bidnłsı da. ⁵ Ái bigha akú doo ízigo ánat'íjı da ndihíí daanníhíí da'kwííyé zhá yik'e daadilniihgo nádaizii. ⁶ Doo daabodlaq dahíí bigha bíl díyagot'ee lék'e. Áígee ilch'ígó'aahgo gotahyú nahaa.

⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adáhíí, Yushdé', daayihniidá', dánaki nláágo zhá odaayihí'aago spirits nchó'íí daabidits'ago ya' ndaagot'aaq; ⁸ Gádaayihniigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhá; izis bena'iltiníí dahgo, bań aldó' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'adíhgo: ⁹ Kee biká'na'ast'ónihíí biyi' deso'pez, ni'íicho doo naki da le'. ¹⁰ Gánádaayildo'niid, Dahagee gowayú ha'ahkángo, da'áígee dinohb'ih le'gá, lahyú desohkaizhı'. ¹¹ Dahagee nnee daagolíníí doo hádaanohwit'íí dayúgo, nohwiyati' doo yídaayést'saaq dayúgo, áídı' dahdohkángo nohwikee baq leezhíí baa daaħaał, ái bee doo hádaanohwit'íí dahíí bigózi' doo. Da'aniigo gánohwıldishni, Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahı' biyíí Sódóm hik'e Gomórrah golzeegee daagolı'ı n'ı' biniidaagodilne'ı' bitisgo hagee nohkai n'íígee daagolíníí biniidaagodolnıil. ¹² Áik'ehgo nakits'adáhíí dahdikaigo nnee yich'ı' yádaaktı', Nohwinchó'ı' bits'á'zhı' ádaahne', daaniigo. ¹³ Ch'iidn lágógo nnee biyi'dı' hadainiheyood, la'ı' daanníhíí lágógo ik'ah yil yedaadilniihgo nádaizii. ¹⁴ Nant'án Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi; (dahot'éhé bizhi' bigózııdgo); áik'ehgo gánıí, John Baptize ágole' n'ı' daztsaađı' naadiidzaa laq, ái bigha ígozisgo ánat'ıjı. ¹⁵ Áídá' la'ı', Elías at'ıjı, daanii. Ła', Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'ıjı, dagohı' doo ánidá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'ı' ga'at'éhi, daanii. ¹⁶ Hérod Jesus ánat'ıjııı ya'ikonziıđá' gánıí, John, bitsits'in nadik'ı' n'ı' at'ıjı: daztsaađı' naadiidzaa laq. ¹⁷ Dabınséđá' Hérod oda'is'a'go John daayiltsoodgo ha'ádaayist'e', Heródias holzéhihı' bigha, án Hérod yil nnaa lék'e, bik'isn Philip t'ah yil nannee ndi. ¹⁸ John Hérod gáyihniid, Nik'isn bi'aa doo bíl na'aashgo ná goz'aaq da. ¹⁹ Ái bigha Heródias John yik'enniihgo bidizidee hat'ıjı ndi doo hagot'éégo da lék'e: ²⁰ Hérod John yidnłsı, nnee dávik'ehyú át'ééhıí, dilzihgo bá habi'delzaahı' nliigo yígółsıgo binádez'ıjı lék'e; Hérod yidits'ago yaa bíl gozhóq, bíl nagodint'ee ndi. ²¹ Áídá' Heródias bá ilch'ı'golzaa, Hérod bíl hénágodángo nnágodzagee bá da'odaqago nadaant'aahıí, siláada bá nant'án daanliiniı, la'ı' Gálıleegee nnee itisgo ádaat'eehıí dawa da'iyaa. ²² Heródias bizhaazhé na'ilíhniı ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod la'ı' yil da'iyaaııı yil daagoyılshóq, áik'ehgo Hérod na'ilíhniı gáyihni, Dant'éhéta hánt'ıinı' shıhónkeed, áik'ehgo naa nshné'. ²³ Bit'la dahdidilniihgo gánayıldı'niı, Dant'éhéta shıhónkeedıı, dawahá bánansht'aahıí ihı'ı'go ndi naa dens'aa. ²⁴ Áídı' na'ilíhniı onádaayú bimaa gáyihni, Nt'é bíhóshkeed? Áik'ehgo bimaa gábihni, John Baptize ágole'ı'ı bitsits'in bíhónkeed. ²⁵ Áik'ehgo na'ilíhniı dagoshch'ı' ha'ánádaadá' hwéhego Hérod yich'ı' nnilwodgo gánıí, John Baptize ágole'ı'ı bitsits'in bena'ikaahı' biká' dahs'aaqo dagoshch'ı' shaa nkaah. ²⁶ Nant'ánhı'ı dážhógo doo bíl gozhóq da; áídá' bit'la dahdidilniih n'ı' bigha, la'ı' nnee yil da'iyaaııı bigha doo hagot'éégo, Dah, yihni da. ²⁷ Áik'ehgo dagoshch'ı' nant'ánhı'ı siláada John bitsits'in náyı'ı'aaahgo oyi'ı'a: áik'ehgo

ha'áná'ilka' yune' bitsits'in nadain'áádá', ²⁸ Bena'ikaahíí bee bitsits'ini ha'ádaiskaágo, na'ilíhnií yaa yinkáá; áídí' na'ilíhnií bima yaa nainkáá. ²⁹ John bitsilke'yu ya'íkodaanzíídá' bits'íhíí nádaintíigo tsébi'i'án yune' odaiztíí lék'e. ³⁰ Odaís'a' n'íí Jesus yaa nákaigo hago ánádaát'íídíí, lá'íí nt'é ílch'ídaagos'áahíí dawa baa bíl nanádaagosní'. ³¹ Áídí' Jesus gádaabíhnií, Noo', danéé zhá da'igolííyú ch'a'ohkáh, hanádaahidzoolyú; nnee ląágo baa nihikáhíí bighá doo da'iyáa da le'ágot'ee lék'e. ³² Áík'ehgo doo hadín nagháa dayú dabíí zhá bíl oda'iz'eel. ³³ Áídá' nnee bíl oda'iz'eelgo daabítsáa lék'e, áík'ehgo ląágo Jesus yídaagotsíidgo íl'anigo kįh gozníídí' dání'go akú dantsé nıkíí, áídí' baa náńtsáá. ³⁴ Jesus akú bíl nda'iz'eelgo nnee ląágo íla'adzaahíí yo'íigo yaa daach'oba', dibelíí nanyoodíí da'adíhgo nakai lehíí k'ehgo ádaat'eehíí bighá; áík'ehgo ląágo yíl ch'ídaago'áah nkegonyaa. ³⁵ O'i'áázhí' godeyaayú bitsilke'yu baa hikaigo gádaabíhnií, Kú da'igolííyú doo hadín gólíí da, k'ad o'í'aahzhí' goldoh: ³⁶ Nneehíí dahayú gotahyú nádaadn'áá, bán nadaayíhniíhyú; bí'idán da'adíhíí bighá. ³⁷ Áídá' Jesus gádaabíhnií, Nohwíigo bá da'dohné'. Bitsilke'yu gánádaabíldo'niid, Bán naki gonenadín zhaali, penny holzéhi, dábík'ehgo nadaahíilniíhyú nkáh néé, bá da'n'né'go? ³⁸ Bán dijolé da'kwíí nadaahné'? níí, Jesus, Tí'i, akú hadaadeh'íí. Yídaagotsíídá' gádaanii, Ashdla'i ląa, lógíí naki bílgo. ³⁹ Jesus gádaabíhnií, Nnee dawa ní'yú t'oh dot'ízhí biká'yú íl'anigo dino-hbįh daabíldohníí. ⁴⁰ Áík'ehgo dała'á gonenadíngo lá'íí ashdladingo dinezbįh. ⁴¹ Áídí' Jesus bán ashdla'ihíí lóg nakihíí bílgo náidmné'go hadag déz'íigo ya'ihénzigo oskaądí' ílk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'íniíhgo; lá'íí lóg nakihíí nnee dawa yitada'izníí. ⁴² Áígee nnee dawa da'iyáago náda'isdííd lék'e. ⁴³ Ch'ékaadíí táts'aa nakíts'adah bik'ehgo nádaiezlaa, bán hik'e lóg bílgo. ⁴⁴ Nnee ashdladn doo náhóltagyú áholánishí bán daiyáá. ⁴⁵ Áídí' Jesus bitsilke'yu gádaayíhnií, Tsina'eehíí beh hohkáhgo sháđįhyú nówíl ido'éeł hanaayú, Bethsáidayú, shíhíí nnee nádohkáh bíldishniídá'. ⁴⁶ Nádohkáh yíhniídá' dasahndi wá'yú óyáá, okąąhyú. ⁴⁷ O'i'áá ní' tsina'eehíí tú íhni'yú hí'ol, áídá' Jesus dasahndi ní'yú nagháa lék'e. ⁴⁸ Bíl da'o'olgee bidázhí' nyolgo bich'í' nagont'ogo Jesus yíłtsáa; áík'ehgo doo hwahá ha'í'aah dayú bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo; ba'ashhah ch'eghágo. ⁴⁹ Nt'éégo tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabíłtsáądá', ch'iidn at'íí daanzigo nádaadidilghaazh: ⁵⁰ Dawa daabíłtsáągo tsídaadolyiz. Áídá' dagoshch'í' Jesus bich'í' hadzigo, Nohwíl daagozhó le': shíí ásh'tíí; doo nédaadzdiz da, daabíhnií lék'e. ⁵¹ Áídí' tsina'eehíí itah yiyi' oyáago nyolíí isht'idedzaa: áí bighá dážhó bíl díyadaagot'eego tsídaadolyiz. ⁵² Bán godiyįhgo ląágo alzaa n'íí doo bíl ídaagozı da; áídá' bíjıí nt'iz daasilíí. ⁵³ Hanaayú bíl nada'dez'eeldá' ní' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eehíí dah daayihizt'ı'ó. ⁵⁴ Áígee tsina'eehíí biyi'dí' hakaidá' dagoshch'í' nnee Jesus yídaagotsííd. ⁵⁵ Áík'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeelgo daannihíí ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus nagháa ch'íniyú anádaayotéeh. ⁵⁶ Dahayú naghaayú kįh nagoshjaayú, lá'íí kįh nagoznilyú, lá'íí gotahyú, daannihíí intínk'ehyú ndaayihiniíł, Jesus náyokąąhgo, Ní'íí bidá'yú zhá ndi bedaadenłiıh, daabíłniigo: áík'ehgo bedaadesniihíí dawa nádaabi'dilzıı.

7

1 Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'íłhíhi lá' bílgo Jerúsalemđı'

hikaihíí Jesus yaa íla'adzaa. ² Jesus bitsilke'yu la' bigan dáchzhágo da'iyáago daa yiltsáa, áí dá doo daagodnlsigo táda'digisé da'iyáago ágolzee; áí daayiltsáadá' yída'iltah lék'e. ³ Phárisees hik'e Jews daanlíní dawa daagodnlsigo tánáda'digisyúgo zhá náda'idííh, ilk'idá' nnee yánazíí n'íí yendaago'aahíí k'ehgo. ⁴ Na'hinih nagoz'aad'í nnáhikáhgeee daagodnlsigo táda'digisgo zhá da'iyáa. İlk'idá' nnee n'íí yedaagos'aaníí láago addó' yee ánádaat'íí, idee, isaa, be'ibízhé bésh litsogi alzaahíí daagodnlsigo tádaasgisgo, biká'idáné áldó'. ⁵ Phárisees hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi bílgo Jesus nayídaadilkidgo, Hant'é bighá nitsilke'yu ilk'idá' nnee yánazíí n'íí yendaagos'aaníí doo yikisk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodnlsigo táda'digiségo da'iyáa? daanii. ⁶ Jesus gádaabihíí, Nohwíí nnee nzhóní ádaado'íni, Esáias da'aniigo dabíntsedá' nohwaa nagolní' lék'e, díí k'ehgo nohwaa k'e'eshchíigo, Díí nnee dá yati' zhá bee daashidnlsí, áídá' bíjíí bee doo daashidnlsí da. ⁷ Da'ilíízhí' daashokáah, nnee yegos'aaníí zhá yee ílch'ídaago'aah. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áaníí k'ihzhí' ádaasolaadá' ilk'idá' nnee n'íí yendaagos'aaníí zhá bikisk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodinolsigo tádaahgisgo; lá'íí da'áik'ehgo lááyú ánádaht'íí. ⁹ Áídí' gánádaabíldí'nií, İlk'idá' nnee n'íí nohwá yendaagos'aaníí zhá ndzilgo daahonohtá'híí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áaníí daazhógo k'ihzhí' ádaanołsí. ¹⁰ Moses gánniid, Nitaa hik'e nímaa dínłsí, lá'íí, Hadín bitaa dagohíí báq' yee yokáahíí zideego bá goz'áa: ¹¹ Áídá' nohwihíí gádaadohnií, Hadín bitaa dagohíí báq', Nt'éhéta be nich'oshnií doleel n'íí Corban at'éé, yílníhíí, áí golzeego Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné' golzeego ágolzee; áik'ehgo án doo zideego bá goz'áa da, daadohnií. ¹² Ádohniigo bitaa dagohíí báq' doo dayúweh bich'oníí da ndi nzhog, daadohnií; ¹³ Áik'ehgo ilk'idá' nnee n'íí yendaagos'aaníí nohwichagháshé bíl ch'ídaagonoh'aahíí bikisk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí doo nt'égo ádaanołsí da: lá'íí da'áik'ehgo lááyú ánádaht'íí.

¹⁴ Áídí' nnee dawa, Yushdé', daayilniiidá' gádaayihíí, Daanohwigha shídaayelts'áago bídaagono'aah: ¹⁵ Nt'é koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíí doo nchog'go kodilteeh da: áídá' nt'é koyi'dí' behagohigháhíí zhá nchog'go kodilteehi at'éé. ¹⁶ Hadín bijeyi' golíínií iyésts'áa le'. ¹⁷ Nnee íla'at'éé n'íí yaa bits'á' Jesus k'ih yune' ha'ayaadá' bitsilke'yu ílch'ígó'aahgo nagolní' n'íí yaa nabídaadilkid. ¹⁸ Áik'ehgo gádaabihíí, Ya' nohwíí áldó' t'ah doo nohwil ídaagozi da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíí doo nchog'go kodilteeh dahíí, ya' doo hwahá bídaagonołsííh da née? ¹⁹ Áí kojíí doo biyi' yune' ogohigháh da go'íí, áídá' kobid yuyaa be'ogohigháh, áídí' nláhyú bech'ígohigháh; Jesus áníhíí bee idán dawa nt'éé, níí. ²⁰ Gánádaabíldo'niid, Koyi'dí' behagohigháhíí zhá nchog'go kodilteehi at'éé. ²¹ Koyi'dí', kojíí biyi'dí' díínko behagohigháh: nchog'go natsí'ikeesíí, nant'í' na'ídaahíí, iké' na'ídaahíí, na'íltseedíí. ²² Ich'in'ííhíí, dawahá dayúwehégo ídáhách'it'íinií, nchog'go ách'it'ééhíí, nach'ich'aahíí, nchog'íí doo bich'í' t'aazhí' ách'it'éé dahíí, bíyééhíí hách'it'ííhíí bighá hach'ishkeehíí, nchog'go yách'ílt'íí, ída'ch'odlíhíí, koni' ádiníí áldó': ²³ Díí nchog'íí dawa koyi'dí' behagohigháh, áí nchog'go daakodihinií at'éé.

²⁴ Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíí bínaayú óyáá, áígee k'ih yune' ha'ayáá, akú nashaahíí doo hadín yígoksííh da, nzígo: áídá' doo hagot'éégo nádaabíldo'ííhgo da. ²⁵ Áídá' isdzán bizhaazhé na'ilíhnií spirit

nch'oi biyi' golíni Jesus ya'ikonzi, áik'ehgo baa nyáágo biyahzh'i' hayaa adzaa: ²⁶ Isdzánhíi Greek k'ehgo yakt'i'hi, Syropheníciadí' gólíni; án nábokaqah, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golíni biyi'dí' hanyóód, biñiigo. ²⁷ Jesus gábiñii, Chagháshé ntsé bá daach'idiné'go nt'éé: bán chagháshé bits'á' nách'idiné'go gósé bich'i' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁸ Isdzán gánábiłdı'nii, Da'anii, shi-Nant'a': da'ágát'éé ndi gósé biká'idané bich'i' nakaihií bán bizhool chagháshé bits'á' nanihidéhií daayiyáa. ²⁹ Jesus gábiñii, Anñiihí bighá nádndáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáa. ³⁰ Isdzánhíi bigowayú nadzaago, ákú bizhaazhé biká'dahstíne yiká' dahstij lqa, ch'iidn da'ádihgo.

³¹ Áidí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaníi Gálilee golzeezh'i' nadzáa, Decápolis golzeeyú ch'inyáágo. ³² Áígee nnee bijeyi' ágodini, doo nt'éégo yakt'i'i, Jesus baa bil ch'ikai lék'e; Biká'nlníh, daabiłch'iniigo nádaabich'okaqah. ³³ Nnee ila'at'éehíi bits'á' dasahndi yil o'áazhdá' bijeyi' odolñiih, áidí' hadnzhéédgo nneehíi bizaad yedelñiih; ³⁴ Hadag déz'ijgo dey-oldá', Éphphtha, biñii, ái, Ch'inádenlład, golzeego ágolzee. ³⁵ Dagoshch'i' bijeyi' ch'inádenlład, la'íi bizaad n'íi nt'éé násdliigo, nt'éégo yakt'i'. ³⁶ Hadín bil nadaagolñi' hela', biñii, Jesus: ádaabiñniid ndi da'tiségo yaa nanadaagolñi'; ³⁷ Dázhó bil díyadaagot'ee lék'e, gádaañiigo, Dawahá dázhó nt'éégo ładaile': kojeyi' ágodih n'íi ich'idits'ago ánáidle', la'íi doo yách'ilti' da n'íi ndi yách'ilti'go ánáidle'.

8

¹ Ái benagowaadá' nnee lqágo ila'adzaa, doo nt'é daiyáa dago Jesus bisilke'yu, Yushdé', yilñniidgo gádaayilñii, ² Nnee ila'at'éehíi baa daach'oshba', dá bil nashkaigo taagiskaqah, k'adíi doo nt'é daiyáa da. ³ Bigowayú dáshiná' onádaasil'a'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee odaatlish: la'íi nzaadí' nehskaihií bighá. ⁴ Bitsilke'yu gádaabiñii, Da'igolliígee hadí' bán nádaach'idiné', díi nnee bá daan'né'go? ⁵ Jesus gádaabiñii, Bán dijolé da'kwíi nadaahné'? Gosts'idi, daañii. ⁶ Áígee nneehíi, Ni'yú dinohbñ, daayilñii: áidí' bán gosts'idi náidnne'go ya'ihenzigo oskaqad' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniigo; áik'ehgo yitada'izñii. ⁷ Lóg ałs'iséhií da'ayáhago áldó' nadaané': ái ya'ihenzigo oskaqadgo, Díi áldó' nnee bitadaahñiih, nii, Jesus. ⁸ Áik'ehgo da'iyáago náda'isdijid: áidí' ch'ékaadíi táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ⁹ Nnee díjdn doo náhóltagyú áholánishí da'iyáa: áidí' onádaihes'a' lék'e.

¹⁰ Dagoshch'i' bitsilke'yu biłgo tsina'eelíi beh hikai, áidí' Dalmanútha golzeeyú bil nda'iz'eel. ¹¹ Phárisees baa hikaigo yil łahada'dit'áh nkegonyaa, bídaantaáh daanzigo gádaabiñii, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígózini nohwil ch'í'nah áñile'. ¹² Jesus biyi'siziini doo bil gozhóq dago gáníi, Nt'é bighá díi daalñolt'ijhií be'ígózini yiká daadéz'ij? Da'anii gádaanoht'ishñii, be'ígózini doo bil ch'í'nah ádaalñehi at'éé da. ¹³ Áidí' tsina'eelíi yeh nanadzaago hanaayú yits'á' bil naná'diz'eel.

¹⁴ Bitsilke'yu bán yínadaasñah ni', dala'á zhá tsina'eelíi biyi' si'qa lék'e. ¹⁵ Jesus bil ch'ígó'aahgo gádaabiñii, Bán benilzoolé Phárisees daanlíni biyéehíi, la'íi Hérod áldó' biyéehíi baa daagonohsaq. ¹⁶ Bitsilke'yu ilch'i' yádaakti'go gádaañii, Bán doo daasii'né' dahii bighá aníi. ¹⁷ Jesus ádaanihií yigótsigo gábiñii, Hant'é bighá bán doo daasoné' dahi baa ilch'i' yádaakti'? Ya' doo hwahá bídaagono'laah da, doo nohwil idaagozi da nee? Ya' nohwijii t'ah daant'iz? ¹⁸ Nohwiñáa daagoljidá' doo bee daadeh'íi da nee? Nohwijeyi'

daagolíídá' doo bee ídaayesóts'áá da née? Ya' doo bínádaaŋniih da née?

¹⁹ Bǎn dijolé ashdla'i ilk'ídaasiiné'go nŋee ashdladn doo náhóltago bá da'dená' n'dá', ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daanii.

²⁰ Bǎn dijolé gosts'idi ilk'ídaasiiné'go nŋee díídn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daanii.

²¹ Áík'ehgo Jesus gánádo'níid, Nt'é bighá doo nohwíl ídaagozj da?

²² Áídí' Jesus Bethsáidayú rýáá; áígee nŋee bináá ágodini baa bíl ch'íkaigo, Bik'enlníh, daabíŋniigo nádaabokaḗh.

²³ Áík'ehgo nŋee bináá ágodinihíí bigan yitsoodgo kǐh gozníí bits'á'yú oyilóóz; ákú bináá yik'ídihizheedá' yiká' ndelniihgo gáyihni, Nt'éhéta hí'íí née?

²⁴ Déz'íigo gáníí, Nŋee hikahgo daash'íí ndi t'íis hikahi ga'at'éé. ²⁵ Jesus nŋeehíí bináá yiká'nnádelniihdá', Díń'íí, bíŋni; áníta bináá nágosdlíigo nŋee dawa nlt'éégo yo'íí lék'e. ²⁶ Áídí' Jesus gowayú onábí'a' gábíŋniigo, Kǐh goznilyú dáko nádódáh hela', hadín bíl nagolní' hela'.

²⁷ Áídí' Jesus bitsilke'yu bílgo Caesaréa Philippi golzéhi binaayú kǐh nagoznilyú okai: hikaahyú bitsilke'yu nayídaadikidgo gáyihni, Nŋee hadín át'íí daashíŋni? ²⁸ Gádaabíŋni, Ła', John, Baptize ágole' n'íí át'íí, daaníŋni; ła'ihíí, Elías at'íí, ła'ihíí, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí ła' at'íí, daaníŋni.

²⁹ Jesus gádaabíŋni, Nohwíí nohwich'í'yúgohíí, hadín át'íí daashíkhohni? Ni Christ án't'íí, yihni, Peter. ³⁰ Jesus gádaabíŋni, Hadín shaa bíl nadaagoŋni' hela'.

³¹ Áídí' bíl ch'ídaago'aah nkenágodidzaa gáníigo, Shíí, nŋee k'ehgo Niyááhíí, doo ałch'ídn shiniigodilnéh da, Jews yánazíni, okḗh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, ła'íí begoz'aaní ye'ik'eda'íłchíhi doo hádaashit'íí dago shidizideedá' taagi jǐí hileehgo naadishdáh.

³² Áí doo nain'í' dago aníí. Áídá' Peter bich'í' yałtí' nkegonyaago, Doo ánnii da, bíŋniigo. ³³ Áídá' Jesus t'áqzhí' adzaago bitsilke'yu ła'ihíí yich'í' déz'íidgo Peter ndzilgo bich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zhí' áŋne': Bik'ehgo'ihí'nań binatsekeesí k'ehgo doo natsínkees da łaḗ, nŋee binatsekeesí zhá bee natsínkees, bíŋni.

³⁴ Áígee nŋeehíí bitsilke'yu bílgo yiká' ánniidgo gádaayihni, Dahadín shiké' dahdigháh hát'íyúgo, ídaayo'nahdá' bits'ílna'áhi dahyidotíhgo shiké' dahdowáh. ³⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bíl goyéehíí áí bits'á' da'ilíí hileeh: áídá' dahadín ídaayis'nahgo shíí shighá ła'íí yałtí' baa gozhónihíí bighá bi'ihí'na' da'ilíí silíí'íí, áń ihí'naa doo ngonel'áḗ dahíí yee hínaa doleek. ³⁶ Ní'godszáń dágóz'áḗ nt'éégo ch'ist'íídá', koyi'sizíni da'ilíí silííyúgo, áń hant'é bits'á'dí' ch'it'íh? ³⁷ Dagohíí koyi'sizíni hant'é bidená nch'iné? ³⁸ Díí nch'ogo nant'í' nakaigo daalinolt'íhíí bitahgee dahadín shik'e ídaayándzihíí, ła'íí shiyati' yik'e ídaayándzihíí, shíí, nŋee k'ehgo Niyááhíí, áldó' áń bik'e ídaayánsdzj doo, nánshdáhgee, shiTaa bits'á'íidindláádíí bee shits'á'íidindláádgo, binal'a'a yaaká'yú daagolíníí dilzini bíl nánshkáho.

9

¹ Jesus gádaabíŋni, Da'anii gánohwíłdishni, kúgee nadaaziiníí ła' dá doo da'itsaahíí dailíhé Bik'ehgo'ihí'nań binawod golíigo nant'aa nkegonyaago daayiltséh.

² Áídí' gostán iskaḗgee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi ył okai lék'e, dził n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus łahgo ánołih silíí. ³ Bidiyágé bik'ina'didlaad silíí, zas k'ehgo līgaigo, nŋee ní'godszáń biká'gee doo hadín ágát'éégo līgaigo áyóle' at'éé da. ⁴ Áígee Moses hik'e Elías bíl daanlįgo silíí:

Jesus yil yádaati'go. ⁵ Peter Jesus gáyihñii, NohweBik'ehñ, kú nkaihií nohwá nzhoo; t'ohdahskán táágo ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíí Moses bá, la'ihíí Elías bá. ⁶ Nt'éshq' dishñii nzi lèk'e; ndaaldzidhií bighq. ⁷ Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'di' yati' daidezts'qá gánúigo, Díinko shiYe' shil nzhóni; hódaaayelts'áá. ⁸ Dagoshch'i' bitsilke'yu lédaadnghalgo, nnee doo la' dadá' Jesus zhá itah sizúgo daayo'ii. ⁹ Dzildí' nkenádikaigo, Jesus gádaabiñii, Daahotqsáq n'íí hadín bíl nadaagohñi' hela', shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dasits'qáádí' naadisdzaaqo zhá. ¹⁰ Áík'ehgo áñíí n'íí doo hadín yil nadaagolñi' da lèk'e, áídá' gádaakíidí'ñii, Nt'éshq' áihñii, dasits'qáádí' naadishdáh, ñiihií?

¹¹ Bitsilke'yu nabídaadiłkidgo gádaabiñii, Hant'é bighq Elías dantsé hígháh, daañii, begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi? ¹² Jesus gádaabiñii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ilch'i'nádaidle'; áídí' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, díí k'ehgo shaa k'e'eschch'i' lèk'e, doo ach'idn shiniigodilne' da, la'íí doo shil da'ch'oktag da doleel. ¹³ Áídí' gánohwiłdishñii, Elías ilk'idá' nyáádá' baa k'e'eshchiiníí k'ehgo nnee dabíí hádaat'íyú ánadaayol'íil lèk'e. ¹⁴ Áídí' bitsilke'yu la'ihíí yáa nákaídá' nnee lággo binaayú nadaazúgo begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi yil ládaadit'áhgo Jesus yilts'qá. ¹⁵ Nnee dawa Jesus daayilts'qágo bíl diyadaagot'ee, áídí' dagoshch'i' baa bíl daagozhóqo bich'i' nádnk'i. ¹⁶ Áígee begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi gádaayihñii, Nt'é baa bíl ládaadoht'áh lán? ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'at'ééhíí la' gáníí, Ilch'ígó'aahíí, shiye' naa bíl ní'ááz, spirit nchq'i' biyi' golúgo doo yakti' da. ¹⁸ Dahagee nabihílaagee nádinigis; áídí' bizédí' tánwosh hahigháh hileeh, biwoo'íí híidil'ash, la'íí doo ndzil da hileeh: nitsilke'yu hadainihiyoodgo nádaahoshk'qah: ndi doo hagot'éégo da ni'. ¹⁹ Jesus gábiñii, Nohwi'odla' édaadihgo daahintoł'íihíí, dahosahzh'i' nohwil' nahasht'qá? Dahosahzh'i' l'qá nohwidag ánsht'ee? Yushd'é, niye' shich'i' bíl nn'áash. ²⁰ Áík'ehgo ishkiinhíí baa bíl hikai: nt'éégo spirit nchq'ihíí Jesus yilts'qáádá' dagoshch'i' ishkiinhíí nádinigisgo ni'yúnágo; áígee anáyis lèk'e, bizédí' tánwosh hahigháhda'. ²¹ Jesus ishkiin bitaahíí nayíidil'kid gánúigo, Dadá' at'íí godeyáhi? Alts'í éqéda' at'ini, ñii. ²² Láhgee spirit nchq'ihííko biyi' onábilt'ee, tú aldo' biyi' onábilt'ee, bizilheego ch'éh ábił'úigo; binil'áayúgo nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onñii. ²³ Jesus gábiñii, Ondl'áayúgo, dahadín odlaaníí dawahá bá laalne'hi at'éé. ²⁴ Dagoshch'i' ishkiinhíí bitaa hichago nádidilghaazhgo gáníí, Shíí oshdl'qá; doo oshdl'qá dagee oshdl'qágo áshííłs'i. ²⁵ Jesus nnee lággo bich'i' dahikeego yilts'qáádá' spirit nchq'i' ndzilgo yich'i' hadziigo gáníí, Spirit nchq'i' níłni, doo yánłti' da, doo idints'agi da, biyi'di' halyeedá' t'áqzh'i' onándáh hela', nildishñii. ²⁶ Áídí' spirit nchq'íí nádidilghaazhdá' nádinigisgo ábíłlaago biyi'di' háyáá; áídí' ishkiinhíí daztsáni k'a'ánolih sil'i; áík'ehgo nnee lággo, Dazts'qá l'qá, daañii lèk'e. ²⁷ Áídá' Jesus ishkiinhíí bigan yilts'oodí' náidnłqozgo hizí'. ²⁸ Áídí' Jesus k'ih yune' ha'ayáádá' bitsilke'yu dasahndi nabídaadiłkidgo, Nohwihíí nt'é bighq doo hadaandzood da lán? daabiñii. ²⁹ Jesus gádaabiñii, Spirit nchq'i' ga'at'éhihíí dáshiná' da'ch'ok'qahgo zhá habidí'nedzoodhi at'éé.

³⁰ Áídí' dahnanáskaidá' Gálílee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú naghaa ndi nnee doo la' bigółs'i hat'íí da. ³¹ Bitsilke'yu bíł ch'ídaago'aah gánúigo, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee bíłák'e shi'dolteełgo daashizilhee; áídí' taagi j'i hileehgo naadishdáh. ³² Hant'é ñiigo aníhíí doo bíł ídaagoz'i da, áídá' nabídaadiłkidzh'i' nédaaldzid.

³³ Jesus Capérnaum golzeeyú nyáá: áígee k'ih yune' ha'ayáádá' bitsilke'yu

nayidaadilkid gáníígo, Hohkaahyú nt'é baa hìl nadaagohi'? ³⁴ Áídá' doo hant'é daanii da: Nohwitaahyú hadín itisgo at'éhi? daahildi'nii ni', hikaahyú. ³⁵ Áígee Jesus nezdaago nakits'adahíi yiká ánniidá' gádaayihii, Dahadíi shíi dantsé le' nziyúgo, án iké'zhi' hileeh doo, án dawa yá áif'íi doo. ³⁶ Chagháshé la' íhni'gee nyinlòz: áídí' dahyintíiigo bitsilke'yu gádaabihii, ³⁷ Dahadíi shizhi'íi binkááyú chagháshé díi ga'at'éehíi náidnltíiyúgo, shíi náshidnktíi at'éé; la'íi dahadíi náshidnktíinií doo shíi zhá náshidnltíi da ndi shides'a'íi áldó' náidnktíi at'éé.

³⁸ John gábihii, ShiNant'a', nnee la' doo bíl daandlii dahíi nizhi'íi binkááyú nnee biyi'dí' ch'iidn hainiyoodgo daahit'íi; áik'ehgo, Doo ágát'íi da, daabih'niid, doo bíl daandlii dahíi bigha. ³⁹ Áídá' Jesus gábihii, Doo ágádaabildohii da: dahadíi shizhi'íi binkááyú godiyihgo áná'ol'íihíi, doo dénch'ógo áshildoni' at'éé da. ⁴⁰ Hadín doo nch'ógo nohwich'í' na'iziid dahíi, án bíl daagohit'íi. ⁴¹ Hadín shizhi'íi bigha, Christ biyéé daanohtíihíi bigha, idee bee tú nohwá nayiziidíi, da'aniigo gánohwíldishii, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nayihiniíi da'aniigo biyéé dolee. ⁴² Dahadíi díi doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlaaníi da'á nch'ógo at'íiigo áile'íi, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'òogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhòq dolee ni'. ⁴³ Nigan nch'ógo ánat'íiíi ániisjyúgo nadnlgeesh; nigan da'á ádih ndi dahazhí' ihí'naahíi biyi' onnángo doo hago at'éé da, áídá' nigan nakigo ch'iidn bikò' dilt'h'i, kò' dahazhí' dilt'h'íi biyi' yuyaa onnáhyúgo doo ná nzhòq da: ⁴⁴ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íi kò' doo ntséés da. ⁴⁵ Nikee nch'ógo ánat'íiíi ániisjyúgo nadnlgeesh; nikee da'á ádih ndi dahazhí' ihí'naahíi biyi' onnángo doo hago at'éé da, áídá' nikee nakigo ch'iidn bikò' dilt'h'i, kò' dahazhí' dilt'h'íi biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhòq da: ⁴⁶ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íi kò' doo ntséés da. ⁴⁷ Nináá nch'ógo ánat'íiíi ániisjyúgo ha'aah; nináá da'á ádih ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'áq yune' ha'ánnángo doo hago at'éé da, áídá' nináá nakigo ch'iidn bikò' dahazhí' dilt'h'íi biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhòq da: ⁴⁸ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íi kò' doo ntséés da. ⁴⁹ Daakówa kò' bee hadaakodilne' dolee, ishíih k'ehgo, be'okáahíi natseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'niíi ishíih bee daadilk'òsh dolee. ⁵⁰ Ishíih nlt'éé ndi doo nk'óqzh da silíiyúgo, nt'é bee nk'óqzhgo ánalne'? Nohwiyi' ishíih daagolíi le', áídí' ilch'í' daanojhòq le'.

10

¹ Áídí' Jesus dahnádidaago ni' Judéa golzéhi goz'áayú túnilíinií Jórdan holzéhi hanaayú nyáá: ákú nnee baa nanántsáá; áígee ilch'ígó'aah n'íi k'ehgo yich'í' yalt'ígo nkenágodidzaa.

² Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabihii, Ya' nnee bi'aa ilk'inát'aashgo goz'áq née? ³ Gábihii, Moses nt'é nohwíhiiigo nohwá ngon'áq lán? ⁴ Áídí' gádaanii, Naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíi láyile'go isdzánhíi yíi ilk'inát'aashgo Moses bá ndaagoz'áq ni'. ⁵ Jesus gádaabihii, Nohwíiíi daant'izíi bigha díi begoz'aaníi Moses bee nohwich'í' k'eshchíi lék'e. ⁶ Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ nnee áyíílaad'íi godezt'ígo nnee la'íi isdzán áyíílaa. ⁷ Díi bigha nnee bitaa hik'e báq yits'á'ghángo bi'aa yíi nlii dolee; ⁸ Ái naki n'íi da'á nádoolee; áik'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í da'á silíi. ⁹ Áik'ehgo dahadíi Bik'ehgo'ihí'nañ láyinláahíi, dahadíi ta ilk'íyóléh hela'. ¹⁰ Áídí' k'ih yune' bitsilke'yu da'ái baa nabínaadaadilkid. ¹¹ Jesus gáyihiíi, Hadín

bi'aa yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé. ¹² Dagohíí isdzánhíí biká' yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'nááyúgo, isdzánhíí ch'a'onáá hileeh.

¹³ Jesus chagháshé at's'iséhi baa bil nch'ihzekai lék'e, yiká' ndaadilniih daabich'o'niigo; áidá' bitsilke'yu, Doo ágádaah't'í da, daakoñii. ¹⁴ Áidá' Jesus daabitsaago doo bil bik'eh da lék'e, áik'ehgo bitsilke'yu gádaayihñii, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'áazhí' daahínóhtá' da; bíí ga'adaat'eehíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanlií. ¹⁵ Da'aníigo gádaanohwíldishñii, Dahadín chagháshé at's'iséhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee begoz'aaní nágodn'áayúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliiní itah hileeh. ¹⁶ Áik'ehgo dahnáidiltéégo yiká' ndaadelníigo yá da'oskaqd.

¹⁷ Áidí' lahyúgo Jesus dahnasdaadá' nñee bich'í' nádilwodgo biyahzhí' hilzhiizhdá' nabíidikiid, Ich'ígó'aahíí n't'éhi n'lníhi, hago laq áshñe'go ihí'naa doo ngonel'áq dahíí bee hinshñaa doleel? niigo. ¹⁸ Jesus gábilñii, N't'é bighá n't'éhi shilñii? Doo hadín n't'éé da go'íí, dala'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áq lék'ehíí bígonksí go'íí, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo na'ch'iltsee da, Doo ich'in'ííh da, Doo lé'ch'íkchoo da, Doo nach'ich'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnksí. ²⁰ Nñeehíí gábilñii, Ich'ígó'aahíí, ánists'isédí' godezt'í'go díí dawa bee ánsht'ee. ²¹ Jesus bil nzhoggo bine'íígo gábilñii, Dala'á zhá doo bee ánt'éé da: ti'i, dawahá níyéehíí naa nahonihgo zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'inííh, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ilíni níyéé doleel: áidí' yushdé' ts'i'lna'áhi dahntíígo shiké' dahsinnáh. ²² Jesus áníidá' nñeehíí ádaatsidézkeezgo doo bil gozhóq dago onádzaa; dázhó háldzilhíí bighá.

²³ Áidí' Jesus bitsilke'yu yitah déz'íidá' gádaabilñii, Nñee hádaaldzilíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliiní itah daaleehgo dázhó bá nyee! ²⁴ Bitsilke'yu Jesus áníhíí bighá bil díyadaagot'ee lék'e. Áidá' Jesus gánádaabil'do'niid, Shichagháshé, nñee hádaaldzilíí zhá ya'ohíhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliiní itah daaleehgo dázhó bá nyee! ²⁵ Ljí bighán ha'i'áhíí bená'kadé bigha'i'áiyú ch'égháhgo bá nyeedá' nñee háldzilíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliiní itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Bitsilke'yu díí daidezts'aqadá' dázhó bil díyadaagodzaago gádaahíid'nií, Áidá' hadín zhá hasdábi'dilteeh? ²⁷ Jesus daabine'íígo gáníí, Nñeehíí áí doo layole' at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá go'íí: Bik'ehgo'ihí'nañ zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁸ Peter gábilñii nkegonya, Nohwíyéé dawa bits'á' dahidiikaidá' níké' dahsiikai ní'. ²⁹ Jesus gádaabilñii, Da'aníi gádaanohwíldishñii, dahadín bigowa, bik'isyú, bilahkiíyú, bitaa, báq, bichagháshé, bi'aa, dagohíí bini' shíí shighá la'íí yati' baa gozhónihíí bighá yits'á dahnyaayúgo, ³⁰ Án díí goldohíí biyi' gowa, bik'isyú, bilahkiíyú, báq, bichagháshé, la'íí bini' dala'á gonenaín k'a'ánahóqago, biníigodilnéhíí bíhíi'né'go, baa det'aahi at'éé, la'íí lahgo nágodesdzaago ihí'naa doo ngonel'áq dahíí yee hiñaa doleel. ³¹ Áidá' láqago dantsé daanlií n'íí iké'yú doleel; la'íí iké'yú daanlií n'íí dantsé doleel.

³² Áidí' Jesus ádíh higaalgo Jerúsalemýú wá'yú intúnk'eh ch'oakaah lék'e; áígee bil díyadaagot'ee; la'íí biké' hikaahíí nédaaldzil lék'e. Nakits'adahíí k'ihzhí' yil nnanákaigo bich'í' ágonéhíí baa bil ndaadagní'go nkenágodidzaa, ³³ Gáníigo, Isaq, Jerúsalemýú dekaí; ákú shíí nñee k'ehgo Niyááhíí, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ik'ihíi bilgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, áidí' doo Jews dannlií dahíí

yaa daashiltéehgo, ³⁴ Shaa daadloh doo, hashída'íltsaas doo, shik'ídaadihizheeh doo, la'íi daashizil'hee doleeł; áídí' taagi jji hileehgo naadishdáh.

³⁵ Áídí' James hik'e John biłgo, Zébedee biye'kehíi, Jesus yaa n'áázhgo gáyihñii, NohwiNant'a', nt'é niñókeedíi nohwá lanle'. ³⁶ Hant'é nohwá áshle' haht'jji gá'? biñii, Jesus. ³⁷ Gádaabiñii, Ízigo ánt'ee sínljige la' nigan dihe'nazhiñéé dahsdaa doleełgo, la'íi ni'eshganzhiñéé dahsdaa doleełgo nohwá ngon'áah. ³⁸ Áídá' Jesus gádaabiñii Nt'é shíhóhkeedíi doo bígonósj da laq: idee be'ishdlaqhií be'ohdlaqgo bínołzil néé? Baptize be'áshí'dilñ'eíi be' bapizee ánohwí'dilñ'e go bínołzil néé? ³⁹ Bínołzil, daabiñii. Jesus gánábído'niid, Idee be'ishdlaqhií da'anii be'ohdlaq doleeł, baptize áshí'dilñ'e'íi da'anii be' bapizee ánohwí'dilñ'e' doleeł. ⁴⁰ Áídá' shigan dihe'nazhiñéé dagohíi shí'eshganzhiñéé sodaa doleełíi, doo shíi nohwaa godesh'aah da; áí dahadíi bá ilch'i'golzaahíi zhá baa godet'aahi at'éé. ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu gonenanhíi James hik'e John ádaanihíi daidezts'aqadá' doo bił daabik'eh da nkegonyaa lék'e. ⁴² Jesus bitsilke'yu íla'áyílaago gádaayihñii, Doo Jews daanlii dahíi bánant'án daanliigo ha'nílii isná ádaabiłsigo bá nadaant'aah; la'íi bitahyú nnee ízigo ádaat'eehíi da'aníyú ádaat'jigo ádaabiłsigo bídaagonósj. ⁴³ Áídá' nohwihíi nohwitahyú doo ágágot'ee da doleeł: áídá' dahadíi nohwitahyú ízigo ánsht'ee le' nzihíi, án nohwá áil'jji le': ⁴⁴ Nohwitahyú dahadíi nant'án nshjji le' nzihíi, án nohwá na'iziid le'. ⁴⁵ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi nshjji ndi, doo hadíi shich'oniihíi bigha niyáá da, áídá' nnee bich'oshniihíi bigha niyáá, shi'ihí'na'íi nnee láni bá nahishniihíi bigha niyáá.

⁴⁶ Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jérikodí' dahiskaigo bitsilke'yu nnee láago biłgo náńsáago nnee bińáá ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'híi, intín bahyú sidaa, idókeedgo. ⁴⁷ Jesus, Názarethdí' gólíni, higaalgo nnee bińáá ágodini ya'ikonziidá' nádidilghaazh nkegonyaaago gáníi, Jesus, David biYe' nílini, shaa ch'onbáah. ⁴⁸ Nnee láago, Godnch'áad, daabiñii: áídá' da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'niid, David biYe' nílini, shaa ch'onbáah. ⁴⁹ Jesus ninyáago gáníi, Yushdé' daabiłdohñii. Áík'ehgo nnee bińáá ágodinií yich'i' ánniido gádaabiñii, Nił gozhógo nándáh: yushdé' niñii. ⁵⁰ Íicho idáiditsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'i' nyáá. ⁵¹ Jesus gánábído'niid, Nt'é ná áshle' hánt'jji gá? Nnee bińáá ágodinií gábiñii, SheBik'ehñ, desh'jigo ánáshidle'. ⁵² Jesus gábiñii, Ti'i, ni'odla'íi nlt'éégo ánañiidlaa. Áík'ehgo dagoshch'i' bińáá nágosdliigo biké' dahiyaa.

11

¹ Áídí' Jesus bitsilke'yu biłgo Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage la'íi Béthany golzeezhi', dzil Olives holzéhi si'aqagee, áídí' bitsilke'yu naki oyi'la', ² Gáyihñigo, Ti'i, nohwáđihyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'óqogo baa noh'aash, doo hwahá hadíi yiká' dahndaahi da; áí k'e'oh'adgo kú nánohlóqs. ³ Dahadíi, Nt'é bigha k'e'oh'ad? nohwihniyúgo, gábiłdohñii, NohwiNant'a' há't'jji go áhiit'jji; áík'ehgo dagoshch'i' nohwaa gode'aahgo nádohlóqs. ⁴ Áík'ehgo o'ááz, ákú túlgayé zhaazhé kñh bitah na'iztínhií bahyú ch'íná'it'jige dahast'óqogo yaa n'ááz, áídí' k'eda'yi'ad. ⁵ Áígee la' nadaaziinií gádaabiñii, Nt'é bigha túlgayé k'e'oh'ad? ⁶ Jesus ániíhíi be' ágádaabiñii; áík'ehgo onádaist'e'. ⁷ Áídí' túlgayehíi Jesus yaa daizlózgo bidiyágehíi biká' dahdaihezñildá' Jesus túlgayehíi yiká' dahnezdaa. ⁸ Nnee

lǎágo bidiyágé intínyú yídaagosteel lèk'e; la'ihíi ch'il palm bits'ádaaz'aahíi nadaayihilgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee báđih náiseehíi la'íi biké'dí' náiseehíi daadilwoshgo gádaanii, Hosánna: NohweBik'ehú bizhi' yee higaahíi ba'ihégosini at'éé: ¹⁰ David, bits'á'dí' hadaahinelt'áahíi, nant'aa n'íi k'ehgo nohweBik'ehú bizhi' bee kú ngowáhíi ba'ihégosí: da'tiséyú goz'ááđí, Hosánna. ¹¹ Áídí' Jesus Jerúsalemyú nyáágo da'ch'okáah goz'áá yuné' oyáá: ákú dawahá daine'íjídá ilk'dá', o'í'áágo Béthanyú nakits'adáahíi bílgo onákai.

¹² Iskaá hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shiná' silijí: ¹³ Dańzaadí' ch'il fig bit'áá gollígo o'áágo yiltsáágo yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nolí nzigo: áídá' yaa nyáadá' doo nt'é baa dahsné' da laá, bit'áá zhá, figs doo hwahá daant'áá dagee goldohíi bighá. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus gábilnii, Kodí' godezt'i'go doo hadín nits'á'dí' nest'á' náyódáá át'éé da. Aníihíi bitsilke'yu daidezts'áá.

¹⁵ Áídí' Jerúsalemyú hikai: áígee da'ch'okáah goz'áá yuné' Jesus ha'ayáágo, baa nada'íniihi la'íi nada'íniihi ch'íinihiyood nkegonyaa, la'íi zhaali yiká' ílká ch'ínádaíniihíi naz'aanii nanyiheshgo; hawúcho baa nadaahíinihíi biká' dah'sdáah áldó' nanyiheshgo; ¹⁶ Áídí' doo hadín nt'éhéta da'ch'okáah goz'aanii ihí'íyú ch'ínáyiné' dago ngon'áá. ¹⁷ Áídí' bíl ch'ídaago'aahgo Jesus gádaabihíi, Ya' díinko doo bek'e'eshchijí da née? Shikíhíi nnee iltah at'éégo hadaazt'íi dawa kǐh biyi' da'ch'okáahíi holzeego hojii doleeł, áídá' nohwihíi daan'íihíi bigowá' ádaagosolaa laá. ¹⁸ Begoz'aanii ye'ík'eda'íchíhi hik'e okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi díi ya'íkodaanzíjídá' hagot'éégo daabizilheehíi ch'éh yaa natsidaakes: áídá' bee yil ch'ígó'aahíi nnee dawa bíl díyadaagot'eehíi bighá yédaaldzid lèk'e. ¹⁹ Áídí' o'í'ááyú kǐh goznildí' onádzaa.

²⁰ T'ahbjyú ch'il fig o'áhi n'íi naach'okahgo bikeghadí' náhesgágo daayiltsáá lèk'e. ²¹ Jesus ánií n'íi Peter yénálniihgo gáyihíi, NohweBik'ehú, isaá, ch'il fig doo nant'áá át'éé da bihnii n'íi náhesgá laá. ²² Jesus gádaabihíi, Bik'ehgo'ihí'nań baa daahohíigo daahohdláá. ²³ Da'anii gádaanohwídishnii, Dahadíi díi dzil bich'í' hadziigo, Yúwehégo dihi'náhgo túnteel biyi' oni'dolné', yihíiyúgo, la'íi bijii biyi'dí' doo bíl nagoki dago, áídá' ániíhíi begolne' yodlaáyúgo, da'ániíhíi k'ehgo bá ádolníi. ²⁴ Ái bighá gádaanohwídishnii, Dant'éhéta da'ohkáahgo daahohkeedíi nohwaa do'négo daahohdláá, áík'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé. ²⁵ La'íi dahayú nasozjigo da'ohkáahgee dahadíi nohwil dahgoz'áá lèk'eyúgo baa nágodenoh'aah; áík'ehgo nohwíTaa yaaká'yú dahsdaahíi doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi nohwaa nágode'aah áldó'. ²⁶ Áídá' doo baa nádaagodeso'áá da lèk'eyúgo, nohwíTaa yaaká'yú dahsdaahíi áldó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

²⁷ Áídí' Jerúsalemyú naanáka: áígee da'ch'okáah goz'áá yuné' Jesus anádaalgo okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanii ye'ík'eda'íchíhi la'íi Jews yánazíni baa hikaigo, ²⁸ Gádaabihíi, Hadín bik'ehgo ánant'íihí? Hadín naa godin'áágo ánt'íihí? ²⁹ Jesus gádaabihíi, Shíi áldó' dała'ándi nanohwídishkid, shíi nadaagohni'yúgo, shíi áldó' hadín bik'ehgo ánasht'íihíi nohwil nagoshni' doleeł. ³⁰ Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká' dí'go née, dagohíi nnee bits'á'dí'go née? Shíi nadaagohni'. ³¹ Líl yádaakti'go gádaahíidí'ni, Yaaká'dí'go daan'nihiyúgo, gánohwínihi, Áídá' nt'é bighá doo daahohdláá da lán? ³² Áídá', Nnee bits'á'dí'go daan'nihiyúgo nnee bédaahildzid, nnee dawa John da'anii Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlii n'íigo yídaagotsíhíi

bigha. ³³ Áík'ehgo Jesus gádaayihñii, Néé doo baa nadaagohiilñi'da. Jesus gánábildo'niid, Shíi áldó' hadínbik'ehgo ánásh't'ííhí doo nohwił nagoshñi' da.

12

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'í' yádaakti' nkegonyaa. La' nnee dahts'aa k'eidnláádá' yinaayú ná'nezñil, dahts'aa hahigees doleelgee yá ogoóeed, biká'dí' idést'iinúí ágólaa, la'íi bá yináadaadéz'ini yá ch'ígohet'aadá' nzaadyú ni' goz'aayú óyáá. ² Da'nest'aagee ngonyáágo bána'iziidi bidahts'aa bá yináadaadéz'ini yich'í' oyił'a', binest'a' la' bá náyiné'go. ³ Áídá' bił ndaazdeelgo nyída'eshtlzhdá' dádilkqohgo onádais'a'. ⁴ Áídí' bána'iziidíi la'ihí onaayil'a'; án bitsits'in yinída'desñih, la'íi ncho'go ánádaabil'íidá' án áldó' onádais'a'. ⁵ Áídí' la' onaayil'a'; án daizes-híj; áídí' da'áik'ehgo ląágo odaihes'a', la' nyída'eshtlzh, la'ihíi nadaistseed. ⁶ Áídá' dał'a ná'godzii lęk'e, biye' bił nzhóni, án da'iké'yú oyił'a', Shiye' daidnłsj doleel, niigo. ⁷ Áídá' bidahts'aa yináadaadéz'ini gádaaliki'dñii, Díi dahts'aa hentíiníi biyéé doleelí át'éé, yushdé', daazoldee, áik'ehgo biyéé doleel n'íi daanohwiyéé doleel. ⁸ Áík'ehgo yil ndaazdeelgo daizes-híjídá' dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'. ⁹ Áídá' dahts'aa hentíiníi biyééhíi hago ádaabile'sha'? Án nádáhgo dahts'aa bá yináadaadéz'íi n'íi naitseedá' dahts'aa hentíiníi la'ihí yá ch'ínágohet'aah. ¹⁰ Díinko Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e' eshchiiníi doo hwahá daahohshiih da née: Tséé kih ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áágee dantsé si'aaníi silij; ¹¹ Díi nohweBik'ehñ bik'ehgo ánágot'íił, ái daanéel'íjigo nohwił díyadaagot'ee, niíhíi daahohshíi née? ¹² Áídí' Jesus ha'adaikt'e' hádaat'íi ndi nnee lani yédaaldzid, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bíi ádaabiñniigo yídaagolsj lęk'ehúí bigha; áik'ehgo bits'a' okai.

¹³ Áídí' la' Phárisees daanlíni, la' Hérod yil daagot'ini bilgo Jesus bich'í' odaach'is'a', yakti'gee daabihiljizh, daabich'o'núigo. ¹⁴ Ái baa hikaigo gádaabiññii, Ilch'ígó'aahíi, da'anñi ánniigo, nnee doo beníldzid dago yánłti'go bídaagonłzj; nnee doo la' itisgo sínt'ijj da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í'zhinéégo goz'aaníi da'anñiigo baa ilch'ígón'aah. Ya' Caesar bich'í' tax nadaach'iniilgo begoz'aqá née? Néé dah née? ¹⁵ Bich'í' nadaahii'niil née, née doo bich'í' nadaahii'niil da née? Áídá' daazhógo ádaanñiigo Jesus yígólsjgo gádaabiññii, Nt'é bigha yashtí'íi bee daasholjizhgo ádaashidohñii? Zhaali la', penny holzéi, shaa noh'aahgo nesh'íi. ¹⁶ Áík'ehgo la' baa daiz'aqá. Jesus gádaabiññii, Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aqá? Caesar biyéhi laqá, daabiññii. ¹⁷ Áík'ehgo Jesus gádaabiññii, Caesar biyééhíi Caesar baa daanohñiil, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyééhíi Bik'ehgo'ihí'nañ baa daanohñiil. Áígee nneehíi bił díyadaagot'ee lęk'e.

¹⁸ Áídí' la' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daanñi, Jesus yaa hikaigo nayidaadikidgo gádaanñii, ¹⁹ Ilch'ígó'aahíi, Moses gánúigo nohwá k'e'eshchijj lęk'e. La' nnee bik'isn bi'aa yits'a' daztsaayúgo, bichagháshé doo la' dayúgo, nneehíi bik'isn n'íi bi'aa yil nnádo'neelgo bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolñiil, niigo. ²⁰ Lah nnee ilk'isn gosts'idi daanłj lęk'e, ái dantséhíi nnáágo bichagháshé doo la' dago daztsaqá. ²¹ Bik'isn nakigeehíi yil nnaná'nnáágo dananástsáqá, bichagháshé doo la' dago; taagigeehíi da'ágánánádzaa. ²² Ilk'isyú gosts'idíi dawa nanezna', bichagháshé doo la' dago. Dá'iké'yú isdzánhíi áldó' daztsaqá. ²³ Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee hadíi bi'aa doleel? Ilk'isyú

gosts'idihíí dawa yíl nadaaznaadá'. ²⁴ Jesus gádaabihñii, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí doo bídaagonokš dahíí bighá da'olsiih shí ya'? ²⁵ Naach'idikáhgee doo nnádaach'ilse' da, doo ndaagoch'ihiniigo nnádaach'ilse' da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí k'ehgo daagoch'ilíí. ²⁶ Áidá' ya' Moses binaltsoos biyi'dí' ániíhíí k'ehgo nanezna'íí naadikáhíí doo hwahá baa daahohshíih da néé? Ch'il biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ Moses gáyihñii, Shíí Abraham yokaqáhií nshíí, Isaac, Jacob addó' yokaqáhií nshíí. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ doo nanezna'íí yokaqáhn' nlií da, daahinaahíí zhá: áígee nohwíí dázho da'oksiih.

²⁸ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi dala'á nñeehíí Jesus yíl lahadaadit'áhgo yidezts'aadá' Jesus goyáágo t'aazhí' yich'í' hadziigo yígokšjidá' nayidiikid gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí hadíí itisgo at'éé? ²⁹ Jesus gábihñii, Dantsé begoz'aaníí díinko, Israel hat'ííí daanohlíni, ídaayesóts'áq; Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Nant'an dala'á nlií; ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ nijíí dawa bee nił nzhqo le', niyi'siziiníí dawa bee, ninatsekeesíí la'íí ninawodíí dawa bee; áí dantségee begoz'aaníí at'éé. ³¹ Nakigeehíí ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíiníí nił nzhqo le', dání ídił njóqóhíí k'ehgo. Díí begoz'aaníí bitisgo at'ééhíí doo la' da. ³² K'e'ilchiihíí gábihñii, Bik'ehgo'ihí'nañ dala'á nlií, nñiihíí da'anii ánnii, lch'ígó'aahíí, ba'ashhahíí doo la' da, dabíí zhá: ³³ Án kojíí dawa bee koł nzhqogo, konatsekeesíí dawa bee, koyi'siziiníí la'íí konawodíí dawa bee, la'íí kot'ahdí' gólíiníí koł nzhqogo, dakó ídił ch'ijóqóhíí k'ehgo, áí okaqáho Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nch'ihiniíhíí dawa didlídi, la'íí natseedíí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nch'ihiniíhíí dawa bitisgo at'éé. ³⁴ K'e'ilchiihíí góyáágo hadziigo Jesus yígokšjidá' gábihñii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí k'azhá itah nleeh laq. Áí bikédí'go nñee daaste'go doo hadín nabínáníkíd da.

³⁵ Jesus da'ch'okáqah goz'aq yune' ilch'ígó'aahgo gáníí, Hagot'éégoshá' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Christ David biye' nlií, daanii? ³⁶ David dabíí Holy Spirit yábiyilti'go gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyihñniid, Shigan dihe'nazhineégo síndaa, ni'ina' ni'isna' ashle'go nikel't'áahyú niníłzhí'. ³⁷ David dabíí sheBik'ehñ biñniigo bozhíí; hagot'éégoshá' biye' nlií áidá'? Áígee nñee láágo bił daagozhógo daidezts'aq lék'e.

³⁸ Jesus ilch'ígó'aahgee gáníí, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonohsáq, áí bidiyáge daanneezihii daagolíigo nakaigo, la'íí na'hiniíh nadaagoz'aqyú bich'í' ádaach'iniigo bił daanzhoq, ³⁹ Jews ha'ánáséh nagoznil yune' nñee yánazini dahnádinbjihyú itah dahnánáztaqo, la'íí da'idáqgee nñee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbjihyú itah dahnaháztaqo addó' bił daanzhoq. ⁴⁰ Áí isdzáné itsaa daanlíni bigowá yits'á' nádaagohí'aa, la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okáqah: áí itisgo biniigonkt'éégo bándagodot'aa.

⁴¹ Jesus zhaali biyi' ohilkaadíí bit'ahgee dahnezdaa, nñee áí biyi' yuyaa bizhaali odaayihíikaaqdo yine'íigo: nñee láágo hádaakdzilíí bizhaali doo alch'idé odaayihíikaaq da lék'e. ⁴² Áidá' isdzán itsaa nlíni tét'iyéhi áku nýáágo zhaali naki doo ílinihi da oyílkaaq, áí nakigo zhaalilché'é íjíí. ⁴³ Áik'ehgo Jesus bitsilke'yu yiká ánniigo gádaayihñii, Da'anii gádaanohwidishñii, Áí itsaa tét'iyéhíí nñee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyílkáaq: ⁴⁴ Nñee hádaakdzilíí bizhaali dálahzhí' zhá odaiheskaaq, áidá' búhíí tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá yee golíni n'íí oyílkáaq.

13

¹ Áídí' Jesus da'ch'okaqah goz'aqádí' ch'ínyáágo, bitsilke'yu dala'á gábilñii, lch'igo'aahíí, dín'íí, tséé ntso laq nkt'éhi, la'íí kñh ntso laq gonlt'éhi goznill
² Jesus gábilñii, Ya' díí kñh íziso ádaagoszaahíí hí'íí nées? Díí tséé ikká' dah-nagozñilíí doo la' ikká' dahnast'áq da doleel, dawa nanehilkaad doleel. ³ Áídí' da'ch'okaqah goz'aaníí hanaayú dziil Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago, Peter, James, John hik'e Andrew bilgo zhá nabíadaadilkid, gádaaniigo, ⁴ Nohwil nagolní', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágone'go hant'é bee bigózi doleel? ⁵ Jesus gádaabilñii godeyaa, Ídaa daagonohdzaq, nnee la' ch'a'onohot'e' hela'. ⁶ Nnee láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shúí Christ nshlíí, daaniigo; áí nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁷ Nagonlkaadíí ba'ikodaanohsi, la'íí nagonlkaadíí baa ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwijíí natsidaahiltó' da le'; áí dawa begolne'hi at'éé ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁸ Nnee iltah at'éégo hadaazt'íí ilch'í' nanágonlkaad doleel, la'íí nnee dala'á binant'a' daagolínihíí áldó' ilch'í' nanágonlkaad doleel: da'adzaayú ní' nagohi'naa doleel; shiná' góyéehíí benagowaa doo, la'íí nyé'í daats'idits'ag doleel: áí koniidaagont'éehíí be-godigháh doleel.

⁹ Áídá' ídaa daagonohdzaq: yánádaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleel; Jews ha'anáséh nagozñil yune'hanohwínáda'ítsas doleel; la'íí nant'ančańh hik'e íziso nant'an daanliiníí daabinaál shaa yádaakti'go biyahzhi' nadaa-sozji doo. ¹⁰ Yati' baa gozhóni nnee iltah at'éégo hadaazt'íí dawa ntsé bíl na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Nohwaa yá'iti'yú bíl desohkaigo yánádaaltihíí yaa daanohwide'áayúgo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'éshá' dishñiih doo daanohsji da, la'íí doo nohwíini' láq da le': áídá' daazhógo nohwaa hí'né'íí baa hadaahdziih, da'áí bik'ehenkéézzee: doo dánohwíí yádaakti' da, Holy Spirit no-hwiláhyú yati' doleel. ¹² Nnee la' bik'isn zideeyú nyiit'éeh doleel, la'íí nnee la' biye' ágáyidoliik; chagháshé bitaa, báq bilgo yich'í' nanáda'idziidgo, ádaaniigo nabi'ditseed doleel. ¹³ Shizhi' bee daanohwich'ozhíihíí bighá nnee dawa bíl daanohchó' doleel; áídá' dahadín dántangont'i'zhi' dahildóhíí hasdábi'dolteel.

¹⁴ Áík'ehgo gołchóqo hgo o'ní'ihíí, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi Daniel holzéhi yaa yalti' n'íí, doo bágóz'aq dagee sizjiigo daah'jídá', (dahadín áí yózhíihíí bíl ígózí le'), hadíí Judéa golzeeyú daagolíníí dziil naz'aaníí yich'í' okeeh doo. ¹⁵ Dahadín bikñh biká'yú dahsdaahíí gódah ch'ínádáhgo bikñh yune' ha'awáh hela', nt'éhéta náidiiné'go. ¹⁶ La'íí dahadín k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'aqzhi' bidiyágé yaa nánódáh hela'. ¹⁷ Áígee goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzané mé' daabilbe'íí bá góyéé doleel! ¹⁸ Haihíí biyi' ágonéh hela', daadohniigo da'ohkaqah. ¹⁹ Áígee goldohíí Bik'ehgo'ihí'nań dawahá áyílaadí' godezt'i'go díí jñzhí' goyéégo nagowaahíí áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, áí doo be'ágánágo'néh át'éé da. ²⁰ Áígee goldohíí nohweBik'ehíí doo dé'igodégo áyílaa dayúgo, nnee doo la' hasdáwáh át'éé da: áídá' nnee bitahas-dlaahíí, Daabí yitahezlaahíí bighá áígee goldohíí dé'igodégo áyílaa. ²¹ Áígee nnee la', Daadeh'íí, Christ kú naghaa; dagohíí, Daadeh'íí, nlahyú naghaa, nohwilñiiyúgo, doo daahohdlaq da: ²² Christ ádaadil'iiníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleel, áí godiyíhgo be'ígóziníí ch'i'nah ádaile', la'íí íziso ánda'ol'jñh doleel, yídaanel'áayúgo áí bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odailkaad doleel. ²³ Áík'ehgo ídaa daagonohdzaq: ídaayesóts'aq, ilk'idá' dabíntsé dawa baa nohwil nagosisni'.

²⁴ Áí benagowaadá, goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'ái díhíí doleel, t'égoná'áihíí doo bee got'íí da doleel, ²⁵ Ts'íksóosé yáadí' nanihidéh doleel, la'íí yáázhi'go inawodíí nagohi'naa doleel. ²⁶ Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shinawodíí bee, la'íí dázhó shits'á'idindláádgo yaak'os biyi'dí' náshdaalgo daashidoktseel. ²⁷ Áídá' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleel, bitahelááhíí djí'dí', ní'godzáán nel'aadí' yáá nel'aazhi' í' íla'adaile'. ²⁸ Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwił ch'igót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'áá daagoleehyúgo k'ad shíí nágodleehgo bídaagonósj: ²⁹ Da'áik'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'íídá', k'ad náshdaalzhi' alhánégo godziiligo bídaagonósj: ³⁰ Da'anii gánohwíldishnii, díí daalinolt'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwíldéniidíí dawa begolzaago zhá. ³¹ Yáá hik'e ní'godzáán bílgo bech'ígonáh doleel; áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³² Hadíí bijíí shíhíí dagohíí da'kwíí bik'ehenkééégo shíhíí ágone'íí nnee doo la' yígólsj da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí la'íí bíYe' ndi doo yídaagólsj da, shiTaa zhá yígólsj. ³³ Da'os'ah begonáh shíhíí doo bídaagonósj dahíí bighá ídaa daagonohdzaá, biká nádaadeht'ííh, la'íí da'ohkaah. ³⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee la' bigowá yits'á dahiyaago lahyú óyááhíí k'ehgo ánsht'ee; án bánada'iziidíí biyéé gólííníí yebik'ehgo áyíílaa, da'la'á daant'íígee binasdziid golíígo; la'íí dáádítíh yaasidaahíí nádét'ííhgo yágon' áá. ³⁵ Áik'ehgo nádaadeht'ííh: bikíh gólííníí da'os'ah nadáh doleelíí doo bídaagonósj da, o'í'áágo shí, t'é'ís ahgo, tazhik'áné ádaaniigo, dagohíí t'ahbí shí nadáh doleel: ³⁶ Doo nádaadeht'ííh dayúgo dahíko nádaalgo da'olhoshgo nohwiká niígháh. ³⁷ Ádaanohwíldishniihíí da'ái nnee dawa ádaabíldishnii, Nádaadeht'ííh.

14

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'gonííhgo da'idáazhi', la'íí bán benilzoolé da'ádhígo bán alzaahi daadaazhi' naki yilkaah godziil: okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'ííchíhi bílgo hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayíltsoodgo daayizííheego yee ndaagoshchíí lék'e. ² Áídá', Doo da'idáahíí bijíí daahíiltsood da, nnee dánko bádaagochííhgo godnch'aad doleelhi at'éehíí bighá, daanii.

³ Béthanyú Simon, kóod doo ínádíh dahi leprosy holzéhi yaa naghaa n'íí, bigowá yune' Jesus iyáago sidaadá', isdzán la', ch'il bik'ah spikenard holzéhi lán ílíni, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'áágo baa nyáá; áídí' tús bidá'gee yists'ílgo ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lék'e. ⁴ Áígee la' doo bíl dávik'eh dago gádaahíldi'nii, Nt'é bighá ik'ahíí da'ííí yishchíí? ⁵ Ik'ahíí taadn gonénadín zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlíígo nahaznii lánshí n'íí zhaalíhíí tédaat'iyéhíí bitahí'niih le'at'éhi, daanii. Áik'ehgo isdzánhíí yída'íltah lék'e. ⁶ Áídá' Jesus gáníí, Doo nt'é daabíldohnii da; hant'é bighá nadaanołt'og? Nł'éégo áshíílaa. ⁷ Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, áí hádaah'tíígee nł'éégo ádaal'íí doleel: áídá' shíhíí doo dahazhi' nohwitahyú nashaa da doleel. ⁸ Yínel'áahíí ááł layíílaa: doo hwahá leeh shí'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. ⁹ Da'anii gádaanohwíldishnii, Ní'godzáán dágoz'áá nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleel, bee bíná'godííhgo.

10 Áídí' Judas Iscáriot, nakits'adahíí itah n'líni, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'íyí'aah doleełgo. 11 Áí daidezts'ąądá' bíł daagozhóó lék'e, áík'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'ąą. Áídí' hagot'éego Jesus ch'íyí'aahíí yiká déz'íi.

12 Bán benilzoolé da'ádiḡgo bán alzaahi daadaaní, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goniḡḡee dibel'íi zhaazhé zesd'íidá', bitsilke'yu Jesus gádaayíni, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin'ḡgo da'ídaaní hayú ná ilch'í'daagohiidle'?

13 Áídí' bitsilke'yu naki oyił'a', gáyíniigo, Ti'i, kḡḡ goznilyú doh'aash, áígee nnee la' tús tú beyo'áli nohwaa hiḡáh doleeł: án biké'doh'aash. 14 Dahayú ha'ayááyú, nnee bigową golińíi gábikdohniḡ, Ilch'Ígó'aahíi gánińni, Gosta' nakaahíi hayú bágoz'ąą, ákóne' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin'ḡgo shit-silke'yu bíł da'ishąą doleeł? 15 Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'ąą yune', ilk'idá' dawa sińili, nohwiba' goz'ąayú bíł nkáh doleeł: ákóne' nohwá ilch'í'goḡle'.

16 Áídí' bitsilke'yu dahizh'aazhgo kḡḡ goznilyú ó'ááz, ákú Jesus da'ádaabińni n'íi k'ehgo yaa n'ááz: áígee bitis hagowáh n'íi bee bíná'godin'ḡgo da'ídaaní ilch'í'daizlaa. 17 Áídí' o'i'ąáyú Jesus nakits'adahíí yił hikai. 18 Áígee da'iyąągo naháztaąądá' Jesus gánií, Da'aniḡ gánohwiłdishińni, Nohwíi la' ch'ishinoh'aah doleeł, hadín bíł dała' ishaaní. 19 Áík'ehgo doo bíł daagozhóó dago dała'á daant'ḡgo, Ya' shíi née? daabińni nkegonyaa. 20 Jesus gádaabińni, Nakits'adah daanoḡhińni dała'á, hadíi its'aa biyi'zh'í' dała' bíł éedisht'áhi. 21 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dá shaa k'e'eshchińni shee godolńni: áidá' nnee ch'ish'í'aahíi bá góyéé doleeł! Áí nneehíi doo bi'deshch'íi dayúgo bá nt'éé doleeł ni'.

22 Da'iyąągo Jesus bán náidn'ąągo ya'ihénzigo oskaąądá' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yitaizn'ni, Nkóh, doohsaą: díi shits'í' át'éé, niigo. 23 Áídí' idee beda'iskaaní náidnkąą, áí ya'ihénzigo oskaąądá' iltah daizkaąągo dawa daay-odlaą. 24 Jesus gádaabińni, Díńko shidił nnee láągo bá idijook'íi bee áníidégo Bik'ehgo'ih'i'nań hik'e nnee bíłgo lángont'aahi at'éé. 25 Da'aniigo gádaanoḡwiłdishińni, Kodí' godezt'ígo dahts'aa bitoohíi doo naanášdląą da, dahadíi bij'íi Bik'ehgo'ih'i'nań bilakt'áhgee goz'ąayú ánídéhi naadishdląągo zhą.

26 Áídí' s'í la' hadaidez'ąądá', dził Olives holzéhi si'ąayú okai. 27 Áígee Jesus gádaabińni, T'É'go áshi'dilne'híi bighą daanoḡwigha t'ąązh'í' ádaahne': díi baa k'e'eshchińni k'ehgo, Dibel'íi Nanyoodíi bińi'dishińi, áík'ehgo dibel'íihíi da'adzaayú nkenel'tee doleeł. 28 Áidá' dasiits'ąądí' naadisdzaago Gálileeyú nohwáđiḡ disháh doleeł. 29 Peter gábińni, Nnee dawa nits'ą' t'ąązh'í' ánádaasdzaa ndi, shíi doo ágáoshne' at'éé da. 30 Jesus gánabiłdo'niid, Da'aniigo gániłdishińni, T'É'go tazhik'áne doo hwahá nakidn' ániḡḡ dadá' taadn, Áń doo bígons'í da, shiłdin'ni. 31 Áidá' Peter nawode gábińni, Dała' nił dastaah ndi, Áń doo bígons'í da, doo niłdoshniḡ at'éé da. Ła'ihíi bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaan'niid. 32 Áídí' Gethsémane golzéhi goz'ąayú hikaidá' Jesus bitsilke'yu gádaayíni, Dádzaą nahísóotąą, oshkaąayú déyáádá'. 33 Áídí' Peter, James, la'íi John yił okai, áígee Jesus dážhó doo bíł gozhóó dago bij'íi nḡniḡ nkegonyaa lék'e. 34 Áík'ehgo gádaabińni, Shiyi'sizińni dážhó doo bíł gozhóó da, dák'azhą dastaahíi ga'at'éé; dádzaą nahísóotąągo daadeh'íi. 35 Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zh'í' adzaadá' okaqah, gániḡgo, Bígonedz'ąayúgo, díi shich'í' begodigháhíi shits'ą'zh'í' begodogaal. 36 Gánádi'ni, Ábba, shiTaa, doo nt'é ná nyee da;

díí hishdląą doleehí shits'á'zhí' áne': áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ³⁷ Áídí' bitsilke'yu dá'ihshoigo yaa nadzaa, áík'ehgo Peter gáyilnii, Simon, ilhosh née? Dala'á ledihikeezhí' ndishá' doo dín'íi le'ágot'ee da née? ³⁸ Daadeh'íigo da'ohkaąh, nanohwida'dintaah bídaanokzil doleehí bighą. Nohwiyi'siziiní da'anii hat'íi ndi nohwits'ihí doo ndzil da. ³⁹ Áídí' onaanázzaayú da'ágánadí'niigo naa'okąąh. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu da'ihshoigo yaa nánádzáá, (dážhó bíl daanzigo,) áígee hant'é daaniih shíhí doo yídaagołsi da lək'e. ⁴¹ Taadngee baa naanádzáágo gádaabilnii, Akú da'olhshoigo hanádaahsoł gádnii: shí k'adí', shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bílak'e shi'dilteehgo ch'íshí'det'ąąhíí ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴² Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíí kodí' higaal.

⁴³ Dagoshch'í' Jesus t'ah yałtí'dá', Judas, nakits'adahíí bíl itah níni, nnee láągo bésh be'idiltishé la'íi tsj be'idiltishé dahdaayiníigo okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi Jews yánazíni daabibes'a'íi yil nátsáą. ⁴⁴ Ch'íbi'aah doleehí ilk'idá' bebígózi doleehí yengon'ąą lək'e, gáníigo, Hádín hists'osíí án doleel; daahoktsodgo binádaadeh'íigo bíl dohkáh. ⁴⁵ Áík'ehgo Judas akú nýáágo dagoshch'í' Jesus yich'í' dah-eswodgo, Ilch'ígó'aahíí, Ilch'ígó'aahíí, yilniigo yizts'os.

⁴⁶ Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayiltsood. ⁴⁷ Áídá' bit'ahgee naziiníí dala'á bíbeshbe'idiltishé hayidzizigo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yon-tłizhgo bijaa naidnłgizh lək'e. ⁴⁸ Áídí' Jesus nnee baa nántsąąhíí gádaayilnii, Ya' bésh be'idiltishé la'íi tsj be'idiltishé dahdaanohniigo daashoktsodgo nánołsąą née, in'íhíi daach'iltsoodhíí k'ehgo? ⁴⁹ Dawa jíi la' da'ch'okąąh goz'ąą yune' nohwil ch'ídaagons'h'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo hak'i daashoktsod da ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiníi begolne' doleehí bighą ánágot'íi. ⁵⁰ Áígee bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaasdzaaago bits'á' ilhadeskai. ⁵¹ Nnee áníd nagháhihi nak'ą'łigaihi zhá binasti'go Jesus yik'e' itah higaal lək'e; án nnee áníd nakaiyéhi bíl ndaazdeel: ⁵² Áídá' nak'ą' binasti' níi yiyi' halwodgo dálichiiigo ch'a'olwod.

⁵³ Nnee Jesus daabiltsodíi okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa yil hikai: áígee okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bílgo íla'adzaa lək'e. ⁵⁴ Peter da'anahgo bik'e'dí' higaal, áídí' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikłh bínaa lé'dit'íi yune' ha'ayáá: áígee k'p' diltł'zhí' aasiníi yil naháztaą, nániildziigo. ⁵⁵ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yánadaaltihí dawa Jesus zidee hádaat'íigo, yaa dah-gosi'aahíi yiká daadéz'íi ndi doo la' da lək'e. ⁵⁶ Lááni daazhógo ádaaniigo baa dahgo'aahgo baa yádaalti' ndi doo la' leł'ee da. ⁵⁷ Áígee nnee la' daahizi'go léda'ilchoogo baa yádaalti', gádaaniigo, ⁵⁸ Án gáníigo daadihiits'ag ni', Díi kłh biyi' da'ch'okąąhi nnee ayíilaahíí taanágoshnł, áídí' taagi jíi hileehgo la'ihí nnee doo ayíilaa dahíí ánágoshle', niigo. ⁵⁹ Gádaanii ndi doo leł'eego ádaanii da. ⁶⁰ Áídí' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ihní'gee hizí'go Jesus nayídłkido gáníi, Ya' nihíí doo nt'é nniigo hadziih da née? Díi naa dahgo'aahgo naa yádaalti'íi hago'at'éé? ⁶¹ Áídá' Jesus doo nt'é níi dago doo t'ąązhí' hanádzii da. Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabínadıłkido, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nań Dilzini biYe' níiíí née? bílnii. ⁶² Jesus, Ha'oh, án nshłj, nii: shíí nnee k'ehgo Niyááhíí, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú binawod gólíni bigan dihe'nazhinéégo dahsídaágo yaaká'dí' yaak'os shil honahgo daashidołtséł. ⁶³ Áík'ehgo okąąh

yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyágé ídánayihesdzíízdá' gáníí, Nt'é bighá nnee la'i baa nanaagolní' dolee? ⁶⁴ Bik'ehgo'ihinañ ncho'go yaa yałti'íí daadis-ots'aq: hagot'éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaañii, Zideego bángonot'aah. ⁶⁵ Áídí' la' bik'ídaadihizheeh nkegonyaa, la'íí binii yináda'isti'dá' nádainkts'í, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yánti'yúgo, hadín náninkts'í shíhíí nohwíl nagolní', daabihniigo; la'íí aasinííí bit'adaayika' lèk'e.

⁶⁶ Peter yúyahú křh binaa ledn'aahíí biyi' yune' sidaanádá' isdzán, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáá: ⁶⁷ Án Peter ko'zhí' nániidziilgo yo'íídá', Ni la' aldó' Jesus, Nazaréne nlnii, bíł na'aash ni', biłnii. ⁶⁸ Áídá', Dah, hant'é nniigo ánniihíí doo bígonsı da, nii. Áídí' křh bahgee ch'ínágoohen'ááyú ch'ínyáá; áígee tazhik'áne ánniid lèk'e. ⁶⁹ Áígee isdzán na'iziidi naabiłtsaa, áik'ehgo áígee naziinií gáyıłnii, Díí nneehíí áí itah nliı. ⁷⁰ Áídá', Dah, naado'niid. Dèt'ihèk'e áígee naziinií Peter gánadaayıldo'niid, Da'anii ni áí itah nliı: Gáılıeedí' gonlıı, áí yádaakti'híı k'ehgo yánti'. ⁷¹ Áídá' Peter bit'a dahdidılñiihgo hashkeego ncho'go yałti' nkegonyaa gánııgo, Nnee baa yádaakti'í doo bígonsı da. ⁷² Nt'éégo tazhik'áne ánádo'niid nakidngee. Peter Jesus gábihniid n'íí yénálniih, Tazhik'áne doo hwahá nakidn ánniih dadá' taadngee, Án doo bígonsı da, shıłindniı. Áí yaa natsekeesgo hichag lèk'e.

15

¹ Hayılkááyú okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, begoz'aaniı ye'ik'eda'ılchíhi, la'íí yánadaaltihi dawa bíłgo íla'adzaago Jesus yaa ndaagoshchii, áídí' lídaist'łóodá' dahdainłóozgo Pílate yaa daidez'aq. ² Áígee Pílate Jesus nayıdıłkid, Ya' ni Jews ízısgo biNant'a'ı nliı née? Da'áígee ánnii, biłnii, Jesus. ³ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi doo ach'ídéyú baa dahgoz'aq da; ndi doo nt'é nii da lèk'e. ⁴⁻⁵ Áik'ehgo Pílate nabínadıłkid, Nihíı doo nt'é shıłnii da née? Doo ach'ídéyú naa dahgost'aq da laq akoh. ⁶ Bitis hagowáh n'íí bee bínágodinıhgo da'ıdaqee ha'áshijeedı dała'á, hadıí nnee hádaat'iniı, Pílate bá ch'ínáyılteeh lèk'e. ⁷ Áígee nnee, Barábbas holzéhi, ha'ásitıı lèk'e; áń nnee nant'án agohet'aa nkegonyaago nada'ıltsedihi yıl ha'áshijeed. ⁸ Áik'ehgo nnee Pílate yaa náıtsáágo daadilwoshgo gádaayıłnii, Da'ánál'ıhıı k'ehgo nohwá ánléh. ⁹ Ya' Jews ízısgo biNant'a' nohwá ch'ínánshteegho hádaakt'ıı née? biłnii, Pílate. ¹⁰ Pílate yıgótıı, nnee dawa Jesus bíł daanzhoqohıı bighá okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi Jesus yik'edaanniıhgo baa daabidez'aq. ¹¹ Áídá' okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi nnee ląágo íla'adzaahıı biini' yá ádaagozlaa, gádaayıłniigo, Barábbas nohwá ch'ínánılteeh, daadohniı. ¹² Áik'ehgo Pílate gánadaabıldo'niid, Jews ízısgo biNant'a', daadohniigo daahohshıhısha' hago laq nohwá áshłéh áídá'? ¹³ Áídá' nnádaadılghaazhgo, Tsı'ılma'áhi bíhołkałgo zodée, daanii. ¹⁴ Nt'é bighá, hant'é bee ncho'go adzaago? nii, Pílate. Áídá' da'tiségo nanádaadılghaazhgo, Tsı'ılma'áhi bíhołkałgo zodée, daanii.

¹⁵ Áik'ehgo Pílate nneehıı yıl daagoyılshóó hát'ııgo Barábbas bich'ı' ch'ínáınłıı, áídá' Jesus habı'oltsaazdá' tsı'ılma'áhi bíhołkałgo zideego nneehıı yaa daidez'aq. ¹⁶ Áídí' silááda yáná'itih goz'aq yune', Pretórium holzéhi, Jesus odaızt'e; áígee silááda dawa baa íla'adaızlaa. ¹⁷ Áídí' diyágé lichııgo dot'izhi Jesus yá ádaagozlaadá' hosh diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo

alzaahi bik'e daidez'aa. ¹⁸ Áídí' daidnksigo ádaadil'íigo, Gozhóó, Jews ízigo biNant'a' n'líni, daabiñiigo yaa daadilwosh nkegonyaa lèk'e. ¹⁹ Áídí' tsj bee bitsits'inyú nádainkthsh, áídí' bik'ídaadihizheeh, áídí' biyahzhí' nádaahilzhishgo daayokqah nádaadi'niihè lèk'e. ²⁰ Aq̄l̄ baa daadlohda' diyágé hchiigo dot'izh n'íi yaa daidnktsoozdá' dabíi' bidiyágé yá ánadaagosdlaa, áídí' tsj'ílna'áhi yiká' daizilheeyú bil nádezaq̄. ²¹ Nnee la', Simon holzéhi, Alexandar hik'e Rúfus bitaahi, Cyréne golzeedí' gólíni, k'edolzaadí' nádaalgo, siláada tsj'ílna'áhi yogheelgo ádaabizlaa. ²² Áík'ehgo Gólgotha golzeeyú bil nánzáq̄; áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee. ²³ Áígee wine, jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, bil nadesdziidgo Jesus yaa daizkáq̄; áídá' doo yodlaq̄ da. ²⁴ Áígee tsj'ílna'áhi yídaabiskaldá' bidiyágé ilta'isniigo yighá da'diljól lèk'e, hadíi' gonesnaahíi bíyéé hileehgo. ²⁵ Ngost'ái bik'ehenkéézee tsj'ílna'áhi yídaabiskal lèk'e. ²⁶ Nt'é baa dahgost'aaníi ádaagozlaago díinko bik'ehgee dahgoz'aa, JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchij. ²⁷ Áígee nnee da'in'ijhíi naki aldó' Jesus ba'ashhahdí' tsj'ílna'áhi bídaahaskał, la' dihe'nazhinéégo, la'íi be'eshganzhinéégo. ²⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e' eshchiiníi, Begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi bil da'ch'otag lèk'e, nii n'íi begolzaa. ²⁹ Bahyú ch'íhikáhíi bitsits'in daidiltasgo yati' yee daabokáalgo gádaanii, Háháí', biyi' da'ch'okqahíi taagoshniigo taagi jji hileehgo ángoshdle', nñii ni', ³⁰ Haláq̄, dáni hasdá'idnlteehgo tsj'ílna'áhi biká'dí' gódaah ch'innáh. ³¹ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus yaa daadloh, gádaahidí'niigo, Nnee la'íi hasdáiyihini; áídá' bíhíi doo hasdá'idilteeh da. ³² Christ, Israel hat'íi' ízigo biNant'a' nliiníi, haláq̄ tsj'ílna'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahihiltsaq̄go zhá daahohiidlaq̄. Áídí' bit'ahyú tsj'ílna'áhi bil bídaach'iskahíi yati' yee daabokáal lèk'e. ³³ Isk'áhn'yáadí' taagi nenhekéézzhí' ni' biká' dahot'éhé godilhił gozlij lèk'e. ³⁴ Taagi nenhekéézgo Jesus nádildilghaazhgo gáníi, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áí, Bik'ehgohinshnaahíi, Bik'ehgohinshnaahíi, nt'é laq̄ bighá shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee. ³⁵ La' áígee nadaaziiníi daabidits'ago, Isaq̄, Elías yich'í' anii, daanii. ³⁶ La' nádilwodgo tú daabits'osíi vinegar yiyi' naiz'aa, áídí' tsj' yaa dahyiz'aaq̄go Jesus bizé'zhí' dahyída'nktsiuh, gáníigo, Ntsént'ah; bídaagonolzijh, Elías baa higháhgo nanábidiłteeh shj. ³⁷ Áídí' Jesus nádildilghaazhgo oyol. ³⁸ Áígee kñh biyi' da'ch'okqahíi biyi' yuné' daadintsoozíi bighá'dí' hayaago ilch'idláad lèk'e.

³⁹ Siláada dala'á gonenadín binant'a'íi Jesus bich'í'go siziiníi Jesus nádildilghaazhdá' oyolgo yígoksjidá' gáníi, Díi nneehíi da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' n'líni laq̄. ⁴⁰ Isdzáné anahdí' nazij daabine'íigo, Mary Mágdalene, Mary, James ik'é'yú nagháhi hik'e Josés baq̄híi, la'íi Salóme bilgo, itah nazij lèk'e. ⁴¹ Áí Jesus Gálileeyú nagmaadá' biké' anakah lèk'e, bich'odaaniigo; la'íi isdzáné Jerúsalemyú bil hikaihíi aldó' lq̄q̄go itah nadaazij.

⁴² K'ad o'i'ahyú ilch'í'golne'íi bijij, áí iskaq̄ hik'e Jews daagokn'siníi bi-
jij doleehíi bighá. ⁴³ Nnee Joseph holzéhi, Arimathéa golzeeyú gólíni, doo biini' háh dago Pilate yich'í' oyáá, Jesus bits'íhíi yíyókeedgo; án nnee godn'sini, yánadaaltihíi itah n'líni, Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleehíi yibad sidáhi. ⁴⁴ Pílate, Jesus daztsaq̄ shj dashá'at'éé nzigo, siláada binant'a' yiká anñiidgo nayidíłkid, Ilk'idá' daztsaq̄ néé? yilniigo. ⁴⁵ Áík'ehgo siláada bi-
nant'a', Ha'oh, daztsaq̄, biñniiddá' Pílate Jesus bits'íhíi Joseph yaa yiden'áq̄.

46 Áík'ehgo Joseph nak'a' ligaihi nlt'éhi nayihesnii, áídí' Jesus bits'íhíí tsì'ílna'áhi yiká'dí' nanáidnhtjigo nak'a' ligaihi yik'íyidesdiz, áídí' tsébií'i'ángo ágolzaa yuñe' nyinkhtjídá' tséé yidaidenhiz lèk'e. 47 Mary Mágdalene hik'e Josés bájá bilgo hayú nniltiiníí daayo'íí ni'.

16

1 Jews daagodnksinií bijjii qáldá' Mary Mágdalene, Mary, James baqáhií, Salóme bilgo, ik'ah kikaqolchinihíí nadaahesnii ni', Jesus bits'í yee yídizhish doleelgo. 2 Áík'ehgo dážhó t'ahbį godilzinií bijjii ya'ái hagaaldá' tsébií'i'ányú hikai. 3 Áígee, Hadírisha' tséé daadin'áqáhií nohwá yó'idołhis? daakłdi'nii. 4 Áídí' hadag daadéz'jigo tséé n'íí yó'olyizgo daayiltsaa; tséé dážhó nchaago. 5 Tsébií'i'án yuñe' ha'ákaidá' nñee ánií nagháhihi, bi'íí nñeezi ligaihi dihe'nazhinéego sidaago daayiltsaa; áík'ehgo tsídaadolyiz lèk'e. 6 Áídá' nñeehií gádaabiñnii, Tsídaadołheez hela': Jesus, Názarethdí' gólíni, tsì'ílna'áhi bíheskał n'íí biká hadaanohthaago bígonsj: áń naadiidzaa ni'; doo hak'í da: nniltjii n'íígee daadeh'íí. 7 Ti'i dohkáh, bitsilke'yu, Peter bilgo, Jesus Gálileeyú nohwádih deya, bíldohñiih: ákú daabidołtséel, da'ánohwiñiihíí k'ehgo. 8 Áídí' tsébií'i'ándí' dahale ch'ínákaidá' nádnkj; daiditłid la'íí bíł díyadaagot'ee daasiljii: nédaıldzidgo doo hadiń nt'é daayiñnii da lèk'e.

9 Godilzinií bijjii t'ahbį Jesus daztsaađí' naadiidzaadá' Mary Mágdalene dantsé yich'į hit'jigo ádelzaa, áí isdzánhií biyi'dí' ch'iidn gots'idi haniyóod n'íí. 10 Áń nñee Jesus yił nakai n'íí doo bíł daagozhóq dago chaal naháztaqayú yaa nyaágo yił nagosni'. 11 Áídá' Jesus náhi'na'go isdzán bo'jigo ya'ikodaanzjii ndi doo daayodłqá da lèk'e.

12 Áí bikédí'go Jesus yił nakai n'íí naki it'ink'ehyú hi'aashgo bich'į' łahgo hit'jigo ádelzaa. 13 Áídí' onát'aazhgo la'ihíí yił nadaagosni' ndi doo daabodłqá da lèk'e.

14 Áí bikédí'go bitsilke'yu łats'adahíí da'iyaaqo naháztaqo Jesus bich'į' hit'jigo ádelzaa, áígee doo da'odłqá dago bijjii daant'izii bigha bich'į' yádaakti', daztsaađí' naadiidzaahíí bikédí'go la' daabo'jiihíí doo daayodłqá dahíí bigha. 15 Áídí' gábiñnii, Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éego yati' baa gozhóni nñee dawa baa bíł nadaagolñi' le'. 16 Dahadiń odłqadı' baptize ábi'delzaahíí hasdádolteek; áídá' dahadiń doo odłqá dahíí dahazh'į' biniigonk'éego bá ngodot'aał. 17 Áídí' díńko godiyjho ánágot'jiihíí da'odłlaaní ádaadoliił; shizhi' bee ch'iidn hadaanyood doleek; la'íí yati' łahgo at'éego yee yádaakti' doleek; 18 Ch'osh bik'asda' gólíni nádaihinił doleek; dant'éhéta kozilheehíí daidłqá ndi doo hago ádaabile' da doleek; la'íí daanniihíí yiká' ndaadilñiigo nádaadziih doleek.

19 Áík'ehgo Jesus qal bich'į' yádaakti'dá' yaaká'yú onábi'doltjii, áígee Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhinéego dahnezdaa. 20 Áídí' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagolñi' lèk'e, beBik'ehń yił nłjigo nada'iziidgo, godiyjho ánágot'jiihíí bee biyati' da'anii at'éhi ch'í'nah áile'go. Doleelgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

1 Nnee láágo nohwitahyú hago ánágot'ííhíí daliké'go yek'eda'ishchíígo,
2 Nnee da'íltse godezt'i'gé' binááá' ánágot'ííhíí, Jesus biyati' yaa nadaagolní'íí
nohwíl nadaagosní'híí k'ehgo yek'eda'ishchíí; 3 Áík'ehgo Theóphilus, íziso
ánt'éhi, shíí áadó' da'íltse godezt'i'gé' hago ánágot'ííhíí bígosíksííddgo daliké'
ánágot'ííhíí bee nich'í' k'e'eshchíí hasht'íí, 4 Hago ánágot'ííhíí níí na'gosní' n'íí
da'aniigo bígonksííhíí bighá nich'í' bek'e'eshchíí.

5 Hérod Judéa yánant'aaná' nnee, Zakarías holzéhi, okáah yedaabik'ehi
Abia hat'íí itah níí lé'e: áń bi'aad, Elisabéth holzéhi, Aaron hat'íí
níí. 6 Zakarías lá'íí bi'aad bílgo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dánt'éégo
ádaat'ee, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áání lá'íí biyati'íí nzhóogo yíkísk'eh hí'ash
lé'e. 7 Bichagháshé doo hwaa da, Elisabéth doo íchííí dahíí bighá;
sáan lá'íí hastiin daasilíí'. 8 Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee Zakarías okáah
yebik'ehgo baa gonyáána', 9 Nnee okáah yedaabik'ehi dahgos'aaní k'ehgo
Bik'ehgo'ihí'nań daach'okáah goz'áá yune' dilidgo líkágolchínihíí yidíltí'go
habi'doltíí lé'e. 10 Líkágolchínihíí díltí'go bíká' ngonyaaná' nnee láágo
dadányú dála'adzaago da'okáah lé'e. 11 Ákóne' líkágolchínihíí bíká' dahsí'áago
yidíltí'íí díhe'nazhíneégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bíl ch'í'nah
adzaa. 12 Zakarías yíltsaago yik'e tsídolyizgo bílgoyéé'go gozlíí. 13 Áína'
Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyíhíí, Doo néndzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihí'nań
ní'okáahíí yidezts'áá; ní'aad Elisabéth bizhaazhé ishkiini ná yíłchíí, áí mé'ihíí
bizhí' John bá áńle'. 14 Baa níí gozhóó doleel, dázhó níí gozhóó doleel;
nnee láágo mé' goleehíí yaa bíl daagozhóó doleel. 15 Bik'ehgo'ihí'nań
binadzahgee íziso at'éé doleel, wine dagohíí ínágodíłhísíí doo yidláá da
doleel; t'ah bimaa bíbishch'id yiyi' sitíígé' godezt'i'go Holy Spirit bee baa
godet'áá doleel. 16 Díí mé' goleehíí nnee Israel hat'íí líáágo beBik'ehń,
Bik'ehgo'ihí'nań daayokáahń, yich'í' nnáhiikáhgo áidolilí. 17 Elías biyi'siziiníí
lá'íí binawodíí k'ehgo beBik'ehń yádn dahdídogaał doleel, nnee bichagháshé
nt'éégo yaa tsínáadaadikesgo áidolilí, lá'íí hayíí doo ídaayésts'áá dahíí nnee
nt'éégo ádaat'eehíí bigoyá' yídaayésts'áago áidolilí; beBik'ehń yaa higháhíí
nnee bíjíí yune' bá ích'í'gole'go áidolilí. 18 Zakarías Bik'ehgo'ihí'nań bí-
nal'a'á gáyíhíí, Hago at'éégo shiye' goleehíí bígonsí doleel, shíí hastiin sílíná'
shí'aadń áadó' sá sílilí? 19 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bich'í' hananádzii, gáníígo,
Shíí Gábriel honszee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee sizíí; shíí nich'í' hasdzi-
ihgo díí nt'éégo ágone'íí baa níí nagoshní'go shí'dol'aad. 20 Doo yáńti' da
nleeh, díí ágone' díshníihíí begolzaahíí bíjíí zhá hanándziíh, doo shondláá
dahíí bighá, ágone' díshníihíí da'anií begolne'hi at'éé. 21 Nnee dála'at'éé n'íí
Zakarías ch'éh yiba' naháztáá, hat'íí bighá doo hwaa ch'ínádáh da daanzigo.
22 Ch'ínádzaaná' doo hago at'éégo nnee yich'í' hadzii da: áík'ehgo hat'íhita
bich'í' ch'í'nah adzaa shí daanzí; t'ah doo yałti' dago daazhógo na'ígizh lé'e.
23 Áíígeé binasdziidíí áłł áyílaaná' bigowayú onázza. 24 Áí bíkédé'go bí'aad
Elisabéth híłtsáá sílíná' yaa ch'anant'í'go ashdla'í dahitáá, gáníígo, 25 Nnee
bich'í' siste' n'íí shich'á'zhí'go shá áile'híí bighá sheBik'ehń shaa ch'ozbaago
díí k'ehgo shá ágólaa. 26 Isdzán holtsaaníhíí gostán behitáago Bik'ehgo'ihí'nań

binal'a'á, Gábríel holzéhi, yaaká'gé' k̄ih gozn̄il Názareth golzeezh̄i' yí'aad, ái k̄ih gozn̄ilí Gálibeéhí biyi', ²⁷ Áígee it'eedn̄ k'ad n̄nee, Joseph holzéhi, baa hiilt̄ini yich̄'i' oyáá lé'e, ái n̄neeh̄n David hat'i'i n̄lii; it'eedn̄ Mary holzee. ²⁸ Bik'ehgo'ih̄i'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyih̄ni, N̄il gozh̄ó le', Bik'ehgo'ih̄i'nañ dážh̄o naa ch'oba'go nohweBik'eh̄n n̄il n̄lii: dážh̄o niyaa gozh̄ó doleelgo isdzáné bitahgé' haniht̄í. ²⁹ Án yo'íigo áb̄ih̄nihi bigh̄a tsidolyiz, yaa tsidiskeeze go hat'íish̄a' n̄iigo an̄i n̄zi lé'e. ³⁰ Bik'ehgo'ih̄i'nañ binal'a'á gábih̄ni, Doo n̄enldzid da, Mary: Bik'ehgo'ih̄i'nañ naa ch'oba'go haniht̄í. ³¹ Isaa, h̄inl̄tsáá n̄leehgo ishkiin̄i h̄inl̄ch̄ii, án Jesus golzee go ánl̄il. ³² Ízigo at'éé doleel, Da'tiséyé At'éhi biYe' holzee doo; án David yá n̄liigo godoleel, Bik'ehgo'ih̄i'nañ nohweBik'eh̄n David yánant'aa lé'e n'íi yánant'aago ábile: ³³ Jacob hat'i'i daanliin̄i dahazh̄i' yánant'aa doleel; nant'aago doo bee nnágódáh da. ³⁴ Mary Bik'ehgo'ih̄i'nañ binal'a'á gáyih̄ni, Hago'at'éégo dí, shik̄a' doo hwaa daná? ³⁵ Bik'ehgo'ih̄i'nañ binal'a'á gábih̄ni, Holy Spirit niká'zh̄i' at'éé doleel, Da'tiséyú At'éhi binawod̄i niká'zh̄i' áil̄le: áik'ehgo ni'imé' goleeh̄i dážh̄o dilzini doleel, Bik'ehgo'ih̄i'nañ biYe' holzee doo. ³⁶ Elisab̄eth, nik'íi, doo il̄ch̄ih̄i da daalch̄'ni n'íi, s̄á sil̄i ndi áldó' h̄iltsaa, gostán bedahitaa, bi'imé' ishkiin̄ doleel. ³⁷ Bik'ehgo'ih̄i'nañ doo hat'íi ch'éh̄ áil̄i da. ³⁸ Mary gán̄i, Sh̄i Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyéé nsh̄i; ha'aa dish̄ni, da'án̄ih̄i bikisk'ehyú áshidol̄il. Áígé' Bik'ehgo'ih̄i'nañ binal'a'á bich'á' onádzaa. ³⁹ Áígé' Mary dahakeego anahyú beezh̄i'yú k̄ih gozn̄ilyú Judah̄i biyi' oyáá lé'e; ⁴⁰ Ákú Zakarías bigow̄a yune' ha'ayáágo Elisab̄eth yich'í' hadzii. ⁴¹ Elisab̄eth Mary biyati' yidezts'aa go biyi' mé' dehes'naa lé'e; la'íi Elisab̄eth Holy Spirit bee baa godet'aa lé'e: ⁴² Án nawode hadzii laa gán̄iigo, Isdzáné bitahgé' niyaa gozh̄ó doleel, mé' nibishch'id biyi' sitiin̄i áldó' biyaa gozh̄ó doleel. ⁴³ Hago'at'éégo lah̄i sheBik'eh̄n bimaa shaa ch'oba'go shaa nyáá? ⁴⁴ Niyati'íi disets'aaná' mé' bil̄ gozh̄ógo shiyi' dehes'naa laa. ⁴⁵ Isdzán osdlaad̄i biyaa gozh̄ó: Bik'ehgo'ih̄i'nañ binal'a'á yaaká'gé'h̄i binkááyú ábih̄nihi da'an̄i begolne'h̄i bigh̄a. ⁴⁶ Mary gán̄i, Sh̄iji dawa bee sheBik'eh̄n ízigo at'ééh̄i baa nagosh̄ni', ⁴⁷ Sh̄iyi'siziin̄i Bik'ehgo'ih̄i'nañ Hasdáh̄il̄tin̄i yaa bil̄ gozh̄ó. ⁴⁸ Sh̄i binal'a'á nsh̄ini doo hat'íi be'ansht'ee da ndi n̄t'éégo shaa tsinádeskeez: kogé' godezt'igo n̄nee daah̄nolt'íh̄i dawa, isdzán biyaa gozh̄óni daash̄ih̄ni doleel. ⁴⁹ Dážh̄o k'a'at'éhi dážh̄o n̄t'ééh̄i ásh̄ilaa; án bizh̄i'íi dilzih̄. ⁵⁰ Iké' nánót'íh̄i dahad̄n Bik'ehgo'ih̄i'nañ bil̄ diyinih̄i baa ch'oba' doleel. ⁵¹ Binawod ch'í'nah̄ áyilaa: bijíi yune' dážh̄o ádaadilk̄ah̄i yil̄ nadaagodesgeed, ⁵² Nnee hayíi ízigo ádaat'ee n'íi hayaa ányiidlaaná' doo ízigo ádaat'ee da n'íi hadag ányiidlaa. ⁵³ Hayíi dásh̄iná' nakai n'íi dawahá n̄t'ééh̄i yá ná'nné' ni; áiná' ízis da'it'iinih̄i dádilkoogo onáyis'a' lé'e. ⁵⁴ Bána'iziid̄i, Israel holzéhi, bich'ozni', bil̄goh'oba'íi yee yénálih̄i; ⁵⁵ Dahazh̄i' Abraham la'íi bich'á'gé' hadaah̄inolch̄iib̄il goch'oba', daanohwitaa n'íi ágáyih̄ni n'íi k'ehgo, n̄ii, Mary. ⁵⁶ Mary Elisab̄eth yil̄ sikeego taagi dahitaa lé'e, áígé' bigow̄ayú onádzaa. ⁵⁷ Elisab̄eth il̄chiige ngonyaa lé'e; áígee ishkiin̄ yizh̄ch̄i. ⁵⁸ Hago'at'éégo Elisab̄eth Bik'ehgo'ih̄i'nañ baa ch'ozbaad̄i, ba'ashhahgé' daagol̄in̄i la'íi daabik'íh̄i yaa t'idaanzigo bil̄ daagozh̄ó lé'e. ⁵⁹ Mé' tseb̄i beyiskaa go circumcise al̄nehgo baa ch'ikai; Zakarías holzee doleel, bitaa bizh̄i'h̄i k'ehgo, daach'ni. ⁶⁰ Áiná' mé' bi-maah̄i, Dah; John bizh̄i' h̄ileeh, n̄ii. ⁶¹ Nik'íi doo la' ágágozee da, daabik'ih̄ni.

62 Áik'ehgo mé'íi bitaahíi bich'i' na'ída'ch'igizhgo, Díí mé'íi hat'íi holzee doo? daabilch'inii. 63 Áik'ehgo Zakarías biká' k'e'elchiihíi hát'íigo na'ígizh, áigé', Díí mé'íi John holzee doo, ñiigo biká' k'e'eshchíi. Ái bigha nneehíi bíl díyadaagot'ee lé'e. 64 Áigé' dahíko Zakarías hanádziigo, Bik'ehgo'ihinañ ya'ahenzí lé'e. 65 Áigé' ba'ashhahgé' daagolíníi tsídaadesyiz: díí ágodzaahíi ní' Judéa biyi' dahyisk'idýu daagoch'ilíníi dawa bitahyú didesdlaad. 66 Hayíí áí ch'inii daidezts'aanú bíjii yuyaa nazné'go, Díí mé'íi haghoshá' at'éé hileehi! daanii. Áigé' Bik'ehgo'ihinañ yíl nlii lé'e. 67 Zakarías, mé' bitaahíi, Holy Spirit yábiyilti'go Bik'ehgo'ihinañ binkááyú ya'ti', gáníigo, 68 Bik'ehgo'ihinañ Israel hat'íi beBik'ehñ ba'ahégoš; nnee bíyéehíi yaa nyáágo hanáyinlihi bigha. 69 Bána'iziidíi, David holzéhi, bich'á'gé' hadaakinolchihií bitahgé' dázhó nalwodi hasdánohwiníi doleehíi nohwá hayitíi; 70 Ni'gosdzán alzaagé' yúshdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi daadilzini yinkááyú nohwich'i' hadziigo gánohwiníi: 71 Nohwik'edaannihíi lá'íi hayíi bíl daanlch'íi dawa nohwidás sizíi doleek; 72 Daanohwitaa n'íi áyihíi n'íi k'ehgo nohwaa daach'oba', lá'íi áí bílgo godiyíhgo lángot'aa n'íi yénálníi, 73 Bik'ehgo'ihinañ bit'á dahdidilniigo díí k'ehgo nohwá ngon'áá; 74 Nohwíi hayíi nohwik'edaannihíi nohwidás sizíigo, doo nídaahiildzigo da Bik'ehgo'ihinañ bá nada'iidziid doo, 75 Dáhandaaahin'na'zh'i' daagodinlziigo lá'íi n't'éégo binadzahgee ádaant'eego. 76 Ni, mé'íi, Da'tiséyú At'éhi binkááyú na'iziidíi honlzee doo: ni nohweBik'ehñ bádnyú ilch'i'goléhgo dahnná; 77 Nnee Bik'ehgo'ihinañ bíyéehíi hago'at'éégo binch'íi bá da'izli'í ánánlne'go hasdaakáh doleelgo yídaagotsíhgo ánlé', 78 Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaahñ nohwaa ch'oba'íi binkááyú; dá'án bik'ehgo yaaká'gé' idindláádíi nohwaa nyáá, 79 Hayíi chagotheelyú naháztaaníi da'itsaah yédaaldzidíi bá idindláádgo ágolé', lá'íi ilch'i'gont'éégo yikisk'eh hiikaahgo áile', ñii lé'e, Zakarías. 80 Mé'nchaa silíigo biyi'siziiníi dázhó nalwod silíi, Israel hat'íi bich'i' ch'í'nah ádilne'íi bíjii'zh'i' da'izli'yú naghaa lé'e.

2

1 Áiná' nant'án Caesar Augústus holzéhi nnee dawa daantíígee tax nahi'niil doleelgo bizhi' ádaagole'go yángon'aa lé'e. 2 (Cyréníus, Síriayú nant'án nliiná', díí nach'ihiniil doleelgo kozhi' ádaagoch'ile'íi da'ítsé álzaa lé'e.) 3 Nnee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai lé'e, hayú kíh goznílge' daagolíyú. 4 Joseph akó' itah onádzaa, Gáilee bigodzogíi biyi' Názaareth golzeegé' Béthlehem golzeezh'i', Judéahíi biyi'ge, David golíi n'íiyú, (Joseph David yíl hat'íi lé'ehíi bigha.) 5 Mary dak'adégo ilchihi, Joseph baa hiitíni yíl hi'ash lé'e, bizhi' ádaagole'yú. 6 Áigee sikeená' ilchihií biká' ngonyaa lé'e. 7 Da'ítsé ilchíhi ishkiin yishchíi, mé'ihíi nadik'á' bik'ídisdizgo magashi yi'í náda'idíihíi yi'í nyintíi; na'ch'injahíi doo lá' hayú bá goz'aa dahíi bigha. 8 Mé' sitiiníi da'anahyú nnee nada'nyoodíi bidibehíi yinádaadéz'íi lé'e, thé'yú. 9 Áigé' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'gé'hi bich'i' ch'í'nah adzaago Bik'ehgo'ihinañ bich'á' idindláádíi bee ike'dendláád; áik'ehgo nnee nada'nyoodíi tsídaadesyiz. 10 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a gábilni; Doo nédaaldzid da: íyínks'aa sáá, yati' dázhó n't'éhi nnee dawa bee bíl daagoyilshó doleehíi baa nohwíl nagoshni'. 11 Díí jii David golíi n'íiyú nnee hasdáyihiníi nohwá gozlii, Christ nohweBik'ehñ. 12 Díí bee bídaagonósj

doleel, mé'ihíí nadik'á' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idíihíí yiyi' sitíigo daa-hohtséh. ¹³ Dahíko Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a da'íltse ch'í'nah ádilzaahíí láágo yaaká'gé' yil ch'í'nah ánádedlaa, áí Bik'ehgo'ihinañ ya'ahédaanzigo gádaañii, ¹⁴ Bik'ehgo'ihinañ da'tiségo at'éhi yaaká'zhí'go daach'inl'si le', la'íí ní' biká'yú nnee Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íí bee ilch'i'gont'ééhií bíyéé le'. ¹⁵ Áígé' Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'a yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíí, Bétlehemýú dokáh, daahíldi'nii, Díí ágodzaahíí Bik'ehgo'ihinañ nohwil ch'í'nah ágolaahíí daanél'iyú dokáh. ¹⁶ Áík'ehgo áígé' dagoshch'i' deskaigo Mary, Joseph, la'íí mé' magashi yiyi' náda'idíihíí yiyi' sitíigo yaa hikai. ¹⁷ Daayilt'saana' mé'ihíí ábikdi'nii n'íí dahot'éhé yaa nadaagosni'. ¹⁸ Hayíí daidezts'aanií nada'nyoodíí ádaabihíihíí yaa bíl díyadaagot'ee. ¹⁹ Maryhíí díí dawa yénálníihgo dayúweh bijíí yuyaa yaa natsekees lé'e. ²⁰ Nada'nyoodihíí da'ádaabikdi'niihíí k'ehgo hayíí daidezts'aahíí la'íí daayo'íihíí bighá Bik'ehgo'ihinañ ízisgo at'ééhií yaa nadaagolni'go, la'íí ya'ahédaanzigo t'aqzhi' onákai. ²¹ Tsebíí beyiskaana' mé' circumcise ábi'delzaana' Jesus bizhi' bá álzaa, áí bizhi'íí doo hwaa goleeh daná' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'gé'ihí bizhi' bá áyílaahi. ²² Moses ngon'aqá n'íí k'ehgo Mary godn'sigo ilch'i'bi'dilne'íí biká' ngonyáágo, mé' Bik'ehgo'ihinañ baa hilt'éehgo Mary la'íí Joseph bílgo Jerúsalemyú odaistíí lé'e; ²³ (Mé' da'íltse ishkiin daagolehíihíí Bik'ehgo'ihinañ bá sanigo nihi'niilgo ngon'áágo k'e'eshch'íihíí bighá;) ²⁴ La'íí Bik'ehgo'ihinañ hat'íhita ye'okaqahíí yaa daayiné'go odaistíí lé'e aldó', hawú naki, dagohíí hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ihinañ yegos'aanií k'ehgo. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la', Símeon holzéhi, nlt'éégo at'éhi, Bik'ehgo'ihinañ yidn'sini naghá lé'e; án Israel hat'i'i yil goyilshóógo ányáidle'íí hígháhíí yiká déz'íí lé'e: Holy Spirit biká'zhí' at'éhi. ²⁶ Holy Spirit bee bíl ch'í'nah ágolzaago gábil'idi'nii, T'ah doo hwaa dantsaah daná' Bik'ehgo'ihinañ Its'áltini, Christ holzéhi, hint'séh. ²⁷ Holy Spirit nábihílaago da'ch'okaqah goz'aqá yune' nyáá; ákú Jesus bimaá la'íí bitaa bílgo begoz'aanií k'ehgo bá okaqahgo ádaabistíina', ²⁸ Áígee Símeon mé' náyintíigo Bik'ehgo'ihinañ ya'ahénzigo gáníí, ²⁹ SheBik'ehú, áníita áshilmíi n'íí k'ehgo nána'isiidíí shil gozhóógo ch'ík'eh shee ngonowáh: ³⁰ Shí shinaahíí bee hago'at'éégo hasdá'íiníí doleelíí hish'íí, ³¹ Áí nnee dawa biba' ilch'i'ndlaa n'íí; ³² Án bich'á'idindíiníí nnee doo Jews daanlíí dahíí bee bá got'íí doleel, la'íí nnee níyééhií, Israel hat'i'i, án bee ízisgo ádaat'ee doleel. ³³ Jesus ábikdi'niihíí bitaa, bimaá bílgo yaa bíl díyadaagot'ee lé'e. ³⁴ Símeon bá da'oskaqádná' Mary, Jesus bimaahíí, gáyimíi, Íyintl's'aqá sáq, díí mé'ihíí Israel hat'i'i láágo bighá naanándéh, la'íí láágo nádikáh doleelíí bighá habi'doltini at'éé; godiyíhgo be'ígózini baa yádaach'ílti' doleeki; ³⁵ (Bésh be'idiltshé níjii bighálgeedhíí k'ehgo níjii nniih doleeki) nnee bijíígé' natsekeesíí ch'í'nah alnéh doleelíí bighá. ³⁶ Phánuel, Áser hat'i'i itah nlni, bitsi', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yahti'í nllíí lé'e; án sá silíí, nanneego gosts'idn legodzaa; ³⁷ Itsaa nlligo tsebidin díí'í bíl legodzaa, da'ch'okaqah goz'aqagé' dá doo ch'ígháhá dajjii biigha la'íí dat'é' biigha dáshiná' okaqahgo Bik'ehgo'ihinañ yá na'iziid lé'e. ³⁸ Án aldó' da'áígee nyáágo, Bik'ehgo'ihinañ yich'í' ahénzi, áígé' Jerúsalemgee daagolíníí hago'at'éégo hasdábidi'níí doleelíí yiká daadéz'íiníí Jesus yaa yil nadaagosni'. ³⁹ Bik'ehgo'ihinañ hago'at'éégo gos'aanií aqá yikisk'eh ádaasdaana' dabíí daagolííyú, Gáílee bigodzogíí biyi' Názaareth golzeeyú, onákai. ⁴⁰ Mé' n'íí nolseelna' biyi'siziiníí ndzil silíí, goyáqá silíí;

la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi biká'zhí' at'éé lé'e. ⁴¹ Jesus bimaá la'íi bitaa bilgo dañenágodáhgee Jerúsalemyú onat'ash lé'e, bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godínhgo náda'idjǰhíi bigha. ⁴² Jesus nakits'adah bil legodzaaná', dañenágodáhgee ákú onakáhíi k'ehgo ákú okai lé'e; ⁴³ Aqǰ bengonyaaná' onákai, ndi Jesus t'aqzhí' ídestaq lé'e Jerúsalemgee; bimaá la'íi bitaahíi dá doo yídaagolsǰ dago. ⁴⁴ Jesus bil hikah daanzigo názeelgo o'í'ááyú; bik'íi la'íi hayú bídaagosiníi bitahyú ch'éh yiká daantaa lé'e. ⁴⁵ Doo hwaá hayú nádaantǰi dahíi bigha t'aqzhí' Jerúsalemyú biká daantaayú onát'aazh. ⁴⁶ Taagiskaa'yú da'ch'okaaq goz'aq yuñe' nnee daagoyáaníi ilch'ídaago'aahíi iyésts'aqgo la'íi nayidíikidgo naházt'aayú itah sidaago yaa hikai lé'e. ⁴⁷ Bil'ígóziníi la'íi nabídíikidgo yígótsigo hadzi'híi bigha nnee daabidezts'aaníi bil diyadaagot'ee lé'e. ⁴⁸ Jesus bimaá la'íi bitaahíi daabilts'aqgo bil diyadaagot'ee: áik'ehgo bimaá gábihíi, Shizhaazhé, hat'íi láq bigha ánt'íni? Nitaa la'íi shíi ch'éh níká hantaahíi bigha doo nohwil daagozhóq da ni'. ⁴⁹ Jesus gábihíi, Hat'íi bigha shiká hanołtaa? ShiTaa binasdzíidíi baa nashaago shá goz'aq, ya' doo bígonolsǰ da née? ⁵⁰ Hat'íi niigo aníi shíhíi doo yídaagolsǰ da lé'e. ⁵¹ Áik'ehgo yil onákai Názarethyú, bimaá la'íi bitaa da'adaabihíiyú át'éé lé'e: bimaahíi bizhaazhé ábihníidíi dawa yaa natsekees lé'e. ⁵² Áik'ehgo Jesus goyáqgo honaał, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ da'áiigeego bil at'éé, áigé' nnee aldó', dayúweh begoldoh lé'e.

3

¹ Tibérius Caesar holzéhi nant'ančań nliigo ashdla'adah legodzaa lé'e, áiná' iké'gee sitiin, Póntius Pílate holzéhi, ni' Judéa golzéhi yánant'aa, taagígee sitiin, Hérod, ni' Gálílee golzéhi yánant'aaná' bik'isn Philip Ituréa la'íi Trakonítis yánant'aa, la'íi Lysánias Ábilene yánant'aa lé'e, ² Ánnas la'íi Cáiaphas okaaq yebik'ehi da'tiséyú sitini daanljina' Zakarías biye', John holzéhi, da'izlǰyú Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' hadzii. ³ Jórdan túnlínihíi binaayú nnee yich'í' yałt'igo gádaayihíi, Nohwinchó'íi bich'á'zhí' ádaañe'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwinchó'íi nohwá da'izlǰi ánálné'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Esásias holzéhi, binaltsoos biyi'gé' díi bak'e'eshchij, Da'izlǰyú hadńshí gáníigo dilwosh, NohweBik'ehń bádnyú ilch'í'daagołe', intín ilk'ídezdoqgo bá ádaale'. ⁵ Nadaashwozhíi hanágodibih, la'íi dził naz'aaníi, nadaask'idíi hayaa álne'; la'íi godigizíi ilk'ínádoldqł, la'íi godilwołíi dilkqł ánálné' doo; ⁶ Áigee nnee dawa hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ hasdá'iinił doleełi daidołtseeł. ⁷ Áigé' nnee John baptize ádaabile' hádaat'íigo yaa hikaihíi gáyihíigo yich'í' yałt', Nohwíi t'íish bik'asda' golíni k'ehgo daakinot'íhíi, hadń lá nohwádnýú nohwiniigodilne'íi bich'á' nokká no-hwihníid? ⁸ Da'anii nohwinchó'íi bich'á' ádaaldzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nołsǰ, nest'a' nt'éégo nádaant'íhíi k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'i doo ídídaadoł'ni da: Bik'ehgo'ihí'nañ díi tséé nazníli nnee Abraham bich'á'gé' daadihezna'íi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishníi. ⁹ Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'ehgo godest'aq; tsint'áni dawa doo nest'án nt'éehíi baa dahndé dayúgo, yó'ok'ehgo kq' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹⁰ Nnehíi John nayídaadilkidgo gádaabihíi, Hago ádaahi'ne' áiná'? ¹¹ John gáníi, Hadń bí'ícho naki shíhíi, la'ihíi bí'ícho da'ádǰh shíhíi yaa yinołtsós; hadń bich'iyán láq shíhíi hadń bich'iyán da'ádǰh shíhíi la' yaa yinoné'. ¹² Tax bich'í' nadaahi'niłíi aldó' baptize ádaabi'dilne'yú hikaigo John gádaayihíi, ilch'ígó'aahíi níni,

hago laa ádaahi'ne'? ¹³ John gábilnii, Da'kwíi nohwich'í' nadaahi'niiłgo goz'aq shihíi doo bitisyú daahołkeed da. ¹⁴ Siláada aldó' nabídaadilkidgo gádaanii, Nohwihíi hago laa ádaahi'ne'? John gábilnii, Hadń biní'dońhíi hela', hadń da'izliiyú baa dahdaago'aah hela'; la'ii hanádaaldéhíi, da'ái nohwil daanzhoqgo nzhqo. ¹⁵ Nada'ohíigo nnee dawa bijii yune' gádaanzí, Díi nnee, John holzéhi, Christ at'íi née, dah née? ¹⁶ John dawa yich'í' hananádziigo gáylnii, Shihíi tú bee baptize ádaanohwish'íi, áiná' shiké'gé' la' shitisgo at'éhi higháh, biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitíida; án Holy Spirit la'ii kq' yee baptize ádaanohwil'íi doleel. ¹⁷ Be'ılch'íhé dahyotíł, t'oh naghái ılch'íhi goz'aqgee nágoşho doleel, binest'a'híi náyiziidgo ılk'eyihiniikná' bizhoolíi kq' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidikił. ¹⁸ Áíge' nnee yich'í' yakti'go láągo yil ch'ígó'aah lé'e. ¹⁹ Hérod, nant'án nlınihi, nchq'go at'íigo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yiheltíi, la'ii nchq'go anát'íidíi John yee bich'í' yakti' lé'e, ²⁰ Hérod nchq'go anát'íidíibitigo adzaa, John ha'áyilt'e'. ²¹ Nnee dawa baptize ádaabilne'ná', Jesus aldó' baptize ábi'delzaago yáa bich'í' alch'a' ádzaago, ²² Holy Spirit hawú k'ehgo bich'í' nke'enúihgo yaaká'gé' yati' gánúigo yidezts'aq, ShiYe' shil nzhóni nlıi; naa shil gozhó. ²³ Áígee Jesus tádin shi bil łegodzaa, án Joseph biye' (bido'núı), Josephíi Héli biye', ²⁴ Hélihíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', Levihíi Mélki biye', Mélkihíi Jána biye', Jáannahíi Joseph biye', ²⁵ Josephíi Mattathías biye', Mattathíasıi Amos biye', Amosıi Náum biye', Náumıi Ésli biye', Éslihíi Nágge biye', ²⁶ Nággehíi Máath biye', Máathıi Mattathías biye', Mattathíasıi Semei biye', Semeihíi Jóph biye', Jóphıi Júda biye', ²⁷ Júdahíi Joánna biye', Joánnahıi Rhésa biye', Rhésahıi Zoróbabel biye', Zoróbabelhıi Saláthiel biye', Saláthielhıi Néri biye', ²⁸ Nérihıi Mélki biye', Mélkihıi Áddi biye', Áddihıi Cósam biye', Cósamhıi Elmódah biye', Elmódamhıi Er biye', ²⁹ Erhıi Jóse biye', Jósehıi Eliézer biye', Eliézerhıi Jórım biye', Jórımhıi Mátthat biye', Mátthatıi Levi biye', ³⁰ Levihıi Símeon biye', Símeonhıi Júda biye', Júdahıi Jóseph biye', Jósephıi Jónan biye', Jónanhıi Elíakim biye', ³¹ Elíakimhıi Mélea biye', Méleahıi Ménan biye', Ménanhıi Mátatha biye', Mátathahıi Náthan biye', Náthanhıi David biye', ³² Davidhıi Jesse biye', Jessehıi Óbed biye', Óbedhıi Bóoz biye', Bóozıi Sálmon biye', Sálmonhıi Náasson biye', ³³ Náassonhıi Amínadab biye', Amínadabıi Áram biye', Áramhıi Ésrom biye', Ésromhıi Pháres biye', Pháresıi Júda biye', ³⁴ Júdahıi Jacob biye', Jacobıi Isaac biye', Isaacıi Abraham biye', Abrahamhıi Thára biye', Tharahıi Nákor biye', ³⁵ Nákorhıi Sárık biye', Sárıkıi Rágau biye', Rágauhıi Phálec biye', Phálecıi Héber biye', Héberhıi Sála biye', ³⁶ Sálahıi Caınan biye', Caınanhıi Arfáxad biye', Arfáxadıi Sém biye', Semhıi Noe biye', Noehıi Lámek biye', ³⁷ Lámekhıi Mathúsala biye', Mathúsalahıi Enok biye', Énokhıi Járed biye', Járedhıi Maléleel biye', Maléleelhıi Caınan biye', ³⁸ Caınanhıi Énos biye', Énosıi Seth biye', Sethıi Adam biye', Adamıi Bik'ehgo'ihí'nań biye'.

4

¹ Jesus, Holy Spirit bil nliigo Jórdan túnlíige' t'aqzhí' nádesdzaa lé'e, Spirit-híi nabılnaago da'izliiyú óyáa, ² Áígee dizdin behiskaa, ákú ch'iidn nant'án nabıntaah lé'e. Ákú naghaaná' doo hat'íi yiyaa da: ái dizdin aqł iskaqaná' shiná' silii lá. ³ Ch'iidn nant'án bich'í' hadziigo gábilnii, Ni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nliiyúgo díi tséhíi bán náodleeh, nńii. ⁴ Áiná' Jesus

gábilnii, Ágágozzeego k'e'eshchijj, Nnee doo dá bán zhá yee hiŋaa da doleeł, áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi dawa yee hiŋaa doleeł. ⁵ Áigé' ch'iidn nant'án dzil dážhó yúdahi biká'yú yił hananásht'aazhgo, áigé' nnee iltah at'éego hadaazt'íi dawa ch'inesk'ohí dábich'í' bil ch'í'nah áyílaa l'é'e. ⁶ Áigé' ch'iidn nant'ánhíi gánábildo'niid, Díi dahot'éhé izisgo ágot'eehíi naa nishné', dawa bee nik'ehgo: díi alk'iná' dawa shaa hi'né'hi at'éé; dahadnta baa nishné' hásh'tíyúgo baa nishné'. ⁷ Ni shonkaqahyúgo díi dawa níyée doleeł. ⁸ Jesus gánábildo'niid, Ágágozzeego k'ená'ishchijj, Satan, shiké'gé' nñah: ágágozzeego k'ená'ishchijj, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ zhá honkaqah, da'án zhá bá na'íziid. ⁹ Ch'iidn nant'án Jesus Jerúsalemyú yił o'áazhgo, kñh biyi' da'ch'okaqahíi hadago goz'aaní bilatahyú yił n'áazhgo gáyilnii, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nllíyúgo kogé' gódah ch'í'nt'e': ¹⁰ Ágágozzeego k'e'eshchijj, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi nnt'éego bináadael'íi doleeł, ná daayildoniik: ¹¹ Áigé', Doo tsée hitałgo hayaa nageeh dahíi bighá ánadaanolteel doo, gozzeego k'e'eshchijj. ¹² Jesus ch'iidn nant'án yich'í' hananádziigo gáyilnii, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ doo nabíntaah da, golzee. ¹³ Ch'iidn nant'án dawa yee nayíneztaqad hik'e, Jesus yich'á'zhí'go dahnasdzaa, dé't'íhészí'.

¹⁴ Áigé' Jesus Holy Spirit nabílnaago Gálileeyú onádzaa: ákú dahot'éhé nnt'éego baa ch'iniigo didezdlaad l'é'e. ¹⁵ Jews ha'ánálséh nagoznil yune' ilch'ígó'aahgo nagaahgo nnee dawa daabidnłs.

¹⁶ Názarethyú gólíi n'íiyú nadzaa: ákú Jews ha'ánálséh goz'aq yune' oyáá, Jews daagodnłsiníi bijjii ákóne' onadáhgee, áigé' ozhíihgo hizí', ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'e'eshchiinií Jesus baa hit'áá. Ái naltsoosíi ilch'á' áyílaa, gánúigo k'e'eshchijjee, ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ biSpirit-híi shiká'zhí' nllj, nnee tédaat'iyéhií yati' baa gozhóni bee bich'í' yádaashti' doleełgo Bik'ehgo'ihí'nañ hashidilaahíi bighá; dážhó doo bil daagozhóq dahíi nnt'éego ánáshdle' doleełhíi bighá shidol'aad, isnáh daanliinií hago'at'éego yich'ákáhgo ła'íi bináá ádaagodiníi hago'at'éego ch'ínadaaghaalgo ánadaadle'go bil nagoshni'go, hayíi bich'í' nagont'ogíi biyi'gé' hahishnił doleełgo. ¹⁹ ła'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yaa ch'oba'íi biká' ngonyaagee baa nagoshni'híi bighá shi'dol'aad. ²⁰ Áigé' naltsoosíi ilch'í' ánáyiidlaago, nal'a'á yaa náyin'ááqé' nánezdzaa. Ha'ánálséh goz'aq yune' yił naháztaaní dawa daabineł'íi l'é'e. ²¹ Nnee yich'í' yakti' nkegonyaago gáníi, Díi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií díi jji daasidołts'aanihíi begolne'. ²² Nnee dawa nnt'éego baa yádaakti' l'é'e, yati' nzhóni yee hadziihíi yaa bil díyadaagot'eego gádaakidi'nii, Díi la' Joseph biyi' at'éé? ²³ Jesus gábilnii, Yati' ilch'ígó'aahíi bee gádaashidolnii, Izee nant'án nłni, dáni na'nłziih: Capérnaumyú ánát'íłhíi yaat'ídaandzigo kú ákód' dáni gonllíyú ágánt'íł. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi dá goljjege doo habi'dit'íi da, da'aniiigo ádaanohwłdishnii. ²⁵ Shú da'aniiigo nohwł nadaagoshni', Elías t'ah hiŋaaná' dá doo nagolt'íłhé taagi legodzaagé' gostán dahitqá, áigee shiná' góyéehíi benagowaa l'é'e, Israel hat'i'i bitahgee isdzáné biká' da'adini lqágo daagolj; ²⁶ Ndi Elías doo hwaa ła' bich'í' bi'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídon gozgołj biyi' kñh goznil Sařpta gozzeeyú gólmihi zhá bich'í' bi'dol'aad l'é'e. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Eliseus holzéhi, t'ah hiŋaaná' Israel hat'i'i bitahgee nnee lqágo lóqod doo ínádñh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo ła' nádzii daná' nnee Náaman holzéhi, Sýriayú gólíni, zhá nádzii l'é'e.

28 Ha'ánázéh yuñe' naháztaanií díí Jesus áníhíí daideztsaqná' bádaagoshchíid, 29 Áík'ehgo daahizí'go Jesus ch'ídaaniyood, dzil nan'aahíí biká' gotahyú yil náseeł'łé'e, áigé' gódah ch'ídaahilt'e' daanzí. 30 Áiná' nñeehíí bigizhyú ch'ínyáá łé'e. 31 Áigé' Capérnaum golzeeyú nýáá, Gálilee godzogú biyi', ákú Jews daagodnksinií bijíí dawahn ilch'ígó'aah łé'e. 32 Yebik'ehgo ilch'ígó'aahíí bigħa nñee bil diyadaagot'ee.

33 Jews ha'ánátséh goz'ąą yuñe' la' nñee ch'iidn biyi' golinihi sidaa łé'e, án nawode 34 Gáníí, Doo nohwaa nannaa da; hago ląą áť'éego nohwich'í' goń'ahwoe ánt'íí, Jesus, Názarethgé' nannáhi? Ya' da'izljiyú ánohwiléhíí bigħa nýaa nee? Shíí nígonsj hadń ánt'ííhíí; Bik'ehgo'ihí'nań bich'ą'gé'go Dilzłhgo Nłni. 35 Jesus ndzilgo hadziigo gáyihńi, Handziih hela', an biyi'gé' hannáh. Nñee ihń'gee nñee ch'iidn biyi' golinihíí ch'iidn nkíbidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gé' halwod. 36 Nñee dawa bil diyadaagot'eego gádaakłdi'ńi, Díí yati'íí hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo la'íí binawod golłłigo spirits daanch'ó'í haokáh yłńiigo hainiyood. 37 Dahot'éhé nñee bitahyú nt'éégo baa ch'ńińi didedzlaad łé'e.

38 Nádiidzaago ha'ánázéhgé' ch'ínádzzaago Simon bigowa yuñe' ha'ayáá. Simon bi'aadíí bimaa yóiyahgo nezgai; áí bigħa nádaach'okaąh. 39 Yit'ahgé' sizłłigo hat'íí binesgai shłhíí náines'łłhgo nt'éé násdłłi: áík'ehgo dagoshch'í' nádiidzaago yá da'dezne'.

40 O'í'ąązłi' godeyaago hayíí bik'íí kah łłtah at'éhi yaa nakaihíí Jesus bich'í'yú ył neheskai; áík'ehgo dala'á daantłłigo yik'e daadilńiigo nádałłizłih łé'e. 41 Nñee ch'iidn biyi' daagolńińi ląągo ch'iidn nádaadłłihłghaashgo haikáhná' gádaanńi, Ni, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłni. Ch'iidn Jesus, Christ nłłigo yídaagokshłhíí bigħa, ndzilgo yich'í' hadziigo, Hadaakdzłih hela', yłńińi. 42 Hayotkaakyú ch'ínyáágo da'izljiyú óyáá: áiná' nñee biká hadaantaago, áike'égo baa hikai, doo yich'ą' digháh hádaabit'łł dahíí bigħa. 43 Áík'ehgo yich'í' hadziigo gáníí, Lahyú kłh nagoznłłi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanńi baa yasłti' doleeł: áí bigħa shi'dol'aad. 44 Gálileeyú Jews ha'ánátséh nagoznłłi yuñe' nñee yich'í' yaltigo naghaa łé'e.

5

1 Jesus túsikaanńi Gennésaret holzéhí bahyú sizłłiná' nñee daakłłjzh, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' daidits'łłh hádaat'łłhíí bigħa, 2 Túsikaągee tsina'eełłi naki silaago yłłtsąą, nñee łog hadaileehíí tsina'eełłi yiyi'gé' hakaigo bilógbehaidlehé nanest'óli tádaigisgo. 3 Jesus tsina'eełłi dala'á Simon bíyéehíí yeh hiyaaná', Simon gáyihńi, Da'anahzłi' shłł nł'eeł. Áigé' tsina'eełłi yiyi' dahnezdaa, áigé' nñee yłł ch'ígó'aahgo yich'í' yakti'. 4 Aął nyáńłłi'ná' Simon gáyihńi, Tú ląąyú idń'eełgo áigé' nłłógbehaidléhé ténłłsosgo beha'łłlee. 5 Áík'ehgo Simon gábihńi, Ilch'ígó'aahíí, ch'éh ádaahiit'łłgo iskaą ndi doo la' hadaasiidlee da: da'ágát'éé ndi da'ášihńińiyyú áshńe'go shłłógbehaidlehé hayaa ashłe', nńi. 6 Ágádaadzaago łog dážłó ląągo hayłłeego bilógbehaidlehé bich'ą' ndaasłlaad łé'e. 7 La' yłł hada'ileehíí anahyú tsina'eełłi bil dahna'eełłi yich'í' yída'dishgish, Nohwich'odaahńi, daanńiigo, Áík'ehgo áí bich'í' bil nda'iz'eełgo tsina'eełłi da'áła łog biyi' ha'desłłhgo tsina'eełłi hayaa téłł'á'ó'eełł nkegonyaa. 8 Simon Peter díí yłłtsąągo Jesus biyahzłi' hayaa adzaago gáníí, SheBik'ehńi, shich'ą'złi'go dahńńáh, nñee binch'ó' łánihi

nshííhí bigha. ⁹ Simon la'í yíl hada'ileehí bilgo dawa bil díyadaagot'ee, lóg dázho láágo hadaizlee'hí bigha: ¹⁰ James la'í John bilgo, Zébedee biye'kehi, Simon yíl nada'iziidi, áldó' bil díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyihí, Doo néndzid da; kodé' godezt'i'go lóg hayihileehí k'ehgo nnee shá náhiláh doleel. ¹¹ Áík'ehgo bitsina'eehí tábaayú ndaayisíná' dawahá akúyaa ndaizíná', Jesus yiké' dahiskai lé'e.

¹² Jesus kíh goznilyú nyáágo nnee lóód doo inádh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yíltsáqaná' hayaa adzaago náyoqáqhgo gáyihí, SheBik'ehí, náshííhíhí bil'e síntíigo nígonsí, hánt'íyúgo náshííhí. ¹³ Jesus yich'í dahdidilniigé' yedelnii'go gáyihí, Hasht'í, nándzihi. Áí dábilgo lóód n'í inádhí lé'e. ¹⁴ Jesus gábihí, Hadn' dánkó bil nagolní' hela': ti'i, okáqah yebik'ehí bich'í ch'í'nah ádnle'go, Moses ngon'áá lé'ehí k'ehgo hat'íhita be'okáqahí Bik'ehgo'ihí'nañ baa nné', hanánidelzaahí bigha, áík'ehgo nándzihi nnee yídaagolsí doleel. ¹⁵ Áiná' yúwehyú ch'ínii didezdlad: áík'ehgo nnee doo akh'ígé Jesus yakt'í daidits'íh hádaat'í la'í kah ílta at'éhi yaa nakaihi nádaabi'dilzii hádaat'íhí bigha baa hikáh lé'e.

¹⁶ Áigé' Jesus dasahn da'izlíyú óyááyú oskáqad. ¹⁷ Áiná' la' jii Jesus íkh'ígó'aahgo Phárisees daanlíni la'í begoz'aaní íkh'ídaago'aahi itah naháztaq lé'e, Gáílee biyi', Judéa biyi' daagotahgé', la'í Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ binawodí bilniigo nádaizíhí.

¹⁸ Jesus yakt'iná' la' nnee di'ili Jesus bich'í ndaach'íteehgo biyahzhí' ndaach'íteehgo ch'éh ádaach'it'í lé'e. ¹⁹ Dázho ch'ílaaqdo doo hayú Jesus bich'í ch'ígót'i' dahí bigha kíh biká'yú hádaach'ístíigo Jesus siziiní bik'ehgé' ch'í'ángó ádaach'izlaagé' a'ádaach'ístí lé'e. ²⁰ Jesus nnee bi'odla' yígolsídná' di'íhí gáyihí, Shik'isn, nincho'í da'izlíné nádleeh. ²¹ Begoz'aaní ye'ík'eda'íhíhi la'í Phárisees daanlíni bilgo dábiyi'yú na'ídaadiikidgo gádaanii, Hadn' láhi án Bik'ehgo'ihí'nañ ádil'íigo aní? Hadn' koncho'í da'izlíné áile? Bik'ehgo'ihí'nañ zhá go'í. ²² Jesus áí natsidaakesésí yígolsídná' gáyihí, Hat'í bigha dánohwiyi'yú na'ídaadoikid? ²³ Hayíhí doo nyeego ách'ínii da, Nincho'í da'izlíné nádleeh, dagohí, Nádnáhgo dahnnáh? ²⁴ Ni'gosdzán biká' nnee bincho'í da'izlí alne'í shí, nnee k'ehgo Niyááhí, beshik'ehgo bídaagonolsí doleehí bigha, (nnee di'ili sitiiní gáyihí,) Nádnáhgo biká' síntiiní dahnádné'go gowayú nádnáh, níldishí. ²⁵ Nnee bináál dagoshch'í nádiidzaago yiká' sití n'í dahnýiné'go gowayú onázaa, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahéngzo. ²⁶ Nneehí dawa dázho bil díyadaagot'eeo Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzí, áigé' tsídaadesyigo gádaanii, Dí jii ánágot'íhí doo hwaa la' hat'í gát'éego daahit'í da.

²⁷ Dí bikédé'go Jesus ch'ínázaago tax nanáhi'nííge nnee tax bich'í nahi'níhí, Levi holzéhi, sidaago yíltsaq lé'e: áík'ehgo gáyihí, Shiké' dahnnáh. ²⁸ Áík'ehgo dawahá da'akú nazíná' nádiidzaago Jesus yiké' dahiyaa lé'e. ²⁹ Levi bigowayú Jesus bá da'odaq: áigee nnee láágo tax bich'í nadaahi'níhí, nnee la'íhí bilgo, Jesus la'í bitsilke'yu itah da'iyáqzhí' naháztaq. ³⁰ Áiná' Phárisees daanlíni la'í bitahyú begoz'aaní ye'ík'eda'íhíhi bilgo Jesus bitsilke'yu yída'íltahgo gádaayihí, Hat'í bigha tax bich'í nadaahi'níhí la'í nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahí bil da'olsaq? ³¹ Jesus gádaabihí, Doo hago'ádaat'ee dahí izee nant'án doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihí zhá. ³² Shí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahí, Nohwincho'í bich'á'zhí' ádaahé',

bildishñiiyú níyáá, áiná' doo nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí ágáldishñiiyú níyáá da.

³³ Phárisees Jesus gádaayihñii, Hat'íshá' bighá John bitsilke'yu dáshiná' da'okáah, la'íí Pharisees bitsilke'yu áldó' ágádaat'ee; áiná' ni nitsilke'yuhíí doo dáshiná' da'okáah da? ³⁴ Jesus gádaabihñii, Ya' ni'í'nehgee nnee da'ádaat'eehíí nnee niinéhíí yíl nakaiyúgo dáshiná' da'okáah née? ³⁵ Dahagee nnee niinéhíí bich'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okáah doleel.

³⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí áldó' yee hadziigo gábihñii, Doo hadn' íí ánídéhíí haizooqso íí dénchó'éhíí yenádi'aah da; ágádaayúgohíí ánídéhíí biká' ch'ída'í'án hilehná' íí dénchó'éhíí ánídéhíí béedit'aago doo le't'ee da. ³⁷ La'íí wine ání alzaahíí ikágé wine bee na'tiníí dénchó'éhíí doo biyi' tádaach'iníí da; ágách'idzaayúgo wine ání alzaa'ihíí ikágé yidildohgo na'nil, áik'ehgo winehíí aqal ha'ijool, la'íí ikágéhíí koch'á' yilchóoh. ³⁸ Áiná' wine ání alzaahíí wine bee na'tiníí ánídéhíí zhá biyi' tádaach'iníí; áik'ehgo daaht'éeé nt'éeé. ³⁹ Hadn' wine da'ítsé alzaahíí yodlaaníí, doo ání alzaahíí hát'íída; Wine da'ítsé alzaahíí zhá nt'éeé, ñiihíí bighá.

6

¹ Jews daagodn'siníí bijjii nakigeehíí Jesus t'oh naghái hentúiníí yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yíl hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayiníí; áígé' daidnzshishgo daayiyaa l'é'e. ² Phárisees daanlíni la' gádaabihñii, Hat'íí bighá godilziníí bijjii doo hat'íí baa nach'ighaa dahíí ádaakt'íí? ³ Jesus gáníí, Ya' David la'íí yíl nakaihíí bilgo shiná' daasilijgo hago ádaasdaa lán shíhíí doo hwahá baa da'otshih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáah goz'aa yune' ha'ayáago, bání Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okáahgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidnné'go yiyaa, la'íí yíl nakaihíí áldó' la' yá'nné' l'é'e; áí báníhíí okáah yedaabik'ehi zhá daayiyaaago goz'áníhi. ⁵ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijjii ndi beshik'eh, ñii, Jesus. ⁶ Lah Jews daagodn'siníí bijjii ha'ánátséh goz'aa yune' Jesus ha'ayáago ilch'ígót'aah l'é'e: akóne' nnee bigan dihe'nazhinéégo binawod ásdjidi itah sidaa. ⁷ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la'íí Phárisees daanlíni bilgo Jesus dainel'íí l'é'e, godilziníí bijjii nneehíí náyilziih shí daanzigo; ágádaayúgo Jesus hat'ihíta yee yaa dahdaago'aahíí bighá. ⁸ Áiná' Jesus áí natsídaakeesíí yígólsihíí bighá nnee bigan binawod ásdjidi gáyihñii, Nádnáhgo kodé' hizjii. Áik'ehgo nádiidzaago áígee hizí' l'é'e. ⁹ Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la'íí Phárisees bilgo gádaayihñii, Da'á'á nanohwíadaashkid, ya' godilziníí bijjii nt'éeégo ách'it'íígo goz'aa née, dagohíí dénchó'égo ách'it'íí née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíí ch'izilheego née? ¹⁰ Jesus nnee yitah déz'íí l'é'e, áígé' nnee bigan binawod ásdjidi gáyihñii, Yushdé' dahdinlñih. Ágádaana' bigan nt'éeé násdlijí, lahzhinéehíí ga'at'éeé. ¹¹ Nnee Jesus yik'edaannihihíí hadaashkeego gádaakídi'ñii, Jesus hagoshá' ádaahiidle'? ¹² Áiná' Jesus dasahn dzilyú óyáá okáahgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' okáahgo iskaqá.

¹³ Hayíikááyú biké' hikahíí, Yushdé', daayihñiidná' nakits'adah hayinil: áí shinadaal'a'á daayihñii; ¹⁴ Simon, (Peter yízi' yá áyíilaahíí,) bik'isn Andrew, la'íí James, John, Philip, Barthólemew, ¹⁵ Matthew, Thomas, la'íí James Alphéus biye'i, Simon Zelótes holzéhi, ¹⁶ Judas James bik'isn, la'íí Judas Iscariot, ch'íbidó'aal doleeki.

17 Dzilgé' yil nkenákainá' dzilíí bitl'ááhgee sizij, áígee biké' hikahíí, la'íí nnee láágo Judéagé', Jerúsalemgé', la'íí tádá'yú Tyre la'íí Sídongé' daagolínihí daabid-its'íh hádaat'íjgo, la'íí daanezgainíí nádaabidilziíh hádaat'íjgo baa náánsáq; 18 Hayíí spirits nchọ'i biyi' daagolíníí áldó' baa hikai: áík'ehgo náda'bidilzií lé'e. 19 Nnee dawa bedaadilchiid hádaat'íí lé'e: binawodíí nádaabilziíhíí bigħa.

20 Biké' hikahíí yinel'íjgo gáyihíí, Nohwíí tédaano't'iyéhíí nohwiyaá gozhóq doleel: Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'ááhgee daanliíníí itah daanołj. 21 K'adíí shiná' daanołihíí nohwiyaá gozhóq doleel: náda'dođqoł. K'adíí daalchagíí nohwiyaá gozhóq doleel: daakldoh doleel. 22 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shigha nnee nohwik'edaannihyúgo, la'íí doo hádaanołwit'íí dayúgo, nchọ'go nohwich'í' yádaakt'yúgo, nohwizh'í' nchọ'go yaa yádaakt'yúgo nohwiyaá gozhóq doleel. 23 Áí bijijí dázho nohwil daagozhóqogo yaadaołjah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'í dázho nchaa doleel: nnee nohwik'edaannihíí bich'á'gé' nnee daanlínihíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí áldó' ágádaayiksí lé'e. 24 Áiná' nohwíí ízigo da'okt'iíníí, nohwá góyéé doleel! alk'iná' dawa hádaakt'iíníí nohwíyéé. 25 K'adíí náda'soldjídíí, nohwá góyéé doleel! shiná' daanołj doleel. K'adíí daakldohíí, nohwá góyéé doleel! ik'edaadoł'nií la'íí daołchag doleel. 26 Nohwíí nnee dawa nt'éégo nohwaa yádaakt'ihíí, nohwá góyéé doleel! áí bich'á'gé' nnee daanlínihíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí daazhógo ádaadil'ini n'íí ágádaayihniid áldó'.

27 Shihíí daashidołts'agíí gádaanołwildishnií, Nohwik'edaannihíí nohwil daanzhoq le', hayíí bil daanołchọ'íí nt'éégo bich'í' ádaanoł't'ee le', 28 Yati' yee daanołwókaalí nt'éégo bich'í' natsídaakkees le', la'íí nchọ'go nohwich'í' ádaat'eehíí bá da'olkaah le'. 29 Hadń nít'ah yonłts'íyúgo lahzhinéé bich'í' nnanínt'aah; hadń ní'ícho nich'á' náidiltsoozyúgo n'íí áldó' doo baa nchí' da. 30 Dahadń hat'íí níyókeedíí baa nné'; hadń dahat'íhíta níyééhíí nich'á' náidnné'yúgo doo t'aqzhí' bínáhónkeed da. 31 Nnee hago'at'éégo nohwich'í' ádaat'eego hádaakt'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' bich'í' ágádaanoł't'ee. 32 Hayíí bil daanołshooníí zhá nohwil daanzhoqyúgo, hago'at'éégo nt'éé áí? Nnee doo daagodnłsı dahíí ndi hayíí bil daanzhooníí bil daanzhoq. 33 Hayíí nt'éégo ádaanłsı shíhíí zhá bich'í' nt'éégo ádaanoł't'eeyúgo, hago'at'éégo nt'éé áí? Nnee doo daagodnłsı dahíí ndi ágádaat'ini at'éé áldó'. 34 Nohwíí hadń hat'íí bá ch'ídaashołné'yúgo t'aqzhí' shaa nné' daanołsıgo, hago'at'éégo nt'éé áí? nnee doo daagodnłsı dahíí ndi dawahá láłch'ínádai'né'í at'éé, da'áígee shaa nai'né' daanzıgo. 35 Nohwik'edaannihíí nohwil daanzhoq le', la'íí nt'éégo ádaakt'íí, dahat'íhíta ch'ídaanołné' le' doo shaa nané' daanołsı dago; áík'ehgo yaaká'gé' láágo nohwaa nané' la'íí Da'tiséyú At'éhi bichagháshé daanołj doleel: án nnee doo ahédaanzı dahíí la'íí daancho'íí ndi yich'í' nt'éégo at'éé. 36 NohwiTaa bil goch'oba'híí k'ehgo nohwíí áldó' nohwil goch'oba' le'. 37 Doo hadń baa nádaakt'íí da le', áík'ehgo nohwíí áldó' doo nohwaa nádaach'it'íí da doleel: nnee doo nchọ'go baa natsídaakkees da le', áík'ehgo doo nchọ'go nohwaa natsída'ikees da: nnee nohwich'í' nchọ'go anát'ííhíí baa nádaagodenol'aah le', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nágodet'aah: 38 Nnee baa daanołné', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa na'né'; áí nt'éégo bínel'aqđgo, hayaa ilk'inábénisdzilgo, nt'éégo aqł nnésgohgo haláh odaazlıjgo nohwaa nach'iné'. Dáhołaqgo kaa daasołné' láńshı n'íí k'ehgo da'ágáhołaqgo nohwaa nádo'né'. 39 Ilch'ígót'aahgo na'gon'íí yee hadziigo gádaabilniid, Ya'nnee bınáá ágodiníí la' nnee bınáá ágodini lołqos néé? ágádaasdaayúgo

shá' da'ála ínłwozh yuyaa ohıldeel? ⁴⁰ Bılch'ígót'aahıı bılch'ígó'aahi doo yıtısgo at'éhi at'éé da: áiná' daakówa nł't'éégo kol ch'ıdaakost'aayúgo, áı bıl ch'ígó'aahıı ga'ách'ıt'éé daach'ıleeh. ⁴¹ Hat'ıı bıghá nık'ısın bınáá yuñe' tsjálch'ıséę sıtáanıı hí'ıı, áiná' nıhıı nınáá yuñe' tsj nchaahi sıtáanıı doo hí'ıı da? ⁴² Ni nınáá yuñe' tsj nchaahi sıtáanıı doo hí'ıı daná', hat'ıı bıghá nık'ısın gáññıı, Shık'ısın, áı tsj álch'ıséę nınáá yuñe' sıtáanıı ná haosıtııh? Ni nzhqó ádn'ıni, ıłtsé nınáá yuñe' tsj nchaahi sıtáanıı hatııh, áık'ehgo nł't'éégo go'ıı nleeego, ániıta nık'ısın bınáá yuñe' tsj álch'ıséę sıtáanıı bá hatııh. ⁴³ Tsınt'áni nł't'éhihıı doo nest'án dénchq'ehıı baa dahnándahi at'éé da; ła'ıı tsınt'áni dénchq'ehıı nest'án nł't'éhihıı doo baa dahnándahi at'éé da. ⁴⁴ Tsınt'áni dała'á hentııgo nest'án baa dahnándahıı bee bıgózı. Fıgs doo hosh baa ndaach'ıhıniıhıı at'éé da, ła'ıı dasts'aa'ıı doo hosh dıwozhıı baa ndaach'ıhıniıhıı at'éé da. ⁴⁵ Nñee nł't'éhihıı bıjıı yuñe' nł't'éégo goz'aanıı bıch'á'gé' nł't'éhihıı zhá bee hagowá; áiná' nñee nchq'ıı bıjıı yuñe' nchq'go goz'aanıı bıch'á'gé' nchq'ıı zhá bee hagowá: hago'at'éégo yách'ıłtı' shıñıı kojıı yuñe' hago'at'éégo goz'aq shıñıı bıch'á'gé' ách'ıniıhıı at'éé.

⁴⁶ Hat'ıı bıghá, SheBık'ehń, sheBık'ehń, daashiłdoñııgo shıch'ı' ádaadoñııná' da'ánohwıłdışñııy doo ádaanoł't'ee da? ⁴⁷ Dahadıń shaa yááñh shıyésts'aqgo shıyıtı' yıkısk'eh at'ééhń, díı k'ehgo ako at'éhi at'éé: ⁴⁸ Nñee yúyahgo haqogéedgo tséé bıká' bıgowá: áık'ehgo tú ıdeızoolgo bıgowahıı bıdıłk'ol ndı doo hago adzaa da; nłdzılgo tséé bıká' ágolzaahıı bıghá. ⁴⁹ Áiná' dahadıń shıyésts'aq ndı doo yıkısk'eh at'éé dahń, díı k'ehgo ako at'éhi at'éé, nñee bıgowá dá sái zhá yıká' ágodlaa, doo tséé bıká' dahgoz'aq dago; áı gowahıı yıch'ı' tú ıdeızoolgo dagoshch'ı' nangóngo'; áık'ehgo aanábıgot'ııł gozlıı.

7

¹ Jesus nñee bıdaayésts'aanıı aqł yıch'ı' nyánłtı'ná' Capérnaum golzeeyú óyáá. ² Silááda dała'n gonenadıń bınant'a'ıı yána'ızııdı bıł nzhónı nezgaıgo dak'azhá datsaah lé'e. ³ Nant'ánhıı Jesus yaat'ınzıgo nñee Jews yánadaazını Jesus bıch'ı' odais'a' gáñııgo, Yushdé', kú nñángo shá na'ızııdı shá nánłzııh, daabıłdoñııh. ⁴ Áık'ehgo Jesus yaa hıkaıgo nádaayokaqahgo gádaañıı, Díı áłñııhıı bá áńdle'go dá bık'eh: ⁵ Bıl daanjqoqo ha'ánálzéh goz'aanıı nohwá ágola. ⁶ Áık'ehgo Jesus yıl onákai. Nant'ánhıı bıgowá t'ah bıch'ı' hıkahná' nant'án bı'téké Jesus bıch'ı' hıl'aad gáñııgo, ShiNant'a', nıch'ı' nagónt'ogıı bıghá dáko akú nódáh hela'; shıgowá yuñe' ha'ánáhgo ndı doo bık'eh sıtıı da: ⁷ Naa nsháhgo doo bık'eh sıtıı da nshıı bıghá doo dashıı naa nıyáá da: déhadzııhgo ndı shána'ızııdı nádzııh ndı at'éé. ⁸ Shıı áldó' shınant'a' golıı, shıhıı silááda bá nansht'aa, dała'á, Dahnnáh, bıłdışñııyúgo dahdıgháh; ła'ıı, Yushdé', bıłdışñııyúgo shaa hıgháh, ła'ıı shána'ızııdı, Díı áńle', bıłdışñııyúgo áı áıle'. ⁹ Jesus áı yıdezt's'aqaná' dé bıł díyagodzaago, nñee bıké náseełıı yıch'ı' adzaago gáyıñıı, Gánohwıłdışñıı, Israel hat'ı'ı bıtahıı ndı doo hwaa hadń díı k'ehgo bı'odla' golıı baa nsháh da. ¹⁰ Jesus yıch'ı' oda'ıs'a'ıı gowayú nákaná' nezgai n'ıı nł't'éé náslııgo yaa nakai lé'e.

¹¹ Áı ıskáq hık'e Jesus kıh gozñıl, Nain golzeeyú óyáá; bıtsılke'yu ła'ıı nñee yıl okai. ¹² Áı kıh gozñıl ch'ıná'ıtıh goz'aanıı yıch'ı' hıgaalqo, nñee éđıhı ch'ıdaach'ılteeh lé'e, bımaa itsaaná' dabıı zhá bızzaahzé ishkıın dała'áhi; áı ısdzánhıı nñee ıáqo yıl náseeł lé'e. ¹³ Jesus yılts'aqaná' bıjıı nñııhgo gáyıñıı, Doo nchag da. ¹⁴ Jesus yaa nyáágo tsılhwón yedolchııdo, tsılhwón daayo'aakıı

daahizí'. Áíge' hadziigo gáníí, Shik'isn, nádndáh, nildishnii. ¹⁵ Édihgo sitíí n'íí nezdaago yaltí' nkegonyaa. Áík'ehgo Jesus isdzánhíí bizhaazhé yaa náánítíí. ¹⁶ Nnee dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzigo gádaanii, Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi ízigo at'éhi nohwitah silíí; la'íí, Bik'ehgo'ihí'nań nnee hayihezníí yaa nyáá. ¹⁷ Judéa dágoz'ąą nt'éégo, la'íí binaayú daagotahyú Jesus nt'éégo baa ch'inií lẹ'e. ¹⁸ John bitisłke'yu dıí áńagot'ıdıı dawa yaa bil nadaagosnı'.

¹⁹ John bitsıłke'yu naki, Yushdé', daayılñnıdná' gádaayılñnı, Jesus bich'ı'yú doł'aashgo gádołñı', Ya' ni higháhi n'íí áńt'ıı née? dagohıı la'ı biká daadéet'ıı née? ²⁰ Nnee nakihıı Jesus yaa n'áázhgo gádaabilñnı, John Baptize ágole'ıı nich'ı' nohwides'a, gánilñ'nıihgo, Ya' ni higháhi n'íí áńt'ıı née? dagohıı la'ı biká daadéet'ıı née? ²¹ Yaa n'áázhná' Jesus nnee láągo náyihılzii, kah iltah at'éhi yaa nakaihıı áldó', spirits nchọ'i biyi' daagolıınıı bá hanesdzood; la'ıı bınáá ádaagodınıı daago'ıigo ányaidlaa. ²²⁻²³ Áík'ehgo áı nnee bich'ı' hil'aadı gáyılñnı, John bich'ı' nádoł'aashgo dıı hoł'ıınıı la'ıı disołts'aanıı baa bil nagolñı': bınáá ádaagodıh n'ıı bınáá áńagodle', doo nadaakai da n'ıı náhıkáh, nnee lóód doo ínádıh dahi yaa nadaakai n'ıı nt'éégo áńadaidle', bijeyı' ádaagodıh n'ıı da'ıdits'ag áńadaidle', nanezna' n'ıı naahıkáhgo áńadaidle', tédaat'ıyehıı yati' baa gozhónı bee bich'ı' yáda'ıtı'.

²⁴ Nnee John daabis'a'ıı t'ąązhı' onát'aazhná', Jesus nnee dała'at'ééhıı John yaa nagolñı'go yich'ı' yaltı' nkegonyaa gánııgo, Da'ızılıyú hat'ıı hádaadel'ııyú nasołkai? T'oh bit'ąą nteelıı bil godıyohıı née? ²⁵ Hat'ıı hádaadel'ııyú nasołkai áıná'? Nnee nt'éégo bik'e'ızláhi née? Hayıı bidıyáge nt'ééhıı la'ıı ízigo daagolıınıı nant'án golııge nadaakaihi at'éé. ²⁶ Hat'ıı láą hádaadel'ııyú nasołkai áıná'? Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'ızıidi née? Ha'aa, Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'ızıidi yıtısigo at'éhi, nohwıłdışnıı. ²⁷ Dıı bak'e'seshçıı n'ıı áń áı'ıı, Shinal'a'a nádn dısh'aa, nádn ilç'ı'gole'go. ²⁸ Gánohwıłdışnıı, Nnee daagolıınıı bitahyú Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'ızıidi doo la' John Baptize ágole'ıı yıtısigo at'éé da: áıná' Bik'ehgo'ihı'nań bilalt'áhgee daanlıınıı bitahyú hadń dázhọ doo ilıı dahıı John yıtısigo at'éé. ²⁹ Nnee dawa Jesus daidezts'aanıı la'ıı tax bich'ı' nadaahi'nııhıı John baptize ádaabızlaa n'ıı, Bik'ehgo'ihı'nań dázhọ nt'éégo at'éé, daanıı. ³⁰ Áıná' Phárisees la'ıı begoz'aanıı nt'éégo yıdaagolsını, John doo hwaa baptize ádaabızlaa dahıı bighą Bik'ehgo'ihı'nań ngon'áanıı doo hádaat'ıı dago yich'ı'ą'zhı' ádaat'ee lẹ'e.

³¹ Jesus gánıı, Nnee daaknolt'ııhıı hat'ıı bil fıshhah nıshleege baa nagoshnı'? hat'ıı bil dátełt'ee? ³² Na'ıınıih nagoz'ąągee çhągháshé dała'at'éégo ilç'ı' ádaanııgo, Tsııól bee nohwıch'ı' da'nt'aal ndı doo hwaa ch'adaashınolzhıl da, daakıdı'nııhıı bil dátełt'ee. ³³ John Baptize ágole'ıı doo bán yıyąą dago la'ıı doo wine yıdłąą dago nyaaná'; Ch'ııdn biyi' golıı, daadołñnı. ³⁴ Shıı, nnee k'ehgo Nıyááhıı, ishąągo la'ıı ishđłąągo nıyááná' gádaashıđołñnı, Áń dıchını la'ıı idłánihi, tax bich'ı' nadaahi'nııhıı la'ıı nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahıı bit'eké nlıınıı! ³⁵ Da'anıı igoyą'ıı hat'ıı ádaat'ııhıı bee bıgózıh.

³⁶ La' Phárisee nlıınıı Jesus, Shıgowayú nńáá, yılñnı. Áík'ehgo Jesus áı Phárisee bıgowayú nyaayú iyąągo nezdáa. ³⁷ La' isdzán bınchọ' láníhi áı křh goznılgee golınıhi, Jesus Phárisee bıgowayú iyąągo yaat'ınzigo tús tséé, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah yın'ąągo. ³⁸ Jesus dés'eezi yıne'gé' hıchago hızi', bınáá túhıı bee Jesus bıkee yá táyıgis nkegonyaa, bitsızıl yee k'eyıłdéh, áíge' daayıts'osge' ik'ah yaa yızıid lẹ'e. ³⁹ Phárisee yıl iyąą'n dıı isdzán at'ıınıı yo'ıigo

dabíí gádíldi'níi, Díí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nliyyúgo, díí isdzán bídilchi'íí hadń át'íí shíhíí hago'at'ée shíhíí yígótsi doleeł ni'; bincho' láníhi at'éeená'. ⁴⁰ Jesus bich'i' hadziigo gáníí, Simon, hat'íí shi nildishnii. Áík'ehgo Simon gábilnii, Ánnii, ilch'ígó'aahíí. ⁴¹ La' nnee zhaali ách'íníí nnee naki yaa yil'áá lé'e: nnee dala'á ashdla'i gonenadín zhaali, penny holzéhi, baa ha'áá, la' nneehíí ashdladin baa ha'áá, ⁴² Doo hago'at'ée go nanáda'i'nii da lé'e, da'ágát'ée ndi nzhqo yilmniid. Díí nnee nakihíí hayííhíí nnee zhaali ách'íníí itisgo bíł nzhqo gá? ⁴³ Simon hananádzii, Hayíí dážhó itisgo baa ha'áá shíhíí go'íí. Jesus gábilnii, Da'áígee ádínniid. ⁴⁴ Jesus isdzánhíí yich'i' adzaaná' Simon gáyilnii, Ya' díí isdzánhíí hí'íí née? Nigowa yune' ha'ayáaná' doo hwaa tú shikee bee tánágisíí shaa nziid da: áiná' díí isdzánhíí binaá túhíí bee shikee shá táyigisgé' bitsizilíí bee k'e'ildee. ⁴⁵ Ni doo hwaa shísínts'os da: áiná' ha'ayááge' yushde' godezt'i go díí isdzánhíí shikee daayits'os nkegonyaa ni'. ⁴⁶ Doo hwaa ik'ah shitsit'á' bídínzhizh da: áiná' díí isdzánhíí ik'ah shikee yídezhizh. ⁴⁷ Áík'ehgo gáníldishnii, Isdzán bincho' dážhó lách'íí da'izlíné bá ánálne', dážhó bíł nshqohíí bigha: áiná' hadń bincho' ayáhahíí da'izlíné bá ánálne'íí, ayáhago bíł nshóni at'ée. ⁴⁸ Jesus isdzánhíí gáyilnii, Nincho'íí da'izlíné ná ánálne'. ⁴⁹ Nnee yil da'ayaaníí gádaakíldi'nii, Hadń láhi díí, koncho'íí da'izlíné ká ánáidle'i? ⁵⁰ Jesus isdzánhíí gányíldo'nii, Ni'odla'íí hasdáníttí; ich'i'gont'ée go dahnándáh.

8

¹ Áí bikédé'go Jesus kñh nagoznilyú la'íí gotahyú dahot'éhé nnee áígee daagolíníí yich'i' yati'go la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bilatt'áhgee begoz'aaníí nlt'ée go baa na'goni'íí yaa nagoln'igo nahaa lé'e: bitsilke'yu nakits'adah yil nakai, ² La'íí isdzáné spirits ncho'íí biyi' daagol'íí n'íí la'íí kakh itah at'éehíí yaa nadaakai n'íí nádaabi'dilzii lé'e'ehi yil nakai ádó', Mary, Mágdalene daalch'íníihi, ch'i'idn gosts'idn biyi'gé' hakaihi, ³ La'íí isdzán Jóanna, nant'án Hérod bikñh yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; la'íí Susanna, la'íí isdzáné doo alch'idé dahi, ádó' yil nakai, áí isdzánéhíí bíyéehíí lahzh'i' Jesus yee yich'odaazni'.

⁴ P'ánigé' kñh nagoznilgé' nnee láágo Jesus yaa nántsáá, áígee na'goni'íí yee yil ch'ígó'aahgo gáníí: ⁵ K'edileehíí yil ke'go k'edileeyú óyáá: K'edileege k'edilziú la' itín bahyú nanehezdee; áí la' nnee yiká' naskai, la'ihíí dló' nádaihezlaa. ⁶ La' k'edilziú tséeká' nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'i' daan'nago nádaahisga, doo nlt'ée go godit'oodyú hadaazhjeed dahíí bigha. ⁷ La'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí ighántsáágo nadaistseed. ⁸ La' k'edilziú leezh nlt'ée yú nanehezdee, áí zhá hadaazhjeedgo dala'á gonenadín bitisyú ánálzaa. Ałł nagosni'ná' gánniid, Hadń bijeyi' golíníí iyésts'áá le'. ⁹ Bitsilke'yu nabídaadikidgo gádaabíhíí, Ich'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwil nádaagosínlni'íí hat'íí niigo ánnii? ¹⁰ Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ bilatt'áhgee begoz'áni doo bigózi da n'íí nohwíí bídaagonokñhgo nohwaa daagodest'áá: áiná' la'ihíí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí zhá bee bíł na'goni'; áík'ehgo dédainel'íí ndi doo daayo'íí da doleeł, la'íí dédaids'ag ndi doo bíł ídaagozi da doleeł. ¹¹ Ich'ígót'aahgo na'goni'íí hat'íí niigo ádishnii shíhíí baa nohwil nagoshni': K'edilziíhíí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' at'ée. ¹² K'edilzií itínyú nanehezdee n'íí áí nnee yati' daidezts'áá, ndi ch'i'idn nant'án nyáágo yati' bijíí yune' benagoz'aaníí bich'á' náyihezlaa'íí ádaat'ee, doo da'osdlaágo hasdákai dahíí bigha. ¹³ K'edilziú tséé yiká' nanehezdee n'íí nnee bíł daagozhógo

daidezts'aa; áiná' t'oh bikeghad ádjíhíí k'ehgo ádaat'eego, dét'íhézhi' yati' daayodlaa, áiná' nabída'dintaahgee t'aaqzhí' nanánihidéh. ¹⁴ K'edilzií hosh biyi' nanehezdee n'íí nnee yati' daidezts'aa, ndi dahikáhyú n'í'godszáú biká' ágot'eehíí, íziso go'í'íníí, lá'íí gonedliiníí zhá yaa natsídaakeesíí ádaat'ee, áik'ehgo doo nest'á' goleeh da. ¹⁵ K'edilzií leezh nkt'éeyú nanihezdee n'íí yati' daidezts'aa'ndá' daabijíí nkt'éhi biyi' yuyaa yati' ich'iyoltaq', áik'ehgo nest'á' nkt'éehíí yint'áq' dayúweh yaa hikaahgo.

¹⁶ Doo hadn' ik'ah kq'íí yidit'laadgo dahat'íhita yit'ááh ch'aanáid'íí da, dagohíí doo kástíné yit'ááhyú nyit'ááh da; áiná' ik'ah kq'íí biká' dahnásil't'áhé yiká' dahyi'aah, áik'ehgo hayíí ha'áhikáhníí áí kq'íí yee daago'íí. ¹⁷ Dawahá nan'í' n'íí ch'í'nah ádoln'íí; dawahá doo hit'íí da n'íí bigózihgo hit'íí doo. ¹⁸ Áí bighá da'dots'agíí nkt'éégo ídaayesólt's'aa: dahadn' íyést's'aaqgo ígo'aahn' bigoya'íí itisgo baa nádo'né'; áiná' dahadn' doo íyést's'aa dahn', ayáhágo ígo'áq' n'íí ndi bich'á' da'íííí nádodleel.

¹⁹ Jesus bimaa lá'íí bik'isyú bílgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'iláqahíí bighá doo hago'at'éégo baa hikáh da lé'e. ²⁰ Nimaa lá'íí nik'isyú bílgo naa hikáh hádaat'ííhíí bighá dadányú nadaazí, daabilch'inníid. ²¹ Jesus hadziigo gáníí, Bik'ehgo'íhi'nañ biyati' yidezts'aaqgo yikásk'eh ádaat'eehíí shimaa lá'íí shik'isyú ádaat'ee.

²² Láh jjií Jesus tsina'eehíí yeh hiyaa, bitsilke'yu bílgo: bitsilke'yu gádaayílníí, Noo', hanaazhí' nohwíl nada'do'éeel. Áik'ehgo bíl dahda'n'eeel. ²³ Bíl da'o'ohyú Jesus ílhaazh lé'e: áigé' dát'éégo deshch'iidgo tú nádidáh siljigo tsina'eehíí bidaadesk'olgo íngodzid lé'e. ²⁴ Áik'ehgo Jesus ch'ínádaabisidgo gádaabiln'íí, NohweBik'ehñ, nohweBik'ehñ, k'azhá tétt'áh nohwíl ogo'eeel. Áik'ehgo ch'ínádzidgo nch'iidíí lá'íí tú hashkeego nádidáhíí yich'í' hadziigo óch'iidgo nkenághelto'. ²⁵ Jesus bitsilke'yu gáyílníí, Hago'at'éégo nohwi'odla'íí doo bada'ohíí da? Tsídaadolyiz lá'íí bíl díyadaagot'eeego gádaahíid'níí, Hago'at'éégo láq, díí nneehñ tú lá'íí nch'iidíí ndi da'áyílnííyú ádaat'ee!

²⁶ Gadarénes daagoljyú Gálílee bínaazhí'yú bíl nada'diz'eeel. ²⁷ Jesus tsina'eehíí yiyi'gé' háyáágo k'íh goznilgé' nnee lá' doo áníiná' godezt'í'go ch'iidn' biyi' golíni baa nyáá, áñ bidiyágé da'ádíhgo nagháhi, nnee lena'níííí goz'aayú gólíni, doo k'íh biyi' da. ²⁸ Jesus yiltsaa'ná' nádidilghaazhgo yiyahzhí' hayaa adzaago, nawode gáníí, Hago láq' áshíle'go ánt'íí, Jesus, Bik'ehgo'íhi'nañ da'tiséyú at'éhi biYe' n'ííni? Nánoshk'aaq, shiniigodoléh hela'. ²⁹ (Jesus spirit ncho'íí ak'iná' gáyílníid, An biyi'gé' hannáh. Doo ách'ídn ch'iidn'íí nabih'eslaa da: besh' hishbizhíí lá'íí kokee bee k'ínádaach'íkt'óhíí bee k'íbi' dest'óq, ndi k'íbi' dest'ooníí nyihidziizgo ch'iidn' da'iljyú onábinyo'.) ³⁰ Jesus nabíidk'idgo, Hat'íí honlzéé? bílníí. Shíí Láni honszee, nniid: ch'iidn' doo ach'íde' biyi' oheskai dahíí bighá. ³¹ Jesus nádaayok'aaqhgo, Doo yúyahgo o'í'ányú dokáh nohwíldon'íí hela', daanníid. ³² Áígeé dzilyú góchi da'ayaqgo nanásé': ch'iidn' Jesus nádaayok'aaqhgo gádaanníí, Góchi behokáh. Áik'ehgo Jesus yaa goden'áq. ³³ Áik'ehgo nneehíí yiyi'gé' hakaigo góchi nanásé'íí yiyi' oheskaigé' túnteel sikaaníí yeh náksáqgo hayaa nádnk'ígo tú yil daadesdzí. ³⁴ Góchi yinádaadéz'íí n'íí díí ágodzaahíí daayiltsaa'ná' nádnk'ígo, k'íh goznilyú lá'íí bínaayú gotahyú yaa nadaagosn'í. ³⁵ Nnee bíl nada'gosn'íí áí ágodzaahíí dainel'jyú oheskai lé'e. Jesus yaa hikainá' nnee ch'iidn' biyi' golíí n'íí Jesus bikeeyú sidaago daayiltsaa, áí nneehíí ch'iidn' biyi'gé' haheskaigo k'adíí bíini' golíígo

bidiyágé gólíigo sidaan, áik'ehgo ndaaldzid lé'e. ³⁶ Nnee biñáál ágodzaahí hago'at'éégo nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailziíhú yaa nadaagosni'.

³⁷ Nnee Gadarénes daanliiníi bini'yú daagolínihíi dawa ndaaldzidhíi bighą Jesus, Nohwich'ą'zhj' dahnnáh, daayihni; áik'ehgo tsina'eehíi yeh nádzaaگو t'ąqzhj' bil oná'íéel. ³⁸ Nnee ch'iidn yiyi'gé' hanalsąą n'íi nábokaąhgo, Nił nádósh't' aash, ni: áiná' Jesus t'ąqzhj' onábil'a', gáníigo, ³⁹ Nigowayú nádndáhgo Bik'ehgo'ihí'nań hago nt'éégo ánániidlaahíi baa nagólni'yú. Áik'ehgo Jesus hago nt'éégo ánániidlaahíi kłh dągoznil nt'éégo yaa nagólni'go anádaat. ⁴⁰ Jesus hanaayú bil naná'dez'eelná' akú nnee ląągo biba' dała'at'éégo Jesus baa nyááhíi yaa bil daagozhqó lé'e.

⁴¹ Nnee la' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánátséhíi yebik'ehń, Jesus yaa nyáá lé'e; yiyahzhj' hayaa adzaago náyoqaąhgo gáníi, Shigowayú řńáh: ⁴² Bizhaazhé dała'áhi it'eedn nakits'adah shj bil łegodzáhi k'azhá datsaahíi bighą ánií. Jesus higaalyú nnee daabiljizh lé'e.

⁴³ Áígee isdzán dił bighánłíigo nakits'adah bil łegodzáhi itah lé'e, dawahá biyéé n'íi izee nant'an yich'j' nayiheznil ndi doo hwaa la' nábilziih da. ⁴⁴ Áń Jesus yine'gé' ninyaago bi'íi bidá'yú yedelniih: dagoshch'j' dił bighánłíi n'íi esđjíd. ⁴⁵ Jesus gáníi, Hadń shedelniih? Nnee baa náńtsąąhíi, Nohwíi doo hwaa ádaahit'j' da, daanniidgo, Peter la'íi ył nakahíi Jesus gádaayihni, NohweBik'ehń, nnee ląągo nińaayú náńtsąągo daalijizh, hat'íi bighą, Hadń shedelniih? nńii, áiná'? ⁴⁶ Jesus gáníi, Shinawodíi lahzhj' shich'ą'zhj' adzaahíi bighą hadńshj shedelniihgo bigonsj. ⁴⁷ Isdzánihií doo nant'j' dago yígolsjđdná' tsídolyizgo diłidgo Jesus yiyahzhj' hayaa adzaago hat'íi bighą Jesus yedelniih shjhií, la'íi hago'at'éégo dagoshch'j' nábi'dilziihíi nnee dawa yináál nagosni' lé'e. ⁴⁸ Jesus isdzánihií gáyihni, Shilah, nił gozhqó le': ni'odłaj' nt'éégo ánániidlaa; ilch'j'gont'éégo dahnáđndáh.

⁴⁹ Áígee t'ah yałti'ná' Jews ha'ánátséhíi yebik'ehń bigowągé' nnee la' baa nyáágo gábilni, Nitsi' daztsąą; Jesus doo dayúweh nańł'og da. ⁵⁰ Jesus díi yidezts'ąągo gáníi, Doo nńłdzid da: onđłąągo zhą nitsi' nń'ée nádodleeł. ⁵¹ Jesus gowayú nyáána' Peter, John la'íi James bilgo la'íi it'eedn daztsaanihií bitaa la'íi bimaa zhą bil ha'ashkáh, nńiid lé'e. ⁵² It'eedn n'íi nnee dawa baa daachag la'íi baa ch'aadaaneshzhil: áiná' Jesus gáníi, Doo daachag da, it'eedn doo daztsąą da, daazhógo alhoshgo at'éé. ⁵³ Ái bighą nnee dązhqó baa daadloh, it'eedn da'anii daztsąą yidaagołshíi bighą. ⁵⁴ Jesus nnee dała'adzaahíi, Ch'inołkáh, daayihniidná' it'eedn bigan yiltsoodgo gáyihni, Shina'ilj', nádndáh. ⁵⁵ Bi'ihí'na' nágosđłigo dagoshch'j' nádiidzaa lé'e: áígé' Jesus, Bá'dońé', ni. ⁵⁶ Bitaa la'íi bimaa bil diyadaagot'ee: áiná' Jesus gábilni, Díi ágodzaahíi hadń baa bil nadaagołni' hela'.

9

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi dała'áyúilago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagolłigo yedaabik'ehgo, la'íi kah iltah at'éehíi yaa nadaakaihií nádaayilziihgo yaa daagodez'ąą. ² Áíge' Bik'ehgo'ihí'nań bilatt'áhgee begoz'aaníi yaa nadaagólni'go, la'íi daanezgaihií nádaayilziihgo odais'a'. ³ Áígee gádaabilni, Desołkaiyú doo hat'íi daalné'go da, gish, izis bena'iltinií, bán, dago-híi zhaali; doo íicho naki nadaańilgo da. ⁴ Dahayú gowągee ha'álkaígee, łahyú nádesołkaizhj' da'áígee nasółtąą le'gá. ⁵ Dahadń doo nádaanohwidłteeh dayúgo

dahdołkáhgo nohwikee baq leezhíi baa daalhaal, áí bee doo hádaanohwit'íi dahíi bígózih doo. ⁶ Áík'ehgo dahdikaigo daagotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolní, la'íi dahayú nakaiyú náda'ihiliziih lé'e.

⁷ Hérod nant'án Jesus ánát'íi dawa yaat'inzigo, hadnshá' ádaayihni, nzi lé'e, la', John daztsaagé' naadiidzaago án át'íi, daaniihíi bigha; ⁸ La'ihíi, Elías n'íi nádzáá, daanii; la'ihíi, Doo ániná' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi naadiidzaahi at'íi, daanii. ⁹ Hérod gánniid, Shí la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadń ląáhi áiná', díń dá baa idists'ag nt'ée? Áík'ehgo Jesus yilśéh hát'íi lé'e.

¹⁰ Odais'a' n'íi nákaigo hago ánádaat'íi n'íi Jesus yil nadaagosni'. Áigé' anahyú da'izliyyú, qih goznil Bethsáida holzéhi ba'ashhahyú yil okai lé'e. ¹¹ Áiná' nnee yidaagolsiidgo biké' onalsáá: áík'ehgo Jesus baa bil gozhógo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanú yaa bich'í' yakti', la'íi hayú nádaabi'diliziih hádaat'íini nádaayilzii lé'e. ¹² O'í'áázhi' godeyaayú nakits'adahíi Jesus gádaayihni, Ai nnee dała'at'ééhíi dahayú gotahyú nádaadn'áá, dahayú njeehíi nádaagodi'aahgo, la'íi dahat'ihíta daiyaanú yiká daadéz'íiyú; kú da'izliyyú nahétaqahíi bigha. ¹³ Áiná' Jesus gádaabihni, Nohwihíi bá da'domé'. Áík'ehgo gádaanii, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá nadaahii'né', lóg dánakiyé bilgo; díi nneehíi dawa idán bá nadaahiilnihyúgo zhá bá da'n'é'. ¹⁴ Nnee dała'at'ééhíi ashdladn doo náhótag dayú hilt'ee lé'e. Jesus bitsilke'yu gáyihni, Nnee dała'at'ééhíi ashdladingo il'anigo dinolbiih daabilđolnih. ¹⁵ Ágádaanniidná' nnee dawa dinezbiih. ¹⁶ Áigé' Jesus bán ashdla'ihíi lóg nakihíi bilgo náidmné'go hadag déz'íigo ya'ahénzigo oskaqdná' ilk'idaizlaad, áigé' bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo. ¹⁷ Áigee nnee dawa da'iyáqgo náda'isdjíd lé'e: áigé' ch'ékaadú táts'aa nakos'adah bik'ehgo nádaach'ihézlaa.

¹⁸ Lah Jesus dasahn okqah, bitsilke'yu zhá bil naháztqago; áigé' Jesus bitsilke'yu nayidilkidgo gádaabihni, Nnee hadń át'íi daashihni? ¹⁹ Áík'ehgo gádaabihni, La' John Baptize ágole' n'íi daaniihni: la'ihíi Elías at'íi; la'ihíi doo ániná' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi daztsaagé' naadiidzaahi at'íi daaniihni. ²⁰ Jesus gánádo'niid, Nohwihíi hadń át'íi daashidolnih? Peter gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań Ats'áltini, Christ holzéhi, ánt'íi. ²¹ Bitsilke'yu ndzilgo yich'í' hadziigo gáyihni, Hadń áí bil nadaagolní' hela'; ²² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, doo ach'idn shiniigodilne' da, Jews yánazini, okqah yeeadaabik'ehi bánadaant'aahi, la'íi begoz'aanú ye'ik'eda'ılchíhi doo hádaashit'íidago shidizideená taagi jii hilehgo naadishdáh.

²³ Dawa yich'í' hananádziigo gánádo'niid, Dahadń shiké' dahdigháh hát'íiyúgo ídaayo'nahná' dajii biigha bitsi'ılna'áhi dahyidotiihgo shiké' dahdowáh. ²⁴ Dahadń bi'ihí'na' yaa bil goyééhń, áí bich'á' da'izlii hileeh: áiná' dahadń ídaayis'nahgo shíi shigha bi'ihí'na' da'izlii silii'n, án ihí'naa doo ngonel'áq dahíi yee hiina doo. ²⁵ Ni'godsán dągoz'ąq nt'éeego ch'ist'íiná' koyisizini da'izlii siliiigo ch'a'och'ítizhyúgo, áí hat'íi bich'á'gé' ch'it'íih? ²⁶ Hadń shik'e ídaayándzihíi la'íi shiyati' yik'e ídaayándzihíi, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, aldó' nánshdągo bik'e ídaayánsdzí doo, shich'á' idindláádgo, shiTaa bich'á' idindláádíi la'íi binal'a'á yaaká'yú daagolínii dilzini bich'á' idindláádíi bee shich'á' idindláádgo. ²⁷ Shíi da'aniigo nohwil nadaagoshni', kúgee

nadaaziiníí lá' dá doo da'itsaahíí dailíhé Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago daayiłtséh.

²⁸ Díí ánniidíí dáshí tsebískaaqgo Peter, James, lá'íí John bíłgo, Jesus yíł okai l'é'e, dził n'ááyú okaq̄yú. ²⁹ Jesus okaq̄hná' binihiíí łahgo at'éégo silíí, bidingáhíí dázhó lıgaigo bik'ina'didlaad silíí. ³⁰ Áıgeee n̄nee naki, Moses holzéhi lá'íí Elías holzéhi Jesus yíł yádaakti' silíí: ³¹ Áı n̄neehíí dázhó bich'á'idindláad silíí, áıge' Jesus datsaah doleeíí yaa yádaakti', Jerúsalemýú áne'ihí. ³² Peter lá'íí yíł nakaihií dázhó bíł daanzıí: ndi t'ah daadez'ı́ıná' Jesus bich'á'idindláadgo lá'ıí n̄nee naki yíł nadaazı'ıí daayiłtsaa. ³³ Áı n̄nee nakihíí Jesus yich'á'zhı'go dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'ı' hadziigo, SheBik'ehń, kú nkaihií nohwá nłt'éé: chagosh'oh taagi ádaagohiidle'; lá' ni ná, lá'ihíí Moses bá, lá'ihíí Elías bá, ńii l'é'e: dá doo natsekéese da. ³⁴ T'ah yałti'ná' yaak'os biká' dahiyaa l'é'e: biyaa nágonahgo tsídaadolyiz. ³⁵ Áı yaak'os biyi'ge' yati' yidests'aa, gánıigo, Díıńko shiYe' shıł nzhóni: hódaaoyłts'aa. ³⁶ Áıhıí q̄al yałti'ná' Jesus dasahn daayiłtsaa. Bitsilke'yu díí ágodzaahıí nadainł'ı'ı'go doo hadń yíł nadaagosńi' da.

³⁷ Áı iskaa hik'e dziłge' gódah nákaigo n̄nee ląągo baa náńtsáá l'é'e. ³⁸ Áı n̄neehıí lá' nádidilghaazhgo gánıí, lıch'ıg'oaahı, nánoshkaał, shiye' shá nı'ı'ı; da'áı zhá shizhaazhéhi. ³⁹ Łahgee spirit nch'ı nabihıłaa, áıgeee dilwosh; nádinigisgo bidayi'ge' itáwosh haigháh nádleeł, áıge' biniigonłt'éégo doo bich'á'digháh da. ⁴⁰ Nitsilke'yu nádaahoshkaał hadainihiyoodgo; ndi doo hago'at'éégo da. ⁴¹ Jesus gánıí, Nohwi'odłq' édaadiłhgo dánohwıí zhá daanohwik'ehgo daalinłt'ı'ı'ı, dahónsahzhı' nohwił nahashtaa, dahónsahzhı' ląq nohwidah ánsht'ee? Yushde', niye' shich'ı' bíł nń'aash. ⁴² T'ah yich'ı' higaahná' ch'ıidn yaabıl't'e'ge' nádinigis l'é'e. Áına' Jesus spirit nch'ı'ı' nđzilgo yich'ı' hadziigo haińyood, áık'ehgo ishkiinıí náyilziigo bitaa yaa náńłt'ı'ı.

⁴³ Daakowa Bik'ehgo'ihí'nań binawodıí baa kil díyadaagot'ee l'é'e. Dawahá yaa ánát'ı'ı'ı baa kil díyadaagot'eego Jesus bitsilke'yu gáyılńii, ⁴⁴ Díí yati'ı'ı nłt'éégo ıdaasinólts'aaqgo nohwı'ı'ı yune be'ogohigháh le': shıı, n̄nee k'ehgo Niyááhıí, n̄nee baa daashich'ide'aah. ⁴⁵ Áık'ehgo bitsilke'yu Jesus hat'ı'ı ńiigo ańııhıí doo bíł ıdaagozı'ı da, doo yıdaagolst'ı da doleełgo yaa ch'ananił'ı' l'é'e: áıge' na'ódaadiłkidzhı' bíł daagoyéé.

⁴⁶ Jesus bitsilke'yu ladaadit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadń itisgo at'éhi? daahıd'ı'ıiigo. ⁴⁷ Jesus bitsilke'yu natsídaakeesıı yıgolsııdigo, chagháshé alch'ı'séshı náidnłqozgo ba'ashhahge' yinesdaago, ⁴⁸ Bitsilke'yu gáyılńii, Dahadń shizhi'ı'ı binkááyú díı chagháshéhıı náidnłt'ı'ıyúgo shıı aldó' nashidnłt'ıni at'éé; dahadń nashidnłt'ıniı shıdes'a'ń aldó' náidnłt'ıni at'éé: dahadń nohwitahyú doo ilı'ı dahıı izisgo at'éé doleeł.

⁴⁹ John gánıı, SheBik'ehń, n̄nee lá' nizhi'ı'ı binkááyú n̄nee biyi'ge' ch'ıidn haińyoodgo daahiit'ı'ıgo, Doo ágánt'ı'ı da, daabılde'ńiid; doo bíł daagohıit'ı'ı doo bíł bighá. ⁵⁰ Jesus John gáyılńii, Doo ágádaabıłdohńii da: hadń doo nch'ı'go nohwich'ı' na'iziid dahń bíł daagohıit'ıni at'éé.

⁵¹ Jesus yaaká'zhı'go nábidı'dilteeheıı biká' ngonyaaago, Jerúsalemýú digháhgo biini' łayılaa, ⁵² Áık'ehgo bádnyú bá ilch'ı'ıdaagole'go binadaal'a'á odail'a': áı Samáritans bigotahyú hikai. ⁵³ Ndi áıgee daagolııniı Jesus doo hádaayit'ı'ı da l'é'e, Jerúsalemýú deyáá daanzıhıı bighá. ⁵⁴ Jesus bitsilke'yu

John la'í James bilgo díí yídaagolsjídgo gádaanii, NohweBik'ehń, ya' yaaká'gé' ko'íí daahwiikeedgo díí nneehíí daadndlid nées, Elías adzaahíí k'ehgo? ⁵⁵ Jesus bich'í' adzaago nkdzilgo bich'í' hadziigo gádaabińii, Spirit nohwiyi'sizini hago'at'ééhíí doo bídaagonolsj da. ⁵⁶ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo nnee da'izlíí ishchiihíí bighą niyáá da, áiná' hasdáhishńiihíí bighą niyáá. Áíge' lahyúgo gotahyú onanákaí.

⁵⁷ Itínyú ch'okaahyú nnee la' Jesus yich'í' hadziigo gáníí, Dahayú anadáátyú níké' anáshdaal doo. ⁵⁸ Jesus gábińii, Ba' ndi bi'í'án daagolj, dló' yúdayú nada'inihíí bit'oh daagolj; áiná' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo hayú nsh-teehi at'éé da. ⁵⁹ Jesus nnee la'íhi gáyińii, Shiké' dahnnáh. Áí nneehíí gáníí, ShiNant'a', halaą shítaa íltsé lehishteehyú dóshą'. ⁶⁰ Jesus áí nneehíí gánáyíldo'niid, Nanezna'íí dabíí ladaahí'niil le': áiná' nihií Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí baa nagólńi'go dahnnáh. ⁶¹ Nnee la'íhi gánádo'niid, ShiNant'a', níké' dahdisháh doleel; áiná' íltsé shigowayú nádishdáhgo áígee naháztaaníí bil nanágoshńi' hik'e. ⁶² Jesus gábińii, Dahadń bengohildzisé ak'íná' yíltsoodná' t'aązhj' nádést'jín Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiní itah hileehíí doo yik'eh sitj da.

10

¹ Díí bikédé'go Jesus la' gots'idin hanayínííí bádń dá nakigo nlaago kįh nagozńilyú hayú deyaá shjyú odaihes'a'. ² Jesus gádaabińii, Nest'a' dážhó ląągo nest'a'na' nada'iziidíí doo hwoi da: áík'ehgo nest'a' yeBik'ehń bich'í' dá'okąąhgo gádaabíldońii, Nada'iziidíí ninest'a' nádaayihigeeshyú daadń'áá. ³ Dahdołkáh: ba' bitahyú dibelj bizhaazhé k'ehgo daanohwideł'a'. ⁴ Bestso bizis, izis bena'iltinií, dagohíí nohwiikee ik'e'an dahdaadołné' hela': itínyú daahokáhyú nnee da'adzaayú doo bil nadaagohi' da. ⁵ Gową yune' ha'alkaigee íltsé gádaadołńiih doleel, lch'j'gont'ééhíí díí gową yune' be'ágót'éé le'. ⁶ Nnee nt'éégo at'ééhíí áígee sidaayúgo nohwil lch'j'gont'ééhíí yil nlij doo: áiná' nnee doo hwaá ágát'éé da l'é'eyúgo, nohwil lch'j'gont'ééhíí dánohwíí nohwiyéé nádodleel. ⁷ Gową yune' ha'alkaigee, da'áígee dinołbįh le'gá, áígee dahat'ihíta nohwá daach'idiné'íí daaholsąągo, la'í dahat'ihíta nohwá náda'ch'įksjįhíí daaholdłąągo: hadń na'iziidíí bich'í' na'iniilgo goz'aą. Doo daazhógo gotahkaigo da. ⁸ Dahagee kįh gozńilgee ha'alkaigo, áígee hádaanohwich'it'jyúgo, idán nohwidáhgee daach'izné'íí daaholsąą doleel. ⁹ Áígee daanezgaihíí nádaaholsiįhgo bich'í' gádaabiłdońiił, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiní itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i'. ¹⁰ Dahagee kįh gozńilgee ha'alkaigo, áígee doo hádaanohwich'it'jį dayúgo, áígee da'itinyú nołkahgo gádaadidońiił, ¹¹ Daagonołjįgee dá leezh zhą ndi nohwiikee bídaahit'jįhíí k'eda'ildéh, áí bee doo hádaanohwił'jį da bígózįh doo, ndi díí bídaagonolsj, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiní itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i' ni'. ¹² Shíí nohwil nagoshńi', Bik'ehgo'ihí'nań yándaago'aahíí bijjį Sódóm binigodilne'íí bitisgo áí kįh gozńilíí binigodolńiił. ¹³ Korázingee daagonońiiní, nohwá góyéé doleel! Bethsáidagee daagonońiiní, nohwá góyéé doleel! Nohwítahyú izisgo áńágot'jįhíí Tyre la'í Sidongee ágágodzaayúgo, áígee daagoljinií doo áńiiná' nak'a' dich'izhé bik'inazlaaná' lch'ii yiyi' naháztaąągo binch'j' yich'ą'zhj' ádaasdaa doleel ni'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijjį Tyre la'í Sidon bitisgo nohwiniigodidołńiił. ¹⁵ Nohwíí, Capérnaumgee

daagonohiiní, yaaká'zhì'go hanohwidi'niikí, nohwí ch'iidntahzhì'go nohwidido'ni. ¹⁶ Hadn daanohwíyést'saaní shíí shíyést'saa aldó; hadn daanohwích'olaa'hií shíí aldó' shich'olaa; hadn shich'olaa'hií shides'a'n aldó' yich'oláhi at'éé.

¹⁷ Gosts'idinhí bíl daagozhó'go nákaigo gádaanii, NohweBik'eh'n, nizhi'í binkááyú ch'iidn ndi benohwí'eh. ¹⁸ Jesus gádaabihni, Ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'hií k'ehgo góda'ch'íng'go hish'í'ni. ¹⁹ Shíí t'íish la'í' ch'ígodahistas doo la' lanohwile' dago, la'í' nohwí'edaannihíí binawod bitisgo nohwinawod golí'go nohwaa godini'áá; áik'ehgo doo hat'í' nohwiní' dól'ih at'éé da. ²⁰ Da'ágát'éé ndi ch'iidn da'ádaadohniyú ánadaat'í'hií doo da'ái zhá baa nohwí' daagozhó' da le'; áiná' yaaká'yú daanohwizhi' ágolaahíí baa nohwí' daagozhó' le'.

²¹ Áiná' Jesus Holy Spirit bee bíl gozhó'go gán'niid, ShiTaa, yaaká'zhì' la'í' ni'zhì' nant'an nílini, dí' ích'ígót'aahíí n'nee daagoyá'go bíl idaagozínihíí baa ch'anank'í' n'í' mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch'í'nah áni'laahíí ba'ahénsi: da'áik'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áik'ehgo hánt'í'go ágónlaahi. ²² ShiTaa bich'á'gé'go dawa shaa hi'níi: doo hadn shíí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshíni shígó'sini at'éé da, shiTaa zhá; doo hadn shiTaa yígó'sini at'éé da, shíí biYe' nshíni zhá, la'í' dahadn shiTaa bich'í' bígóz'íhgo áshé'í' aldó' shiTaa yígó'si.

²³ Bitsik'e'yu zhá yich'í' adzaago gáyihni, Hadn hat'í' daa'í'nií daayo'inií biyaa gozhó' doleek. ²⁴ Shíí nohwí' nagoshni', doo alch'idé Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi la'í' nant'an daanlíni daa'í'nií daayí'tséh hádaat'í' ndi doo hwa' daayí'tsaa da; daado'ts'agí' daidits'íh hádaat'í' ndi doo hwa' daidezts'aa da.

²⁵ Begoz'aaní n't'éégo yígó'sini la' Jesus hat'í' nayíntaahgo gán'í'go hizí', Ich'ígó'aahí, hago ashne'go ihí'naa doo ngonel'aa dahíí bee hinsh'naa doleek? ²⁶ Jesus gání, Begoz'aaní hago'at'éégo k'e'eshchí'í? Hó'ízhii'go hat'í' ni'í'idi'níi? ²⁷ N'neehí' gání, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'eh'n níj'í dawa bee ni' nzhó' le', niy'í'siziinií dawa bee, ninawodí' la'í' ninatsekeesí' dawa bee; na'ashhahgé' gólí'nií ni' nzhó' le', dáni ídíl njó'óhí' k'ehgo. ²⁸ Jesus gánábildo'niid. Da'áigee ádí'niid: dí' bee ánt'ééyúgo hin'áá doleek. ²⁹ Begoz'aaní n't'éégo yígó'sini n'nee binadzahgee nzhó' ádí'í' hat'í'go Jesus gánáyildo'niid, Na'ashhahgé' gólí'nií n'nihií, hat'í' n'niigo ánní? ³⁰ Jesus hana'ádzii'go gání, La' n'nee Jerúsalemgé' Jeriko yuyaa higaalyú n'nee da'n'í'hi bik'idahishjeedgo dawahá bíyééhií bich'á' nádaidn'í'go yóiyahgo biní'da'dis'nihná' bich'á' onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabistí'na. ³¹ Ok'aa' yebik'ehí' áí' itín yuyaa higaalyú, áí' n'nee sitiiní' yí'tsaa, ndi lahzhin'éégo lédnyaago ch'ínyáá lé'e. ³² La' n'nee Levi hat'í'í' níni aldó' áí' n'nee sitiiní' yí'tsaa, ndi án aldó' lahzhin'éégo ya'ishhah ch'ínáná'dzaa. ³³ Áiná' la' n'nee Samáritan níni higaalyú, áí' n'nee sitiiní' yí'tsaa'go yaa nyáá; áik'ehgo yaa ch'oba'go, ³⁴ Ik'ah la'í' wine bílgo hagee bídaant'oodgee yik'í' yaa daayiziidgo yik'í'da'dis'diz, áigé' Samáritan'hií dabíí bitúlgayé yiká' dahyistí'go ná'ch'injahyú yint'í'í, áik'ehgo n't'éégo áyí'ts'í' lé'e. ³⁵ Isk'aa hik'e' bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahí' yebik'eh'í' yaa yinné' gáyihniigo, Dí' n'neeh'í' shá n't'éégo ánt'si: dí' zhaali naa niné'í' bitisyú izlí'yúgo, nich'í' naná'dihishnií, nánsdzaago. ³⁶ Áí' n'nee taagihí' hayí'hií n'nee be'nest'í'dihí' ba'ashhahgé' gólí'hií k'ehgo ábí'í'laa ínz'í? ³⁷ Begoz'aaní n't'éégo yígó'sinií gání, N'nee bíl'goch'ozbaadí. Jesus gábihni, Dahnnáh, ni aldó' ágánt'í' le'.

³⁸ Ch'okaahyú Jesus la' gotahzhì' oyáá: áígee isdzán Martha holzéhi bigowayú nyáágo, ha'ánnáh biñiigo ha'ayáá. ³⁹ Ákóne' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdaa ni'yú, biłch'ígó'aahíi yíyésts'aago. ⁴⁰ Martha láágo nabi'dint'ogo Jesus yaa nyáágo gáníi, SheBik'ehñ, ya' shik'isn doo shich'onii dago dasahn na'isiidií doo nił hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onñii, biññe'. ⁴¹ Jesus gábiñii, Martha, Martha, nani'dint'ogúí zhá láágo baa natsínkees: ⁴² Áiná' dała'á zhá ízigo ilíni; áí Mary nágodn'aq, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'né' da.

11

¹ Łahn Jesus okaqah lé'e; qal oskaqadná' bitsilke'yu dała'á gábiñii, SheBik'ehñ, da'ohiikaqahgo nohwil ch'ígon'áah, John bitsilke'yu yil ch'ígon'aq lé'ehíi k'ehgo. ² Áík'ehgo Jesus gáníi, Da'okaqahgee gádaadidoñiił, NohwiTaa yaaká'yú dahsindaahn, Nizhi'íi dilzihgo bigózih le'. Nant'an níłíhíi begodowáh. Hago'at'éégo ánniyú yaaká'yú benagowaahii k'ehgo ni'gosdzán biká'yú aldó' begodolníi. ³ Dajii biigha daahiidaanú nohwá ágonksí. ⁴ Nohwinch'ohíi nohwá da'izlíné ánandle'; nohwíi aldó' nnee nch'og'og nohwich'í' ádaadzaahíi baa nádaagodent'aah. Nanhowida'dintaah yune' onohoníi hela; áiná' nch'og'og at'ééhíi bich'á'zhì' hanánohwihi'níi. ⁵ Jesus gádaabiñii, T'É'ís'ahgo nohwíi la' dánko nit'eké bich'í' nñángo gábiñiił, Shit'eké, bán dijolé taagi shá ch'íhinhá; ⁶ Ła' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'íi bá'dishné' da. ⁷ Bigowayúne' nit'ekéhi dánko gánidñiił, Doo nashínt'og da: alk'iná' dáadítłh da'dintáq, shichaqahshé bił shiiyéed; doo hago'at'éégo nádishdáhgo dahat'íhita naa nshné' da. ⁸ Gádaanohwildishñii, Áí nneehñ nádiidáhgo nnee idókeedíi dahát'íígee yaa yiné', doo bit'ekéhił zhá bighá da, dayúweh idókeedíi bighá. ⁹ Áík'ehgo gádaanohwildishñii, Da'dolkeed, áík'ehgo hat'íi daadołkeedíi nohwaa hi'né'hi at'éé; nadaanołtaad, áík'ehgo hat'íi bika daanołtaadihíi nádaadołné'hi at'éé; dáadítłh ndaanołts'í, áík'ehgo nohwá ch'í'itłhi at'éé. ¹⁰ Hadñ idókeedñ baa hi'né'hi at'éé; hadñ nantaadñ hat'íi yika ntaadií náidiné'hi at'éé; hadñ dáadítłh nyinkts'ihñ bá ch'í'itłhi at'éé. ¹¹ Nohwitahyú la' nnee biye' golíni, biye' bán biyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? Dagohíi lóg biyókeedyúgo, ya' t'iishgo yaa yilteeh gá? ¹² Dagohíi iyézh biyókeedyúgo, ya' ch'ígodahistasgo yaa yilteeh gá? ¹³ Daanoch'og' ndi nohwichaqahshé nł'ehi baa hi'né'íi bídaagonołs'yúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwíTaa yaaká'yú dahsdaahn hadñ Holy Spirit biyókeedíi yaa yiné'hi at'éé.

¹⁴ Jesus ch'iidn doo yałti' dahíi hainyood lé'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' nnee doo yałti' da níi hadzii; áík'ehgo nnee dała'adzaahíi bił díyadaagot'ee. ¹⁵ Áiná' la' gádaañii, Ch'iidn nant'an Beélzebub holzéhi binawodíi bee Jesus ch'iidn hainihiyood. ¹⁶ Ła'ihíi nayídaantaahgo gádaañii, Yaaká'gé' godiyihgo be'ígóziníi nohwil ch'í'nah áne'. ¹⁷ Áiná' Jesus, áí nnee natsídaakeesíi yígółsigo gáyiñii, Nnee ilch'í' t'ekédaas'anihíi dabíi ilch'í' nanádaagonkaadyúgo da'izłíi hileeh; nnee dała' naháztaaníi dabíi ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú begonwáh at'éé da. ¹⁸ Áík'ehgo Satan dabíi ich'í' naná'ídziidyúgo hagosha' yebik'ehíi bínágonaał doleeł? Ni Beélzebub bee ch'iidn haniyóód daashiłdoñiihíi bighá ádishñii. ¹⁹ Shíi Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíi daanohwíye'íi hadñ bee ch'iidn hadainiyood áiná'? Áík'ehgo daanohwíye'íi ch'í'nah ádaanohwile'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi bee ch'iidn haniisoodyúgo,

da'aniigo Bik'ehgo'ihinañ nohwitahyú alk'iná' nant'aa. ²¹ Nnee nldzili yenagonkaad doleekí alk'iná' dahyoné'go bigową yinádéz'iyúgo, dawahá bíyéehí doo hago anéh da: ²² Áiná' la' nnee bitisgo nldzilihi bich'i' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagonkaadí ya'olí n'íi bich'á' náyidinniiigo nnee yitah'iniih. ²³ Hadń doo bíl gonsht'ii dahń shich'i' got'ii'hi at'éé; hadń doo bíl dała'á ná'ashdle' dahń shich'á' ts'itiiigo áile'. ²⁴ Spirit ncho'ii nnee yiyi'gé' háyááná' tú áđjhyú aanadaał, hayú hanayóolii yika ntaago; áiná' doo hagee dahíi bighá gánii, Shigowayú hagé' nýyáá n'íyú nádésdzá. ²⁵ Bigową n'íi nlt'éégo nágolzhoogo dawahá nzhoggo neheshjaayú nádzá. ²⁶ Áik'ehgo spirits gosts'idi daancho'i yil nakai, bíl bitisgo daancho'ihí, ái gową yune' yil ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áik'ehgo nnee ilséná' át'éé n'íi bitisgo at'éé hileeh.

²⁷ Jesus t'ah yakti'ná' la' isdzán dała'ách'ít'éé biyi'gé' hadziigo Jesus gáyihii, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go sínlíigo nnłbe' n'íi biyaa gozhóq doleel. ²⁸ Áiná' Jesus gánii, Hadń Bik'ehgo'ihinañ biyati' yidits'ago yikisk'eh at'ééhń, ángo biyaa gozhóq doleel.

²⁹ Nnee ląágo dała'adzaaná' Jesus gánii nágodidzaa, Dážhó ncho'go daahinolt'iihi: godiyihgo be'ígózinii yika daadéz'ii; áiná' be'ígózinii doo bíl ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nnee bich'i' be'ígózih alzaahíi zhá. ³⁰ Jonas nnee Ninevehgee daagolínii bich'i' be'ígózih alzaahíi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, daahinolt'iihi bich'i' be'ígózih doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíi bijii isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhń hiziiigo daahinolt'iihi yaa yakti'go, Shíi shitisgo daancho' ni', didoniił: án dážhó nzaadgé' nýyáá, Sólonon bigoyá' yidits'ihgo; áiná' k'adii Sólonon bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³² Aayá'iti'gee nnee Ninevehgee daagolii n'íi daahiziiigo nnee daahinolt'iihi yaa yadaakti'go, Nohwii nohwitisgo daancho' ni', daadidoniił; Nínehvehgee daagolínii Jonas yakti'go daidezts'aqaná' bincho'ii yich'á'zh'i'go ánaadaaszaa; áiná' k'adii Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³³ Doo hadń ik'ah k'oy'ii yiditłaadgo nagont'iyú nyilt'áah da, dahoghí doo táts'aa yil yaa nyl'aah da, áiná' ik'ah k'oy'ii biká' dahnásił'áahyú daach'ilt'aah, áik'ehgo hayii ha'áhikáhií ái k'oy'ii daayo'ii doleel. ³⁴ Kináá'íi kits'í bik'oy'í at'éé: kináá nlt'ééyúgo kits'í dahot'éhé bik'oy'í golíni at'éé; áiná' doo nlt'éé dayúgohíi kits'íhií dahot'éhé dilhihi at'éé. ³⁵ Áik'ehgo ádaagots'idzaq, dahyúgo kiyi' ná'dindíin n'íi kich'á' dilhił nádleeł. ³⁶ Kits'í dahot'éhé biyi' adindíinyúgo, hayú doo dilhiłgo baa dahgoz'aq dayúgo, kits'í dahot'éhé bich'á'idindíin doo, ik'ah k'oy'ii bich'á'idindíinhií k'ehgo.

³⁷ Jesus t'ah yakti'ná' Phárisee nlihihi, Shił ináá, bilhii: áik'ehgo Jesus itah iyaqgo nezdaa. ³⁸ Jesus Phárisees bi'at'e'hií k'ehgo dá doo táadígisé itah iyaqgo nezdáago Pháriseehíi bíl díyagot'ee lé'e. ³⁹ Jesus gábilhii, Nohwii Phárisees daanołni, idee la'íi its'aa biká'yú zhá táadaalgis; áiná' nohwii'yú aadaach'ihii'nihií la'íi daancho'íi zhá begoz'aq. ⁴⁰ Nohwii doo daagonoksáni da, hadń nohwits'í áyílaahn shá da'án nohwii'yíhií addó' áyílaa? ⁴¹ Dawahá nohwii' biyi'gé' nlt'ééhíi nnee bá daadołné'; áik'ehgo dawahá nohwá nlt'éé doleel. ⁴² Phárisees daanohíi, nohwá góyéé doleel! t'oh mint holzéhi, la'íi rue holzéhi, la'íi t'oh íłah at'ééhíi dágonenanyú ík'é'niłgo dała'á Bik'ehgo'ihinañ baa nádaalné', áiná' nlt'éégo ágot'eehíi doo bikisk'eh ádaanoł'tee da, Bik'ehgo'ihinañ bil'ijóónii doo baa natsídaalkees da: ái bee ádaanoł'tee doleel ni', la'ihíi doo baa daayołnah dago. ⁴³ Phárisees

daanołini, nohwá góyéé dolee! nohwíi Jews ha'ánálséh nagozñil yune' nnee íziso ádaat'eehíi dahnádinbìhyú itah dahnasółtaago zhá, ła'íi nahi'niih nagoz'ąayú nohwich'i' ádaach'ñiigo nohwil daagozhó. ⁴⁴ Begoz'aanii ye'ik'eda'ılchíhi ła'íi Phárisees daanołini, daanołshqo ádaagonołini, nohwá góyéé dolee! le'ch'izhjeegii doo daat'ii dahii ga'ádaanoł'tee, ái le'ch'izhjeegii biká' ch'ich'ihikáh, dá doo bídaagoch'ılsiného.

⁴⁵ ła' Jews bich'i' begoz'aanii nł'éeego yígólsini Jesus gáyihñii, ıłch'ıgó'aahii, ágánñiyú nohwíi aldó' ánohwihñii. ⁴⁶ Jesus gánii, Begoz'aanii nł'éeego bídaagonołsini, nohwíi aldó' nohwá góyéé dolee! heeł ndaazi nnee biká' dahda'oholheeh, áiná' nohwihii dážhó da'ayáhágo ndi doo bich'odaahñii da. ⁴⁷ Nohwíi nohwá góyéé dolee! nohwitaa n'ii Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi nadaistseedi le'shijeegii biká' dahat'ihíta bee bínadaach'ılñihii ádaagołe'. ⁴⁸ Nohwitaa n'ii ánadaat'ıjł n'ii nohwil dábił'ehgo ch'ı'nah ádaat'ıj: daanohwitaa n'ii Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidii nadaistseed, nohwíi le'shijeegii biká' dahat'ihíta bee bínadaach'ılñihii ádaagołe'. ⁴⁹ Ái bighá Bik'ehgo'ihinań bigoyá'ıi gánñiid lé'e, Binkááyú nada'isiidii ła'ıi shinadaal'a'á koch'i' daadish'aa, ła' nadaach'ıłtseed dolee, ła'ıi biniidaagoch'idile' dolee: ⁵⁰ Áik'ehgo ni'gosdzán alzaagé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi dawa bidil nada'ıjóóıi, daalinolt'ıjıi bik'izh'i' didot'aal. ⁵¹ Ábel zesdijgé' Zekariás zesdijzh'i' nnágot'i'go, Zekariásıi bech'okąahii biká' dahnási'nikii goz'aanii ła'ıi kñh biyi' da'ch'okąahii bigizhgee daztsąą lé'e: da'aniı ádaanohwildishñii, daalinolt'ıjıi bik'izh'i' didot'aal. ⁵² Begoz'aanii nł'éeego bídaagonołsini, nohwá góyéé dolee! nohwíi igoyá' bich'i' bená'igisé nádaadołtaq: nohwíi doo ha'alkáh daná' nnee ha'akáh dolee n'ii t'ąazh'i' ádaanołsı. ⁵³ Jesus ágánııná' begoz'aanii ye'ik'eda'ılchíhi ła'ıi Phárisees daanłini bá daagoshchıjıdgo łaqago nayıdaadilkid: ⁵⁴ Yá nakıda'ıl'áago, k'izé hadzii daanzıgo, dahat'ihíta yik'izh'i' daidi'aahii bighá.

12

¹ Dii bee ánagot'ıjłná' nnee doo náhółtag dayú dała'adzaago dážhó daalıjizhná' Jesus bitsilke'yu ıłtsé gáyihñii nkegonyaa, Phárisees daanłini binchó'ıi bán benilzoolé ga'at'ehi baa daagonołsąą, ái nnee binadzahgee nzhóni ádaadil'ini at'ée. ² K'ad dawahá bıl le'izkaad n'ii ch'ı'nah ádolñii; ła'ıi k'ad dawahá nanlı' n'ii bigózihgó ádolñii. ³ Áik'ehgo godilhiyú hat'ıi daadołñii n'ii got'ıjzh'i' didots'ıjł; kñh biyi' yune' dataqnégo hat'ıi daadołñii n'ii kñh biká'gé' didots'ıjł. ⁴ Shit'ekéhıi, gádaanohwildishñii, Hayıi kits'ı nadaıłtseedná', bikédé'go doo hago ádaanéh dahii doo bédaaldzid da. ⁵ Shıi nohwil nadaagoshñi' hadń bédaaldzid: ich'izishiiniı bikédé'go ch'iidn biko' dıłti' yuyaa kaa o'ılkaadıı án bédaaldzid; gánohwıldishñii, án bédaaldzid. ⁶ Ya' dıq'dichiné ashda'ı zhaali hich'é naki izlıjgo nahıñiih gá? Da'ágát'ée ndi Bik'ehgo'ihinań dała'a ndi doo yaa yınah da. ⁷ Nohwitsizıl dawa alk'ına' hotagi at'ée. Áik'ehgo doo nédaaldzid da: dıq'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inołıj da. ⁸ Gánadaanohwıldish'ñii, Dahadń nnee binadzahgee, Án bigonsı, shıñıiñh, shıi nnee k'ehgo Niyááhıi Bik'ehgo'ihinań binal'a'a yaaká'yú daagolıniı binadzahgee ágadıłdishñii: ⁹ Áiná' hadń nnee binadzahgee, Án doo bigonsı da, shıñıiñh, Bik'ehgo'ihinań binal'a'a yaaká'yú daagolıniı binadzahgee, Doo yígółsı da, bıłdidishñii. ¹⁰ Dahadń shıi, nnee k'ehgo Niyááhıi, nchó'go shaa yałti' ndi binchó'ıi bá da'izlıné ánadolñii; áiná'

dahadn Holy Spirit nch'ogo yaa ya'it'n binch'oi doo ba da'izliné ánalne' at'éé da. ¹¹ Jews ha'ánálséhií, la'ii nadaant'aahii, la'ii aasinilii binadzahgee ndaanohtwidel'aago, hago'at'éégo sha' hasdziih, dagohii hat'ifisha' dishnii gádnii, doo daanołsı da: ¹² Holy Spirit da'ai bik'ehen'áagee biyi' hat'ii daadohtiihií nohwil ch'igó'aah ndi at'éé.

¹³ Nnee da'at'ééhií la' Jesus yich'i' hadziigo gánii, Iich'igó'aahii, shik'isn hat'ii nohwiyéé doleełi lahzhı' shaa no'né, bilnii. ¹⁴ Jesus gábilnii, Dawahá nanohwi'nt'ogú hadn nohwá ilch'i'ishle'go hashiltı? ¹⁵ Áigé' Jesus gánádo'nii, Daagonołsá le', dawahá dayúwehégo ádáhádaat'iinií baa daagonołsá: kiyéehii ląá ndi doo áı bee ch'ihinaa da. ¹⁶ Iich'igót'aahgo na'goni'ii yee yich'i' hadziigo gáyihii, Nnee ízisgo it'iinií ląágo na'ink'i'h: ¹⁷ Dabii gáldi'nii, Hago áshnéh, shinest'á'ii doo hayú bá nágot'ąą da. ¹⁸ Áigé' gánádi'nii, Hago áshnéhií bígonsı: dawahá bá gowa shiyéehii nanághishniłgo nchaago ánághoshdlégo, shinest'á'ii la'ii dawahá shiyéehii ákone' oshnił. ¹⁹ Shiyi'siziinií gábildishnii, Shiyi'siziinií, dawahá niyéehii da'kwii legodzaayú dábk'ehyú ilk'eyihinił; ák'ehgo hanányoł, ináá, idląá, nił gozhóo le'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ih'i'nań gábilnii, Doo gonyáá da; díı t'é' niyi'siziinií nihókeed: dawahá niyéehii ilk'ehiniłi hadn bíyéé doleeł áiná? ²¹ Hadn dabizhá nzhoonií zhá ádáhat'ıgo ilk'eyihiniłná' Bik'ehgo'ih'i'nań binadzahgee doo nzhoq da, án nneehn ágát'éé.

²² Jesus bitsilke'yu gáyihniid, Áı bighá gánohwidishnii, Nohwi'ih'i'na'ii doo baa daanohtwid goyéé da le', hat'ifisha' hishá doleeł, daanołsigo; dagohii nohwit'ı doo baa daanohtwid goyéé da le', hat'ifisha' ághoshde', daanołsigo. ²³ Ki'ih'i'na'ii idán bitisgo ilni at'éé, kits'ihii diyáge bitisgo ilni at'éé. ²⁴ Gaagé baa natsídaakkes: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú binon'ilk'edaayihiniłi bá gowa goz'ąą da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ih'i'nań bá da'diiné': nohwii dlo' bitisgo da'inolıı! ²⁵ Nohwitahyú hadn daaholneeziı yaa natsekeesiı zhá bee ayáhágo ndi hadag ndiıshégo ádidle' gá? ²⁶ Áık'ehgo ágát'éhi dé'iyáhá ndi ch'éh ádaale'ná', hat'ii bighá la'ihii baa daanohtwid goyéé? ²⁷ T'oh dénzhónéhií baa natsídaakkes, hago'at'éégo nadaanse'ii: doo nada'iziid da, doo da'it'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lé'e ndi, doo díı t'oh dénzhóné ga'at'éégo ik'e'isdlaa da, nohwildishnii. ²⁸ Áık'ehgo t'oh díı jii noseełi, áigé' iskáą daadidliid ndi Bik'ehgo'ih'i'nań nt'éégo bik'e'islaaná'; áı t'ohii bitisgo Bik'ehgo'ih'i'nań nohwik'e'islaa, nohwii nohwi'odlą' ayáháhi. ²⁹ Áık'ehgo hat'ii da'iidąą shihii dagohii hat'ii da'iidląą shihii zhá doo baa natsídaakkes da, doo nohwiini' hah da le'. ³⁰ Ni'godszań biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'ii áı zhá itisgo hádaat'ii: áiná' hat'ii bidn daanołiinií Bik'ehgo'ih'i'nań nohwiTaa nohwá yígótsı.

³¹ Bik'ehgo'ih'i'nań bilakt'áhgee begoz'aanii itisgo biká hádaat'ii, áigé' díı dawahá aldó' nohwiyéé doleeł. ³² Doo nédaakdzid da, doo hwoigo shiké' hołkah dahii, Bik'ehgo'ih'i'nań nohwiTaa bilakt'áhgee daanliinií itah daanołıgo nohwá ngon'ąą, áı bil goyilshóo. ³³ Dawahá nohwiyéehii nohwaa nahiinił le', tédaat'iyéhií baa daanołné'; bestso bizis doo sa'ı hileeh dahii nádaado'aah, yaaká'zhı' ilnihií doo éđıhi nádaado'aah, ákú da'in'ıhií doo keda'in'ıhı dayú, la'ihii doolé doo nohwich'á' da'iyąą dayú. ³⁴ Dahayú nohwil ilni siñilyú áı zhá baa natsídaakkes doo. ³⁵ Ik'eda' solđlaago t'alkoná' nohwikó' daadiltı' le', ³⁶ Nnee binant'a' ni'néhgee k'ad nádhgo yiba' naháztaahii

k'ehgo ádaanoŋt'ee le'; nadzáágo dáádítŋh nýinŋts'igo dagoshch'í' yá ch'ída'itŋh doleel. ³⁷ Nadaal'a'á binant'a' nadzáána' daadéz'íhíí biyaa gozhóó doleel: da'anii gánohwídkishnii, ik'e'idleego, Dinobŋh, yŋniigo yich'í' iikaah. ³⁸ K'ad t'é'ís'ahzhí' godeyaayú, dagohíí hadiyeskaayú biká daadé'í'igo nadzááyúgo, áí nadaal'a'á biyaa gozhóó doo. ³⁹ Díí bidaagonoŋsŋ, nnee bigowa goliíníí da'os'ah in'íhíí híghángo yígótsiyúgo yiká déz'íí doleel ní', áík'ehgo bigowa doo ch'í'nódzjís át'éé da. ⁴⁰ Nohwíí addó' t'alkoná' ích'í' daanoŋt'ee, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahagee nánshdáh, doo ndaashohíí dagee.

⁴¹ Peter gábilnii, SheBik'ehŋ, ích'ígót'aahgo na'goni'íí bee yánŋt'íí, ya' nohwíí zhá nohwá ánnii née, dagohíí dawa bá ánnii née? ⁴² Jesus gáníí, Hadŋ begondŋigo na'iziidíí góyáni, binant'a' bigowaŋhíí yebik'ehgo nbiltŋí' n'íí, dahagee idán nana'níhŋhee idán nayiniih. ⁴³ Na'iziidíí binant'a' ábilniiyú át'íígo binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóó doleel. ⁴⁴ Da'aniiigo gádaanoŋwídkishnii, nant'án hat'íí biyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbítteeh doo. ⁴⁵ Áiná' áí na'iziidíí, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idíki'niiyúgo; isdzán lá'íí nnee nada'iziidíí nadainkaad nkegonyaayúgo, iyáq lá'íí idlqágo bíl nágodezyizyúgo; ⁴⁶ Áí na'iziidíí binant'a' doo yiká déz'íí dagee, doo nyohíí dagee nadáhgo nbihŋgeesh, áíge' hayíí doo da'odlqá dahíí bich'í'zhinéégo nilteeh. ⁴⁷ Áí na'iziidíí binant'a' hat'íí áile' hábit'iinú yígótsŋ ndi doo hwaa ágádzáa da, doo hwaa ích'í'ádídláa dahíí nábi'diltsas. ⁴⁸ Áiná' na'iziidíí binant'a' hat'íí áile' hábit'iinú doo yígótsŋ dahíí, nábi'diltsas dávik'ehyú adzaayúgo ndi, dé'tŋh níbi'diltsas doleel. Hadŋ lqágo baa hi'né'íí, án lqágo bínádokí; hadŋ nnee lqágo yá'nné'yúgo, án lqágo yíná'dókeed doo.

⁴⁹ Shíí kó' ní'godsdzán biká'zhí' nedinshniiŋgo niyáá: ák'iná' dilŋt'í' le' lán! ⁵⁰ Shíí baptize áshidilne'; áí dáhah hadó' begolne'! ⁵¹ Ya' ní'godsdzán biká'zhí' ích'í'gont'ééhíí nkeniiné' daanoŋsŋ née? Dah, nohwídkishnii; nnee ík'ídaashniiyú niyáá: ⁵² Kodé' godezt'í'go ashdla'íkŋh daŋa'á biyi' daagolŋiyúgo, taagi yich'í' nakílt'éé doleel, dagohíí naki yich'í' tait'éé doo. ⁵³ Nneehŋ biye' yíl nanágonkaad doo, biye'n bitaa yíl nanágonkaad doo aldó'; lá'íí isdzán bi'isdzq' yíl nanágonkaad doo, bi'isdzq'n bimaá yíl nanágonkaad doo aldó'; isdzán yá'iyéhn yíl nanágonkaad doo, isdzán bá'iyéhn yíl nanágonkaad doo aldó'.

⁵⁴ Jesus nnee daŋa'at'ééhíí yich'í' hadziigo gánniid, O'í'áh biyaayú yaak'os dahnanŋse'go daal'iiyúgo dagoshch'í' gádaadohŋii, Nagoŋtŋíí lqá; áík'ehgo da'ágánágot'íí. ⁵⁵ Hayaagé'go nch'iidyúgo, Gozdog doleel lqá, daadohŋii; áík'ehgo ágánágot'íí. ⁵⁶ Nohwíí nnee nzhóni ádaagonoŋ'ini, yaak'os lá'íí ní'godsdzán hago ágonéhíí bidaagonoŋsŋná, hat'íí bighq k'ad ágonéhíí doo bidaagonoŋsŋ da? ⁵⁷ Hat'íí bighq doo dánohwíí nohwí'at'e' hago'at'éé shíhíí bidaagonoŋsŋ dashq'?

⁵⁸ Hadŋ naa dahgoz'aaníí nant'án yaa bíl hi'ashyú dagoshch'í' bíl ík'ínágonldóq; dahyúgohíí aayanáltihíí yaa nidok'eelgo at'éé, áík'ehgo aayanáltihíí aasitini yaa níktéehgo, aasitiiníí ha'ánik'e'. ⁵⁹ Doo ch'ínánódáh at'éé da, dá qŋl na'ínŋilgo zhá, níldishnii.

13

¹ Áiná' lá' nnee áígee daŋa'at'ééhíí Jesus yíl nadaagoln'igo gádaayihŋii, Lá' nnee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidíhíí lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ yaa dainé'íí bidíhíí bíl nanádisgeed lé'e. ² Jesus gádaabilnii, Ya' áí nnee Gálileegé' daagolíníí nnee lá'ihíí Gálileegé' daagolíníí bitisgo binchq' ye'ádaat'eehíí

bigha biniidaagodeszaa daanołsi nées? ³ Dah, nohwildishnii: áiná' nohwíi daanohwincho' doo bich'á'zhí' ádaałne' dayúgo, nohwíi áldó' ái k'ehgo nanohne'. ⁴ Dagohíi lah nnee tsebiits'adah hilt'éhi Silóamgee tséé ilk'ehist'ini nneezgo nadn'áhi biká' nágo'go nabistseed n'íi, ya' ái la'ihíi Jerúsalemgee daagoliińi bitisgo bincho' ye'ádaat'eehíi bigha adzaa daanołsi nées? ⁵ Dah, nohwildishnii: áiná' nohwíi daanohwincho' doo bich'á'zhí' ádaałne' dayúgo, nohwíi áldó' áik'ehgo nanohne'.

⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee yaa nanágołni'go gáníi, La' nnee bidasts'aa hentíinińi biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá l'é'e; áik'ehgo nneehńi ái fig o'áhi bah dahnándahíi yiká déz'jigo nyáá ndi doo la' da laa. ⁷ Nnee bidasts'aa hentíinińi bá yaa nádéz'iinińi gáyihńi, Kú díń'jii, díi fig sikaadíi bah dahnándahíi biká nádisht'jigo taagi legodzaa, t'ah doo la' nádish'aa da: k'ínk'é; hat'íi bigha o'áá doleeł, doo bah dahná'ndah daná'? ⁸ Áik'ehgo gáníi, Shinant'a', ch'ík'eh da'áik'ehgo o'áágo lenágodángo nzhoo, áik'ehgo dahat'íhita bich'í' int'aanú bil k'enádishdlee: ⁹ Áik'ehgo bah dahnisdeeyúgo nł'ée: dahyúghíi k'ídńk'i. ¹⁰ Jews daagodńsiníi bijjii Jesus la' Jews ha'ánáśéh goz'ąą yuné' ilch'ígót'aah l'é'e.

¹¹ Áígee la' isdzán spirit ncho'i kah naghaago ábłsini biyi' goljigo tsebiits'adah bil legodzaahi itah l'é'e, án hayaa isk'idgo doo ilk'idídoołhi da. ¹² Jesus yiltsąągo yich'í' ánjigo gáyihńi, Isdzán, kah nanńaahíi bich'á' ni'doltjii. ¹³ Yiká ndelńiigo dagoshch'í' isdzánhíi ilk'ínádezdołd, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań náshilziigho bich'í' ahénsj, nii l'é'e. ¹⁴ Áígee Jews ha'ánáśéh yebik'ehń hashkee, Jesus Jews daagodńsiníi bijjii ná'ilziihíi bigha, áik'ehgo nnee dala'at'éehíi yich'í' hadziigo gáníi, Gostán iskaąąh'í' na'iziidíi bee goz'ąą: ái gostán iskaanú biyi' nádaanohwidilziihyú noholkáh, doo godilziníi bijjii da. ¹⁵ Jesus hananádziigo ái nneehíi gáyihńi, Ni, nzhoo ádnł'ini, nohwíi dala'á nołjigo godilziníi bijjii nohwimagashi dagohíi nohwitúlgayé dahast'oonú k'eda'ol'adgo túyú daadołooz góya'? ¹⁶ Díi isdzánihíi, Abraham bich'á'gé' bi'dishchini, Satan dahbihest'pogo tsebiits'adah bil legodzaahi, godilziníi bijjishą' doo k'e'it'ad da nées? ¹⁷ Ágánńiidná' nnee Jesus yich'í' daagot'inińi ádaa yádaaniidzjii: áiná' nnee la'ihíi dawa bil daagozhóq, Jesus dázhó nł'éeego adzaahíi bigha.

¹⁸ Áígé' Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanú hago'at'éehíi? Hat'íi bil łsht'a nshné' baa nagoshńi'? ¹⁹ Nnee la' mústard biyigé dázhó alch'íséhi náidn'ąągo bikiyaayú k'eidnłáá; ái ch'il dázhó nchaahi siljigo bich'ádaaz'aahíi biyi'yú dló' yúdahyú nada'iniihíi bit'oh ádaagozlaahíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanú át'ée. ²⁰ Áígé' gánádo'ńiid, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanú hat'íi bil łsht'a nshné'go baa nagoshńi'? ²¹ Isdzán ik'áán taadn ha'okąągo bań benilzoolé yił ná'ist'oodgo ąął dahńdilzoolíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanú át'ée. ²² Jesus Jerúsalemýu higaałgo kłh nagozńilyú la'íi daagotahyú ilch'ígót'aah l'é'e. ²³ La' bich'í' gánńiid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayąhágo hasdáhikáh doleeł nées? Gáyihńiid,

²⁴ Ágołch'óshigo ch'ígót'í' ch'inołkáh bich'í' dahdaanołdoh: ląągo ha'akáh hádaat'jii doleeł ndi ch'éh ádaat'jii doleeł, nohwildishnii. ²⁵ Bigową golíinińi nádídáhgo dáádítłh nohwich'á' da'ditjihná' da'dányú nasozjigo dáádítłhíi ndaanołs'igo gádaadołńił, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá

ch'í'íntjij; nohwich'í' hadziigo gádaanohwíldoniik, Hagé' naikaihi shj, shíi doo nohwidaagonsi da: ²⁶ Áiná' gánáadaoŋniik, Nináál' da'iidaa ni', nohwida'itinyú ilch'ígon'aah ni'. ²⁷ Áiná' gánohwíldidoniik, Hagé' noikaihi shj doo nohwidaagonsi da, nohwíldishnii; yúwehzhí' noikáh, daanohwigha nch'ogo ádaat'íni. ²⁸ Abraham, Isaac, Jacob, la'íi dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aa yune' naháztáago daal'ijgo, áiná' nohwíi nohwich'á' da'detaago, daalchag la'íi nohwiwoo' lídaadoŋk'ash doo. ²⁹ Nnee ha'í'áh biyaadé'go, la'íi o'í'áh biyaadé'go, yúdaazhidé'go, la'íi hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aa yune' dahnaháztáa doo. ³⁰ Nnee la' iké'yú daanlii n'íi da'íltse doleek; la' da'íltse daanlii n'íi iké'yú doleek.

³¹ Da'ái bijji la' Phárisees daanlínihi baa hikaigo Jesus gádaayihii, Kogé' dahnáh; Hérod nízilhee há't'íi. ³² Jesus gábihii, Ti'i, ái ba'íi k'ehgo nlíni gádaadohii, Díi jji la'íi iskaqa shíi ch'íidn nnee biyi'gé' ch'ínihisood, la'íi ná'isziil; nakiskáago áníta shinasdziid aal'ashleh. ³³ Da'ágát'ée ndi díi jji la'íi iskaqa la'íi nakiskáago da'ái k'ehgo hishgaak: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi Jerúsalemyú zhá datsaah dávik'eh. ³⁴ Jerúsalem nlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi natsíntseedíi, la'íi nich'í' daahi'aadíi tséé bee nabida'tsisínt'ne'íi; tazhik'áne bi'aadíi bit'ats'in bit'ááh yune' bizhaazhé onáyinihíi k'ehgo nich'agháshé doo ach'ídn lináhishniik hasht'íi ndi doo hádaat'íi da ni'. ³⁵ Níkhíi yó'agodot'aa: da'aníigo gádaanohwíldishnii, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee higaañ ba'ahégosini at'ée, daadohniihíi bijji zhá nadaashoŋtséh.

14

¹ Lah Jews daagodn'siníi bijji Jesus Phárisee nant'án nlíni bigowa yune' iyaa'yú óyáágo, dé'at'éeego daayin'íi lé'e. ² Jesus la' nnee nádaanilzoki yiltsaa. ³ Áik'ehgo nnee begoz'aaníi nlt'éeego yídaagoŋsini la'íi Phárisees daanlíni yich'í' hadziigo gáyihii, Ya' godilziníi bijji na'ch'ílziigo goz'aa née, dah née? ⁴ Doo hadn bich'í' hanadzii da lé'e. Áik'ehgo nnee kah yaa nagháhihíi náidnloozgé' náilziil, áigé' onáyí'aad. ⁵ Áigé' gánádaabiñ'niid, Hadn godilziníi bijji bitúlgayé dagohíi bimagashi o'í'án yúyaa ogo'yúgo dagoshch'í' hanáidishood ya? ⁶ Áigee doo hadn hananádzii da lé'e.

⁷ Nnee kú neheskaihíi hagee nnee itisgo ádaat'eehíi dahnádaadinibijhgee dahníhebjijgo yiltsaana' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáníi, ⁸ Ni'í'nehgee da'idáayú nñáh, niñniidyúgo, nnee itisgo ádaat'eehíi dahnádinibijhyú dahnódaa hela'; ágándzaayúgo nnee nitisgo at'éhi, Kú nñáh, bíldo'niid n'íi; ⁹ Áik'ehgo nnee bá da'idaaníi nich'í' nigháhgo gánikidoniikgo at'ée, Ai dahsíndaageehíi díi nneehíi baa gon'aah; ádaayándzigo dá'ich'í'égee goz'aa'geee dahndaal. ¹⁰ Kú nñáh golzeego naa ch'ínihí'á'ágo akú nyaago dá'ich'í'égee goz'aa'geee dahndaal; áik'ehgo nnee bá da'idaaníi nyaágo, Shit'eké, yúdahgee dahndaal, niñniigo, kú neheskaihíi bináál' itisgo nni'dilteeh. ¹¹ Hadn itisgo ádestíihíi ádaagoch'olba'go ádolniik; áiná' ádaagoch'olba' n itisgo at'éeego ádolniik.

¹² Jesus nnee bá da'idaaníi áldó' yich'í' hadziigo gáyihii, Nigowa'gee ha'iz'aa'go da'idáayúgo, dagohíi o'í'á'ágo da'idáayúgo, doo dá nit'eké, nik'isyú, nik'íi, dagohíi ízis da'it'inií na'ashhahgé' daagolíinií zhá, Kú nohoikáh da'oisqa'yú, biñnii da; ágándzaayúgo ni áldó', Kú nñáh, nádaanikdo'niik at'ée,

t'aazhí' ni nich'i' naná'doho'nił. ¹³ Ná da'idaa'ýúgo tédaat'iyéhií, baa dah-nagoz'aanú, doo nadaakai dahí, la'íi binaá édaagodinií, Da'olsa'ayú no-hokáh, daabilnii doo: ¹⁴ Áik'ehgo niyaa gozhó' doleek; áí doo hat'íi nich'i' nanádaihi'nił dahí bigha: nnee nt'éhi nanezna'íi naadikaihií bijji nich'i' nanádo'nił.

¹⁵ Nnee la' Jesus yil iyaanú díi yidezts'aago gábihii, Bik'ehgo'ihina' bi-lah't'áhgee goz'a'ayúne' hadn' bán yiyaa doleekíi biyaa gozhó' doleek. ¹⁶ Jesus gábihii, Nnee la' ízisgo bá da'ida'ago, nnee l'áago, Kú da'olsa'ayú nohokáh, yilniiid l'é'e: ¹⁷ Áigé' da'idaanii biká' ngonyáágee binal'a'a' gáyiinii, Hayí, Kú nohokáh, daabil'déniidíi, Yushdé', daabilnii; alk'iná' a'q'á'ílzaa. ¹⁸ Áiná' nnee da'la'a' daant'íigo, Doo ákú disháh da, daanii nkegonyaa. Nnee da'iltse'hií gánii, Ni' nagohénií ni', áí nish'íyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshka'qah. ¹⁹ La'ihíi gánádo'niid, Shíi magashi bena'iba'qasé gonenan nahénií ni', áí bínsh'táahyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshka'qah. ²⁰ La'ihíi áldó' gánádo'niid, Shíi shi'aad gozlii ni', áí bigha' doo ákú nsháh da. ²¹ Nal'a'a' binant'a' áí nneehíi hat'íi daanihií yil nagosni'. Nant'ánhií bágóchiidgo binal'a'a' gáyiinii, Ti'i, dahale, kih gozniíi biyi' da'itinyú, kih bigizh ch'énadaagozt'i'yú nnee tédaat'iyéhií, baa dah-nagoz'aanú, doo nadaakai dahí, la'íi binaá édaagodinií, Yushdé', daabilnii. ²² Áigé' nal'a'áhií binant'a' gáyiinii, Shinant'a', ashilniihií alk'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'a'q. ²³ Nant'ánhií binal'a'a' gáyiinii, Ti'i, da'itinyú la'íi kih bina'ayú ch'il lédaant'i'yú nihiyóód, áik'ehgo shigowa' yune' ch'il'aa' doleek. ²⁴ Nnee, Kú da'olsa'ayú nohokáh, ch'éh ádaabil'déniidíi shi'idán doo daayolih at'éé da.

²⁵ Jesus nnee l'áago yil náiseek: áí yich'i' adzaago gáyiiniiid, ²⁶ Dahadn' shaa nyááhn' bitaa, bima, bi'aad, bichagháshé, bik'isyú, bilahkiíyú, la'íi dabíi bi'ihina' ndi shitisgo bil nzhooníi, án doo shiké' higaalíi át'éé da. ²⁷ Dahadn' bits'i'lna'áahíi doo dahidit'ijigo shiké' dahdigháh dahí, doo shiké' higaalíi át'éé da. ²⁸ Nohwita'yú dahadn' yúdahyú nil'aago ilk'e'isht'i' nzi'yúgo, án íltsé ndaahgoshá' da'kwíi íleeh shíhií yotag, dá binil'a'q shí' q'á' ash'lézhí' nzigo? ²⁹ Dahyúgohíi kih bit'l'áah lédn'aahíi q'á' áyílaana' hat'íi áile'ihíi doo q'á' áile' yínés'a'q dayúgo, nnee bina'ál doo q'á' áile' dahí baa daadloh nkegonyaa, ³⁰ Gádaaniigo, Áí nneehíi it'i nkegonyaa ndi doo q'á' áile' yínés'a'q da. ³¹ La'íi nant'án, nant'án la' yil nagonlkaad doleelyúgo, íltsé ndaahgoshá' yaa natse-kees, shisiláada gonenanango doo náhóltag dayú la' nant'ánhií bisiláada nadin doo náhóltag dayúhi bil nagonshkaad dá'ábik'eh shí' nzi'go? ³² Dahyúgohíi, yil nagonlkaadú' t'ah nzaadgé' hikaahná', bá ch'iniíh nadi'aahíi bidázhí' daidil'aa gádaayildiniigo, It'eké náodleeh. ³³ Áik'ehgo nohwita'yú dahadn' bíyéhií dawa bil nzho'ohíi bigha' doo yich'á'hígháh hát'íi dahí, doo shiké' higaalíi át'éé da.

³⁴ Ishih' nt'éé, ndi ishíh doo nk'ó'ózh da silii'yúgo, hat'íi bee nk'ó'ózhgo ánalne'? ³⁵ L'íi bichan ndi bil nadigeedgo kíyaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élk'áad. Hadn' bijeyi' golíinií íyésts'a'q le.

15

¹ Tax bich'i' nadaahi'niilíi la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahí dawa Jesus yídaayésts'a'ago yich'i' nihikáh l'é'e. ² Phárisees daanlíni la'íi begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi Jesus yída'iltahgo gádaanii, Áí nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahí yich'i' nihikáh, la'íi yil da'ayaa.

³ Áík'ehgo Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee yił nagolni' gáníigo, ⁴ Nohwitaahyú la' dahadn dibelíi dala'á gonenadín da'izliiyú yinoyolgo, dala'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áihíi dakú nyiniíłshá', áiná' dala'á bich'á' ch'a'oyááhíi yika ntaah, dá náidntłizhí? ⁵ Náidntłina' yaa bił gozhógo biwosyú dahilteeh. ⁶ Bigowayú nádzáago bit'eké la'íi ba'ashhahgé' daagolíníi dala'áyiłlaago gádaayilnii, Shił nohwil daagozhógo le'; shidibelíi ch'a'oyáá n'íi náidntłih. ⁷ Da'áik'ehgo aldó' nnee dala'á nchó'go at'ééhń binchó' yich'á'zhí' adzaahn, ngost'ádin ngost'ái nnee daanjóo daanzigo binchó' doo yich'á'zhí' ádaane' dahíi bitisgo yaaká'yú baa koł daagozhógo doleel, nohwildishnii.

⁸ Isdzán la' zhaali béshligai be'alzaahi gonenan naiłigo, dala'á baa ch'a'olto'yúgo, kó' yidilłtaadgoshá' nágołshóhgé' yiká déz'íi, danáidn'aazhí? ⁹ Náidn'aana' bit'eké la'íi ba'ashhahgé' daagolíníi dala'áyiłlaago gádaayilnii, Shił nohwil daagozhógo le'; zhaali shich'a'olto' n'íi nádi'aa. ¹⁰ Da'áik'ehgo aldó' nnee dala'á nchó'go at'ééhń binchó' yich'á'zhí' adzaahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi bińáał gózhógo doleel, nohwildishnii.

¹¹ Jesus gánádo'niid, La' nnee biye' naki golíi lé'e: ¹² Iké'gee nagháhihíi bitaa gáyilnii, Shitaa, dawahá níyééhíi łahzhí' shiyéé doleelíi shaa nné'. Áík'ehgo bá ilk'íiyiné'go yaa yiné'. ¹³ Da'kwíi iskaą hik'e iké'gee nagháhihíi dawahá bíyééhíi dala'áyiłlaago nzaadyú óyáá, ákú da'adzaayú anáłwołgo dawahá bíyéé n'íi aął ch'ayishchíih. ¹⁴ Dá aął ch'ayishchíina' áígee shina' góyéégo daagodeyaa lé'e; áik'ehgo dawahá yidn nłigo nkenyaa. ¹⁵ Nnee la' áígee daagolíníi yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. ¹⁶ Góchi bi'idán dák'azhá yiyąą ndi nnee doo la' bá'diné' da. ¹⁷ Ídínágosziidgo gádildi'nii, Shitaa yánada'iziidíi łáago bi'idán daagolíi, ik'e'an naznilgo, áiná' shihíi shina' dák'azhá shizilłee! ¹⁸ Shíi nádishdáho shitaa bich'í'yú nádésdzá, áik'ehgo gábildishnii, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', la'íi ni nich'í' nchó'go asdzaa, ¹⁹ Doo niye' daashilch'ini bi'eh sitíi da: nánada'iziidíi k'ehgo nashíłłteeh. ²⁰ Áík'ehgo nádiidzaago bitaa yich'í' onádzaa. T'ah nzaadgé' nádaama' bitaa biłsąągo baa ch'ozbaadgo bich'í' nádilwod, bizénáschidgo bizts'os lé'e. ²¹ Biye' gábilnii, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', la'íi ni nich'í' nchó'go asdzaa, doo niye' daashilch'ini bi'eh sitíi da. ²² Áiná' bitaahíi yánada'iziidi gádaayilnii, Diyágé dážhó itisgo nł'éhihíi kú ndaanoltsoosgo bá ádaagole'; gan bi'edn'áne bi'ke daado'aa, kee aldó' bá ádaagole': ²³ Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íi nádaadołt'ego bá daazolłee; áik'ehgo daahiidąągo nohwil daagozhógo le': ²⁴ Díi shiye' daztsąą nsj n'íi t'ah hínaa łáą; ch'a'otłizh n'íi náidntłih. Áík'ehgo bił daagozhógo nkegonyaa. ²⁵ Biye' iltsé nagháhihíi k'edolzaayú naghaa n'íi nádaak: án kłih yit'ahzhí' nnyáána' bésh dilwoshé bee idot'aahna' da'ch'ilzhishgo yidezts'aa. ²⁶ Nada'iziidi la' yiká ánniido go nayidilkid, Hat'íi bighá ágot'łih? ²⁷ Gábilnii, Nidizhé nádzáa; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íi bá zesdi, nidizhé dánł'éé nt'éégo baa nadzááhíi bighá. ²⁸ Áík'ehgo bágóchíidgo doo ha'agháh dahíi bighá bitaa bich'í' ch'inyáago, Ha'ánnáh, bilniigo nabokaąh lé'e. ²⁹ Bitaa yich'í' hadziigo gáyilnii, Doo alch'idé łegodzaa da nich'oshniigo áshilniihíi dawa bikisk'eh ánsht'ee ni'; ndi gantł'ízi zhaazhé ndi t'ah doo hwaá shaa nłteeh da, shit'eké bił shil daagozhógo le'at'éhi: ³⁰ Áiná' díi niye', bizháan da'adzaahíi yił anákeelgo dawahá níyéé n'íi aął ch'ayishchíina' nádzááyú, dagoshch'í' magashi bidinesk'ah n'íi bá zínłhí. ³¹ Bitaa gábilnii, Shiye', ni nił gonshłii,

shíyééhíí dawa níyéé. ³² Nohwíl daagozhóó, nohwíl gonedlǐigo dábík'eh go'íí: díí nidizhé daztsáago daandzi n'íí hīnaa; ch'a'otlīzh n'íí nádiltǐh.

16

¹ Jesus bitsilke'yu yich'í' hananádzii, Lah nnee ízisgo it'íni lá' nnee bána'iziidihi bíyééhíí dawa yinádéz'ǐigo nyinltǐi l'é'e; áí nnee ízisgo it'ǐi n'íí gádaabikłh'inii, Níyééhíí yinádéz'íinú dawahá nich'á' da'izlǐí áíǐ'ǐi. ² Áík'ehgo bána'iziidíí, Yushdé', yihñiido go gáyihñii, Hat'íí láá daanikłh'inii go naa idists'ag? Naltsoos biká'dawahá shíyééhíí shá beda'izoh n'íí shaa nán'aah; k'adíí dawahá shíyééhíí doo shá binádín'ǐi da. ³ Na'iziidíí gádildi'nii, Hago laa ashne'? Shinant'a' dawahá bá binádesh'ǐi n'íí shich'á' nágodn'aa: doo nagoshgeed bik'eh da; idóshkeedyúghíí ádaayánsdzǐ. ⁴ Shíí hago ashne' bígonsǐ, kodé' ch'ináshi'dolt'e'go nnee bitashaa doleelgo. ⁵ Áík'ehgo binant'a'íí yaa hadais'aa n'íí, Yushdé', daayihñii go, da'itśéhíhíí gáyihñii, Shinant'a' da'kwíí naa ha'áá? ⁶ Mazhííl dała'á gonenadíni ik'ah bee kedaanes'áago, nii. Áík'ehgo gánáyildo'niid, Dagoshch'í' ndaahgo ashdladin zhá shaa ha'áá ánágódle'go k'e'íłhíí. ⁷ Ła' gánáyildo'niid, Nihíí da'kwíí naa ha'áá? Áík'ehgo gáníí, T'oh naghái ízis nchaahíí dała'á gonenadín dádeskadgo. Áík'ehgo gánáyildo'niid, Tsebídín zhá shaa ha'áá ánágódle'go k'e'elchíí. ⁸ Nant'án bána'iziidná' bich'í' nach'aahn, Gonyááyú ándzaa laa, yihñii: díí ǐǐi n'í'gosdzán biká' ágot'ee zhínéé nakaihíí daaknolt'ǐíhíí, idindíín zhínéé nakaihíí bitisgo daagoyáá. ⁹ N'í'gosdzán biká' ízis it'íiníí bee nohwit'eké' ádaagoldle'; áík'ehgo ásdǐido go dahazhǐ' daagolǐyú nohwá ch'ídaadotǐǐ, nohwildishñii. ¹⁰ Hadn da'ayáhago ágot'eehíí ndi begondlǐigo nayik'í'iziidyúgo ízisgo ágot'eehíí áldó' begondlǐigo nayik'í'iziid doleel: hadn ayáhago doo bik'ehyú át'éeé dayúgo dážhó itisgo doo bik'ehyú át'éeé da doleel. ¹¹ Áík'ehgo n'í'gosdzán biká' it'íiníí doo nzhóogo ádaanolsǐ dayúgo, hadn yaaká'yú it'íiníí nohwaa yiné' áiná? ¹² Ła' bíyéehi doo bá nzhóogo ádaanolsǐ dayúgo, hadn dánohwíí nohwíyééhíí nohwaa yiné' áiná?

¹³ Doo hadn binant'a' naki da: dała'a bíł nchọ'ná' la'híí bíł nzhọ doleeki at'ééhíí bigha, dagohíí dała'á yotą'ná' la'híí yich'ólaa doleeki at'éeé. Bik'ehgo'ihina' la'íí it'íiníí dała' doo hago'at'éeego bá na'ch'iziidi at'éeé da. ¹⁴ Phárisees daanlíni, zhaali ádáhádaat'ínihi, díí dawa daidezts'aqaná' Jesus yaa yádaalti'go yaa daadloh l'é'e. ¹⁵ Áík'ehgo gáyihñiid, Nnee binadzahgee daanolshego ádaanoǐ'ǐi ndihíí Bik'ehgo'ihina' nohwíí yune'íí yígótsǐ: nnee hat'íí itisgo ádaayonihií, áí Bik'ehgo'ihina' bíł nchọ'. ¹⁶ Bik'ehgo'ihina' yegos'aanú la'íí binkááyú nada'iziidíí ádaaniihíí yebik'ehgo ngóhéyáá, John nyáázhǐ': áigé' yushdé' godezt'igo Bik'ehgo'ihina' bilalt'áhgee begoz'aanú nt'éeego baa na'goni'íí t'ah baa nadaagolni' goldoh, áík'ehgo nnee dała'á daantǐígee dážhó hádaat'ǐigo idéédaalnaa. ¹⁷ Yáá la'íí n'í'gosdzán bíłgo bech'ígónáhgo doo nyee da, áiná' begoz'aanú dážhó da'ayáhago ndi bech'ígowáhgo nyee. ¹⁸ Dahadn bi'aad yil ik'ínát'aazhgo la'íí yil nnaná'nááyúgo án nant'ǐ' naghaa: la'íí dahadn isdzán biká' yó'onáyit'e'n yil nnááyúgo áí nnee nant'ǐ' naghaa.

¹⁹ Łah nnee ízisgo it'íiníí, nak'á' nt'éhi lichiiigo dot'izhi bidiyagé l'é'e, dajǐí bi-igha idán lán ílíiníí zhá yiyáni. ²⁰ Áí nnee bich'ígót'í'gee la' nnee idókeedi dá lóód zháhi, Lázarus holzéhi, ndaabich'istǐi. ²¹ Nnee ízis it'íiníí iyaagé' bán bizhool nanidéhíí shá dó'né' hadó' nzǐ l'é'e: la'íí licháné baa hikáhgo biká' lóódíí

daayilnaad. ²² Nnee tét'iyé n'íi daztsaágo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'yú daagolíníí Abraham bijíilázhí' ídéyólta'go onádaabistíí lé'e: nnee ízis it'íí n'íi aldó' daztsaágo létíí. ²³ Ch'iidntahyú dázho biniigon't'éégo hadag déz'íigo nzaadyú Abraham Lázarus ídéyólta'go yiltsaá. ²⁴ Áík'ehgo Abraham nawode yich'í' ánniid, Abraham, shitaa, shaa ch'onba'go Lázarus shich'í' n'áá, bilázhozhíí tú bee náyóht'oodgo shizaad shá yinołk'az; díí kọ'íí biyi' nyeeo shich'í' nagowaahíí bigħa. ²⁵ Áiná' Abraham gábihñiid, Shiye', t'ah hinnáána' binánlñih, dawahá nł'ééhíí niyéé ni', áiná' Lázarus doo hat'íí nł'éhi biyéé da ni': k'adíí án nł'éégo ábi'dilzi, áiná' nihíí k'adíí niniigon't'éé. ²⁶ Nohwíí nohwigizhgee dázho yúyahgo nalwozh aldó': áík'ehgo kodé' azhí' nach'idikáh doleeł n'íí doo hago'at'éégo akú nach'idikáh át'éé da; áiná' doo yushdé' nach'idikáh át'éé da. ²⁷ Áík'ehgo nnee ízis it'íí n'íí gánniid, Shitaa, nánoshkaqah, Lázarus shitaa bigowayú n'áá: ²⁸ Shik'isyú ashdla'i golíí; áí doo kúyaa góyéégo goz'aq yuyaa dikáh da doleełhíí bigħa Lázarus bíl nagoln'i'go n'áá. ²⁹ Abraham gábihñiid, Bíí Moses la'íí Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiinií yedaagoyilíí; áí yidaayésts'aq le'. ³⁰ Ágánniid, Dah, shitaa Abraham: áiná' dahadn daztsánihi bich'á'gé' nánł'ááyúgo shik'isyú bincho'íí yich'á'zhí' ádaane' doleeł. ³¹ Abraham gánábiłdo'ñiid, Moses la'íí Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiinií doo daidits'ag dayúgo, daztsáni naadiidzaago bíl nadaagoln'i' ndi doo da'odlaq da doleeł go'íí.

17

¹ Jesus bitsilke'yú gáyilñiid, Nakídintaahíí dábegolne' go'íí, áiná' hadn na'íntaahíí bá góyéé doleeł. ² Tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bídest'pogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhoq doleeł ni', díí doo ízigo ádaat'ee dahíí dała'a ncho'go at'íígo doo áile' da doleełhíí bigħa.

³ Ídáadaadesó't'íí: nik'isn nich'í' ncho'go at'ííyúgo bee bich'í' yáñti'; áík'ehgo, Shaa nágodin'áah, niñiiyúgo baa nágodin'áah. ⁴ Dała'a jii gots'idn nich'í' ncho'go ánádzaayúgo, gots'idn nich'í' ánádzaago, Shaa nágodin'áah, niñiiyúgo, baa nágodin'áah. ⁵ Jesus binadaal'a'a gádaabiñii, Nohwi'odla'íí dayúweh nohwá bináhodaalgo áñsi. ⁶ Áík'ehgo Jesus gádaabiñii, Nohwi'odla' mústard biyigé ga'at'éeyúgo ndi, díí tsj sýcamine holzéhi gádaabiłdoñii, Dáni nkeghadgé' hádnłts'pogdo túnteel biyi'gee ik'endléé; áík'ehgo da'ánñiiyú ane' doleeł. ⁷ Nohwitahyú la' bána'iziidií bá nagodzjizyúgo, dagohíí magashi bá nanyoodyúgo, ya' k'iyaaagé' nádzáágo gáyihniih néé, Yushdé', dák'ad ndaahgo ináá? ⁸ Dah, áiná' gáyilñiih, Shá á'ile', áíge' ík'e'idleego shich'í' n'ííkáah, aqł iyáágé' aqł ishldlaqyúgo; bikédé'go ináá la'íí ídláq. ⁹ Ya' bana'iziidií da'áyiñiiyú adzaahíí bigħa, Ahíyi'ee, yiñii néé? Dah, nsj. ¹⁰ Nohwíí aldó' da'ánohwiłd'iñiihíí dawa ádaasolaayúgo gádaadoñiih, Nohwíí doo nił daandlií dago ná nada'iidziid: hat'íí, Ádaake', nohwildi'ñiihíí zhá ádaasiidlaa.

¹¹ Jerúsalemyú higaalyú Jesus Samária la'íí Gálílee bigizhyú higaal lé'e. ¹² Gotah yune' oyáágo nnee gonenan loód doo inádhíí dahi, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, áí da'anahyú nazjigo, ¹³ Daadilwoshgo gádaañii, Jesus, Nant'an, nohwaa ch'onbáah. ¹⁴ Jesus áí nneehíí yiltsaágo gádaayilñii, Daadołkáhgo okqah yedaabik'ehi bich'í' ch'í'nah ádaadołde'. Hikahná' nł'éé nádaaslií lé'e. ¹⁵ Áí nnee dała'a nábi'dilzihií yígoksiidgo t'aqzhí' Jesus yaa nadzáá, nádzihií Bik'ehgo'ihinañ ya'ahénzigo dilwoshgo, ¹⁶ Jesus biyahzhí'

hayaa adzaa, Ahíyí'ee, yilñiigo: án Samáriagé' gólínihi. ¹⁷ Áígé' Jesus gábilñii, Gonenan nádaadzihná' ngost'áhií hayú? ¹⁸ Dadín zhá lahgé' nñeehihi t'aažhi' nadzáa, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénziigo. ¹⁹ Nádnáhgo hínáál, ni'odlq'í nt'éeego ánániidlaa, yilñii.

²⁰ Phárisees daanlíni Jesus nayídaadiłkidgo gádaayilñii, Da'os'ah Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleelí kú bengowáh? Jesus gánii, Doo hwit'iigo kú bengowáh da: ²¹ Kúnko dín'ii! dagohí, Nláhyú nláh! doo daach'ini da: Bik'ehgo'ihí'nañ ak'iná' nohwiyi' yune' nant'aa. ²² Jesus bitsilke'yu gáyilñii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi bijji dała'á nách'oktséh hádó' daanołsijh doleel, ndi doo ndaahołtséh át'ée da goldohí dahagee biká' ngowáh. ²³ Nláhyú daadeł'ji, dagohí, Kú daadeł'ji, daanołwılch'inii doo: áiná' akú dołkáh hela', biké' dołkáh hela'. ²⁴ Hada'didla'íi bee yáa dáłazhiéége' lahzhiéégo bee got'ji nágodleeh; áik'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ánsht'ee doleel ch'í'nah áshi'delzaahíi bijji. ²⁵ Dabí'ıltsé ląągo shiniigodilne'go daalinolt'jiłi doo hádaashit'ji da doleel. ²⁶ Noe t'ah goljíná' ágogot'ee níi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánshdáhíi bijji áldó' ágogot'ee doleel. ²⁷ Áiná' Noe tsina'eełi yiyi' oyaazhi' da'ch'iyaa ni', da'ch'idlqa ni', nnádaach'ılse' ni', la'íi laa daagoch'ihiniłgo nnádaaze' ni', áige' tú idezjoolgo qał tú bił daach'idesdzii'. ²⁸ Lot t'ah goljíná' áldó' da'ágogot'ee ni'; da'ch'iyaa ni', da'ch'idlqa ni', nada'ch'ihiniłh ni', kaa nadaahi'niłh ni', k'eda'ch'idilee ni', la'íi gowa' ádaagoch'ile' ni'; ²⁹ Áiná' Lot Sódongé' ch'inyááhíi bijji ko' la'íi tséé hıko'ı, brimstone holzehi, yaaká'ge' náłtaągo qał daakowáá'. ³⁰ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ch'í'nah ádideshdle'híi bijji áldó' ágogot'ee doleel. ³¹ Ái bijji hadn bikih biká'yú dahsdaahn bikih yune' bíyéehíi siné'i, gódah yiká o'ánádáh hela': da'áik'ehgo áldó' nnee k'edolzaahíi yiyi' naghaahn t'aažhi' ánáo'ne' hela'. ³² Lot bi'aadn binádaahniłh. ³³ Dahadn bi'ihí'na' yaa bił goyéehn, ái bich'á' da'izłji hileeh; áiná' dahadn ádaayis'nahgo bi'ihí'na' da'izłji siljín' ihí'naa doo ngonel'qa dahíi yee hínaa doo. ³⁴ Shíi gánohwıłdishñii, Ái bit'é' nnee naki dashteezhgo, dała'á nádiłteehná' la'íi da'akú sitji doo. ³⁵ Isdzáné naki łisht'a da'ik'aayúgo, dała'á nádiłteehná' la'íi da'akú sidaa doo. ³⁶ Nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádiłteehná' la'íi da'akú sizji doo. ³⁷ Hayú, nohweBik'ehh? daabiłñii. Jesus gádaabiłñii, Dahayú its'ı siné'yú ch'ishoogi dała'at'ée doleel.

18

¹ Da'ch'okaałh nt'éeego doo kił iyeeh dago Jesus na'goni'ıi bee ilch'igó'aahgo ² Gánniid, Lah kih goznilyú yánáltihñ gólji, Bik'ehgoihí'nañ doo yidnłsini da, nnee doo bił ilni da: ³ La' isdzán, itsaa nłni, áige golni dakozhá baa nadángo gábilñii, Shá ilk'igodnłdọh, nnee la' shik'ennihíi bigha. ⁴ Dét'ihézhí', Dah, yilñii: ndi bikédé'gohíi dabíi gádildi'ñii, Bik'ehgo'ihí'nañ doo dinsi da, nnee doo shıł ilji da; ⁵ Da'ágát'ée ndi díi itsaahíi ts'ishıłdijhíi bigha bá ilk'igodishdọh; dahyúgohíi kú nádáh nt'éeýúgo shiyılhá. ⁶ Jesus gánádo'niid, Yánáltihñ doo dábiłk'ehyú át'ée dahñ ánniidiłi daayesółts'aa. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee hayinılıshaq' dajji biigha la'ıi dat'é' biigha bich'ı' ádaaniłh bich'ı' idésts'aaągo nzaad godihigháh ndi yá ilk'igodildọh. ⁸ Dagošch'ı' yá ilk'igodildọh, nohwıłdishñii. Da'ágát'ée ndi shíi nnee k'ehgo Niyááhíi nánsdzaagoshq', ni'gosdzán biká' nnee daashodlaanił la' daastséh shı? ⁹ Jesus nnee la' dázhó nshọ daanzigo dabíi zhá ádaa da'odlıigo, la'ıi doo hadn yil

da'óltagi da, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáyilñii: ¹⁰ Lah nnee naki wá'yú da'ch'okaqah goz'aq yune' o'áázh lé'e; da'a'á Phárisee n'líni, la'n tax bich'i' nadaahi'n'li. ¹¹ Phárisee n'linih'n idá'okaqahgo gáníi, Bik'ehgo'ih'i'nañ, shíi la' nnee ádaat'eehíi k'ehgo doo ánsht'ee dahíi bigha' naa ahénsi, ái aadaanchi'íi, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, nant'i' nadaakaihíi, díi tax bich'i' nahi'n'ih'n ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da. ¹² Shíi dalán godilziníi biyi' nakidn dáshiná' oshkaqah, la'íi dawahn shíyéehíi dágonenanyú ilk'é'n'ilgo da'a'á Bik'ehgo'ih'i'nañ bich'i' nanáhishn'li. ¹³ Áiná' tax bich'i' nahi'n'ih'n da'anahyú sizíigo bijíilázhzh'i' nyínts'i, dá doo hadag dighaalé gáníigo okaqah, Bik'ehgo'ih'i'nañ, shíi shinch'o' lánih'i shaa ch'onba' le'. ¹⁴ Shíi nohwíl nadaagoshn'i, Ái nneeh'n gowayú onázzaa, Bik'ehgo'ih'i'nañ binadzahgee bízhá binch'o' n'íi bich'á'né'ná' la' nneehíi, dah: had'n itisgo ádestíih'n ádaagoch'olba'go ádolñik; áiná' had'n ádaagoch'olba'n itisgo at'éégo ádolñil. ¹⁵ Jesus mé' baa ndaach'ihheznil lé'e, yiká ndaadilñiih daabich'ido'núigo: áiná' Jesus bitsilke'yu daayiltsaago, Doo ágádaat'íi da, daabihñiid. ¹⁶ Áiná' Jesus, Yushdé', daayilñiigo, Ch'ík'eh chagháshé shich'i' nihikáh le', doo t'aqzh'i' daahínóltq' da; bíi ga'ádaat'eehíi Bik'ehgo'ih'i'nañ bilatt'áhgee daanl'i, ñiigo. ¹⁷ Da'aníigo gádaanohwíldishñii, Dahad'n chagháshé alch'is'éhú k'ehgo Bik'ehgo'ih'i'nañ bilatt'áhgee begoz'aaníi nágodn'qayúgo zhá Bik'ehgo'ih'i'nañ bilatt'áhgee daanliin'íi itah hileeh. ¹⁸ Lah nant'an' Jesus nayídikidgo gáyilñii, Ilch'ígó'aahíi nt'éhi n'linih'i, hago laq' áshne'go ih'i'naa doo ngonel'qa' dahíi bee hinshnaa doleel? ¹⁹ Jesus gábihñii, Hat'íi bigha' nnee nt'éhi shilñii? doo had'n nt'éé da go'íi, da'a'á zhá, Bik'ehgo'ih'i'nañ zhá. ²⁰ Bik'ehgo'ih'i'nañ ngon'áq' lé'ehíi bigóns'i go'íi, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo ich'izil'hee da, Doo ich'in'íih da, Doo lé'ch'ílchoo da. Kitaa la'íi kima' ch'idn'sj. ²¹ Nneehíi gábihñii, Áni nashaagé' godezt'igo ái dawa bee ánsht'ee. ²² Jesus ái yidezts'aaná' gábihñii, Daa'a'á zhá doo bee ánt'éé da: ti'i, dawa n'yéehíi naa nahoníihgo, zhaalíihíi tédaat'iyéhi' bita'in'íih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán' líni n'yéé doleel: áiná' yushdé', shiké' dahsinnáh. ²³ Ái yidezts'aaná' doo bíl gozhóq' da sil'i: dázhóq' ízis it'íihíi bigha'. ²⁴ Doo bíl gozhóq' da sil'iigo Jesus bigóns'iidná' gáníi, Nnee ízis da'it'iníi Bik'ehgo'ih'i'nañ bilatt'áhgee daanliin'íi itah daaleehgo dázhóq' bá nyee! ²⁵ L'i' bighán ha'i'áhíi bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeená' ízis it'iníi Bik'ehgo'ih'i'nañ bilatt'áhgee daanliin'íi itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Nnee ái daidezts'aaníi gádaanii, Áiná' had'n zhá hasdábi'dilteeh? ²⁷ Jesus gáníi, Nnee dahat'ihíta doo layole' at'éé dahíi Bik'ehgo'ih'i'nañ layile'hi at'éé. ²⁸ Peter gábihñii, Nohwíi nohwíy'éé dawa bich'á' dahdihikainá' níké' dahsiikai ní'. ²⁹ Jesus gánádaabíld'ñiid, Da'aníi gádaanohwíldishñii, Bik'ehgo'ih'i'nañ bilatt'áhgee daanl'i'zh'i' itah n'líhíi bigha' bigowá, bí'aad, bik'isyú, bima'aa, bitaa, dagohíi bichagháshé yich'á' dahnyááyúgo. ³⁰ Ái díi goldohíi biyi' ái bitisgo doo alch'idn' baa na'né' doleel, la'íi lahgo náhodeszaago ih'i'naa doo ngonel'qa' dahíi yee hin'aa doleel.

³¹ Jesus bitsilke'yu nakits'áadahíi yil its'ákaigo gádaayilñiid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shaa k'eda'ashchiin'íi dawa begolne'. ³² Nnee doo Jews daanl'i' dahíi baa shi'dilteehgo shaa daadloh doleel, yúyahgo shiniidaagodile' la'íi shik'ídaadihizheeh doleel: ³³ Hashída'ilt'isaas doo, la'íi daashizil'hee doleel, áigé' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³⁴ Áiná' hat'íi ñiigo an'íhíi doo la' yídaagó'sj da:

aníhíí baa ch'anani'i'go doo bil'idaagozi da.

³⁵ Jesus Jéríko k'ad yaa higháhná', la' nnee biñáá ágodini idókeedgo itín bahyú sidaa: ³⁶ Nách'ólseehí yidezts'aqgo, Hat'íí láá ágodzaa, niigo na'ídiikid lé'e. ³⁷ Áík'ehgo gádaabíłch'inii, Jesus, Názarethgé' gólíni, kúk'e higaal. ³⁸ Áík'ehgo nádíldíghaazhgo gáníí, Jesus, David biYe' nílini, shaa ch'onbáah. ³⁹ La' ádn náłseehí bil daadestehgo, Godnch'áad, daabíłnii, áiná' da'tiségo díłwosh, gáníigo, David biYe' nílini, shaa ch'onbáah. ⁴⁰ Jesus nnyáágo, Yushdé' bil dólkáh, nii: bit'ahzhí' nyáána' nayídiikidgo ⁴¹ Gáyíłnii, Hat'íí lá ná áshle' hánt'íí gá? Nnee biñáá ágodiní gábíłnii, SheBík'ehń, desh'íigo ánáshíde'. ⁴² Jesus gábíłnii, Niñáá nágódleeh, ni'odłá' nł'éégo ánániidlaa. ⁴³ Dagoshch'i' go'íi nasdlíigo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ahéńzigo: áík'ehgo nnee dawa daayíłtsaqná' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzí lé'e.

19

¹ Jesus Jéríko yú ch'ínyáa lé'e. ² Ákú la' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'i' nadaahi'níiłí da'tiséyú sitíni, ízis it'íni golíí lé'e. ³ Jesus holzeehń yíłtséh háł'íi; áiná' nnee daabíłjizhgé' bíí ałch'íséhíí bighą ch'éh histséh nzi lé'e. ⁴ Áík'ehgo náłseehí yádn nádíłwodgo Jesus ch'égháh doleelyú gashdla'á nan'áhi yiká'zhí' hayáa. ⁵ Jesus áígee nyáána' hadag déz'íiná' gábíłnii, Zacchéus, dáhałe gódah ch'ínnáh; díí jii nich'i' hasta' deyáa. ⁶ Áíge' dáhałe gódah ch'ínádaago yaa bil gozhógo gowayú yil onát'aazh. ⁷ Nnee áí daayíłtsaqná' bída'íłtaago gádaanii, Nnee doo bik'ehyú át'éé dahń yaa hasta' oyáa. ⁸ Zacchéus nnyáágo Jesus gáyíłnii, ShiNant'a', dawahá shíyéehíí íłní'gé' tédaat'iyéhíí baa hishnii; áiná' dahat'íhíta bee bich'i' nashich'a'yúgo, díídn dábitisyú da'ágánaóląago bich'i' nanádhishnii. ⁹ Jesus gábíłnii, Díí jii behasdách'ígháhíí kogee naháztaaníí bee bá goz'aą, Zacchéus ałdó' Abraham bich'á'gé' bi'dishchíni at'éégo. ¹⁰ Shí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee ch'a'onezdeehíí biká daadesh'íi la'íí hasdáhishniiłhíí bighą niyáa. ¹¹ Nneehíí ídaayésts'aqgo Jesus íłch'ígót'aahgo na'goni'íi yee bil nanádaagołni', Jerúsalemyú dák'azhá hígháhíí bighą, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleehíí dagoshch'i' ch'í'nah áile' daanzíłhíí bighą. ¹² Łah nnee ízigo at'éhi nzaadyú óyáa, nant'an ábi'dilne'go, áíge' nádáhgo. ¹³ Nnee gonenan bánada'iziidíí, Yushdé', daayíłniiidgo, bestso pounds holzéhi dał'ágo daant'íígee yita'iznii gáyíłniigo, Díí zhaalíhíí bigowáhgo ádaale', danánsdzaazhí'. ¹⁴ Áiná' nnee áígee daagolínií daabich'óláahíí bighą ch'inii nada'i'aałhíí biké' odais'a' gádaaniiigo, Díń nneehń doo nohwinant'a' hileeh hádaahit'íi da. ¹⁵ Nant'an ábi'delzaagé' nádzáago, Shánada'iziidíí zhaali baa daasniłíí yushdé' shá daabíłdołniił, nii lé'e, dał'á daant'íígee zhaali da'kwíí ádaizlaahíí bígonsiłhíí bighą. ¹⁶ Da'íłtsé baa nyááhń gábíłnii, Shi-nant'a', nizhaalíhíí gonenan itisyú ánáyiidlaa. ¹⁷ Áík'ehgo gáyíłnii, Nł'éégo shána'iziidíí, nł'ééyú ándzaa láą: da'ayáhá ndi nł'éégo shá ánlaahíí bighą gonenáago kįh goznili bá nant'áago ánishle'. ¹⁸ Iké'gee nanádzááhń gáníí, Shinant'a', nizhaalíhíí ashdla' itisyú ánáyiidlaa. ¹⁹ Áík'ehgo gáyíłnii, Nihíí ashdla'go kįh goznili bá nant'áa doo. ²⁰ Ła' nanádzáago gáníí, Shinant'a', kóh nizhaali, bil isídisgo ná síné' ni': ²¹ Nnee doo begónedząą dahi níłjhií bighą nénásdzid: hat'íi doo ninne' dahíí dahnné', hat'íi doo k'edínlaa dahíí náhigéesh. ²² Nant'ánhíí gábíłnii, Dáni niyati'íi bee ch'é'édent'aą, nchọ'go shána'iziidíí. Nnee doo begónedząą dahi nshłigo bígołtsi, doo ni'niné' dahíí

nádishné'hi, la'íí doo k'ediláá dahíí náhishgeeshi: ²³ Hat'íí bighą áiná' shizhaal-ihíí doo shá ha'áníl da, kú nánsdzaago binágodzaahíí bíl hananíl doleeł ni'? ²⁴ Nnee bit'ahyú nadaaziiníí gáyihnií, Bizhaali bich'ą' nadaadohniigo nnee bizhaali gonenanhn' baa daanoñniil. ²⁵ (Nohwinant'a', án la' alk'iná' gonenan bíyéé, daabiñnií.) ²⁶ Gádaanoñwiłdishnií, Dakówa hat'íí kiyééhíí kaa nado'né' doleeł; la'íí doo hat'íí kiyéé dahíí, kiyéé lé'e ndi kich'ą' nadido'né' doleeł. ²⁷ Áiná' ndí daashich'ólaahíí, doo binant'a' hishłeeh hádaashit'íí dahíí, kú shidáhyú ndaahołt'e'go shińáál nadaaktseed.

²⁸ Jesus ąął nagosni'ná' ádn dahiyaa wá'yú Jerúsalemyú. ²⁹ Béthphage la'íí Béthany k'ad yaa higháná', dzil Olives holzéhi si'ąągee nyáána' bitsilke'yu naki oyił'a', ³⁰ Gáyihniigo, Ti'i, nohwádnýú gotahyú doł'aash; dáha'al'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'óógo baa noł'aash, t'ah doo hwahá hadń yiká' dahndaahi da: áí k'e'oł'adgo kú nánołoos. ³¹ Dahadń, Hat'íí bighą k'e'oł'ad? nohwihniyúgo, gábididohniil, NohwiNant'a' hát'íigo áhiit'íí. ³² Doł'aash, yihni n'íí dahazh'aazh, áík'ehgo Jesus dá ábihnií n'íí k'ehgo túlgayé zhaazhé yaa n'áázh. ³³ K'edaayi'adná' nnee áí túlgayé bíyéhihi gádaabiñnií, Hat'íí bighą túlgayé zhaazhé k'e'oł'ad? ³⁴ Gádaayihnií, NohwiNant'a' hát'íigo áhiit'íí. ³⁵ Áigé' túlgayé zhaazhé Jesus yaa daizłoqzgo bidiyágéhií biká' dahdai-hezniłná' Jesus yiká' dainesdaa. ³⁶ Bíl higaayú bádnyú nnee bidiyágé yídaagosteel lé'e. ³⁷ Jerúsalemyú k'ad yaa higháhgo, dzil Olives holzéhi si'ąągé' hayaa iditingee biké' náłseehi ízigo áná'ol'íłhií daayiltsąąhíí bighą bíł daagozhóógo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzigo nádaadidilghaazhgo gádaañni nkegonyaa: ³⁸ Ízigo Nant'án, nohweBik'ehń bizhi' yee higaalń ba'ahégosini at'éé: yaaká'yú ilch'í'gont'éé, da'tisé goz'ąągee idindíín. ³⁹ Nnee bináál ágot'íidíí la' Phárisees daanlíni Jesus gádaayihnií, Ilch'ígó'aahíí níłni, níké' náłseehi, Doo daagonołch'aad da, daabiñnií. ⁴⁰ Áiná' gádaayihnií, Áí doo daagonołch'aad dayúgo dá tséé ndí nádaadidilghaash go'íinoñwiłdishnií.

⁴¹ Ahánégé' higaalna' kłh gozñilíí yiltsąągo yaa hichag. ⁴² Gánúigo, Díí jłł ndi hat'íí bee niyi' ilch'í'gont'éé doleełi bígońłsiyúgo nłt'éé doleeł ni'! Áiná' naa ch'anal'í'. ⁴³ Nik'edaannihíí nińaa leedaagodigeedgo leezh nińaa leedn'aago doo hwaa ch'ígót'í' da doleełi bich'í' goldoh. ⁴⁴ Nkínádaanidit'eeh doo, ni la'íí nichągháshé niyi' daagolínií; doo la' hayú tséé ilk'idaanasdláago ádaanile' da; Bik'ehgo'ihí'nań naa nyáána' doo bígońłsi dahíí bighą. ⁴⁵ Da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus ha'ayáago ákóne' baa nada'nihií ch'íinihiyood nkegonyaa lé'e; ⁴⁶ Gádaayihniigo, Díńko bek'e'eshchj, Shikłhií kłh biyi' da'ch'okąąhíí át'éé, áiná' nohwihíí daan'íłhíí bigową ádaagosolaa ląą. ⁴⁷ Dawa jłł da'ch'okąąh goz'ąą yune' ilch'ígó'aah lé'e. Okąąh yedaabik'ehi la'íí begoz'aanií ye'ik'eda'ilchíhi la'íí nnee itisgo nadaandeehi daabizilhee hádaat'íí, ⁴⁸ Ndi doo hago ádaabile' da: nnee nłt'éégo bich'í' ídaayést's'ąąhíí bighą.

20

¹ Łah da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus nnee yil ch'ígó'aahgo nłt'éégo na'goni'íí yaa nagolni'go okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanií ye'ik'eda'ilchíhi, la'íí Jews yánazini baa hikaigo, ² Gádaabiñnií, Hadń bik'ehgo ánant'jłł, nohwil nagolni', hadń naa godin'ąągo ánt'íłh? ³ Jesus gádaabiñnií, Shíí áłdó' dałá'a nanohwiłdishkid; áí shil nadaagołni': ⁴ Ya' John baptize ádaagole'íí yaaká'gé'go née, dagohíí nnee bich'ą'gé'go née? ⁵ Łil yádaalt'igo gádaakłd'nií, Yaaká'gé'go daan'nihiyúgo gánohwiłdiniil, Áiná' hat'íí bighą doo daaholdłąą

da lán? ⁶ Áiná, Nnee bich'á'gé'go, daan'niihyúgo: nnee nohwil'ledaats'ihne': John da'anii Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú na'iziidi nlii ni' daanzihí bigha. ⁷ Áík'ehgo, Doo baa nadaagolni' da, daanii. ⁸ Jesus gánábil'do'niid, Shíi aldó' hadn' bik'ehgo' anásh't'ihí doo nohwil' nagoshni' da. ⁹ Jesus díi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee nnee yil' nanagolni' nkegonyaa; Lá' nnee dasts'aa k'eidnlaágo bá yinádaadéz'ini yá ch'íghohet'áaná' lahyú ni' goz'áayú oyáá, ákú sidaago nzaad begodigháhyú. ¹⁰ Da'nest'áágee ngonyáágo lá' bána'iziidi bidasts'aa bá yinádaadéz'ini yich'í' oyi'á', binest'á' lá' bá náyiné'go: áiná' dasts'aa bá yinádaadéz'inihi' nbída'esht'izhná' dá dílk'oghgo onádaabis'a'. ¹¹ Bána'iziidíi lá'ihí onaayil'a': án aldó' nyída'esht'izhgo yiniidaagodezlaaná' dá dílk'oghgo onádais'a'. ¹² Áigé' taagigee onaayil'a': án aldó' yináda' desnihgo ch'ídaist'e'. ¹³ Dasts'aa hentíni' bíyéehí, Hago ashle'? nii. Shiye' shil' nzhónihí dish'aa: án zhá daayiltsáago daidn'si' doleel' shi. ¹⁴ Áiná' dasts'aa yinádaadéz'ini án daayiltsáaná' gádaakil'di'nii, Díi dasts'aa hentíni' bíyéé doleehí át'éé: haláá, daazol'dee, áigé' bíyéé doleel' níi daanohwiyéé doleel'. ¹⁵ Áík'ehgo dasts'aa hentíni' yiyi'gé' ch'ídaist'e'go dazes-híi. Áiná' dasts'aa hentíni' bíyéhi hago ádaabile'shá'? ¹⁶ Án nádángo dasts'aa bá yinádaadéz'íi níi nailtseedná' dasts'aa hentíni' lá'ihí yá ch'ínághohet'aah. Nnee áí daidezts'áaná' gádaanniid, Begolnéh hela'. ¹⁷ Áiná' yine'íjgo gádaabil'ni, Áiná' díi bek'e'eshchiini' hat'íi golzeego ágolzee, Tséé kih' ádaagole'íi yó'odaisne' níi, ilhagon'áágee da'íltse' si'aani' silíi? ¹⁸ Dahadn' áí tséé yiká' nágo'yúgo bizéigo ábile'; áiná' dahadn' áí tséé biká' nalt'oyúgo ik'án k'ehgo ábile' doleel'.

¹⁹ Da'áigee begoz'aani' ye'ik'eda'ilch'ihí lá'íi okáah yedaabik'ehi itisyú nandeehí, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadzii níi bíi ádaabil'niigo yídaagol'shíi bigha ha'ádaikt'e' hádaat'íi, ndi nnee dáka'adzaahí yédaasdzii'. ²⁰ Daabinel'íjgo anadaal'izi bich'í' odais'a', nnee nzhóni' ádaadil'íjgo, Jesus biyati'íi bee daahil'izh daanzigo, nant'áncha' baa daantteehgo baa yá'iti' doleelgo. ²¹ Áík'ehgo nabídaadil'kidgo gádaabil'ni, Ilch'ígó'aahí, nlt'éégo yánti', lá'íi da'áigee ilch'ígón'aahgo bídaagonl'zi, nnee doo lá' itisgo sín'tíi da, dawa nich'í' dáteht'ee, Bik'ehgo'ihina'na' bich'í'zhinéé goz'aani' da'aniiigo baa ilch'ígón'aah: ²² Ya' Caesar bich'í' nadaach'iniilgo begoz'áá néé, dah dónol'i? ²³ Áiná' nadaach'aahí yígótsigo gádaabil'ni, Hat'íi bigha yashti'íi bee daashol'izhgo ádaashildol'ni? ²⁴ Zhaali, penny holzéhi, lá' shaa nol'aahgo nesh'íi. Hadn' be'ilzaa, hadn' bizhi' biká' dahgoz'áá? Caesar bíyéhi láá, daabil'ni. ²⁵ Jesus gánádaabil'do'niid, Caesar bíyéehí Caesar baa daanohniil', áiná' Bik'ehgo'ihina'na' bíyéehí Bik'ehgo'ihina'na' baa daanohniil'. ²⁶ Nnee bináál' Jesus aníhí doo bee daahil'izh at'éé da: áiná' t'áqzh'i' hanadzihí baa bil'diyadaagot'eego, doo hat'íi daanii da lé'e.

²⁷ Áigé' lá' Sádducees daanlíni, nanezna' níi doo naadiikáh da daan'ihí, Jesus yaa hikaigo nabídaadil'kid, ²⁸ Gádaan'niigo, Ilch'ígó'aahí, Moses gán'niigo nohwá k'e'eshch'íi lé'e, Lá' nnee bik'isn' bi'aad yich'á' daztsáayúgo, bich'agháshé doo lá' dayúgo, nneeh' bik'isn' níi bi'aad yil' nnádo'neelgo bik'isn' níi ch'agháshé bá ágodol'niil', niigo. ²⁹ Láh nnee ilk'isn' gosts'idi daanl'íi lé'e: áí da'íltse'hi' nnáágo bich'agháshé doo lá' dago daztsáá. ³⁰ Bik'isn' nakigeehí isdzánhí yil' nnaná'náágo bich'agháshé doo lá' dago dananástsáá. ³¹ Taagigeehí aldó' isdzánhí yil' nnaná'náágo dananástsáá; gosts'idihí dawa da'ágánádaadzaa: bich'agháshé doo lá' dago nanezna'. ³² Dá'ik'é'yú isdzánhí aldó' dazt-

sąą. ³³ Áík'ehgo nanezna'gé' naach'idikáhgee hayíí bi'aad doleel, ilk'isyú gosts'idihíí dawa yíl nadaaznaaná? ³⁴ Jesus gádaabiñii, Nnee díí ni'gosdzán biká' nakaihíí nnádaakse', ndaagohiniigo nnádaakse': ³⁵ Áíná' yaaká'go yíl da'otagihíí nanezna'gé' naadikaigo doo nnádaakse' da, doo ndaagohiniigo nnádaakse' da: ³⁶ Doo nanánne' da: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolínii k'ehgo daagolíí; naadikaihíí itah daanliigo, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanlii. ³⁷ Nanezna'íí naadiikáhgo Moses, ch'il yaa nagosni'íí bee nohwich'í' dá'ígóziigo ágolaa, gáníígo, Bik'ehgo'ihí'nañ, Abraham yokąąhń, da'án Isaac, Jacob aldó' yokąąhń, yihniigo yozhii. ³⁸ Áń doo nanezna'íí yokąąhń nlii da, daahinaahíí zhá: nnee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee t'ah daahinaa.

³⁹ Áíge' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la' gádaabiñii, Ilch'ígó'aahíí, nt'éégo hándzii. ⁴⁰ Áí bikédé'go nnee daaste'go doo hadń nabínankid da. ⁴¹ Jesus gánádaabiłdo'niid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlii, daach'inií áíná? ⁴² David dabíí naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchii gáníígo, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehń gáyihniid, Shigan dihe'nazhi'éégo síńdaa, ⁴³ Nik'edaannihií ni'isna' ashle'go nikel't'áahyú nińilzhi'. ⁴⁴ David, sheBik'ehń biłniigo bozhíí, áík'ehgo hago'at'éégo biye' nlii áíná?

⁴⁵ Nnee dawa bídaayést'sąągo Jesus bitsilke'yú gádaayihnií, ⁴⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonosąą, áí bidiyagé daanneezihii daagoliiigo nakaigo, la'íí na'hiñiih nadaagoz'ąąyú bich'í' ádaach'iniigo zhá bił daagozhóó, la'íí Jews ha'ánáséh nagozńil yune' nnee yánazini dahńádinbihyú itah dahńáhztąągo, la'íí da'adąągee nnee ízigo ádaat'eehíí dahńádinbihyú zhá itah dahńáhztąągo bił daagozhóó. ⁴⁷ Áí isdzán itsaa daanlii bigową yich'á' nádaagohi'aa la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okąąh: áí itisgo biniigonł'éégo bándaaagodot'aał.

21

¹ Jesus hadag déz'iiigo nnee ízis da'it'inií zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa bizhaali odaayihłkaadgo yiltsąą. ² Áíge' isdzán itsaa nlii tét'iyéhi zhaali naki doo ilíi le'at'éhi oyilkaadgo yiltsąą. ³ Áík'ehgo gáníí, Da'aniigo gádaanohwiłdishnií, áí itsaa tét'iyéhií nnee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴ Nnee ízis da'it'inií bizhaali Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daayiniigo zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa odaiheskaad: áíná' itsaahń tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá goyiłnií oyilkaad.

⁵ Nnee la' da'ch'okąąh goz'aaníí tséé dénzhónéhi la'íí dawahá dénzhónéhi ndaayiheznilií be'ágołzaahi yaa yádaalti'ná' Jesus gáníí, ⁶ Díí daoł'inií tséé ilká' dahńagozńilí doo la' ilká' dahńast'ąą da doleel, dawa nanehłkaad doleel. ⁷ Áík'ehgo nabídaadłkidgo gádaabiñii, Ilch'ígó'aahíí, da'os'ah ágonéhi, dawa be'ágone'go hat'íí bee bigózi doleel? ⁸ Áík'ehgo gábihnií, Ádaa daagonoldząą, nnee la' ch'a'onohłt'e' hela': łąągo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíi Christ nshłii; al'íná' Christ nádaahíí biká' ngonyáá, daaniigo: áí biké' dahdołkáh hela'. ⁹ Áíge' nagonłkaadíí la'íí ilch'í' nadaagontłogii baat'idaanolsi ndi doo ndaaldzid da: áí iltsé begolne'hi at'éé; ndi nnágodáhíí doo dagoshch'í' begolne' da. ¹⁰ Áíge' gánádaabiłdo'niid, Nnee iltah at'éégo hadaazt'íí ilch'í' nanágonłkaad doleel, la'íí nnee dał'a'á binant'a' daagolinihií aldó' ilch'í' nanágonłkaad doleel: ¹¹ Da'adzaayú ízigo ni' nagohi'naa doleel, shińá'

góyééhíí benagowaa doo, la'íí nadaagont'ogíí iltah at'ééhhíí benadaagowaa doleeł; dážhó négodzidií la'íí godiyihgo be'ígóziníí yaak'gé'go bee ádaagot'íí doleeł. ¹² Áí dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanohwiltsoodgo nohwiniidaagodile' doleeł, Jews ha'ánátséhíí bich'i' oidaanohwilt'e' doleeł, la'íí ha'ádaanohwilkaad doo, la'íí shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighą ízigo nant'án la'íí nant'ánchań biyahzhi' nádaanohwilt'eeh doo, nohwaa yádaakti'go. ¹³ Dzaagee shá nadaagohi' doleeł. ¹⁴ Doo íktsé hat'íí dishniih shíhíí baa natséskees dago nohwiini' ladaale': ¹⁵ Shíí yati' nohwaa hishiń doo, góyáágo ádaanohwish'íí doleeł, hayíí nohwaa dahdaagoz'aanií doo nohwitísigo hanádaadzih dago, doo nohwaa daagodiit'aah dago. ¹⁶ Dá daanohwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú, nohwik'íí, la'íí nohwit'eké ndi nohwaa yáda'iti'go ndaanohwińiń doleeł; la'íí ádaaniigo nohwíí la' nadaanohwiltseed doleeł. ¹⁷ Shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighą nnee dawa nohwik'edaannií doleeł. ¹⁸ Da'ágát'éé ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizilíí dala'á ndi doo ch'a'odeel da doleeł. ¹⁹ Daagoyéégo nohwich'i' na'idziid ndi hadag ádaanoł'ee, áík'ehgo nohwiyi'siziinií bídaagowa'. ²⁰ Jerúsalemyú siláada binaa leednt'i'go daol'iyúgo, daagolchóhíí biká' ngonáhgo bídaagonołsį doo. ²¹ Nnee Judéa golzeeyú daagolíníí dził naz'aanií yich'i' okeeh doo; Jerúsaalem yune' daagolíníí ch'inókáh; la'íí da'dányú daagolíníí Jerúsaalem yune' dako ha'aokáh hela'. ²² Ik'inágodildóhíí goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiinií dawa begolne' doleeł. ²³ Áígee goldohíí daaltsaaní la'íí isdzané mé' daabilbe'íí bá góyéé doleeł! Ni'gosdzán biká' góyéégo nagowaa doo, díí hat'íííí áígee biniiidaagodidolńiń. ²⁴ Bésh be'idiltishé bee nabi'ditseed doo, la'íí nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí bí'sna' daanlii doo: doo Jews daanlii dahíí Jerúsaalem yiká' nakai doleeł, doo Jews daanlii dahíí ąął bengonyaaazhi'.

²⁵ Ch'ígona'ái, t'é'gona'ái, la'íí ts'íłsoosé biyi' godiyihgo be'ígóziníí hit'íí doo; ni'gosdzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí hat'íí bighą áńagot'íí doo yidaagolsį dago bitah góyéégo nagowaa doo; túnteel la'íí túnteel nádidáhíí díyat'éégo áńíí doleeł; ²⁶ Ni'gosdzán biká' hago ágonéh shíhíí bik'e nnee natsídaalyiz doleeł: yaagé' benagowodíí ndi nahi'naa doo. ²⁷ Áígee ániita shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'gé' shinawod bee, la'íí dážhó shich'ą'idindláádgo náshdaalgo daashidołtseeł. ²⁸ Díí benagowaahíí bee nkegonyaaná' hadag yaa daanoł'ąągo hadag daadeł'íí; hasdánohwidi'ńińíí biká' ngonyaáhíí bighą. ²⁹ Ílch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yił nagolni'; Fig bitsinií la'íí tsį dawa daanoł'íí; ³⁰ Bit'ąą nádaagodleełgo daal'íná' k'ad shíí nágodleełgo bídaagonołsį. ³¹ Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daal'íná' Bik'ehgo'ihí'nań nant'aahíí biká' nagowaago bídaagonołsį doo. ³² Da'anii gádaanohwikishńiń, Díí daalinoł'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwidéniiđí dawa begolzaago zhá' ³³ Yáá la'íí ni'gosdzán bílgo bech'ígonáh doleeł, áiná' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleeł.

³⁴ Ídáadaadesól'íí, daazhógo anákeehíí, bíł nádaagodiyisíí, la'íí ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo bee ádaanoł'ee da le'; ágádaanoł'eeyúgo dánohwinats'ąńá' áí bijíí dánkoo bee nohwiká' ngododaaki at'éé. ³⁵ Áí bijíí be'ijizhé íhizhíí k'ehgo nnee dawa ni'gosdzán biká' daagolíníí bee biká' ngowáh. ³⁶ Áík'ehgo dákozhá daadoł'íí la'íí da'olkaąą, áík'ehgo nohwidziilíí nohwá ágolzaahíí bee áí ágone'íí dawa bich'ą'zhí' ádaańe' doleeł, la'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shidáhzhí' daadołsį. ³⁷ Dajíí biigha Jesus da'ch'okąą goz'ąą yune' ílch'ígót'aah;

t'lé'gohíí dzil Olives golzéhi si'qayú bee náilkáhyú onadáh lé'e. ³⁸ Dázhó t'albí nnee dawa da'ch'okqah goz'qayú nihikáh lé'e, bídaayésts'qayú.

22

¹ Bán benilzoolé da'ádihgo bán álzaahi daadaaníí, bitis hagowáh n'íí bee bíná'goniigho holzéhi ahhánégé' begogaa. ² Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'íichíhi Jesus dáhago'at'éégo daayizilheego ch'éh yiká daadéz'íí; nnee yédaaldzidhíí bighá.

³ Áigé' Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáá, án nakits'adahíí itah nlíni. ⁴ Judas dahnyaago okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí bisiláada yánadaant'aahíí hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aah doleeíí yaa yíl yádaalti'. ⁵ Ái yaa bíl daagozhógo zhaali la' baa daach'iné'go ndaagoch'is'qá lé'e. ⁶ Judas bíl dábig'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aahíí yiká déz'íí, nnee da'at'at'ééhíí doo la' daná'.

⁷ Bán benilzoolé da'ádihgo bán álzaahi daadaaníí bijíígee ngonyáá, dibelíí zhaazhé zesdíigo Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né', bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goniigho. ⁸ Jesus Peter la'íí John oyi'a' gáníigo, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goniigho da'adaaníí nohwá ilch'í'gole', da'iidqá doleeigo. ⁹ Áigé' gádaabiñii, Hayú ná ilch'í'gohiidle' hánt'íí? ¹⁰ Jesus gádaabiñii, Kih goznil yune' ha'al'aashgee la' nnee tús tú beyo'áli nohwá higháh doleeí; hayíí goz'qá yune' ha'agháíí biké' ha'al'aash; ¹¹ Áigee bigowá goliñíí gáyikdoñiih, lch'ígó'aahíí gáníñii, Gosta' nakaahíí hayú bágoz'qá, ákone' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo shitsilke'yu bíl da'ashqá doleeí? ¹² Áik'ehgo ik'ehyú dahngost'qá yune' alk'iná' dawa siñili bíl nkáh doleeí; ákone' nohwá ilch'í'gole'. ¹³ Ákú ó'áázh, áik'ehgo Jesus da'adaabiñii n'íí k'ehgo yaa n'áázh: áigee bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'adaaníí ilch'í'daizlaa. ¹⁴ Da'adaqagee ngonyáago bitsilke'yu bílgo dahdinezbñh lé'e. ¹⁵ Gádaayiñii, Doo hwahá shiniigodilne'é díí bitis hagowáh n'íí bee bíná'goniigho da'adaaníí dázhó nohwíl daashqá hást'íí ni'. ¹⁶ Doo naanáshdáq da, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'qayú díí bee bíná'goniíhíí begolzaago zhá, nohwíldishñii. ¹⁷ Idee yee náidnkqáago ya'ahénzigo oskaqádgé' gáníí, Díí nádaado'l'aahgo daanohtíígee la' da'oldlaqah: ¹⁸ Gánohwíldishñii, Kogé' godezt'ígo dasts'aa bitoohíí doo naanáshdláq da, Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleeíí begodeyaago zhá.

¹⁹ Áigé' bán náidn'qáago ya'ahénzigo oskaqádná' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yitaizniñh gáníigo, Díí shits'í at'éé, nohwá hi'né'hi: díí be'ánadaakt'ííí, bee shináadaadoñiihgo. ²⁰ Da'áik'ehgo aldó' da'ch'iyááníí bikédé'go idee beda'iskaaníí náidnkqáago gáníí, Díí idee besikanihíí shidil nohwá idijooñíí bee áníidégo Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí nnee bílgo lángont'aahi at'éé. ²¹ La' ch'ishí'aahíí kú bíl ishaq, biká'da'adáné yiká' dahdésñii. ²² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shá ngolchíínií shegodolñii: áiná' ch'ishí'aahíí bá góyéé doleeí! ²³ Bitsilke'yu nahídaadikidgo nkegonyaa, gádaahídi'niigo, Hadn nohwitahyú nlíni ágáne'?

²⁴ Łada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadn itisgo at'éhi baa ch'iníi doo? daahídi'nií lé'e. ²⁵ Jesus gádaabiñii, Doo Jews daanlií dahíí ízigo binadaant'a'íí isná ádaayisígo yá nadaant'aah; la'íí nnee yánadaant'aahíí ich'odaaníhi daaholzee. ²⁶ Áik'ehgo doo ádaanoht'ee da: nohwitahyú la' itisgo at'ééhíí dá'iké'yú naghaahíí ga'at'éé le'; itisgo nandeehíí kánada'iziidíí ga'at'éé le'. ²⁷ Hayííhíí itisgo at'ééhíí, biká'da'adáné yich'í' dahsdáhíhíí née, ya' bána'iziidhíí née?

Biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíí go'íí. Áiná' shihíí nohwá na'iziidhíí k'ehgo nohwitah nshlíí. ²⁸ Góyéégo shich'í' nagowaa ndi nohwíí da'akú shíl daanolíí ní': ²⁹ Beshik'eh doleeíí shiTaa shaa gon'áání k'ehgo, benohwik'eh doleeíí nohwaa dinsh'aah; ³⁰ Nansht'aayú ná'ishdihíí nohwíl da'ashaá doleeí, lá'í nant'án dahsdaagee dahnadaasóltáq doleeí, Israel nakits'adah hat'í'íí bá nandaanoht'aah doleeí.

³¹ Simon, Simon, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nánohwidiniíl hat'íí, t'oh naghái ch'ilch'ihíí k'ehgo ádaanoht'íígo: ³² Áiná' ní ná osékaqad ní', ní'odl'íí doo bee yó'ogonángo da: shich'í' nnándzaago ní'isyú ndzilgo ánádaandle'.

³³ Peter Jesus gáyihíí, SheBik'ehí, níí ha'anshteeshgo, níí shidizideego ndi alk'iná' naa ádinsht'aq. ³⁴ Jesus gánábildo'niid, Peter, tazhik'áné doo hwháh ádí'niih daná' taadn, Án doo bígonsí da, shíldiniíl, níldishnií.

³⁵ Jesus gádaabihíí, Nohwesto bizis lá'í izis bena'iltiníí lá'íí nohwiike ík'e'anhíí dá'ádihgo odaanoht'íí'ná', ya' dahat'ihita bídaanoht'íí lá' née? Doo hat'íí da, daabihíí. ³⁶ Áigé' Jesus gádaabihíí, K'adíí hadn bíbesto bizis lá'íí izis bena'iltiníí gólííníí daidoné': hadn bíbeshbe'idiltishé da'adiníí bí'íícho baa nahónihgo lá' nayóhííh.

³⁷ Díí bek'e'eshchiiníí dá be'áshí'dilne' goz'aq, nohwíldishnií, Begoz'aaníí doo yíkisk'eh ádaat'ee dazhí' bíl da'ch'óttag lé'e: hat'íí baa shak'e'eshchiiníí dawa begolne'go goz'aq. ³⁸ Bitsilke'yu gádaabihíí, NohweBik'ehí, dín'íí, kúnko besh be'idiltishé naki silaa. Jesus gáníí, Dá'aq.

³⁹ Da'ch'iyáágé' ch'inyáágo dzil, Olives holzéhi, sí'aqú onadáhíí k'ehgo ákú onádaa; bitsilke'yu bíké' onákai. ⁴⁰ Akú nyááyú gádaabihíí, Nakída'dintaahíí bídaanoht'íí doleeííí bighá da'ókqaq. ⁴¹ Tséé bee its'idesne'i hayú nalt'ó' shíhíí dávik'ehyú yich'á' nyááyú hílzhiizhgo ókaqah gáníígo, ⁴² ShiTaa, ní hánt'ííyú ánágot'ííyúgo, díí híshdláq doleeíí shich'á'zhí' áne': áiná' shíí doo beshik'eh da, ní zhá benik'eh.

⁴³ Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a bíl ch'í'nah adzaago, ndzilgo ánábiidlaa. ⁴⁴ Dázhó biniigodelzaago dázhó ndzilgo ókaqah lé'e: áik'ehgo bídikíí biká'zhí' dasta'go ní'yú nahikaad. ⁴⁵ Ókaqahgé' nádiidzaago bitsilke'yu, doo bíl daagozhóq dahíí yik'e da'ilhoshgo, yaa nyáágo, ⁴⁶ Gádaayihíí, Hat'íí bighá da'ólhosh? Nádoókángo, nakída'dintaahíí bídaanoht'íí doleeííí bighá da'ókqaq.

⁴⁷ Jesus t'ah yalt'í' ná' nnee baa nántsáq lé'e, nnee Judas holzéhi, nakits'adahíí bíl itah níínihi, bádni higaal'go, Jesus yit'ahzhí' nyáágo yizts'qs lé'e. ⁴⁸ Jesus gábihíí, Ya' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shizaa nínt'aqgo ch'íshíí'aah née? ⁴⁹ Jesus yit'ahzhí' naziiiníí hago ágone' shíhíí bíl ídaagozíggo gádaanií, NohweBik'ehí, ya' besh be'idiltishé bee da'ntlish née?

⁵⁰ Ókaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi lá' yóntlzhgo dihe'nazhinéégo bijaa naidn'gizh lé'e. ⁵¹ Jesus, Dákozhí' áshle', daabihíí lé'e. Án bíjaa'íí yedelniigo náyilzii. ⁵² Áigé' Jesus ókaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, lá'íí silááda yánadaant'aahíí, lá'íí nnee yánaziiníí nádaabidilteehgo baa híkaihíí gádaayihíí, Ya' besh be'idiltishé lá'íí tsí be'idiltishé dahdaanoht'íígo nánolsaq née, in'ííhíí daach'iltsoodhíí k'ehgo? ⁵³ Dawa jíí da'ch'ókqaq goz'aq yune' nohwitah nashaa ní', ndi doo hago ádaashole' da ní': k'adíí bee nohwik'eh, godilíhíí bee nohwinawod goz'íí.

⁵⁴ Áigé' daayiltsoodgo onádaizt'e'go ókaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bíkíhyú yíl híkai. Peter da'anahgé' iké' higaal. ⁵⁵ Ókaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bíkíh bínaa lé'dit'ííh yune' íhí'gee dedaach'idishjeego ch'ídinezbíh, Peter ákú itah nezdaa. ⁵⁶ Isdzán na'iziidíí Peter k'ózhí' nezdaago yiltsaq, yine'íígo gáníí,

Dín n̄neehń Jesus yíl na'aash ni'. ⁵⁷ Áiná' Peter isdzánhíí gáyihńii, Dah, án doo bígonsį da. ⁵⁸ Áíge' dé't'ihé hik'e la' n̄nee biiltsaq̄ago gánábildo'niid, Ni áldó' áí itah níłłi. Áiná' Peter n̄neehíí gáyihńii, Doo áí itah nshłłi da. ⁵⁹ Dała'á łenádihikeez hak'e la'ihíí gánábildo'niid, Da'aniigo dín n̄neehń Jesus yíl nłłi ni'; Gálileegé' n̄neehi nłłi. ⁶⁰ Áiná' Peter n̄neehíí gánáyikdo'niid, Shíí hat'íí n̄niigo ánnii shíhíí doo bígonsį da. T'ah yałt'igo tazhik'áné ánniid. ⁶¹ Áík'ehgo Jesus Peter yich'į' nánese'go yineł'įid. Peter Jesus, Tazhik'áné doo hwháh ádí'niih daná' taadn, Doo bígonsį da, shıldinnil, biłnii n'íí yénálniih. ⁶² Áíge' ch'ínyáágo dážhó doo bił gozhóq̄ dago hichag l'é'e.

⁶³ N̄nee Jesus yinádaadéz'iinihíí baa daadloh la'íí ndaabinłhał l'é'e; ⁶⁴ La'íí bináá nada'ist'igo biniiyú nádainłts'íná' nayídaadiłkid gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yánłti'yúgo, hadń únłnłts'į shíhíí nohwił nagólńi'. ⁶⁵ Dayúweh nchq̄'go yich'į' yádaakti'go daayoch'íid l'é'e.

⁶⁶ Hayilkááyú n̄nee báyaníí, okq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi dała'adzaagé' yánadaaltihíí bich'į'yú Jesus odaist'e'ná' gádaabiłnii, ⁶⁷ Ni Christ níłłi née? nohwił nagólńi', Áiná' Jesus gádaabiłnii, Shíí nohwił nadaagoshńi'yúgo doo daashołđłaq̄ da doleeł go'įi: ⁶⁸ La'íí shíí nanohwídaadishkidyúgo doo shich'į' hanádaadołdziih da, doo ch'ínádaashidoł'aa da go'įi. ⁶⁹ Kogé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nań binawodi dihe'nazhinéego shíí n̄nee k'ehgo Niyááhíí dahnshdaa doleeł. ⁷⁰ Dawa gádaabiłnii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biye' níłłi née? Áík'ehgo gádaayiłnii, Da'áígee ádaashıłdońii. ⁷¹ Hat'íiřhą' bighą la' n̄nee baa yánánalıti' doleeł? Alk'íná' dabíł bizé' yee ánniidhíí daadesiıts'aq̄, daanii.

23

¹ N̄nee dała'adzaahíí dawa nádiikaigo Pílate bich'į'yú Jesus yíl onalsáq̄. ² Áíge' baa dahdaago'aa nkegonyaa, gádaaniigo, Dín n̄neehń dénchq̄'ého ılch'ígó'aahgo n̄nee ch'a'oyihılkaad, Caesar doo bich'į' nadaahołniił da, nohwiłnii la'íí, Shíí Christ, ízisgo nant'án nshłłi, nii. ³ Pílate Jesus nayıdıłkid gáyihńiiigo, Ya' ni Jews ízisgo binant'a'ı níłłi née? Da'áígee ánnii, biłnii, Jesus. ⁴ Pílate okq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí n̄nee dała'at'éehíí yich'į' hadziigo gánii, Dín n̄neehń doo nagont'og ye'at'éé dago bígosıřsııđ. ⁵ Ndi dayúweh gádaanii, Gálileegé' ılch'ígó'aah godeyaa l'é'e, Jews daagolııgee n̄nee dahot'éhé yil daagoshkish, áíge' kú bengonyaa. ⁶ Pílate díı yidezts'aq̄aná' na'ódiłkid gániiigo, Ya' dín n̄neehń Gálileegé' nagháhi née? ⁷ Hérod yánant'a'ıı yiyi' naghaa lągo yıgokııđ, áíge' Hérod bich'į' obidol'aad, Hérod k'adıı Jerúsalemyú naghaa l'é'e.

⁸ Hérod Jesus yiltsaq̄aná' dážhó yaa bił gozhóq̄: ląq̄ago baat'ínzihíí bighą doo áníiná' yiltséh hat'ıı da l'é'e; godiyıhgo áná'ol'ııhíí la' hostséh nzigo. ⁹ Áík'ehgo na'ódiłkidgo nzaad godeyáá ndi Jesus doo hat'ıı biłnii da. ¹⁰ Okq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi bit'ah nazıı, baa dahdaagoz'aaníí yee nawode ádaaniigo. ¹¹ Hérod la'íí bisiláadahíí Jesus yaa daadlohgo yedaandıř'ııh l'é'e, áíge' dážhó nłt'éégo yik'e da'ılaago Pílate bich'į'yú onádaıs'a'.

¹² Hérod la'íí Pílate díı dabı'ıltsená' dážhó doo ılch'į' at'éé da n'ıı, áníta áı bıjıı ılł'eké silıı l'é'e.

13 Pílate okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nadaant'aahíí la'íí nnee dała'áyíílaago, 14 Gáyííñii, Díń nneehń nnee ch'a'oyihííkaad daadołñiigo shaa bił nołkaińń nohwińáát nahódel'kid ndi baa yádaakti'ihíí doo da'anii dago bi'at'e' nł'éeego bígosłsııd: 15 Hérod bich'i'yú odaanohwił'a' ni'; áiná' Hérod díı k'ehgo bígosłsııd: doo hat'ıı yigha zidee bik'eh da, doo hago ánat'ııı da. 16 Áik'ehgo habi'ıltsaasgé' ch'ínánshteeh. 17 (Da'adaḡee kogo goz'aa lé'e, nnee la' ha'ásitini bich'i' ch'ínáltee.) 18 Nnee dała' nádidilghaazhgo, Ái nneehń yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ínánıtee, daanii lé'e: 19 (Nnee Barábbas holzéhi kış goznılıı biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, la'íí nnee nastseedhıı bigha ha'ábi'dolt'e'.) 20 Nnee dała'adzaahıı Pílate bich'i' hananádzii, Jesus ch'ínáyıltee hat'ııgo. 21 Áiná' nnee dawa daadilwoshgo gádaañii, Tsı'ılna'áhi biłołkałgo zodée, tsı'ılna'áhi biłołkałgo zodée. 22 Taadngee Pílate gánádo'niid, Hat'ıı bigha, hat'ıı bee nch'og'o adzaago? Shıı díń nneehń doo hat'ıı yigha datsaah dago bígosłsııd: áik'ehgo habi'ıltsaasgé' ch'ínánshteeh. 23 Áiná' nnee dała'at'éehiı nawode daadilwoshgo gádaañii, An tsı'ılna'áhi biłołkałgo datsaah dábk'eh: daadilwoshıı bee nnee dała'at'éehiı la'ıı okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı itis okai. 24 Áik'ehgo Pílate nnee dahádaat'iiniı begolne'go ngon'áá. 25 Nnee nant'án agohet'aa nkegonyaa n'ıı, nnee nastseedhıı bigha ha'ábi'dolt'e'ihıı ch'ínánıktıı, nnee nádaaboceedhıı bigha: áigé' Jesus nneehıı dahádaat'ııyú ádaabile'go yaa yidin'áá. 26 Siláada Jesus yıl dahnasááyú la' nnee Simon holzéhi, Cyrénegé' gólını, k'edolzaagé' nadáti yiká ádaanıidgo tsı'ılna'áhi yiká' dahdaistaa, an Jesus bine'gé' yá yogheelgo higaal.

27 Nnee dázhó łáágo biké' nałseeł, isdzáné áldó' Jesus yaa chał daadilwosh lé'e. 28 Jesus bich'i' adzaago gádaabiñii, Isdzáné Jerúsałemgee daagonłını, doo shıı shaa daachag da, dánohwıı la'ıı nohwičagháshé baa daachag. 29 Isdzáné doo da'ılchii dahıı, bibishch'id biyi' doo mé' daagoleeh dahıı, doo daabi'dilbe' dahıı biyaa daagozhó doleeł, daach'ididooñiiııı dahadıı bıjıı biká' ngowáh. 30 La'ıı gádaañii doleeł, Dził nchaa'i, nohwiká'zhı' nahigeeh le'; ch'ínál'ıdıı, nohwik'i goziid le'. 31 Ch'il daadot'izhná' díı ye'ádaadzaayúgo, náhisgáyúgohıı hago ágone'? 32 La' nnee naki nch'og'o ádaadzaahıı biłgo kił on-azáá lé'e, nadaaki'ditseeđyú. 33 Akú Cálvary golzeeyú kił nánzááyú tsı'ılna'áhi bídaahaskał, nnee nch'og'o ádaadzaahıı áldó', Jesus ba'ashhahgé' dá'al'an, la' dihe'nazhıńéego, la'ıı be'eshganzhıńéego.

34 Jesus gánıı, ShiTaa, díı nch'og'o ádaat'ııhıı bigha baa nádaagodıń'aah; doo yıdaagołsı dago ádaat'ıı. Áigé' bidiyagéhiı ıłta'isniigo yigha da'diljoł. 35 Nnee bit'ahgé' nazııgo daabinełıı. Nant'án daanliiniı áldó' Jesus yaa yádaakti'go yaa daadloh gádaañiigo, La' nnee hasdádaayiniılná' bıı áldó' hasdá'ádóltee le'at'ehi, bıı Christ, Bik'ehgo'ihı'nań habiłtiiniı nlııyúgo. 36 Siláada áldó' be-daanıt'ııhgo nk'ózhi, vinegar holzéhi, bich'i' dahyıda'otksı lé'e. 37 Gádaabiñiigo, Ni Jews ízisgo biNant'a'ı nlııyúgo, dáni hasdá'áńłtee. 38 Jesus bik'ehgee Greek, Latin, la'ıı Hebrew k'ehgo k'e'eshchıı lé'e, gágołzeego, Dıı JEWIS ÍZISGO BINANT'A'ı NLIı.

39 Nnee nch'og'o ádaadzaahıı, áigee tsı'ılna'áhi yıdaayiskalıı dała'a beńdıt'ııhgo gábiñii, Christ nlıı lé'eyúgo hasdánohwiléh, la'ıı ni áldó' hasdá'áńłtee. 40 Áiná' la'ihıı áı áńıhıı gáyıñii, Ya' doo Bik'ehgo'ihı'nań beńldzid da, ni áldó' dákoł niniigonł'ée, dálekt'eego nohwá ngot'áá? 41 Nohwıı da'ánohwidılne' dábk'ehyú ánohwı'delzaa: áiná' díń nneehń doo nagont'og ye'at'ehi da.

42 Áígé' Jesus gáyilnii, SheBik'ehń, nant'ááyú nýaago shénálniih doleeł. 43 Jesus gábilnii, Shíí da'aniigo gánildishnii, Díí jii dážhó gózhó goz'aayú shil nlii doleeł. 44 Dáha'iz'aagé' taagi nehenkéézgo dahot'éhé godihiił gozłii lé'e. 45 Ch'ígona'ái bich'á'idindínníí ásdjíd, kiih biyi' da'ch'okáqhíí biyi' yune' daadintsoozi ilk'edláád lé'e.

46 Jesus nádildighaazhgo gánii, ShiTaa, shiyi'siziinníí naa nshné': díí yee ánniinná' dá'ík'é'yú nádeyol. 47 Siláada yánant'aahi díí ánágot'jii díí yiltsaana' Bik'ehgo'ihí'nań yich'i' ahénzigo gánii, Da'aniigo dín nneehń nnee nń'ehi nlii lé'e. 48 Nnee daadéz'jigo láágo dała'adzaahíí dawa ánágot'jii díí daayiltsaago bijilálzhii' nádaints'ina' onáskai. 49 Jesus yidaagotsiníí dawa la'íi isdzané Gálileegé' biké' hikai n'íi anahgé' nazjigo díí ánágot'jii díí daayiltsaa lé'e.

50 La' nnee Joseph holzéhi, nnee yánadaaltihíi itah nłini; nnee nń'ehi, dábil'ehyú át'ehi nlii. 51 (Nnee yánadaaltihíi nadaagoshchjigo ánáda'ol'jii díí Joseph doo hwaa itah ánat'jíd da:) án Jews daanłini bikjii goznii Arimathéa golzeegé' gólini; Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleełii ya'okłi lé'e. 52 Dín nneehń Pílate yich'i' oyáá, Jesus bits'ihíi yiyókeedgo. 53 Tsí'ihna'áhi yiká'gé' nanáidnłjigo nak'a'łigaihi yik'iyidesdiz, áigé' tsébií'i'ángo ágolzaa yune' nyinłjii lé'e, doo hwahá hadń ákóne' nnilteełi da. 54 Jews daagonsiníi bijjii bee nkegonyaago ilch'i'golne'íi bijjii lé'e. 55 Isdzané Gálileegé' Jesus yil hikaihií tsébií'i'ányú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'ihíi hago'at'éego nnilłjii shihíi daayiltsaa lé'e. 56 Onákaiyú kikağolchini la'íi ik'ah yil ilch'i'daizłaa; áigé' Jews daagodnłsiníi bijjii hádaayol, dangot'aq lé'ehii k'ehgo.

24

1 Ái iskaq hik'e godilziníi bijjii dážhó t'albigo tsébií'i'ányú kikağolchini ilch'i'daizłaa n'íi odaizné, la'íi aldó' yil hikai. 2 Tsébií'i'ányú hikaigo tséé daadin'aq n'íi yó'olyiz lé'e. 3 Ákóne' ha'ákaigé' Jesus nohweBik'ehń bits'ihíi doo hwaa da lé'e. 4 Hayúsha' daanzina' nnee naki bidiyagé dážhó bik'enadidlaadi bit'ahgé' nazjii siljii. 5 Isdzané tsidaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éego nneehii gádaabilnii, Hat'íi bigha hináhi nanezna'íi bitahyú hádaadel'jii? 6 Án doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanołwii n'íi benádaalłniih shi. 7 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhii, nnee binch'og' daagolinnii baa shich'ilteehgo tsí'ihna'áhi biká' dastsaah, áiná' taagi jii hileehgo naadiishdáh. 8 Áik'ehgo áí ánni n'íi yénadaalłniih. 9 Tsébií'i'ángé' nákaiyú łats'adahii la'íi la' Jesus biké' hikahii áldó' bil nadaagosni'. 10 Mary Mágdalene, Jóanna, la'íi Mary, James bimaa, la' isdzané bilgo nadaal'a'á díi yil nadaagosni'. 11 Ndi daazhógo ádaanii daanzigo doo daayodłaa da. 12 Áiná' Peter nádiidzaago tsébií'i'ányú nádilwod; hayaa adzaago ákóne' déz'jíd, nak'a'łigai n'íi daazhógo sinłigo yiltsaa, áik'ehgo t'aqzh'i' gowayú onádzaa, hagosha' ágodzaa nzjigo.

13 Da'ái bijjii la' naki dilt'eego Jerúsalemhii da'dányú gots'idi dahgost'og'yúshigotah, Emmáus golzeeyú dez'h'aazh. 14 Díí ánágot'jii díí dawa yaa łil nagoln'i'go goldoh. 15 T'ah yádaalt'igo łil nagoln'i' nt'éego Jesus bit'ah nyáágo bil dahiskai. 16 Áiná' dainel'jii ndi hadń át'ínni doo bidaagotsjíd da alzaa lé'e. 17 Jesus gádaabilnii, Hat'íi la' baa łil nagoln'i' goldoh, doo nołwii daagozhógo dago. 18 Dała'á, Cléopas holzéhihi, gábilnii, Ya' dáni zhá Jerúsalemýú asta'nyáhi, áni áigee ánágot'jii díí doo bigonłs'i da née? 19 Hago ágolzaahi áldołnii? nii, Jesus. Áik'ehgo gánádaabil'do'niid, Jesus, Názařegé' nłnihi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, dážhó izisgo

áná'ol'jili, biyati' nldzili, Bik'ehgo'ihina'na' la'ii nnee dawa bináálihi áh'nii.
 20 Án dánohwii nohwí'okaaq yebik'ehi itisyú nadaandeehii la'ii nohwá nadaant'aahii bángot'aahgo bidizideego ndaistii, áigé' tsí'ihna'áhi yiká' daizes-hji: 21 Áiná' nohwí Israel hadaasiit'i'ii hasdánohwiniil láq daandzi: n'ii díí ánágot'jil n'ii yúshde' taagi jii siljii. 22 Nohwitaagé' la' isdzané nohwil díyadaagot'eego ádaanohwizlaa, án dázho t'abina' tsébiit'ányú okai láq; 23 Ndi Jesus bits'ihii áku doo hwaa da láqgo, t'aaqzhí' nakai gádaaniigo, Bik'ehgo'ihina'na' binadaal'a'á yaaká'gé'hi nohwich'i' ch'i'nah ádaadzaago gádaanohwini, Jesus hinaa. 24 La' bil nahikaihii tsébiit'ányú okai, isdzané da'ádaanii n'ii k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayiltsaa da. 25 Áigé' Jesus gádaabihii, Nohwii nnee doo daagoyáni daano'inihi, Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidi n'ii nadaagosni'ii doo dáhah daaholdlaaq da: 26 Christ áik'ehgo biniigodilne'go áigé' yee ízisgo at'éehii baa godidot'aalgo dávik'eh láq néé? 27 Mosesgé' godezt'igo Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidi n'ii ádaaniihii dawa, la'ii Bik'ehgo'ihina'na' biyati' bek'eda'ashchiinii dahot'éhé dabii baa k'e'eshchiinii hat'ii golzeego ágolzeehii yil nadaagosni'. 28 Gotah dezha'azh n'íyú dák'ad nikáh: Jesus bádñ dayúweh dahiyaa nt'éégo, 29 Nií nahátqá le', daabihiiigo nádaabokaaq; alk'iná' o'i'áq, k'ad t'é' goleeh, daabihii. Áik'ehgo yil ha'ákaiyú yil nahátqá. 30 Da'iyaaqo bil dinezbhigo bán náidn'aaqo ya'ahénziigo oskaqdna' ilk'iyiné'go baa daizné'. 31 Ániita áigee hadñ át'ii shihii nzhogo daayiltsaa; nt'éégo Jesus dádaine'í'zhí' yit'áq tsídaazghal. 32 Gádaakildi'nii, Nohwii dázho dilti' ngonoligo at'éé, itínyú nohwich'i' ya'ti'ná', án Bik'ehgo'ihina'na' biyati' bek'eda'ashchiinii hat'ii niigo aníhii baa nohwil nagolnina'. 33 Áigé' dagoshch'i' nádiit'aazhgo Jerúsalemyú onát'aazh, áku lats'adáhi la'ii nnee la' ishlah dala'ádaat'eego baa n'áázh, 34 Nt'éégo gádaabihii, NohweBik'ehna' da'anii naadiidzaa lá, Simon bich'i' ch'i'nah ádilzaa áldó'. 35 Nnee áni n'áázhi itínyú hago ágodzaahii, la'ii hago at'éégo Jesus bán ilk'iyiné'gee yinádaagosdzíidii yaa nadaagosni'.

36 Gádaaniiná' Jesus dabii áí bitah sizjii siljigo gádaayihii, Ikch'i'gont'éehii bee nohwich'i' goz'aa le'. 37 Ndi bil díyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'i'idn daahiltsaa daanzigo. 38 Jesus gádaabihii, Hat'ii bigha tsídaadoiyiz? Hat'ii bigha na'ódikidii nohwiini' biyi' begoz'aa? 39 Shigan la'ii shikee daané'jii, da'anii shii ást'jii: shídaadohii, áik'ehgo bídaagonolshii; ch'i'idn bits'i' la'ii bits'in doo goljii da go'jii, daal'jii go'jii nkoh, shii shits'i' la'ii shits'in goljii. 40 Ánniidná' bigan la'ii bikee yil ch'i'nah áyílaa. 41 Dázho bil daagozhóq la'ii bil díyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odlaq daná' Jesus gádaabihii, Dahat'ihita hidáqahii la' daasolné' néé? 42 Lóg sit'éédhii la'ii gosnih yaa daizné'. 43 Náidnné'go bináát yíyáq lé'e. 44 Áigé' gádaayihii, T'ah nohwil nshhina' díí bee nohwil nadaagosisni' go'jii, Moses ngon'áq lé'ehi shaa k'e'eshchiinii, la'ii Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidi n'ii k'eda'ashchiinii, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegolne' goz'aa, daanohwídishnii ni'. 45 Áigé' Bik'ehgo'ihina'na' biyati' bek'e'eshchiinii hat'ii niigo anii shihii bil ídaagozigo ádaabizlaago, 46 Gádaabihii, Shii Christ nshhina, shiniigodilne'go taagi jii hileego naadiishdáq golzeego shak'e'ashchii, áik'ehgo dávik'ehyú ágodzaa: 47 La'ii Jerúsalemgé' godezt'igo shizhi'ii bee yá'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'i'ii bitahyú, bidaanchó'ii yich'á'zhí' ádaane'go binchó'hii bigha baa nádaagodit'aah golzeego. 48 Díí daal'jii go'jii ákoh baa nadaagohii'.

⁴⁹ ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'ááníí nohwaa dishné': Jerúsalem yuñe' nahísóltaa, yaaká'gé' nawodíí bee nohwaa ngonyáázhi'.

⁵⁰ Áíge' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'á yil ch'ékai, Béthanyzhi', yádn ninyáágo, áígee hadag yaa dilniigo yá da'oskaad, Nohwiyaa gozhóó doleel, ñii. ⁵¹ Yá da'oskaadná' yich'á' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. ⁵² Binadaal'a'á daaboskaadgé' Jerúsalemýú onákai, dázhó bíł daagozhóógo: ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ahédaanzigo da'ch'okqah goz'aa yuñe' dáda'okqah nt'éé lé'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

1 Dantsé godeyaadá Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihì'nañ yìl nliì, Yati'íí Bik'ehgo'ihì'nañ nliì. 2 Yati'íí dantsé godeyaadá Bik'ehgo'ihì'nañ yìl nliì. 3 Áñ dawahá áyíílaa; áñ doo hak'í dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'éé da. 4 Ihi'naahíí biyi' golíí; áí ihi'naahíí nnee yee daago'íí. 5 Got'iiníí godíihílyú idindláád; godíihíí got'iiníí doo yitis nliì da.

6 Bik'ehgo'ihì'nañ nnee John holzéhi yides'a'. 7 Áñ Begot'ínihií nnee yìl nagolní'go nyáá, bíí bee nnee dawa da'odlāq doleeigo. 8 John doo Begot'ínií nliì da, áídá' Begot'ínií yaa nagolní'go nyáá. 9 Da'aníi Begot'ínihií nnee ní'goszán biká' daagolíníí dawa bee daayo'íí. 10 Áñ ní'goszán nneehíí yitah silíí, áñ ní'goszán áyíílaa, ndi ní'goszán biká' nneehíí doo bídaagolsí da lèk'e. 11 Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'í'ihíí doo hádaabit'íí da. 12 Áídá' hadíí hádaabit'íiníí, daabosdlāqadíí, Bik'ehgo'ihì'nañ bichāgháshé daaleehgo yaa goden'áá: 13 Áí nádaagosdliiníí doo nnee hadaazt'í'íí bee da, doo kots'íhíí bee da, doo nnee bits'á'dí'go da, áídá' Bik'ehgo'ihì'nañ bits'á'dí' nádaagosdlií. 14 Yati'íí nnee silíigo nohwitahyú golíí lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bílgoch'oba'íí la'íí da'aníi ágot'éhi nliì, (Bik'ehgo'ihì'nañ bíYe' da'á'ahi nliíhíí bighā ízisgo at'éégo bits'á'íidindláád, áí bits'á'íidindláádíí daahihíiltšāq ní'.)

15 John baa nagolní'go nádidilghaazh lèk'e gáníigo, Dín áldishníi ní', ágádéniid n'dá', Shiké'dí' hígháhíí dashíntse golííhíí bighā shitisgo at'éé. 16 Dawahá yegoyíhíiníí nohwaa hí'né', bílgoch'oba'íí dahiké'go nohwaa hí'niil. 17 Bik'ehgo'ihì'nañ yegos'aaníí Moses bíláhyú ngot'āq lèk'e, áídá' bílgoch'oba'íí hik'e da'aníi ágot'éhi Jesus Christ yìl nyáá. 18 Doo hadíí Bik'ehgo'ihì'nañ yo'íí da; bíYe' da'á'ahi Bik'ehgo'ihì'nañ ádíbóltā'íhi, áñ zhā ch'í'nah áyíílaa.

19 Jerusalem golzeedí' okāqah yedaabik'ehi hik'e Lévitese daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín lāq ánt'ee? daabílniigo nabídaadikídá' John gáníí lèk'e, 20 Shíí doo Christ ánsht'ee da, doo nayí'í'go da da'aníigo ádaa nagolní'. 21 Áídí' nayínádaadikíd, Hadín ánt'éé gá? Elías nííí née? Dah, doo áñ nshíí da, níi lèk'e. Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú na'iziidihíí, ya' áí nííí née? Dah, níigo hadzii. 22 Gánádaayíldo'niid, Áídá' hadín ánt'éé gá? Nohwíl nagolní'go hadín daanohwides'a'íí bíl nádaagohiilní'. Hant'é nniigo ádaa nagolní'? 23 Áídí' gáníí, NohweBik'ehñ bádíhyú ílch'ígodezdohgo ádaahle', dishníigo shíí da'igolííyú dílwoshi nshíí, Esáias, Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú nada'iziidi áníí n'íí k'ehgo. 24 Nnee na'ídaadikídihíí Phárisees daanlíni daabin'á'. 25 Nabídaadikídigo, Doo Christ nííí dadá', la'íí doo Elías dagohíí Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú na'iziidihíí nííí dadá', nt'é bighā baptize ánt'íí? daanii. 26 John bich'í' hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'íí: áídá' la' nohwitahyú sizíí, doo bídaagonolsí dahi; 27 Da'án shiké'dí' hígháhíí shitisgo at'éhi, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sííí da. 28 Áí Bethábara golzeeyú Jórdan túnílníí hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

29 Iskāq hik'e John Jesus bich'í' hígaalgo yo'íigo gáníí, Daadeh'íí, díbe'íí bíZhaazhé Bik'ehgo'ihì'nañ bíyéhi áídí' hígaal! Áñ ní'goszán biká' nnee

bincho'íí da'íllí yilchiih. ³⁰ Díń áldishńii ni' gádéńiid n'dá', Nńee la' shikédí' hígháh, án dashíntsé gólííhíí bighą shitisgo at'ée. ³¹ Dashíí ndi doo bígonsį da ni': áídá' Israel hat'i'i bił ch'í'nah ágolńe'hií bighą tú bee baptize ádaagoshle'go niyáá. ³² John yaa nagolńi'go gánńi, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus yich'i' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hish'įi. ³³ Shíí ndi doo bígonsį da ni': áídá' hadńi tú bee baptize ádaagoshle'go shides'a'n shich'i' gánńiid ni', Hadńi Holy Spirit yaaká'dí' bich'i' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hí'íńi, án Holy Spirit bee baptize ádaagole'íí át'ée. ³⁴ Díí hiłtsąą hik'e baa nagosisńi, Díń da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ląą, dishńiigo.

³⁵ Iskaą hik'e John bitsilke'yu naki yil nadaazi'; ³⁶ Jesus higaalyú ndaineł'įi'go gánńiid, Daadeh'įi, dibelįi biZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nań biyéhi! ³⁷ John bitsilke'yu nakihíí ágánńiigo daabidezts'aągo Jesus yiké' dahizh'aazh. ³⁸ Jesus t'aązhi' déz'įigo biké' hí'ashgo yiltsąągo gáyilńii, Hant'é biká' hanohaago aht'įi? Áík'ehgo gádaanii, Rábbi, (Ilch'ígó'aahí' golzeego ágolzee,) hayú gonłi? ³⁹ Jesus gádaabińii, Yushdé' ákú dokáhgo bígonolsįh. Áík'ehgo yil okaigo hayú sidaahíí yídaagolsįid, t'ahbįdí' gonenádn ledihikeęzyú nákaigo, ákú dá yil naháztaą lék'e. ⁴⁰ Nńee nakihíí John ánńiíhíí daidezts'aaní, Jesus yiké' ó'áázhií dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isnhi. ⁴¹ Andrewhíí ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáągo gáyilńii, Messias baa nt'áázh, áí Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áídí' Simon Jesus yaa yil n'áázh. Jesus Simon yineł'įi hik'e gáyilńii, Simon, Jona biye' nłini, Céphas honłzéé doleel, tsée golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaą hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáągo, Shiké' híńaát, yilńii. ⁴⁴ Andrew la'íi Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, la'íi Philip alđó' áídí' naghaa. ⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáągo gáyilńii, Jesus, Joseph biye', Náarethdí' gólini baa nkai, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní biyi' Moses bak'e'eshchii lék'ehi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi alđó' bak'eda'ashchii lék'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábińii, Hant'é nzhooníi Náarethdí' behagowáhshą? Philip gánábildo'ńiid, Ákú dot'aashgo bígonłsįh. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'i' higaalgo yo'įigo gánńi, Da'anii Israel hat'i'íi nłini kudi' higaal, doo k'izé'át'ehi da. ⁴⁸ Nathánael gábińii, Hagot'éego shígonłsį? Jesus gábińii, Philip doo hwahá níká' ánńi dadá', fig ch'il bit'ááhyú síndaago nish'įi ni'. ⁴⁹ Nathánael gábińii, Ni ilch'ígó'aahí'ńilíni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłi ląą; Israel hat'i'ihí izisgo biNant'a' nłi ląą. ⁵⁰ Jesus gábińii, Fig ch'il bit'ááhyú síndaago nish'įi nłidishńii n'íi bighą shondłąą née? Díí bitisgo ágot'ehi hí'įi doleel. ⁵¹ Jesus gánábildo'ńiid, Da'anii, da'aniiigo gánohwiłdishńii, Shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, yáá ilts'á'álnéhgo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolínii hadagodí' hayaago ildenáńdikahgo daah'įi doleel.

2

¹ Taagi hileehíi bijii Gálileehíi biyi' Cána golzeege ni'í'neh; ákú Jesus báąhi itah lék'e: ² Jesus alđó' bitsilke'yu biłgo ni'í'néhyú daabi'dokeed. ³ Dasts'aa bitoo ásdjídá' Jesus báą gábińii, Dasts'aa bitoo ásdjíd. ⁴ Jesus gábińii, Shímaa, hago ląą ánishléhgo áńńii? Shágoz'aaní doo hwahá bengowáh da. ⁵ Báą nada'iziidíi gáyilńii, Hant'é daanohwiłńiiyú dakú ádaat'įi doleel. ⁶ Áígee tús tsée álzaahi gostán sińil, Jews daanłini daagos'aąhíi k'ehgo yee táda'digisíi bighą, túsíi dała'ago nadin dagohíi tádin gallons dávik'eh lék'e. ⁷ Jesus gádaabińii, Túsíi tú bee hada'dołbi. Áík'ehgo dáhalk'įgo hada'desbi. ⁸ Jesus gánádaabiłdo'ńiid, Ła' hakaahgo bik'ehgo da'idaaní bich'i' dohkaah. Áík'ehgo

odaiskaq. ⁹ Bik'ehgo da'idaaní tú dasts'aa bitoo silíihí yizlìh, hadí' hídziid shìhí doo yígòtsì dago, (nada'iziidí tú hadaiziidí zhà yídaagòtsì ndihí,) bik'ehgo da'idaaní nnee niñehi yiká ànniidgo, ¹⁰ Gáyìhñii, Nnee dawa da'idàqà débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihí ntsé yita'ikaah; áidí' dahádaat'jìzhì' da'odlàqá' doo nzhòq dahí yita'ikaah: áidá' nihí dasts'aa bitoo nzhónihí ánita bitasínkàq. ¹¹ Ái Jesus dantsé godiyìhgo adzaa, Gálilee biyi', Cána golzeegee, áik'ehgo ízigo ye'at'éhi bee bígozjìd; áidí' bitsilke'yu daabosdlaqad lèk'e.

¹² Díi bikédí'go Capérnaum golzeeyú bíi hik'e báq, bik'isyú là'íi bitsilke'yu yil okai; akú da'akwii bedahiskaq.

¹³ Bitis-hagowáh n'íi bíná'godinìhgo Jews daanlíni da'iyàqahí biká' ngonyáágo Jesus Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Akú da'ch'okàqah goz'qà yune' nnee là' magashi, dibelí, hawúcho baa nadaahiníhi, là'íi zhaali ilkáh ch'ídaihiníihí binasdzid yaa nahátzàqgo yiká nnyáá. ¹⁵ T'óól ilkénásgisí il'áyílaago dawa, dibelí, magashita bílgo da'ch'okàqah goz'qà biyi'dí' ch'ínihiyood; là'íi zhaali ilkáh ch'ídaihiníihí bizhaalihí yayinkàq, áidí' zhaali yiká' ilkáh ch'ínadainíihí naz'aaní nanyihesgo'. ¹⁶ Áidí' hawúcho baa nadaahiníihí gáyìhñiid, Díihí ch'ídaahohniik; shiTaa bikìhí kìh biyi' na'iníhi ádaago'e' hela'. ¹⁷ Nikìhí dázhò godilzini begoz'qà doleelgo dázhò hásh'jìhí bighà shidizidee, golzeego bek'e'eshchiiní bitsilke'yu yínadaalnii.

¹⁸ Áidí' Jews daanlíni gádaabihñii, Nt'é godiyìhgo be'ígóziní nohwìl ch'í'nah ánlé', díi ánant'jìhí bighà? ¹⁹ Jesus gádaabihñii, Díi kìh biyi' da'ch'okàqahí qàl nanádaagohniigo, taagi jji hileehgo ánágoshde'. ²⁰ Jews daanlíni gábihñii, Díi kìh biyi' da'ch'okàqahí ágolne'go dizdin gostán legodzaa, áidá' nihíshà' taagi jji hileehgo ánágodle'? ²¹ Ndi bíi bits'íhi kìh biyi' da'ch'okàqahí k'ehgo yaa ya'kti'. ²² Jesus daztsàqá' naadiidzaadá' bitsilke'yu nt'é nii n'íi yínadaalnii; áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní là'íi Jesus ánií n'íi daayosdlaqad lèk'e.

²³ Jerúsalem golzeeyú bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godinìhgo da'idaaní bijjì, Jesus akú itah nliigo nnee láqàgo daabosdlaqad, godiyìhgo áná'ol'jìhí daayiltsàqá'. ²⁴ Áidá' Jesus nneehí doo yada'ohí da, nnee dawa yígòtsìhí bighà. ²⁵ Doo hadín nnee ye'at'éehí baa bíl nagolnì' bik'eh da; dabíi nnee ye'at'éehí dawa yígòtsìhí bighà.

3

¹ Nnee Phárisees daanliiní itah nlini, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nlini lèk'e. ² Án t'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyìhñii, Ni, lch'ígó'aahí nlini, doo hadín godiyìhgo áná'ol'jìhí áni'jìhí áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ yil nliiyúgo zhà: áí bighà Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' lch'ígó'aahí nliigo bídaagonlì. ³ Jesus gábihñii, Da'anii, da'anii go gánidishñii, Nnee nágosdliiyúgo zhà Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiní itah nlii doo. ⁴ Nicodémus gábihñii, Hagot'éégo nnee nágodleeh, báyan siljídá'? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh nées? ⁵ Jesus gání, Da'anii, da'anii go gánidishñii, nnee tú bee là'íi Holy Spirit bee nágosdliiyúgo zhà Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'qà yune' ha'agháh. ⁶ Kots'í bee gozliiní kots'í át'éé, áidá' Holy Spirit bee gozliiní spirit at'éé. ⁷ Doo nì diyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, nìdishñiihí bighà. ⁸ Nyolíi da'adzaayú nyol, áí dints'agdá' hadí' nyolíi, hayúgo nyolíi doo bígonlì da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiní ágádaat'éhi at'éé. ⁹ Nicodémus gábihñii, Hagot'éégo láqà ágoñnìhi? ¹⁰ Jesus gábihñii, Ni

Israel hat'i'i yil ch'ígó'aahi n'íídá, díishá' doo bígonl'sí da? ¹¹ Da'anii, da'aniiigo gánildishnii, néé bidaagonziníi zhá baa yádaahiilti', hant'é daahiit'iiníi zhá baa nadaagohiilni'; áidá' baa nadaagosiilni'íi doo nádaagodoh'aah da. ¹² Ni'goszán biká' ágot'eehíi baa nohwíi nagosisni' ndi doo shondl'aa dadá', yaaká'yú ágot'eehíi baa nohwíi nagoshni'yúgo hagog'ée'go shondl'aa? ¹³ Doo hadín yaaká'yú bíl ogoyáá da, shíi nnee k'ehgo Niyááhíi zhá, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú gonshíi.

¹⁴ Moses da'igol'iyú t'iish dahyidnt'íhíi k'ehgo, shíi aldó' nnee k'ehgo Niyááhíi dahshidí'dolteek: ¹⁵ Hadín shosdla'adihíi ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee hinaa doleehíi bighá.

¹⁶ Bik'ehgo'ihí'naa ni'goszán biká' nnee dážhó bíl daanzhóq'íi bighá biYe' da'a'áhi yaa yinkt'íi, áik'ehgo dahadín bosdla'adihíi doo da'íli' hileeh da, áidá' ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee hinaa doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'naa biYe' ni'goszán biká'zhí' nkeyin'a'íi ni'goszán biká' nnee doo yil ch'ígóweh doleehíi bighá nkeyin'a' da, áidá' ni'goszán biká' nnee bíi bee hasdádokaahíi bighá.

¹⁸ Hadín bosdla'adi' doo bíl ch'ígódeeh da: áidá' hadín doo bosdla'ad dahíi ik'idá' bíl ch'ígódini at'éé, Bik'ehgo'ihí'naa biYe' da'a'áhi doo yosdla'ad dahíi bighá. ¹⁹ Díi bighá nnee bíl ch'ígódih, begot'iiníi ni'goszán biká' begonyáá, áidá' nnee doo got'iiníi bíl daanzhóq da, chago'heel zhá bíl daanzhóq, nch'ogo ádaat'eehíi bighá. ²⁰ Dahadín nch'ogo at'éé lék'eyúgo, got'iiníi bíl nch'og', bi'at'e' nch'og'íi doo bígoz'íhíi hat'íi dahíi bighá, doo got'íiyú ch'égháh hat'íi da. ²¹ Hadín nt'éégo at'éehíi, bi'at'e'íi Bik'ehgo'ihí'naa ye'at'éégo bígoz'íhíi doleehíi bighá got'íiyú ch'égháh.

²² Ái bikéd'igo Jesus, bitsilke'yu bílgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú dét'íhézhi' yil naháztaq lék'e.

²³ John aldó' Aenon golzeeyú baptize ágo'íi, Sálímhíi bit'ahyú, akú tú l'ááhíi bighá: áígee nnee nehaskaigo baptize ádaasaa. ²⁴ Doo hwahá John ha'ánteeh dadá'.

²⁵ John bitsilke'yu la'íi Jews daanlíni la' okáqzhin'éégo táko'digisíi yaa ladaagodit'áh nkegonyaa. ²⁶ Áidí' John yaa hikaigo gádaayilnii, I'ch'ígó'aahíi n'íni, nnee Jórdan túnlíni hanaayú bíl na'aash n'íi, baa nagoln'í n'íi, án kú nagháa, baptize áda'íi'íigo nnee dawa bich'íi nihikáh. ²⁷ Áik'ehgo John gáníi, Nnee doo hant'é yót'íi at'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhá. ²⁸ Nohwíi shídaano'sigo, Shíi doo Christ nshíi da, dishnii ni', dabínt'ségo bidol'aadíi nshíi. ²⁹ Ishkiin niin'éhíi na'íiln yil niin'éhíi, bíi niin'éhi at'éé: niin'éhíi bit'ék'ehíi, biyésts'áago siz'igo, bizhíi yidits'ago dážhó bíl gozhóq: ái k'ehgo shíi aldó' dážhó shíi gozhóq síl'íi. ³⁰ Bíi itusgo bá godigháh, áidá' shihíi t'aaqzhí' shá godigháh. ³¹ Hadín yaaká'dí' nkenyááhíi dawa yit'isgo nlii: hadín ni'goszán biká'gee nliiníi ni'goszán ye'at'éé, áik'ehgo dá ni'goszán biká' ágot'eehíi zhá yaa yakti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhíi dawa yit'isgo nlii.

³² Án nt'é yo'iiníi, nt'é yidezts'aaníi, ái dawa yaa nagoln'i'; áidá' doo hadín bosdla'ad da. ³³ Hadín yaa nagosni'íi bosdla'adii, Bik'ehgo'ihí'naa da'anii l'aa niiigo yiká' iska'. ³⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'naa bides'a'íi Bik'ehgo'ihí'naa biyati' yee yakti': Bik'ehgo'ihí'naa Holy Spirit doo yídaanel'áago baa yiné' da. ³⁵ Bik'ehgo'ihí'naa biYe' bíl nzhóogo dawa yebik'ehgo yaidin'áq. ³⁶ Dahadín Bik'ehgo'ihí'naa biYe' yosdla'adii, ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee hinaa doo:

dahadín doo yosdlaaqd dahíi' ihí'naa doo yiłtséh da; áidá' Bik'ehgo'ihí'naa bihashke' biká'zhí' siné'.

4

1 John biké' hikaahíi' bitisgo Jesus biké' anátseełíi' áyidedlaago, la'íi' baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'íkodaanzíigo Jesus yígotsíidá'. 2 (Da'ágát'ée ndi Jesus doo baptize áí'íi' da, bitsiłke'yu zhá.) 3 Judéadi' Gálileeyú naades-dzaa. 4 Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'i' lék'e. 5 Áígee kįh goznilyú nýáá, Sýchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'áá n'íi' bi'ahgee goz'áni. 6 Áígee Jacob bitúhahidleełh goz'áa. Jesus higaalgo isk'áhnyááyú hiyaago túhahidleełhgeee dahnezdáa. 7 Isdzán, Samáritan nłini, tú haileehyú nýáá: Jesus, Tú shá ná'ıłsıh, biłnii. 8 (Bitsiłke'yuhíi' kįh goznilyú hidán nadaihiłniihyú okai.) 9 Isdzán Samáritan nłinihi' gábiłnii, Hant'é lą bighą ni, Jew nłini, shíi Samáritan nshłini tú shídókeed? Jews daanlíni Samáritans daanliini' doo ilch'ı'ádaat'ee da. 10 Jesus gábiłnii, Hant'é Bik'ehgo'ihí'naa kaa yiné'ıi, la'íi' hadín, Tú shá ná'ıłsıh, niłniihi' bígonłsıyúgo shı'ókeed doleeł ni', áik'ehgo tú bits'á'dı' ihí'náhi naa nızıid doleeł ni'. 11 Isdzán gábiłnii, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidleełhi' yúyah: áidá' hadı' tú bits'á'dı' ihí'náhi nádniid? 12 Nishą' Jacob, bits'á'dı' daadihe'na'i, bitisgo ánt'ee? án dıi túhahidleeł nohwá ágóláago, bits'á'dı' bíi la'ıi' bichagháshé la'ıi' bimagashi da'idlaą ni'. 13 Jesus gánábıldo'nıid, Dahadıi' dıi tú yodlaani' dibá' nánádleeł: 14 Áidá' dahadıi' tú baa nsiidgo yodlaani' doo dibá' nánádleeł at'éé da; tú baa nsiidıi' túhahidleełhi' k'ehgo biyi'dı' tú hanáıłıi' doleeł, dayúweh ihí'naa doo ngonel'áa dayú nıııi' doleeł. 15 Isdzán gánábıldo'nıid, Dıi tú ámnihi'ıi' la' shaa nziid, doo dibá' nánáshdleełgo da, la'ıi' doo kú nánshdángo tú hanáhiłdleeł dahıi' bighą. 16 Jesus gábiłnii, Tı'i, nika' biká' nádndángo bił nánt'aash. 17 Isdzán, Shika' da'ádıh, biłnii. Jesus gánábıldo'nıid, Shika' da'ádıh, nnihi'ıi' da'anıi' ánnii: 18 Nika' ashđla'adá' k'adyúgo bił na'aashıi' doo nika' at'éé da: dıi da'anıi' ánnii. 19 Isdzán gábiłnii, Bik'ehgo'ihí'naa binkááyú na'iziidi' nıııigo bígosıłsıid. 20 Daanołwitaa n'ıi' dıi dziłıi' biká' da'okąąh ni'; áidá' nołwihi'ıi, Jerúsalemyú zhá nnee da'okąąhgo bá goz'áa, daadołnii. 21 Jesus gánábıldo'nıid, Isdzán, shondlaą, dahagee dıi dziłıi' biká'yú, dagohıi' Jerúsalemyú shıTaa doo daahokąąh da doleeł. 22 Nohwıi' nt'é daahokąąh shıłıi' doo bídaagonłsı da: néehıi' nt'é daahohıi'kaąh shıłıi' bídaagonłzı; hasdách'igháhi' Jews daanliini' bits'á'dı' benagowáhi. 23 Kodi' begoldoh, da'anıigo da'okąąhıi' biyi'siziini' bee da'anıigo shıTaa daayokąąh doleełıi' kú begoz'áni at'éé: shıTaahıi' ágát'éégo da'okąąhıi' yıká dız'ıi. 24 Bik'ehgo'ihí'naa spirit nıııi, hadín daabokąąhıi' biyi' siziini' bee da'anıigo daabokąąhgo dábi'eh. 25 Isdzán gábiłnii, Messias, Christ holzéhi, hıghángo bígonłsı: án nýáágo dawa nołwił nagolnı' ndi at'éé. 26 Jesus gábiłnii, Shıi' nich'ı' yashtı'ihıi' án ánsht'ee.

27 Áik'ehgo bitsiłke'yu nákaigo isdzán bich'ı' yałtı' hıi' bighą bił díyadaagot'ee lék'e: áidá' doo la' gánıid da, Nt'é bighą na'ıdńkđ? dagohıi, Nt'é bighą bił ilch'ı' yańıti'? 28 Áik'ehgo isdzán bitús da'akú si'áadá' kįh goznilyú onálwodgo nnee yıl nadaagolnı', 29 Yushd'é, nnee dahot'éhé ánáshđ'ııdıi' yaa shıł nagosni'ıi' daaholtséh: ánsą' Christ at'ıı? 30 Áik'ehgo kįh goznııdı' dahnádznąą, bich'ı' dahdeskaigo.

31 T'ah daahiıkááhdá' Jesus bitsiłke'yu nádaabokąąh, NohwiNant'a', ináa, daabiłniigo. 32 Áidá' gádaabiłnii, Hidán hishaanı' doo bídaagonłsı da.

³³ Bitsilke'yu gádaahildi'nii, Hadín la' hidán baa yiné'? ³⁴ Jesus gádaabihñii, Shinla'an dabíí há'tíyú ánásht'ijlgo, la'íí binasdziiid bá laashle'go shihidán át'éé. ³⁵ T'ah dji'i daahiit'ijih yidziisha' int'aqzhi', daadohñii? Nohwił nagoshni', hadag ádaahñehgo daadeh'ij; ilk'idá daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa. ³⁶ Hadín iłdlaadii nest'án dála'áile'go ihi'naa doo ngonel'áni bich'i' nahi'nii: áik'ehgo k'e'dileehii la'íí iłdlaadii bilgo data' bil daagozhóq doleel. ³⁷ Díí beha'odziihii da'anii ágolzee, La' k'e'dileel, la'íí iłdlaad. ³⁸ Doo k'edaadisoolaa dagee daaholđlaadyú nohwidél'a': nnee la'í k'ednláhi, binasdziiid n'íí daahisolđlaad.

³⁹ Isdzán, Ánásht'ijid n'íí dawa yaa shil nagosni', niihii bigha kñh goznildi' Samáritans daanlíni ląągo Jesus daayosdlaad lẹk'e. ⁴⁰ Samáritans daanlíni baa hikaigo, Dakú síndaa, daabihñii: da'áígee sidaago naki beiskaa. ⁴¹ Biyati'hii bigha dayúwehego ląągo nádaabosdlaad; ⁴² Ái isdzánhii gádaayihñii, K'adii doo dániyati' zhá bigha da'osiidlaad da, danée da'disiit'aqñhii bigha, la'íí da'anii ni'gosedzan biká' nneehii hasdáyihñiikí, ái Christ nliigo bídaagonlzi.

⁴³ Nakiskaa hik'e Gálileeyú onanádzaa. ⁴⁴ Jesus ádaanagoñi'go gánñiid, Bik'ehgo'ihina' binkáayú na'iziidi dabíí bini'yú doo hadín bidnlsini at'éé da. ⁴⁵ Gálileeyú nyaáadá' Gálileeyú daagoliinií bil daagozhóqgo k'edaabihñiid, Jerúsalemyú da'idaagee ánát'ijid n'íí dawa daayo'ij n'íí bigha: bíí alđó' da'idaayú naaskai ni'go. ⁴⁶ Áidi' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyíllaa n'yú. Áígee nant'an la' biye' nñiuh lẹk'e, Capérnaum golzeegee. ⁴⁷ Ái nneehii Jesus Judéadi' Gálileeyú nyaáago ya'ikonziidá' yaa nyaágo náyoskaad, Shiye' nánziihyú nñáh, yihñigo, dak'azhá datsaahi. ⁴⁸ Jesus gábihñii, Godiyihgo be'idaagozini la'íí izisgo ánagot'ijlii daah'ijyúgo zhá da'ohdlaq. ⁴⁹ Nant'ánhii gábihñii, Shigowayú nñáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. ⁵⁰ Jesus gábihñii, Nádndáh; niye' hiñaa, nlt'éé násdlii. Nnee Jesus ániihii yosdlaadgo dahnasdzáá. ⁵¹ T'ah nádaakdá' bánada'iziidií bidááh hikaigo bil nadaagoni', Niye' hiñaa, daabihñiigo. ⁵² Nneehii na'idnłkid, Da'kwii bik'ehenkeézda' t'aqzhi' bá nágodesdzaa lán; biñiigo. Gádaabihñii, Adaqada' hayaazhi' data'á bik'ehenkeézda' nezgai n'íí bits'á' gonyáá ni'. ⁵³ Bitaa yígótsi, da'ái bik'ehenkeéz n'dá' Jesus, Niye' hiñaa, biñii ni': áik'ehgo osdlaad, la'íí bikñh yune' naháztaanii dawa alđó' da'osdlaad. ⁵⁴ Jesus Judéadi' Gálileeyú nyaáadá' díí nakigee godiyihgo adzaa lẹk'e.

5

¹ Díí bikédi'go Jews daanlíni da'iyaañii begonyáadá', Jesus wáyú Jerúsalemyú óyáá. ² Jerúsalemyú dibehii nahihñii goz'aanii bahgee túdahskaq lẹk'e, Hébrew biyati'íi k'ehgo Bethésda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'aq. ³ Áígee iltah at'éégo kah yaa nakaiihii ląągo, biñáá ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilihii alđó', tú dihi'náñhii yiba' íla'at'éé. ⁴ Bik'ehgo'ihina' binal'a'a yaaká'dí'hi lahgee túdahskaanii yeh nádahgo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh hiyááhii, nt'é yaa naghaa ląshj n'íí nádzii. ⁵ Nnee la' tádin tsebii bil legodzaago kah yaa naghaago áígee sitij lẹk'e. ⁶ Jesus bo'ijidá' dásitijigo nzaad ogoyááhii yígótsigo gábihñii, Ya' nándzii hánt'ij nnee? ⁷ Nnee kah yaa naghaahii gábihñii, Tú nahi'naagee doo hadín téh shiltee da: dá doo téh hisháhé dashintsé la' téh nádáh. ⁸ Jesus gábihñii, Nádndáh, biká'sínitijihii dahnádnne'go dahnádnáh. ⁹ Nneehii dagoshch'i' nádziigo yiká' sitij n'íí dahnáyidnné'go dahnasdzáá: ái Jews daagodnlsinií bijij lẹk'e.

10 Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádziíhíí gádaayíhíí, Díí godilziníí bijjii: biká'ntéhií anané'go doo begoz'ąą da. 11 Áík'ehgo gábilhíí, Nnee náshilziíhíí gáshilnńiíd, Biká'síntíjiihíí dahnádnńé'go dahnádnńáh. 12 Áídí' nabídaadiłkíd, Nnee daat'éhi, Biká'síntíjiihíí dahnádnńé'go dahnádnńáh, nılńńiíd? 13 Nnee nádziíhíí hadín nábilzii shíhíí doo yígółsı da: áígee nnee ląądá' Jesus ląhyúgo oyáá lẹk'e. 14 Díí bikedí'go da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus nnee nádzii n'íí yaa nyáágo gáyihíí, Nńt'éé násíndłjii gádnıi áko: nchọ'go ánáó'ne' hela', ágánándaazyúgo dńńko da'tisęgo nich'ı' nągodidáh. 15 Nnee hıí Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilziíhíí Jesus at'ıı, daayihíí. 16 Díí daagodńsınıí bijjii adzaahıí bighą Jews daanlíni Jesus yaa yádaakti'go daizilhee hádaat'ıı.

17 Áídá' Jesus gádaabihíí, ShiTaa t'ah na'iziid, shı ákđ' na'isiid. 18 Godilzinıí bijjii begoz'aanıı doo yikísk'eh at'éé dahıí bighą, la'ıı Bik'ehgo'ihı'nań shıTaa yihıigo Bik'ehgo'ihı'nań yil dala' nłjigo ádilzihıí bighą Jews daanlíni dayúwehégo daabizilhee hádaat'ıı. 19 Jesus gánádaabıldo'ńiíd, Da'anıi, da'anıigo gádaanohwıłdışhıi, Shıı, Bik'ehgo'ihı'nań biYe' nshlıinıı, dashı zhą doo nt'é łoshłéh át'éé da, shıTaa ánat'ııłgo hish'ıinıı zhą: shıTaa ánat'ııhı k'ehgo shıı ákđ' ánáshıt'ıı. 20 ShiTaa shıı biYe' nshlıinıı dązhọ bıl nshọ, dabıı ánat'ııhı dawa shıı ch'ı'nah áyıłsı: díí bitisgo áná'ol'ııhı shıı ch'ı'nah áile'gee nohwıł díyadaagot'ee doleeł. 21 ShiTaa nanezna'ıı nádaayihıłnahıı k'ehgo shıı, biYe' nshlıinıı, ákđ' hadıı háshıt'ıinıı nádaabihıshınah doleeł. 22 ShiTaa nnee doo la' yąngo'áh da, shıı, biYe' nshlıinıı, dawa bńndaagosh'a'go shaidin'ąą: 23 Nnee dawa shıTaa daayidńshıı k'ehgo shıı, biYe' nshlıinıı, ákđ' daashidńsı doleełhı bighą adzaa. Hadın doo shidńsı dahıı shıTaa shides'a'n ákđ' doo yidńsı da. 24 Da'anıi, da'anıigo gádaanohwıłdışhıi, Hadın shiyati' yidits'agıı, la'ıı shin'a'n yodlaanıı, ihı'naa doo ngonel'ąą dahıı yee hınaa doleeł, án doo bıl ch'ıgodeeh da; án da'tsaahdı' ch'ınyáá, ihı'naazhı'go. 25 Da'anıi, da'anıigo gádaanohwıłdışhıi, Nanezna'ıı shıı, Bik'ehgo'ihı'nań biYe' nshlıinıı, shizhıihı daidıits'ıh doleełıı baa gowáh, ilk'idá' kú begoz'ąą: hadıı áı daidezts'aanıı daahınaa doleeł. 26 ShiTaa ihı'naa dabıı biyi' nłjiihı k'ehgo, shıı, biYe' nshlıinıı, ákđ' ihı'naa dashıı shiyi' nłjigo shaa godin'ąą; 27 Shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı nshłjiihı bighą nnee bá ndaagosh'a'go shıTaa shaa godin'ąą. 28 Doo nohwıł díyadaagot'ee da le': leyi' nazńilıı dawa shizhıi daidezts'ąągo nádiikáhıı baa gowáh, 29 Áı nádiikáhgee nńt'éęgo ádaadzaa n'ıı yaaká'yú dahazhı' daahınaa doleeł; áídá' nchọ'go ádaadzaa n'ıı bıl ch'ıgodeeh. 30 Dashıı shik'ehgo doo nt'é áoshłéh át'éé da: diists'sagıı k'ehgo aayashti': dashıı háshıt'ıinıı doo be'ánsht'ee da, áídá' shıTaa shides'a'n dabıı hıt'ıinıı zhą be'ánsht'eehıı bighą aayashti'ıı dábik'eh. 31 Dashıı ádaa nagoshńi'yúgo, ádaa nagoshńi'ıı doo da'anıi da.

32 La' shaa nagolńi'ıı góljıı; áı shaa nagolńi'ıı da'anıigo bígonsı. 33 John bich'ı' oda'so'a', án da'anıigo shaa nagosńi'. 34 Da'anıigo shaa na'gonı'ıı doo nnee bits'ą'dı da: áídá' hasdánohwıd'ıńiı doleełhı bighą ágánohwıłdışhıi. 35 John diltı'ıı hik'e bits'ą'idindłáadıı k'ehgo at'éé lẹk'e: áík'ehgo bits'ą'idindłáadıı biyi' dėt'ıh nohwıł daagozhọqohgo ádaasohıt'ııd.

36 John shaa nagosńi'ıı bitisgo shaa na'gonı'ıı góljıı: na'idziidıı shıTaa łashłe' doleełgo shaa yidin'áanıı, áı ánáshıt'ııłgo shıTaa shides'a'go shaa nagolńi'. 37 ShiTaa shides'a'n dabıı shaa nagolńi'. Bizhıihıı doo hak'ı daadesołts'ąą da, ánolinıı doo hak'ı daahołtsąą da. 38 Biyati'ıı doo nohwıyi' góljı da: shıı shin'a'ıı doo daashohđłą dahıı bighą.

³⁹ Bik'ehgo'ih'i'nañ biyati' bek'e'eshchiiní nzhòggo daahohshíí; áí biláhyú dahazhí' daahii'naa doleeł daanohsiggo: da'áí shaa nagolní'. ⁴⁰ Ndi doo shich'í' nohkáh hádaaht'íí da, dahazhí' daahinoḥḥaa doleełgo. ⁴¹ Nnee shídnáshíí doo biká désh'íí da. ⁴² Nohwídaagonsí, Bik'ehgo'ih'i'nañ nohwíl daanzhooní doo la' be'ádaanoht'ee da. ⁴³ ShiTaa bizhi'íí bee niyáá ndi doo hádaashoht'íí da: áídá' la'í dabíí bizhi'íí yee nyááyúgo, án zhá hádaaht'íí doo. ⁴⁴ Dánohwí daakínósiníí hádaaht'íídá', Bik'ehgo'ih'i'nañ dała'áhi bits'á'dí' idilziníí doo hádaaht'íí da, áídá' hagot'éégo da'ohdlaqá? ⁴⁵ ShiTaa binááá nohwik'izhí' dish'aah doo daanohsí da le': Moses nohwik'izhí' dez'áq, bada'ohlíí n'íí. ⁴⁶ Moses daahohdlaqáyúgo shíí daashohdlaqá doleeł ní', shaa k'e'eshchííhíí bighá. ⁴⁷ Áídá' bíí k'e'eshchiiníí doo daahohdlaqá dayúgo, hagot'éégo shiyati'íí daahohdlaqá áídá'?

6

¹ Díí bikédí'go Jesus túsikaaníí, Gálílee golzéhi, da'áí Tibérias golzéhi, hanaayú onanázaa. ² Áígee nnee láágo biké' onalsáq, godiyíhgo áná'ol'ííhíí kah yaa nakaihíí yá ánát'ííhíí daayo'íígo. ³ Jesus dzilyú háyáá, akú bitsilke'yu yíl dínezbi. ⁴ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godíníhgo Jews daanlíni da'iyáqáhíí biká'ngonyáá.

⁵ Jesus déz'íígo nnee láágo bich'í' nátséełgo yiltsaqádá' Philip gáyihnií, Hagot'éégo bán nadaahiilniíh, díí nnee dawa da'iyáqago? ⁶ Díí ánííhíí daazhógo Philip bebígoz'ííhgo ánniid: dabíí hagot'éégo áile' yígótsí ndi. ⁷ Philip gábihnií, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadíí bán bee nahaznií ndi dała'á ntúígo ayááhgo bita'isné' ndi, doo bínenol'áq at'éé da. ⁸ Bitsilke'yu dała'á Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábihnií, ⁹ Kú la' ishkiin bán dijolé ashdla'í barley alzáhi yisné', lóg naki bíłgo: áídá' hagot'éégo dawa bínel'áq, nnee lánihíí? ¹⁰ Jesus bitsilke'yu gáyihnií, Nnee dinohbíh, daabil'dohnií. T'oh dázhó láágo lék'e. Áík'ehgo nnee dínezbi, ashdladn doo náhóltagyú áhółáni shí. ¹¹ Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzigo oskaqádá', bitsilke'yu yaa daizné', áídí' bitsilke'yu nnee nadaaháztaaníí yitada'iznií; lógíí akó' da'áí k'ehgo, dá daabil'hwiihzhí'. ¹² Dawa náda'isdíígo, bitsilke'yu gádaayihnií, Ch'ékaadíí nádaahóhłá, doo la' da'ílií hileehgo da. ¹³ Áík'ehgo aqł nádaizehlaago táts'aa nakits'ádh hadaidesbí, bán ashdla'í bits'á'dí' ch'ené'íí, nnee yí'oh da'iyáqáhíí. ¹⁴ Nneehíí Jesus godiyíhgo adzaahíí daayiltsaqádá' gádaaníí, Án da'aníí Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú Na'iziidihíí, ni'godszán biká'zhí' hínáhi.

¹⁵ Jesus nnee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléhgo yígótsíídá', dasahn dzilyú ch'a'onánóot'ííd. ¹⁶ O'í'ááyú bitsilke'yu túsikaayú onanákaí, ¹⁷ Akú tsina'eehíí yeh hikaigo túsikaaníí hanaayú bíł dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godíłhíł gozłíídá' Jesus doo hwahá baa hínáh da. ¹⁸ Tú nádidáh, adííd nyolhíí bighá. ¹⁹ Taagi dagohíí díí'í shí dahgostó'yú bíł oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eehíí yich'í' higaalgo daayiltsaq: áík'ehgo tsidaadesyiz lék'e. ²⁰ Áídá' Jesus gádaabihnií, Shíí ásht'íí, doo ndaaldzid da. ²¹ Áídí' bíł daagozhóqgo tsina'eehíí beh nínáh, daabihnií: dagoshch'í' ni'zhí' bíł nda'iz'eel, deskai n'yú.

²² Iskqá hik'e nnee túsikaaníí hanaayú naháztaaníí akú tsina'eehíí dała'á zhá sí'áq n'go daayo'íí, la'íí Jesus bitsilke'yu tsina'eehíí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áídá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'íí. ²³ (Jesus

bán ya'ihénzigo oskaqádíí bikédí'go, bán daach'iyáá n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eelíí ndaahaz'eel: 24 Áík'ehgo n'nee Jesus la'íí bitsilke'yu doo hak'i dago yídaagol'síídá, dabíí tsina'eelíí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bíl oda'iz'eel, Jesus yika daantaago. 25 Túsiikaaní hanaadí' baa hikaidá' gádaabiñnii, Iich'ígó'aahíí, dadá' kú n'yaá? 26 Jesus bich'í' hadzii, Da'aníi, da'aníigo gádaanohwíldishnii, Doo godiyíhgo ánásh't'íííí daah'íí n'íí bighá shíka daanohtaa da, bán bee náda'soldjíd n'íí zhá bighá ádaah't'íí. 27 Doo hidán da'íííí hileehíí bighá nada'ohsiid da, hidán dahazh'í' ihí'naazh'í' nnel'aahíí zhá hádaah't'íí, shíí n'nee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'ihí'nañ shiTaa, bíyéé nshlíigo shebígózhigo shiká' izka. 28 Áídí' gádaabiñnii, Hago ádaahii'ne'go Bik'ehgo'ihí'nañ binasdzíidíí nadaahíidziid? 29 Jesus gádaabiñnii, Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'idziidí at'éé, án shíí shides'a'n daashohdláago. 30 Áík'ehgo gádaabiñnii, Godiyíhgo be'ígóziníí daat'éhi nohwí ch'í'nah ánlé'go daahiiltse'go daanohiidlág dolee? Ihtah áná'ol'íííí daat'éhi ánl'íí? 31 Bits'á'dí' daadihe'na'íí da'ígol'ííyú manna daayiyáá leh l'ék'e: díínko bek'e'eshchiiní k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyáá. 32 Jesus gánádaabikdo'níid, Da'aníi, da'aníigo gádaanohwíldishnii, Yaaká'dí' bán nohwaa hi'né' n'íí doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'aníihi nohwá da'dihiné'. 33 Yaaká'dí' nkenyááhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' bánhi at'éé, án ní'godszañ biká' n'neehíí ihí'naa yaa yiné'. 34 Gádaabiñnii, NohweBik'eh'n, díí bánhíí dayúweh nohwá dihíí'né' le'. 35 Jesus gádaabiñnii, Shíí bán be'ihí'naahíí nshlíí: dahadíí shaa nyááhn doo shiná' holeeh at'éé da; shodlaqñ doo dibá' holeeh at'éé da. 36 Iik'ida' gádaanohwíldé'níid, Daashoh'íí ndi doo daashohdláa da. 37 ShiTaa shaa yiníííí dawa shaa hikáh; dahadíí shaa nyááhn doo yó'ósh't'e' at'éé da. 38 Yaaká'dí' n'iyáá, doo dashíí hásh't'ííyú ánásh't'íííí go da, ndi shin'a'n dabíí há't'ííyú ánásh't'íííí go n'iyáá. 39 Díínko shiTaa shin'a'n há't'íí, shaa yiníííí doo la' shich'a'ot'hísh da, áídá' nnágodzaahíí bijíí dawa nádaabihishñah dolee. 40 Díínko shin'a'n há't'íí, hadín shíí, biYe' nshlíiníí, sho'íiníí la'íí shodlaaníí ihí'naa doo ngonel'áá dahíí yee hi'naa dolee: áík'ehgo nnágodzaahíí bijíí nábihishñah doo. 41 Yaaká'dí' bán nke'né'íí nshlíí, n'íhíí bighá Jews daanlíni baa daanet'íí l'ék'e. 42 Áí gádaahíldi'níi, Díí la' Jesus, Joseph biye', báá bitaa bílgo bídaagonz'íhíí at'íí ya'? Hagot'éégo, Yaaká'dí' n'iyáá, n'íí áídá'? 43 Áík'ehgo Jesus gádaabiñnii, Doo shaa daaneht'íí da. 44 Doo hadín shaa nowáh at'éé da, shiTaa shin'a'n shich'í' ábíílaayúgo zhá: nnágodzaahíí bijíí nábihishñah dolee. 45 Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'íiziidí binaltsoos biyí' k'e'eshchíí gáníígo, Dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bíl ch'ídaago'aah dolee. Dahadíí shiTaa yidezts'áago bits'á'dí' ígol'aaníí shaa hiná. 46 Da'ágát'éé ndi doo hadín shiTaa yó'íí da, shíí bits'á'dí' nshlíiníí zhá shiTaa yiltsáq. 47 Da'aníi, da'aníigo gádaanohwíldishnii, Shodlaaníí ihí'naa doo ngonel'áá dahíí yee hi'náhi at'éé, 48 Bán be'ihí'naahíí nshlíí. 49 Bits'á'dí' daadesona'íí da'ígol'ííyú manna daayiyáá n'íí nanezna'. 50 Díínko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, n'nee yiyáago doo datsaah da. 51 Shíí bán hi'naahíí, yaaká'dí' nkenyááhíí nshlíí: dahadíí díí bánhíí yiyáayúgo dahazh'í' hi'naa dolee: ní'godszañ biká' n'nee bán yee daahinaa dolee go baa daanshné'íí shitsj' at'éé. 52 Jews daanlíni lahada'dit'áhgo gádaahíldi'níi, Hagot'éégo díí n'neehíí bitsj' nohwaa yiné'go daahiidaq? 53 Jesus gádaabiñnii, Da'aníi, da'aníigo gádaanohwíldishnii, Shíí n'nee k'ehgo Niyááhíí shitsj' daah-sáago, la'íí shidíí daahdláayúgo zhá ihí'naahíí nohwi'yí' golíí. 54 Hadín shitsj' yiyaaníí la'íí shidíí yidlaaníí ihí'naa doo ngonel'áá dahíí yee hi'náhi at'éé;

nnágodzaahíí bijjii nábihishnah doleel. ⁵⁵ Shitsi' da'anii hidán át'éé, la'íi shidil da'anii hidlaanii át'éé. ⁵⁶ Hadín shitsi' yiyaanii la'íi shidil yidlaanii shiyi' goljii, bíi aldó' biyi' gonshlji. ⁵⁷ ShiTaa hináhi shin'a'hii k'ehgo, la'íi shiTaa bee hinshnaahii k'ehgo hadín shiyaanii shee hinnaa doleel. ⁵⁸ Án bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé: doo daanohwitaa n'íi manna daayiyaa ndi nanezna' n'íi k'ehgo da: hadín díi bán yiyaanii dahazhí' hinnaa doleel. ⁵⁹ Capérnaum golzeegee ilch'ígó'aahgo ágánniid, Jews ha'ánátséh goz'aa yune'. ⁶⁰ Lájágo biké' hikaahii áí daidezts'áqádá' gádaanii, Dázhó doo bigózí dahi yee anii; hadín áí yígótsi? ⁶¹ Biké' hikaahii Jesus aníihii yaa yida'iltahgo yígótsi, áik'ehgo gádaabihni, Díi ádishniihii doo nohwil daabik'eh da néé? ⁶² Shii, nnee k'ehgo Niyááhíi, dabíntse sidáa n'yú shil onágodzaago daashoh'iyúgo, nt'é daadohni? ⁶³ Spirit-híi ihi'naa aayiné'hi at'éé; kots'ihii doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'i' hasdziihii spirit hik'e ihi'naahii át'éé. ⁶⁴ Áídá' nohwitahyú la' doo da'ohdlaq da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadii doo daabodlaq dahii, la'íi hadín ch'ibido'aahn yígótsi. ⁶⁵ Áik'ehgo gánadí'nii, Díi bighá gádaanohwíldéniid, Doo hadín dabii bik'ehgo shaa hináh da, shiTaa bik'ehyúgo zhá.

⁶⁶ Díi bikédí'go biké' hikaah n'íi lájágo t'aaqzhí' ádaadzaago, doo dayúweh yił nakai da lèk'e. ⁶⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adahii gádaayihni, Nohwii áldó' shits'á' dahdohkáh néé? ⁶⁸ Simon Peter gábihni, NohweBik'ehni, hadín bich'i' nkáhgo áídá'? Dani zhá yati' dahazhí' be'ihii'naahii bee yañti'. ⁶⁹ Ni Christ, Bik'ehgo'ihina'na' hináhi biYe' níjigo, daahosiidlaqdo da'aniiigo bídaagonlzi. ⁷⁰ Jesus gánádaabido'niid, Nohwii nakits'adah hoh'eehii hanohwiñi, ndi nohwitahyú dala'á ch'iidn nlii. ⁷¹ Ái Judas Iscariot, Simon biye' ayihni: án nakits'adah itah nlii ch'ibido'aahn nlii.

7

¹ Díi bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaak: Judéayú doo naghaa da, Jews daanlíni daabizilheego hádaat'ijihii bighá. ² Jews daanlíni t'ohdahskán yune' náda'idjihii biká' ngonyáa. ³ Jesus bik'isyú gádaabihniid, Kodí' dahnnáhgo Judéayú n'nah, ákú níké' hikaahii aná'í'ijihii daayiltséh doleelhii bighá. ⁴ Nnee shígózi le' n'zinii doo dánant'í'ego anát'ijil da. Díi baa nannaayúgo, ni'gosdzán biká' nnee bil ch'í'nah ádnli. ⁵ Bik'isyú ndi doo daabodlaq da. ⁶ Jesus gádaabihni, Shii t'ah doo shaa gowáh da: áídá' nohwii zhá da'ádaagee nohwa gowáh. ⁷ Ni'gosdzán biká' nnee nohwii doo nohwik'edaanniih da; déncho'go anádaat'ijil dishniigo baa nagoshni'hii bighá shii zhá shik'edaanniih. ⁸ Dánohwízhá da'idáayú dohkáh: shii t'ah doo shaa gowáh dahii bighá doo dak'ad da'idáayú déyáa da. ⁹ Ágánniidá' da'akú Gálilee golzeeyú sidaa lèk'e.

¹⁰ Bik'isyú da'idáayú okaiihii bikédí'go, bíi áldó' dánant'í'ego akú óyáa. ¹¹ Da'idáagee Jews daanlíni biká' daadéz'ijigo, Ánhii hayú? daabihni. ¹² Nnee bitahyú lájágo baa daanet'ijil lèk'e: la', Nnee nte'ehi nlii, daaniidá' la'íi, Dah, nnee ch'a'oyilkaadi nlii, daanii. ¹³ Áídá' Jews daanlíni yédaaldzidhii bighá doo ch'í'nah baa yádaakti' da.

¹⁴ Da'idáahii da'ihni'yú goldohdá' Jesus da'ch'okaqah goz'ayú óyáago ilch'ígó'aah. ¹⁵ Jews daanlíni bil díyadaagot'ee gádaaniiigo, Hagot'éégo díi nneehii dawahá yígótsi, doo ótagyú nayaa dadá'? ¹⁶ Jesus gádaabihni, Ilch'igonsh'aahii doo dashii ádishni da, shin'a'n aníihii át'éé. ¹⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihina'na' dáhat'ijihii anát'ijil hat'iyúgo, ilch'igonsh'aahii

Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi at'éé, dagohíí dashínik'ehgo yashti'íí yígótsí doleel. ¹⁸ Dahadíñ dabínik'ehgo ya'ti'íí dabíí íziso gádestíí hat'íí: áidá' hadíñ bin'á'n íziso ágót'eehíí yá hat'íínií, án da'aníi aníi, áík'ehgo án biyi' lé'gochoohíí da'á'dh. ¹⁹ Ya' Moses begoz'aaníí yee doo nohwá ngon'áq da née? Áidá' doo la' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bighá daashizolhee hádaah'tíí? ²⁰ Nneehíí gádaabihíí, Ch'iidn niyi' golíí láq: hadíñ nizilhee hat'íí? ²¹ Jesus gádaabihíí, Dalán ana'í'ííjdee nohwí díyadaagot'ee ni'. ²² Moses círcumcise ádaanoht'ee yee nohwá ngon'áq; (ndi Moses doo bits'á'dí' begodeyaa da, daanoht'ee n'íí bits'á'dí';) áík'ehgo godilziníí bijíí nnee círcumcise ádaah'te'. ²³ Godilziníí bijíí Moses yegos'aaníí doo k'ích'ídziís da doleelíí bighá nnee círcumcise alzaayúgo, godilziníí bijíí nnee bits'í dawa nt'éégo ánáshdlaahíí bighá shich'í' hadaashohkee née? ²⁴ Doo da'ánoliníí zhá bee aayádaakti' da, áidá' da'aníi ágót'eehíí bee aayádaakti' le'. ²⁵ Jerusalemgee nnee la' gádaaníi, Dín daayizilheego hádaat'íiníí shí ya'? ²⁶ Án kú doo biini' háh dago ya'ti'go naghaa, áidá' doo nt'é daayihíi da. Nant'án daanlíni díñ da'aníi Christ nlijgo yídaagótsíid shí. ²⁷ Áidá' díí nnee hadí' naghaa shíhíí bídaagonlzi: Christ nyáágo hadí' naghaa shíhíí doo hadíñ yígótsí da doleel. ²⁸ Áík'ehgo Jesus da'ch'okáq goz'áq yune' ílch'ígó'aahgo gáníí, Shídaagonótsí, la'íí hadí' nashaahíí bídaagonótsí: doo dashíí hásh'tíígo niyáá da, shin'á'n da'aníi, án doo bídaagonótsí da. ²⁹ Shíí bígonsí; shin'á'go bits'á'dí' niyááhíí bighá. ³⁰ Áík'ehgo ha'ádaabí't'e' hádaat'íí: ndi doo daabí'tsood da, doo hwhá bídizi'deehíí biká' ngowáh dahíí bighá. ³¹ Nnee láqgo daabosdlaqgo gádaaníi, Christ nyáágo, díí nnee godiyíhgo ana'ol'ííhíí bitisigo ana'ol'íí doleel née?

³² Phárisees daanlíni nnee ágát'éégo baa yádaakti'go ba'íkodaanzíidá', okáqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni bílgo aasiníí bich'í' odais'a', daabí'tsoodgo. ³³ Jesus gádaabihíí, Dét'íhézhi' t'ah nohwíí nashkai, áidí' shin'á'n bich'í' nádésdzá. ³⁴ Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: hayú niyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁵ Jews daanlíni gádaakí'dí'nií, Díí nnee hayú doo baa nkáh dayú deyaago aníi? Jews daanlínií doo Jews daanlíí dahíí bitahyú íltanáhosáq n'íí yich'í' deyaayú, doo Jews daanlíí dahíí yíl ch'ídaago'aahgo aníí shí? ³⁶ Nt'é níigo aníi, Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: la'íí, Hayú niyááyú doo nohkáh át'éé da? ³⁷ Da'ídaaníí bennágódáhíí bijíí, nnee láqgo íla'adzaahíí bijíí, Jesus hizí'dá' adjíid hadziigo, Dahadíñ dibá' silííh' shich'í' nowángo odlaq, níi. ³⁸ Dahadíñ shodlaqah' biyi'dí' tú hínáhi hállíí doleel, Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo. ³⁹ (Díí k'ehgo Holy Spirit yaa ya'ti', án hadíí daabodlaaníí bee baa godot'aak: Holy Spirit doo hwhá hadíñ baa det'aah dadá', Jesus íziso ye'at'éehíí doo hwhá ch'í'nah áb'dilne' dahíí bighá.)

⁴⁰ Nnee láqgo díí yati'íí daidezts'áqad' gádaaníid, Dín da'aníi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú Na'iziidíí át'íí láq. ⁴¹ La'íí gádaaníi, Dín da'aníi Christ nlij láq. La'íí gádaaníi, Ya' Christ Gálileedí' híghángo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinííshá' gáníí, Christ David hat'ííí bits'á'dí' goleeh, Béthlehem golzeedí' hígháh, David golíí lék'eege? ⁴³ Áík'ehgo áígee Jesus bighá nnee ílts'á'kai. ⁴⁴ La' daabí'tsood hádaat'íí ndi doo daabí'tsood da.

⁴⁵ Aasinííí okáqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni bílgo yaa nákaigo gádaabihíí, Nt'é bighá doo daahó'tsood da? ⁴⁶ Aasinííí gádaabihíí, Doo la' nnee díí nneehíí k'ehgo ya'ti' da. ⁴⁷ Phárisees daanlíni

gánádaabildo'niid, Ya' nohwíí áldó' nohwich'i' na'deshch'a' née? 48 Ya' la' nant'an daanlíni dagohíí Phárisees daanlíni daabosdlaq' née? 49 Áídá' díí nneehíí begoz'aaníí doo yídaagolsí dahíí nchọ'íí bee bá ha'odzii. 50 Nicodémus, Phárisees itah nlíni, (lah t'é'yú Jesus yaa nyáá lèk'e n'íí,) gádaabilníi, 51 Bedaagosíil'aaníí k'ehgo ya' nnee dá doo daadihiits'íhè, la'íí dá doo ánat'ííhíí bídaagonlzhé baa yáhiilti' née? 52 Áík'ehgo gánádaado'niid, Ya' ni áldó' Gálileedí' nannaá née? Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií biyi' dín'íí, áík'ehgo bígonsíjhi ndi át'éé: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi doo la' Gálileedí' hígháh golzee da. 53 Áídí' nnee dawa bigowáyú nnáheskai lèk'e.

8

1 Jesus dzil Olives golzeeyú óyáá. 2 Dázhọ' t'ahbj da'ch'okąąh goz'ąąyú nádzáá lèk'e, akú nnee dawa baa íla'adzaa; áík'ehgo nezdaago bílch'ídaago'aah. 3 Begoz'aaníí ye'ik'eda'ílchíli hik'e Phárisees daanlíni bílgo isdzán la' baa yíl hikai, án nant'í' naghgaago bígozíid lèk'e; áík'ehgo isdzánhíí íhí'í'zhí' ndaist'e'dá, 4 Jesus gádaayíhíi, ílch'ígó'aahíí, díí isdzánhíí nant'í' naghgaago, da'aníi ánat'íílgo bígozíid. 5 Ágádaat'inií bíl ndaats'inołne' le'gá, níigo Moses nohwee ngon'ąą ní, begoz'áni biyi': níhíí ánníiyúgo nt'é řńńi? 6 Nayidaantaahgo ágádaayíhíi, dáhagot'éégo izadaahílt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee íeezh yiyi'yú k'e'eshchíi lèk'e, doo yidezts'ąą da hik'ehgo. 7 Dayúweh nahódaadiłkidgo Jesus hizí'go gádaabilníi, Nohwitahyú la' binchọ' da'ádíhíí ntsé idołne'. 8 Áígee hayaa ánádaago bigan yee íeezh yiyi'yú k'ená'eshchíi lèk'e. 9 Nnee díí daidezts'ąądá' binchọ' daagolíníí yídaagolsíidgo, báyańdí' áníí nagháhíyú onáhezka: áík'ehgo Jesus dasahn ch'ínłhizh, isdzán báđihgee siziinií bílgo. 10 Jesus hadag adzaago isdzán zhá sziígo yíłtsąągo yich'í' hadzii, Isdzán, nnee nchọ' daaníi'niíhíí hayú okai? Ya' doo la' nnee níł ch'ígonyíí da? 11 Isdzánhíí gábilníi, SheBik'ehí, doo hadíi da. Jesus gánábildo'niid, Shíi ndi doo níł ch'ígonoshheeh át'éé da: tíi, nchọ'íí bee ánaó'ne' hela'.

12 Lah Jesus nnee gánádaayíldo'niid, Shíi ní'goszán biká' nnee begot'inií nshíi: dahadíi shiké' higaahń doo chagołheelyú higaal da doleeł, áídá' ihí'naa be'idindláadíí bíyéé doleeł. 13 Phárisees daanlíni gádaabilníi, Dani zhá ádaa nagolní'; ádaa nagolní'íí doo da'aníi da. 14 Jesus gábilníi, Dashíi ádaa nagoshní' ndíhíí ádaa nagoshní'íí da'aníi: hadí' níyááhíí la'íí hayú déyááhíí bígonsíhíí bighá; áídá' nohwíhíí hadí' níyááhíí la'íí hayú déyááhíí doo bídaagonolsí da. 15 Nohwíhíí nnee k'ehgo zhá aayádaahí'; shíhíi doo hadíi baa yashti' da. 16 Áídá' shíi aayashti'yúgo, aayashti'íí da'aníi: shíi doo dasahn aayashti' dahíi bighá, shíi la'íí shiTaa shinł'a'ń bílgo aayáhiilti'. 17 Bedaagosół'aaníí biyi' nnee naki dáłeł'éégo yaa nadaagolní'yúgo da'aníi golzeego dahgoz'ąą. 18 Dashíi ádaa nagoshní', la'íí shiTaa shinł'a'ń áldó' shaa nagolní'. 19 Áík'ehgo gádaabilníi, NíTaahíí hayú? Jesus gánádaabildo'niid, Shíi doo shídaagonolsí da, shiTaa ndi doo bídaagonolsí da: shídaagonolsíyúgo shiTaa áldó' bídaagonolsí doleeł ní'. 20 Jesus zhaali ílch'í'nihi'nií goz'ąą yune' aní, da'ch'okąąh goz'ąą yune' ílch'ígó'aahgo: áídá' doo hadíi biltsood da laq: bidizi'deehíi doo hwahá biká' ngowáh dahíi bighá. 21 Jesus gánádaabildo'niid, Shíi dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'íi doleełgo t'ah nchọ'go ánádaah'íílgo nanohne' doleeł: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. 22 Jews daanlíni gádaanii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, níihííshą', dabíi ádizíłdeego aníi née? 23 Áídí' gádaayíhíi,

Nohwíí yáá bitl'áahdí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa: nohwíí díí ní'godszán biká' nnee daanoahlíí; shihíí doo ní'godszán biká' nnee nshlíí da. ²⁴ Áí bighá, T'ah nchọ'go ánádaaht'íígo nanohne', daanoahwíkdishnii: án nshlíinií doo daahohdlaą dayúgo, t'ah nchọ'go ánádaaht'íígo nanohne' doleeł. ²⁵ Áík'ehgo gánádaabíldo'niid, Hadín láą ánt'íí? Jesus gádaabíhni, Dantsé nohwíł nago-sisn'í'dá' ánsht'ee daanoahwíkdishnii n'íí, da'án ánsht'ee. ²⁶ T'ah láągo noh-wich'í' hasdziih godziih, láągo nohwaa yádaashti' doleeł: áídá' shin'la'a'n da'aniigo, án shíł nagosn'íí zhá ní'godszán biká' nnee baa bíł nagoshn'í'. ²⁷ Jesus bíTaa baa yałt'íí doo yídaagolsj da. ²⁸ Jesus gánádaabíldo'niid, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahdaasholteehdá', án nshlíihíí bídaagonolsj ndi at'éé, dashíí shínik'ehgo doo nt'é áshle' da; áídá' shiTaa shíł ch'ígon'áanií bee yashti'. ²⁹ Shin'la'a'n t'ah bíł nshlíí: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshilt'e' da; dávik'ehn dá bíł bik'ehyú ánásh't'ííł. ³⁰ Ágáníigo yałt'íígee láągo daabos-dlaąd. ³¹ Jews daanlíni Jesus daayosdlaądíí gádaayíhni, Shiyat'íí dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'anii shiké' hikaahíí daanoahlíí; ³² Áík'ehgo da'anii ágot'eehíí bídaagonolsj doleeł, áídí' da'anii ágot'eehíí ch'ídaanoahwíniíł.

³³ Gádaayíhni, Abraham hat'íí daandlíni ádaant'ee, doo hadín bí'sna' daasiidlíí da: áídá' hagog'éégo ánníhi, Ch'ídaanoahwíde'niíł, nniihíí? ³⁴ Jesus gádaabíhni, Da'anii, da'aniigo gádaanoahwíkdishnii, Dahadín nchọ'go ánat'ííhíí nchọ'íí yisna' nlií. ³⁵ Isna' nliinií doo dahazh'í' binant'a' bigowa yune' golíí da: áídá' biye'húí zhá dahazh'í' bigowa yune' golíí. ³⁶ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'na'n bíYe' ch'ídaanoahwiz'nilyúgo, da'aniiigo ch'ídaanoahwí'des'nil. ³⁷ Abraham hat'íí daanoahlíígo nohwígonsj; da'ágát'éé ndi daashizołhee hádaaht'íí, shiyat'íí doo hak'í nohwiyi' bá goz'ąą dahíí bighá. ³⁸ Shíí shiTaa bits'á'dí' bígoł'ąąhíí bee nohwich'í' yashti': nohwihíí nohwitaa bits'á'dí' bídaagonoł'ąąhíí ánádaaht'ííł. ³⁹ Áídí' gádaabíhni, Abraham bits'á'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabíhni, Abraham bichągháshé daanoahlííyúgo Abraham at'íinií k'ehgo ánádaaht'ííł doleeł ní'. ⁴⁰ Áídá' k'adíí daashizołhee hádaaht'íí, shíí da'anii ágot'eehíí Bik'ehgo'ihí'na'n bits'á'dí' disiił'sáni baa nohwíł nagoshn'í': díí doo Abraham ye'at'éé da ní'. ⁴¹ Nohwíí nohwitaa ánat'ííhíí k'ehgo ádaaht'íí. Áídí' gádaabíhni, Néé nant'í' na'ildeehíí doo bits'á'dí' daagosiidlíí da; néé nohwíTaa dała'a, áí Bik'ehgo'ihí'na'n. ⁴² Jesus gádaabíhni, Bik'ehgo'ihí'na'n daanoahwíTaa nliíyúgo, nohwíł daanshoą doleeł ní': Bik'ehgo'ihí'na'n bits'á'dí'go niyááhíí bighá; doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ihí'na'n shin'la'a'. ⁴³ Nt'é bighá'shiyat'íí doo bídaagonolsj da? Shiyat'íí doo ídaayelts'ąą hádaaht'íí dahíí bighá. ⁴⁴ Daanoahwítaa, ch'íidn nant'án, án hat'íí daanoahlíí, áík'ehgo nohwítaa nchọ'go hat'ííhíí k'ehgo ádaaht'íí: dantsé godeyaadi' nnee naitseedi nlií, bíí la'íí da'anii ágot'eehíí doo nałinkł'og da, da'anii ágot'eehíí doo la' biyi' golíí dahíí bighá. Lé'íkchoogo yałt'íí'dá' dabíí ye'at'éhi yee yałt'í': lé'íkchóhi nliígo, lé'íkchoohíí bitaa nlií. ⁴⁵ Áídá' shíí da'anii ádishniihíí bighá doo daashohdlaą da. ⁴⁶ Hadín la' dənchọ'go ánásh't'ííhíí ch'íshinoh'áah? Áídá' da'anii ádishniíyúgo, nt'é bighá doo daashohdlaą da? ⁴⁷ Dahadín Bik'ehgo'ihí'na'n bíyééhíí Bik'ehgo'ihí'na'n biyat'íí yídests'ąą: Bik'ehgo'ihí'na'n doo bíyéé daanoahlíí dahíí bighá doo ídaayelts'ąą da. ⁴⁸ Jews daanlíni gádaabíhni, Samáritan níłni, ch'íidn niyi' golíni, daanik'niihíí da'anii ádaan'nii shj ya'? ⁴⁹ Jesus gáníí, Ch'íidn doo shiyi' golíí da; áídá' shiTaa diníłs, nohwihíí doo daashidinolsj da. ⁵⁰ Nnee daashidnksinií doo biká' desh'íí da: dała'ánhíí zhá áí yiká

déz'íi, án aayanáltih doleeł. ⁵¹ Da'aníi, da'aníigo gádaanohwíldishníi, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'éehíi, da'itsaahíi doo yo'íi da doleeł. ⁵² Jews daanlíni gánádaabíldo'níid, K'adíi nídaagosiilzjíd, ch'iidn niyi' goljǐhíi. Abraham daztsaq, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi nanezna'; áidá' ní ánníi, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'éehíi da'itsaahíi doo yolǐh at'éé da, nnníi. ⁵³ Ya' ní nohwitaa Abraham daztsaq n'íi bitisgo ánt'éhíi nées? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi nanezna' n'íi aldó': hadín láqá ánsht'ee ínzǐ? ⁵⁴ Jesus gábilníi, Shíi ádiłdinsziyúgo, ádiłdinsziłhíi doo nt'é da: shidi'dilzǐhíi shiTaa at'éé; án Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqahń, daabíldohńii: ⁵⁵ Áidá' nohwíi án doo bídaagonǐsǐ da; shíi zhá án bígonǐsǐ: Doo án bígonǐsǐ da, dishniiyúgo, nohwíi k'ehgo lé'ishchóhi yishleeh: áidá' shíi án da'aníigo bígonǐsǐ, biyati'íi bikísk'eh ánsht'ee. ⁵⁶ Nohwitaa Abraham n'íi shee hayíłkaahíi yiltséhgo bíł gozhóq ni': ái yiltsaqdá' bíł gozhóq ni'. ⁵⁷ Jews daanlíni gádaabíłhíi, Doo hwahá ashdladin níł légódáh dadá', hagit'éégo Abraham hí'íi lán? ⁵⁸ Jesus gádaabíłhíi, Da'aníi, da'aníigo gádaanohwíldishníi, Abraham dabíntségo shíi ánsht'ee. ⁵⁹ Áik'ehgo tséé nádaayiheslaago daabołne' nt'éégo Jesus bits'aa ndest'íidgo, da'ch'okqah goz'aqdí' nnee biyi'dí' ch'ínádzaa.

9

¹ Jesus higaalyú nnee bináá ágodǐhgo gozlíni sidaago yiltsaq lék'e. ² Bitsilke'yu nabídaadiłkid, NohwiNant'a', hant'é bigħa díi nneehíi bináá ágodǐhgo gozłǐi? Hadín nchǐ'go adzaa, díi nneehíi nées, dagohíi báq hik'e bitaa nées? ³ Jesus gádaabíłhíi, Díi nneehíi, la'íi báq hik'e bitaa doo nchǐ'go ádaadzaa da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ áná'ol'íiłhíi bee ch'í'nah alne'híi bigħa at'éé. ⁴ T'ah got'íidá' shinł'a'n binasziidíi áshle': t'é'gohíi doo hadín na'iziid da. ⁵ T'ah ní'godszań biká' nashaadá' ní'godszań biká' nnee begot'iiníi nshłǐi. ⁶ Ágánníidá' ní'zhǐ' hadnzhéégo bizhígíi leezh yil naidiziidgo nnee bináá ágodiníhíi bináágee yídezhizh, ⁷ Gábilníigo, Tí'i, tá'ngisyú nńáh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áik'ehgo nneehíi tá'digisyú óyáá, áidí' go'íigo nadzá.

⁸ Nnee bit'ahdí' daagolíníi, la'íi bináá ágodǐhdá' daabo'íi n'íi gádaaníi, Díi nneehíi idókeedgo sidaa n'íi ya'? ⁹ La'íi gádaaníi, Án át'íi: la'íi, Án ga'ánolini at'íi, daaníi: bíi, Shíi áshł'íi, níi. ¹⁰ Áik'ehgo, Hagot'éégo nináá nágosdlǐi? daabíłhíi. ¹¹ Gáníi, Nnee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyíłlaago, shináá yídezhizhdá' gáshíłnńiiid, Tí'i, tá'ngis, túsikaayú Silóam holzéhi: áik'ehgo ákú óyáago ta'désgiz, áidí' shináá nágosdlǐi. ¹² Ánhíi hayú? daabíłhíi. Doo bígonǐsǐ da, níi.

¹³ Nnee bináá ágodǐh n'íi Phárisees daanlíni yaa yil hikai. ¹⁴ Jews daagodnłsiníi bijǐi Jesus gosht'ish áyíłlaago nnee bináá nágosdlǐi lék'e. ¹⁵ Phárisees daanlíni nabídaadiłkid, Hagot'éégo nináá nágosdlǐi? Gádaayíłhíi, Jesus gosht'ish shináá yídezhizh, áidí' ta'désgizgo gosh'íi násisdlǐi. ¹⁶ Phárisees daanlíni la' gádaaníi, Díi nneehíi doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi da laq, godilziníi bijǐi doo godnłsǐ dahíi bigħa. La'íi gádaaníi, Hagot'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsǐ dahíi godiyǐhgo áná'ol'íi? Áik'ehgo bigħa ilt'sá'kai. ¹⁷ Nnee bináá ágodǐh n'íi gánádaayíldo'níid, Nihíi nináá ánágodlaahíi nt'é bíłnńii? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidíi at'íi bíłdishníi, níi. ¹⁸ Jews daanlíni nnee bináá ágodǐh n'íi bináá nágosdlǐihíi doo daayodlaq dago báq hik'e bitaa yiká ánníidgo, ¹⁹ Nayídaadiłkid, Ya' díi nohwizhaazhé bináá

ágodihgo gozłíj dohnii n'íi néé? Hagot'éégo go'íj k'adíí? ²⁰ Bájá hik'e bitaa gádaabiñii, Díń nohwizhaazhé át'éégo bígonlzi, biñáá ágodihgo gozłíj ni': ²¹ K'adíí hagot'éégo go'íj, hadíń biñáá ánágodlaahí doo bígonlzi da: án goyaq silíj; nahódaadołkid: dabíi ádayálti' le'. ²² Bájá hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhíi bighq ádaañii lék'e: dahadíń, Christ at'íj, niigo baa nagolñi'yúgo Jews ha'ánálséhdí' ch'élt'e'go ilk'idá' ndaagoz'aq lék'e. ²³ Ái bighq bájá hik'e bitaa ágádaañiid, Áń goyaq silíj; nahódaadołkid. ²⁴ Nnee biñáá ágodih n'íi yiká ánádo'niigo, Bik'ehgo'ihí'nań zhá ba'ihénnzi: díi nneehí Bik'ehgo'ihí'nań doo yidnłsį dago bídaagonlzi, daañii. ²⁵ Nneehń gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań doo yidnłsį da shíhíi, yidnłsį shíhíi doo bígonsį da: da'ágát'éé ndi dałá'a zhá bígonsį, shíńáá ágodih n'íi, k'adíí gosh'íj. ²⁶ Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'niid, Hagot'éégo ánílaa? Hagot'éégo niñáá ná ánágodlaa? ²⁷ Nneehń gádaabiñii, Ik'idá' nohwil nagosisni' ndi doo daashidołts'aq da ni': nt'é bighq nohwil nanágošhni'? Ya' nohwíi ałdó' biké' hikaahíi daahkeeh néé? ²⁸ Áídí' dénchq'égo bich'í' yádaakti'go gádaañii, Ni zhá biké' higaahíi níłj dagá; néehíi Moses biké' hikaahíi daandłj. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań Moses yich'í' yalti' n'go bídaagonlzi: áídá' díi nneehíi hadí' naghaa shíhíi doo bídaagonlzi da. ³⁰ Nneehń gánádaabiłdo'niid, Hagot'éégo hadí' naghaa shíhíi doo bídaagonłsį da, áídá' shíńáá shá ánágodlaa. ³¹ Hadíń Bik'ehgo'ihí'nań doo daayidnłsį dahíi doo bídaayésts'aq dago bídaagonlzi: áídá' dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań yokaqahíi, la'íi án dábił bik'ehgo' anát'íhíi Bik'ehgo'ihí'nań bíyésts'aq. ³² Ni'godsžán álzaadí' yushdí' godezt'igo nnee biñáá ágodihgo gozłíj n'íi go'íj nasłłj t'ah doo gołzee da. ³³ Díi nneehíi doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabiñii, Nchq'íi zhá bił gosínilinihi, nohwil ch'ídaagonsh'aah nihó'nií néé? Áik'ehgo' Jews ha'ánálséhdí' ch'ídaabist'e'. ³⁵ Ch'ídaabist'e'íi Jesus ya'ikonzjídá' baa nyáágo gábiñii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biYe' hondłaq néé? ³⁶ Nneehń gáníi, Hadíńhíi baa shił nagolni', sheBik'ehń, áik'ehgo' hoshđłaq doleel. ³⁷ Jesus gábiñii, Ik'idá' hí'íj, nich'í' yalti'íi án át'íj. ³⁸ Nneehń, SheBik'ehń, noshđłaq, nii. Áídí' yoskaqad.

³⁹ Jesus gáníi, Aayá'iti'híi bighq ni'godsžán biká'zhí' niyáá, hadíi doo daago'íj dahíi daago'íj nádaadleehíi bighq; áídá' hadíi daago'iini biñáá ádaagodih daaleeh. ⁴⁰ Áígee Phárisees daanlíni la' bi'tahyú nadaaziini díi daidezts'aqadá' gádaabiñii, Ya' néé ałdó' nohwíńáá ádaagodih néé? ⁴¹ Jesus gánádaabiłdo'niid, Nohwíńáá ádaagodihyúgo nohwinchq'íi áđih doleel ni': áídá' k'adíi, Daagołit'íj, daadohni; áik'ehgo' nohwinchq'íi t'ah be'ádaanoht'éé.

10

¹ Da'anii, da'aniigo gádaanołwıłdışhni, Dahadíń dibeljí ha'ánánił ch'ígót'í'dí' doo ha'ánádáh dadá' lahyúgo yitisyú ha'ánádáhíi, án in'íhíi dagohíi aayihí'niłhíi nłj. ² Hadíń ch'ígót'í'dí' ha'ánádáhíi dibeljí nanyoodi nłj. ³ Ch'íná'itłh yaa sidaahn bá yó'o'itłh; án bidibeljí yich'í' aníigo daidíts'ag; dabíi bidibeljí bizhi' yee yich'í' aníigo ch'iyihinił. ⁴ Dabíi bidibeljí ch'iyihiniłdá', yáđih dahđgháh, áik'ehgo' dibeljí biké' dahndáıtsééh: bizhihíi yídaagolshíhíi bighq. ⁵ Nnee doo yídaagolšį dahíi doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'á' dahndáıtséh; án bizhihíi doo yídaagolšį dahíi bighq. ⁶ Ái Jesus bił ch'ígó'aahgo ádaabiłniid; áídá' nt'é niigo anii shíhíi doo bił ídaagozi da. ⁷ Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniigo gádaanołwıłdışhni, Shíi ch'ígót'í'íi nshłj, dibeljí ha'ánániłgee. ⁸ Dashıntsé

híkaihií dawa da'in'íihíí lá'íí aadaayihí'niíhíí daanlii; áí dibelíí doo daabid-its'ag da. ⁹ Shíí ch'ígót'í'íí nshíi; hadín shíí shinkááyú ch'ínyááhíí hasdádogaal, áík'ehgo ha'ánádáhdí' ch'ínádáhgo da'iyaa doleel. ¹⁰ In'íihíí in'íihíí bigha nadáh, lá'íí na'iltseedhíí bigha, dawahá da'ílií yíchiihíí bigha: shihíí ko'ihí'na' daagolíí doleelhíí bigha niyáá, dázhó bitisyú ch'ída'izkaadyú ihí'naahíí bee daach'ihíínaa doleel. ¹¹ Shíí dibelíí nanyoodíí nkt'éhi nshíi; dibelíí nanyoodú nkt'éhi bi'ihí'na' ndi bidibelíí yá ninyiné. ¹² Hadíí na'iziidíí, doo dibelíí nanyoodíí nlii dahíí, doo dibelíí bíyéé dahíí, ma'cho higaalgo yo'íidá' dibelíí yits'á'yúgo nádilwo'í; áík'ehgo ma'chohíí dibelíí lá' yíí ndaadeel, lá'ihíí náholsééh. ¹³ Na'iziidíí daazhógo na'iziidhíí bigha, dibelíí doo yaa bíl goyéé dahíí bigha yits'á' nádilwo'. ¹⁴ Shíí dibelíí nanyoodíí nkt'éhi nshíi, shidibelíí bídaagonsí, shíyééhíí shídaagolsí. ¹⁵ ShiTaa shígóshíí k'ehgo shíí áldó' shiTaa bígonsí: shí'ihí'na'íí dibelíí bá ndiishné. ¹⁶ Shidibelíí lahúygo ha'ánsinil: áí áldó' bíl nánishkáh, áí shizhíihíí daidiits'íh doleel; áí da'á'ázhí' nádleeh, dibelíí nanyoodíí da'á'á hileeh. ¹⁷ Shi'ihí'na'íí nniishné, nádidíishné' doleelgohíí bigha shiTaa bíl nshoq. ¹⁸ Doo hadín shits'á' náidoné' át'éé da, dashínik'eh ndiishné'. Dashíí shinawodíí bee ndiishné', dashíí shinawodíí bee nádidíishné'. Díí shiTaa yee shá ngon'áá ní'.

¹⁹ Díí yati'híí bigha Jews daanlíni ílts'á'kai. ²⁰ Łáágo gádaanniid, Ch'iidn biyi' golíí, bíini' ádih; nt'é bigha hídaayoíts'áá? ²¹ Ła'íí gádaanniid, Ch'iidn biyi' golííni doo díí k'ehgo yakti' da go'íí. Ya' ch'iidn nnee bínáá ágodiníí yináá yá ánágodle' née?

²² Haigo Jerúsalemgee da'ch'okáah goz'aaníí Bik'ehgo'ihí'na'ń baa its'ágót'áá bee bíná'goníihgo da'ídaagee ngonyáá. ²³ Da'ch'okáah goz'áagee Solomon bich'ínághohin'áá yu'ne' Jesus anádaal lék'e. ²⁴ Jews daanlíni baa íta'adzaago gádaabihíí, Da'os'ahzhí' láá nohwíl nagolní'go ánt'ee? Christ nííyúgo dabígóziigo nohwíl nadaagolní'. ²⁵ Jesus gádaabihíí, Nohwíl nadaagosisni' ní', ndi doo daashohdláá da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'ííhíí dabígóziigo yee shaa nagolní'. ²⁶ Áídá' doo shidibelíí daanoíhíí dahíí bigha doo daashohdláá da. ²⁷ Shidibelíí shizhíihíí daidits'ag, áí bídaagonsí, áí shiké' anákah: ²⁸ Ihi'naa doo ngonel'áá dahíí baa daasiiné'; doo da'ílií daaleeh dago doo hadín shilák'e hayoníí at'éé da. ²⁹ ShiTaa shainílií dawa yitísigo at'éhi nlii; doo hadín shiTaa bilák'e hayiníí yínel'áá da. ³⁰ Shíí hik'e shiTaa bílgo da'á'á ndlii. ³¹ Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee daaboíne'go. ³² Jesus gádaabihíí, ShiTaa bits'á'dí' nt'éégo áná'ól'íihíí doo alch'ídn nohwíl ch'í'nah ash'laa da; hadíihíí bigha ndaashidohne'? ³³ Jews daanlíni gádaabihíí, Nt'éégo áná'ól'íihíí bigha doo ndaaniníne' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'na'ń dénch'og'go baa yáánti'híí bigha; ní nnee nílií Bik'ehgo'ihí'na'ń áná'ól'íihíí bigha. ³⁴ Jesus gádaabihíí, Dilzini daanoíhíí nohwíldéniid, golzeego nohwá begoz'aaníí biyi' bek'e'eshchíi shí ya'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'na'ń biyati' baa daasné'íí nnee dilzini daíniigo yozhíiyúgo, Bik'ehgo'ihí'na'ń biyati' bek'e'eshchiiníí doo k'ihzhí' ngot'áá dago; ³⁶ Ya' shíí shiTaa its'á'shíntíígo ní'godzán biká'zhí' nkeshin'á'íí, Bik'ehgo'ihí'na'ń nch'og'go baa yáánti', daashíldohníí né; Bik'ehgo'ihí'na'ń biYe' nshíi, dishniíhíí bigha? ³⁷ ShiTaa ánat'íihíí k'ehgo doo ánásh't'íí dayúgo, doo daashohdláá da. ³⁸ Áídá' be'ánásh't'ííyúgo, doo daashohdláá da ndi, ánásh't'íihíí daahohdláá; áí bee shiTaa shiyi' golííhíí, lá'íí shiTaa biyi' gonshííhíí bídaagonolsí, lá'íí daahohdláá doleel. ³⁹ Áí bigha daabíltsoodgo ch'éh ánáádaabí'íi; ndi bits'á' hach'iyáá. ⁴⁰ Áídí' Jesus Jórdan túnlíiníí hanaayú onaanádaa, John dantsé

baptize ágólaa goz'aaazhì; akú naghaa. ⁴¹ Nnee láágo baa heskaigo gádaanii, John doo godiyihgo áná'ol'íhí áyíílaa da: ndi John díi nneehíi yaa nagolnì' n'íi dawa da'anii lèk'e. ⁴² Áík'ehgo áígee láágo daabosdlaq.

11

¹ Béthany golzeegee nnee la', Lázarus holzéhi, niih lèk'e, ái kìh goznìlgee Mary la'íi bik'isn Martha daagoljì. ² (Án Maryhíi Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bitsizil bee bikee yá k'eyildee n'íi, án bilah Lázarus holzéhi niih.) ³ Lázarus bilahkíi Jesus yich'ì' yati' bá ot'áá, NohweBik'ehñ, niì nzhóni niih, daayihniigo. ⁴ Jesus yidezts'aaqá' gáníi, Díi niihíi doo datsaahgo at'éé da, áidá' Bik'ehgo'ihì'nañ ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah álnéngo ágot'jì, la'íi Bik'ehgo'ihì'nañ biYe' ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah hileeh doleehíi bigha. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn la'íi Lázarus bilgo biì daanzhò. ⁶ Lázarus niihgo ya'ikonziidá', da'akú sidaago naki bee náyiskaa lèk'e. ⁷ Ái bikéd'go Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Judéayú náadookáh. ⁸ Áidá' bitsilke'yu gádaabihni, NohwiNant'a', da'aniidégo Jews daanlíni niì ndaaziñé'go hádaat'jì ni'; ndi ya' akú nádíndzaa née? ⁹ Jesus gánádaabíldo'níid, Ya' da'á'á jji doo nakits'adah lénádhikos da née? Dahadíi jji'hi yiyi' naghayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díi ni'gosdzán biká' begot'iiníi yo'jhi'hi bigha. ¹⁰ Dahadíi t'é'yu hígaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yune' begot'iiníi ádhi'hi bigha. ¹¹ Ánniidíi bikéd'go gánádaayíldo'níid, Nohwit'eké Lázarus ihhosh; ch'ínásiidyú déyáa. ¹² Bitsilke'yu gádaabihni, NohweBik'ehñ, Lázarus ihhoshyú nt'ée nádleeh gádnii. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, niigo aníi: áidá' bitsilke'yuhíi hánayólgo ihhoshgo áyihni láá daanzì lèk'e. ¹⁴ Jesus ániita ch'í'nah ádaagoolaa, Lázarus daztsaa, niigo. ¹⁵ Da'ohdlaq doleehíi bigha doo akú nashaa dahíi nohwá shil gozhò; ndi halaa bich'ì'yu dookáh. ¹⁶ Thomas, Dídymus holzéhi, itsilke'yu yil daanlíni gádaayihni, Néé áldó' akú dookáh, Jesus biì nadaan'ne' doleelgo. ¹⁷ Lázarus ik'idá' le'sitijigo díi' bee yiskaa'yú Jesus nyaá lèk'e. ¹⁸ Jerúsalemdí' nakidn dahgostoyú shì Béthany goz'aa: ¹⁹ Áidí' Jews daanlíni láágo Martha hik'e Mary bilah n'íi bigha bidag yádaakti'go baa heskai. ²⁰ Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'ì' yich'ì' ch'ínyáágo yaa nyaá, Mary kìh yune' sidaadá'. ²¹ Martha Jesus gáyihni, SheBik'ehñ, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleel ni'. ²² K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihì'nañ bihónkeedíi naa yiné'go bígonsj. ²³ Jesus gábihni, Nilah naadidodaal. ²⁴ Martha gábihni, Nnágodzaahíi bijjì nách'idikáhgee naadidodaalgo bígonsj. ²⁵ Jesus gábihni, Shíi shilahyú nnee naadidokaah, shíi ihì'naahi nshj: dahadíi shodlaayúgo daztsaa ndi, hinaa nádodleel: ²⁶ Dahadíi hinaago shodlaaníi doo datsaah at'éé da. Ya' díi hndlaq née? ²⁷ Martha gábihni, Ha'oh, sheBik'ehñ: Christ, Bik'ehgo'ihì'nañ biYe' ni'gosdzán biká' hígháhi níjigo hoshdlaq. ²⁸ Gánniidá' onádzago dant'éhego bik'isn Mary gáyihni, Ihch'ígó'aahíi kú nyaágo nokéed. ²⁹ Mary ái yidezts'aaqá' dagoshch'ì' nádiidzaago yich'ì' oyáa. ³⁰ Jesus Martha baa nyaá n'íigee t'ah sidaago, doo hwahá kìh goznilyú hígháh da. ³¹ Jews daanlíni bidag yádaakti'go kìh yune' yil naháztáa n'íi Mary hwéhego nádiidzaago ch'ínyáahíi daayo'jigo yiké' dahiskai, Lázarus le'sitijyú hichagyú deyaa shì, daanii lèk'e. ³² Mary, Jesus sidaayú nyaáadá' yiltsaa'go yiyahzhì' hayaa adzaa gáníigo, SheBik'ehñ, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleel ni'. ³³ Jesus Mary la'íi Jews daanlíni yil hikai n'íi bilgo daachago yo'jídá' biyi'siziiníi doo biì gozhò da

lèk'e, ³⁴ Áík'ehgo gáníí, Hayú ndaasołtjì lán? NohweBik'ehń, yushdé' ákú dín'jì, daabilńii. ³⁵ Jesus hichag lèk'e. ³⁶ Jews daanlíni, Dázhó bil nzhòq lèk'e! daanii. ³⁷ Áídí' la' gánádaado'ńiiid, Nńee bináá ágodini déz'jigo ányáiidlaa n'íi, díi nńee aldó' doo datsaah dago áyíílaa doleeł lán shì ya? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus le'sitjìyú nýáá. Tsébi'i'án yune' sitjì, tséé binásgee daaden'áágo. ³⁹ Jesus gáníí, Tséé yó'odaah'aah. Nńee daztsaaní bilah Martha gábilńii, SheBik'ehń, k'adíi nłchò' silljì go'jì, díi' i yiskaáá' daztsaa n'íi bigha. ⁴⁰ Jesus gábilńii, Ondłqayúgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ízisgo ágot'eehú hįłtséh doleeł, ya' doo ágánikdėńiiid da lá née? ⁴¹ Áík'ehgo daztsaaní sitjìgee tséé binásgee daaden'aaní yó'odaiz'aa. Jesus hadag déz'jídá'gáníí, ShiTaa, shidints'agíi na'ihėnsj. ⁴² Dábik'ehń shidints'ago bigonsj, ndi kú nńee nadaazhíi bigha ádėńiiid, shin'á'íi daayodłq doleełhíi bigha. ⁴³ Ágánńiiidá' adjíd yiká áńíi, Lázarus, aadı' ch'ínnáh, yłńii. ⁴⁴ Nńee daztsaa n'íi bigan la'íi bikee nadik'q' bik'ídaadesdizgo; binii aldó' nadik'q' bik'idesdizgo ch'ínyáá. Jesus gádaabilńii, K'eda'oh'ad, áík'ehgo dowáh. ⁴⁵ Áídí' Jews daanlíni ląágo Mary yil hikai n'íi, Jesus adzaahíi daayo'jigo daabosdłqad lèk'e. ⁴⁶ Áídá' la', Phárisees daanlíni yich'j' okago, Jesus anát'jídíi yaa yil nadaagosni'.

⁴⁷ Áík'ehgo okąah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni bilgo nńee yánádaaltihíi íla'ádaizlaago gádaayihńii, Hago ląá' ádaahi'ne? Díi nńeehíi godiyihgo áná'ol'jłhíi ląágo anát'jłł. ⁴⁸ Dayúweh díi k'ehgo anát'jłlyúgo nńee dawa dńko daabodłqah doleełi at'éé; la'íi Romans daanlíni nakséehgo nohwí'okąah goz'aaníi la'íi nohwini'íi nohwaa daagohet'aah. ⁴⁹ Áídí' ái ádaanńiiidíi la', Cáiaphas holzéhi, ái legodzaahíi biyi' okąah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gádaabilńiiid, Doo nt'é bídaagonłsđ da, ⁵⁰ Nńee dałá'á nńee dawa yá datsaahgo zhá nzhòq, áík'ehgo zhá Jews daanlíni dawa doo da'ílíi hileeh da, ái doo nohwil bídaagozđ da ląá. ⁵¹ Díi doo dabınik'ehgo aníi da: ái legodzaahíi biyi' okąah yebik'ehi da'tiséyú sitjigo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleełíi dabıntsé yaa nagolńi'; ⁵² Doo Jews daanlíni zhá bá datsaah da, ndihú Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé dawa íłts'q'yú nadaakaihíi dałá'ázhi' análnéhgo aldó' bá datsaah doleeł. ⁵³ Ái bijjídí' godezt'i'go hagot'éego Jesus daayizilheehíi yee nadaagoshchjì. ⁵⁴ Ái bigha Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'í'nah naghaa da; ndi áídí' da'igoljìyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kįh gozńil Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsilke'yu yil naháztaq.

⁵⁵ Bitis-hagowáh n'íi bee biná'godinłhgo Jews da'iyaaahíi bich'j' goldohdá', Jews daanlíni ląágo okąah zhinėego ilch'j' ádaach'idilne'hú bigha il'anidí' Jerúsalem yúdag oheskai. ⁵⁶ Da'ch'okąah goz'aa yune' nadaazjigo Jesus yiká daadéz'jigo gádaahłd'i'ńii, Nt'é daanołsđ, da'idaayú hínáh doleeł shì ya? ⁵⁷ Okąah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Phárisees daanlíni, dahadíi Jesus hayú naghahíi yígótsiyúgo bil nadaagolńi'go yá ndaagoz'aa, daayiltsoodhíi bigha.

12

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee biná'godinłhzi' gostán yłkaah godziihdá' Jesus Béthanyú nýáá, Lázarus daztsaađí' náyihıl'na' n'íi goljìyú. ² Áígee o'í'ąayú bá áda'ch'izlaago Martha koch'j' ndaahazkaq, Lázarus itah bil da'ch'iyaa lèk'e. ³ Mary ik'ah lán ílíni, spikenard holzéhi, dałá'á dahdidleego Jesus bikee biká'zhj' yaa yiziidgo bitszil yee k'eyıldée: kįh yune' ik'ah ikągolchiníi

dahot'éhé godidezmag. ⁴ Áídá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsilke'yu itah nlíni, ch'íbido'aakí gáníí, ⁵ Zhaalíhí tét'yéhíí bitah'i'ñihíí bigħa nt'é bigħa díi ik'ah doo taagi gonenadín penny izlǵigo nahazñii da? ⁶ Díi áñihíí doo tédaat'yéhíí yaa bíl goyéego anii da; ndi in'ííhi nliǵhíí bigħa anii, bestso bizis nayi'aago bestso biyi' odaach'ihíikaadí náyihinií. ⁷ Jesus gáníí, Ch'ík'eh at'íí: leeh shi'dilteehii bijíí doleehíí bigħa da'áik'ehgo nainé' nzhóq. ⁸ Tédaat'yéhíí dábiik'ehn nohwitahíyú nadaakai; shihíí doo dábiik'ehn nohwitahíyú nashaa da doleel. ⁹ Jews daanlíni lǵágo Jesus ákú naghaago yídaagolsǵigo baa náñsǵá, doo dá Jesus zhǵ bigħa da, Lázarus daztsǵadí' náyihilna' n'íí daayiltséhíí bigħa aldó'.

¹⁰ Áídá' okaqǵa yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus aldó' zideego doleehíí yaa nadaagoshchíí; ¹¹ Bíí bigħa Jews daanlíni lǵágo Jesus daayos-dlǵadgo bits'ǵ' daheskaihiǵ bigħa zideego hádaat'íí.

¹² Áí iskaqǵ hik'e nnee lǵágo da'idaǵyú hikaihiǵ Jesus Jerúsalemyú hígháhgo ya'ikodaanzíídá', ¹³ Ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí daayoniǵgo, yidaázhí' deskaigo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Hosánna: Israel hat'í'íí biNant'a' nlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee higaakíí bits'ǵ'dí' gózhóq le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáágo yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiinií k'ehgo, ¹⁵ Doo néndzid da, Sion bizhaazhé nlíni: níñ'íí, niNant'a' higaał, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, nii. ¹⁶ Jesus bitsilke'yu dantséee doo bíl idaagozi da: ndi Jesus ízigo ye'at'éehíí ch'í'nah ágolzaadá, díi bak'e'eshchíí n'íí la'íí ábi'dilzaahíí yínadaalnii. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsǵadí' náyihilna'go tsébi'i'áándí' ch'í'nnáh yílnniid n'dá' nnee bináál'ánagot'íí n'íí yaa nadaagosni'. ¹⁸ Godiyíhgo ágodzaahíí ya'ikodaanzííhíí bigħa nnee Jesus yidaázhí' onalsǵá. ¹⁹ Áik'ehgo Phárisees daanlíni gádaahíid'nií, Doo hagot'éégo ladaahodle'go da laq; daadeh'íí, ni'goszán biká' nnee dawa biké' dahnádnlsǵá.

²⁰ Nnee Greeks daanlíni la' itah náñsǵá, da'idaǵgee da'ch'okaqǵahíí. ²¹ Áí Philip yaa hikai, Gáliee biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áik'ehgo gádaabiñii, Jesus daahihíiltséhe hádaahiit'íí. ²² Philip Andrew yíł nagoln'i'yú óyáá: Andrew, Philip yíł o'áázhgo Jesus yíł nadaagosni'.

²³ Jesus gádaabiñii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah hileehíí bee biká' ngonyáá. ²⁴ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, T'oh naghái biyigé doo leezh biyi' onehezdeego daztsǵa dayúgo da'ágát'éé nt'éé: áídá daztsǵayúgo zhǵ binest'ǵ' lǵá hileeh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' bíl ilííhíí bi'ihí'na' bits'ǵ' da'ííí hileeh; áídá dahadín díi ni'goszán biká'gee bi'ihí'na' doo bíl ilíí dahíí ihí'naa doo ngonel'ǵa dahíí yee hínaa doo. ²⁶ Dahadín shá na'iziidyúgo shiké' higaal le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíí addó' naghaa doleel: dahadín shá na'iziidíí shiTaa bidnlsǵhi at'éé. ²⁷ Shiyi'sizini doo bíl anii da k'adíí; nt'éshǵ' dishniih? ShiTaa, díi shich'í' ágonéhíí bits'ǵ' hasdáshínteeh, dishniih néé? Dah, díi shich'í' ágonéhíí bigħa niyááhi at'éé.

²⁸ ShiTaa, ízigo nizhi'íí ch'í'nah áñle'. Áik'ehgo yaaká'dí' hadzihiǵ gánniid, Ik'idá' ízigo nizhi'íí ch'í'nah áshlaa ni', áik'ehgo ch'í'nah ánanáshdle'. ²⁹ Nnee bit'ahgee nadaaziinií la' áí daidezts'ǵago gádaanii, Ides'nih: la'íí gádaanii, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi bich'í' hadzii. ³⁰ Jesus gáníí, Díi hadzi-ihíí doo shíí shíghǵa da, nohwíí nohwíghǵ ánniid. ³¹ K'adíí díi ni'goszán biká' ágot'eehíí baa yá'iti': áik'ehgo ni'goszán binant'a' ch'í'dolt'eeł. ³² Shíí ni'dí' ts'ídag dahshidi'diiltǵiyúgo nnee dawa ích'í'go ashdléh. ³³ Hagot'éégo dat-saah doleehíí bebígózhíí bigħa ágánniid. ³⁴ Nnee gánádaado'niid, Begoz'aaníí

biyi', Christ dahazhi' goljii, golzeego neé daasidiits'aa: nt'é bigha, Nnee k'ehgo Nyááhií ts'ídago dahbidi'dolteel, nñii áidá? Nnee k'ehgo Nyááhií nñiihí hadín álnñii? ³⁵ Jesus gádaabiññii, Be'idindláádíí dé't'ihézhì t'ah nohwá begot'jì. Be'idindláádíí t'ah goljídá' bee nahkai, dahyúgo godilhiíí nohwitís hileeh: dahadín godilhiíyú naghaañ hayúgo higaahí doo yígótsj da. ³⁶ Be'idindláádíí t'ah nohwá begot'jídá', be'idindláádíí daahohdláa, áík'ehgo idindláádíí bichagháshé daadoleel. Jesus díí yee hadziidá' yits'á' nyáágo yits'aa nádest'jíd lèk'e.

³⁷ Godiyihgo aná'ol'jiihí lággo bináát áyíílaa ndi t'ah doo daabodlāa da: ³⁸ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gánniid n'íí begolne'húí bigha ágodzaa, NohweBik'ehñ, nadaagosilñ'íí hadín yosdlāad? Lá'íí hadín nohweBik'ehñ bigan binawodíí bił ch'í'nah alzaa? ³⁹ Áí bigha doo da'odlāa da, Esáias gánado'ñiidhí bigha. ⁴⁰ Bináá ádaagodihgo, la'íí bijíí daant'izgo áyíílaa; dahyúgo bináá yee daayo'jì, la'íí bijíí bee bił idaagozì, áík'ehgo shich'ì' ádaane'go nádaasziih dooleel. ⁴¹ NohweBik'ehñ bits'á'idindláádíí yo'jídá' yaa yałt'igo Esáias ágánniid lèk'e.

⁴² Da'ágát'éé ndi nant'an daanlñi lággo Jesus daayosdlāad ndi Phárisees daanlñi yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolñi' da, Jews ha'anátséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'éé dánkó daanzigo: ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nañ bił nzhooníí doo dāzhó hádaat'jì dadá' nñee bił nzhooníí zhá itisgo hádaat'jì.

⁴⁴ Jesus hadjíd hadziigo gánniid, Dahadín shodlāahíí doo shíí zhá shodlāa da, áidá' shin'a'n áldó' yodlāa. ⁴⁵ Hadín sho'íníí shin'a'n yo'jì. ⁴⁶ Be'idindláádíí nshjìigo ni'gosdzán biká'zhì' niyáá, dahadín shodlāahíí doo godilhiíyú naghaa le' at'éé da. ⁴⁷ Dahadín ádishñiihíí yidits'agdá' doo yikísk'eh at'éé dahíí, án doo baa yashti' da: ni'gosdzán biká' nñee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishñiiigo niyáá. ⁴⁸ Dahadín doo háshit'jìigo shiyati' doo nágodí'aah dahíí baa yałt'íí góljì: yati' bee yásilt'íí nnágodzaahíí bijjì baa yałt'í' doleel. ⁴⁹ Doo dashñnik'eh yásilt'í' da, shiTaa shin'a'n nt'é dishñiiigo yashti'íí, nt'é dishñiiigo dashziihí shá ngon'áá. ⁵⁰ Díí bígonsj, hadín biyati' bikísk'eh at'ééhíí ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hiñaa doleel: áík'ehgo shiTaa áshilñiihíí bikísk'eh yashti'.

13

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee biná'godinñigo da'idaqahíí dabíntsé, Jesus ni'gosdzán yits'á' biTaa yich'ì' nádiidáhíí biká' ngonyáágo yígótsjídá', ni'gosdzán biká' biké' hikaahíí bił nzhògo dāngonyáázhì' bił nzhògo. ² O'í'ááyú da'ch'iyáqdá' Simon biye', Judas Iscáriot holzéhi, Jesus ch'í'bidí'aahgo ik'ídá' ch'íidn nant'an natsibiłkeesgo ábiłsj; ³ Jesus biTaa dawa baidin'áágo yígótsj, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ yits'á'dí' nyáá, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'ì' nádesdzaago áldó' yígótsj; ⁴ Áík'ehgo da'iyáqdí' nádiidzaago iká' bi'íhíí ídaa yidiltsooz; áidí' niibek'e'ildéhé náidnktsoozgo ídináisti'. ⁵ Betádígisé biyi'zhì' tú yaa yiziidgo, bitsilke'yu bikee yá tadaizgizdí' niibek'e'ildéhé binasti' n'íí bee yá k'edaayíldéhé nkegonyaa. ⁶ Áidí' Simon Peter baa gonyáágo gábiññii, SheBik'ehñ, yá' shikee shá tánángis neé? ⁷ Jesus gábiññii, Nt'é bigha asht'ííni k'adyúgo doo bigonłsj da, ndi bígonłsjñ ndi at'éé. ⁸ Peter gábiññii, Shikee doo shá tánáoigis at'éé da. Jesus gánábíldo'ñiid, Nikee doo ná tásígiz dayúgo, doo nił gonsht'jì da. ⁹ Simon Peter gábiññii, SheBik'ehñ, doo shikee zhá shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in áldó' shá tánángis. ¹⁰ Jesus gábiññii,

Dahadín ténálti'íi bikee zhá táyigis bik'eh, áik'ehgo dásizijí nt'éégo tanásgiz: nohwíi tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. ¹¹ Hadín ch'ibido'aahíi yígólsihíi bighā ágánniid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. ¹² Aqá bikee yá tádaazgizgo iká' bi'íihíi ánágodlaa, áidí' dahnánezzaago gádaabiñii, Nohwá ásdzaahíi bídaagonólsj née? ¹³ Iich'ígó'aahíi lá'íi nohweBik'ehñ daashihdohñii: da'áigee ádaadoghñii ái; án nshljiíhíi bighā. ¹⁴ Shíi nohweBik'ehñ lá'íi nohwil ch'ígó'aahíi nshlíni nohwiike nohwá tádaasgizi: áik'ehgo nohwil áldó' nohwiikee látádaahgizgo dávik'eh. ¹⁵ Be'ol'ijíi doleekíi nohwináál áshlāa, áik'ehgo nohwíi áldó' ágádaah'tijíi le'. ¹⁶ Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishñii, Na'iziidíi doo binant'a' yitigso at'éé da; hadín hil'a'íi binl'a'íi doo yitigso at'éé da. ¹⁷ Díi bídaagonólsjgo, be'ánádaah'tijíiyúgo nohwil daagozhóq doleek.

¹⁸ Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíi hanohwinilíi bígonsj: ndi Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníi begolne' doleekíi bighā, Hadín bán bił hishaaníi shich'í' got'ijih. ¹⁹ Doo hwahá begolne' dadá' baa nohwil nagoshñi', áik'ehgo be'ágodzaago da'án nshljiigo daahohdlaq doleek. ²⁰ Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishñii, Dahadín de'la'án náidnktijíiyúgo, shíi áldó' náshidilteeh; hadín náshidnktijíihíi shinl'a'á áldó' náidilteeh. ²¹ Jesus ágánniidá' biyi'siziiníi doo bił gozhóq dago, nagolñi'go gáníi, Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishñii, Nohwíi lá' ch'ishinoh'aah doleek. ²² Hadínshq' áyilñii daanzigo bitsilke'yu nádaaliné'ijíi. ²³ Bitsilke'yu lá', Jesus bił nzhónihi, Jesus bitilzhí' bínentijíi lək'e. ²⁴ Áik'ehgo Simon Peter ái nayi'izhgizhgo gáyilñii, Nahódñikid, hadín áyilñii ái? ²⁵ Bitilzhí' bínentíiníi Jesus gáyilñii, SheBik'ehñ, hadín áññii ái? ²⁶ Jesus gáníi, Ee's'áqago baa dish'alíi, án áldishñii. Yee'iz'qago Judas Iscariot yaa yin'áq, Simon biye'. ²⁷ Ee'ist'aqahíi náidn'áqadá' ch'idn nant'án, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábilñii, Nt'é áñle'íi dahale áñle'. ²⁸ Da'iyáqago naháztaaníi nt'é bighā ágábilñiidíi doo lá' yígólsjid da. ²⁹ Judas zhaalíi bizis nayi'aahíi bighā Jesus ágábilñii, daanzíi laq, Da'idaaníi bá hidán nayilñiihgo, dagohíi, Tédaat'iyéhií nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníi laq daanzíi. ³⁰ Judas ee'ist'aqahíi náidn'aqahíi bikédí'go dagoshch'í' ch'ínyáá; áidí' t'é' gozlijí.

³¹ Ch'ínyááadá' Jesus gáníi, K'adii shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi ízigso be'ánsht'eehíi ch'í'nah alñe', Bik'ehgo'ihinañ ízigso ye'at'ééhíi shíi shee ch'í'nah alñe'. ³² Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ ízigso ye'at'ééhíi shíi shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihinañ áldó' ízigso be'ánsht'eehíi dabíi ch'í'nah áidolilíi, dagoshch'í' ch'í'nah áidolilíi. ³³ Shichágháshé, dé't'ihézhj' t'ah nohwil nashkai. Shiká daadeh'ijíi doleek; Jews daanlíni ádaabildéñiidíi k'ehgo nohwíi áldó' gánohwíldishñii, Hayú déyááyú doo nohkáh at'éé da. ³⁴ Begoz'aaníi áñidéhi bee nohwá ngonsh'aah, hñ daanohjoggo; dashíi shíi daanohshogohíi k'ehgo nohwíi áldó' hñ daanohjog doleek. ³⁵ Díi bee shiké' hikaahíi daanohjijigo nnee dawa yídaagólsj doleek.

³⁶ Simon Peter gábilñii, SheBik'ehñ, hayú dínyaa? Jesus gábilñii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' nñah da; áidá' ikédí'go shiké' nñah doleek. ³⁷ Peter gábilñii, SheBik'ehñ, nt'é bighā k'adyúgo doo níké' disháh da? Shíi nighā dasiitsaq ndi dávik'eh. ³⁸ Jesus gábilñii, Ya' shíi shighā dantsaah née? Da'anii, da'aniigo gánildishñii, Tazhik'áne doo hwahá áñiih dadá', taadn doo bígonsj da shilñiih ndi at'éé.

14

¹ Doo nohwijí natsidaahiltó' da le': Bik'ehgo'ihí'nań daahohdlaq, shíí áldó' daashohdlaq. ² ShiTaa golíyú lą́ągo nohwiba' goz'ąq: doo ágát'ée dayúgo doo nohwıl nagoshńi' da doleeł ni'. Ákú nohwá ilch'į'goshléhyú déyáá. ³ Ákú nohwá ilch'į'goshlaadá' nánshdáhgo t'ąqzhį' nohwıl nádishkáh; hayú sídááyú nohwíí áddó' ákú nasóltąq doo. ⁴ Hayú déyááyú bídaagonósj, itínhíí áldó' bídaagonósj. ⁵ Thomas gábilńii, NohweBik'ehń, hayú dínyaahíí doo bídaagonlzi dadá' hagot'éeego itínhíí bídaagonlzi? ⁶ Jesus gábilńii, Shíí itínhíí nshłi, da'anii ágot'eehíí, la'íí ihí'naahíí nshłi: shíí shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhi at'ée. ⁷ Shídaagonósjyúgo shiTaa áldó' bídaagonósj doleeł ni': kodí' godezt'igo bídaagonósj, la'íí daahołtsąq. ⁸ Philip gábilńii, NohweBik'ehń, niTaa nohwıl ch'į'nah ánle', áik'ehgo nohwıl dádaabik'eh. ⁹ Jesus gábilńii, Philip, ya' nohwıl nashkaigo ńzaad ogoyáadá' t'ah doo shıgónłiıh da née? Hadń sho'iinií shiTaa yo'įi; áidá' nt'é bighá, niTaa nohwıl ch'į'nah ánle', nńii? ¹⁰ ShiTaa biyi' gonshłi, la'íí shiTaa shiyi' golıi doo hondlą́ah da née? Yati' bee yashti'íí doo dashńik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golıınıí ánásht'įłiı dabií ánáyol'įł. ¹¹ ShiTaa biyi' gonshłiigo, la'íí shiTaa shiyi' golıigo shondlą́ah: dago-híí ánásht'įłiı zhá bighá shondlą́ah. ¹² Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishńii, Hadń shodlaanıí ánásht'įłiı k'ehgo ánát'įł doleeł; ánásht'įłiı bitisgo ndi ánát'įł doo; shíí shiTaa bich'į' nádésdzáhıı bighá. ¹³ Shizhi' hohshıigo nt'éhéta daahóhkeedıí nohwá łashle', shiTaa ızisgo ye'at'éehıı biYe' bee ch'į'nah ádolńiı doleeł. ¹⁴ Shizhi' hohshıigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá łashle'.

¹⁵ Nohwıl daanshóyúgo bengoni'áanıí bikísk'eh ádaanoht'ee. ¹⁶ ShiTaa hoshką́ah doleeł, áik'ehgo la' Kich'óniıhıı nohwaa naadit'aah, án dahazhį' nohwıl nłiı doleeł. ¹⁷ Áń Spirit da'anii ágot'ehi ch'į'nah áile'hi; da'án ni'gosdzán biká' nnee doo hagot'éeego nágodı'aah da, doo daayo'įi da, doo yıdaagołsj dahıı bighá: áidá' nohwíí bídaagonósj; nohwıl nłiı, la'íí nohwiyi' golııhıı bighá. ¹⁸ Nohwits'ą' nádésdzáągo doo dasahndi ádaanoht'ee da doleeł: áidı' nohwich'į' nádishdáál. ¹⁹ Dét'ihézhį' ni'gosdzán biká' nnee doo nádaashiłséh da; da'ágát'ée ndi nohwıí daashołtséh: shíí hinshńaahıı bighá nohwıí áldó' daahinońnaa doleeł. ²⁰ Áı bijıı shıí shiTaa biyi' nshłi, nohwıí shiyi' daanołłi, shıí nohwiyi' daanshłiıhıı bídaagonósj doleeł. ²¹ Hadń bengoni'áanıí yıgółsigo yikísk'eh at'éehıı, án bił nshóq: hadń bił nshoonıı shiTaa bił nzhóni at'ée, áik'ehgo án shıł nzhóqgo bich'į' ch'į'nah ádinszi doleeł. ²² Judas, doo Iscariot dahi, gábilńii, NohweBik'ehń, nt'é bighá ni'gosdzán biká' nnee doo bich'į' ch'į'nah ádnđléh dadá', née zhá nohwich'į' ch'į'nah ádnđléh doleeł? ²³ Jesus gábilńii, Nnee bił nshóyúgo shiyati'ıı yikísk'eh at'ée doleeł: shiTaa bił nzhóq doleeł, áik'ehgo baa nt'aashgo bił daagondłiı doleeł. ²⁴ Hadń doo bił nshóq dahıı shiyati'ıı doo yikísk'eh at'ée da: yati' daadohts'agıı doo dashıı shiyati' at'ée da, shiTaa shin'á'ń biyati' at'ée. ²⁵ Díı ágot'eehıı bee nohwich'į' yásıłti', t'ah nohwitahyú nshłiıdá'. ²⁶ Kich'óniıhıı, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'į' daidıł'aa doleełıı dawa nohwıl ch'ıgó'aah doleeł, nohwıl nagosisńi'ıı dahot'éhé bınádaańııhgo ánohwıłsj doleeł. ²⁷ İlch'į'gont'éehıı nohwaa nshné', ilch'į'gont'éehıı shıts'ą'dı' begoz'anihıı nohwaa daanshné': doo ni'gosdzán bits'ą'dı' ágot'eehıı k'ehgo nohwaa daanshné' da. Doo nohwijıı natsidaahiltó' da le', doo nédaaldzid da le'. ²⁸ Gádaanohwıłdeńiıdıı daadisots'ąq, Deyáádı' nohwaa náshdáh doleeł. Nohwıl daanshóq lęk'eyúgo nohwıl daagozhóq doleeł ni', shiTaa bich'į' nádésdzá dishńiıhıı bighá; shi-

Taa shitisgo at'éhi nlii. ²⁹ Doo hwahá begolne' dadá' nohwil nagosisni', be'ágodzaadá' da'ohdlaa doleelhíi bigha. ³⁰ Kodí' godezt'i'go doo láágo nohwich'i' yádaashti' da: díi ni'gosdzán binant'a' higaahíi bigha, án doo shebik'eh da. ³¹ Ni'gosdzán biká' nnee shiTaa shil nzhqogo yidaagolsi doleelhíi bigha, shiTaa shá ngon'áanii k'ehgo ánasht'iil. Daohsih, hikaah le'.

15

¹ Shíi dasts'aa dahnanlé'íi da'aníihíi nshlii, shiTaahíi dahnanlé'íi nt'éégo áyítsinií nlii. ² Shits'ádaaz'aahíi doo nest'á' áile' dahíi dawa shits'áyiniil: áidá' shits'ádaaz'aahíi nest'á' áile'íi náyigeesh, nest'án dayúweh láágo áiléh doleelhíi bigha. ³ Nohwíi ilk'idá' yati' bee nohwich'i' yásiti'íi bee daanohwidilk'ood. ⁴ Shiyi' daanohlii, shíi áldó' nohwiyi' nshlii. Its'ádaaz'aahíi doo dabizhá nest'á' áyóléh át'éé da, bá'ó'áhi yiyi' nliiyúgo zhá; nohwíi áldó' nest'á' doo ádaahle' da, shiyi' daanohliiyúgo zhá. ⁵ Shíi dasts'aa dahnanlé'íi bá'ó'áhi nshlii, nohwíi shits'ádaaz'aahíi daanohlii. Dahadíi shiyi' nliinií, lá'íi biyi' nshinií, án nest'á' láágo áiléhi nlii; shíi da'ánshdhyúgo doo nt'é ádaahléh át'éé da. ⁶ Nnee lá' doo shiyi' nlii dayúgo, its'ádaaz'aahíi lá' yó'olt'e'go náhasganhíi k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee ái its'ádaaz'aahíi lenádaihezlaago kq' biyi' odaiskaadgo nliid. ⁷ Shiyi' daanohliiyúgo, shiyati' nohwiyi' begoz'ayúgo, dahádaht'iíhíi daahóhkeedgo nohwá ádaadolniil. ⁸ Nohwinest'á' láágo ánadaal'iíhíi bee shiTaa ízigo at'éehíi ch'i'nah ábi'dilzi; áik'ehgo da'aníigo shiké' hikaahíi daanohlii. ⁹ ShiTaa bil nshqohíi k'ehgo nohwíi shil daanohshqo: dayúweh shil daanohshqo le'. ¹⁰ ShiTaa yegos'aaníi bikisk'eh ánsht'eego dábi'ehni bil nshqohíi k'ehgo bengoni'áanii bikisk'eh ádaanoht'eeyúgo, dábi'ehni shil daanohshqo doleel. ¹¹ Shits'á'dí' kol'ijóonii nohwiyi' daagolíi doleelgo, lá'íi dázho nohwil daagozhqó doleelhíi bigha be'ánohwidéniid. ¹² Díínko bengoni'áni at'éé, Shil daanohshooníi k'ehgo nohwíi áldó' hli daanohjoo doleel. ¹³ I'ijóonii díi bitisgo at'éhi doo hadíi ye'at'éé da, nnee bi'ihí'na' bit'éké yá nyiné'i. ¹⁴ Bengoni'áanii be'ádaanoht'eeyúgo shit'éké daanohlii. ¹⁵ Kodí' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidíi daanohwidishniigo daanohwoshíi da; na'iziidíi binant'a' anát'iíhíi doo yígótsi da: áidá' shit'éké daanohwidishniigo daanohwoshíi; shiTaa bits'á'dí' disiits'á'á'íi dawa nohwil ígózigo ashlaahíi bigha. ¹⁶ Nohwíi doo hadaasisoklii da, shíi hanohwiheñil, nest'á' ánadaal'iíhíi dahdohkángo nohwaa godini'áá, ái nest'á' daagolíi nt'éé doleelgo; áik'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bidaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé. ¹⁷ Díínko nohwá ngoni'áá, hli daanohjoo le'. ¹⁸ Ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, nohwik'edaanniihíi dabíntse shik'edaanniihgo bídaagonsi. ¹⁹ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bich'i'zhinéé daanohliiyúgo, ni'gosdzán biká' nnee dabíi bich'i'zhinééhíi bil daanzhóni at'éé; áidá' ni'gosdzán biká' ágot'eehíi doo bich'i'zhinéé daanohlii da, ndi bits'á' nohwiníiñil, ái bigha ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniih. ²⁰ Nohwich'i' hasdzii n'íi binádaanii, Na'iziidíi doo binant'a' yitisgo at'éé da, nohwildéniid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwíi áldó' nohwinidaagodile'; ádishniihíi yikisk'eh ádaat'ee lək'eyúgo, nohwíi áldó' ádaadohniihíi yikisk'eh ádaat'ee doleel. ²¹ Shizhi'híi bigha díi dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'ín doo yidaagolsi dahíi bigha. ²² Doo niyáágo bich'i' yádaasikti' dayúgo, doo ncho'go ádaadzaa da doleel ni'; k'adíi bincho'íi bigha doo nt'é yik'idaagodi'áh da. ²³ Dahadíi shik'enniihíi shiTaa áldó' yik'enniih. ²⁴ Bitahyú aná'ol'iíhíi doo hwahá hadíi áile'hi ashlaa dayúgo, doo ncho'go

ádaadzaa da doleeł ni': k'adíí shíí hik'e shiTaa biłgo daanohwiłtsąągo nohwik'edaannii. ²⁵ Dabíí bich'í' begoz'aaníí biyi' k'e'eshchiiníí, Doo nt'é bighą shik'edaannii da, golzeego dahgoz'aaníí begolne'go ánágot'íł. ²⁶ Kich'oníihíí, án shiTaa bits'á'dí' nohwich'í' dish'aa doleełíí nýyáágo, Holy Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi, shiTaa yits'á'dí' nłini, án shaa nagolni' doleeł: ²⁷ Nohwíí akdó', dantsé godezt'i'dí' nohwíł nashkaihíí bighą shaa nadaagołni' doleeł.

16

¹ Doo t'ąqzhí' nanánohohdéh da doleełhíí bighą díí dawa bee nohwich'í' yádaasilti'. ² Jews ha'ánáséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleeł: la'íí dahadíń nohwizes-hiiníí Bik'ehgo'ihí'nań bá ást'í' nzi doleełíí baa gowáh. ³ Áí shiTaa doo yídaagotsi da, shíí ndi doo shídaagotsi dahíí bighą ánádaat'íł doleeł. ⁴ Díí baa nohwíł nagosisni'íí baa gonyáágo, bínádaalńiih doleełhíí bighą nohwíł nagosisni'n'. Ilch'ígonsh'aahgo godeyaada' díí doo baa nohwíł nagosisni' da ni', t'ah nohwíł nashkai n'íí bighą. ⁵ K'adíí shides'a'ń bich'í' deyaáá; áidá' doo la', Hayú dýnyaa? daashíłdohńiigo nashídaadołkid da. ⁶ Díí baa nohwíł nagosisni'híí bighą nohwíł biyi' doo nohwíł daagozhóq da daasolii. ⁷ Da'ágát'éé ndi da'aniiigo ánohwikidishńii; dahdisháhíí nohwá nzhqo: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'oníihíí doo nohwaa hináh da; áidá' óyááyúgo zhą nohwich'í' dish'aa doo. ⁸ Áń nýyáágo nchq'go ágot'eehíí, nzhqogo ágot'eehíí, la'íí aayá'iti'íí ni'gosdzán biká' nnee yił ch'í'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodlaą dahíí bighą nchq'go ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleeł; ¹⁰ ShiTaa bich'í' deyaáágo doo nádaashołtséh dahíí bighą nzhqogo ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleeł; ¹¹ Díí ni'gosdzán binant'a' baa yá'iti'híí bighą aayá'iti'íí bił ch'í'nah ádaile' doleeł. ¹² Łąągo t'ah nohwich'í' yashti' ndi k'adííyúgo doo nohwíł ídaagozi da. ¹³ Áidá' Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi nohwaa nýyáágo, da'anii ágot'eehíí dawa nohwá yígółsi doleeł: doo dabínik'eh yakti' da doleeł; nt'éhéta yidits'agii zhą yaa yakti' doo: la'íí begoldohii nohwíł ch'í'nah áidolił. ¹⁴ Shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go, yaa nohwíł nagolni' doleełíí íziso be'ánsht'eehíí nohwíł ch'í'nah áidolił. ¹⁵ ShiTaa bits'á'dí'go be'ágot'eehíí dawa shiyéhi at'éé. áí bighą shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go nohwíł ch'í'nah áidolił, déńiid. ¹⁶ Dét'íhézhi' doo nádaashołtséh da: áidí' dé't'íhézhi' nanádaashołtséh, shiTaa bich'í' deyaáhíí bighą. ¹⁷ Bitsilke'yu la' gádaahidi'ńii, Dét'íhézhi' doo nádaashołtséh da: áidí' dé't'íhézhi' nanádaashołtséh: la'íí, ShiTaa bich'í' deyaáhíí bighą, daanohwiłńiihíí, nt'é ńiigo anii? ¹⁸ Gádaanii, Nt'é ńiigo anii, Dét'íhézhi', niihíí? Néé doo bídaagonłzi da nt'é ńiigo aniihíí. ¹⁹ Jesus nabídaadłkid hádaat'íigo yígółsi'go gádaabiłńii, Dét'íhézhi' doo nádaashołtséh da: áidí' dé't'íhézhi' nanádaashołtséh, dishńiihíí bighą nabídaadołkid néé? ²⁰ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwikidishńii, Daahchag, la'íí chaal ádaanoht'eedá' ni'gosdzán biká' nnee bił daagozhóq doleeł; doo nohwíł daagozhóq da doleeł, áidá' doo nohwíł daagozhóq dahíí nohwíł daagozhóq nádaadodleeł. ²¹ Isdzán ilchiigo doo bił gozhóq da, ilchiigeé ngonyááhíí bighą: áidá' ishchiihíí bikédí'go, ni'gosdzán biká'zhí' nnee yishchiihíí yaa bił gozhóqgo, ńiih n'íí doo yínalńiih da. ²² Áík'ehgo doo nohwíł daagozhóq da k'adíí: ndi nádaanohwiłtsąągo nohwíł daagozhóq doleeł, doo hadíń nohwíł gozhóónii nohwits'á' náidoné' at'éé da. ²³ Áí bijii doo nashídaadołkid da doleeł. Da'anii, da'aniiigo gádaanohwikidishńii, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahóhkeedii

nohwaa daayiné' doleel. ²⁴ Doo nt'é shizhi' biláhyú daahóhkeed da ngoheya: da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áik'ehgo dázhó nohwil daagozhóó doleel. ²⁵ Díí ich'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwil nagosisni': ndi ich'ígót'aahgo na'goni'íí doo dayúweh bee nohwil nadaagoshni' dahíí baa gowáh, áidá' dabígóziigo shiTaa baa nohwil nadaagoshni' doleel. ²⁶ Áí bijíí shizhi' biláhyú da'óhkeed doleel: shiTaa nohwá hoshkaah doo daanohwildishniigo da: ²⁷ ShiTaa dabíí bíl daanohshóó, nohwil daanohshóóhí bighá, la'íí shiTaa bits'á'dí' níyáágo daa-hosohdlaádhíí bighá. ²⁸ Shíí shiTaa bits'á'dí' ni'gosdzán biká'zhí' nkeniyáá: k'adíí ni'gosdzán bits'á'dí' shiTaa bich'í' nádesdzá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaanii, Áníita dabígóziigo yánti', ich'ígót'aahgo na'goni'íí dee bee yánti' da. ³⁰ Dawa bígonisigo k'adíí bídaagosilzjíd, doo hadíí nanódiikid bik'eh da: díí bee Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nyaago daanosiidlaáq. ³¹ Jesus gádaabińii, Áníita da'osohdlaáq néé? ³² Isaa, iltahosohkaigo danohťjige gowayú onáhasohkaidá', shízhá dasahndi ch'ídishtish doleelíí baa gowáh, ilk'idá' biká' ngonyáá: ndi doo dasahndi ch'ínitkizh da, shiTaa bíl nash'aashíí bighá. ³³ Shíí shiláhyú ich'í'gont'éehíí be'ádaanoht'ee doleelíí bighá díí bee nohwich'í' hasdzii. Ni'gosdzán biká' góyéégo nagowaahíí biyi' nahkai: áidá' nohwil daagozhóó le'; ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bitis silíí.

17

¹ Jesus díí aal ánniidá' yaaká'yú déz'jigo gáníí, ShiTaa, baa gowáh n'íí biká' ngonyáá; shíí, niYe' nshkíinií, ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áne'go, shíí áldó' ízigo ánt'éehíí ch'í'nah ánshle'. ² Daahinaahíí dawa beshik'ehgo shá ngon'aa, hadíí shaa daadín'aaquíí dawa dahazh'í' ihí'naahíí baa daadinsh'aa doleelgo. ³ Díínko dahazh'í' ihí'naahíí át'éé, danizhá Bik'ehgo'ihí'nań da'aníhi níjhi' nídaagolsj, la'íí shíí, Jesus Christ shííná'a'íí, áldó' shíidaagolsj doleel. ⁴ Ni'gosdzán biká' ízigo be'ánt'éehíí ch'í'nah ánishlaa: na'idziid shaa dín'aa n'íí aal ashlaa. ⁵ ShiTaa, k'adíí ni'gosdzán t'ah doo álne' dadá' ízigo níí be'ánsht'ee n'íí bee dani ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áne'. ⁶ Ni'gosdzán biká' nnee bitahdí' la' shaa níilíí bich'í' nizhi' bígóziigo ashlaa: níyéé daanlji' ní', shaa níilí; niyati' yikísk'eh ádaat'ee. ⁷ Dawahá shaa dín'aaquíí ni nits'á'dí'go yidaagolsj. ⁸ Yati' shaa dín'aaquíí bee bich'í' yádaasilti'; áí nádaidné', nits'á'dí' níyááhíí da'aníigo yidaagolsj, la'íí shííná'a'íí daayosdlaáq. ⁹ Bá da'oshkaah: ni'gosdzán biká' nneehíí doo bá da'oshkaah da, áidá' hadíí shaa níilíí zhá bá da'oshkaah; áí níyéé daanlji' bighá. ¹⁰ Shíyéehíí dawa níyéé, níyéehíí dawa shíyéé; áik'ehgo áí bee ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áshí'delzaa. ¹¹ K'ad doo ni'gosdzán biká' nashaa da doleel, áhíí ni'gosdzán biká' nakai, shihíí nich'í' dahnádisháh. ShiTaa diyini, hadíí shaa níilíí nizhi' binawodíí bee daahóntá', da'á'á ndlji' k'ehgo da'á'á daanlji' doleelgo. ¹² Ni'gosdzán biká' t'ah bíl nashkaidá', hadíí shaa níilíí nizhi' binawodíí bee daahóshatá' ni'; bináadaesh'jigo doo la' ch'a'otkizh da, ndi da'ííí hileeh yá gozlini zhá, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eeshchiinií begolne'híí bighá. ¹³ K'ad nich'í' nádesdzá; shíí gozhóóníí dázhó bee bíl daagoyikshóó doleelíí bighá díí ni'gosdzán biká'zhí' bee yashti'. ¹⁴ Niyati'íí baa bíl nadaagosisni'; ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee dahíí bighá ni'gosdzán biká' nnee bik'edaanńiih. ¹⁵ Ni'gosdzán bits'á'ńíí doo dishniigo oshkaah da, áidá' ncho'íí bits'á'go ádaansj, dishniigo oshkaah. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee

dahíí k'ehgo ni'gospdzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee da. ¹⁷ Da'aníihíí nits'á'dí' begoz'aaníí bee hadaanle': niyati' da'aníhi. ¹⁸ Ni'gospdzán biká'zhí' shidíní'a' n'íí k'ehgo, bíí ni'gospdzán biká'zhí' odaal'a'. ¹⁹ Bíí bighá godiyini be'ánsht'eego ádishle', bíí aldó' da'aníhi bee hadaadilne' dolee'híí bighá. ²⁰ Doo dabíí zhá bá da'oshkaqah da, hadín díí nnee biyati'híí bighá daashodlaq dolee'híí aldó' bá da'oshkaqah; ²¹ Ái dawa daalá'á daanlií dolee'lgo; ni shiTaa níliníhí shiyi' nlií, la'íí niyi' nshlííhí k'ehgo bíí aldó' daalá'á daanliígo nohwiyi' daanlií dolee'l: shírní'a'go ni'gospdzán biká' nnee daayodlaq dolee'híí bighá. ²² Ízigo be'ánsht'eehíí shaa íné'íí baa daasiiné'; daalá'á ndlííhí k'ehgo daalá'á daanlií dolee'híí bighá. ²³ Shíí biyi' daanshliígo, ni shiyi' nliígo, díí nnee dazhó nt'éégo ádaabile'go daalá'á daanlií dolee'l; áik'ehgo ni'gospdzán biká' nnee shidíní'a'go yidaagolsí dolee'l, la'íí níl nshoq'híí k'ehgo níl daanzhoq'híí aldó' yidaagolsí dolee'l. ²⁴ ShiTaa, hadíí shaa níliníí hayú nashaayú bíí daanshlií dolee'lgo hasht'íí; áik'ehgo ízigo be'ánsht'eehíí shaa íné'íí daidohtséé, ni'gospdzán doo hwhahá nni'taa dadá' níl nshoq lék'ego. ²⁵ ShiTaa, dázho nt'éégo ánt'éehíí, ni'gospdzán biká' nnee doo nídaagolsí da lék'e: ndi shíí nígonsí, la'íí díí nneehíí shírní'a'go yidaagolsí. ²⁶ Nizhi' baa bíí nadaagosisni', baa bíí nanádaagoshni' dolee'l; í'íjóni bee níl nshooníí biyi' daagollií dolee'l, la'íí biyi' daanshlií dolee'híí bighá.

18

¹ Jesus ágánniidá' bitsilke'yu bílgo tú da'ayáhágo nílini, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'aaníí yígólsí: Jesus lahgee akú bitsilke'yu yíl onákah lék'e. ² Judas, ch'íbi'aahíí, aldó' dégózhónégo goz'aaníí yígólsí: Jesus lahgee akú bitsilke'yu yíl onákah lék'e. ³ Ákú siláada la'íí aasinilíí, okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisées odais'a'ihíí, k'o'nalbaahíí, k'o'diltshíí la'íí benagonlkaadíí daayonílgo Judas yíl hikai. ⁴ Jesus díí bee bich'i' ágonéhií dawa yígólsigo áí nneehíí yich'i' nyáágo gádaayílníi, Hadín biká hadaanohtaa? ⁵ Nneehíí gádaabílníi, Jesus, Názareshdí' gólíni. Shíí án ánsht'ee, níi, Jesus. Judas, ch'íbi'aahíí, aldó' itah sizíí lék'e. ⁶ Shíí án ánsht'ee, daabílníiidá' dagoshch'i' t'aqzhí' deheskaigo ni'zhí' nanehezdee. ⁷ Jesus gánádaabíldo'niid, Hadín biká hadaanohtaa? Jesus, Názareshdí' gólíni, nádaado'niid. ⁸ Jesus gánadí'nií, Shíí án ánsht'ee, daanohwíldéniid: shíí shiká hadaanohtaayúgo, díí nneehíí ch'ík'eh nádókáh: ⁹ Nnee shaa níliníí doo la' shaa ch'a'okáad da, aníí n'íí begolne'híí bighá aníi. ¹⁰ Simon Peter, besh be'idiltshé naitííhíí hayidzízigo, okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíí bíjaa dihe'nazhinéégo naidnígizh. Na'iziidíí Málkas holzéhi. ¹¹ Jesus Peter gáyílníi, Nibízh be'idiltshé bizis biyi' onántíí: shiTaa idee yee sha'ikaahíí hishdlaq ndi at'éé. ¹² Áidí' siláada la'íí binant'a' la'íí aasinilíí Jews odais'a'íí Jesus daayiltsoodgo k'daayist'ooq, ¹³ Áidí' dantsé Ánnas holzéhi bich'i' odaizlqoz; án Cáiaphas baadaani, Cáiaphas-híí áí legodzaahíí biyi' okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíí lék'e. ¹⁴ Cáiaphas Jews daanlíni yich'i' yaalí'go gánniid lék'e, Nnee daalá'á nnee dawa yá datsaahgo zhé nzhoo. ¹⁵ Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu la'íí aldó': án okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bígólsigo kíh yuné' Jesus yíl ha'a'aazh. ¹⁶ Áidá' Peter dáadítíhgee sizíí. Áidí' Jesus bitsilke'yu la'ííhíí, okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yígólsini, ch'ínyáágo, isdzán dáadítíh yaa sitíni yich'i' hadziigo Peter yíl ha'a'aazh. ¹⁷ Isdzán dáadítíh yaa sitíni Peter gáyílníi, Ni aldó' la' áí nneehíí bitsilke'yu itah nííí nsí. Dah, shí doo áí nshlíí da, níi, Peter. ¹⁸ Nada'iziidíí

la'íi aasiníilí gozk'azíi bigħa deda'deshjeedgo nádaaniikdziiłgo kq'zhí' nadaazí: Peter aldó' itah nániikdziiłgo sizíi lək'e.

¹⁹ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni Jesus biké' hikaahíi la'íi ilch'ígó'aahíi yaa nabidíikid lək'e. ²⁰ Jesus gábilñii, Ni'gosedzán biká' nnee ch'í'nah bich'í' yádaashti' ni'; Jews ha'ánálséh nagoz'aa yune', la'íi da'ch'okqah goz'aa yune' dávik'ehñ ilch'ígonsh'aah ni', Jews daanlíni íla'ánádaat'íiñge; doo nt'é nash'í'go yashti' da ni'. ²¹ Nt'é bigħa nashidíikid áidá'? Hadíi daashidezts'aaníi nt'é daabildéniidíi yídaagolsj: áí nahódaañkíid. ²² Ágánniidá' aasiníilí la', Jesus bit'ahdí' sizíni, bonnts'í, gáníigo, Ya' áik'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bich'í' yách'ílti' née? ²³ Jesus gábilñii, Doo bik'ehgo hasdzii dayúgo baa shil nagolñi': áidá' da'aníigo hasdziiyúgo nt'é bigħa shónnts'í? ²⁴ Ánnas, Jesus lest'pogo Cáiapas, okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, bich'í' oyil'a' ni'. ²⁵ Simon Peter nániikdziiłgo sizíi lək'e. Gádaabilch'íni, Ni aldó' la' bitsilke'yu níli daandzi. Dah, shí doo án nshíi da, nádo'niid. ²⁶ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíi la', án Peter yijaa naidnłgizh n'íi bik'íi níni, gáníi, Ni née, dégozhóné goz'aağee áí nneehíi bil nish'íi ni'? ²⁷ Peter, Dah, nádo'niid; áigeetazhik'áne añniid.

²⁸ Cáiapas bikíh goz'aađi' yána'itihé yune' Jesus odaizlóz: dázhó t'ahbi lək'e; Jews daanlíni ákone' ha'á'iiikaiyúgo bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idağee doo itah daahiidleeh da, okqah zhinéego doo ilch'í'daandléh dahíi bigħa daanzigo, doo ha'akáh da lək'e. ²⁹ Áik'ehgo nant'an, Pílate holzéhi, bich'í' ch'ínyáago gádaabilñii, Ái nneehíi hago láq adzaago bik' nohkai? ³⁰ Jews gádaabilñii, Doo ncho'go adzaa dayúgo doo naa bil nokáh át'éé da. ³¹ Pílate gánáđi'ni, Dánohwíi bedaagosol'aaníi bee baa yádaakti'. Jews daanlíni gánádaadi'ni, Nnee zideego begoz'aaníi doo bee daagosil'aa da. ³² Jesus hago't'éego datsaah doleehíi dabíi yaa nagolñi' n'íi begolne'go ánágot'íi. ³³ Pílate yána'itihé yune' onanádzaago, Jesus yich'í' hadzigo gáyilñii, Ya' ni Jews ízigo biNant'a' nílii née? ³⁴ Jesus gábilñii, Ya' danínik'eh añniíi née, dagohíi la' ágádaashilñiiigo nil nadaagolñi'híi bigħa añniíi née? ³⁵ Pílate gáníi, Ya' shíi Jew nshíi gá? Dani bil hánt'íi la'íi ni'okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'aa: hago ándzaa áidá'? ³⁶ Jesus gábilñii, Beshik'ehíi doo díi ni'gosedzán biká' begoz'aa da: beshik'ehíi díi ni'gosedzán biká' begoz'aa yúgo, Jews daanlíni doo baa shi'deltíi dahíi bigħa shinadaal'a'á nadaagonkaad doleel ni': n'íi beshik'ehíi díi ni'gosedzán doo bits'á'dí' begoz'aa da. ³⁷ Pílate gábilñii, Nant'an nílii láq ya'? Jesus gábilñii, Da'áige añniíi, Nant'an nshíi. Da'aníi ágot'eehíi baa nagoshni' doleehíi bigħa gosilíi, la'íi áí bigħa ni'gosedzán biká'zhí' niyáa. Nnee daantúgeee da'aníi zhinéé ádaat'eehíi shiyati' yidits'ag doo. ³⁸ Pílate gánábidi'ni, Da'aníi ágot'eehíi nñiihíi nt'é golzeego ágolzee? Díi añniidá' Jews daanlíni yich'í' ch'ínánádzaago gádaayilñii, Díi nneehíi doo hago adzaa dago bígosilíi. ³⁹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idağee nnee la' nohwá ch'ínálteehgo daagosol'aa: áik'ehgo Jews ízigo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? ⁴⁰ Nanádaadilghaazhgo gádaani, Díi nneehíi dooda, Barábbas zhá nohwá ch'ínánlteeh. Barábbas-híi in'íiñi níli lək'e.

19

¹ Pílate aníigo Jesus habí'oltsaz. ² Siláada ch'il diwozhi nánihezwodgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'aa lək'e, la'íi diyágé lichíi dot'izhi

bá ádaagozlaa, ³ Áídí' bich'í' hayaa ánádaat'íigo, Gozhóó le', Jews ízisgo bi-Nant'a' n'líni! daañiidá' daayolts'í. ⁴ Pílate ch'ínánádaaago nnee gádaayílnii, Kúnko, doo hago adzaa dago bigosíts'iid, áí bídaagonolts'í doleel'í bighá nohwich'í' bíl ch'ínánst'a' aazh. ⁵ Áík'ehgo Jesus ch'íl diwozhi bich'ahdá' bí'íhí nneezí lichiigo dot'ízhí gol'íigo ch'ínyáá. Pílate gádaabiłnii, Kú nneehí' sizj' nko! ⁶ Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'í' aasiní' daabíłts'áda' nádaadidilghaazh, Ts'í'lna'áhi bíhołkałgo zodeé, ts'í'lna'áhi bíhołkałgo zodeé, daañiigo. Pílate gánádaabíłdo'niid, Dánohwí' ts'í'lna'áhi bídaahołkałgo daazohéé: shí' doo hago adzaa dago bigosíts'iid. ⁷ Jews daanlíni gádaabiłnii, Da'áik'ehgo nohwá goz'áni bikísk'eh datsaah dá'ík'eh, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ádil'íhí' bighá.

⁸ Pílate dí' yidezts'áqadá' dayúwehégo biini' háh silj; ⁹ Yáná'itihé yune' ha'ánánádaaago Jesus gáyílnii, Hadí' nannáhi? Ndi Jesus doo bich'í' hadzii da. ¹⁰ Áík'ehgo Pílate gábiłnii, Ya' doo shich'í' handziuh da née? Ya' ch'ínáninshteehego dagohí' ts'í'lna'áhi bíni' dilkałgo beshik'ehí' doo bigonst'í da née? ¹¹ Jesus gábiłnii, Doo shenik'eh da doleel' ní', yaaká'dí' doo naa godet'ąą dayúgo: áí bighá hadín' naa shink'í'itíní' itisgo ncho'go adzaa. ¹² Áídí' Pílate ch'ínábíłteeh hat'í: ndi Jews daanlíni nádaadidilghaazhgo gádaanii, Dí' nnee ch'ínánnteehyúgo doo Caesar bit'eké n'lj' da: dahadí' ízisgo nant'an ádil'íiní' Caesar yits'á'zhí'go na'í'diltee.

¹³ Dí' yidezts'áqadá' Jesus yil' ch'ín'áazhgo Pílate yánáltihí' biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, áí Pavement golzeegéé ánágot'íłł, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi. ¹⁴ Bitis-hagowáh n'í' bee bíná'godíníhí' bá ilch'í'golnéhí' bijj, gostán bik'ehenkéézyú shj: Pílate Jews daanlíni gádaayílnii, Kú nohwíNant'a' sizj' nko! ¹⁵ Áídá' nádaadidilghaazh, Zodeé, zodeé, ts'í'lna'áhi bíhołkał. Pílate gánádaabíłdo'niid, Ya' nohwíNant'a' ts'í'lna'áhi bíhishkałgo zis-héé née? Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaanii, Caesar zhá nohwinant'a' n'lj. ¹⁶ Áídí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistíłł, ts'í'lna'áhi yídaabíłkałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnł't'e'go yil' onaksá'á l'ek'e. ¹⁷ Jesus dabí' bits'í'lna'áhi yogheel'go, itsits'in sí'áni, golzeego ágolzéhi goz'ąązhí' bíł nánz'á'á, áí Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus ts'í'lna'áhi yídaayiskáł, la'í' nnee naki áldó' ba'ashhahdí' ts'í'lna'áhi bídaabi'deskał, Jesus iln'í'gee dahdaist'íidá' nneehí' dá'í' an dahshteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshchjłł, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' N'LNÍ, golzeego dahgoz'áni ts'í'lna'áhi yiká' yíyiskáł. ²⁰ Jews daanlíni l'á'ágo k'e'eshchiiní' daayozhí'; Jesus ts'í'lna'áhi bíheskałí' k'ij gozníł' da'ahánégo goz'ąą: áík'e'eshchiiní' Hebrew, Greek, la'í' Latin k'ehgo k'e'eshchjłł l'ek'e. ²¹ Jews bí'okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayílnii, Jews biNant'a' n'lj, doo ágoléh da; Jews biNant'a' nshłłł niigo ágoléh. ²² Pílate hanádzii, N't'é ágoshlaahí' ilk'idá' ágoshlaa, nii l'ek'e.

²³ Siláada Jesus ts'í'lna'áhi yídaiskałdá', bidiyágéhí' dí'íyú ilk'ídaiznłł, dánt'íłłgeé dał'a' bíyéégo; iká'íhí' doo hadilkał da: ndi dahot'éhé bida'zhí' ngont'igo hist'ool. ²⁴ Áík'ehgo gádaahíłd'niid, Dí' doo k'ad ndaahiidz'os da, daazhógo bighá da'dolj'og, hadín' gonesnaahí' bíyéé doleel' dínko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní' begolné'go ánágot'íłł, Shidiyágéhí' ilta'is'niid, shí'íhí' bighá da'dilj'ol. Áík'ehgo siláada dí' ye'ánadáat'íid.

²⁵ Jesus ts'í'lna'áhi bíbideskałí' ba'ashhahgee bá'á la'í' bá'á bik'isn, Mary, Cléophas bí'aad, la'í' Mary Mágdalene nazjłł l'ek'e. ²⁶ Jesus bá'á hik'e bitsilke'yu

dala'á bil nzhónihí ba'ashhahgee nazíigo yiltsáqádá, báq gáyihí, Shimaa, kú nizhaazhé! ²⁷ Áídí' bitsilke'yu dala'á siziiní, Kú nimaa! yihí. Áídí' godezt'igo yil onát'aazh, bitsilke'yu bigowayú.

²⁸ Díí bikédí'go Jesus dawa aqal alzaahí yígótsígo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní begolne'go gání, Dibá' sélí. ²⁹ Áígee nk'ózhí, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikaq: tú daayih'ó'íi vinegar yee daiz'aqádí' tsí nnezi hýssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'aqago, Jesus bizé'zhí' dahyida'nltisii. ³⁰ Jesus vinegar yits'óqzdá' gání, Aqal alzaa: áídí' hayaa onot'aqádá' dabíí biyisizini be'ogoyáago áyílaa lék'e. ³¹ Ilch'i'golne'íi bijíi lék'e, áí godilziní bijíi (dázhó nzhógo godilzihgo,) Jews daanlíni kots'í ts'i'lna'áhi biká' dahnaztíigo doo bíl dádaabik'eh dahíi bighá bijád daahot'ihgo nanáh'óní, daayihígo Pílate nádaayoskaqad. ³² Áík'ehgo siláada hikaigo Jesus ba'ashhadí' ts'i'lna'áhi bídaahiskahí dantséhií bijád daayihestí', la'ihíí áldó'. ³³ Áídá' Jesus yaa hikaigo, ik'idá' daztsaago yidaagótsiidhíi bighá yijád doo daayihetzí' da. ³⁴ Siláada la' ba'ask'eh yune' bésh nnezií oyilgeed, áídí' dagoshch'i' díl la'íi tú bíl ha'ijool. ³⁵ Áí yo'ijih' yaa nagolní', na'goni'íi da'anii; da'aniigo nagolní'go yígótsí, nohwíí áldó' da'ohdlaq doleeqgo. ³⁶ Díí be'ánagot'íidíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní, Bits'in doo la' k'e'iltóqod da doleeq, níihíi begolne'go ágodzaa. ³⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní la'íi áldó' gánadí'nii, Hadín yighátsi'ngéedíi án dainel'íi doleeq.

³⁸ Díí bikédí'go Joseph, Arimathéadí' gólíni, Jesus yits'á'dí' ígo'laahíi nlini, dánant'í'ego Jews daanlíni yénáldzidhíi bighá, án Jesus bits'ihíi yíyókeed: áík'ehgo Pílate baa godin'áq. Akú nyáago Jesus bits'ihíi naidnné'. ³⁹ Nicodémus áldó', t'é'yú Jesus yaa nyáa n'íi, jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, aloes bíl nadesziidi, dala'á gonenadin dahdidlee'i shí yogheelgo nyáa. ⁴⁰ Jesus bits'ihíi nádaiddné'go nak'a'ligaihi yik'ídaidesdz, hikáqolchiníi bílgo, Jews daanlíni nnee ídaihiníihíi k'ehgo. ⁴¹ Ts'i'lna'áhi bíheskaqee dégózhóné goz'aq: áí biyi' tsébi'i'án ánídéhí goz'aq, doo hwahá hadín ákóne' nniltéehi da. ⁴² Jews daanlíni ilch'i'golne'íi bijíihíi bighá, la'íi tsébi'i'án da'ahánedí' goz'aqahíi bighá Jesus bits'í ákóne' ndaizné' lék'e.

20

¹ Godilziní bijíi Mary Mágdalene, t'ahbí, t'ah godihíldá' tsébi'i'ányú Jesus lé'sitíi n'íígee nyáa, n't'éégo tséé daadin'áq n'íi yó'ot'aqago yiltsaa. ² Áídí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íi, Jesus bíl nzhóq n'íi, yilgo yaa hílwodgo gáyihí, NohweBik'eh' tsébi'i'áándí' ch'ídaistíi l'áq, hayú ndaistíi shíhíi doo bídaagonlzi da. ³ Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'ihíi bílgo ch'ín'áázhgo tsébi'i'ányú ó'áázh. ⁴ Dala' nátsidn'teel: ndi bitsilke'yu la'ihíi Peter yaa dílwod, tsébi'i'ányú dantsé hílwod: ⁵ Ts'iyaa adzaago ákóne' déz'íidgo nak'a'ligaihíi zhá akú sinilgo yiltsaa, ndi doo ha'ayáa da. ⁶ Simon Peter akú nyáa dábike', án tsébi'i'ányú yune' ha'ayáago nak'a'ligaihíi zhá sinilgo yiltsaa, ⁷ Nak'a'ligai bitsits'in bik'ídesdz n'íi dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'a'ligai la'ihíi bíl sinil da. ⁸ Bitsilke'yu la'íi tsébi'i'ányú dantsé hílwodíi áldó' ha'ayáago yiltsaago osdlaqad. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní, Daztsaadí' naadiidáh doleeq, níihíi doo hwahá bíl ídaagozih da. ¹⁰ Áídí' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

11 Mary tsébií'i'áńgee hichago sizij: hichagdá' ts'iyaa adzaago tsébií'i'án yuñe' déz'jid, 12 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyágé daahigaihi, Jesus bits'í siné' n'íígee sikeego yiltsaa, la' nés'aa n'ííííge sidaago, la'íí des'eez n'ííííge. 13 Gádaabiñii, Isdzán, nt'é bigha nchag? Mary gábiñii, SheBik'ehñ nádaidntij laa, hayú ndaistij shihíí doo bigonsi da. 14 Ágáñniidá' t'aaqzhi' adzaago Jesus sizijgo yiltsaa, ndi Jesus at'ííhíí doo yigolsiid da. 15 Jesus gábiñii, Isdzán, nt'é láá bigha nchag? Hadín biká dín'íí? Ái ni' goz'aanií dégózónégo ágólsinií at'íí láá nziigo gáyihñii, Jesus bits'íhíí nádntij lèk'eyúgo, hayú nntij shihíí shil nagolní', áik'ehgo nadishné'. 16 Jesus, Mary, biñii. Mary lediidaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni, biñii; shilch'ígó'aahíí golzeego ágolzee. 17 Jesus gábiñii, Shedinołchid hela'; doo hwahá shiTaa bich'í' dahnádishdáh dahíí bigha: áidá' shik'isyú bich'í' nnángo shá bil nadaagolní', ShiTaa, nohwíí ałdó' nohwííTaa, Bik'ehgo'ihinañ hoshkaqhñ, nohwíí ałdó' Bik'ehgo'ihinañ daahohkaqhñ bich'í' nádésdzá. 18 Áik'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáágo gádaayihñii, NohweBik'ehñ hish'íí, áidí' ábiñii n'íí yil nadaagosni'.

19 Da'ái bijii o'í'ááyú, godilzinií bijii, Jesus bitsilke'yu íla'adzaa lèk'e, Jews daanlíni yédaaldzidhíí bigha dáádít'íhíí da'dentáá'dá' Jesus bitahyú sizijgo daayiltsaa, nt'éégo gábiñii, Ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'. 20 Ágáñniidá' bigan la'íí ba'ask'ehgeehíí yil ch'í'nah áyíílaa. Bitsilke'yu beBik'ehñ daayiltsaa'dá' bil daagozhqod. 21 Jesus gánádaabiłdó'niid, Ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ShiTaa shides'a'híí k'ehgo nohwíí ałdó' daanohwidish'aa. 22 Ágáñniidá' yiká'zhi' deyołgo gádaayihñiiid, Holy Spirit nohwaa det'aa: 23 Dahadín binchq'íí bigha baa nágodenoh'aaqhíí, ái binchq'íí baa nágodet'aa; dahadín binchq'íí bigha doo baa nágodenoh'aa dahíí, binchq'íí t'ah yegoyíí.

24 Thomas, nakits'ádahíí itah nííni, Dídymus holzéhi, Jesus nyáádá' doo áííge itah sidaa da lèk'e. 25 Bitsilke'yu la'ihíí bil nadaagolní', NohweBik'ehñ daahiltsaa, daabiñiiigo. Thomas gáníí, Bigan biyi' besh bikisk'eh nagoz'aaqhíí hish'ííyúgo zhá, besh odaaz'aa n'íí yuñe' nadishñiihgo, la'íí ba'ask'ehgee o'í'án yuñe' nadishñiihyúgo zhá oshdláa doleeł.

26 Tsebíí yiskaá hik'e Jesus bitsilke'yu kih yuñe' naháztaá lèk'e, k'adíí Thomas biłgo: áííge dáádít'íh da'dentáá ndi Jesus ákóne' bitahyú sizijgo nanádaayiltsaaago gábiñii, Ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'. 27 Áidí' Thomas gáyihñii, Dzaa bedenñiihgo shigan nñ'íí; yushdé' dahdenñiihgo sha'ask'ehgee o'í'ááhíí nabik'ííñiih; doo odlaa dahíí doo níííígo da, ondláa le'. 28 Thomas gábiñii, SheBik'ehñ, Bik'ehgohinshñahñ níííí láá. 29 Jesus gábiñii, Shi'ííhíí bigha shosíndlaa: hadín doo sho'íí da ndi shodlaanií biyaa gozhqó doo.

30 Jesus bitsilke'yu biñáá! godiyihgo áná'ol'ííhíí láágo áyíílaa, la' díí naltsoosíí biyi' doo bak'e'eshchij da: 31 Áidá' Jesus, Christ nlií, la'íí Bik'ehgo'ihinañ biYe' nlií daahohdláa doleełgo; áidí' daahohdláago bizhi'íí biláhyú daahinohñaa doleełhíí bigha díí bak'e'eshchij.

21

1 Díí bikédí'go túsikaanií Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah áná'delzaa; díí k'ehgo ch'í'nah áná'delzaa. 2 Simon Peter, Thomas, Dídymus holzéhi, Nathánael, Gálilee biyi' Cánagee golíni, Zébedee biye'ke, la'íí Jesus bitsilke'yu naki dawa dała' naháztaá lèk'e. 3 Simon Peter gádaabiñii,

Ha'ishleehiyú déyáá. Yil nakaihií gádaabiñii, Néé áldó' ákú nił nkáh. Dahiskaigo dagoshch'í' tsina'eehí yiyi' okai; áí bit'é' doo nt'é hadaizlee da. ⁴ Hayokkaaldá' Jesus tábaayú sizij; áidá' bitsilke'yu Jesus at'ínií doo yidaagolsj da. ⁵ Jesus gádaabiñii, Shichagháshé, lóg la' hadaasolee née? Dah, daabiñii. ⁶ Gánádaayildó'niid, Tsina'eehí dihe'nazhinéégo lóg behaidlehé nanest'ólihií tédaakaad, áik'ehgo la' hadaahleeh. Áidí' áí tédaaskaad nt'éégo lóg dážhó ląáhií bighą doo hagog'éégo hadaitij bik'eh da. ⁷ Bitsilke'yu dała'á Jesus bił nzhónihí Peter yich'í' gánii, NohweBik'ehn át'ij ląą. Simon Peter hadiri át'ínií yaa idezts'aqádá', na'idziid bighą bi'íi ádayidiltsooz n'íi ánágodlaago tayi' yáhi'tag. ⁸ Jesus bitsilke'yu la'ihí, lóg behaidlehé nanest'ólihií lóg bee halk'ilgo daidołshoolgo, tsina'eehí yee hikai, (doo anahd'í táts'á ngont'í da, dała'á gonenadín da'des'eezyú shj.) ⁹ Táts'á haskaidá' tsíid dilti'go, lóg la'íi bán bilgo k'ká' sinilgo daayiltsąą. ¹⁰ Jesus gádaabiñii, Lóg hadaasolee'íi na' deda'nohnił. ¹¹ Simon Peter, tsina'eehí yiyi' oyaágo, lóg behaidlehé nanest'ólihií lóg nchaahíi bee halk'ilgo tábaazhí' nyidenłshóod, lógíi dała'á gonenadín biká'yú ashdladin taagi: lóg dážhó ląą ndi lóg behaidlehé nanest'ólihií doo odláád da. ¹² Jesus gádaabiñii, Yushdé' da'ohsąą. Bitsilke'yu daaste'go doo la', Hadiri ánt'ij? daabiñii da, beBik'ehn át'ijgo yidaagolsjidihi bighą. ¹³ Áidí' Jesus bán náidnné'go bita'izné', lóg áldó'. ¹⁴ Díi bilgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah ádelzaa, daztsąádí' naadiidzaahíi bikédí'go.

¹⁵ Aął da'iyąqádá' Jesus Simon Peter gáyiñii, Simon, Jonas biye' níni, ya' díi bitisgo nił nshoq née? Peter gábiñii, Ha'oh, sheBik'ehn; shił nzhóóníi bigonłs. Jesus gánádo'niid, Shidibehíi bizhaazhé shá biza'hinií. ¹⁶ Nakidngee Jesus gánábildo'niid, Simon, Jonas biye' níni, nił nshoq née? Peter gábiñii, Ha'oh, sheBik'ehn, shił nzhóóníi bigonłs gádnii. Jesus gánábildo'niid, Shidibehíi shá biza'hinií. ¹⁷ Taadngee gánábildo'niid, Simon, Jonas biye' níni, nił nshoq née? Peter doo bił gozhóq da, taadn, Nił nshoq née? biñniidhií bighą. Áik'ehgo Peter gábiñii, SheBik'ehn dáwa bigonłs gádnii; shił nzhóóníi bigonłs. Jesus gánábildo'niid, Shidibehíi shá biza'hinií. ¹⁸ Da'anii, da'aniiigo ganiłdishnii, Áni nannaadá' dani ák'ená'idléehgo, dahánt'ijyú nanna ni': hastiin síniłjigohíi ilts'ą' dahniłnihdá', la' n'íi ná ágole'go, doo hánt'ij dayú nidiłteeh doo. ¹⁹ Díi Jesus yee ánniiid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihinań ízigo ye'at'éehíi ch'í'nah ádolniłgo. Ágánniidá' Peter, Shiké' hínaál, yilñii. ²⁰ Peter t'aazhí' déz'ijigo, Jesus bitsilke'yu bił nzhónihíi biké' higaalgo yiltsąą; án da'iyąq n'íige Jesus bitildí' yinent'iidá', SheBik'ehn, hadihií ch'ini'aah doleeł? nniid lék'e. ²¹ Peter biltsąqádá' Jesus gáyiñii, SheBik'ehn, lái nneehń hago anneh áidá'? ²² Jesus gábiñii, Hasht'ijyúgo nánisdzaazhí' hínaa, hant'é naninkt'og áizhí'? Nkú shiké' hínaál! ²³ Ái bitsilke'yu dała'á doo datsaah da, ch'inihií Jesus yil nakaihií bitah didezdaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo biñniid da; daazhógo, Hasht'ijyúgo nánisdzaazhí' hínaa, hant'é naninkt'og áizhí', biñniidá'. ²⁴ Da'án, doo datsaah da, daach'inihiíi bińáál díi dawa ánágot'ij lék'ehíi yaa nagolni'dí yak'e'eshchij áldó': yaa nagosni'íi da'aniiigo bídaagonłj. ²⁵ La'íi ląągo áldó' Jesus ánát'ijid; áí dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'gosdzán biká' doo hayú bá goz'ąq da doleeł shj nsj.

THE ACTS OF THE APOSTLES

1 Theóphilus nílni, ałk'iná' Jesus ánat'íjhií la'íi ilch'ígó'aah nkegonyaahii dawa naltsoos biká' ashłaa, ² Binadaal'a'á hahešnilií Holy Spirit binkááyú bił ch'ídaagoz'aaná' yaaká'yú onázaazhi' ái naltsoos biyi' baa nagosisni': ³ Jesus biniigodelzaahii bikédé'go dizdin yiskaanú biyi' binadaal'a'á bich'i' ch'í'nah ánádil'íjhi, da'anii hinaago yídaagolsjhií bigha, la'íi Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee bégóz'aaní bich'i' zhińéégo ágot'éhiií baa yił nadaagolni': ⁴ T'ah yił naháztaqaná' gádaabińii, Jerúsalem bich'á' daadolkaáh hela' shiTaa aníhii begolzaazhi', ái baa nohwil nagosisni' n'íi. ⁵ John da'anii tú bee baptize áil'jii ni'; áiná' nohwii da'kwii yiskaago Holy Spirit bee baptize ádaanołwi'dolńii. ⁶ Laahikaiyú nayídaadilkid gádaaniigo, NohweBik'ehń, ya' dák'ad Israel hat'i'i dabii naahidziidgo ánándle' née? ⁷ Áíge' Jesus bich'i' hananádzii, Hagee ágone'ihii nohwii doo hago'at'éego bídaagonołsi bik'eh da, shiTaa zhá yebik'ehi at'éé. ⁸ Holy Spirit nohweh hiyáágo nohwinawod goleeh: áígee Jerúsalemý, Judéayú, Samáriayú la'íi ni'gosdzán nánel'aayú shaa nadaagolni' doleeł. ⁹ Aql yaa hadzii'ii bikédé'go binadaal'a'á t'ah daineł'jigo dahbi'didiltjigo yaak'os biyi' yune' bił ogoyáá. ¹⁰ Bił ogoyááyú binadaal'a'á t'ah daadéz'jigo nnee naki bidiyagé daakigaihi bit'ahgé' daahizi'go; ¹¹ Gádaabińii, Gálıleegé' nnee daanołni, hat'íi bigha yaaká'yú daadeł'jii? Díi Jesus yaaká'yú nohwich'á' onábi'doltjigo daal'iinii da'ái k'ehgo nádodaal dahagee. ¹² Áíge' binadaal'a'á dził Ólıvet golzeegé' Jerúsalemzhi' ná kai, ái da'áhná, Jews daagodńsinii bijii oná'ıldahii ga'áhosahyú goz'aa lé'e. ¹³ Ná kaiyú dák'ehéyú ná gost'aa yune' onákai, áígee Peter, James, John, Andrew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alpheus biye', Simon Zelótes, la'íi Judas, James bik'isn, naháztaq. ¹⁴ Kóne' ái dawa isdzáne la', Mary, Jesus bimaa, la'íi Jesus bik'isyú bilgo dała'á daabiini'go da'okqał lé'e. ¹⁵ Áiná' Jesus daayodlaanii dała'an gonenadíhii biká'yú nadin shi dała'adzaagee Peter da'ihni'gé' hizj'go gánii, ¹⁶ Nnee daanołni, shik'íyú, Judas, Jesus ha'adaizt'e' n'íi yágo'iinii, doo hwahá ágone' daná' Holy Spirit David binkááyú yałti'go baa nagolni' n'íi, ái Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinii baa nagolni'ii begolne'hi at'éé. ¹⁷ Judas nohwitah nlijgo bií bilgo Jesus bá nada'iidziidgo baa godet'aa ni'. ¹⁸ Ái nnee ncho'go adzaahii bidená bich'i' nahesniłii bee ni' nagohesnií, áíge' ts'iyaa nago'go bibid desdohgo bich'i' haago'. ¹⁹ Díi Jerúsalemgee daagoliińi dawa yídaagolsigo ni'ihii dabii biyati' k'ehgo Akéldama daayihii, ái Dił Ni'goz'áni golzeego ágolzee. ²⁰ Naltsoos Psalms holzeehii biyi' gát'éégo bek'e'eshchjii, Goljii n'íígee déncho'ého yó'ogolne'go, doo hadń góljii da doleeł: la'íi, Na'iziid n'íígee la' nnánólteeh. ²¹ Jesus nohwitahyú naghaná' nnee la' bił nahikai ni', ²² John nnee baptize ádail'jige' godezt'i'go Jesus nohwich'á' onábi'doltjizhi', ái nneehii la' hanábi'doltéeh, án Jesus naadiidzaahii yo'iinii bií áldó' bił baa nadaagohiłni' doleeł. ²³ Áik'ehgo naki hadaizlaa, Joseph, Bársabab holzéeh, iké'yú bizhi'íi Jústus holzee, la'íi Matthías bilgo. ²⁴ Áígee da'okqałgo gádaanii, NohweBik'ehń, ni nnee bijii dawa bígonłsı, díi nnee naki halzaahii hayii hánłtiinii nohwil ch'í'nah ánlé', ²⁵ Judas dabii bá goz'aa yú dahdidogaalgo, ná na'iziid n'íi, ninal'a'á nlij n'íi yich'á'zhi' adzaa, áik'ehgo nnee hánłtiinii áígee nnaltéeh doleeł. ²⁶ Dahadń halteehii bee

bígózihií ádaizlaa, áik'ehgo Matthías haltji: án nadaal'a'á itah silji, lats'adah zhágo ni'.

2

1 Péntecost-híi bijji Jesus daayokáahíi dala'á daabiini'go dala'hágee dala'adzaa. 2 Dahko yaaká'gé' nawode nch'iidhi k'ehgo áhíts'áago naháztáq yune' dahot'éhé bengonyáa. 3 Kp' izaad ga'at'éhi ílts'á'go adzaago dala'á daantjiigo biká'zhj dahilti'go bil ch'í'nah ádelzaa. 4 Holy Spirit bee baa daagodest'áago yati' íltah at'éhi yee yádaalti'go nkegonyaa, Holy Spirit áí k'ehgo yádaabiyilti'. 5 Áiná' Jews daanlíni Bik'ehgo'ihina'naí daidnlsíni, ni'gosdzán nánel'áage' Jerúsalemyú nádaagosdle' lé'e. 6 Díí baa ch'iniiná' nnee láágo dala'adzaago hago láq ágodzaa daanzj, dala'á daantjiigo bíí biyati' yee yádaalti'go da'dezts'áq'híi bighá. 7 Dázhq bil díyagodzaago gádaahildi'nii, Sqa'a, aisha' dawa Gálileegé' nneehíi ádaanii? 8 Áiná' hago'at'éégo dánohwíi daanohwiyati'íi yee yádaalti'go daadiits'ag? 9 Párthians, Medes, Elamites, la'íi nnee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, 10 Phrygia, Pamphylia, Egypt la'íi Líbya Cyréne binaayú il'angé' ledaadiltíni, la'íi Romegé' dét'ih hasta' hikaihi, Jews la'íi nnee Jews bi'okáahíi k'eh da'okáah daazlíni, 11 Cretes la'íi Arábians daanlíni, dánohwíi daanohwiyati' yee yádaalti'go Bik'ehgo'ihina'naí ízigo ánát'ijhií yaa nadaagolni'go daadiits'ag. 12 Áik'ehgo dawa bil díyadaagodzaa la'íi hago láq ágodzaa daanzigo gádaahildi'nii, Díísha' hago ánágot'ijhií? 13 La'íi daazhógo déyaadaadlohgo gádaanii, Díí nneehíi wine ániidéhi daayodlaágo ádaanii. 14 Áiná' Peter lats'adahíi yil daahizj'go nnee dala'adzaahíi yich'i' hadzii, Nnee Judéagé' la'íi Jerúsalemgee daagonohíni, díí ádishniihíi nht'éégo hódáayisóts'áago nohwil' ídaagozj le': 15 Díí nneehíi bil nádaagodiysis ádaanol'sj ndi doo ágát'éé da, ánaazh' ngost'ái bik'ehenkééz la'. 16 Áiná' Joel, Bik'ehgo'ihina'naí binkáayú na'iziidi n'íi díí ánágot'ijhií dabi'ílténá' yaa nagosni' ni' gánniidgo; 17 Bik'ehgo'ihina'naí gáníi, Ikék'eh nnágodzaayú be'ágodoniil, nnee dawa shiSpirit baa daadish'a' dolee: nohwiy'e'ke la'íi nohwits'i'ke dawa ágodoniil'íi shá yaa nadaagolni' dolee, nnee ánií nakaiyehíi bil ch'í'nah ádaagol'ijj dolee, hastiyúhíi nadaayeel dolee: 18 Áí benagowaaná' nnee shánada'iziidíi la'íi isdzáné shánada'iziidíi shiSpirit baa daadish'a' dolee; áik'ehgo ágodoniil'íi shá yaa nadaagolni' dolee: 19 Yáa biyi' ízigo ánágot'ijhií ch'í'nah ádeshliil, ni' biká' godiyidhi be'ígóziníi, áí dil, kp', la'íi lid aad k'ehgo at'éégo áldó' ch'í'nah ádeshliil: 20 Dá doo nohweBik'eh' nadáhíi bijji, dázhq gonkt'éehíi bijji biká' ngowaa daná' ch'ígona'áihíi dilhil dolee, t'é'gona'áihíi dil dolee: 21 Áiná' hadn Bik'ehgo'ihina'naí bizhi'íi yee yiká' ániih' hasdádogaal. 22 Israel hat'íiíi daanoíni, díí yati'íi ídaayesóts'áq; nohwíi bídaagonol'sj go'íi, Jesus Názaarethgé' nlni, Bik'ehgo'ihina'naí nohwináál Jesus binkáayú ízigo áná'ol'ijhií la'íi godiyj'go be'ígóziníi ánáyo'ijlgo nohwich'i' bee bigóziigo áyíílaa: 23 Áí Jesus-híi Bik'ehgo'ihina'naí dabíntsé yaa natsekeesgo yaa nagoshchijgo nohwa híiltjigo nnee begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi nohwíi ádaabildohniigo tsj'ihna'áhi yidaayiheskaigo daayizes-híi: 24 Áiná' Jesus nezgaigo da'itsaahíi Bik'ehgo'ihina'naí nláhyú áyíílaaná' nábihil'na': da'itsaahíi doo dayúweh botá' bik'eh dahíi bighá. 25 David Jesus yaa nagolni'go gáníi, SheBik'eh' dawahn shádneyú hish'ijj; shinawod shá ágóts'ihíi bighá shigan dihe'nazhinéégo nlij: 26 Áí bighá shijji

bił gozhóqo la'íi sizaa gozhóqogo yashti'; la'íi án zhá ba'oshlíigo shits'í hanayoł doleel: ²⁷ Shiyi'siziiniú ch'iidntahyú doo nyinoné' at'éé dahíi bigha, Dilzini Nlíni niyééhíi dildzidihíi bich'á'zhí' ánsi doleel. ²⁸ Hago'at'éégo ch'ihinna doleelíi shil ch'í'nah árlaa; shil níligo dázhqo shil gozhóqogo áshísi. ²⁹ Nnee daanoihiniú, shik'íiyú, bich'á'gé' daagosiidlíni David holzéhi, doo siste' dago da'añiigo baa nohwil nagoshni', daztsaago ilch'i'nniltíi ni', ilch'i'nniltíi n'íi díjii t'ah dzaagee bezoz'aa. ³⁰ David Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidíi nlii ni', la'íi Bik'ehgo'ihina' bit'a dahdidilniigo gábiłniiid, Nich'á'gé' hadaalishchiiniú la', Christ holzéhi, benik'eh n'íi yebik'ehgo ádishlii, nniigo yigótsi; ³¹ Áik'ehgo ái dab'íltse yigótsigo Christ nábi'dihil'na'hú baa nagolni' gánniigo, Biyi'siziiniú ch'iidntahyú doo yó'oyone' da, la'íi bits'ihíi doo dildzid da. ³² Díi Jesus-híi Bik'ehgo'ihina' nábihil'na'hú daanothwigha nohwiñaál ágodzaa. ³³ Ízigo at'éégo ábi'delzaago Bik'ehgo'ihina' bigan dihe'nazhinéego sidaago, la'íi Holy Spirit higháh doleelíi biTaa bee bángon'áqgo díi daal'iihíi la'íi daadołts'agiú bíi áyíłaa. ³⁴ David yaaká'yú doo bił ogoyáa da; ndi dabíi gáníi, Bik'ehgo'ihina' sheBik'eh' gáyihniid, Shigan dihe'nazhinéego síndaa, ³⁵ Ni'ina'íi benik'eh siliiigo nikel't'áahyú niníilzhí'. ³⁶ Ái bigha Israel hat'íi dawa da'añiigo díi yidaagósi le', Jesus-hú ts'i'ina'áhi bídaahesołkał n'íi Bik'ehgo'ihina' nohweBik'eh'ni, Christ nliigo nohwá áyíłaa. ³⁷ Nnee díi daidezts'aqaná' bił daagoshch'ii' lé'e, áigé' Peter la'íi la' nadaal'a'áhíi yich'i' gádaañii, Nnee daanoihiniú, nohwik'íiyú, hago ádaahii'ne'? ³⁸ Peter gádaabiłni, Nohwinch'íi bich'á'yúgo ádaah'ego dala'a daanołtíige Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanothwi'dolne', nohwinch'íi nohwá da'izlíi alne'híi bigha, áik'ehgo Holy Spirit bee nohwaa godit'aah doleel. ³⁹⁻⁴⁰ Nohwii' díi bee nohwángot'aa la'íi nohwii' nohwich'á'gé' daahidilchiihíi, la'íi doo daanothwik'íi dahíi add' bángot'aa, dahad'ni Bik'ehgo'ihina' nohweBik'eh'ni ich'i' yojíhíi. ⁴¹ Hadíi bił daagozhóqogo biyati' nádaidné'íi baptize ádaabi'deszaa: da'ái bijii nnee taadn doo náhółtag dayú shi Jesus daayodlaaniú yedikai. ⁴² Ái nnee nadaal'a'a bee bił ch'ídaago'aahíi, la'íi lił daanliigo, bán nihi'né'íi, la'íi okáqahíi dayuweh ndziligo yaa nakai. ⁴³ Dala'a daantíigo daidnisigo ndaaldzid: ízigo ánágot'íi' la'íi godiyi'ngo be'ígóziníi nadaal'a'a binkááyú bee ánágot'íi'. ⁴⁴ Jesus daayodlaaniú dawa dala'hágee naháztqa, dawahá dala'házhi' daabi'yéego; ⁴⁵ Daabi'yéehíi baa nadaahazniigo hadíi yidaadiníi yitaada'izni. ⁴⁶ Dajii biigha dala'a daabiini'go da'ch'okáqah goz'aa yune' dala'ánat'íi' bił daagozhóqogo, doo ilch'i' yaa daagoch'i'go da daabigowayú lił náda'idíi' lé'e. ⁴⁷ Bik'ehgo'ihina' yich'i' ahédaanzigo nnee dawa bił dádaabik'ehgo ádaat'ee lé'e. Áigé' la' Bik'ehgo'ihina' binkááyú hayíi hasdákaihi' dajii biigha ínahikah lé'e.

3

¹ Ha'iz'aagé' hayaazh'i'yú Peter la'íi John biłgo da'ch'okáqah goz'aayú dez'h'aah lé'e. ² Nnee dágozli'ge' doo naghaa dahi dajii biigha da'ch'okáqah goz'aaniú ch'iná'itíhíi Dénzhóné holzéhi bahgee nnádaach'iltééh lé'e, da'ch'okáqah goz'aq yune' ha'áhi'káhi' yidókeedgo; ³ Peter la'íi John biłgo da'ch'okáqah goz'aq yune' hi'ashgo yiłtsaago, Dahat'íhita shaa nohné', niigo yidókeed. ⁴ Peter la'íi John biłgo nnee sitiiniú da'as'ah daayiné'íi'na' Peter gáníi, Nohwíni'íi. ⁵ Nnee sitiiniú hat'íhita shaa daayiné' nziigo yinel'íi. ⁶ Áiná' Peter gáníi, Shihíi béshligaihi' la'íi ódo doo la' nashné' da; ndi

hat'íi bigonshíi'ihíi naa nshné': Jesus Christ Názareshgé' gólíni bizhi' binkááyú nádnnahgo dah nnáh. ⁷ Bigan dihe'nazhinéé yiltsoodgo hadag ábíílaa: dagoshch'i' bieke la'íi bikegod bílgo nldzil daazlíi. ⁸ Hadag yáhlíwodgo hizí', áigé' dahnyaagé' da'ch'okáqah goz'aqá yune' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' ahénzigo higaal la'íi yáhilwo'go Peter la'íi John bílgo yil okai. ⁹ Higaalmá' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' ahénzigo nnee dawa daabo'íi. ¹⁰ Da'ch'okáqah goz'aanú ch'íná'itlh Dénzhóné holzéhi bahgee idókeedgo sitíi n'íi át'íiigo nnee yídaagotsi: áik'ehgo hago'at'éégo bich'i' ágodzaahíi daanzigo bíl díyadaagot'ee lé'e. ¹¹ Nnee doo nagháhi da n'íi Peter la'íi John bílgo dayúweh yotá'ná' nnee láágo bich'i' nádnkíigo bíl díyadaagot'eego baa dala'adzaa ch'ínághin'áqágee, Sólonon's holzéhi. ¹² Peter nnee dala'adzaahíi yiltsaaná' yich'i' yalti' gáníigo, Israel hat'íi daanonlíni, hat'íi bighá nohwíl díyadaagot'ee? Hat'íi bighá dánohwíi nohwinwodíi bee dagohíi dánohwíi njoqhíi bee díi nneehíi nagaahgo ánáhiidlaa daanolsigo da'os'ah daanohwinel'íi? ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham, Isaac, Jacob la'íi bich'á'gé' hadaakidelchíi'ihíi daayokáqah, biYe' Jesus ízigo at'éégo áyíílaa; Pílate baa daadeso'áqgo ch'ínábíílteeh hat'íi, ndi nohwíi, Doo hádaahiit'íi da, daadohíi, Pílate bínaát. ¹⁴ Dilzini, Nt'éégo Ánat'íi'íi, Doo hádaahiit'íi da, daabikdohíiná', Nnee yizes-híni nohwá ch'ínánolteeh, daabikdohíi ni'; ¹⁵ Áigé' Ihi'naa yeBik'eh'na daazesohíiná', án Bik'ehgo'ihí'nañ daztsáqgé' nábihil'na'; ái dawa nohwináát ánágot'íi'íi ni'. ¹⁶ Da'án bizhi' yodláqgo díi nnee daal'íiníi la'íi bídaagonoksíníi nldzilgo ánábiidlaa: bi'odlá'íi díi nneehíi doo hayú baa dahgoz'aq dago ánábiidlaa, daanohwigha nohwináát. ¹⁷ Shik'íiyú, doo bídaagonoksíyú ádaaldzaa dago bígonsi, nohwá nadaant'aahíi áldó'. ¹⁸ Áiná' díi k'ehgo Christ biniigodilné doleel, níihíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi dabí'iltсэнá' yaa nadaagolní' n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ye'íílaa. ¹⁹ Áik'ehgo nohwinchó'íi bich'á'yúgo ádaahne', áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' dahdolkáh, áik'ehgo nohwinchó'íi nohwá k'ená'íldéh, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' nohwíl gozhóóníi begoldoh ndi at'éé: ²⁰ Áigé' Jesus Christ nohwich'i' náidí'aa doleel, án alk'iná' baa nohwíl na'gosni' ni': ²¹ Án ní'gosdzán alzaagé' yushdé' godezt'í'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi dawa yádaakti' n'íi díi bíjiiyúgo ánágot'íi'íi dabí'iltсэнá' yaa nadaagolní' ni'. ²⁵ Nohwíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi n'íi bich'á'gé' hadaakíshoelchíi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bich'i' hadzii, Nich'á'gé' daakideshchiinihíi la' binkááyú ní'gosdzán biká' í'angé' ledaadikchiinihíi dawa biyaa gozhóq doleel, níigo daanohwitaa n'íi yil lángodest'aq n'íi nohwá begolne'. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe', Jesus, hayiltíigo da'iltse nohwich'i' oyi'l'a' ni', dala'á nohtíigo ncho'go ágot'eehíi bich'á'yúgo ádaanolt'eego nohwíyaa gozhóq doleelhíi bighá nohwich'i' oyi'l'a' ni'.

4

¹ Peter la'íi John bílgo nnee t'ah yich'i' yádaakti'ná' okáqah yedaabik'ehi,

siláada da'ch'okqah goz'aanii yináadaéz'ini binant'a' la'íi Sádducees daanlíni baa hikai, ² Ái hadaashkee lé'e, Peter la'íi John bilgo nanezna'íi Jesus binkááyú naadiikáh doleeł, daaniigo, nnee yil ch'idaago'aahíi bigha. ³ Nnee hadaashkee n'íi Peter la'íi John bilgo daayiltsoodgo ha'ánezhteezh iskaqzhi': alk'iná' o'i'áahíi bigha. ⁴ Da'ágát'éé ndi nnee láágo Peter la'íi John bilgo biyati' daidezts'aanii daayosdlaqad; ashdladn doo náhóltag dayú shi da'osdlaqad. ⁵ Iskaq hik'e Jews binadaant'a'íi, Jews yánazini la'íi begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi Jerúsalemyú dala'adzaa, ⁶ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ánnas holzéhi, Cáiapas, John, Alexánder, la'íi okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bik'íi dawa akdó' dala'adzaa lé'e. ⁷ Díi nneehíi Peter la'íi John bilgo da'alni'gee daayineskeego nayídaadiikid, Hat'íi binawod, hadn bizhi' bee díi ádaaldzaa? ⁸ Peter, Holy Spirit bil nliigo yábiyilti'go gádaabihni, Nnee bánadaanoft'aahíi la'íi Israel hat'íi bánasozinií, ⁹ Nnee doo nagháhihi bich'osii'níi, díi nnee hago at'éégo nábi'dilzihií bigha díi jii nanohwídaadołkidyúgo: ¹⁰ Nohwíi la'íi Israel hat'íi dawa bídaagonolsi le', Jesus Christ, Názarethgé' gólíni, tsj'ilma'áhi bídaahesokal' n'íi, daztsaagé' Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na' n'íi, án bee díi nnee nt'éé nasdliigo nohwidáhyú sizii. ¹¹ Díi tséhií kih ádaagole'íi daanołni yó'odaasohne' n'íi ihagon'aagee da'iltse si'aanii silii. ¹² Án ba'ashhahyú doo hadn hasdákottehíi gólíi da, díi yáa das'aanii bit'áahyú hizhiíhií bee hasdáhikáh doleełií dala'á ndi doo ni' biká' nnee baa nádet'aa da. ¹³ Peter la'íi John bilgo nnee doo da'oltag dahi, débaagoch'oba'íi daanlii ndi doo bil daagoyéé dago yádaalti', nnee nadaant'aahíi yidaagoksiidgo bil díyadaagot'ee; áik'ehgo Jesis yil nakai n'íi yináadaagoksiid. ¹⁴ Nnee nábi'dilzihií bit'ahgé' siziiigo daayo'ihíi bigha doo hat'íi nádaado'niid da. ¹⁵ Áiná' Peter la'íi John bilgo ch'íno'aash daayilniidná, dasahn ilch'i' yádaalti', ¹⁶ Díi nneehíi hago ádaahiidle'? Godiyihgo ágodzaahíi binkááyú ágodzaago Jerúsalemyú daagolínii dawa yidaagoksi; nohwíi doo daahohiidlaq da daan'nihií doo bik'eh da, daaniigo. ¹⁷ Nnee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo da, halaq gádaabildo'niih, Án bizhi'íi bee hadn bich'i' yánáhólti' hela'. ¹⁸ Áik'ehgo yushdé' daayilniigo, Jesus bizhi' bee yánáhólti' hela' dagohíi ilch'ínánagono'aah hela', daabihniigo bándagooz'aa. ¹⁹ Áiná' Peter la'íi John bilgo gádaabihni, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nohwíi nohwich'i' idilts'aaqgo née, dagohíi Bik'ehgo'ihí'nańgo née, hayii dávik'ehíi bendaagono'aah. ²⁰ Nohwíi hayii hiit'iinú la'íi dihiits'agii baa nagohiilni'hi at'éé. ²¹ Nnee nadaant'aahíi, Jesus baa yánáhólti' hela', nádaabildo'niidná' nádoft'aash daabihniid; nnee dawa ágodzaahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań ba'ahédaanzigo doo hago at'éégo ádaile' da. ²² Nnee nábi'dilzihií dizdinhíi bitisyú bil legodzaahi. ²³ Peter la'íi John bilgo ch'ínat'áazhná' yil nakai n'íi yich'i' onát'aazhgo okqah yedaabik'ehi yánadaant'aahíi la'íi Jews yánazini ádaabihni n'íi yaa nadaagosi'. ²⁴ Ái daidezts'aaná' Bik'ehgo'ihí'nań bich'i' da'okqahgo gádaanii, NohweBik'ehni, yáa, ni'godszań, túnteel la'íi daabiyi' daagolínii dawa Bik'ehgo'ihí'nań nliigo ánláa; ²⁵ David, nánal'a'á, binkááyú yankti'go gánni ni', Hat'íi bigha doo Jews daanlii dahii hadaashkee, la'íi nnee dawahá doo begolne' dahii yaa natsídaakees? ²⁶ Ni'godszań biká' ízisgo nant'án daanliinií ik'izhi' ádaadzaa, la'íi nnee yánadaant'aahíi dala'adzaa, Bik'ehgo'ihí'nań la'íi Its'áinktini, Christ holzéhi, bilgo yich'i' náda'nziidgo. ²⁷ Da'aniigo, niYe' Dilzini, Jesus, Its'áinktini, yich'i' náda'nziidgo Hérod la'íi Póntius Pilate,

doo Jews daanlji dahíí, la'íí Israel hat'íí bílgo dala'adzaa, ²⁸ Nigan bi-nawodíí la'íí niini' be'ágoðoniííí dabí'íltsé bengór'áq n'íí yee ádaane'go dala'adzaa. ²⁹ K'adíí nohweBik'ehíí, nowhenadaago'aahíí hóyínílt'sáq, áík'ehgo nánada'idziidíí niyati' doo daasiite'go bee yádaahiilti' dago bidag ádaant'eego ádaanohwíí, ³⁰ Dahdnlnííngo na'ílziíh; la'íí niYe' Dilzini, Jesus, bizhi'íí binkááyú godiyíjho be'ídaagoziníí la'íí íziso anágot'íííí ánán'ííí le', da'okáqho daaníí. ³¹ Aqá da'oskáqdná' dala'adzaagee godíhes'naa; áígé' Holy Spirit bee baa daagodest'áqgo Bik'ehgo'íhi'nań biyati' doo daaste'go yee yádaakti' da lé'e. ³² Nnee láqgo da'osdlaqadíí biini' dala'á, bijíí dala'á nasdlíí: daabiyééhíí doo dasahn shíyéé daanzí da; ndi dawahá dala'házhi' daabiyéé lé'e. ³³ Nadaal'a'á dayúweh beBik'ehíí Jesus daztsáqgé' naadiidzaahíí dázho nlt'éego yaa nadaagolní', Bik'ehgo'íhi'nań bílgoch'oba'íí zhá bitisgo biká'zhí' at'éé daazlíí lé'e. ³⁴ Tédaat'iyééhíí bitahyú doo la' da silíí: hayíí bini' dagohíí bikíh daagolíníí baa nadaagohezniigo, bich'á'gé' daayist'íííí ³⁵ Nadaal'a'á bádngée ndaayihezniil: áígé' hayíí tédaat'iyééhíí hat'íí yídaadiníí daantíííííí yitah da'izníí. ³⁶ Joses, nadaal'a'á Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag yałt'íí ye'at'éhi golzeego ágolzee.) Kýprusgé' Levi hat'íííí nlníí, ³⁷ Ni' bíyééhíí baa nagohezniigo zhaali baa hi'né'íí nadaal'a'á bádngée nyiné'.

5

¹ Áíná' nnee la', Ananíás holzéhi, bí'aad, Sapphíra holzéhi, bílgo ni' baa nadaagoheznií, ² Bí'aad yígótsígo zhaali baa hi'né'íí la' t'aqzhi' yotq'ná' la' zhá nadaal'a'á bádngée nyiné' lé'e. ³ Áík'ehgo Peter gáníí, Ananíás, hat'íí bighq ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nanílaago Holy Spirit bich'í' nashíích'a', ni' bich'á'gé' zhaali naa hi'né'íí lahzhí' t'aqzhi' hónt'á'go núné'? ⁴ Doo hwahá nahííííí daná' níyéé ni' ya'? Nahezniíhíí bikédé'go zhaali naa hi'né'íí dání beník'eh ni' ya'? Hago at'éego tsídínkeezgo díí bee ándzaa? Doo nnee bich'í' nashíích'a' da, Bik'ehgo'íhi'nań bich'í' nashíích'a'. ⁵ Díí yati'íí Ananíás yidezts'áqna' nágo'go daztsáq: nnee dawa yaat'ídaanzíhíí tsídaadesyíz. ⁶ Nnee áníí nakaiyééhíí náđikaigo ch'id bíł daizdis, áígé' ch'adaabizyíyú lehdaabistíí. ⁷ Áígé' taadn leđihikeezyú shí nnee daztsaaníí bí'aad ágodzaahíí doo yígótsí dago ha'ayáá. ⁸ Peter gáyíííí, Shił nagolní', gáholáqgo izlíígo ni' nohwaa nagoheznií née? Áígé' gáníí, Ha'aa, akohgo izlíí. ⁹ Peter gánábíldo'niid, Hat'íí bighq Bik'ehgo'íhi'nań bíSpirit nabínoktaahgo bich'í' godeso'áq? Isáq, níqá' lehdaistiiníí ch'ígót'í'yú nadaazí, áí ni áldó' ch'ídaaníteeh. ¹⁰ Áík'ehgo dagoshch'í' Peter bádnyú nágo'go daztsáq: nnee áníí nakaiyééhíí ha'ákaigo isdzán daztsáqgo yídaagótsíí, áígé' ch'adaabizyíyú bíká' le'sitíí n'íí bahgee lehdaistíí. ¹¹ Nnee da'osdlaqadíí dala'ánát'íííí tsídaadesyíz lé'e, la'íí hayíí yaat'ídaanzíhíí áldó' tsídaadezyíz. ¹² Nnee bitahyú godiyíjho be'ídaagoziníí láqgo, la'íí íziso anádaagot'íííí nadaal'a'á binkááyú anágot'ííí; (Sólomon bich'ínágohin'áqgee dala'á daabiini'go dala'ánát'ííí. ¹³ Jesus doo daayodlaq dahíí ndaaldzidgo doo yéhikai da ndi nnee nlt'éego baa natsídaakees. ¹⁴ Nnee dayúweh láqgo la'íí isdzáné bílgo Jesus daayodlaaníí yénáhikai; ¹⁵ Áík'ehgo daanezgaihíí da'intinyú ch'ínádai'nílgo bíká'da'astíne la'íí ch'id bíká' nazhjeed, Peter hígaalqo bichagosh'oh zhá ndi bíká'zhí' áone' daanzíí. ¹⁶ Jerúsalem bínaayú kíh nagoznílgé' áldó' nnee láqgo daanezgaihíí la'íí nnee spirits daanchó'íí biyi' daagolíníí yíł níhikáh, áí dawa nádaadzííh lé'e. ¹⁷ Okáqah yebík'ehi da'tiséyú sitíni yíł nakaihíí dábílgo (Sáducees

daanlíni,) dážhó hadaashkeego, ¹⁸ Nadaal'a'á daayitsoodgo ha'áná'ilka'á yune' ha'ádaiskaad lé'e. ¹⁹ Tl'é'yú Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi ha'áná'ilka'á'gee ch'íná'it'ihíi yá ch'íntá'ágo ákú yil ch'íkai, áigé' gábilni, ²⁰ T'i, da'ch'okqah goz'aayú dolkáh, áigee nasoz'igo díi nht'éégo ihí'naahíi baa yat'i'í dawa nnee baa bil' nadaago'ni'. ²¹ Díi daidezts'aaná' hayilkaayú da'ch'okqah goz'aq'ayú yune' ha'ákaigo bil' ch'ídaago'aah. Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yil nakaihíi bílgo hikaigo nnee yánadaaltihíi lá'íi Israel hat'i'i yánazini'í dala'áyílaaná' ha'áná'ilka'áyú nadaal'a'á yíká o'il'a'. ²² Áiná' aasitíni ha'áná'ilka'áyú okai, n'íi nadaal'a'á n'íi doo hwaa da lé'e, áigé' nákaigo nadaagosni', ²³ Gádaaniigo, Ha'áná'ilka'áyú nht'éégo o'ogé'zná' aasitíni dáádít'ihgee t'ah naz'íná' baa nkai ndi ch'ídaasit'aq' hik'e doo hadń ákóné' naháztaq' da laq'. ²⁴ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni lá'íi siláada da'ch'okqah goz'aaníi yínádaadéz'ini binant'a' lá'íi okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi díi daidezts'aaná' hagosh'a' at'éégo laq' dayúweh bá daagowáh daanz' lé'e. ²⁵ Lá' nyáágo gádaabihni, Nnee ha'ádaasolkaad n'íi da'ch'okqah goz'aq'ayú yune' naz'ii, nnee yil ch'ídaago'aahgo. ²⁶ Áík'ehgo siláada da'ch'okqah goz'aaníi yínádaadéz'ini lá'íi binant'a' nadaal'a'á yíká okaigé' dánt'éhego yil nakai: nnee tséé bee daanohwil'né' dolee'hi at'éé daanz'igo ndaaldzidhíi bigha. ²⁷ Yil nakainá' nnee yánadaaltihíi naháztaq'gee yil hikai baa yá'ti'ihíi bigha: áigee okqah yebik'ehi dá'tiséyú sitíni nabídaadikid, ²⁸ Gán'igo, Díi yízhíihíi bee ilch'ínágonol'aah hela', daanohwil'niigo nohwá ndaagosit'aq' ni', n'íi kú lá Jerusalem dágoz'aq' nht'éégo bil' ch'ínánágonol't'aah, lá'íi ái nnee zesdiini'í nohwíi nohwik'izh'i' daadol'á'ho ádaalt'ii. ²⁹ Peter lá'íi nadaal'a'á lá'ihíi bílgo hadaasdz'igo gádaanii, Nohwíi Bik'ehgo'ihí'nań da'áníyú ádaant'eego dá'ik'eh, doo nnee da. ³⁰ Jesus ts'i'lna'áhi bídaaheso'ka'go daazeso'h'ii n'íi daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nań daayokqahń dazts'aq'ge' nábihil'na'. ³¹ Án Nant'an lá'íi Hasdá'ini'ni n'iiigo Bik'ehgo'ihí'nań ábílaago bigan dihe'nazh'ineégo dahbi-nesdaa ni', Israel hat'i'i bincho'i bich'á'zh'i'go ádaile'go bincho'íi bich'á'ge' baa nádaagodet'aq'ihíi bigha. ³² Díi ánágot'íi'íi daahii't'igo baa nadaagohil'ni'; Holy Spirit áldó' yaa nagol'ni', ái Holy Spirit-híi hayíi Bik'ehgo'ihí'nań biyat'i' yikisk'eh ádaat'eehíi yaa daidez'aq' ni'. ³³ Yánadaaltihíi ái daidezts'aaná' bil' daagoshch'iigo, nadaitseed hádaat'iiigo yendaagoshch'ii lé'e. ³⁴ Áiná' Phárisee lá' nnee yánadaaltihíi itah n'ini, Gamáliel holzéhi, begoz'aaníi ilch'ígó'aahi, nnee dawa nht'éégo baa natsekeesi hiz'i'go, Díi nneehíi det'ihézh'i' nláhyú ch'ínókáh, nniid; ³⁵ Áiná' gán'ii, Israel hat'i'íi daano'ni, díi nnee hago ádaale'íi baa daagono'saq'. ³⁶ Doo ániiná' nnee lá' Theúdas holzéhi ízigo at'éhi ídeshch'iiigo nnee lá'ágo d'iiigo nanadínyú sh'í béhikai ni': án zesd'iiigo bikisk'eh ádaat'ee n'íi dawa íltanáhos'aq'go begoldoh n'íi doo hat'íi da sil'ii ni'. ³⁷ Ái bikédé'go Judas, Gálileegé' gól'ni, nnee tax nahi'niil dolee'hi bigha daaholtag ni'ná' nyáá, án áldó' nnee lá'ágo its'á'niil: án áldó' dazts'aq', áigé' bikisk'eh ádaat'ee n'íi dawa íltanáhos'aq' ni'. ³⁸ K'adíi gánohwíldish'ni, Díi nneehíi doo baa nalkai da, doo nadaanoht'og da: díi begoldohíi nnee bich'á'ge' bee ánágot'íi'íi lé'eyúgo, doo hat'íi da hileeh: ³⁹ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'ge' lé'eyúgo doo bengowáh ádaale' at'éé da; nohwíi dánkó Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nadaagono'kaadgo nohwígózi. ⁴⁰ Nnee yánadaaltihíi Gamáliel an'ihíi bil' dádaabik'ehgo nadaal'a'á yushde' daayil'niigo ánakai, áigé' Jesus bizhi'íi bee yánánálti' hela', daabih'niiná'

ndaabinestsaz, áigé' onádaabis'a'. ⁴¹ Áík'ehgo yánádaaltihíí yich'á' dahnaskai, Jesus bizhi'híí bigħa ádaayágosihyú ádaats'izlaa lé'e ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nlt'éégo ádaat'eego yidaagosihíí bigħa bil daagozhóó lé'e. ⁴² Dajji biigha da'ch'okqah goz'aq yune' la'íí daagowayú Jesus Christ yaa nadaagolnì'go yaa ilch'ídaago'aah lé'e.

6

¹ Áíná' Jesus daayokaqahíí lággo siljíná' Jews daanlíni Greek biyati' yee yádaakti'íí doo bil daagozhóógo Hebrews daanlíni gádaayihniid, Dajji biigha ch'iyán na'niihgee nohwíí nohwitahyú isdzáné biká' nanezna'ihíí doo yich'í' zhiénéé ádaat'ee da lé'e. ² Áík'ehgo nakits'adáhíí nnee Jesus daayokaqahíí dawa yushdé' daayihniid, áigé' gádaayihni, Ch'iyán nadaahní'niihíí bigħa Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nadaagolnì'íí doo k'ihzhì' ndaagont'aa bik'eh da. ³ Áík'ehgo, nohwik'íiyú, nnee gosts'idi, nlt'éégo baa yádaakti'íí, Holy Spirit ye'ádaat'eehíí, daagoyáaníí nohwitahgé' hadaahniil, áí nnee díí na'idziidíí yedaabik'ehgo ádaahiidle'. ⁴ Áíná' nohwíí dágodest'iyú da'ohiikaqah la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa yádaahiilti' dolee. ⁵ Ádaaniihíí nnee dawa bil dádaabik'eh: áík'ehgo Stephen dázhó nldzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi, Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, la'íí Nicolás, Jews bi'okqahíí yenyáhi, Ántiochgé' gólíni, hadaiheznil. ⁶ Áí hadaisnilií nadaal'a'a yidázhzhì' yil nnikaigee yiká' ndaadesniigo yá da'oskaad. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokaqahíí lággo bináhiikai; okqah yedaabik'ehi addó' lággo odlaaníí yikisk'eh ádaat'ee lé'e. ⁸ Stephen, dázhó nldzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod golíni, íziso go ánágot'íihíí la'íí godiyihgo be'ídaagoziníí nnee bitahyú ye'áná'ol'íil. ⁹ Nnee la', Líbertines daaholzéhi, la'íí Cyrénége' la'íí Alexándriagé' daagolíni, la'íí nnee Ciliciagé' la'íí Asiagé' nakaihi ha'ánáséhíí bitahgé' Stephen yil ladaadit'ah nkegonyaa. ¹⁰ Áíná' Stephen goyáágo la'íí Holy Spirit yábiiyilti'go nneehíí doo la' bitisgo hadziih da lé'e. ¹¹ Áík'ehgo nnee la' yich'í' na' daaheznilgo gáyihni, Nadaalch'aago Stephen baa yádaakti', áík'ehgo gádaanii, Moses la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ ncho'go yaa yakti'go daadihiits'ag. ¹² Áigé' nnee Stephen yik'edaanhiihíí, Jews yánazini, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ílchíhi, la'íí nnee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayiltsood, áigé' nnee yánádaaltihíí yil yaa hikai. ¹³ Nnee nadaach'áhi yil hikai, áík'ehgo gádaanii, Díí nneehíí díí godiyihgo goz'aaníí la'íí begoz'aaníí dawahn ncho'go yaa yakti'; ¹⁴ Gániigo daadihiits'ag, Jesus Názareshgé' gólíni díí godilzihgo goz'aaníí nagohilkaad, la'íí Moses nohwá yengon'aq n'íí lahgo ányidle'. ¹⁵ Nnee yánádaaltihíí dawa Stephen da'is'ah dainel'ijgo binii Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'gé'hi biniihíí k'ehgo at'éégo daayiltsaq.

7

¹ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitini gábilni, Ádaaniilch'iniihíí da'anii néé? ² Stephen gáníí, Nnee daanoíni, shik'íiyú, nnee báyan daanoíni, shidaayesóts'aq; nohwitaa n'íí Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná' Mesopotámiaiyú gólíí ni'ná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláad níni bich'í' ch'í'nah ádelzaa, ³ Áigee gábilniid, Nini' la'íí nik'íí bich'á' dahnna'ngo ni' níl ch'í'nah áshle'yú nnáál. ⁴ Áík'ehgo Abraham Kaldéans bini'gé' dahnyaago Charran golzeege gólíí lé'e: bitaa daztsaqaaná' díí ni' biyi' daagono'ijzhì'

Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo onágódle' lé'e. ⁵ Áiná' ni' biyééhíí doo la' baa gon'áá da, doo ndi dałahndi nch'idel'eezgo da: áiná' bich'agháshé doo la' da ndi bíí la'íi bich'á'gé' daalideshchiinihií daabíyéé doleelgo yángon'áá lé'e. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ Abraham bich'í' hananádziigo gánniid, Nich'á'gé' daalideshchiinií ni' doo yídaagołsi da n'íi yiyi' daagoljí doleel; áígee nnee ni' daabíyééhíí isná ádaabidle'go díjdn gonenadín legodzaazhí' biniidaagonłt'ée doleel. ⁷ Nnee isná ádaabisdlaahíí biniidaagodishle' doleel; áí bikédé'go áíge' ch'ékáhgo dzaągee daashokaąh doleel, nii lé'e, Bik'ehgo'ihinañ. ⁸ Áíge' Bik'ehgo'ihinañ circumcision bee Abraham yił lángot'áa: áik'ehgo Abraham biye' Isaac gozłjigo tsebíí behiskaaníí bijjí circumsise áyíłaa; áíge' Isaac biye' Jacob gozłj; Jacobhíí biye'ke nakits'ádah daagoljí, áí bich'á'gé' nakits'ádahyú nnee hat'í' siljí. ⁹ Jacob biye'kehíí daabidizhe Joseph daayolch'íigo, yik'edaanniihgo Egyptyú baa nadaaheznii: áiná' Bik'ehgo'ihinañ bíł nłjigo, ¹⁰ Bich'í' nadaagont'ogíí bigħa dawa yich'á' binkłj, áíge' Pháraoh, Egypt yánant'aahíí, yił nzhoggo la'íi binadzahgee goyáągo Bik'ehgo'ihinañ ábilsj; Pháraohíí Egypt dahot'éhé la'íi bikłh biyi' daagolíníí yánant'aago ábílłaa. ¹¹ Egypt la'íi Cánaanyú dahot'éhé shiná' góyéégo daagodeyaa: áígee daanohwitaa n'íi bich'iyá' n'íi bich'á' ádaasđjigo biniidaagonłt'ée lé'e. ¹² Egyptyú nadá' góljí łáągo Jacob yaat'inzjina' daanohwitaa n'íi da'ıltsé ákú odais'a' lé'e. ¹³ Iké'gee nanákainá' Joseph, Daanohwik'isn nshłj n'íi shíí ánsht'ee, daayılłnigo bidaagołsđj; la'íi Joseph bik'íí Pháraoh yígółsđd. ¹⁴ Áíge' Joseph bitaa la'íi bik'íi dawa bíłgo gots'idin ashdla' hilt'eego yiká'o'ı'ı'a', ¹⁵ Áik'ehgo Jacob Egyptyú o'ınıil, ákú Jacob daztsąą, la'íi daanohwitaa n'íi aldó' da'ıłké'go nanezna', ¹⁶ Áí dawa Sýkemyú onádaiheznłlgo ilch'í'ndaahi'niil goz'ąą yune' da'ıłké'go łedaahasnłl, áí goz'aaníí Abraham Sýkem biye' Émmor biye'ke bich'á'gé' zhaali bee nagohesnii ni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ Abraham bąngon'áá n'íi begolne'íi alhánégé' goldohná' Abraham bich'á'gé' daalideshchiinihií Egyptgee łáá siljí lé'e. ¹⁸ Áiná' Egyptyú la' nant'án nanásłj, án Joseph doo yígółsđ da lé'e. ¹⁹ Án nohwíí hahiit'íi yik'edaanniih lé'e, la'íi daanohwitaa n'íi gádaayılłnigo bąndaagoz'ąą, Me' daagoljłhíí da'izłjyú ch'ıdaaholkaadgo da'akú nanne' le'. ²⁰ Áígee Moses gozłjigo dązhó dązhóné lé'e, án bitaa goljí yune' nadaach'ılteego taagi daahitąą: ²¹ Áíge' da'izłjyú ch'ıdaach'ıstjyú Pháraoh bitsi' nábinkłjigo dabíí bizhaazhé k'ehgo yıhıłna'. ²² Egyptyú daagolíníí bigoyá'ıi dawa Moses bíł ch'et'áągo dązhó nłt'éeego yałti' la'íi nłt'éeego ánát'ıjł siljí. ²³ Moses dizdin bíł legodzaaná', shik'ıyú Israel hat'ııi bich'í' dosháh nzi lé'e. ²⁴ Áik'ehgo la' inaghanaghaago yiłtsąągo, án yik'izhı' onálwodgo yił nałts'ıhgo daztsąą: ²⁵ Shıí hat'ııi biniidaagonłt'éeéhıí biyi'gé' Bik'ehgo'ihinañ shich'onıigo bíł ch'ıdishkaahıı yídaagołsi shı nzi lé'e; ndi doo bıdaagołsi da. ²⁶ Iskąą hik'e dabıı hat'ııi naki ilch'ı' dahnadılwo'go yiká'nyáá, nkenągheltoąd nziigo gádaayılłnii, Ilk'ısyú nołđłjina' hat'ııi bigħa ihı'dohıhı? ²⁷ Áiná' ba'ashahgé' gólını doo bik'ehyú ánayı'jł dahı Moses k'ıhzhı' yenyılıná' gánıı, Hadı nohwinant'a' la'ıı nohwaa yałti'ı' áníłlaago áıt'ıj? ²⁸ Adąąná' nnee Egyptian nłni zınıłhıhı k'ehgo shıí aldó' shiziniłhéé née? ²⁹ Díı áníłhıı bigħa Moses dabıı hat'ııi yich'á' halwodgo Mádıangee goljí ngohéyáá, áígee biye'ke naki gozłj. ³⁰ Áíge' dizdin legodzaa bikédé'go Dzil Sína holzéhi binaayú da'izłjyú ch'ıl dılłti' biyi'gé' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'gé'hi bich'ı' ch'ı'nah

ádelzaa. ³¹ Moses yo'jíná' bíl díyagot'ee lé'e: íhánégo yinel'jigo nyáá hik'e Bik'ehgo'ihinañ bich'i' hadzii, ³² Gánjigo, Shíi daanitaá n'íi Bik'ehgo'ihinañ daayokaqahñ nshjij, Abraham, Isaac la'íi Jacob Bik'ehgo'ihinañ daayokaqahñ nshjij. Moses tsídolyizgo ditidgo doo ázhì' nádést'jíd da. ³³ Bik'ehgo'ihinañ gábilñii, Nikee ádaandlee: ni' biká' sínziinií ni' godiyini at'éé. ³⁴ Egyptyú shichagháshé biniidaagonkt'éégo hish'jij, áí hish'jigo ik'ídaadi'niihí dists'ag, áik'ehgo áí bich'á' nshniilyú niyáá. Tí'i, dák'ad Egyptyú nidef'a'. ³⁵ Dadií Moses Israel hat'i'i doo hádaabit'jigo gádaanii n'íi, Hadñ nohwinant'a' la'íi nohwaa yafti'íi áníílaa? Da'ái Moses n'íi Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'gé'hi ch'il biyi'gé' bich'i' ch'í'nah ádelzaa n'íi binkááyú Bik'ehgo'ihinañ bides'a', nant'án nljigo la'íi Israel hat'i'íi biniidaagonkt'ééhíi yich'á' yíniíjgo bides'a'.

³⁶ Áí Moses n'íi ízigo ángot'jijhí la'íi godiyjigo be'ídaagoziníi Egyptyú la'íi Red Seayú ánat'jij ni'ná' Egyptgé' ch'íinilgo da'izljijyú nanalse'go dizdin legodzaa. ³⁷ Da'ái Moses-híi Israel hat'i'íi gádaayilñii ni', Hadñ'ehgo'ihinañ binkááyú Na'iziidi hileehgo nohwik'íyú bitahgé' Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ nohwá habilteeh, shíi hashikt'jijhí k'ehgo; án hódaaesóits'aa. ³⁸ Da'izljijyú ha'ánáséh n'ná', díi Moses-híi Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'gé'hi Dził Sína holzeeyú bich'i' yafti' n'íi la'íi daanohwitaa n'íi bigizhgee yafti'íi nljigo yati' hiñáhi nohwá baa hi'né' ni': ³⁹ Án daanohwitaa n'íi doo bídaayést's'aa hádaat'jij da ni', doo hádaabit'jij da, áiná' Egyptyú nádiikáhíi zhá bijjígé' hádaat'jij lé'e. ⁴⁰ Aaron gádaayilñii, Hat'íhita daahohikqahíi nohwá áne', áí nohwá go'jij dolee: díi Moses Egyptgé' ch'ínohwinil n'íi hago adzaa shihíi doo bídaagonljí da. ⁴¹ Áiná' magashi bizhaazhé be'ilzaa'i ndi ádaizlaago dahat'íhita yiyaa odaayihiniilgo daayokaqah, dabií ádaizlaahíi yaa bíl daagozhógo.

⁴² Áik'ehgo yáa biyi'gé' dawaháhíi daayokaqahgo Bik'ehgo'ihinañ dabiini'zhí' ch'ídaabiznil; Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi binaltsoos biyi' k'e'eshchijhíi k'ehgo, Israel hat'i'i daanoñni, da'izljijyú dizdin nohwee lédaagosdzaa n'ná' magashi bizhaazhé, dibeljí bizhaazhéta nadaaltseedíi la'íi dahat'íhita shaa daahohñil lá néé? ⁴³ Gowagolgai biyi' Mólok holzéhi daayokaqahíi nadaañil, la'íi daahokqahíi Rémphán holzéhi bits'iksóosé k'ehgo be'ilzaahíi áldó' nadaañil, díi be'ilzaago ádaasolaahíi daahokqahgo: áik'ehgo Bábylon bitisyú ch'ínolkáhgo ánohwishlé'. ⁴⁴ Daanohwitaa n'íi gowagolgai biyi' da'okqahi Bik'ehgo'ihinañ yil daanljigo bebígózini da'izljijyú goz'aa, áí hago'at'éégo alnéhíi Bik'ehgo'ihinañ Moses yil ch'í'nah áyíílaahíi k'ehgo alzaa. ⁴⁵ Daanohwitaa n'íi Jesus bá nant'aago Bik'ehgo'ihinañ doo Jews daanljij dahíi bá ch'íneheyyoodná' gowagolgai biyi' da'okqahíi ni' daabíyéé gozljijyú daistsoozgo hikai, áí doo Jews daanljij dahíi David dánant'aa silijzhí' Bik'ehgo'ihinañ daanohwitaa n'íi dábidáhgee ch'ídaaniheyyood; ⁴⁶ David Bik'ehgo'ihinañ yil nzhqo silij, áik'ehgo Jacob Bik'ehgo'ihinañ yokqahñ yiyi' goljí doleeíi bá ágóshé' nzí lé'e. ⁴⁷ Ndi Sólonon holzéhigo Bik'ehgo'ihinañ kih yiyi' goliíni bá ágólaa. ⁴⁸ Áiná' Da'tiséyú At'éhi kih dá nñee bigan yee ádaizlaahi doo yiyi' goljí da; Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi gáníi n'íi k'ehgo, ⁴⁹ Yaaká'yú goz'aanií biká'dah'asdáhá biká'gé' nansht'aahí at'éé, ni'godsánhíi biká' dahnádes'isíi at'éé: kih hago'at'éhi shá ágóle'? níi lé'e Bik'ehgo'ihinañ: hayúshq' hanasóígo áiná'? ⁵⁰ Aishq' shiganíi doo dawa bee ashlaa da lé'e? ⁵¹ Doo nohwee daagondljij dahi, nohwíjij la'íi nohwijeyi' doo circuncise ádaanoft'e'i dahíi k'ehgo doo daagodinoksíni da, dawahn Holy Spirit bich'á' zhí'go ádaanoft'ee, daanohwitaa n'íi ánádaat'jij n'íi k'ehgo nohwíi áldó'

ánadaakt'íí. ⁵² Hagee daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí doo yiniidaagodezlaa da? Nńt'éeego Ánát'ííhí yígháhíí dabi'íłtséná' yaa nadaagoln'íí nadaistseed; áí Nńt'éeego Ánát'ííhí nyee'íí biyi'zhi' ch'ídaasołtíigo daazesołhíj. ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'gé'hi begoz'aaníí nohwaa daidez'ąą ndi doo bikísk'eh ádaanołt'ee da. ⁵⁴ Nńee dala'adzaahíí Stephen áńíhíí daidezts'ąąná' dážhó bíł daagoshch'ii'go biwoo nádaagai. ⁵⁵ Áíná' Stephen, Holy Spirit ye'at'éeego, yaaká'yú dezghalgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'idindláádíí la'íí Jesus Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhinéego sizíigo yıltsąą, ⁵⁶ Áíge' gáníí, Yáá łch'á' adzaago yaaká'yú nńee k'ehgo Nyááhń Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhinéego sizíigo hish'íj. ⁵⁷ Nádaadilghaazhná' bijeyi' ndaadeshchidgo dawa bich'í' nádńkíj. ⁵⁸ Kíh gozníłí bich'á'yú ch'ídaabist'e'go nyída'isne': tsée yee da'dilńihíí bidiyáge' nńee áńí nagháhá, Saul holzéhi, dées'eezgee ndaayihezńil. ⁵⁹ Stephen t'ah nyída'ılne'ná' gáníigo oskaąd, Jesus sheBik'ehń, shiyi'siziiníí nádnné'. ⁶⁰ Hayaa adzaago nawode gánńiđ, SheBik'ehń, díí nch'ohíí dákoh bik'izhi' ádaaahóle hela'. Áńńiđná' daztsąą.

8

¹ Stephen daabizilheehíí Saul da'áígee bíł dábik'eh lé'e. Áíge' godeyaago Jesus daayokaąhíí Jerúsalemgee ha'ánásehíí biniidaagonłt'éeego inaghanakai begodeyaa; áík'ehgo dawa łtanáhosąągo Judéayú la'íí Samáriayú oheskai, nadaal'a'á zhá da'akú naháztaą lé'e. ² Nńee daagodńłsini Stephen dát'eego yaa daachagná' łdaistíj. ³ Áíná' Saulhíí Jesus daayokaąhíí dayúweh binaghanakai, gowańhíí dala'á gon'ąągo nantaago, nńee la'íí isdzáne daayıltsoodgo ha'áyılkaad lé'e. ⁴ Jesus daayokaąhíí łtanáhosąą n'íí dahot'éhe anákahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagoln'í. ⁵ Philip Samáriayú óyáá, áí biyi' kíh gozníłgee Christ yaa yíl nadaagoln'í. ⁶ Nńee łąągo Philip yati'ihíí daidezts'ąągo la'íí godiyíhgo ánágot'íłhí ye'ánát'íłhí daayıltsąągo, áńíhíí dalełt'eego yaa natsídaakeesgo bídaayést'sąą lé'e. ⁷ Spirits daanch'oi nńee łąągo biyi' daagolńí n'íí daadilwoshná' biyi'gé' hanáhesąą, la'íí łąągo daadi'ł n'íí la'íí doo nadaakai da n'íí nádaabi'dilzih. ⁸ Áík'ehgo áí kíh gozníłgee dážhó koł daagozhóé lé'e. ⁹ Áí kíh gozníłgee nńee la' Simon holzéhi dabi'íłtséná' nńee Samáriayú daagolńńí daabo'ńi'go k'izéyoníi golńí lé'e, nńee łzigo at'éhi ádil'íigo: ¹⁰ Áń nńee dawa bídaayést'sąą, nńee doo łzigo ádaat'ee dahíí, nńee łzigo ádaat'eehíí ndi gádaanńigo, Díí nńee Bik'ehgo'ihí'nań binawod bíł nłłj łąą. ¹¹ Daabo'ńi'go ńzaad ogoyaahíí bighą nńee yédaaldzidgo daayidńłs lé'e. ¹² Áíná' Philip, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí nńt'éeego baa na'goni'íí la'íí Jesus Christ bizhi' daayozhúigo yaa nagoln'igo nńee la'íí isdzáne daayosdłąągo baptize ádaaszaa. ¹³ Simon dabíí ndi osdłąągo baptize ábi'delzaa: áíge' Philip yíl dahizh'aazhgo godiyíhgo be'ídaagoziníí la'íí łzigo áná'ol'íłhí yıltsąągo bíł díyagot'ee lé'e. ¹⁴ Jerúsalemgee nadaal'a'á nńee Samáriayú daagolńńí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nádaagodń'ąą yaat'ídaanzíiná' Peter la'íí John bíłgo bich'í' odais'a': ¹⁵ Ákú ń'áázhná' Holy Spirit baa daadót'aah daanzigo yá da'oskaąd: ¹⁶ (BeBik'ehń Jesus bizhi' bee baptize ádaaszaa ndi doo hwahá hadń'á' Holy Spirit bee baa godet'aah da lé'e.) ¹⁷ Peter la'íí John bíłgo biká' ndaadelnńigo Holy Spirit bee baa daagodest'ąą. ¹⁸ Nadaal'a'á nńee yiká' ndaadezńiigo Holy Spirit bee baa daagodest'ąąhíí Simon yıltsąąná' nadaal'a'á zhaali yaa

náiné', ¹⁹ Gánúígo, Shíí áldó' díí beshik'ehgo shaa godinot'aah, áík'ehgo dáhayíí biká' ndaadeshniihíí Holy Spirit baa daadit'aah doleeł. ²⁰ Áíná' Peter gábilnii, Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'gé' aahi'né'íí nahashniih núnzihíí bighá nízhaalihíí dábil da'izlji neeleh. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nijíí doo bik'ehyú át'éé dahíí bighá díí ánáhiit'ííhíí doo hwaa ná goz'ąą da. ²² Ninch'ó'íí bich'á'yúgo áńne'go onkaąąh, áík'ehgo nijíí biyi'gé' dénch'ó'ého tsídínkeezií da'izlíné da'ánádolnii. ²³ Nch'ó'go ágot'eehúí zhá niyi' begoz'ąągo ninch'ó'íí kłnest'ó'q bigosíłsjiid. ²⁴ Áík'ehgo Simon gádaabilnii, Ashildolniihíí doo shich'í' be'ágone' dahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nań shá honokąąh. ²⁵ Peter la'íí John bilgo daayo'íí' n'íí yaa nadaagosni', la'íí Jesus biyati'íí yaa yił nadaagosni'ná' Jerúsalemyú onát'aazh; nát'aashyú Samária biyi' gotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolnigo áńágoldoh. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi Philip yich'í' hadziigo gáyilnii, Dahnnáhgoyagiú nńáh, Jerúsalemgé' Gázazh'í' intínhíí bich'í'go, da'izljiyú. ²⁷ Nádiidzaago dahiyaa: áígé' nnee Ethiópian enunch nłni, isdzń Cándace holzéhi, Ethiópian yánant'aahíí yiké'gee sitini, dawahá lán íłni Cándace bíyéehíí yebik'ehi, Jerúsalemyú okąąhyú naghaagé' ²⁸ T'ąązh'í' nádaal lé'e, bitsinaghái bijad nakihíí yiyi' dahsdaago Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíí goldoh. ²⁹ Holy Spirit Philip gáyilnii, Tsinagháihíí alhánégo bich'í' nńáh. ³⁰ Áík'ehgo Philip bich'í' nádlwodgo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhííhíí yidezts'ąągo gáyilnii, Ya' áí hónzhiihíí bigonłs'íí née? ³¹ Ethiópian gáníí, Hago'at'éégo bigonsini, dahadń shł ch'ígó'aahyúgo zhá go'íí? Hasiináhgoy shit'ahgé' dahndaa, nii. ³² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí díí k'ehgo aníhi yozhíí lé'e, Dibelłi zideeyú ch'olqos'í k'ehgo, dagohíí dibelłi bizhaazhé bilshéhíí yádngée sitjiigo doo hat'íí níí dahíí k'ehgo bizé' doo ilch'á' ágole' da: ³³ Ádaayágosiyú ádaizlaagé' dá doo nzhógo baa ya'iti' da: hadńshá bich'á'gé' daalideshchiiniihíí yaa nagoln'í? Ni'gosdzń bich'á'gé' bi'ihí'na' nádií'né', niigo. ³⁴ Áígé' nneeń Philip gánábilđo'niid, Nánoshkąąh, díí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí aníihíí hadń áilniihíí? Dabíí ádaayalti' née, dagohíí nnee la' yaa yałti' née? ³⁵ Áík'ehgo da'ái Bek'e'eshchiiníí biyi'gé' Philip yałti' nkegonyaago Jesus yaa yił nagoln'í. ³⁶ Ch'okahyú tú bich'í' dahch'idikaigo nneeń gáníí, Kú tú la' ląą; hat'íí bighá doo baptize áshidilne' da doleeł? ³⁷ Philip gáníí, Nijíí dawa bee ondląąyúgo ágáni'dilne'. Nneeń gábilnii, Jesus Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłjiigo hoshdląą. ³⁸ Tsinaghái nnólghed, nniid: áígé' tú yiyi' o'áázhgoy Philip nneeń baptize áyilaa. ³⁹ Tú biyi'gé' hanát'aazhgoy Bik'ehgo'ihí'nań biSpiritihíí dagoshch'í' Philip onábíłtji: nnee Ethiópian nłni doo hwaa nábiltsąą da, ndi bil gozhógo dahiyaa. ⁴⁰ Philip Azótusgee náhiiltsąą: áígé' kłh nagozńilyú yati' baa gozhóni yaa nagolnigo naghaa, áígé' Caesaréa golzeeh'í' nnyaa.

9

¹ Saul, Jesus daayokąąhíí nagont'og yá hát'íígo la'íí naotseed yo'ńiigo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini yaa nyáá, ² Áígee gáyilnii, Damáscusgee Jews ha'ánáséhíí bich'í' naltsoos shá áńle', áík'ehgo nnee la'íí isdzńé hayíí Jesus yikisk'eh daahikahíí la' baa niyááyúgo kłdaasht'ó'qgo Jerúsalemyú shi-naghadokah. ³ Áígé' Saul Damáscus golzeehíí bit'ahyú higaalgo, dahłko yaaká'gé' bich'í' nke'idindłáád lé'e: ⁴ Áígee hayaa nágo'ná' yati' yidezts'ąą

l'é'e, gáníígo, Saul, Saul, hat'íi ląą bighą shiniigonkt'éégo áshińłsi? ⁵ Saul gáníi, Hadń ánt'íi, shiNant'a'? Áíge' nohweBik'ehń gábińii, Shiniigonkt'éégo áshińłsinihíi shíi ást'íi, Jesus honszéhi: tsidik'iihíi bee nits'i'ishgo'yúgo dayúweh t'aązhi' hńntakyúgo dayúweh dání idída'nńi'. ⁶ Saul bıl díyagot'eego ditiđgo gáníi, SheBik'ehń, hat'íi áshléhgo hánt'íi? Jesus gábińii, Nádnđhgo kįh goznilyú nńah, ákú hat'íi ánléńii baa nıl na'goni' ndi at'éé. ⁷ Nnee yil hikah n'íi doo hadaadzii dago nazıjńa' yati' daidits'ag ndi doo hadń daayo'íi da l'é'e. ⁸ Saul ni'ge' nádiidzaago bińáá ilch'á'ágolaa ndi doo go'íi da l'é'e: áik'ehgo bigan daach'otą'go Damáscusyú odaach'izlřř. ⁹ Doo go'íi dago taagi be'iskąą, dáshiná' la'íi dádibá'. ¹⁰ Damáscusgee nnee Jesus yokaąhń Ananías holzéhi goljı l'é'e; áń Jesus bıl ch'í'nah ágólago, Ananías, bińii. Ananías gáníi, Kú sídáá, sheBik'ehń. ¹¹ Jesus gábińii, Nádnđhgo kįh bigizhyú itń Ts'ígodezdřř golzeegé nńah, áígeé nnee Saul holzéhi, Társusgé' gólńi, Judas goljıgeé biká na'ńikid: áígeé áń okaąh ląą. ¹² Áígeé nnee Ananías holzéhi ha'ayáago, go'íi nádleeh doleehíi bighą ndelńiigo Saul bıl ch'í'nah ágólzaa l'é'e. ¹³ Ananías gábińii, SheBik'ehń, áń nneehń Jerúsalemgee nnee daanokaąhíi nyeego yiniidaagodezlaahíi baat'ínsi ni': ¹⁴ K'adıi áń kú hígháhgo hayíi nizhi'íi yeda'okaąhíi hídaitł'o'go baa godet'aą l'é'e, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaanıigo. ¹⁵ Jesus gábińii, Ti': áń ich'á'ńıttini at'éé, shá na'iziidgo doo Jews daanljı dahíi, izisgo nadaant'aahíi, la'íi Israel hat'íi shizhi'íi yidaagolsı áiléh doleelgo. ¹⁶ Shíi shighą hago'at'éégo biniidaagont'éé doleehíi baa bıl ch'í'nah ágoshle'. ¹⁷ Áik'ehgo Ananías dahiyaago kįh yune' ha'ayáa; Saul yiká' ndelńiina' gáníi, Shik'isń, Saul, Jesus nohweBik'ehń, itínyú yushde' hıńáámá' nich'í' ch'í'nah ádelzaahń, gon'íi nándleeh doleelgo, la'íi Holy Spirit bee nagodet'aago nich'í' shides'a'. ¹⁸ Dagoshch'í' bińáá biká' siltsooz siljı l'é'e n'íi yó'ózhóđgo go'íi násdłjı. Áíge' nádiidzaago baptize ábi'delzaa. ¹⁹ Áíge' iyaągo nalwod nasdljı. Damáscusgee Jesus daayokaąhíi yil naháztąągo da'kwıshı behiskąą. ²⁰ Dagoshch'í' Jews ha'ánálséh nagoznıl yune' Saul, Christ Bik'ehgo'ihina'ń biYe' nlijı, niigo yaa nagolńi'. ²¹ Nnee daabidezts'aą'íi dawa bıl díyadaagot'eego gádaanii, Dıńshą' nneehń Jerúsalemgee nnee Jesus bizhi' daayozhıigo da'okaąhíi naistseedń á't'jı; ái bighą kú nyáá ni', hídaitł'o'go okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yich'í' yil dikáhgo? ²² Áiná' Saul dayúweh nđzilgo yałti'go Jesus da'anii Christ nlijı ląą, niigo Jews Damáscusgee daagolıńii doo bich'í' hanádaaszii dago áyılaa. ²³ Łąągo hiskaanıi bikédé'go Jews daanliini Saul daizilheego ndaagoshchjı. ²⁴ Áiná' ndaagoshchiini Saul yıgolsjıd ni': daabizilhee hádaat'jıgo dajjı biigha, dat'é' biigha kįh goznılıi binaayú łeda'diltł'ńgeé dáada'ditłhíi nzhógo yınádaadéz'jı; ²⁵ Áiná' Jesus daayokaąhíi t'é'yú łeda'diltł'ńhíi bitis yuyaa gódah ch'ıdaabíleeh, tats'aa yiyi' dahsdaago. ²⁶ Saul Jerúsalemý nyáána' Jesus daayokaąhíi yedigháh hat'íi ndi bédaaldzid l'é'e, da'anii Jesus yokaąhń siljı ndi doo daabodłąą dahíi bighą. ²⁷ Áiná' Bárnabas Saul édeidiltjıgo nadaal'a'a yaa yil n'áázhgo gánıigo yaa nagolńi', Dıń nneehń higaalyú Jesus yo'jıgo bich'í' yałti' ni', la'íi Damáscusgee doo biini' hąh dago Jesus yá sizjıgo yaa yałti' ni'. ²⁸ Áíge' Jerúsalemý da'adzaayú yil nkedikai. ²⁹ Áígeé doo biini' hąh dago Jesus yá sizjıgo yaa yałti', Jews daanliini Greek biyati' yee yádaalti'íi yich'í' yałti'go yil łahadaadit'áhná' daabizilhee hádaat'jı l'é'e. ³⁰ Ái odłą' bee ilk'ıyú yidaagolsjıdná' Caesaréayú yil hikai, áíge' Társusyú onádaabis'a'. ³¹ Áik'ehgo Jesus daayokaąhgo ha'ánálséhíi

Judéayú, Gálileeyú, Samáriayú daagolíníí bíl nkenádaagodez'áago hadag bá nádaagodeyaa lé'e, áí Bik'ehgo'ihí'nañ daidnlsjgo dayúweh bá daagowáhgo, la'íí Holy Spirit bidag ádaat'eego, dážhó ląá silj. ³² Peter gotah anádaalgo Jesus daayokaqahíí Lýdda golzeeyú daagolíníí addó' yaa nyáá. ³³ Ákú nnee Enéas holzéhi yaa nyáá, di'ílhíú bighą sitjigo tsebíí legodzaahi. ³⁴ Peter gáyihni, Enéas, Jesus Christ nánilziih: nándáhgo nitsesk'eh ích'í' nándle'. Áigé' dagoshch'í' Enéas nádiidzaa. ³⁵ Áík'ehgo Lýddagee daagolíníí la'íí Sárongee daagolíníí daayiltsąago Jesus yich'í' dahaskai. ³⁶ Áigé' Jóppa golzeegee isdzán Jesus yokaqahń gólj, Tábita holzéhi. Tábita golzeeyú Dórcas golzeego ágolzee: án nht'éégo at'éhi, tédaat'iyehíí yich'oníhi. ³⁷ Áiná' án yóiyahgo ndezgaa'go daztsą, áigé' bits'í tádaizgizgo ik'éhéyú křh dahnágost'ąą yune' ndaistj lé'e. ³⁸ Lýdda golzeehíí Jóppa dábit'ahyú goz'ąą, áík'ehgo Jesus daayokaqahíí Peter akú naghaago yaat'idaanzjigo nnee naki yich'í' odais'a' nádaayokaqahyú, Doo nt'áhgo da, dák'ad akú nńáh, daabilniigo. ³⁹ Áigé' Peter dagoshch'í' yil onákaigo ik'éhéyú křh dahnágost'ąąyú yil okai. Ákóne' itsaahíí Peter yit'ahgé' daachago nazj, íicho la'íí diyágé Dórcas t'ah hińaaná' áyíílaa n'íí dahdaayinilgo. ⁴⁰ Áiná' Peter dawa ch'ínokáh yilnńidgo, ch'ékainá' Peter hishzhizhgo oskaq; áigé' its'í siné'zhí' déz'jdná' gáníí, Tábita, nándáh. Áík'ehgo ch'ínghalgo Peter yiltsąaná' nádiidzaago nezdaa. ⁴¹ Yich'í' dahdidilniigo náidnloos; áigé' Jesus daayokaqahíí la'íí itsaa daanliiniú dawa yushde' daayihniigo gádaabilni, Kú Tábita náhi'na'. ⁴² Jóppagee dahot'éhé baa godidexdlaadgo lánihi Jesus daayosdlaq. ⁴³ Jóppa golzeegee Peter, Simon ikágé yildzehl yil sikeego doo alch'idé hiskaq da.

10

¹ Caesaréa golzeegee nnee Cornélius holzéhi, siláada dalán gonenadín Italian band holzéhi yinant'a' nłini, gólj lé'e. ² Án nneehń godnłsini, la'íí yil naháztaaníí bilgo Bik'ehgo'ihí'nañ daidnłs j lé'e, tédaat'iyehíí yich'í' odaagohijáhi, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ dá yokaqah nt'éhi. ³ Ha'iz'ąągé' hayaazhí' taagi ledihikeezyushj Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bíl ch'í'nah ádelzaa, áí baa nyáágo, Cornélius, bilniid. ⁴ Yine'jdná' tsídolyizgo gáníí, Hat'íí ląáhi, shiNant'a'? Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'áhíí bich'í' hadziigo gábilni, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ni'okaqahíí la'íí nilgoch'oba'íí bíl nelá'. ⁵ Nnee Jóppa golzeeyú daadn'áá, Simon da'án Peter holzéhi, yil nánokáh: ⁶ Simon ikágé yildzehl yil sikee, bigowá túnteel sikaaníí bit'ahyú goz'ąą: hago áńne' shihíí yaa nil nagolni'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'í' yakti' n'íí da'aazhí' ásdjdná' Cornélius binal'a'á naki yich'í' ánni, siláada godnłsinihi dawahn nail'a'ihí addó'; ⁸ Áík'ehgo bíl ch'í'nah ágolzaahíí dawa yaa yil nadaagolni'ná' Jóppa golzeeyú odais'a'. ⁹ Áigé' hiskaq hik'e odais'a' n'íí křh gozniliú yich'í' ahánégo hikahná' ha'iz'ąązhí' godeyaayú Peter křh biká'yú okaq lé'e. ¹⁰ Dážhó shiná' siljigo dahat'íhíta hoshąą nzi: áiná' áda'ilne'ná' nt'éégo bíl ch'í'nah ágolne'go nágodiidzaa, ¹¹ Yaaká'gé' bich'í' ích'á' ágodzaago yiltsą, hat'íishj ligaihi bich'í' bíl nkegonyáá, nadik'ą' ligaihi k'a'at'éhi, djigé' daayotągo ni'zhí' yil nkedaiستooz: ¹² Áí biká'gee ba' ílth at'éhi, dzilká'yú daagolni, ch'osh la'íí dló' nadaakaigo yiltsą. ¹³ Yaaká'gé' yati' yidezts'ąą gánigo, Peter, nándáh; la' naktseedgo nnáá. ¹⁴ Áiná' Peter gáníí, SheBik'ehń, doodah, da'izliné dagohíí doo daahidaqago nohwá goz'ąą dahíí doo hwa

hishq̄a da. ¹⁵ Yati'í náyidezts'aq̄a gánígo, Bik'ehgo'ihinañ n̄t'éégo áyílaahí doo da'izlíné biln̄ni bik'eh da. ¹⁶ Díi k'ehgo taadn da'ilké'go bich'i' ágodzaa: áigé' nadik'a' gihaihí yaaká'yú bil onágodzaa. ¹⁷ Peter, shil ch'i'nah ágolzaahí hagoshá' ágot'eego shich'i' ágót'íid, nzíná' n̄nee Cornélius daades'a' n'íi hikai, Simon hayú gólíi? daaniigo na'ódaadiikidgo ch'i'ítinyi nazí. ¹⁸ Ya' Simon, Peter aldó' bizhi'n kú sidaa née? daaniigo na'ónadaadiikid. ¹⁹ Peter bich'i' ágodzaahí t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábilnii, N̄nee taagi níka daantaago kú hikai. ²⁰ Nádndángo gódah ch'ínnáh. Bil nádńkáh, doo t'áqzh'i' n̄t'éégo da: shíi kú odaasil'á'i at'éé. ²¹ Áik'ehgo Peter n̄nee Cornélius odais'a' n'íi yich'i' gódah ch'ínyáágo gádaayih̄nii, N̄nee bíka daanołtaahí shíi ásh̄t'íi. Hat'íi bighá kú nolka'i? ²² Gádaabilnii, Cornélius, siláada dalán gonenadín yinant'a' n̄l̄ni, n̄nee bi'at'e' nzhóni, Bik'ehgo'ihinañ yidn̄sini, Jews dawa n̄t'éégo baa yádaakt'i, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a d̄ilzini yaaká'gé'hi bich'i' hadziigo níka idol'áa niigo, bigowayú n̄náhgo niyati' yidits'ihyú. ²³ Áik'ehgo Peter, Ha'alkáh, yih̄niid, áigé' da'akú bedaiskaq̄a. Iskaq̄a hik'e Peter yil onákai, la'íi la' odlá' bee ilk'isyú daanliiní Jóppagé'hi aldó' itah onákai. ²⁴ Áigé' náiskaq̄agee Caesaréa golzeeyú hikai. Áigee Cornélius bik'íiyú la'íi daabit'ekéhií dala'áyílaago biba' naháztq̄a. ²⁵ Peter t'ah bich'i' higaamá' Cornélius bidedeswodgo biyahzh'i' hayaa na'ádołt'e'go yokaq̄ah nágodiidzaa. ²⁶ Áiná' Peter nábidn̄lq̄ozgo, Hizij: shíi aldó' dáni k'ehgo n̄nee nsh̄l̄ni ánsht'ee, bilnii. ²⁷ Ich'i' yakti'go ha'a'áázh, áigee lq̄ágo biba' dala'ách'it'éégo yiltsaq̄a. ²⁸ Peter gádaayih̄nii, N̄nee Jew n̄l̄ni n̄nee lahgo hadaazt'i'íi yil na'aashgo, dagohíi yich'i' onadángo doo bee bá goz'q̄a da nohwíi bidaagonoks̄; ndi shíi Bik'ehgo'ihinañ gáshih̄niigo shil ch'i'nah áyílaa, N̄nee da'izl̄ijí ádaat'ee, dagohíi d̄encho'go ádaat'ee, doo daabiln̄ni da. ²⁹ Ái bighá shiká odaasoł'a'ná' doo t'áqzh'i' ánsht'eego da, dagoshch'i' niyáa: k'adíi nanohwídishkid, hat'íi bighá shiká odaasoł'a' lq̄á? ³⁰ Cornélius gábilnii, Díi'í hiskaq̄aná' dákogee in'áqzh'i' dáshiná' oshkaq̄ah ni'; áigé' ha'iz'áq̄agé' hayaazh'i' taagi ledihikeezyú oshkaq̄ah n̄t'éégo n̄nee bidiyágé bich'á'idindládi shich'i' sizijí ni', ³¹ Gáshih̄niid, Cornélius, Bik'ehgo'ihinañ ni'okaq̄ahí yidezts'aq̄a, la'íi tédaat'yéhií baa ch'onba'íi yee nínáln̄nii. ³² Áik'ehgo n̄nee Jóppa golzeeyú daadn'áago Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókah; Simon, ikágé yildzeh̄n, yil sikee, bigowá túnteel sikaanií bit'ahyú goz'q̄a: án nyáágo nich'i' yakti' doleel. ³³ Ái bighá dagoshch'i' níka o'í'aad ni'; n̄t'éégo ándzaago nyaa. K'adíi daanohwigha dala'ánt'ee, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee, Bik'ehgo'ihinañ hago'at'éégo nángon'áq̄a sh̄ihíi dawa daadnts'ihíi bighá. ³⁴ Peter yakti' nkegonyaago gán̄niid, Bik'ehgo'ihinañ n̄nee daleł'eego yaa natsekees bígosil̄s̄j̄id: ³⁵ N̄nee itah at'éégo hadaazt'i'íi daant'íigee dahad̄n Bik'ehgo'ihinañ yidn̄sinií la'íi n̄t'éégo at'ééhií Bik'ehgo'ihinañ bil dábik'ehi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihinañ biyati' Israel hat'íi bich'i' bil o'ol'a'íi bidaagonoks̄, Jesus Christ binkááyú nkegoheñ'áq̄ago ya'iti': (án dawahá yebik'eh̄n n̄lij:). ³⁷ Da'ái yati'íi John, Baptize ádaanohwi'dolne', niigo yaa yakti'íi bikédé'go Gálilee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'goni'go bidaagonoks̄ dishnii; ³⁸ Bik'ehgo'ihinañ Jesus Názareth golzeegé' gól̄ni, Holy Spirit la'íi binawodíi bee baa godin'áq̄ago its'áyink̄t'íi: áigé' n̄t'éégo anát'íiigo anádaal lé'e, la'íi ch'iidn̄ yisná ádaabils̄ni n'íi nádailziih; Bik'ehgo'ihinañ yih̄l̄ijihíi bighá. ³⁹ Jews daabini'yú la'íi Jerúsalemyú dawa ye'anát'íihí nohwíi nohwináal anágot'íi; án ts̄i'ihna'ahi yidaayiheskałgo daizes-hij: ⁴⁰ Áiná' áigé'

taagi jji hileehgo Bik'ehgo'ihina' nábihil'na'ná' ch'i'nah hit'jigo ábíílaa; ⁴¹ Doo nnee dawa bich'i' da, áiná' nohwíi daahihíiltseh doleełgo Bik'ehgo'ihina' hadaanohtwihezniilíi nohwich'i' Jesus daztsaagé' naadiidzaahíi bikédé'go bíl da'iidaqá n'íi Bik'ehgo'ihina' nohwich'i' ch'i'nah hit'jigo ábíílaa. ⁴² Jesus gánohwiñiigo nohwá ndaagoz'aa, Yati' baa gozhóni nnee baa bíl nadaagolni', la'íi bich'i' gáshidolñi, Daahinaahíi la'íi nanezna'íi yaa Yati' doleełgo Bik'ehgo'ihina' haiyilt'íi. ⁴³ Bik'ehgo'ihina' binkááyú nada'iziidi n'íi dawa án yaa nadaagolni'go gádaanñiid, Án bizhi'íi bee dahadn bodlaqgo ba'olihñ bincho'íi da'izliné doleeł. ⁴⁴ Peter t'ah díi yaa yałti'go hayíi daidezts'aaníi dawa Holy Spirit bee baa daagodest'aa. ⁴⁵ Círcumcise ádaabi'deszaahíi bitahgé' Jesus daayodlaaníi Peter yil hikaihíi bíl diyadaagodzaa, ái nnee doo Jews daanlíni da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'aqahíi bigha. ⁴⁶ Holy Spirit-híi yati' la'íi yee yádaalti'go ádaabiksiigo la'íi, Bik'ehgo'ihina' bich'i' ahédaandzi, daañiigo daidezts'aa. Áík'ehgo Peter gáníi, ⁴⁷ Hadn díi nnee dánohwíi k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aaníi doo tú bee baptize ádaabi'dilne' bik'eh da nzi? ⁴⁸ Áík'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohtwi'dolñiil, niigo yee yágon'áq. Áíge' gádaabiñni, Da'kwíi hiskaqzh'i' kú nohwitahyú síndaa.

11

¹ Nadaal'a'á la'íi Jesus bee ilk'íiyú daanliiníi Judéayú daagolíníi, doo Jews daanlii dahíi Bik'ehgo'ihina' biyati' aldó' nádaagodn'aqgo yaat'ídaanzí. ² Áík'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanádzaago nnee círcumcise ádaaszaa zhinéé daanliiníi doo bíl daabik'eh dago ³ Gádaabiñni, Nnee doo círcumcise ádaaszaa dahi bíl da'ináa láq. ⁴ Áík'ehgo Peter hago'at'éego ánádaagot'jilíi iké' nyinilgo yaa yil nadaagolni' nkegonyaa gáníigo, ⁵ Joppa golzeeyú sídáago oshkaqahgo shil ch'i'nah agolnéh nkegonyaa: Hat'íishí ligaihi shich'i' bíl nkegonyaa, nadik'a' ligaihi dijgé' daayota'go shich'i' yil nkeadaistsoozgo hiłtsaq; ⁶ Da'as'ah nel'jidgo ái biká'gee ba' iltah at'éhi, dziłk'áyú daagolíni, ch'osh la'íi dló' nadaakaigo hiłtsaq. ⁷ Yati' desiits'áq gáníigo, Peter, nádndáh, naktseedgo nnáa. ⁸ Áiná' gádéñiid, SheBik'ehñ, doodah, da'izliné dagohíi doo daahidaggo nohwá goz'aa dahíi doo hwaa ízaashné'i at'éé da. ⁹ Yati'íi yaaká'gé' gánashido'ñiid, Bik'ehgo'ihina' nlt'éego ayíílaahíi doo da'izliné bihñni bik'eh da, ni. ¹⁰ Díi k'ehgo taadn da'ilké'go shich'i' ágodzaa: áíge' nadik'a' ligaihi yaaká'yú bíl onágodzaa. ¹¹ Áíge' dagoshch'i' nnee taagi Caeseréa golzeegé' shich'i' hil'aad láqhi shaa hikai. ¹² Holy Spirit gáshihñniid, Ákú bíl nádñkáh, doo t'aqzh'i' nt'éego da. Odlq' bee ilk'isyú daanliiníi gostán aldó' bílonáhiikai, áígee nkaigo nneehíi bigowq yune' ha'áhiikai; ¹³ Áík'ehgo nohwil nagosni' hago'at'éego bigowq yune' Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'gé'hi sizijgo yiltsaago gábiñniid, Nnee la' Joppa golzeeyú daadn'áa, Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; ¹⁴ Án ni la'íi bíl nahántaaníi bílgo yati' bee hasdádolkahíi yaa nił nagodolñih. ¹⁵ Áík'ehgo bich'i' yádaashti' nágodiidzaago Holy Spirit bee baa daagodest'aa, ntsé godeyaaná' nohwaa daagodest'aa n'íi k'ehgo. ¹⁶ Jesus áni n'íi, John tú zhá yee baptize ádaayizlaa; ndi nohwíi Holy Spirit bee baptize ádaanohtwi'dolñiil, nohwihñni n'íi bénashñi. ¹⁷ NohweBik'ehñ Jesus Christ daahosiidlaqdná' Bik'ehgo'ihina' Holy Spirit nohwaa daizné'íi bíi aldó' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shíi doo hat'íi

bee inshlji dago, doo doodah dishnii da ni'. ¹⁸ Ái daidezts'aaná' doo hat'í ndaado'nii da, áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzigo gádaanii, Áík'ehgo nnee doo Jews daanlji dahíí áldó' bincho'íí yich'á'zhí' ádaasdzayúgo ihí'naa doo ngonel'aq dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ baidin'áq. ¹⁹ Stephen zesdijhíí bikédé'go Jesus daayokaqahíí biniidaagodeszaahíí bigha ilch'á'yú oheskai-híí, la' Phenice golzeezhí', la'íí Kýprus golzeezhí', la'íí Ántioch golzeezhí' oheskai, dá Jews daanliiníí zhá Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee yich'í' yádaakti'go. ²⁰ La'íí nnee Kýprus golzeegé' la'íí Cyréne golzeegé' daagolíníí Ántioch golzeeyú hikainá' nnee Greek biyati' yee yádaakti'íí yich'í' yádaakti', Jesus nohweBik'ehí' yaa yil nadaagolni'go. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ yil daanljiigo nnee láqágo da'osdlaqdogo Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' dahaskai. ²² Jesus daayokaqahíí Jerúsalemgee ha'ánálséhií áí yaat'idaanzigo Bárnabas Ántiochyú odais'a'. ²³ Ákú nyááyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí ye'ánát'ííhíí yiltsaago bil gozhóq'lé'e, Nohwi'odla' n'ndzilgo bee nasolsjigo nohweBik'ehí' doo bich'á'zhí' ánádaahohne' da, daayilniigo yidag yádaakti'. ²⁴ Bárnabasñ nnee nlt'éhi nlií, Holy Spirit ye'at'éhi, la'íí bi'odla' n'ndzili: áík'ehgo nnee láqágo Bik'ehgo'ihí'nañ daayosdlaqad. ²⁵ Áigé' Bárnabas Társus golzeeyú Saul yika ntaayú óyáá: ²⁶ Ákú yaa nyáágo Ántiochyú yil nat'áázh. Áigee Jesus daayokaqahíí yil ha'ánálséhgo dala'a legodzaa, áík'ehgo nnee láqágo yil ch'ídaagoz'aq. Ántiochgee Jesus daayokaqahíí da'íltse ínashood daahosze'. ²⁷ Áí benagowaaná' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íí Jerúsalemgé' Ántiochzhí' hikai. ²⁸ Áí la' Ágabus holzéhi hizí'go, Holy Spirit yábiyilti'go, Ni'gosdzán dahot'éhé shiná' góyéégo begodigháh, nniid: Cláudius Caesar nant'an nliina' díí begolzaa. ²⁹ Ínashood daantjige dayídaanel'aqgee Jesus bee bik'íyú Judéayú daagolíníí bich'odaahi'nii daanzigo biini' ladaizlaa: ³⁰ Gádaadzaago Bárnabas la'íí Saul yaa daizné'gé' Judéayú ínashood yánaziiníí yich'í' odaizné'.

12

¹ Áí benagowaaná' Hérod nant'an nliigo ínashood la' yiniidaagonksj nkegonyaa. ² Áñ bik'ehgo James, John bik'isn, bésh be'idiltishé bee zesdji. ³ Áí Jews daanliiníí bil dádaabik'ehgo yígolsjiddná', Peter áldó' ha'alt'e'go yee nagoshchijí lé'e. (Bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daach'iyaaaná' díí be'ánágot'íí.) ⁴ Áík'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayiltsoodgo ha'adaist'e', áigé' siláada dí'go sinili bináadaadéz'jigo baa neltji; Bitis-hagowáh' bee biná'godiníhgo bikédé'go nnee bináát' ch'ínádishteeł nziigo. ⁵ Peter ha'áná'ilka' yune' ásitijná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ínashood ha'ánálséhií dá bá da'okaqah nt'éé lé'e. ⁶ Iskqa hik'e Hérod Peter ch'ínádishteeł nzi' lágo, ndi da'ái bit'é' bésh hishbizhíí naki bee hbi'dest'ogogo siláada naki bigizhyú ałhosh: siláada la'ihíí dáádítihgee yináadaadéz'jii lé'e. ⁷ Dahiko Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'gé'hi ch'í'nah ádelzaago ha'ásitij yune' ididezdlad: Peter bi'ask'ehyú bedelchidgo, Dahale nádnáh, bilniiid. Bésh hishbizhíí bigan bee lest'óq n'íí nanehesdee. ⁸ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a gánábildo'niiid, Nidiyágé' ánágodle'go áde'it'ó, la'íí níkee na'ast'óné bee ná'nl'éés: áík'ehgo ágádzaa. Áigé' gánábildo'niiid, Iká' ninasti'íí ídinánltihgo shiké' nñáh. ⁹ Áigé' ch'ínyáágo yiké' dahiyaa; Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a ánát'ííhíí da'anii bich'í' ánát'ííhíí doo yígolsj da; áiná' daazhógo shil ch'í'nah ágodzaa nzi' lé'e. ¹⁰ Siláada yinádéz'iiníí íltshíí

la'íi iké'geehíi yitis ch'ín'áázhná' k̄ih gozníllí bich'í'zhí'go besh dáádít̄hi yaa n'áázh; áí dabíník'eh ch'ínkééz: áigé' ch'ín'áázhgo k̄ih bigizhyú itin yuñe' o'áázh; áigee dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'á' onádzaa. ¹¹ Peter dabíi idínágoz̄j̄idgo gán̄niid, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á shich'í' yi'aadgo, Hérod bíla'lt'áhgé' la'íi Jews daanliiníi hago áshidilne'go ndaayohí n'íi yich'á' ch'ishink̄t̄hgo bigosí̄s̄j̄id. ¹² Díi yigots̄j̄idná' John, da'án Mark holzéhi, bimaa Mary bigowayú óyáá; áigee l̄áágo dala'adzaago da'ok̄aḡh l̄é'e. ¹³ Peter ch'í'itinyú dáádít̄híi n̄yines't̄'igo it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádít̄hyú n̄yáá. ¹⁴ Peter bizhihíi yigots̄j̄idgo dá doo yá ch'í'it̄iinhé bíl gozhóḡgo ha'ánalwodgo, Peter dáádít̄h̄geee siz̄j̄i, niigo nnee ák̄one' naháztaaníi yil nadaagosn̄i'. ¹⁵ Niini' ád̄ih n̄ee! daabih̄n̄iid. Áíná' dayúweh ágáñíi. Gánádaabikdo'n̄iid, Binádidzolíi zh̄á benagowaa. ¹⁶ Áíná' Peter dayúweh dáádít̄h̄ n̄yink̄s'í: áigé' bá ch'ída'izt̄aḡgo daabilts̄aḡná' bíl díyadaagot'ee l̄é'e. ¹⁷ Dant'éhe naháztaḡ doleehíi bigh̄a nabída'igizh, áigé' hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ ha'áná'ilká'gé' ch'íbin̄k̄tiiníi yaa nagosn̄i'. Áigé' gán̄niid, Díi ágodzaahíi James la'íi odl̄á' bee nohwik'íyú baa bíl nadaagoh̄ni'. Áigé' dahnyaago lahyúgo onanádzaa. ¹⁸ Hayilk̄aḡ hik'e siláada bitahyú ch'ín̄ii hadndláád, Peter hago adzaa, dañniigo. ¹⁹ Áigé' Hérod bíka ntaa ndi doo hwaa baa nyaa da, áik'ehgo siláada yinádaadéz'j̄i n'íi baa yá'it̄i'go natseedgo yándaagoz'áḡ. Áigé' Judéagé' Caesaréayú óyáágo da'áigee sidaa l̄é'e. ²⁰ Hérod, Tyre la'íi Sídongee nnee daagol̄m̄nií yich'í' hashkee: Blástus, Hérod yánal'a'á, t'eké ádaisdlaago dala'házhi' dala'adzaago Hérod yaa hikai, nkegohen'áḡ le', dañniigo yich'í' yádaalti', nant'án bini' bich'á'gé' zh̄á da'iyáḡhíi bigh̄a. ²¹ Áik'ehgo ch'ídaagoz'aaníi bij̄j̄i Hérod nant'án k'ehgo ik'e'idlaago nant'án dahsdaa n'gee dahnezdaago nnee hikaihíi nk̄'éégo yich'í' yalti'. ²² Áik'ehgo n̄neehíi, Díi bich'í' da'ch'ok̄aḡh̄n̄ bizhihíi ánií, doo nnee da! dañniigo ndaaidilghaazh. ²³ Hérod, Bik'ehgo'ihí'nañ zh̄á daach'idn̄s̄ini at'éé, doo n̄ii dahíi bigh̄a dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi kah bik'izh̄i' áyílla: áigé' ch'osh bits̄j̄ daiyaḡgo bizes-h̄j̄i. ²⁴ Áíná' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi dayúweh didezdaadgo nchaa sil̄j̄i. ²⁵ Bárnabas la'íi Saul bílgo, bigh̄a daades'a' n'íi ḡaḡ ádaizlaaná' Jerúsalemḡ' John, da'án Mark holzéhi, yil nakai.

13

¹ Antiochgee ínashood ha'ánátséhíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaalti'íi la'íi ílch'ídaago'aahíi, áí Bárnabas la'íi Símeon, Níger holzéhi, Lúcius, Cyrénegé' gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yil daahina'n, la'íi Saul itah ha'ánákah l̄é'e. ² Dáshiná' Bik'ehgo'ihí'nañ daayok̄aḡh̄ná' Holy Spirit gábil̄ni, Bárnabas la'íi Saul shá nada'iziidgo bich'í' ád̄éñiid n'íi shá its'ánole. ³ Áik'ehgo dáshiná' náda'osk̄aḡdná' Bárnabas la'íi Saul yiká' ndaadesn̄ii, áigé' odais'a'. ⁴ Áigé' Holy Spirit odaabis'a'go Selúciayú n'áázh; áigé' Cýrusyú bíl oda'iz'eel. ⁵ Sálamisgee n'áázhná' Jews ha'ánátséh̄ nagoz'áḡ yuñe' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yaa yádaalti': John bich'odaañii l̄é'e. ⁶ Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká' ch'ín'áázh; áigee nnee Bar-Jesus holzéhi, Jew nlini, bena'ich'aahíi íltaḡ at'éégo áná'ol'j̄i, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziid ádil'ínihi, Paul la'íi Bárnabas baa n'áázh l̄é'e. ⁷ Án nnee góyáni, nant'án nlini, Sérgius Paulus holzéhi yil n'áázh; án Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi yidits'íh hát'íhíi bigh̄a Bárnabas la'íi Saul yiká'íi'a'. ⁸ Áíná' Bar-Jesus, da'án Élymas holzéhi,

(Élymas golzeehíí bena'ich'aahíí iltah at'éégo áná'ol'íli golzeego ágolzee) nant'án dánko odląą hileeh nzíhíí bighą Bárnabas ła'í Saul yidáhzhí' yaktí' lẹ'e. ⁹ Áiná' Saul, (da'án Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyiktí'go da'as'ah yineł'íí, ¹⁰ Áíge' gáyihni, Ni, ch'iidn bik'ehgo ánt'íni, dawahn nnee bich'í' nach'áhi, dawahn ncho'go ánt'éhi, nt'éégo ágot'eehíí dawa doo nił nzhqo dahi, Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ts'ígodesqoh itínhíí digizgo áńksini, doo dayúweh ágánt'íí da le'. ¹¹ K'adií Bik'ehgo'ihí'nań nich'í' ná'diziidgo det'íhézhi' nínáá ágod'íhgo ch'ígona'ái doo hí'í da nleeh. Dagoshch'í' biná'oh golbaa gozłíí, áíge' godíłhł bik'egonyáá; áik'ehgo hadń bidilqosń yíka nantaa nágodiidzaa. ¹² Áíge' nant'án ánágot'íłhíí yo'íłná', Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee bił ch'ígót'aah n'íi baa yił díyagot'eego osdłąą. ¹³ Paul yił nakaihíí biłgo Páphosgé' bił oda'iz'eel, ni' Pamphýlia golzeehíí biyi' Pérge golzeezhi' hikai: áíge' John bich'ą Jerúsalemyú onádzaa. ¹⁴ Áíge' Pérge' yúweh ni' Pisidia golzeehíí biyi' Ántioch golzeeyú onanákaí, Jews daagodńsinií bijíi ha'ánáśeh goz'ąą yune' ha'ákaige' dahdinezbił. ¹⁵ Begoz'aanií ła'í Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi biyati' daayozhíihíí bikédé'go Jews ha'ánáśehíí binadaant'a' bich'í' oda'is'a' gádaańiigo, Nnee daanołni, shik'íyú, yati' ła' nnee bich'í' bidag yadaaktí' lẹ'eyúgo dák'ad ágádaadołni. ¹⁶ Áik'ehgo Paul hizí'go na'ígizhná' gáníí, Israel hat'íi daanołni, Bik'ehgo'ihí'nań daadinol'sini, ídaayesol'ts'ąą. ¹⁷ Díí Isreal hat'íi Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahń daanohwitaa n'íi hayiheznilgo ni' Egypt, doo daabiyéhi biyi' daagol'í n'ná' nnee ízigo ádaat'eego áyíłaa ni', ła'í binawod bee ni' Egyptgé' ch'íinil ni'. ¹⁸ Déncho'go ádaat'ee ndi yínádéz'íigo da'izłíyú dízdinhíí hagee bił łegodzaa. ¹⁹ Ni' Cánaan golzeegee nnee gosts'idyú hat'íi doo hat'íi dago áyíłaaná' bini' n'íi Israel hat'íi dala'a daant'ígee biyéé doleełíí bebígozłíhíí yá áyíłaa go ni' yá ilk'idaahosdzog. ²⁰ Ái bikédé'go aayádaaltihíí bánadaant'aago bá ágólaa, díidn gonenađínyú ashdladin łegodzaayú shí, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhi'. ²¹ Áíge' ízigo nant'án daayokeed; áik'ehgo Saul, Kish biye', Benjamin hat'íi nłni, Bik'ehgo'ihí'nań baa dest'íigo bánant'aago dízdin łegodzaazhi'. ²² Áń k'ihzhí' nnáńit'íłná' David nant'án ánálzaa; áń díí k'ehgo áńiigo yaa nagol'ni, David, Jesse biye'híi shł dábik'ehyú át'ééhíí ła'í dáhasht'íyú ánat'íłhíí bigosłsłid. ²³ Díí nnee bich'ą'gé' hadaałishchínihíí bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áanıí k'ehgo Israel hat'íi bá Hasdá'íníihíí bá yikt'í, áń Jesus holzee: ²⁴ Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwincho'íi bich'ą'zhí' ádaałne'go baptize ádaanohwi'dol'ne', ńiigo Israel hat'íi dawa yich'í' yaktí' lẹ'e. ²⁵ John binasdzid k'ad ąął áile'ná' gáníí, Hadń á'íi daashidołni? Shíi doo áń ásh'íi da. Ndi shikédé'go higháhíihíí biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sit'í da. ²⁶ Nnee daanołni, shik'íyú, Abraham hat'íi daanołni, ła'í nohwitahgé' Bik'ehgo'ihí'nań daadinol'sini, hasdách'ikáhíí baa na'goni'íi nohwíi nohwich'í' alzaa. ²⁷ Jerúsalemyú daagol'nií binadaant'a' dábiłgo Jesus doo yínádaagol'í da, ła'í Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaańi n'íi, godilziníi bijíi dawahn náhóji n'íi doo bił ídaagozł dahií bighą ádaańi n'íi begolzaa, da'itsaahíí bee bá ndaagoz'ąągo. ²⁸ Hat'íi bighą daayizłhéehíí doo yídaagol'si da, ndi Pílate nádaayokaqah, zilhéé daayłńiigo. ²⁹ Bek'e'eshchíiníi ąął begolzaaná' ts'íłna'áhi biká'gé' godah ch'ínadaizt'íigo, tsébi'í'án yune' ilch'í'ndaizt'íi. ³⁰ Ndi daztsąągé' Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na': ³¹ Áíge' łąągo iskąągo hayíí Gálileegé' Jerúsalemzhí' yił hikaihíí yich'í' ch'í'nah ánadil'íi

lé'e, áí k'adyúgo bináát anágot'iidíí nnee yil nadaagolní'. ³² Yati' baa gozhóni baa nohwil nadaagolní', bich'á'gé' hadaahinelt'aaníí Bik'ehgo'ihí'nań bángon'áá n'íí k'ehgo, ³³ Jesus nábi'dihil'na'íí, nohwíí bichagháshé daandliiníí nohwá ye'ílaa; psalm nakígee aldó' biyi' gánúigo k'e'eshchíí, ShiYe' n'ííí, díí jii'gé' nitaa síl'íí. ³⁴ Doo díkdzid nanádleeh dago daztsáagé' náyihilna'íí yaa nagolní'go gánúí, Da'aniigo David bángoni'áaníí nohwíí nohwá nshné'. ³⁵ Psalm la'íí aldó' biyi' gánadí'nii, Dilzini N'íini níyééhíí díkdzidíí doo bee bángon'áah da. ³⁶ Davidhíí naghaa n'ná' habinoł'íííí bá Bik'ehgo'ihí'nań yighá bin'á'íí ałł áyílaahíí bikédé'go, David daztsáaggo bik'íí n'íí le'sinilíí bitahyú nbi'deltíí lé'e, áík'ehgo nłdzid; ³⁷ Ndi Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na'íí doo nłdzid da. ³⁸ Áí bighá nnee daanołni, shik'ííyú, bídaagonołs'í le', díí nneehń baa nohwil nagolní', binkááyú dénch'og'go ádaanoł't'ee n'íí nzhoníííí bee nohwáa nágodit'aahíí bighá. ³⁹ Hayíí án yodlaahń dawahá biyi'gé' nł't'éégo ch'íbitteehi at'éé, áiná' Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Moses binkááyú n'né'í doo dawa bee ch'íkołteehi at'éé da. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ágádaanii n'íí doo bee nohwich'í' ágonéh da doleehíí bighá baa daagonołsáá; ⁴¹ Sáá, aadaadlohií daanołni, nohwil díyadaagot'ee, doo haada daadołeek' nohwíí yokkaakíí biyi' hat'íhíta ashłe', áí ashłe'íí lá' nohwil nagolní'yúgo ndi doo daahołdłá da. ⁴² Jews daanliiníí ch'ínákainá' doo Jews daanłłíí dahíí, Iké'gee godilzinií bijíí da'áík'ehgo nohwil nanádaagodołnih, daabilniigo nádaabokááh. ⁴³ Áík'ehgo dala'ách'ít'ééhíí ałł tanách'osaaná' Jews daanlíni la'íí Jews bi'okááhíí yedikaihií daidnłsini ląágo Paul la'íí Bárnabas yiké' dahiskai; áí bich'í' yádaakti' la'íí, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí dayúweh nł't'éégo baa hołkaah, daabilniigo bidag yádaakti'. ⁴⁴ Áígé' godilzih hik'e k'ih goznilgee nneehíí dásdozhá dawa dala'adzaa, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' ídaayést'sáayú. ⁴⁵ Jews daanlíni nnee dala'at'ééhíí daayiltsáaná' dážhó da'olch'íid lé'e, Paul ánííhíí doo áígee da, daanii la'íí nch'og'go yaa yádaakti'. ⁴⁶ Paul la'íí Bárnabas doo biini' hah dago gádaanii, Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí nohwíí íłtsé nohwich'í' bee yá'iti'go dábi'eh: ndi daanołhwií k'ihzh'í bídaasoyilgo dahazh'í' ihí'naahíí doo bik'eh sitíí da daanołs'í dago, ádándaagosoł't'ááhíí bighá doo Jews daanłłíí dahíí bich'í'go dahsiikai. ⁴⁷ Ágáníigo nohweBik'ehń nohwá ngon'áá, Doo Jews daanłłíí dahíí bá idindláádíí n'ííigo hanil'tíí, ni'gosdzán náhen'ááyú nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í ninkááyú hasdákáh doleek'. ⁴⁸ Doo Jews daanłłíí dahíí díí daidezts'áaná' bił daagozhó'go Bik'ehgo'ihí'nań biyati' ya'ahédaanz'í lé'e: dahzh'í' daahinaa doleek'go nábidihesdlaahíí dawa da'osdłáád. ⁴⁹ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' Ántioch binaayú dáhot'éhé didesdlaad lé'e. ⁵⁰ Ndi Jews daanlíni isdzáné daagodnłsini nł't'éégo bídaagozini, la'íí nnee nant'án daanlíni ákú daagolnííí biini' yá ádaagozlaa, Paul la'íí Bárnabas bini-idaagododle', daaniigo, áík'ehgo daabini'gé' ch'ídaayineyood. ⁵¹ Bikee leezh yaa daayiháal, doo hádaabich'it'íí dahíí nnee bee bígózihíí bighá, áígé' Icóniumyú onanát'aazh. ⁵² Hayíí da'osdłáádíí bijíí dawa yee bił daagozhó'go, la'íí Holy Spirit ye'ádaat'ee lé'e.

14

¹ Icónium golzeegee Paul la'íí Bárnabas biłgo Jews ha'ánátséh goz'áá yune' ha'a'áázhgo yádaakti', áík'ehgo nnee ląágo da'osdłáád, la' Jews daanlíni, la' Greeks daanlíni. ² Áiná' Jews doo da'odłáá dahíí, doo Jews daanłłíí dahíí yil daagoshkishgo odlá' bee ik'ííyú daanliiníí bich'í' nch'og'go

natsídaakesgo ádaizlaa. ³ Da'áígeee sikeego nzaad ogoyaago, doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihina'na' yá yadaakti' lé'e, áik'ehgo godiyihgo be'ígózini la'íi íziso aná'ol'ihii Paul la'íi Bárnabas binkááyú Bik'ehgo'ihina'na' anát'ihii go biyati' yee bilgoch'oba'íi da'anii at'éégo bigóziigo áyíílaa. ⁴ Áígeee nnee daagolínii ilk'ékai; la' Jews daanliinii yil daagost'iid; la'íi Paul la'íi Bárnabas yil daagost'iid. ⁵ Doo Jews daanlii dahii la'íi Jews daanliinii bindaant'a' bilgo bini'da'dihiih la'íi nbida'ihne'go ndaagoshchii. ⁶ Ái yidaagolsiidná' Lýstra la'íi Dérbe, Lycaónia biyi' kih nagoznilyú la'íi binaayú dahtsidinkii. ⁷ Ákú yati' baa gozhóni yaa nadaagolnii'. ⁸ Lýstra golzeegee nnee di'ilihii sidaa lé'e, dágozliiná' dasa'go doo nagháhi da: ⁹ Án Paul yakti'go yidits'ag: Paul da'as'ah binef'íigo bi'odla' golíigo nádziihgo bigolsiid, ¹⁰ Áik'ehgo, Nádnáhgo hizii, bilnii. Nnee di'iln dáhah nádihitahgo dahiyaa. ¹¹ Nnee da'at'ééhii Paul adzaahii daayiltsaana' Lycaónia biyati'íi yee nádaadidilghaazhgo gádaanii, Daadinlzinii nohwich'i' nken'áásh, nnee k'ehgo nohwitahyú anát'ash. ¹² Bárnabasú Júpiter daayihii; Paulhii, itisgo yakti'hii bigha Mercúrius daayihii. ¹³ Kih goznilií bádngée kih biyi' Júpiter bich'i' da'ch'okaqahii goz'aa lé'e; áígeee Júpiter bich'i' okaqah yebik'ehn magashi la'íi ch'il hishbizhgo alzaahii ch'é'itiinzhi' la'ádaizlaa, magashihii natseedgo Paul la'íi Bárnabas okaqahgo baa hi'níil nziigo, nnee da'adzaahii binadzahgee. ¹⁴ Áiná' nadaal'a'á, Paul la'íi Bárnabas, díi yaat'idaanzigo doo bil daanzhoo dago ak'e nada'ihidziiz nágodiidzaago, nnee da'at'ééhii yitah anákeel lé'e, nawode gádaaniigo, ¹⁵ Nnee daanolni, hat'íi láá bigha ágádaakt'ii? Nohwii áldó' nohwii k'ehgo nnee ndlíni ánt'ee; daazhógo ádaat'éhi bich'á'zhi' ádaahne'ná' Bik'ehgo'ihina'na' hiháhi daahokaqah le', án yáa, ni'gosdzán, túnteel la'íi dawa biyi' daagolínihii áyíílaahi at'éé: ¹⁶ Án doo ániná' nnee ihtah at'éégo hadaazt'ii dabiini'yú nadaakeego áyíisj lé'e. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi be'ígózi doleelii dawahn nohwich'i' ch'í'nah áyíisj, nnt'éégo nohwich'i' at'éé, nanágoztihgo la'íi nánt'ihgo nohwá ágósi, ch'iyán la'íi ilgoyilshóónii bee hwoi daandliigo ánohwíisj áldó'. ¹⁸ Ái gánniidgo magashi nastseedgo bee daahohiikaqah daanzj n'íi t'aqzhj' ádaadzaa, ndi dásdozhá begolzaa. ¹⁹ Jews daanlíni Ántiochgé' la'íi Icóniumgé' hikaihii nnee la' yini' yá ádaagozlaago Paul leyída'isne'go, daztsaa láá daanzigo kih goznil bitisyú ch'ídaideshood. ²⁰ Áiná' ínashood binaayú naziiigo, nádiidzaago kih goznil yune' onanádzaa: áigé' iskaqá hik'e Dérbeyú ó'áázh, Bárnabas bilgo. ²¹ Ái kih goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolnii'go láágo da'osdlaadná' Lýstra, Icónium la'íi Ántioch golzeeyú t'aqzhj' onakai, ²² Ínashood ndziigo ádaile'go, yidag yadaakti'go, Dayúweh da'okdlaq le', daayihniigo, la'íi, Nyé'i daadihiits'ago zhá Bik'ehgo'ihina'na' bilakt'áhgee daanliinii itah daahiidleeh, daayihniigo áldó'. ²³ Dáshiná' da'okaqahgo ínashood ha'ánásehii dawago yánazini yá hadaihezniná' Bik'ehgo'ihina'na' yada'ohihii yaa yidin'áá. ²⁴ Pisidia yiyi' ch'in'áázhná' Pamphýliagee n'áázh. ²⁵ Pérgagee Bik'ehgo'ihina'na' biyati' yee yadaakti'gé' Attália golzee yuyaa onanát'aazh. ²⁶ Áigé' Ántiochyú t'aqzhj' bil onada'izeel, áigé' odaach'is'a' ni', áigé' binasdziidii qal ládaizlaahii Bik'ehgo'ihina'na' bilgoch'oba'íi yee baa daagodest'aa ni'. ²⁷ Ákú nakainá' ínashood da'adzaago hago'at'éégo Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidii dawa yaa yil nadaagolnii', la'íi doo Jews daanlii dahii odláago yá yil ch'ída'iztaanii áldó'. ²⁸ Da'áígeee ínashood yil naháztáago nzaad godeyaa.

15

1 La' nnee Judéa golzeegé' hikaigo odlá' bee ik'íyú daanlíni yil ch'ídaago'aah, Moses yegos'aaníí bik'ehgo circumcise ádaanohwi'deszaayúgo zhá hasdákáh, daaniigo. 2 Paul la'íí Bárnabas díí yaa yádaakti'go díyat'eego yil lahada'dit'áh, áík'ehgo Paul la'íí Bárnabas, la'ihíí addó' Jerúsalem yúdag nadaal'a'á la'íí ínashood yánazíni díí baa nahódaidíikidyú dólkah, daayilniigo hadaiznil. 3 Ínashood ha'ánáséhíí daabides'a'go dahdiikai; doo Jews daanlíí dahíí Jesus yich'i' dahaskaihíí yaa nadaagolni'go Phenice la'íí Samária golzeeyú ch'íkai: odlá' bee ik'íyú daanlíni dawa yaa bíl daagozhó. 4 Jerúsalemyú hikainá' ínashood ha'ánáséhíí, nadaal'a'á la'íí ínashood yánazíni bílgo yaa hikaihíí ba'ahédaanzígo hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí dawa yaa yil nadaagolni'. 5 La' ínashood Phárisees zhíneégo daagot'iiníí daahizí'go gádaanniid, Da'aníi circumcise ádaal'íígo dávik'eh, la'íí Moses yegos'aaníí bikísk'eh ádaano't'eego daan'niigo bándaaagosíit'áa. 6 Nadaal'a'á la'íí ínashood yánazíni díí yaa yádaakti'híí bighá da'adzaa. 7 Nzaad godeyaago lahada'dit'áhná' bee hizi'go hadzií, Nnee daanohíni, shik'íyú, dá'alk'iná' yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íí, shíí shinkááyú doo Jews daanlíí dahíí daidits'ago Jesus daayodláa dolee'go Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitahgé' hanáshíit'íí ni'. 8 Bik'ehgo'ihí'nañ daakojíí dawa yígólsini Holy Spirit nohwíí nohwaa daadest'aaníí k'ehgo bíí aldó' baa daadest'áago bí'íjoo'nií yee yil ch'í'nah áyíisj; 9 Nohwíí la'íí bíí bílgo dálet'eego nohwaa natsekeesgo bí'odlá' bee bijíí nt'éégo ánádaísdlaa. 10 Áík'ehgo hat'íí bighá nohwíí la'íí daanohwitaa n'íí ch'éh ádaahiil'íí n'íí, Jesus daayodláni doo Jews daanlíí dahíí ladaile'go ádaakt'íígo Bik'ehgo'ihí'nañ nabídaano'taa? 11 Jesus Christ nohweBik'eh'nañ dázho bílgoch'oba'íí bee hasdáhíí'niílgo bíí aldó' da'áík'ehgo hasdákáhgo dahohiidláa. 12 Nnee da'adzaahíí dawa doo hat'íí daahílt's'ag daná' Bárnabas la'íí Saul yídaayésts'áa, hago'at'éégo doo Jews daanlíí dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú godiyíhgo ánágot'ííhíí la'íí ízigo áná'ol'ííhíí ánáda'ol'ííhíí n'íí yaa nadaagolni' lé'e. 13 Aa' hadaasdzíiná' James hadziigo gán'iid, Nnee daanohíni, shik'íyú, shídaaye'ts'áa: 14 Simeon gán'íí ni', Da'ílt's'éná' doo Jews daanlíí dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee da'okáahgo hayíniíí dolee'híí bighá yaa nyáá lé'e. 15 Dálet'eego Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí n'íí yaa nadaagosni'; díí k'ehgo k'e'eshchíí ni', 16 Díí bikédé'go nádishdaago David bich'á'gé' hadaakishchínihíí nadaant'ángo ánádaashdle', kíh ánágoch'idle' le'híí k'ehgo; nagohezgo' n'íí dawa nágodisht'ííhíí, nt'éégo nnágodish'aal: 17 Nnee la'ihíí aldó' Bik'ehgo'ihí'nañ hádaabit'íí dolee'híí bighá, la'íí doo Jews daanlíí dahíí shizhi' bee daahojíhíí aldó', níi nohweBik'eh'nañ, díí dawa ánat'ííhíí. 18 Bik'ehgo'ihí'nañ ní'godsán' ágólzaagé' yushdé' godezt'i'go binasdzíidíí yígólsj ni'. 19 Áí bighá shíí díí k'ehgo shíí dávik'eh, doo Jews daanlíí dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' dahnáhíkáhíí doo hat'íí bighá bich'i' nadaagont'og bik'eh da: 20 Díí zhá bee bich'i' k'eda'iilchíí, Beda'okáahíí nastseedgo nadn'ái yaa hí'nií n'íí doo daasáa da, doo nant'i' nach'ikai da, la'íí dawahá bize'da'ist'ooníí la'íí díihíí aldó' doo daasáa da. 21 Doo ániná'gé' godezt'i'go kíh nagozníííí dawagee had'íí Moses yaa nadaagolni'íí góljíí, Jews daagodn'íísiníí bijíííí Jews ha'ánáséh' nagoz'áa yune' Moses binaltsoos dawahn nádaahojíí. 22 Nadaal'a'á, ínashood yánazíni, la'íí ínashood ha'ánáséhíí dawa bílgo dabíí bitahyú nnee hádaiheznílgo Antiochyú Paul la'íí Bárnabas yil daides'a'go bíl dádaabik'eh; áík'ehgo Judas, Bársabbas holzéhi la'íí Silas,

ínashood bitahyú nnee ádn nazínihií: ²³ Naltsoos díí k'ehgo k'e'eshchiiníí yíl odais'a': Odlá' bee nohwik'íyú daandlíni, nadaal'a'á, la'íí ínashood yánazíni bílgo, nohwíí doo Jews daanoñií dahíí, Ántiochyú, Síryaiyú, Ciliciayú odlá' bee nohwik'íyú daanoñíni, Gozhóó, daanohwiñ'níi. ²⁴ Doo hadñ ágádaabil'níi da ndi, nohwich'á'gé' la' yati' yee nanohwint'í'ogo, Círcumcise ádaanoñwi'dilñe', la'íí Jews bich'í' begoz'aaníí yikísk'eh ádaanoñ'tee, daanohwiñniigo nohwiini' nadaidezgeedíí baat'ídaandzì ni': ²⁵ Áík'ehgo dała'áhiidzaaná' nnee la' hadaahíí'níi, áí Paul la'íí Bárnabas, nohwíí daanzhóni, ákú bíl nádaadn'aago daanohwigha nohwíí dádaabik'eh. ²⁶ Díí nñeehíí dásdozhá daabi'distseed, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' bee daabich'ozhiihíí bighá. ²⁷ Áík'ehgo Judas la'íí Silas díí naltsoosíí bíl daadel'a', dá díí bek'e'eshchijíhíí k'ehgo dabíí nohwíí nadaagodolñih. ²⁸ Holy Spirit la'íí nohwíí nohwíí dádaabik'eh, doo nohwá nyéé dago, dá díí zhá bee nohwá ndaagosiit'aq; ²⁹ Beda'okáqñhíí nastseedgo nadn'ái yaa hi'níi n'íí, la'íí díí, la'íí dawahá bize'da'ist'ooníí doo daalsáq da, doo nant'í' nach'ikai da addó': díí bich'á'zhi' ádaanoñ'eego nzhoo. Da'ái zhá nohwich'í' k'eda'shiilchijí. ³⁰ Dahdes'a'ná' Ántioch golzee yuyaa okai: ákú hikainá' ínashood dała'ádaizlaaná' naltsoosíí yaa daistsooz: ³¹ Bek'e'eshchiiníí daayozhi'ná', áí bee hadag ádaat'eehíí bighá bíl daagozhóó. ³² Judas la'íí Silas, dabíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yati'í daanliigo, odlá' bee bik'íyú láágo yich'í' yádaalti', la'íí ndzilgo bi'odlá' goleehíí bighá yidag yádaalti' lé'e. ³³ Dét'íhézhi' naháztáq hik'e odlá' bee bik'íyú nadaal'a'á bich'í' onádaís'a', bíl daagozhóógo. ³⁴ Áiná' Silas, Dákú sídaa ndizhoq, nñiid. ³⁵ Paul la'íí Bárnabas áldó' Ántiochyú sikee, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'ídaago'aahgo la'íí yaa nadaagolñigo, la'ihíí áldó' láágo ágádaat'íí ni'. ³⁶ Da'kwíí hiskaaníí ch'ígóyáá hik'e Paul Bárnabas gáyilñii, Noo', t'aqzhí' nádot'aash kíh gozníl n'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nagohiilñi' n'íyú, odlá' bee nohwik'íyú baa nanádaanoñtaa hagoshá' ádaat'ee. ³⁷ Bárnabasñ John, da'án Mark holzéhi, yíl dikáh hát'íí. ³⁸ Ndí Paulñ doo yíl dikáh hát'íí da, dabí'íltésená' Pamphýliagee bich'á' t'aqzhí' ádeheltíí ni', doo dayúweh bich'odaanliigo yíl okai da ni'. ³⁹ Áí bighá la', Ch'ík'eh, niiná' la'íí, Dah, niigo yighá díyat'eego lahadi'táh, áí bighá ilk'é'áázh. Bárnabasñ Mark bílgo bíl oda'iz'eel, Cýprus golzeeyú; ⁴⁰ Paulñ Silas hayiltíígo dahn'áázh, odlá' bee bik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí nohwíí daanlií, daabiñniigo. ⁴¹ Áík'ehgo Sírya golzeeyú la'íí Cilícia golzeeyú ínashood ha'ánátséhíí bi'odlá' ndzil hileehíí bighá akú ch'ín'áázh.

16

¹ Áígé' Paul Dérbeyú nanadzaa, Lýstrayú áldó': áígee Jesus yodláni sídaa lé'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew n'íni bima; áiná' bitaahíí Greek nlií: ² Án Lýstragee la'íí Icóniumgee odlá' bee ilk'íyú daanliiníí nñ'éégo baa yádaalti'. ³ Paul Timothy yíl dí'aash hat'íígo círcumcise ábíílaa, bitaa Greek nliigo Jews ákú daagolínií dawa yádaagolñhíí bighá. ⁴ Kíh nagoznilyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'á la'íí ínashood yánazíni begoz'aaníí bá ádaizlaahíí bek'e'eshchíni baa daistsooz, yikísk'eh ádaat'ee doleehíí. ⁵ Áík'ehgo ínashood ha'ánátséhíí bi'odlá' ndzil daasilíí, la'íí dajíí biigha bínáhíkah lé'e. ⁶ Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yádaalti' da, biñniigo Phrýgia la'íí Galátaiyúgo ch'ékai. ⁷ Mýsiayú hikainá' Bithýniayú

dikáh nt'éégo Holy Spirit doo hádaabist'ii da. ⁸ Áík'ehgo Mýsiahí ch'ékaigo Tróasyú hikai. ⁹ Tl'é'yú Paul bíl ch'í'nah ágolzaa: nnee Macedóniagee golíni sizij; án gábilniigo náboqaah, Yushdé', kú Macedóniayú nnángo nohwich'onni. ¹⁰ Bíl ch'í'nah ágodzaaná' dagoshch'i' Macedóniayú nkáh daanidzi, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwilni lãá daandzigo. ¹¹ Áík'ehgo Tróasgé' ts'igozdoh Samothráciashí' nohwíl dahdez'eeł, iskaq hik'e Neápolisú nohwíl naada'iz'eel; ¹² Áíge' Philíppizhí' ohiikai, áí Macedónia biyi' itisgo kih goznili, Rome yebik'ehi: kú naháataqago da'kwíi hiskaq. ¹³ Jews daagodn'sini' bijii túnlíni bahgee kih goznilgé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okaqah goz'aa; áígee dinebniigo isdzáné nihikáhíi bich'i' yádaahiilti' ni'. ¹⁴ Isdzán Lydia holzéhi, Thyatiragé' golíni, nak'a' lichigo dot'izhíi baa nahinihn, Bik'ehgo'ihí'nañ yokqahh, nohwidezts'aa: án Bik'ehgo'ihí'nañ bijii ilch'á' áyílaago Paul ánihíi nlt'éégo yidezts'aa. ¹⁵ Án la'íi yil naháztaani' bílgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokaqahgo gánohwíni, NohweBik'ehhí da'anii yodlaqago daashidojniyúgo, shigowayú nahisótaq. Dayúweh yushdé' daanohwilniyú ohiikai. ¹⁶ Náda'ch'okaqah goz'ayúu hi-ikaahná' it'eedn, ch'iidn biyi' golíigo o'íin, biyisnahíi zhaali yá ágole'n nohwaa nyáa: ¹⁷ Án Paul la'íi nohwíi nohwiké' naghaa, dilwoshgo gáníigo, Díi nneehíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú at'éhi bánada'iziidíi ádaat'ee, hago'at'éégo hasdách'igháhíi yaa nohwíl nadaagolni'. ¹⁸ Da'ágánát'iiigo lãágo iskaq. Áí Paul yik'etsézdíidgo t'aaqzhí' adzaago spirit nch'íi gáyihni, Jesus Christ bizhi'íi bee gánikdishni, Biyi'gé' hannáh. Áík'ehgo dagoshch'i' hayáa. ¹⁹ Biyisnahíi zhaali yá ádaile' n'íi bich'á' ásdíidgo yídaagol'sidná' Paul la'íi Silas yil ndaazdeelgo na'hinih goz'ayúu nadaant'án biyahzhí' ndaideshood, ²⁰ Áíge' nant'áncha' daanilni' yaa yil hikaigo gádaayihni, Díi nneehíi, Jews daanlíni, kú nadaagont'ogo nadaago'aa, ²¹ Bi'at'e'íi nohwíi Romans daandlíni nádaagodit'aago doo nohwá goz'aa dahíi yee ilch'ídaago'aah, áí bikisk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'aa da. ²² Áíge' nnee lãágo dała'adzaahíi bik'i dahishjeed; áíge' nadaant'aahíi Paul la'íi Silas bidiyagé' baa nadaihezdzízná' habída'iltsaasgo bá ndaagoz'aa. ²³ Aasiñilíi nádaabinestsazná' ha'ána'ílka' yune' ha'ádaabisdeel, bena'igésé nai'nílii gádaayihniigo, Nlt'éégo binádaadn'ii: ²⁴ Ágábilnihi' bigha da'ihni'yú ha'ána'ílka' yune' da'obiláa, bikee o'í'án yune' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahinaa da. ²⁵ Áíge' tl'é'is'ahyú Paul la'íi Silas Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo la'íi ya'ahédaanzigo da'do'aalgo ha'áshijeedíi daabidezts'aa lé'e. ²⁶ Dágosile ni' godihes'naago, ha'ána'ílka'á biká' goz'aani' dihes'naago dagoshch'i' dáádítih dawa ch'ída'ezkeqez, la'íi bésh hishbizhíi be'ídaahest'óo n'íi k'eda'os'nah. ²⁷ Bena'igésé nai'nílii ch'ínádzidná' ha'ána'ílka'á bidáádítihíi ch'ída'astáqago yo'iiigo ha'áshijeedíi hahizkij lã nziigo bésh be'idiltshé hayiidzizigo idizildee niizii. ²⁸ Áiná' Paul nádidilghaazhgo gáníi, Iní'dólníh hela': daanohwigha t'ah kú naháataq. ²⁹ Bena'igésé nai'nílii, Kq' shaa noł'aa, niigo ha'alwod, áiná' tsídolyizgo dit'idná' Paul la'íi Silas yiyahzhí' nágo', ³⁰ Áíge' yil ch'ékainá' gádaayihni, Hago ashnéhgo hasdáshidilteeh? ³¹ Gádaabihni, Jesus Christ nohweBik'ehhí hondlaqayúgo hasdáníteeh, la'íi bíl nahántaanihíi aldó'. ³² Áígee án la'íi yil naháztaanihíi dawa Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yich'i' yádaati'. ³³ Da'ái bitl'é' bináda'desnihgee bá tádaizgiz; áíge' dagoshch'i' án la'íi yil naháztaani' dawa baptize ádaabi'deszaa.

34 Bigowayú yil onákaiyú yá da'dezné', áigé' án la'íi yil naháztaanií dawa Bik'ehgo'ihí'nañ daayosdlaqđhíi bigha bil daagozhóó l'é'e. 35 Got'ijj gozłijná' nant'án iké'gee siñilíi aasiñilíi akú odes'a, Nñeehíi ch'ínánót'aash, daañiigo. 36 Bena'igésé nai'nílii ádaañihíi Paul yil nagosñi' gáníigo, Nant'án iké'gee siñilíi in'a', ch'ínánót'aashgo: áik'ehgo ch'ínót'aashgo nohwil gozhóógo nádolt'aash. 37 Áiná' Paul gábilñii, Nohwii Romans ndlíni dá doo nohwaa yá'iti'é nñee bináát nohwída'ashtłizh, ha'ána'ilka' yuñe' ha'ádaanohwisdeel; ya' k'adii dánant'í'é ch'ínánohwiléé née? Dah; dabíi kú nókángo ch'ídaanohwinoléé. 38 Aasiñilíi díi yati'íi nant'án iké'gee siñilíi yil nadaagosñi': ái Paul la'íi Silas Romans daanliinií yídaagosłjđná' ndaaldzid. 39 Áik'ehgo akú hikaigo nkt'éégo yich'í' hanádaasziiná' ch'ínádaabizlaago, Kih gozñilgé' ch'ínót'aash, daabilñii. 40 Áik'ehgo ha'ána'ilka'gé' ch'ínát'aazh, áigé' Lydia bigowayú ó'áázh: odlá' bee bik'íiyú daanliinií daayo'ijjina' yidag yádaakti'ná' onát'aazh.

17

1 Áigé' Amphípolisúyú la'íi Apollóniayú ch'ékainá' Thessaloníayú nanákai, akú Jews ha'ánálséh goz'ąą l'é'e: 2 Ákóne' Paul ha'ayáá, da'át'íihíi k'ehgo, áigee Jews daagodnłsinií bijjii Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií yaa yándaaltihgo taadn godilzih. 3 Christ biniigodelzaaná' daztsąągé' naadiidza-ahíi dávik'ehyú adzaa, daayihñiigo nkt'éégo ch'ínah ádaayisłigo yaa yádaakti'; áigé' gádaayihñii, Díi Jesus baa nohwil nagosñi'n Christ nłjii. 4 Áik'ehgo la' da'osdłąągo Paul la'íi Silas yihikai; Greeks daagodnłsinií łąągo, isdzané itisyú nandeehíi doo alch'idé aldó' ádaadzaa da. 5 Áiná' Jews daanlíni da'olch'jđgo nñee nchọ'go nadaakaihíi dała'ádaizlaago nñee áigee daagolínií yil daagołkizh, Jason bigowá ch'ída'isdzjiz, Paul la'íi Silas nñee dała'adzaahíi bich'í' ch'ídaanenzood daanzigo. 6 Doo hwaa da yídaagosłjđná' Jansongo la'íi odlá' bee ilk'íiyú daanlíni aldó' la' bilgo nadaant'án bidáhzh'i' ndaineyood, daadilwoshgo gádaañiiná', Díi nñeehíi ni'gosdzán biká' dahot'éhé daagołkizhgo na'aash n'íi kú n'áázhgo, 7 Jason k'íyó'nií l'é'e: nant'án la'ihíi nłjii, Jesus holzéhi, daañiigo, ái dawa Caesar yegos'aanií doo yikisk'eh ádaat'ee da. 8 Nñee dała'adzaahíi la'íi nant'án daanliinií díi daidezts'ąąná' doo bil dávik'eh da. 9 Jason la'ihíi bilgo idánada'hes'nílná' nañdaabines'jđ. 10 Odlá' bee ilk'íiyú daanliinií t'é'yú Paul la'íi Silas Beréayú odaís'a': akú n'áázhná' Jews ha'ánálséh goz'ąą yuñe' ha'a'áázh. 11 Jews áigee daagolínií Jews Thessaloníagee daagolínií bitisgo nkt'éégo natsídaakees l'é'e, Jesus baa na'goni'íi dážhó hádaat'jđgo nádaidmné'go Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií da-jií biigha yitah daadéz'jđgo daayozhíi l'é'e, Jesus baa na'goni'íi da'anii shj daanzigo. 12 Ái bigha łąągo da'osdłąą; isdzané Greeks daanlíni itisyú nandeehíi doo alch'idé da, nñee aldó' łąągo da'osdłąą. 13 Áiná' Thessaloníage' Jews daanlíni Beréagee Paul Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee yałti'íi yídaagosłjđgo, akú náns'ąągo, Beréagee daagolínií yil daagoshkizh l'é'e. 14 Áik'ehgo odlá' bee ilk'íiyú daanlíni dagoshch'í' Paul túnteel bich'í'go odaís'a': Silas la'íi Timothy da'áigee sikeená'. 15 Paul yil okaihíi Áthenszh'i' yil niikai: t'ąązh'i' nádesht'aazhná' Paul gábilñii, Silas la'íi Timothy dagoshch'í' shaa no'aash le'gá shá bilđolñii. 16 Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahíi bich'í' da'ch'okąąhíi dážhó łąągo yo'jđgo biyi'siziinií doo bil gozhóó da. 17 Áik'ehgo Jews ha'ánálséh goz'ąą yuñe' Jews daanlíni la'íi nñee daagodnłsinií

yil lahada'dit'áh, la'í na'niih nagoz'aayú dajji biigha nákaahíí aldó' yil lahada'dit'áh. ¹⁸ Igoya' yaa nakaihíí, la' Epicuréans daaholzéhi, la'í Stóics daaholzéhi baa hikai. La' gádaanii, Díí bizaagoláníhíí lą́ą hat'íí niih? La'ihíí, Bich'í' da'ch'oką́ąhíí doo bigózi dahi yaa nagolni' ngonolníí, daanii, Jesus yaa nagolni' la'í nanezna'íí naadiikáhíí yaa nagolni'híí bighą. ¹⁹ Daabiłsoodgo dahisk'id Areópagus golzeeyú yil hikai gádaayihniigo, Ániidégo ilch'ígót'aahíí baa nohwil nagolní'. ²⁰ Hat'íshį doo bigózi dahi baa nagolni'go da'nts'ag: áí bídaagoonłzi hádaahiit'íí. ²¹ (Athensgee dasa' daagolíníí la'í nzaadgé' daagoljį n'íí dawa daazhógo na'goni' ániidéhíí yaa nadaagolni'go dago-híí yidaayésts'aągo naháztaą.) ²² Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú sizijigo gáníí, Athensgee daagonolni, dážhó nohwil daagodiyih lą́ągo bigosłsłjįd. ²³ Hishgaalyú dawahá daahoką́ąhíí daanesh'jį, la'í da'oką́ąhgee DILZINI DOO BÍGÓZINI BICH'Í' golzeego k'e'eshchiińíí hish'jį ni'. Áík'ehgo daahoką́ąhíí doo bídaagoonłsı dahi baa nohwil nagoshni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ni'gosedzán la'í dawahá biká' daagolíníí áyílaahń áyílaahń yaaká'yú la'í ni'gosedzán bįgo yeBik'ehń nlijgo da'ch'oką́ąh nagoz'aanii nnee áyílaahíí doo yiýi' goljį da. ²⁵ Doo hat'íí yidń nlij dahi bighą dawahá nnee ádaizlaahíí doo bee daach'oką́ąh da, dabíí nnee dawa ihí'naahíí, nádizdohíí la'í dawahá yá ágółsłhíí bighą. ²⁶ Nnee dała'á bich'ą'gé' nnee iltah at'éégo hadaazt'í' ni'gosedzán biká' dahot'éhé góljįgo yá áyílaa, la'í hazhį' daahinaahíí la'í hayú daagolíníí yá ngon'ąą; ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yiká daadéz'jį doleełhíí bighą, baa deshaal daanzįgo, dat'éé ndi dała'á ntįjįgo doo nohwich'ą' nzaadyú gólmi at'éé da, ²⁸ Bee daahin'naa, la'í bee nadaahiikai, la'í binkááyú daagondlij; nohwitahgé' biyati' nzhónihíí la' gádaanihíí k'ehgo, Nohwíí da'anii bichągháshé daandlij. ²⁹ Nohwíí Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé daandlijgo, nnee dábiini'ihíí yee Bik'ehgo'ihí'nań ádaile', óodo dagohíí béshligai, tséeta bee nłt'éégo be'ilzaahíí áyílaahń k'ehgo doo baa natsídaahiikees da le'. ³⁰ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo yidaagoljį daná' bincho'íí doo yinełjį da ni': ndi k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań nnee dahot'éhé gádaayihniigo bá ndaagoz'aą, Nohwincho'íí bich'ą'yúgo ádaahne': ³¹ Nnee háyiltíńíí ni'gosedzán biká' nnee dábiik'ehgo yaa yakti' doleełgo la'a jįjį ngon'ąąhíí bighą; áí da'anii ágodoniihíí da'ái nnee daztsąągé' náyihil'na'íí bee nnee dawa yígółsłgo áyílaa. ³² Nanezna'íí naadiikáhíí yaa da'dezts'aąná' la' baa daadloh lé'e; la'í, Baa nohwil nanagolni' ndi at'éé, daanii lé'e. ³³ Áík'ehgo áígé' Paul ch'ínyáá. ³⁴ Nnee la' bíhikaigo da'osdłąąd: Dionýsius, Areópagite nłni, la'í isdzán Dámaris holzéhi, la'ihíí bįgo aldó'.

18

¹ Díí bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáá. ² Áígee Áquila, Jew nłni, Póntusgé' gólmi yaa nyáá, áí bi'aad Priscilla bįgo da'ánihíí Italygé' n'ááz, (Jews daanłni Romegee daagolíníí, Daanochwigha ch'ínółkáh, niigo Cláudius ngon'ąąhíí bighą,) áík'ehgo Paul yaa nyáá. ³ Paul aldó' gowąłgai ágole'íí nlijgo yil daagoljįgo yil nada'iziid lé'e: (ái gowąłgai ádaile'íí daanlij.) ⁴ Jews daagodńsini' bijjį dawahn ha'ánáłséh goz'aą yune' Paul Jews daanłni la'íí Greeks daanłni yich'jį' yánadaaltihgo biini' yá ádaagozlaa. ⁵ Silas la'íí Timothy Macedóniagé' n'áázhná' Paul dá yakti' nt'éé, Jesus, Christ nlij, niigo Jews daanłni yil nadaagolni'. ⁶ Jews daanłni doo hádaabit'jį dahi bighą déncho'ého bidáhzhį' yádaakti'na' Paul bidiyagé' yiłhálgo gádaabiłni, Dáhaago ádaaldzaa lé'eyúgo dánohwíí nadaanochwinkł'og;

shíí doo nashinkt'og da: kodé' godezt'i'go doo Jews daanlji dahíí bich'i' dahdisháh. ⁷ Áíge' dahnyaago nnee Jústus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahñ, bigowayú óyáá; aí gowañíí Jews ha'ánátséh goz'aaníí dábit'ahgé' goz'aa lé'e. ⁸ Crispus, Jews ha'ánátséh yinant'a' nlini, yil naháztaaníí dawa Jesus daayosdlaq; la'íí Córinthgee daagolíníí Paul biyati' daidezts'aaná' da'osdlaqgo baptize ádaaszaa. ⁹ Áíge' t'lé'yú Jesus Paul bil ch'í'nah ágólaago gábilni, Doo néndzid da, yáñti', doo t'aazhi' ánt'éé da: ¹⁰ Shíí nil nshljiigo nnee doo la' nni'dolnih at'éé da: dzaagee shichagháshé lqágo daagolji. ¹¹ Áík'ehgo áígee goljiigo daládn legodzaagé' gostán dahitaa, nnee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'igo'aah lé'e. ¹² Áíge' Akéyagee Gállio nant'án nlijná' Jews daanlíni ledikaigo Paul yich'i' nanakji, áík'ehgo yáná'tihéyú yil hikai, ¹³ Gádaaniigo, Díí nneehñ begoz'aaníí doo yikisk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo nnee biini' yá ádaagoléh. ¹⁴ Paul k'ad hadziih nt'éégo Gállio Jews gádaayihni, Nchq'go ánágot'ijl dagohíí nyeyú ádzaahíí baa yadaakti'yúgo nohwíyést's'áago dávik'eh doleeñ ni', Jews daanolíni: ¹⁵ Áíná' yati', hizhíí la'íí benagosof'aaníí zhá baa lahada'dok'ahíí bighayúgo, dánohwíí nadaanohwint'og; shíí díí k'ehgo ágot'eehíí doo baa yashti' at'éé da. ¹⁶ Áík'ehgo yáná'tihégé' ch'iyineñyood. ¹⁷ Greeks daanlíni dawa Sósthenes, Jews ha'ánátséhíí yinant'a', yil ndaazdéelgo yánáltihíí dahnándaahíí bádngée nyída'ashtlzh. Gállio ánágot'ijdíí doo yich'i' zhinéé at'éé da ni'. ¹⁸ Díí bikédé'go Paul da'áígee sidaago nzaad ogoyáá, áíge' odlá' bee bik'íyú daanlíni yich'á' bil o'í'éel Síriayú, Priscilla la'íí Áquila bilgo; Cenchréagee bitsizil yilshéeg; godnlsigo ngon'áá n'íí bighá. ¹⁹ Áíge' Éphesusyú hikai, áígee Priscilla la'íí Áquila sikeená' yich'á' óyáá: áíná' bíhíí Jews ha'ánátséh goz'aa yune' oyáago Jews daanlíni yich'i' yadaakti' lé'e. ²⁰ Da'anahzhi' sínda, daabilniiná', Dah, niigo, ²¹ Yich'á' dahnanásdzaa, gáyihniigo, Okaqahgo da'idaayú dázhq disháh hásh'tíí, Jerúsalemýú: Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íyúgo nohwaa nádishdáál. Áík'ehgo Éphesusgé' bil oná'í'éel. ²² Caesaréayú bil na'n'éelna' ínashood ha'ánátséh yúdag óyáago dét'ihézhí' yil yadaakti' lé'e, áíge' yagi Ántiochyú onanázaa. ²³ Dét'ih akú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, lahayúgo onanázaago Galátia la'íí Phrygia golzeeyú ch'ínyáá, ínashood dawa bi'odlq' ndzil ánádaidle'go. ²⁴ Jew nlini, Apóllos holzéhi, Alexandriayú gólíni, Éphesusyú nyáá; dázhq nt'éégo yakti', Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií nt'éégo yigótsj. ²⁵ NohweBik'ehñ bikisk'eh ch'ogaañíí nt'éégo baa bil ch'ígot'áni; bijíí yune' dilti'go, dawahn nohweBik'ehñ yaa yakti'go ilch'igo'aah lé'e, John baptize ábi'delzaahíí zhá yigótsj ndi. ²⁶ Án Jews ha'ánátséh goz'aa yune' doo biini' háh dago yakti' nkegonyaa; Priscilla la'íí Áquila daabidezts'aaná' dasádnýú yil okaigo Bik'ehgo'ihí'nañ bikisk'eh ch'ogaañíí nt'éégo doo hidziih dago bil ch'idaago'aah lé'e. ²⁷ Akéyayú shil ido'eel nzíná' odlá' bee bik'íyú daanlíni, Apóllos akú deyaa, ndaadolteeh le'gá, daayihniigo ínashood Akéyagee daagolíníí yich'i' k'eda'ashchji: akú nyáána' ínashood ilgoch'oba'íí bee da'osdlaqdíí nt'éégo yich'onñi lé'e. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií bee Jesus, Christ nlij, bil ch'í'nah ádaayilsiigo nnee bináál Jews daanliinií yil lahada'dit'áhgo biini' yá ádaagozlaa.

19

1 Apóllos Córinthgee sidaaná' Paul ni' bidazhinéego ch'ínyáago Éphesusyú

nyáá; ákú ínashood la' yaa nyáágo, ² Gádaayihñii, Ya' Holy Spirit bee nohwaa daagost'aa lánée da'osodlaádná? Gádaañii, Dah, Holy Spirit nliinií doo hwaa baat'idaandzi da. ³ Paul gáyihñii, Hat'íishá' bikísk'eh baptize ádaanohwi'deszaa láá? John ilch'ígó'aahii bikísk'eh, daañii. ⁴ Paul gánádo'niid, John, Nohwinch'íi bich'á'zhí' ádaame'go baptize ádaanohwi'dolne', ñiigo nñee baptize ádaile' ni', Shik'égé' híg'háhií, Jesus holzéhi, daaholdlaá, daayihñiigo. ⁵ Díi daidezts'aaná' Jesus nohweBik'ehñ bizhi' bee baptize ádaabi'deszaa. ⁶ Áigé' Paul biká' ndaadesniigo Holy Spirit bee baa daagodest'aaqo yati' la' yee yádaakti', la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti' lé'e. ⁷ Nñee nakits'adah shí hilt'ee lé'e. ⁸ Áigé' Paul Jews ha'ánátséh goz'aa yune' onadángo doo biini' hah dago yakti'go taagi dahitaá, Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee begoz'aanú yaa yakti'go la' biini' yá ádaagozlaa. ⁹ Áiná' la' t'aaqzhí' na'ádi'niigo doo da'odlaá da lé'e, áí dala'at'ééhíi biñáát Jesus bikísk'eh da'ch'okahii nch'ogo yaa yádaakti', áí bighá Paul, ínashood bilgo, yich'á' dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida'oltag yune' dajji biigha ilch'í' yánádaaltih. ¹⁰ Díi k'ehgo ádaat'iiigo naki legodzaa; áik'ehgo Asia biyi' daagoliinií dawa, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni Jesus nohweBik'ehñ biyati' daidezts'aa. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ Paul binkááyú íziso aná'ol'íihíi doo hwaa hit'ii dahi ye'ánát'íi: ¹² Bááyo dago-híi itil sitzoozé Paul bich'á'gé' daanezgaihií bich'í' onádaach'iniil, áik'ehgo kah yaa nakaihií nádaabi'dilziih, la'íi nñee spirits nch'oi biyi' daagolii n'íi hahikáh. ¹³ La' Jews daanlíni dá nakai n'ehi nñee biyi'gé' spirits nch'oi hadainiyoodii daanlíni, Jesus nohweBik'ehñ bizhi' yee ádaaniigo spirits nch'oi hadainiyood daanzigo gádaayihñii, Jesus, Paul yaa yakti'ihí, bee ná ngoní'áá. ¹⁴ Jews bi'okaqah yedaabik'ehi yánant'a'i, Sceva holzéhi, biye'ke gosts'idihii ádaat'iid lé'e. ¹⁵ Áiná' spirit nch'oi gádaabiñii, Jesus bigonsi, Paul aldó' bigonsi; nohwíi hadn' ádaakt'ii shí? ¹⁶ Nñee spirit nch'oi biyi' golinihií nñee gosts'idi yich'í' yaahilwodgo dawa yich'í' dahnadilwo'go yitis silii, áik'ehgo gowagé' dádaachiiigo biñi'da'deznihgo ch'ínkíi. ¹⁷ Éphesusgee daagoliinií, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni díi yidaagosiídná' dawa tsáadaesyiz lé'e; áik'ehgo Jesus nohweBik'ehñ bizhi' nñee dawa daidnisi nkegonyaa. ¹⁸ Nñee láágo da'osdlaádii nehaskaigo nch'ogo anádaat'íi n'íi yaa nadaagolni'. ¹⁹ Bena'ch'aahii ye'ánádaat'íi n'íi la' binaltsoos dala'ádaizlaago nñee dawa biñáát daidnidi: áí da'izlihií daayohtag hik'e zhaali béshligaihií ashldadin doo náhóltagyú da'izlíni lé'e. ²⁰ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh binágodaaigo itisgo at'éé silii. ²¹ Díi anágot'íidíi bikédé'go Holy Spirit bik'ehgo Paul Jerúsalemyú déyáágo Macedóniyú la'íi Akéyayú ch'idishaal nziigo gáníi, Ákú déyáahii bikédé'go Romeyú aldó' dishaal. ²² Áigé' bich'odaanihií naki, Timótheus la'íi Erástus Macedóniyú odes'a'; bíi Asiayú dét'íhzhé' sidaa lé'e. ²³ Áiná' Jesus bikísk'eh da'ch'okaqahii nñee dénch'ogo yaa hago'áá nkegonyaa. ²⁴ La' nñee Demétrius holzéhi, béshligaihií yitsidi níni, kíh biyi' Diána daach'okaqahii béshligai bee be'ilzaago áile'i, an béshligai daayitsidii láágo yich'í' nadaahi'niil lé'e; ²⁵ An áí nñee la'íi da'agát'éégo binasdziidii bilgo dala'áyúlaago gádaayihñii, Shik'isyú, díi nada'idziidii bich'á'gé' íziso da'it'íihíi bidaagonoksi. ²⁶ Díi daal'ii la'íi daadolts'ag, Dawahá bich'í' da'ch'okaqahii nñee ádaile'íi doo bich'í' da'ch'okaqah bik'eh da, ñiigo Paul, nñee láágo biini' yá ádaagozlaago nohwich'á'yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhá da, Asia biyi' dák'azhá dahot'éhé aldó': ²⁷ Díi nohwinasdziidii nohwich'á'

daayilchog; doo áí zhá da, ndi Diána, isdzán bich'í' daach'okaqahíí ízigo at'éhi, kîh biyi' daach'okaqahíí doo ílîí da hileeh, áí Asia dahot'éhé la'íí ni'gosdzán biká' nnee dawa daabokaqah n'íí bich'á'gé' ízigo gos'ánihíí bech'ígowáh doleel.

²⁸ Díí daidezts'aaaná' díyat'eego bádaagozhchîidgo nádaadilghaazh, Éphesusgee daagolíníí daayokaqahíí, Diána holzéhi, ízigo at'éhi nlíni at'éé, daaniigo.

²⁹ Áík'ehgo kîh goznîlgee godikish gozliigo, dała'ánách'it'îih goz'aa yune' nádankîi, Paul yîl nakaihi Gáius la'íí Aristárkus, Macedóniagé' daagolíní, ákóné' odaideshoodgo. ³⁰ Paul nnee láágo dała'adzaahíí bitahyú digháh hat'íí ndi yîl nakaihií, Dah, daabiñni. ³¹ Asiagee nant'án, Paul bit'eké daanlíní, áldó' bich'í' o'í'p'a', Dała'ánách'it'îih goz'aa yune' donah hela', daabiñniigo nádaabokaqah. ³² Nnee la' kogo ádaaniiná' la'íí lahgo ádaanií: áígee godikish; hat'íí bighá dała'ádaach'ídzahíí la' doo yídaagotsîid da lé'e. ³³ Nnee la' Alexánder holzéhi, Jews daanlíní, Nohwá hadziíh, daabiñniigo ádnyú nadaabizlôos. Án na'ígizh, nnee yich'í', Jews daanlíní bá yashti' nzigo. ³⁴ Ndi Jew nliigo yídaagotsîidná' dála't'ohé, Éphesusgee daagolíní daayokaqahíí, Diána holzéhi, ízigo at'éhi nlíni at'éé, daaniigo daadilwoshgo nakidn lédihikeéz. ³⁵ Áíge' kîh goznîlíí begoz'aanií yek'e'eshchíní nnee dała'at'ééhíí, Doo hago'aa da, yîlnîidná' gádaayîlníí, Éphesusgee daagonohíni, díí kîh goznîlgee daagolíníí, Diána, ízigo at'éhi, daayokaqahgo hadn doo yígótsî da? La'íí be'ílaahíí Júpiter bich'á'gé' naltó'íí daayokaqahgo áldó' hadn doo yígótsî da? ³⁶ Díí doo da'aníi da doo hadn níi le' at'éé dahíí bighá doo daagonolch'aad dago dávik'eh, doo nats'íkees dahíí doo ádaakt'îi da. ³⁷ Díí nnee kú daanenoyoodíí dilzîhgo nagoz'aanií doo dailchogoh da, la'íí isdzán be'ílaahíí daahohiikaqahíí doo nchog'oo yaa yádaakt'í da. ³⁸ Áík'ehgo Demétrius la'íí da'itsidi yîl nada'iziidíí dahadn yaa yádaakt'ígo hádaat'îiyúgo, yáná'itihé ch'í'otáq, la'íí aayádaakt'íí gólîí, akú laa yádaakt'í dávik'eh. ³⁹ Dayúweh la' hádaakt'îiyúgo nnee yándaaltihíí ílch'í' hîlnéh ndi at'éé. ⁴⁰ Díí jîi be'ánágot'îidhíí bighá nohwaa yáda'ití' ngolnîí, hat'íí baa daagonch'aadihíí doo la' da. ⁴¹ Díí yee gánñiidná' nnee dała'at'ééhíí, Nádaadołkáh, yîlnîiid.

20

¹ Godikish n'íí aqaná', Paul ínashood yushdé' daayîlnîidná' yinádaadezhchid, áíge' yich'á' Macedóniayú dah nadiidzaa, ² Macedónia biyi' daagolíníí yitaaghaago yidag yádaakt'í'ná' Greeceyú nyáá. ³ Ákú taagi bedahitáq. Jews daanlíní benadaago'aaná' Síryiayú bíl naadez'eel nt'éégo Macedóniayúgo ch'ínánóshdáh nzî lé'e. ⁴ Sópater Beréagé' gólíní, Aristárkus la'íí Secundus, Thessalónicagé' daagolíní; Gáius, Dérbége' gólíní, la'íí Timótheus; Tikakus la'íí Tróphimus, Asiagé' daagolíní, áí dawa yîl deskai. ⁵ Áí Tróasyú okaigo áígee nohwiba' naháztáq lé'e. ⁶ Bán benilzoolé da'áđîhgo bán alzaahi daahi'daq ni', áíge' Philíppigé' Tróaszî' ashdlá'i nohwee daizkqá nohwîl dah'o'olgo; áígee naháataqágo gosts'idi nohwee daizkqá. ⁷ Godilziníí bijîi ínashood da'okaqahgo da'iyáqah dała'adzaaná' Paul iskáq dahnádishdáh nzigo dá yîl yádaakt'ígo t'é'ís'ah. ⁸ Dá'ík'ehyú dahnágot'áayú dała'adzaa yune' ik'ah kô'í láágo daadiltî' lé'e. ⁹ Ákú nnee áníi nagháhi Éútikus holzéhi biká'got'íné daadentáqágee dahsdaago iîlhaazh: Paul dá yałt'í nt'éégo nneehíí gódah ch'ínenlóló, áí taagi nágot'áqagé' lé'e, áíge' daztsáqágo nádaintîi lé'e. ¹⁰ Áík'ehgo Paul gódah ch'ínyáágo hayaa adzaago yinazhchidná' gáníí, Doo

hago nohwil ádaagot'ee da le'; t'ah hiṇaa. ¹¹ Paul wá'yúdag onádaaná' bân yehesdlaadgo da'iyáá, áigé' yil ilch'i' yánadaalti'go nzaad ogoyáá gost'iidzhi', áigé' yich'á' dahnadiidzaa. ¹² Nṇee áni nagháhá gódah ch'inenlól n'íi hiṇaago yil onákai, dázho bil daagozhógo. ¹³ Paul dabí'iltse tsina'eelí si'qayú nkaigé' Ássosyú nohwil da'des'eel, ákú nkaigo Paul tsina'eelí yiyi' dahndáah dolee, daandzigo: Paul dání' ákú higháhgo ngon'chihíú bigha. ¹⁴ Ássosgee nohwaa nyáána' tsina'eelí yeh hiyáágo Mityléneyú bil nohwil da'iz'eel. ¹⁵ Áigé' nohwil dahna'iz'eelgo iskaḡ hik'e Chíos ba'ashhahyú nohwil ch'ida'iz'eel; áigé' iskaḡ hik'e Sámosyú nohwil nada'iz'eel, áigé' Trogylliumgee dét'ih naháataḡ; iskaḡ hik'e Milétusyú nohwil nada'iz'eel. ¹⁶ Paul Asiahíi biyi' doo nzaad begodigháh dahíi bigha Éphesus bitis bil ch'ida'iz'eelgo ngon'áá: dávik'ehyúgo Péntecost-híi bijji Jerúsalemyú dáhah hikáhíi bigha. ¹⁷ Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú inashood yánazini, Kú nólkáh, daabihiigo o'í'pa'. ¹⁸ Ákú hikainá' gádaayihni, Da'iltse Asiagee níyáágé' godezt'i'go dawahn hago'at'éégo nohwitahyú gonshji n'íi bidaagonosj, ¹⁹ Dá shaa goch'oba'go, lahgee shináá túnáljína' Jews daanlíni shenadaago'aahíi bee shich'i' nagont'ogo Bik'ehgo'ihina' bā na'isiid ni'. ²⁰ Dawahá nohwá nzhooní doo la' t'aqzh'i' ánsj dago baa nohwil nadaagoshni'go nohwil ch'i'nah ashlaa ni', da'ánadaalt'ijyú la'íi daagotahyú, ²¹ Jews la'íi Greeks daanlíni, Nohwincho'íi bich'á'zh'i'go ádaaḡne'ná' Bik'ehgo'ihina' bich'i'go ádaaḡéh, la'íi Jesus Christ nohweBik'ehn' daahokdlaḡgo bada'ohji, dishniigo baa bil nadaagoshni' n'íi aldó' bidaagonosj. ²² Áik'ehgo k'adíi Holy Spirit nashihina'go Jerúsalemyú nádésdzá, ákú shidáhyú goz'aa doleeíi doo bigonsj da: ²³ Ndihi' ha'ánssteeh la'íi shiniigont'éé doleeíi shiba' goz'aaḡo Holy Spirit shil nanáḡnih, kih nagoznilyú nashaayú. ²⁴ Áiná' ái doo shil hago'at'éé da, sh'i'hi'na'íi doo shil ilji da, shil gozhógo shinasdziid lashlé zhá hást'íi, la'íi yati' Jesus nohweBik'ehn' shaa yiné'íi Bik'ehgo'ihina' bil goch'oba'íi nt'éégo baa na'gon'íi aḡḡ baa nagoshni'go hasht'íi. ²⁵ Nohwíi nohwitahyú Bik'ehgo'ihina' bilatl'áhgee begoz'aani' baa nagoshni'go nashaa n'íi doo nádaashotséh dahíi bigonsj. ²⁶ Áik'ehgo díi jji gádaanohwildishni, Doo da'doḡs'ag daná', ch'a'onesokdeeyúgo doo hat'íi nashinokt'og da. ²⁷ Doo la' t'aqzh'i' ánsj dago Bik'ehgo'ihina' nohwá ngon'áani' dawa baa nohwil nadaagoshni' bigha. ²⁸ Ádaa daagonoldzaḡ, la'íi inashood dawa bá daagonosḡ, Bik'ehgo'ihina' daayokaḡgo ha'ánáshíi dabi' bidil yee yist'iidíi Bik'ehgo'ihina' bá da'doḡné'; ái binádaadel'íiḡo Holy Spirit ádaanohwizlaa. ²⁹ Díi bigonsj, nohwich'á' dahdiyaahíi bikédé'go nṇee ba'cho bégodzidi ga'ádaat'ehi nohwitahyú hikáhgo inashood ndi k'izédaidihiniil dolee. ³⁰ Nohwíi nohwitahyú ndi nṇee la' yati' doo da'aṇii dahíi yee yádaakti' nkegoniigháh, inashood daanlíni bich'á'zh'i' yaa da'niigo, bíigo bikisk'eh dahikáh dolee. ³¹ Ái bigha ádaa daagonoldzaḡ, t'é' biigha la'íi jji biigha dá godezt'i' nt'éégo taagi legodzaazhi' shináá túnáljína' da'á' naktjigo nohwil ch'igonsh'aah n'íi binádaaḡnih. ³² K'adíi, shik'íyú, Bik'ehgo'ihina' la'íi biyati' bilgoch'oba'íi baa nohwinshniil, ái yati'íi daanozdzilgo ádaanohwile', la'íi Bik'ehgo'ihina' báhadaadeszaahíi bitahyú nohwiyéé doleeíi nohwaa yiné'go yinel'aa. ³³ Beshhigaihi, óodo, dagohíi diyagé' la' daabiyéehíi doo ádá hást'íi da. ³⁴ Nohwíi bidaagonosj, dashíi ídee hinsh'naa ni', la'íi bil nashkaihi' dawahá bá ádaagonsj ni'. ³⁵ Díi k'ehgo nada'oksiidgo doo daanldzil dahíi

bich'odaahniiigo dá bik'eh nohwil ch'í'nah ashlaa, la'íí Jesus nohweBik'ehñ gáníí n'íí bínadaahniihgo nohwil ch'ígonsh'aah ni', Dahadñ hat'íí kaa yiné'yúgo áí doo dá baa gozhóq da, áiná' dahadñ hat'íí baa ch'iné'yúgo, áí zhá itisgo baa gozhóq. ³⁶ Díí aqł yee yakti'ná' hilzhiizhgo dawa yil da'oskaqad. ³⁷ Dawa daachagná' Paul yinádaazhchidgo daazts'os, ³⁸ Doo nádaashohtséh da, ñiihíí bighq itisgo doo bil daagozhóq da. Áí gé' tsina'eelíí si'qayú yil nakai lé'e.

21

¹ Áí gé' bich'á' nohwil da'iz'eelna' Cóos golzeezhí' ts'ígozdoh nohwil oda'iz'eel, iskaq hik'e Rhodes golzeezhí', áí gé' Pátara golzeezhí': ² Phenécia tsina'eelíí dez'íli ląq baa nkaigo beh hiikaigo nohwil dahna'iz'eel. ³ Áí gé' Cýprus golzeehií nohwe'eshganzhiñéego hit'íí silíiná' nohwil ch'ída'iz'eel Sýriazhí', Tyreege nohwil nda'iz'eel: áí géé tsina'eelíí yogheelíí nahi'ñiihíí bighq. ⁴ Ínashood baa nkaigo áí géé gosts'idi nohwee da'izkaq: áí Holy Spirit yádaabihiłt'igo Paul, Jerúsalemyú donáh hela', daabiñiiigo. ⁵ Gosts'idihíí aqł nohwee nyínkákáná' dahnádihiikai; ínashood dawa bi'aad la'íí bichagháshé bilgo křh gozníli bich'á'zhí' bil ch'ínkai: ákú tábaqayú daahihiiłzhiizhná' da'osiikaqad. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil daanłi doleel, daaikh'ñiiná' tsina'eelíí beh hiikainá' bíhíí gowayú onákai. ⁷ Tyregé' Ptolemáiszhi' nohwil da'iz'eel, áí géé odlq' bee nohwik'íiyú bil ilch'í' yádaaahiiłt'igo dała'á jłi bil naháataq. ⁸ Iskaq hik'e Paul bil nahiikaihíí Caesaréazhí' nohwil onáda'iz'eel; áí géé Philip, Jesus yá nagolñi'i, gosts'idi ha'nilíí itah nłini; bigowq yune' ohiikaigo bil naháataq. ⁹ Bitsi'ke doo ndaaneé dahíí díí'í, áí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti' lé'e. ¹⁰ Áí géé naháataqgo dá'anah godeyaago Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti'i, Ágabus holzéhi, Judéagé' nyáá. ¹¹ Nohwaa nyáágo Paul biziz náidnlaago dabíí bikee la'íí bigan hyst'łqóná' gánñiid, Holy Spirit gáníí, Jerúsalemgeé Jews daanłini ñnee díí sis bíyéehíí díí k'ehgo lidaabiłt'ohgo doo Jews daanłi dahíí yaa daabiltéeh doleel. ¹² Díí da'isiits'aqáná' nohwil la'íí ñnee áí géé daagolíníí bilgo Paul, Jerúsalem yúdag donáh hela', daabiñ'ñiiigo nádaahohiikaqah. ¹³ Paul gánñiid, Hat'íí bighq daalchago shijíí ññiihgo ádaanołs'i? Shíí Jesus nohweBik'ehñ bizhi'híí bighq Jerúsalemyú ha'ánshteeh, la'íí dastsaahgo ndi shil dá bik'eh. ¹⁴ Ch'éh ádaah'ñii hik'e gádaade'ñiid, NohweBik'ehñ hat'íínií bikísk'ehyú ágodonil. ¹⁵ Díí bikédé'go ilch'í' da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. ¹⁶ Ínashood la' Caesaréagé' daagolíni bil ohiikai, áí Mnáson, Cýprusgé' gólíni, doo ániná' ínashood silíni, bigowayú bil nkai, án bil naháataq. ¹⁷ Áí gé' Jerúsalemyú nkainá' odlq' bee nohwik'isyú baa nkaihíí bighq nohwa'ahédaanzj'i'. ¹⁸ Iskaq hik'e Paul bil ha'áhiikai James bich'í'; áí géé ínashood yánazini dała'adzaa. ¹⁹ Ilch'í' yádaakti'ná' Paul binkááyú doo Jews daanłi dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ hat'íí áyúlaahíí dała'ágo iké' gon'ąqgo yaa yil nadaagosni'. ²⁰ Díí daidezts'aqáná', NohweBik'ehñ ízisgo at'éhi nłi, daanii, áí gé' Paul gádaayilññiid, Isqá, nohwik'isn, Jews daanłini bitahgé' ląqgo doo náhółtagyú da'osdlqad; áí dawa Jews bich'í' begoz'aanú dázhó nł'éego yikísk'eh ádaat'ee: ²¹ Áiná' naat'ídaanzj, Jews daanłini doo Jews daanłi dahíí bitahyú daagolínihíí, Moses nohwil ch'ídaagos'aanú yó'odaadoł'aago nohwichagháshé doo círcumcise ádaal'łi da, la'íí nohwi'at'e' doo bikísk'eh ádaanoł'ee da, bilñiiigo bil ch'ídaagon'áah, nádaagolsjíd. ²² Hago'at'éégoshq' ádaahii'ne'? Ñnee ląqgo dała'ane' doleel:

kú nyaahíí yaat'idaanzijh go'íí. ²³ Áí bigha ádaanikh'niihíí k'ehgo áñne': nohwitahyú nnee díí'i godn'siníí yich'i' hadaagodile'go ndaagoz'aa lé'e; ²⁴ Ni aldó' godín'sigo bíl ilch'i'da'doldlé'go bíl nkáhgo ákú bá nadahín'nik, bitsits'in ligaigo daishéhií bigha: díí bee nnee dawa bich'i' bígózí doleel, naat'idaanzí n'íí doo da'aníi da, ndi begoz'aaníí bikisk'eh ánt'éé. ²⁵ Áiná' doo Jews daanlij dahíí da'osdlaadíí bich'i' naltsoos ádaasiidlaa gádaan'niigo, Ágádaat'eehíí doo be'adaanoft'ee da nzhoo, áiná' beda'okaahíí nastseedgo nadn'ái yaa hi'niilíí, la'íí díí, la'íí dawahá bize'da'ist'ooníí doo daasaa da, doo nant'i' nach'ikái da aldó'. ²⁶ Áík'ehgo Paul nnee díí'ihíí yil okaigo iskaa hik'e godn'sigo yil ilch'i'áda'desdlaaná' da'ch'okaqah goz'aa yune' yil okai, godn'sigo ilch'i'ádaach'idle' aal bengowáhíí bebígoz'ííhíí bigha, la'íí da'á ntúigo dahat'ihíta Bik'ehgo'ihí'naí bá baa hi'né'hií aldó' bebígoz'ííhíí bigha. ²⁷ Gosts'idiskaaníí k'azhá aal bengowáhná' Jews Asiagé' daagolíníí da'ch'okaqah goz'aa yune' Paul daayiltsaana' nnee dawa yil daagoshkishgo Paul yil ndaaздеelgo, ²⁸ Nádaadidilghaazhná' gádaan'niid, Israel hat'i'i daano'íni, nohwich'odaan'ni: Díí nneeh' nnee dahot'éhé yil ch'ígó'aah ánágoldoh, Israel hat'i'i la'íí begoz'aaníí la'íí díí goz'aaníí bich'á'yúgo ádaanoft'ee, daayilniigo: dayúwehyú Greeks daan'lini aldó' da'ch'okaqah goz'aa yune' yil okaigo díí godiy'jhggo goz'aaníí daayilch'ood. ²⁹ (Dab'i'ilt'sená' kíh goznilyú Tróphimus, Éphesusgé' gólíni, yil na'aashgo daabo'íí ni'go, áñ Paul da'ch'okaqah goz'aa yune' yil o'áázh daanzíí ni'.) ³⁰ Kíh goznilgee nnee daagolíníi dawa godikish nagodíidzaa ni', áigé' ilch'i' nádnk'íigo da'á adzaa ni': áigé' Paul yil ndaaздеelgo da'ch'okaqah goz'aa gé' ch'ídaabist'e'ná' ch'íná'it'íhíí dagoshch'i' daada'dezt'aa ni'. ³¹ Daabizííhee nkegonyaaná' silááda binant'a' Jerúsalem dahot'éhé godikish goz'ííigo yaat'ínzi: ³² Áík'ehgo dagoshch'i' silááda la'íí binadaant'a' bílgo nnee da'á adzaahíí yich'i' gódah ch'ínk'íí: áí nnee daayiltsaana' Paul nyída'iz-haal n'íí dákehégo ádais'íid. ³³ Áigé' silááda binant'a'íí Paul yaa nyáágo bíltsoodgo, Besh hishbizhíí naki bee líb'i'dolt'óh, níí; áigé', Hadn' át'íí, hat'íí hago áyíílaa? niigo yiká na'ódííkid. ³⁴ Nnee da'á at'éehíí la' kogo ádaan'iná' la'íí lahgo ádaan'ni: áík'ehgo godn'ch'aadhíí bigha ch'éh yígols'ííhggo at'íígo, Silááda sinilyú bíl do'káh, nniid. ³⁵ Gódah ch'í'it'íinzh'i' nyááná' nnee íáágo da'á at'éehíí hadaashkeehíí bigha silááda dahdaabin'tíí. ³⁶ Nnee da'á at'éehíí daadilwoshgo biké' ná'seel, Daazo'hee, daaniigo. ³⁷ Paul k'ad silááda sinil yune' yil ha'akáhná' silááda binant'a'íí gáyí'ni, Nich'i' hasdziih néé? Silááda binant'a'íí gáníí, Greek biyati' bee yáñti' néé? ³⁸ Ni Egyptgé' nnee nííni néé, da'ík'ehéná' nnee godikishgo díínd doo náhóltagyú nada'íltseedíí da'ígoz'ííyú oyinil n'íí ni néé? ³⁹ Paul gáníí, Shíú Jew nsh'íí, Cilícia biyi' ízigo kíh goznííí Társus golzeege' gonsh'ni: nánošk'aaqah, ch'ík'eh nnee bich'i' hasdziih. ⁴⁰ Silááda binant'a', Ch'ík'eh hadziih, yíh'niidná' Paul gódah ch'í'it'íingé' dahsiz'íigo nnee da'á at'éehíí yich'i' na'ígizh. Doo hat'íí náhists'aa daná' Hebrew biyati' bee yich'i' yakt' nkegonyaa.

22

¹ Nnee daano'íni, shik'ííyú, la'íí nibáyán daano'íni, nohwiñáál ádá hasdziihíí idaayesóts'aa. ² (Hebrew biyati'íí yee hadziigo da'dezts'aana' dayúwehégo doo hat'íí náhists'aa da: Paul gán'niid,) ³ Shíú Jew nsh'íí, Cilícia biyi' kíh goznííí Társus golzeegee gosil'íí, ndi dzaagee díí kíh goznilgee shi'dihiilna', begoz'aaníí daano'hwitaa yikisk'eh ádaat'ee n'íí Gamálieel holzéhi

shil ch'ígon'áá, nohwíí ádaanolt'eehíí k'ehgo nǎdzilgo Bik'ehgo'ihí'nań bǎ sızǐí ni'. ⁴ Nnee la'íí isdzáné Jesus yikísk'eh daayikahúí lídaasht'ó'go ha'ána'ılka'á yune' odaahiskaad ni', biniigonť'éégo ádaansǐ, dak'azhǎ hishhaqgo. ⁵ Díí ánát'ııdǐí okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitıni la'íí nnee yándaaltihíí shııdaagolsǐ: áı bik'ısyú daanlıni, Damáscusyú daagolınihií, bǎ naltsoos shaa daiznıl, áık'ehgo ákú nıyáá, Jesus yikísk'eh daayikahúí áıgee daagolınií lídaasht'ó'go Jerúsalemyú bıl nshkáh, biniidaagodılne' doleehıí bighǎ. ⁶ Damáscusyú dak'azhǎ nsháhgo ha'iz'aaqyú shǐ, dahǐko yaaká'gé' shich'ı' nke'idindláád. ⁷ Áıgee hayaa nago'ná' yati' gáshııniigo idisiits'áá, Saul, Saul, hat'ıí lǎá bighǎ shiniigonť'éégo áshıńsǐ? ⁸ Áık'ehgo gádéniid, Hadń ánt'ıı, shıNant'a? Gánáshıldo'niid, Shiniigonť'éégo áshıńsinihií shıı ást'ıı, Jesus, Názařehg'e' gonslıni. ⁹ Bıl hishkaahıí áldó' nke'idindláádıí daayıtsǎq ndi izhiı shich'ı' yaıt'ıı doo daidezts'ǎq da. ¹⁰ Áık'ehgo gádéniid, Hago lǎá áshne', she-Bik'ehń? Jesus gáshııniid, Nádnáhgo Damáscusyú ńńáh; ákú hat'ıí ánléhiı ǎqł baa nıl na'gonı' ndi at'éé. ¹¹ Dázhó lıgaigo nke'idindláádhiı bighǎ doo gosh'ıı da silǐigo bıl hishkaahıí Damáscusyú odaashızlqoz. ¹² La' nnee Ananıas holzéhı, begoz'aanıı yikísk'eh nǐigo Bik'ehgo'ihı'nań yidńsıni, Jews áıgee daagolıniı dawa nł't'éégo baa yádaakt'ı, ¹³ Áń shaa nyáágo shit'ahgee hizı'go gáshııniid, Shik'ısn Saul, go'ıı nándleeh. Áık'ehgo dagoshch'ı' gosh'ıı násisdlǐigo Ananıas yıtsǎq. ¹⁴ Gánáshıldo'niid, Bik'ehgo'ihı'nań, no-hwitaa n'ıı daayokaqahń, hat'ııniı bígonsǐ doleełgo hanıt'ıı, Nł't'éégo Anát'ııhı hǐłtséhgo, la'ıı bizhihiı dints'ıngo. ¹⁵ Hat'ıı h'ııniı la'ıı hat'ıı dints'agıı nnee dawa án bǎ baa bıl nagolńı' doleeł. ¹⁶ Áık'ehgo hat'ıı bıba' síndaa? Nádnáhgo nohweBik'ehń bizhi' bee bich'ı' ńniigo baptize áni'dolnéh, áık'ehgo ninch'ıı yó'o'eel. ¹⁷ Jerúsalemyú nánsdzaaná' da'ch'okaqah goz'ǎq yune' oshkaqah nt'éégo shıł ch'ı'nah ágolzaago, ¹⁸ Gáshııniigo hıłtsǎq, Da-hałe, Jerúsalemg'e' dagoshch'ı' ch'ı'ńńáh: shaa bıl nadaagolńı'ıı doo hádaat'ıı da doleełhiı bighǎ. ¹⁹ Áık'ehgo gádéniid, SheBik'ehń, Jews ha'ánałséh nagoz'ǎq dahot'éhé daanodlaanıı ha'ána'ılka'á baa hińıl, la'ıı nbıda'ńıhaal n'ıı dabıı yıdaagolsǐ: ²⁰ La'ıı Stephen, ná nagolńı'ıı nłni, bidıł idezjoolná' bit'ahg'e' sızııgo shıł dáıik'eh ni', hayıı daabızis-hiınihiı iká' daabi'ııhiı bǎ bıńádesh'ıı ni'. ²¹ Áıge' gánáshıldo'niid, Dahńńáh: ńzaadyú doo Jews daanǐı dahıı bich'ı' nıdeł'a'. ²² Nnee dała'adzahıı bıdaayésts'ǎq l'e'e, ndi díı yee áńniidná' nádaadılghaazhgo gádaannıid, Yúwehyú, daazolhee: nnee ga'at'éhihiı ni'goszán biká' doo hińaa bik'eh da. ²³ Nádaadılghaazhgo iká' daabi'ııhiı dahnadai'ah, la'ıı leezh hadag daiki', ²⁴ Áık'ehgo silááda bınant'a' da'tiséyú sitıni, Silááda sınılyú bıl nokkáh, bıłniid, la'ıı habıda'olhaalgo nahódaadolkid, hat'ıı bighǎ baa daadılwoshıı bígonoz'ııh. ²⁵ Áıná' lıdaabıst'ııqóná' Paul silááda dała'á gonenadıń bınant'a'ı bit'ahgee sızıniı gáyıłniid, Nnee Roman nłni doo baa yá'ıtı'ı habı'ıhaalgo ná goz'ǎq née? ²⁶ Silááda bınant'a'ı díı yidezts'ǎaná' silááda bınant'a' da'tiséyú sitıni yich'ı' oyáágo gáyıłni, Hago áńne'go lánı? díı nneeń Roman nłni lǎq. ²⁷ Áık'ehgo silááda bınant'a'ıı Paul yaa nyáágo gáyıłni, Shıł nagolńı', ya' Roman nłıı née? Paul gánıı, Ha'aa. ²⁸ Silááda bınant'a'ı gánádo'niid, Roman nshıniı lǎágo bighǎ nahanıłhi at'éé. Paul gánıı, Shıı dá Roman nshııgo gosılını ánsht'ee. ²⁹ Áık'ehgo k'ad nabıdaadılkid n'ıı bich'ǎ' nádnkǐ: la'ıı silááda bınant'a'ı áldó', Paul hıhist'oonıı, Roman nǐigo yıgolsııdhiı bighǎ tsıdolyiz. ³⁰ Iskaq hik'e silááda bınant'a'ı hat'ıı bighǎ Jews

daanlíni baa dahdaagoz'aaníí da'aníi yígolsíjǰ hat'íjǰgo, k'ena'bí'ahná' okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yándaaltihi, Dała' ałńéh, daayihńiíd, áik'ehgo Paul yil góhah ch'i'áázgho yándaaltihíí biyahzhǰ' yil nn'áázh.

23

¹ Paul yándaaltihíí da'as'ah yineł'jǰdná' gáníi, Nnee daanołńi, shik'isyú, díi jǰjǰzhǰ' ngont'igo Bik'ehgo'ihí'nań shineł'jǰgo nłt'éeego ánasht'jǰł bigonsigo hin-shnaa. ² Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, bit'ahgee naziinií, Bizadaalts'ǰ, daayihńii. ³ Áik'ehgo Paul gábiłńii, Dá'íká'gee zhá łigaigo ánálzaahi ńlíni, Bik'ehgo'ihí'nań nił hayaa nałts'ǰ go'jǰ: begoz'aaníí bee shaa yánłti'go dahsíndaa née, áiná' begoz'aaníí doo bikisk'eh ánt'ée dago nik'ehgo shi'dolts'ǰ? ⁴ Bit'ahgee naziinií gádaabiłńii, Bik'ehgo'ihí'nań bi'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nchǰ'go baa yánłti' née? ⁵ Paul gánádo'ńiíd, Shik'isyú, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nłjǰ łááhíí doo bigonsǰ da ni': nohwí nohwihat'i'i binant'a' doo nchǰ'go baa yádaalti' da le', ńiigo bek'e'eshchǰ. ⁶ Nnee la' Sádducees daan-łjǰgo la'íi Phárisees daanłjǰgo Paul yígolsíjǰdná', yándaaltihíí yich'ǰ' gáníi, Nnee daanołńi, shik'isyú, shíi Phárisee nshǰjǰ, Phárisee nłíni biye' nshǰjǰ: nanezna'íi naadiikáh hoshdłaqahíi bighǰ shaa yá'iti'. ⁷ Díi áńńiídna' Phárisees daanłinií la'íi Sádducees daanłinií łahada'dit'áh nkegonyaa: áik'ehgo nnee dała'at'éełhíi nakiyú ilk'ėkai. ⁸ Sádducees, Nanezna'íi doo naadiikáh da, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi dagohíi spirit ta doo la' golǰjǰ da, daanǰi: áiná' Phárisees daanłinihíi, Ái gólǰjǰ, daanǰi. ⁹ Áik'ehgo nawode hagoldog: begoz'aaníi ye'ik'eda'alchíhi Phárisees yil daagot'iinií daahizǰ'go gádaanǰi, Díni nneehń doo hat'íi nchǰ'ǰ ye'adzaa dago bidaagosilzǰjǰ: spirit dagohíi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'ǰ' yałti' le'eyúgo, doo Bik'ehgo'ihí'nań bich'ǰ' nadaagonłkaad da ndizhǰ. ¹⁰ Łahada'dit'áh n'íi hagowáh nkegonyaaná' siláada binant'a' Paul dánko ilk'ídaach'idzǰjǰs he'at'ée nziǰo, siláada, Áku dolkáhgo baa hadaanołteehgo nołjahyú bił nádołkáh, daayihńii. ¹¹ Iskaq ł'é'e hik'e Jesus Paul bit'ahgee sizǰjǰdná' gáníi, Paul, bidag ánt'ée: Jerúsalemýú shaa nagosíńni'huí k'ehgo Romeyú áldó' shá nagolńi' doleek. ¹² Jǰjǰ go-złjǰjǰdná' Jews daanłinií la' ndaagoshchǰjǰgo, Paul daayizes-hǰjǰzhǰ' doo da'iyáago, doo da'idłaqago ádándaagost'ąą. ¹³ Ndaagoshchǰjǰnií dizdin bitisyú hilt'ee le'e. ¹⁴ Okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Jews yánazíni yich'ǰ' okaigo gádaayihńii, Nłdzilgo ádándaagosiił'ąą, Paul daazelđǰjǰzhǰ' doo da'iidąą dago. ¹⁵ Áik'ehgo nohwí la'íi yándaaltihíi biłgo siláada binant'a'i bich'ǰ' ch'ńnií daadoł'aah nohwaa yil nołkáhgo, dayúweh na'idaadokkid k'a'at'éeego: nohwíi alł'iná' biba' nahátaąą, daazıldeego dénohwit'ah dahiyaago. ¹⁶ Paul daazılheego yiba' naháztaanıi Paul bilah bizhaazhe yaat'ínzǰjǰdná' Paul siláada sińilyú yich'ǰ' oyáago yil nagosńi'. ¹⁷ Áik'ehgo Paul siláada dała'á gonenadín binant'a' la' yushdé' yihńiigo gáyihńii, Díni nnee ánií naghahn siláada binant'a' da'tiséyú sitíni bich'ǰ' bił n'áash: yil nagolńi' hat'íiłhíi bighǰ. ¹⁸ Siláada binant'a' yaa yil n'aazhná' gáníi, Paul, ha'ásitíni yushdé' shılńńiídgo, Díni nnee ánií naghahn hat'íi shǰ nıldishńii niłńiigo bich'ǰ' bił n'áash, shılńii. ¹⁹ Áik'ehgo siláada binant'a' dasahn nabíđikid yuńe' obiilóǰz, Hat'íi baa shıl nagolńi'go láń? biłńii. ²⁰ Paul bidá'áhn gáníi, Jews daanłini iskaq nnee yándaaltihíi bich'ǰ' Paul bił n'aash daanilń'ńii, daanǰiigo ndaagoshchǰjǰ, nłt'éeego baa na'ódikidíi k'a'at'éeego. ²¹ Áiná' baa godeno'áh hela': nnee dizdin bitisyú hilt'éeego daazılheego yiba' naháztaąą, Paul daizes-hǰjǰzhǰ' doo da'iyáago, doo da'idłaqago

nldzilgo ádándaagost'áq: áik'ehgo, Ha'aa, řniihíi yiba' naháztaq. ²² Áik'ehgo silááda binant'a' nnee áni naghahn, Shil nagosińni'íi hadń bil nagolńi' hela', yihńniidná, Nádnđáh, yihńniid. ²³ Áigé' silááda dała'á gonenadń binant'a' naki yushde' yihńniidgo gáyihńi, Silááda naki gonenadń, la'íi hńi bee silááda daanlińi gosts'idin, la'íi silááda besh yee nadaagonkaadíi naki gonenadń dagoshch'i' Caesaréayú dahnádiiséhgo áhleh, t'é'go ngost'ái bik'ehenkéézgo; ²⁴ Paul aldó' hńi bil hiltéhi bá ilch'i'holéh, áik'ehgo Félix, nant'ančan, baa bil nokáh. ²⁵ Díi k'ehgo áńiigo Félix yich'i' k'e'eshchii: ²⁶ Shii Cláudius Lýsias nshńi Félix nant'ančan, ízisgo áńt'éhi, Gozhóó, nildishńiigo nich'i' k'e'eshchiih. ²⁷ Díi nneehń Jews daanlińi la' daabiltsoodgo nabizilhee nt'éego Roman nnee nlii láqhi bígositsiđđgo silááda kú bil nshkaigo bich'á' ndaadihilti. ²⁸ Hat'íi bee baa dahgost'aanú bígonsi hasht'iigo bá yándaaltihii baa bil ni'áázh. ²⁹ Dabii yenahas'aanú bik'izhi' baa dahgost'áq láágo bígositsiđđ, ndi ha'ásitińi dagohii da'itsaahii doo la' bee bángot'áq da. ³⁰ Díi nneehń zideego yaa ndaagoshchiińi baa shil nagosi'ná' dagoshch'i' nich'i' ol'a', hayii baa dahdaagoz'aanú nińáál baa nadaagodolńih bildishńiigo bándaaagosii'áq. Da'ái zhá nich'i' k'e'shilchii. ³¹ Áik'ehgo silááda ádaabildo'ńiidhii k'ehgo t'é'yú Antipatrisý Paul yił okai. ³² Iskaq hik'e siláádahii sińilyú nákaína' hńi bee silááda daanlińi Paul yúweh yił okai: ³³ Ái Caesaréayú hikaina' nant'ančan naltsoos yaa daistsooz, Paul aldó' yaa yił hikai. ³⁴ Naltsoosii yozhi'ná, Ni' hat'íi golzéhi biyi' gonlińi, ńiigo Paul nayidikiđ. Ciliciagé' góliigo yigolsiđđná', ³⁵ Gáyihńi, Naa dahdaagoz'aanú hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'áqgee Paul silááda bińáadaadéz'iigo ngon'áá.

24

¹ Áigé' ashđla'iskaanú bikédé'go okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Ananias holzéhi, la'íi Jews yánazini bilgo hayaayú hikai, nnee, Tertúllus holzéhi, bá yádaakt'go yił hikai, án Paul bee baa dahgost'aanú nant'ančan yaa yił nagolńi' doleełgo. ² Paul yiká áńniidná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gánigo, Nighá nohwini' ilch'i'gont'éé, la'íi nohwitahyú ncho' n'íi nt'éego ánándlaa, ³ Ái dawahn la'íi dahayú ba'ahédaandzi, Félix, ízisgo áńt'éhi. ⁴ Nilgoch'oba'go ayáhago nich'i' hasdziihii idinłs'áqgo nánoshkaqah. ⁵ Díi nneehń baa nagont'ogii nliigo bídaagosiiłziđđ, Jews daanlińi ni' dahot'éhé biká' daagoliińi yił daagolkizh, la'íi Nazarénes daanlii zhińéego yásizini bídaagosiiłziđđ: ⁶ Da'ch'okaqah goz'áq yune' golchóq nt'éego bil ndaasiiláa: nohwii benagosiił'aanú bee baa yádaasiilti' doleeł ni'. ⁷ Ndi Lýsias, silááda binant'a'ń, nohwaá nyáágo hagoshkéhego nohwilák'e hayidziiz ni'. ⁸ Baa dahdaagoz'aanú naa hikángo, ńiigo ngon'áq: dá ni nahidńikiđgo hat'íi bighá baa dahdaagosiił'aanú dawa bígonłsih doleeł. ⁹ Jews daanlińi aldó' díi áńiihii da'anii áńi daanńiid. ¹⁰ Nant'ančan nab'i'gizhná' Paul yałi' nkegonyaa gánigo, Doo ach'idń legodzaa dago díi hat'íi bá yánáltihii nliigo bígonłsihii bighá shil gozhóógo ninadzahgee ádá hasdziih: ¹¹ Díi bígonłsihii, nakits'adah iskaqaná' Jerúsalem yúdag oshkaqahyú níyáá ni'. ¹² Áigee da'ch'okaqah goz'áq yune', la'íi Jews ha'ánálséh goz'áq yune', la'íi kńh goznilyú da' bil laha'disht'ángo doo hadń sho'đi da ni', la'íi nnee bil daagodikishgo doo hadń sho'đi da ni': ¹³ Shaa dahgoz'aanú daazhógo ágolzéhi. ¹⁴ Áiná' díi nich'i' ádá nagoshni', Jesus bikisk'eh da'ch'okahii, okaqah bee sahngo na'ádi'ńiil daabildi'ńiihii, ái itah nshlii, bich'á'gé' nnee siliińi Bik'ehgo'ih'i'ńań daayokaqah lé'e n'íi

hoshkq̄ah, begoz'aaníí bee nohwá ngot'aa n'íí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí bek'e'eshchiiníí dawa hoshdlāq̄: ¹⁵ Nht'éégo ádaat'eehíí la'íí doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíí nanezna'gé' naadiikáh doleekíí áí nnee yiká daadéz'ííhíí shíí aldó' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú biká desh'íí. ¹⁶ Áigé' dawahn Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí nnee aldó' daashine'íígo nht'éégo ánasht'íígo bígonsí doleekíí bighā nldzilgo nabik'í'isiid. ¹⁷ Da'kwíí legodzaahíí bikédé'go tédaat'iyéhií hat'íhíta baa daanshné'go, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ hoshkq̄ahgo hat'íhíta baa nshné'go bíl nít'í'í bich'í' násdzaa. ¹⁸ Díí bee ánasht'íílná' da'ch'okq̄ah goz'aa yuñe' godnlsigo ilch'í' áde'dinshdlaago, doo shinaayú nnee lāq̄ago dała'adzaa da, doo godnch'aad dago Jews daanlíni la' Asiagé' daagolíníí shaa hikai ni'. ¹⁹ Áí hat'íhíta bee shaa dahdaago'aayúgo niñáál shaa dahdaago'aago kú híkáhgo dávik'eh. ²⁰ Dagohíí yándaaltihíí shaa yádaakti' n'ná' hago'at'éégo ncho'go ánat'íidíí shídaagolsíidíí, nnee kú nich'í' hikaihií yaa nadaagolní'go dávik'eh, ²¹ Díí dała'á zhā doo bíl dávik'eh da ni', bitahyú sizíígo nádidishghaazhgo gádéniid n'ná', Nanezna'íí naadiikáhíí hoshdlāq̄híí bighā díí jji nohwiñáál shaa yá'iti'. ²² Áí Félix yidezts'aq̄ná', Jesus bikisk'eh da'ch'okahíí nht'éégo yígołshíí bighā gáníí, Dét'íhého Lýsias, siláada binant'a'íí, kú nyáago bá ngonsh'aa ndi at'éé. ²³ Áigé' siláada gonenadín binant'a'íí gáyilñii, Paul biñadíí'í, ndi lahgee dabíí hāt'íyú naghā le', la'íí bit'eké baa nákáh nnizhōq̄, hat'íhíta yídn nliiníí baa nádainé'go nnizhōq̄. ²⁴ Da'kwíí iskaaníí bikédé'go Félix bi'aad Drusilla, Jew nlíni, yíl n'áázho Paul yiká o'ii'pa', áik'ehgo Christ ch'odlaq̄híí yaa yalt'igo daidezts'aa. ²⁵ Dávik'ehyú ánách'ot'ííhíí, la'íí ádaagoch'idzaaníí, la'íí yunáasyú kaa yá'iti'í yaa yalt'igo Félix ditlidgo tsídolyizgo gáníí, Dák'ad yúwehyú dahnnáh, dahagee dávik'ehgee níká ánádeshe' ndi at'éé. ²⁶ Ndi yiká oná'il'aa nt'éégo ilch'í' yalt'í', Paul ch'ínanshteehíí bighā zhaali shaa yiné' shí nzi lē'e. ²⁷ Naki legodzaahíí ch'ígóyááná' Félix nant'ánchañ n'íígee Pórcius Féstus nant'ánchañ silíí; áik'ehgo Félix Jews daanlíni bíl dádaabik'ehyú ashne' nzigo Paul dáha'ásitíí nt'ééná' óyáá.

25

¹ Féstus ni' yánant'aa doleekíí biyi' nyááná' taagiskaaníí bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáá. ² Okq̄ah yedaabik'ehi da'tiséyú sitúni la'íí Jews daanlíni ádn nazinihíí Paul bee dahdaagost'aaníí Féstus yaa yíl nadaagolní'ná nádaayokq̄ah, ³ Paul Jerúsalemýú dol'áá, daabilñniid, higaalgo daayizilííheego ndaagoshchíílná'. ⁴ Áiná' Féstus gánniid, Paul, Caesaréayú t'ah bi'dotq̄' ni', shíí dák'adégo ákú nádésdzá. ⁵ Áik'ehgo nohwitahyú nohwá nadaant'aaahíí bíl nádóshkáh, áigee nneehñ ncho'go adzaayúgo ch'ík'eh baa nadaagolní'. ⁶ Féstus itah sidaago gonenan bitisyú iskaq̄, áigé' Caesaréayú onádzaa; ákú iskaq̄ hik'e yánáltihíí dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bíl nokkáh, nniid. ⁷ Ákú nyááná' Jews Jerúsalemgé' hikaihií biñayú nadaazji, daazhógo ágolzeego, Doo alch'idn déncho'go adzaa da, daabilñniigo baa dahdaagoz'aa. ⁸ Paul ádá hadzii gáníígo, Jews yenagos'aaníí, dagohíí da'ch'okq̄ah goz'aaníí, dagohíí Caesar ndi doo hago ashlaa da. ⁹ Áiná' Féstus, Jews daanlíni bíl dádaabik'ehyú ashñé'go nzigo Paul gáyilñii, Ya' Jerúsalem yúdag nñángo ákú shinaál naa dahgoz'aaníí bighā naa yá'iti' hánt'íí née? ¹⁰ Paul gáníí, Caesar bá yánáltihíí bidáhgee sizíí, da'áigee shaa yá'iti'go dávik'eh: Jews daanlíni doo déncho'go ánasht'íí dahíí nht'éégo bígonsí. ¹¹ Ncho'go ánasht'íí lē'eyúgo

hat'í bigha dastsaaḡo ásdzaayúgo dastsaaḡí doo bich'á' ch'a'oshgheed at'éé da; bigha shaa yá'iti'í doo hat'í dayúgo, doo hadn Jews daanlíni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa yaḡti'go hasht'íí. ¹² Áík'ehgo Féstus, yil nant'an daanliini ilch'i' yadaakti'ná' Paul gáyihni, Caesar naa yaḡti' hant'íí, áík'ehgo án bich'i' nnáh doleeł. ¹³ Da'kwíi iskaaní ch'ígóyáána' Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, la'íí Berníce bilgo Féstus, kozh'i' nant'an silíhíi bigha, Caesaréayú yaa n'ááz. ¹⁴ Ákú sikeego láágo bedaizkaḡaná' Féstus Agríppa Paul yaa yil nagosni' gánúgo. Nnee la' dá ha'ásitií nt'ééna' Félix onádzaa ni'. ¹⁵ Jerúsalemyú sídáána' Jews bi'okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Jews yánazíni, áí nneehñ yaa shil nadaagosni', Bá ngono'aah, daaniigo. ¹⁶ Gádaabildéniid, Nnee baa dahgost'aanii hayíi baa dahdaagoz'aanii doo baa yadaakti'égo, la'íí baa dahgost'aḡhíi bigha dá doo ádá hadziihé yó'olt'e'go Romans daanliini doo áík'ehgo daagoz'aḡ da. ¹⁷ Áík'ehgo baa dahdaagoz'aanii kú hikainá' doo nt'ah nsigo da, iskaḡ hik'e yánaltihíi dahnándaahgee dahnídaágo, Yushdé' nneehñ bil nokáh, déniid. ¹⁸ Baa dahdaagoz'aanii daahzi' ná' ncho'go ánágot'íihíi bee baa dahdaago'aa shi niizíí', ndi doo hwaa da: ¹⁹ Dabíi daabi'okaḡhíi yaa lahada'dit'áh la'íí nnee la' Jesus holzéhi daztsaḡ n'íi Paul yaa nagolni'yúgo, T'ah hiḡaa, nihií aldó' yaa lahada'dit'áh. ²⁰ Díi k'a'at'ééhíi hago'at'éégo baa yashti' shíhíi doo bigonsi dago, Jerúsalemyú nnáh hant'íí née, ákú naa yá'iti'yú? biledéniid. ²¹ Áiná' Paul gáshihniid, Augústus, nant'an da'tiséyú sitini zhá shaa yaḡti'go hasht'íí, áík'ehgo Caesar bich'i' o'a'zhi' bináadaadeł'íí, daabiledéniidgo bá ndaagosii'áá. ²² Agríppa Féstus gáyihni, Nneehñ dabíi yaḡti'go dists'ih hasht'íí. Féstus gáníi, Iskaḡago nts'ih ndi at'éé. ²³ Iskaḡ hik'e Agríppa la'íí Berníce bilgo baa da'olnúigo n'ááz, siláada yánadaant'aahíi la'íí kih goznilgee nnee itisyú nadaandeehíi bilgo dała'ánách'it'íih goz'aḡ yune' yil onaksáá, áigé' Féstus bik'ehgo Paul yil ha'ákai. ²⁴ Féstus gáníi, Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, la'íí kú neheskaihií daanohwiḡa, díi nneehñ daal'íi ako, dzaḡagee Jews daagolínií dawa la'íí Jerúsalemyú daagolínií aldó' daadilwoshgo gádaashiñni, Díi nneehñ doo hiḡaa bik'eh da. ²⁵ Áiná' bigha da'itsaahí doo la' yee adzaa da láágo bigosíhíid, la'íí dabíi gáshihniid, Augústus, nant'an da'tiséyú sitini shaa yaḡti'go hasht'íí, áík'ehgo ákú bich'i' dish'aago ngoni'áá. ²⁶ Áiná' shinant'a' bich'i' doo hat'íi baa bek'e'eshchii da. Ái bigha nohwaa bil ni'ááz, ni zhá Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, naa bil ni'ááz, áík'ehgo nahídaadelkidíi bikédé'go shinant'a' hat'íhíta baa bich'i' k'e'eshchii doleeł. ²⁷ Ha'ásitiinií hat'íi bee baa dahgost'aanii doo bigoziné dago del'a'go doo shil bik'eh da, shíi.

26

¹ Agríppa Paul gáyihni, Ádá hadziihgo naa godet'aḡ. Áík'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gánúgo: ² Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, Jews daanliini yee shaa dahdaagoz'aanii dawa díi jii niḡáál bee ádá hasdzihií baa shil gozhóo: ³ Jews daanlíni bi'at'e' la'íí lahada'dit'áhíi nk'éégo bigonsíhíi bigha: nk'éégo shiyínts'aḡ, nánošk'aḡah. ⁴ Jerúsalemgee bil ní't'íi daagolínií bitahyú ishkiin nshíi ni', áigé' yushdé' godezt'i'go hago'at'éégo hinshaaḡíi Jews daanlíni dawa yidaagoksi. ⁵ Doo áni shídaagoksi da ni', shá hadaadziih hádaat'íiyúgo, Phárisees nliigo, Phárisees daandliinií nohwi'okaḡah itisgo daidnisií yikísk'eh hiḡaa ni', daashiñni doleeł ni'. ⁶ Daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihinañ bándagoz'aḡ n'íi hoshdlaḡhíi bigha shaa yá'iti'go kú sizíi: ⁷ Díi Bik'ehgo'ihinañ ngon'áanii begolne'go nohwíi

nakits'ádahyú hahiit'í'í dájji biigha dát'É' biigha ndzilgo Bik'ehgo'ihinaañ daahohiikaah. Díi oshdlaaní Jews daanlíni shaa dahdaagoz'aa, Agríppa, ízigo nant'án nlíni. ⁸ Bik'ehgo'ihinaañ nanezna'íi naadaayihil'nahíí hat'íi bigha doo daaholdlaa hádaakt'íi da? ⁹ Jesus, Názareshgé' gólíni, bizhi' bich'á'zhí'go dashíí ánasht'íilgo dávik'eh nsí ni'. ¹⁰ Áik'ehgo Jerúsalemýú ágásdzaa: okaaḥ yedaabik'ehi yánadaant'aahíi bik'ehgo Jesus daayokaahíi lágago ha'áhálkaad ni'; la'íi natseeḡo bándaagot'a'íi, Ha'aa, dishniigo bá da'isoh ni'. ¹¹ Jews ha'ánáséh nagoz'aa yune' lahgee biniidaagodinsí ni', Jesus ncho'go yaa yádaakt'igo ádaashle' ni'; la'íi dázhó bik'edaadinshniigo doo Jews daanlíi dahíi bik'ih nagoznilyú ndi biniidaagodinsí ni'. ¹² Ágánásht'íilgo okaaḥ yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'aa, Ti'í ákú nḥáh, daashilnniidgo Damáscusyú óyáá. ¹³ Ízigo nant'án nlíni, hishaayú ha'iz'aaḡo shíi la'íi bil' hishkaahíi bílgo nohwinaayú ch'ígona'ái be'idindláadíi bitisgo yaak'agé' nohwich'í' nke'dindláád ni'. ¹⁴ Daanohwigha haya nandeená' Hebrew biyati' k'ehgo yati' gáshilniigo idisiñs'áá, Saul, Saul, hat'íi lágá bigha shiniigont'éego áshiñs'í? Tsídik'íihíi bee nits'íishgo'yúgo dayúweh t'aaḡhí' hótalyúgo dayúweh dáni ídida'nḥi'. ¹⁵ Gádéniiid, Hadn'ánt'íi, shi-Nant'a'? Gáshilniiid, Shiniigont'éego áshiñs'inihíi shíi ásh't'íi, Jesus hon-széhi. ¹⁶ Nádnáhgo hizíi: díi bigha nil' ch'í'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo haníit'íi, hago'at'éego shinksaaníi la'íi hat'íi nil' ch'í'nah ádidishliíi shá baa nagoln'í doleelgo; ¹⁷ Jews daanlíni la'íi doo Jews daanlíi dahíi áldó' bich'á' niishteeh, doo Jews daanlíi dahíi bich'í' nidish'aa, ¹⁸ Bináá got'íigo ánadaadle'go chagoḥeelgé' idindiinzhí' ánada'ne'go, la'íi Satan nadaabílaahíi bich'á'yúgo Bik'ehgo'ihinaañ bich'í' ánada'ne'go bincho'íi bich'á'zhí' ádaile', la'íi daashodlaahíi bee hadaadeszaahíi bitah daanlíi doleel'íi bigha bich'í' nidish'aa. ¹⁹ Áik'ehgo Agríppa, ízigo nant'án nlíni, díi yaak'agé' shil' ch'í'nah ágolzaahíi da'áshilniiyú ásdzaa: ²⁰ Damáscusyú daagolínií itsé, áigé' Jerúsalemýú daagolínií, la'íi ni' Judéa dahot'éhé biyí'yú daagolínií, la'íi doo Jews daanlíi dahíi áldó' gádaaldishnii, Nohwincho'íi bich'á'yúgo ádaal'ne'go Bik'ehgo'ihinaañ bich'í' ánadaal'ne', la'íi nohwincho'íi bich'á'yúgo ádaaldzaahíi dábeht'eego ánadaakt'íi. ²¹ Díi bigha Jews daanlíni da'ch'okaaḥ goz'aa yune' shil' ndaazdeelgo daashizilheego ch'éh ádaat'íid ni'. ²² Díi jji'zhí' ngont'í'go Bik'ehgo'ihinaañ shich'oniiigo kú síz'íi, nnee doo ízigo ádaat'ee dahíi, ízigo ádaat'eehíi bílgo Bik'ehgo'ihinaañ binkáayú nada'iziidi n'íi la'íi Moses be'ágone' daanii n'íi zhá baa nagoshni'go gádaabildishnii: ²³ Christ biniigodilne' doleel, la'íi da'íksé daztsaaḡé' naadiidáhíi nlii doleel, be'idindínií Jews daanlínií la'íi doo Jews daanlíi dahíi yil' ch'í'nah áyil'sí doleel. ²⁴ Ágáníigo ádá yakti'ná' Féstus nawode gániiid, Paul, niini' édih' lāq; lágago ígon'aanú niini' édihgo ániílaa lāq. ²⁵ Paul gánádo'niid, Féstus, ízigo ánt'éhi, doo shiini' édih da: da'anii ágot'eehíi shiini' gollígo baa yashti'. ²⁶ Ízigo nant'án nlíni, díi baa yashti'íi bígon'sí, doo hat'íi t'aaḡhí' be'ánsht'ee dago nich'í' yashti'; díi dahot'éhé bígon'sí; doo la' nagont'í' dayú ba'ánágot'íidhíi bigha. ²⁷ Agríppa, ízigo nant'án nlíni, Bik'ehgo'ihinaañ binkáayú nada'iziidi n'íi hondlaa née? Hondlaaḡo nígon'sí. ²⁸ Agríppa Paul gáyiḥni, Ínashod hishleeḡo dásdoshá shiini' shá ágonlaa. ²⁹ Paul gánádo'niid, Doo dásdoshá da, da'anii odláni nlii doleel, doo dáni zhá da, áiná' díi jji' daasidezts'aaníi dawa da'ánsht'eehíi k'ehgo ágát'éé doleel, dishniigo Bik'ehgo'ihinaañ hoshkaah, díi hshi'dest'oonú

zhá dahgo. ³⁰ Paul ánniidná' ízigo nant'án, la'í nant'ánchañ, la'í Berníce la'í yíl naháztaaní bilgo nádiikai. ³¹ K'ihzhì'yú niikaigo gádaahíldi'nii, Díñ nñeehñ bighá datsaahí dagohí bighá ha'á'istiiní doo ye'ánát'íid da laa. ³² Agríppa Féstus gáyihñii, Díñ nñeehñ ch'ínádzá doleeñ ni', Caesar doo yaa ádet'aa dayúgo.

27

¹ Italyú nohwíl dahdez'eelgo nagot'aaná' Paul, la' ha'áshijeedí bilgo siláada dalán gonenadín binant'a', Július holzéhi, binádaadéz'íi doleełgo baa ni'níl, án siláada Augústus yánant'aahí itah nlii. ² Tsina'eelí Adramýttimgé' Asia bitábaa zhineéyú k'ad des'éli bih hiikaigo nohwíl dahda'n'eel; Aristárkus, Macedónia biyi' Thessalonícagé' gólíni, bil dekai. ³ Iskaa hik'e Sídon golzeege nohwíl nda'iz'eel; áígee Július Paul yaa ch'oba'go, Nit'eké bich'í' nñángo nt'éégo ádaaniksí le', bilniiid. ⁴ Áíge' nohwíl dahnáda'n'eelna' Cýprus bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwíl ch'ída'iz'eel, nohwich'í'go nch'iidhí bighá. ⁵ Cilícia la'í Pamphýlia bit'ahyú túnteel biyi' nohwíl ch'ída'iz'eel, áíge' Lýcia biyi' kíh gozníli Mýra golzeezhí' nohwíl nda'iz'eel. ⁶ Áígee siláada gonenadín binant'a' tsina'eelí Alexandriagé'íhi Italyú dez'éli yaa nyáágo, Beh hołkáh, nohwílniiid. ⁷ Dátáadégo nohwíl da'o'olgo doo alch'ídn nohweda'iskaa da, nohwich'í' nagont'ogo, ni' tayi' dahgoz'áni Cnidus golzéhi bit'ahzhí' nohwíl ch'ída'iz'eel, nch'iidhí bighá doo dayúweh nohwíl da'o'ol bik'eh dago Salmóne bitis Crete bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwíl ch'ída'iz'eel; ⁸ Nohwich'í' nagont'ogo tábaa zhineé nohwíl da'o'olgo Fair Havens golzeezhí' nohwíl nda'iz'eel, kíh gozníl Laséa golzeehí bit'ahyú. ⁹ Nohwich'í' nagont'ogí bighá, la'í daagodnksigo dáshiná' da'ch'okqahí al'ina' bitis ch'igóyáahí bighá il'o'ohí bégódzid ni', áík'ehgo Paul gádaabiñii, ¹⁰ Shik'isyú, díi bigonsj, nohwíl da'o'olyú tsina'eelí la'í daayogheehí bich'í', nohwíi dó' nohwich'í' nadaagont'og doleeł. ¹¹ Áiná' siláada gonenadín binant'a'n, o'ohí yebik'ehñ la'í tsina'eelí biyéé gólíni zhá óyésts'aa, áiná' Pauln doo óyésts'aa da. ¹² Tsina'eelí nná'i'olgee doo nohwehai bik'eh dahí bighá ch'ílaaago gádaañii, Nohwíl da'o'ol le', dahago'at'éégo Pheníceyú niikáh, áígee nohwehai doleeł, daanzigo; Pheníce áí Crete biyi' goz'aa, áígee tsina'eelí nna'ol northwestzhí'go la'í southwestzhí'go ch'ígót'i'. ¹³ Hayaagé' taadégo nch'iidná', nohwá úts'íid daanzigo, bésh ndaazíi tsina'eelí bee dahast'ó n'íi ihnádaiz'aaná' Crete bibahyú bil ch'ída'iz'eel. ¹⁴ Dét'ihék'e tsina'eelí híłch'í'cho bil hayaa, Euroclýdon holzéhi. ¹⁵ Nawode desch'iidhí bighá tsina'eelí doo híłch'í'dázhí' dahdi'eel da, dabiini'yú dez'eel lé'e. ¹⁶ Ni' táyi' dahgoz'áni alch'íséhi, Cláudia golzéhi, bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwíl ch'ída'iz'eelgo tsina'eelí alch'íséhi da'onanta tsina'eelí nchaahí bit'ahyú ndaiz'aa. ¹⁷ Áíge' tsina'eelí nchaahí biká'yú dahdaiz'aaná' bésh hishbizhíi nchaahí tsina'eelí bik'idesdiz; gosht'ishcho yédaaldzidgo gowałolgai biká' dastsoozíi nadaayíntsoozná' nch'iidíi zhá bee dez'eel. ¹⁸ Nawode nohwíl íłch'á' nách'ihí bighá iskaa hik'e tsina'eelí yoghéhihí la' yó'odaiskaad; ¹⁹ Nakiskaa hik'e tsina'eelí benadzíidi dabíi yó'odaiskaad. ²⁰ Ch'ígona'ái la'í ts'íłsoósé doo hwaá bee got'íi dago doo alch'ideskaa da, la'í díyat'éégo nohwíl íłch'á' nách'ih, áík'ehgo doo hago'at'éégo hasdáhiikáh da laa daandzi ni'. ²¹ Dá doo da'iyáné nzaad begodeyaaná' Paul íłní'gé' hizíigo gáníi, Shik'isyú, shich'í' ídaayesólts'aayúgo, Cretegé' doo nohwíl dahda'n'eel dayúgo, doo díi k'ehgo nohwich'í' nadaagont'og da doleeł ni', la'í doo hat'íi ch'a'oné' da doleeł

ni'. ²² Áiná' gádaanohwíldishñii, Bidag ádaanoht'ee le': doo la' daaholtsaah at'éé da, tsina'eelíí zhá da'ízlíí hileeh. ²³ T'é'ná' Bik'ehgo'ihí'nañ, biyéé nshíjñi la'íí hoshkàqahñ, binal'a'a yaaká'gé'hi shit'ahgé sizzigo, ²⁴ Gáshihñiid, Paul, doo niini' hah da le'; Caesar bidáhgee sínzjì doleel: la'íí bił nił da'o'ohí dawa daahinaahgo Bik'ehgo'ihí'nañ naa godin'áá. ²⁵ Áík'ehgo shik'isyú, bidag ádaanoht'ee le': Bik'ehgo'ihí'nañ hoshdlàqahí bighà da'áshihñihí k'ehgo ágoñe'go bigonsj. ²⁶ Áiná' ni' táyi' dahgoz'aaní biká'gee yónohwi'dilkaad doleel. ²⁷ Díí'ts'adah ilkaahí bit'l'é' túnteel Ádria holzéhi biyi'gé' tsina'eelíí bił ilch'á' nnáihñiná' t'é'ís'ahyú shj nada'í'eehí ni' bich'í'yú nohwil da'n'eel daanzj l'é'e; ²⁸ Áík'ehgo hayaa tú yída'nes'áqadgo nadin ilk'ich'idesñiih, k'a'áhosah lágo yídaagolsjíd: yunáásyú tú yínada'nes'áqadgo k'adií ashdla'adah ilk'ich'idesñiih k'a'áhosah. ²⁹ Dánko tséé biká' hi'eehíí bighà bił daagoyé'égo bésh ndaazíí tsina'eelíí bedahast'óníí djí'i nkedezñil, tsina'eelíí biké'ñnáá yúyaa, áiná' jji gólee, daañigo da'okàqah. ³⁰ Nadaa'eehíí tsina'eelíí biyi'gé' hahiikeeh daanzigo, tsina'eelíí alch'íséhíí téh daayihéznil, bésh ndaazíí tsina'eelíí hádnge' nkeadaayiníí ádaagodil'jigo, ³¹ Paul siláada la'íí siláada gonenadín binant'a'ú gáyihñii, Díí nñeehíí dá tsina'eelíí biyi' naháztaqayúgo zhá daahohñaa. ³² Áík'ehgo siláada tsina'eelíí alch'íséhíí bedahdaahest'ooníí daayiheshgizhgo bił odaagohez'eel. ³³ K'ad haiłkaahyú Paul nádaayokàqahgo gádaayihñii, Da'olsàqago nzhqo, nda'ohígo dáshiná' djí'ts'adahyú nohwíyokkaal. ³⁴ Áík'ehgo nádaanohwoshkàqah, da'olsàq, áí bee daanołdzilgo; nohwitsizil dała'á ndi doo nohwich'á' ch'a'odeel da. ³⁵ Díí yee ánniidná' bání náidnné'go dawa bináái Bik'ehgo'ihí'nañ áshqod yihñigo oskàqadná' ilk'íyíłdlaádgo yiyàq nágodiidzaa. ³⁶ Áík'ehgo nñee la'ihíí yidag ádaat'eego dabíí aldó' da'iyáá. ³⁷ Daanohwighago naki gonenadín iká'yú gosts'ídn gostán hiil't'ee, tsina'eelíí biyi'. ³⁸ Náda'isdjídzhj' da'iyááná' t'oh naghái téh daayeskaadgo tsina'eelíí dá'aldzólé silj. ³⁹ Got'jì gozljíná' ni'híí doo yídaagolsj da: ndi tú ónákikáágo ténágoñj'áá daayo'jì, áígee nohwil ndaanó'eeł daanzj. ⁴⁰ Áík'ehgo bésh ndaazíí tsina'eelíí bee dahast'ó' n'íí daazhógo yó'odaiskaadgo be'anáhot'aakíí bit'ól k'eda'iz'ahgo, la'íí tsina'eelíí bit'a' bádñ zhiñéehíí hadag ádaizlaago nch'iid bich'í'go tábaqzhj' bił nda'iz'eel. ⁴¹ Ndi tú ledñljíígee tsina'eelíí lehigo'go doo nahi'naa da silj; biké' dinnáágé'íí tú nádidáhí nbihezti'. ⁴² Ha'áshijeedíí la' nada'diłkòh daanzigo, siláada nadaabiltseedgo ndaagoshchj. ⁴³ Áiná' siláada gonenadín binant'a'ñ Paul doo zidee hat'jì dago, Dah, biññii; Hayíí nada'okq'íí tsina'eelíí bitisyú'an odaohjágo táts'áda'okkòh, daayihñii: ⁴⁴ La'íí gáyihñii, Tsj nteelíí la'íí tsina'eelíí baa nahast'ó'íí bee hanaazhj' nada'okkòh. Áík'ehgo dawa ni'zhj' nádaaheskai.

28

¹ Tásts'áskainá' ni' táyi' dahgoz'aaní Melita golzee lágo bidaagosilzjíd. ² Nñee áígee daagolíníí k'ídaanzigo deda'deshjeedná', Yushde' nádaanołdzil, daanohwihñiid, nagoltjñ nkegonyaa, la'íí gozk'azíí bighà. ³ Paul chizh la' náyihelzlaago dayinnilná' t'íish bik'asda' golni ndoogo áíge' hayáago Paul bigan baa dahisdeel. ⁴ Nñee áígee daagolíníí t'íishíú Paul bigangé' nahitjigo daayitšaqaná' gádaahídi'ñii, Díñ nñeehñ nñee naitseedíí nlini láq, túnteel bich'á'gé' hína' ndi, doo hínaa bik'eh dahíí bighà dat-saah. ⁵ Áiná' Paul t'íishíú dá kq' biyi'zhj' nayíilt'e'ná' Paul doo hago adzaa

da. ⁶ K'ad nilzool shi daabo'niigo, dagohii datsaah shi daanzigo biba' naháztáq; ndi nzaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo'jiná' biini' lahgo anádaizdlaago, Diyin nlii láq, daanzí. ⁷ Ni' táyi' dahgoz'áayú daagoliinií binant'a', Públius holzéhi áígee la' bini' lé'e; án k'inoho'niigo bigowayú taago nohweskáq. ⁸ Públius bitaa yóiyahgo nezgaigo chan diké yaa naghaago sitií: Paul baa nyaágo biká' ndelniiná' bá oskaqadgo nábi'dilziih. ⁹ Ágágodzaaná' nnee táyi' dahgoz'áayú daagoliinií la'ihii kah yaa nakaihií neheskaiigo nádaabi'dilziih: ¹⁰ Daanohwidnisiigo dawahá nohwá daayihezniil; la'íi k'ad nohwil da'dez'eelna' dawahá bídaandinihií tsina'eelii yih daihezniil. ¹¹ Taagi nohwedahitaqaná' tsina'eelii áígee behaihi, Alexándriagé'ihii, Cástor la'íi Póllux beda'aszaahi bádngée naziiigo ádaaszaago bil nohwil da'dez'eel. ¹² Síracuse nohwil nda'iz'eelgo áígee taagi nohweskáq. ¹³ Áigé' nohwil léda'n'eelgo Rhégium nohwil nda'iz'eel: áigé' iskáq hik'e hayaagé'go dezch'iidgo iskáq hik'e Putéoliyú nohwil nda'iz'eel: ¹⁴ Ákú odlá' bee nohwik'íiyú baa nkaigo, Nohwil nahísóttáq le', daanohwiiniigo, bil naháataq gosts'idiskáq: áigé' Romeyú ohiikai. ¹⁵ Odlá' bee nohwik'íiyú ákú daagoliinií hiikahgo nohwaat'idaanzjiná' Ápiat Forum la'íi Three Taverns golzeeshi' nohwiba' hikai; áí Paul yiitsaqaná' Bik'ehgo'ihina'na' ya'ahénzigo bil gozhóogo hadag adzaa. ¹⁶ Romeyú nkainá' siláada binant'a' ha'áshijeedii bináadaadz'iinií binant'a' yaa nniil: ndi Paulhií dasahn goljiigo baa godet'áq, siláada la' binádez'jiigo. ¹⁷ Taagiskáqaná' Paul Jews áígee daagoliinií yánazini, Dalá'ahéh, daayihii: dalá'adzaaná' gádaayihii, Nnee daanoñii, shik'íiyú, Jews daanliinií dagohii daanohwitaa n'íi bi'at'e' doo hago ashlaa da ndi, Jerusalemgé' ha'ásitjiigo niyáago Romans daanliini baa shi'deltii. ¹⁸ Shaa yádaakti'na' bighá dastaashii doo la' dahii bighá ch'ínadaashilteeh hádaat'ii ni'. ¹⁹ Ndi Jews daanliinií áí doo hádaat'ii dago, Caesar shaa yahti' hasht'ii, dishnii lé'e, bil ní'ti'í doo hat'íi bee baa dahdaagosh'aa da ndi. ²⁰ Áik'ehgo Israel hat'íi bíngot'áqahii bighá díi bésh hishbizhií bee kishi'dest'óophii bighá dalá'ánohwishlaa, nohwines'jiigo, nohwich'i' yashti'go: ²¹ Gádaabiñniid, Judéage' naltsoos naa nagolni'go doo la' nohwaa hi'nil da, la'íi nohwik'íiyú áigé' kú neheskaihií doo la' naa naagolni' da, doo la' ncho'go naa yahti' da. ²² Dahot'éhé díi okáq bee sahngo na'ádi'niilii baa yá'iti'go bídaagonlzi: ni hago'at'éégo baa natsiíkeesii daadihiits'ih hádaahiit'ii. ²³ Bángot'aanií bijii nnee láágo Paul dásidaayú dalá'adzaa; t'albigé' o'í'áqzhí' Bik'ehgo'ihina'na' bilakt'áhgee begoz'aanií nk'éégo yaa nagosni', Moses yegos'aanií la'íi Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú nada'iziidii k'eda'ashchiinií bich'á'gé' Jesus yaa nagosni'go bini' yá ádaagole'go nzi. ²⁴ La' yaa yahti'íi daayosdlaq, la'ihii doo daayosdlaq da. ²⁵ Lahada'dit'áhgo Paul dalán yee hananádzii'na' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú na'iziidi n'íi, Holy Spirit binkáayú daanohwitaa n'íi da'aniigo gáyihniid, ²⁶ Díi hat'íi bich'i' nñángo gádaabiñniih, Daadołts'ag ndi doo nohwil idaagozi da dolee; daanel'ii ndi doo da'anií daal'ii da dolee: ²⁷ Díi nneehii biini' daanyee' daazlii, doo da'diits'ag da daazlii, la'íi daaneshch'il daazlii; doo ágadaat'ee dayúgo bináa yee daago'ii dolee ni', bijeyi' yee da'diits'ag dolee ni', la'íi biini' yee bil idaagozi dolee ni', áik'ehgo shich'i' ádaane'go nádaasdziih dolee ni'. ²⁸ Díi bídaagonoksi le', Bik'ehgo'ihina'na' bich'á'gé' bee hasdách'igháhií doo Jews daanlii dahii bich'i' ol'a', nohwik'dishnii, áihii idaadést'sáq ndi at'éé. ²⁹ Díi yee hadziiná' Jews daanliinií dázhq lahada'dit'áhgo onákai. ³⁰ Paul ákú kih yighá na'ihinií

yiya' golíígo naki legodzaa, la'íi baa hikáhíi dawa ya'ahénzi ni', ³¹ Doo naníi' dago, nnee doo la' tsíbidíi dago Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi yaa nagolni' ni', la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ yaa ích'ígó'aah ni'.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

¹ Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, áń binal'a'á nshlǵigo shich'í' ánniid, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshni'híí bighą its'áshí'doltǵı, ² (Da'ái Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yati'go dabıntsé yengon'áá, áí godiyǵigo Bek'e'eshchiiníí biyi' bek'eda'ishchǵı lék'e,) ³ Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń yaa nagolńı, áń nnee k'ehgo nyáágo David finolt'ǵıńı nǵı; ⁴ Jesus Christ daztsáadı' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nǵıgo ch'í'nah alzaa, Holy Spirit bits'á'dí' binawod golǵıgo: ⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ilgoch'oba'íí shaa det'áá, binal'a'á nshlǵı doleeǵo, áík'ehgo Jesus bizhí'íí ba'ihégoşǵı doleeǵı bighą baa nagoshni'go, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'ı daabodlaǵhgo bik'isk'eh ádaat'eego ashle': ⁶ Nohwíí aldó' Jesus Christ biyéé daanoǵhǵı doleeǵo nohwich'ı' ánniid: ⁷ Daanoǵhıgha Romeyú daagonohńıńı nohwich'ı' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nań bil daanoǵhşoǵo báhadaadeszaahíí daanoǵhǵıgo nohwich'ı' ánniid: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'ı'gont'ééǵıíí bee nohwich'ı' goz'áá le'. ⁸ Dantsé Jesus Christ binkááyú daanoǵhıgha Bik'ehgohinshńań nohıgha ba'ihénsǵı, nohwi'odla' nı'gosdzán biká' dahot'éhé baa ch'ı'niıhíí bighą. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań, biYe' baa yati' nń'éhi baa nagoshni'go, shıǵı biyi'dí' bána'isiidı da'ákozhá nohwá oshkqaş nt'éé shá yıǵóşı; ¹⁰ Dıńko bighą dá oshkqaş nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo áńıta dáhago'at'éégo nń'éégo nohwaa desháát. ¹¹ K'azhá daanoǵhıstéséh, nt'é Holy Spirit bits'á'dí' shaa hı'né'ıí la' nohwaa nshné'hıí bighą, áí bee nńdzilgo daahodohşǵı doleeǵo; ¹² Dıí átdishńı, nohwıí hik'e shıí bilgo nohwi'odla' dala'azhı' ildenáágo bee hadag ádaaınlǵı doleeł. ¹³ Shik'ıyú, doo alch'ı'dndı nohwich'ı' disháh háshǵıgo nı' bidaagonokşıgo hasht'ıı, doo Jews daanǵı dahıí la'ıhı bitahyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bich'ı' hosılbáǵhıí k'ehgo nohwıahyú aldó' la' hodishbǵıńı bighą, (ndı nashi'dınlń'ogo t'ahkó goldoh.) ¹⁴ Greeks daanliinıí hik'e nanidı' nnee daanliinıí aldó', daagoyáǵhıí hik'e doo daagoyáá dahıí aldó' shaa hadais'aahıí k'ehgo t'ah Christ baa bil nagoshni'go shá goz'áá. ¹⁵ Áík'ehgo ik'idá' yati' baa gozhóni nohwił nagoshni'go dázhó háshǵı, Romeyú nadaahısohtaanıń ndı. ¹⁶ Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e idaayánsdzı da: áí Bik'ehgo'ihí'nań binawodıí biláhyú behasadch'ıgháı at'éé, da'odlaanıń dawa bá, Jews daanliinıí dantsé, la'íí Greeks daanliinıí aldó'. ¹⁷ Áí yati'ıı biyi' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nnee bich'ı' dáıık'ehyú át'ééhı ch'ı'nah alǵı, odla' begodeyaadı' odla' bengont'i'zhı: bek'e'eshchiinıí gánııhı k'ehgo, Hadıń dáıık'ehyú át'ééhı odla' zhá yee hınaa doleeł. ¹⁸ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daıdnşǵı dahıí la'ıı ncho'ıı ye'ánádaat'ǵıńı dawa yich'ı' Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yaaká'dı' ch'ı'nah alǵı, áí ncho'ıı ye'ánádaat'ǵıńı yee da'anıı ágot'eehı t'aqzhı' ádaayılsı; ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań bebıǵoǵı doleełı ch'ı'nah alzaago yıdaagoşı, Bik'ehgo'ihí'nań dabıı bil ch'ı'nah áyılsıhıı bighą. ²⁰ Nı'gosdzán alzaadı' godezt'ıgo Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi doo hit'ıı dahıı nń'éégo bıǵoǵı, dahazhı' binawod golıńı, la'ıı Bik'ehgo'ihí'nań nliinıı nt'é áyılalaahıı bebıǵoǵı; áı bighą áı nnee ncho'ıgo

ánádaat'íhíí doo nt'é bee bich'i' ch'ídaagonowáh át'éé da: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań yídaagolsi ndi doo daidńsı da, doo ya'ihédaanzı dahıı bigha doo nt'é bee bich'i' ch'ídaagonowáh át'éé da; áídá' da'ílinégo natsídaakees, la'ıı biini' doo goyáá dahıı godilhił begoz'aa daasilıı. ²² Ídił daagodzaago doo daagoyáá da daasilıı. ²³ Nnee datsaahi, la'ıı dló', la'ıı dawahá bijad dji'igo nadaakaihiı la'ıı nada'nagıı yeda'ile'go daayokaah lək'e; áı bee Bik'ehgo'ihí'nań doo datsaah dahı bits'á'dindláadı hik'e díı kogan be'ádaaszaahiı bilgo ildeńáago ch'ídaiznil. ²⁴ Áı bigha bijıı yune' ncho'go zhá natsídaakeesgo dážhó ncho'ıı bich'i' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'aa, daabits'ihıı ildeńáago doo daidńsı da: ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dı' da'anıı ágot'eehiı hik'e lé'ılchoohıı bilgo ildeńáago ch'ídaiznil, la'ıı Bik'ehgo'ihí'nań áyılıaahıı zhá daidńsıgo daayokaahda' bíıhiı doo daach'okaah da; Bik'ehgo'ihí'nań zhá dahazhi' ba'ihégoşı. Doleelgo at'éé. ²⁶ Áı bigha bits'ı bee ídaayagosıyú ánádaat'ııł hádaat'ııhiı bich'i' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'aa: isdzané nnee bá álzaa n'ıı isdzané dabıı hił ídaayagosıyú ánádaat'ııł: ²⁷ Da'áık'ehgo ákdó' nnee isdzané bá alzaa n'ıı k'ihzhı' ádaizlaago, dabıı ilch'i' biini' daama'; nnee dabıı hił ídaayagosıyú ánádaat'ııł, áı bigha nda'ıksiihiı dabıı ích'i' nadaayi'niıł, áı da'áıgee dávik'eh. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań doo dayúweh yídaagolsı hádaat'ıı dahıı bigha dážhó binatsekees daancho'ıı yich'i' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'aa, doo ánách'ot'ııł dahıı ye'ánádaat'ıı doolelgo; ²⁹ Doo bik'ehyú ágot'ee dahıı behadaak'ıl, la'ıı nant'ı' na'idaahıı, ncho'go ánádaat'ııhiı, dawahá dayúwehého idáhádaat'ıınıı, da'o'ni'ıı; la' bıyéehıı idáhádaat'ıınıı ákdó' behadaak'ıl, la'ıı its'izilheehıı, lahadaadit'áhiı, nadaach'aahıı, bi'at'e' ncho'ıı, la'ıı ch'ıniı daanııhiı ákdó' behadaak'ıl; ³⁰ La' yinida'dimhiıgo ch'ıniı daanıı, Bik'ehgo'ihí'nań yik'edaanııhiı, doo hadıń daidńsı da, ídaa da'odlııgo dabıı ídaa yádaaktı', dabıı ncho'ı' ádaile'go yídaago'aah, daabishchıı n'ıı doo daidits'ag da, ³¹ Doo daagoyáá da, doo da'ádaanııyú ádaat'ıı da, doo hadıń bił daanzho da, doo hadıń yaa nádaagode'aah hádaat'ıı da, doo bił daagoch'oba' da: ³² Bik'ehgo'ihí'nań nnee ágánádaat'ııhiı da'itsaahıı bee yándaagoz'aa go yídaagolsı ndi, doo dabızhá ágánádaat'ııł da ndi nnee ágánádaat'ııhiı bił dádaabik'eh.

2

¹ Áı bigha nnee níłni, ni hadıń ánt'ee shıhiı, nnee la' baa yáńti'yúgo doo nt'é bee nt'éégo nich'i' ch'ıgonowáh át'éé da; nnee la' baa yáńti'yúgo dani ídił ch'ıgondeehi at'éé, ni dó' da'ágánt'éehıı bigha. ² Díıngo bídaagonlızı, ágánádaat'ııhiı Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehgo bándaago'aah. ³ Áık'ehgo nnee níłni, dani ákdó' ágánt'ııda' ágánádaat'ııhiı baa yáńti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihí'nań doo nángo'aah da doleel nńzı gá? ⁴ La'ıı Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'ıı la'ıı nidag at'éehıı hik'e nzaadyú nágoho'aahıı ch'ída'izkaadı doo bił óńtag da go'ıı; Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'ıı nincho'ıı bits'á'zhı' hińááłgo nelnáahıı doo bígonıı da gá? ⁵ Áídá' niııı nt'ızıı bigha la'ıı nincho'ıı doo bits'á'zhı' áńneh hánt'ıı dahıı bigha, dani goyéé'ıı bee ích'i'godnt'áah, Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yil ch'ı'ıtııhiı bijıızhı'; áı bijıı dabıı dávik'ehyú at'éégo nángo'aahıı ch'ı'nah áıdolıı; ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań nnee dala'á daantııgee da'ánádaat'ııł n'ıı dávik'ehgo biyaa gozhóónıı dagohıı binııdaagodile'ıı yich'i' nahıniı: ⁷ Hadıı nt'éégo ánádaat'ııhiı yich'i' dahdaanldoh nt'éégohiı Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dindláadı la'ıı bił dávik'eh doleehıı, la'ıı dahazhi' ihı'naahıı yıká

daadéz'iiníí, ihi'ná doo ngonel'aq dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa daidi'aah: ⁸ Áídá' lahadaadit'ángo lanakaihíí, la'íí da'aníí ágot'eehíí doo yikísk'eh ádaat'ee da ndi ncho'go ágot'eehíí yikísk'eh ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke'íí bee biniidaagodilne'. ⁹ Nnee dala'á daantíígee ncho'go ánádaat'ííhíí bich'í' goyéé'go godigháh, la'íí biniidaagont'ée doleel, Jews daanliiníí ntsé, doo Jews daanlií dahíí áldó'; ¹⁰ Áídá' dala'á daantíígee nnt'éeego ánádaat'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dindláadíí bíyéé doleel, bíl dábík'eh doleel, la'íí ilch'í'daagont'éeéhíí bíyéé doleel, Jews daanliiníí ntsé, doo Jews daanlií dahíí áldó': ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nnee doo la' itisgo yistíí da. ¹² Hadíí Jews bich'í' begoz'aaníí doo bitl'ááhyú ádaat'ee dago ncho'go ánádaat'ííhíí begoz'aaníí doo bee bándaaagot'aah da ndi da'íííí daaleeh; áídá' begoz'aaníí bitl'ááhyú ádaat'eego ncho'go ánádaat'ííhíí begoz'aaníí bee bándaaagot'aah; ¹³ (Áí begoz'aaníí dédaidits'agíí zhá doo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábík'ehyú ádaat'ee da, ndi begoz'aaníí yikísk'eh ánádaat'ííhíí zhá dábík'ehyú ádaat'ee daabikdi'níí doleel. ¹⁴ Doo Jews daanlií dahíí Jews bich'í' begoz'aaníí doo yídaagolsí da ndi dabíí ye'ádaat'eehíí bik'ehgo'íí begoz'aaníí ánííhíí yikísk'eh ádaat'eego Jews bich'í' begoz'aaníí doo yídaagolsí da ndi begoz'aaníí dabíí ídá ádaislaa: ¹⁵ Begoz'aaníí bijíí yune' dahgoz'aaníí ch'í'nah ádaayíí, nt'é nt'éeéhíí dagohíí ncho'íí dabíí yídaagolsí, la'íí binatsekeesíí lahgo ánáyodlií, lahn nnt'éeego ánsht'ee ní' daanzi, áídá' lahníí ncho'go ánsht'ee ní' daanzigo); ¹⁶ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yándaago'aahíí bijíí yati' baa gozhóni' baa nagoshni' n'íí ánííhíí k'ehgo bí'at'e' nadain'íí' n'íí Jesus Christ bíláhyú yándaago'aah doleel. ¹⁷ Jew nildí'niíhíí, begoz'aaníí bikísk'eh ánsht'eego dábík'ehyú ánsht'ee núnz, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bee ída'óndlií, ¹⁸ Án hát'ííhíí bígonsí núnz, la'íí begoz'aaníí bee níl ch'ígot'aahíí bighá hadíí dázhó nnt'éeego ágot'eehíí zhá níl dábík'eh, ¹⁹ Bináá ágodiníí yágo'íiníí nshlíí núnzigo, la'íí godííhíí biyi' nakaihíí bá'idindláadíí nshlíí núnzigo ída'óndlií, ²⁰ Jews bich'í' begoz'aaníí biyi' íl'ígóziníí la'íí da'aníí ágot'eehíí begoz'aahíí bígonksídá' doo daagoyáá dahíí bíl ch'ídaagon'áah, la'íí mé' daanliíhíí k'ehgo doo hwahá yídaagolsííhíí dahíí bíl ch'ídaagon'áah. ²¹ Ni, la' bíl ch'ídaagon'áahíí nííni, dani ídíí ch'ígot'áah née? Doo da'noh'ííhíí da nniigo íl ch'ígon'áahdá' in'ííhíí née? ²² Doo nant'í' nahkai da nniigo íl ch'ígon'áahdá' nant'í' nanna née? K'eda'ashchín níl ncho'dá' áí daach'okáqángo nagoz'aayú nannaago in'ííhíí née? ²³ Ni, begoz'aaníí bee ída'óndliíhíí, begoz'aaníí doo bikísk'eh ánt'ée dahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ doo níl ílíí da go'íí. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí ánííhíí k'ehgo doo Jews daanlií dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi'íí ncho'go baa yá'tíí, nohwíí nohwíghá. ²⁵ Begoz'aaníí bikísk'eh ánt'éeýúgo circumcise áni'delzaahíí ná ílíí: áídá' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánt'ee dayúgo doo circumcise áni'delzaa dahíí k'ehgo ánt'ée. ²⁶ Da'áik'ehgo nnee la' doo circumcise ábi'delzaa da ndihíí begoz'aaníí ánííhíí k'ehgo at'éeýúgo, doo circumcise ábi'delzaa da ndi circumcise ábi'delzaahíí k'ehgo bíl otag ya'? ²⁷ Nnee bits'íí bee doo circumcise ádaabi'delzaa da ndi begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eeýúgo, ní, begoz'aaníí bek'e'eshchiiníí bígonksí ndi doo bikísk'eh ánt'ée dahíí ya' doo ch'í'nah ádaanile' da née? ²⁸ Nnee Jew nliigo gozlií ndi doo áí zhá bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'aníí Jewhi nlií da; la'íí nnee bits'íí zhá circumcise ábi'delzaahíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'aníí circumcise ábi'delzaa da: ²⁹ Áídá' bijíí biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ yidnlsiníí, án da'aníí Jewhi nlií; la'íí bijíí yune' circumcise ábi'delzaahíí da'aníí circumcise

ábi'delzaahi at'éé, biyi' siziinií Bik'ehgo'ihí'nañ bił goyilshóógo áile'híi bigha, doo begoz'aanii ániíhíi zhá bigha da; hadín ágát'ééhi doo nnee zhá nt'éégo baa yádaalti' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nt'éé.

3

1 Áik'ehgo Jew nlíni nt'é bee itisgo at'éé? Circumcise áko'delzaahíi hant'é ilíi? 2 Dawa bee dázhó ilíihi at'éé: dantségee Jews daanliinií Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa daadest'aahi at'éé. 3 Ła' doo da'odlqá dayúgohíi? Ya' doo da'odlqá dahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ doo da'álch'iniiyú á't'éhi á't'éé da née? 4 Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantíígee léda'ilchoo ndi Bik'ehgo'ihí'nañ da'aniihi nliigo bigózi le'; bek'e'eshchiinií Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' yakti'go gánii, Dábik'ehyú ánt'éégo niyati' bee nígózi doleel, la'íi dahagee dahadín ni'iltahyúgo bitis ntleel, nii. 5 Áidá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ dábik'ehyú á't'ééhi ch'i'nah áyilsiyúgo hant'é daan'nii? Bik'ehgo'ihí'nañ bidenáago nohwiniidaagodile'yúgo, ya' ái bigha doo bik'ehyú nohwich'i' at'éé da daan'nii née? (Ágádishniigo ni'godsán biká' nnee k'ehgo yashti'.) 6 Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'ehyú á't'éé dayúgo, hagot'éégo ni'godsán biká' nnee yándaago'ah doleel? 7 Łé'ishchoohíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'aniiigo at'ééhi ch'i'nah áyilsigo ízigo at'ééhi ái bee bigóziyúgo, nt'é bigha shíi nshch'ohíi k'ehgo shaa yakti'go shángo'ah? 8 (Ła' nnee nohwini'daadihniigo nohwaa ch'inii daanii.) Nt'ééhi bengowáhíi bigha nch'ogo ádaahiit'ii le', daan'niigo nohwá ádaagozlaa. Nnee ádaanohwihnihií bándaaagot'aahíi dábik'eh. 9 Áik'ehgo hago'at'éé? Ya' née Jews daanliinií itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliinií la'íi doo Jews daanlii dahíi nch'ó'íi bi'isna' daanliigo ik'idá' ch'i'nah ádaasiidlaa; 10 Bek'e'eshchiinií gánii, Doo hadín dábik'ehyú á't'éé da, dah, dałá'a ndi doo la' da: 11 Doo hadín bił ígózi da, doo hadín Bik'ehgo'ihí'nañ yiká d'ez'ii da. 12 Dawa k'ihzh'i'go ádaasdzaa, dawa doo da'ilíi da daasili; doo hadín nt'éégo ánat'ii da, dah, dałá'a ndi doo la' da. 13 Bidayi'híi nnee le'sitíihi bił ch'i'otaqahíi k'ehgo at'éé; bizaadii bee k'izéda'dilteehgo yádaalti'; ch'osh bik'asda' yee na'iltseedhi bizé' yune' benagoz'aq: 14 Yati' be'okáahíi la'íi yati' koni'daadihni'íi bizé' bee hadaalk'ik: 15 Da'dizolhéézh'i' daadijaadgo daahikéeh: 16 Hayú nadaakaiyú biké'dinááyú da'ilch'ohíi hik'e iniidaagodile'ii benagoz'aq: 17 Nkegohen'áanii begoz'aahíi doo yidaagoksi da: 18 Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnlsj da, doo yaa natsidaakes da, nii, bek'e'eshchiinií. 19 Jews bich'i' begoz'aanii ániíhíi nnee da'ái bit'ááhzh'i' ádaat'eehi yich'i' ániigo bídaagonzi: áik'ehgo nnee daantíígee doo hagot'éégo ídaa yánádaalti' da doleel, la'íi ni'godsán biká' nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo dábik'ehyú ádaat'ee dago bándaaago'ah doleel. 20 Nnee doo la' Jews bich'i' begoz'aanii yikisk'eh ánat'iihi zhá bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábik'ehyú á't'éé da: begoz'aanii ániíhíi bigha nch'ogo ánách'ot'iihi bigoch'iks. 21 Nnee Jews bich'i' begoz'aanii doo yikisk'eh at'éé da ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábik'ehyú á't'éé doleel k'adii nohwil ch'i'nah alzaa, ái doo ánidá' begoz'aanii bek'e'eshchiinií baa na'goni', la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid níi yaa nadaagosni'; 22 Díinko yaa nadaagosni', Jesus Christ ch'odlqágo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábik'ehyú ách'it'éé, da'odlaanii dawa ágádaat'ee; nnee la' doo lahgo at'éé da, dawa dálekt'ee: 23 Nnee dawa nch'ogo ádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nañ

ízisgo ye'at'éhíú dáych'í' nihikáh; ²⁴ Áídá' binch'ó'í' bits'á'zhí' Christ Jesus ch'ínádainil, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa daach'oba'go dávik'ehyú ádaat'éhi daayihñii, doo nt'é bighá nahi'nñii da: ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ Jesus zideego bidikí bee nnee binch'ó'í' yá nahi'nñil doleelgo yil'áad, áí daayodlaago binch'ó'hí bighá baa nágodet'aa doleelgo; áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú át'ééhí nnee bich'í' ch'í'nah alzaa, án nzaadyú bádaagoho'aalgo nnee nch'ó'go anádaát'í'jdí doo yil' otag da; ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí dávik'ehyú át'ééhí díí goldohíí biyi' nnee bich'í' ch'í'nah alne'go, dishñii: dabíí dávik'ehyú át'éhi nliigo ch'í'nah alne'go, la'íí dahadín Jesus yodlaqhíí dávik'ehyú át'éé yihñi at'éé. ²⁷ Ídaa ch'odliigo yách'ilti'íí hayú begoz'aa? Doo hayú begoz'aa da. Hant'é bighá? Ya' dakó nt'éégo anách'ot'í'lhíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éé née? Dah, ki'odla'íí zhá bighá. ²⁸ Áik'ehgo díí bádaagosiilzjid, nnee Jews bich'í' begoz'aaníí doo yikísk'eh at'éé da ndi bi'odla'híí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú át'éhi biññii. ²⁹ Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ Jews daanliiníí zhá daabokaqhíí nlií née? Doo Jews daanlií dahíí áldó' daabokaqhíí nlií ya'? Ha'oh, doo Jews daanlií dahíí áldó': ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ da'a'á nlií, áik'ehgo nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bi'odla'híí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú ádaat'éhi daabiññii doleel, la'íí doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí áldó' bi'odla'híí bighá dávik'ehyú ádaat'éhi daabiññii doleel. ³¹ Ágádaan'niigo begoz'aaníí doo íl'íí dago ádaahidle' née? dah, da'aníí doo ágát'éé da, áídá' begoz'aaníí nkdzilgo ádaanzli.

4

¹ Áik'ehgo Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'íí, nt'é daan'niigo baa nadaago-hiilni' doleel? ² Abraham dabíí nnt'éégo anát'í'lhíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú át'éhi yihñii lék'eyúgo, áí bighá ída'odlíí doleel ni'; ndi doo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ágát'éé da lék'e. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí nt'é ñii? Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yosdlaqad, áik'ehgo bi'odla'híí bighá dávik'ehyú át'éégo bá hóttag lék'e, ñii. ⁴ Hadín na'iziidi bich'í' na'i'ñiihíí doo baa ch'oba'go nahi'nñil da, ndi binasdziidhíí bighá bich'í' nahi'nñil. ⁵ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí ch'ínáyihñiiññi at'éé, hadín án yodlaqhíí bi'odla' bee dávik'ehyú át'éégo bá hóttag, doo nnt'éégo anát'í'lhíí bighá da. ⁶ Da'áik'ehgo nnee doo nnt'éégo anát'í'lhíí bighá da Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú át'éégo bá yóttagíí biyaa gozhó'ogo David áldó' yaa k'e'eshchíí. ⁷ Gánúgo, Hadín doo bik'ehyú anádaat'í'lhíí dahíí bighá baa nádaagodest'aa, la'íí binch'ó'í' bá k'e'oldeehíí biyaa daagozhó' le'. ⁸ Nnee binch'ó'í' nohweBik'ehñ doo bá yóttag dahíí biyaa gozhó' le', ñii, David. ⁹ Ya' nnee circumcise ádaabi'deszaahíí zhá ágát'éégo biyaa gozhó' le' bíldi'ñii née? Doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí áldó' née? Abraham bi'odla'híí bighá dávik'ehyú át'éégo bá hóttag lék'e daan'ñii. ¹⁰ Dadá' bich'í' ágot'éhi? Doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' née? Née bikédí'go née? Doo bikédí'go da, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá'. ¹¹ Abraham circumcise ábi'deszaahíí biká'skaahíí k'ehgo bi'odla'íí bee dávik'ehyú át'ééhíí bebígó'z, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golíí ni'; da'odlaaníí dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa nlií doleelgo; áí áldó' dávik'ehyú ádaat'eehíí bá daahóttag doleelhíí bighá. ¹² Nnee circumcise ádaabi'deszaahíí áldó' bitaa nlií, áí doo dá circumcise ádaabi'deszaahíí zhá bighá da, ndi nohwiTaa Abraham bi'odla'íhíí yikísk'eh hikahíí bighá áldó', án doo hwahá

circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odlq' golííní áldishníi. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham la'íi bits'á'dí' hadaakinolt'aaní nì'gosdzán daabiyéé doleelgo yee bángon'áq' nì', ndi doo begoz'aaní yikísk'eh ádaat'eehíi bighq' da, bi'odlq'íi biláhyú dábiik'ehyú ádaat'eehíi bighq'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní yikísk'eh ádaat'eehíi zhá Bik'ehgo'ihí'nañ yángon'áání daabiyéé doleelyúgo, odlq'íihú da'íliné hileeh, la'íi Abraham bángont'áání doo ílji da hileeh: ¹⁵ Begoz'aaní goljyúgo nnee doo yikísk'eh ádaat'ee dahíi yiniidaagodile': begoz'aaní da'ádihyúgo begoz'aaní bíl nach'ighaahíi ádjh. ¹⁶ Ái bighq' da'odlaaní zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi biláhyú, Abraham bángont'áání daabiyéé doleel; Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aaní dawa Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yángon'áání daabiyéé doleel; doo hadíi begoz'aaní daayotq'híi zhá da, ndi Abraham k'a'at'éego da'odlaaní áldó'; án daanohwigha da'ohiidlaaní daanohwitaa nlii. ¹⁷ (Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham gáyihniigo bek'e'eshchij, Nnee ílta'at'éego hadaazt'íi'íi bitaa nliigo ánishlaa, yilni.) Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yodlaqahíi bighq' áyihniigo yángon'áq' lèk'e, Bik'ehgo'ihí'nañ, nanezna' n'íi nádaayihil'nahíi, la'íi doo daagolji da n'íi daagoljiigo ádaile'íi nlii: ¹⁸ Abraham hastiin nliigo doo bá ichii da ndi Bik'ehgo'ihí'nañ yodlaqago án bits'á'dí' t'ah nyohohíi, Nits'á'dí' lqá doleel, bíldo'niidhíi k'ehgo nnee lqágo ílta'at'éego hadaazt'íi'íi bitaa nlii doleelgo. ¹⁹ Abraham da'á'á gonenadín hak'e shij bíhagodzaago bits'í daztsaqahíi k'ehgo adzaa, la'íi bi'aa, Sarah, doo ílchii da, ágát'éé ndi Abraham ái doo yaa natekees da, áidá' bi'odlq' doo t'aqzhí' bágodeyaa da lèk'e: ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bángon'áání doo t'aqzhí' natsíná'ikeesgo yodlaq' da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihenzigo bi'odlq'íi nldzil silji; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ hadíi yee bángon'áání ye'ile'go yínel'qahíi Abraham da'anii yigólsj lèk'e. ²² Áik'ehgo bi'odlq' goljijhíi bighq' Bik'ehgo'ihí'nañ dábiik'ehyú át'éhi yilni. ²³ Áidá' áyihniihíi doo dabíi zhá bee bá k'e'eshchij da; ²⁴ Ndi née áldó' nohwá bek'e'eshchij, née Jesus nohweBik'ehñ daztsaqád' naadiidzaago ábílaahíi daahohiidlaaní áldó' nohwá hótq' doleel; ²⁵ Jesus nohwi'at'e' nchq'híi bighq' zesdji, ch'ínánohwiñiilhíi bighq' naadiidzaago ábi'delzaa.

5

¹ Áik'ehgo da'osiidlaqadhíi bighq' nohwinchq'íi bits'á'zhí' ch'ínánohwiñilgo Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ nkegohen'áání yee nohwinel'ji: ² Jesus biláhyú nohwi'odlq'íi bee Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi goz'q'á yune' hah'agóót'igo nohwá alzaa áldó'; ái biyi' yune' nasiidzji, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éehíi lahdi' nohwiyéé doleelíi ndaahóndliigo baa nohwi'í daagozhq'. ³ Doo da'ái zhá da, Christ bighq' nohwiñidaagont'ée ndi baa nohwi'í daagozhq'; koniigonlt'ée'ehíi kóni' k'eh ách'ílsinií ákótsijhíi bídaagonzijhíi bighq'; ⁴ La'íi kóni' k'eh ách'ílsinií ko'at'e' nlt'éego áyílsj, la'íi ko'at'e' nlt'éehíi Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éehíi lahdi' kóyéé doleelíi nch'olijgo ákótsj: ⁵ La'íi Holy Spirit nohwaidin'áání biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanjóhíi nohwi'í behalk'íhíi bighq' ái ndaahóndliihíi begolne', áik'ehgo doo baa yádaandzi da doleel. ⁶ Doo hagot'éego ích'odaahi'nií dadá', Bik'ehgo'ihí'nañ t'ah doo daadinlzi dadá', da'áígee biká' nkonyáago Christ nohwá daztsaq. ⁷ Nnee dábiik'ehyú át'éehíi ndi doo hadín yá datsaah at'éé da; dagohíi la' nnee nlt'éego at'éehíi yá datsaah shij. ⁸ Áidá' t'ah nchq'go ádaant'eedá' Christ nohwá daztsaq, ái bee Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanjóhíi

nohwił ch'í'nah áyílaa. ⁹ Áík'ehgo bidil bee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaant'ee daasiidljigo, da'anjigo án binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań bi-hashke'íí bee nohwiniidaagodilne' doleeł n'íí bits'á'nohwide'nil. ¹⁰ T'ah Bik'ehgo'ihí'nań bi'ina' daandljídá' biYe' daztsaqhíí bee bil k'íí nádaasiidljij lék'eyúgo, áí bitisgo bil k'íí daasiidljigo biYe' nohwiyi' hinaahíí bigħá hasdánohwido'nil. ¹¹ Doo áí zhá da, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwil daagozhóq, da'án biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bil k'íí nádaasiidljij. ¹² Díí k'ehgo nko ágót'íid, nnee dała'á, Adam holzéhi, bee ni'gosdzán biká' nchó'íí la'íí nchó'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee dawa da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, nnee dawa nchó'go ánádaat'ííhíí bigħá. ¹³ (Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo hwahá alne' dadá' nchó'íí ni'gosdzán biká' benagowaa, ndi begoz'aaníí da'ádíhyú nnee nchó'go ádáat'íid ndi doo bándaagot'a' da. ¹⁴ Áídá' Adam dehezná'dí' Moses nagaazhí' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lék'e, nnee Adam ílsiihíí k'ehgo doo da'ílsiih da ndi; Adam da'itsaah zhinéégo nnee dawa yá sizij lék'e, ndi la' do-gaál doleehíí ihí'ná zhinéégo nnee dawa yá hizí'. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań daazhógo kainé'íí doo Adam ílsiihíí bil lēt'ee da: nnee dała'á, Adam holzéhi, ílsiihíí bigħá nnee ląágo da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, áídá' áí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí la'íí áí biláhyú kainé'íí, nnee dała'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee ląágo ihí'naahíí yaa daidez'ąą. ¹⁶ Ła'íí daazhógo kaa hi'né'íí doo áí nnee nchó'go adzaa n'íí áile'íí bil lēt'ee da: áí nnee dała'á ílsiihíí bil ch'ígódeehgo áile', ndihíí ląágo nda'hésiídá' daazhógo kaa hi'né'íí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaach'it'éégo áile'. ¹⁷ Áík'ehgo nnee dała'á, Adam holzéhi, ílsiihíí bigħá da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, áí nnee dała'á binkááyú; áí bitisgo nnee dała'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí dązhó ch'ída'izkaadíí daayit'íih, la'íí dábik'ehyú ágót'eehíí daazhógo kainé'íí áldó' daayit'íih, áík'ehgo dawahá yitis daanljigo daahinaa doleeł). ¹⁸ Áík'ehgo nnee dała'á ílsiihíí bigħá nnee dawa baa yá'it'igo bil ch'ígódeeh; la'íí nnee dała'á dábik'ehyú át'ééhíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee dawa dábik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleeł, áí Bik'ehgo'ihí'nań daazhógo nnee yaa daidez'áni at'éé. ¹⁹ Nnee dała'á doo áldi'niiyú át'éé dahíí bee ląágo doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilij, da'áík'ehgo nnee dała'á áldi'niiyú át'ééhíí bee ląágo dábik'ehyú ádaat'eego ádaadolniił. ²⁰ Jews bich'í' begoz'aaníí bengonyáágo nda'ílsiihíí ląá silij. Áídá' nda'ílsiihíí ląá silijyú Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí itisgo ląágo begoz'ąą: ²¹ Nda'ílsiihíí bigħá da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lék'e, da'áík'ehgo dábik'ehyú ágót'eehíí bee Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bik'ehgo nagowaa, la'íí nnee Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú ihí'ná doo ngonel'ąą dahíí yee daahinaa doleeł.

6

¹ Nt'é daan'nii doleeł áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí ląágo begoz'ąą doleełhíí bigħá nchó'íí dayúwehyú baa nahiikai doleeł née? ² Dah, da'anij doo ágát'éé da. Hagót'éégo nohwinchó'íí bich'í' dasiitsąądá' dayúwehyú nchó'íí biyi' nahiikai doleeł? ³ Ya' díí doo bídaagonołsį da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíí Jesus Christ bil dała'á daasiidljigo, baptism bee án bil dasiitsąąhi at'éé. ⁴ Áík'ehgo lēbi'doltjiihíí k'ehgo baptism bee bil dasiitsąądí' bíí bil lenohwido'nil: áík'ehgo nohwiTaa binawod

dák'a'at'éhi bee Christ daztsaądí' naadiidzaahí k'ehgo néé aldó' nohwe'ina' ánídégó ánálzaahí bikísk'eh hiidaalgo dábik'eh. ⁵ Áík'ehgo Jesus bíl dała'á daasiidliįgo bíl dasiitsaądád' dabíi daztsaądí' naadiidzaagee aldó' dała'á bíl daandliį doleeh: ⁶ Díńko bídaagonlzi, nohwinchó'íi be'ádaant'eehíi dawa bíl ch'íhideeh doleelgo, ła'íi nchó'íi doo dayúweh bí'isna' daandliį da doleehíi bighą nchó'íi be'ádaant'ee n'íi ts'ílna'áhi biká' Christ bíl bínohwi'deskał. ⁷ Hadín daztsaąhíi nchó'íi doo dayúweh bí'isna' nliį da. ⁸ Néé Christ bíl dasiitsaąyúgo, bíl daahin'naa doleelgo daahohiidłaa: ⁹ Christ daztsaądí' naadiidzaago doo dananátsaah dago bídaagonlzi; da'itsaahíi doo dayúweh botą' da. ¹⁰ Jesus nchó'go ágot'eehíi bighą daztsaą, dałandigea aął ła'yiilaago: áidá' hińaahíi Bik'ehgo'ihí'nań zhińéego hińaa. ¹¹ Da'áík'ehgo ídaa natsidaahkees, nohwíi aldó' nchó'go ágot'eehíi bich'í' dasohtsaą, áidá' Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bá daahinohńaa. ¹² Ái bighą nohwits'í datsaahíi doo nchó'íi bich'í' bíl ch'í'ńótíi helá, ágádaanoht'eeyúgo nchó'íi nohwebik'eh doleeh, nohwits'í nchó'go hádaat'íinií doo bikísk'eh ádaanoht'ee da le'. ¹³ Nohwits'í doo ła' ndi bee nchó'go ágot'eehíi bich'í' bídaalnaa da le', doo bee nchó'go ádaanoht'ee da le': áidá' nńee nanezna'dí' naadiikaihíi k'a'at'éégo nohwinchó'híi bighą nanesona' ndi k'adíi hasdákhaigo daahinohńaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídídaal'naa le', ła'íi nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' bídaalnaa le', ái bee dábik'ehyú ádaanoht'ee le'. ¹⁴ Begoz'aaníi doo nohwebik'eh da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi nohwebik'ehi at'éé: áík'ehgo nchó'íi doo dayúweh nohwebik'eh da le'. ¹⁵ Hago'at'éé áidá'? Begoz'aaníi doo nohwebik'eh da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi nohwebik'ehíi bighą ya' dayúweh nchó'go ánádaahíit'íiń néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁶ Ya' díńko doo bídaagonłsi da néé? Hadín bikísk'eh ádaanoht'ee doleehíi bighą baa ídaadesoht'aąyúgo, ái bánada'ohsiidhi at'éé; nchó'íi baa ídaadesoht'aąyúgo da'itsaahíi nohwidahyú begoz'aą, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań baa ídaadesoht'aąyúgo dábik'ehyú ágot'eehíi nohwidahyú begoz'aą. ¹⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosł, łań nchó'go ágot'eehíi bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwil ch'ígót'ááníi nohwíi'íidí' bikísk'eh ádaanoht'ee daasolli. ¹⁸ Áík'ehgo nchó'íi doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da daasollińhíi bighą dábik'ehyú ágot'eehíi bánada'ohsiidíi daasolli. ¹⁹ Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áík'ehgo yashti' dayúgo doo nohwil ígózł da doleeh ni': nohwits'í ła' bee nchó'go na'idáhi ła'íi nchó'go ágot'eehíi dayúweh ilk'edaahit'íińhíi bich'í' ídídaal'naa ni'; k'adíi da'ágát'éégo nohwits'í dawa bee dábik'ehyú ágot'eehíi bich'í' ídídaal'naa le', áík'ehgo nt'éégo hadaanohwidiléh doleeh. ²⁰ Nchó'go ágot'eehíi bánada'ohsiidá' dábik'ehyú ágot'eehíi doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da ni'. ²¹ Ánádaahit'íidíi k'adíi bik'ee ídaayádaanoht'íińhíi nt'é bee daasoht'íid? Ágádaat'eehíi aąłgee da'itsaahíi begoz'aą. ²² Áidá' k'adíi nchó'íi doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań bánada'ohsiidíi daasolli, áík'ehgo nt'éégo hadaanohwidile', ái aąłgee yaaká'yú dahazh'í' ihí'naahíi begoz'aą. ²³ Konchó'íi da'itsaahíi bidená nahi'niil, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań dahazh'í' ihí'naahíi kaidoné', Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú.

7

¹ Shik'íyú, (begoz'aaníi bídaagonłsini nohwich'í' k'e'eshchii,) begoz'aaníi nńee dánehena'zh'í' yebik'ehgo bídaagonłsi. ² Isdzán biką' t'ah hińaago yiké'zh'í' nliįgo begoz'aą; áidá' biką'íi daztsaąyúgo dábiini'yú at'éé hileeh.

3 Áík'ehgo bika'íi hīnaadá' la' nnee yil naná'nááyúgo, nant'í' naghaa daayihñii doleeł: áidá' bika' daztsaqúyúgo dábiini'yú át'éé; áík'ehgo la' nnee yil naná'nááyúgo doo nant'í' naghaa da. 4 Áík'ehgo shik'íyú, Christ daztsaqahíi bighā nohwíi bíl dala'á daasoljigo begoz'aaníi doo nohwenábik'eh dago bich'í' dasohtsaq; la'ihíi bíyéé daanołhñii doleełgo, án daztsaqad' naadiidzáhi nliji, áík'ehgo nł'éégo ágot'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bá ádaahíidle'. 5 Nchq'go be'ádaant'eehíi nohwebik'ehgo daahí'naadá' begoz'aaníi nchq'go hádaahiit'iiníi nohwiyi' hizí'go áyílaahíi nohwits'í yiyi' na'iziid ni', áík'ehgo nchq'go ánadaahiit'ijihíi bighā da'itsaahíi bee nohwich'í' goz'aq ni'. 6 Jews bich'í' begoz'aaníi bí'sna' daandljigo nohwotq' n'íi bits'á'zhí' nane'na'go, k'adii begoz'aaníi bits'á'zhí' ch'ínánkai; doo begoz'aaníi ik'idá' bek'e'eshchñii n'íi nanohwílaágo Bik'ehgo'ihí'nañ bá nada'idziid da, áidá' Holy Spirit nanohwílaágo nada'idziid. 7 Nt'é daan'ñii doleeł áidá'? Begoz'aaníi nchq'íi bíl dálekt'ee née? Dah, da'anñii doo ágát'éé da. Begoz'aaníi da'ádphýgo nchq'íi doo bígonsj da doleeł ni': begoz'aaníi, Doo dawahá idáhánt'ijí da le', doo shihñii dayúgo, dawahá idáhách'ít'íiníi doo bígonsj da doleeł ni'. 8 Ái bengot'áaníi, Doo dawahá idáhánt'ijí da le', shihñiigo dayúwehégo idáhásht'ijigo áshíila. Begoz'aaníi áníihíi doo hwahá bígonsjhh dadá' nshchq'yúgo ndi doo bígonsj dahíi bighā nchq'íi shich'í' daztsáni k'ehgo at'éé ni'. 9 Łah begoz'aaníi doo bígonsj dago hinshnaa ni': áidá' bengot'áaníi bígosílsjídá' nchq'íi hína', áík'ehgo nchq'íi baa nannaayúgo ndizohíi at'éé shihñiigo shizes-hijhíi k'ehgo at'éé. 10 Áík'ehgo bengot'áaníi, da'ái ihí'naahíi shainé' doleeł n'íi, da'itsaahíi shá áyílaago bígosílsjíd. 11 Bengot'áaníi nashílaágo nchq'íi shich'í' nashch'a', la'íi bee shidizesdjí. 12 Áík'ehgo begoz'aaníi dilzih, la'íi bengot'áaníi dilzih, dávik'ehyú át'éé, la'íi nł'éhi at'éé. 13 Áík'ehgo ya' ái nł'éhihíi da'itsaahíi shá áyílaa née? Dah, da'anñii doo ágát'éé da. Áidá' nehílsjídá' begoz'aaníi doo bikísk'eh ánsht'ee da ni', áík'ehgo begoz'aaníi da'itsaahíi shángot'áq, nchq'íi da'anñii nchq'íi át'éégo bígózi doleełhíi bighā begoz'aaníi alzaa; áík'ehgo bengot'áaníi bílahyú nchq'íi dážhó itisyú nchq'go hileeh. 14 Begoz'aaníi yaaká'dí'hi at'éégo bídaagonlzi: áidá' shíi nchq'go be'ánsht'eehíi bighā nchq'íi bich'í' nashi'dehezni. 15 Nt'é bighā ánásh't'ijhíi doo bígonsj da: doo hasht'ijyú ánásh't'ijl da; áidá' shíi nchq'íi be'ánásh't'ijl. 16 Doo hasht'ijyú ánásh't'ijl dago begoz'aaníi bee nshchq'íi bígosílsjíd, áík'ehgo begoz'aaníi áníihíi nł'éé láq, dishñii. 17 Áík'ehgo doo dashíi ánásh't'ijl da, ndi nchq'íi shiyi' goliíníi ánát'ijl. 18 Doo nł'ééhíi shiyi' golií dago bígonsj (dashíi she'at'e'íi áldishñii); dávik'ehyú ánsht'eego hasht'ijí ndi be'ánásh't'ijhíi doo hagot'éégo be'ánásh'ne' da. 19 Nł'ééhíi be'ánásh't'ijlgo hasht'ijhíi doo be'ánásh't'ijl da: áidá' nchq'íi doo hasht'ijí dahíi zhá be'ánásh't'ijl. 20 Doo hasht'ijyú be'ánásh't'ijl dayúgo doo dashíi ánásh't'ijl hasht'ijgee nchq'íi shiyi' goliíníi ánát'ijl. 21 Díinko be'ánsht'eego bígosílsjíd, nł'ééhíi be'ánásh't'ijl hasht'ijgee nchq'íi shidáhgee begoz'aq. 22 Shijíi yune' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi nł'éé, ídidish'ñii: 23 Áidá' ídidistsaqgo díinko bígosílsjíd, shits'í nchq'go hádaat'iiníi shinatsékees nł'ééhíi yil nagonlkaad, áík'ehgo shiyi'yú nchq'íi bí'sna' nshljigo áshílsj. 24 Nnee débaagoch'oba'ihíi nshíni láq! Díi shijíi biyi' nchq'íi shizihíi hadíi yits'á'shíiteh? 25 Bik'ehgo'ihí'nañ zhá, Jesus Christ nohweBik'ehñ bílahyú láq, ái bighā Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsj. Áík'ehgo dashíi shinatsékeesíi bee Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi bikísk'eh ánsht'ee; áidá' shits'í be'ánsht'eehíi

nchọ'íí zhá bikísk'eh ánsht'ee.

8

¹ Áík'ehgo k'adíí Christ Jesus biyi' daanlíni, bighá bíl ch'ígódeeh doleekí da'ádih, áí doo bí'at'e' nchọ'íí yíkísk'eh ádaat'ee da, áídá' Holy Spirit zhá yíkísk'eh ádaat'ee. ² Christ Jesus biyi' nshlìigo, Holy Spirit behinshnaahíí binawodíí nchọ'íí binawodíí bee dastaah doleel n'íí yits'á' shinktíí. ³ Jews bich'í' begoz'aaníí nchọ'go be'ádaant'eehíí bighá doo nalwod da silíí, áík'ehgo begoz'aaníí doo áyóléh át'ée da n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ áyíílaa, án dabíí bíYe' nohwits'í nda'ílsiihíí k'ehgo at'éeego nohwinchọ'híí bighá yin'a', áík'ehgo nchọ'íí nohwits'í yiyi' golííníí bíl ch'ígódeeh doleelgo bángot'áá: ⁴ Néé doo nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaant'ee da, áídá' Holy Spirit zhá bikísk'eh ádaant'eehíí bighá begoz'aaníí dá bik'ehgo anííhíí bikísk'eh ádaant'ee. ⁵ Hadíí dabíí bí'at'e' yíkísk'eh ádaant'eehíí bits'í hádaat'iíníí zhá yaa daabiini'; áídá' Holy Spirit yíkísk'eh ádaat'eehíí Holy Spirit hádaat'iíníí yaa daabiini'. ⁶ Ko'at'e' nchọ'íí bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí da'itsaahíí bee ká goz'áá; áídá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí ihí'naahíí lá'íí ilch'í'gont'ée híí bee ká goz'áá. ⁷ Hadíí bí'at'e' nchọ'íí yíkísk'ehyú ágot'eehíí yaa biini'íí Bik'ehgo'ihí'nañ yik'enqíih: Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí doo ye'at'ée da, da'aníí doo áonéh át'ée da. ⁸ Áík'ehgo hadíí dabíí bí'at'e'íí yíkísk'eh ádaat'eehíí doo hagog'éeego Bik'ehgo'ihí'nañ yíl daagoyíshóni at'ée da. ⁹ Áídá' nohwíí doo nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaanoht'ee da, áídá' Holy Spirit yíkísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ bíSpirit da'aníí nohwiyi' golííyúgo. Nnee lá' Christ bíSpirit doo da'aníí biyi' golíí dayúgo, án doo Christ biyéé nllí da. ¹⁰ Christ nohwiyi' golííyúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit bíláhyú daahinohnaa, dá bik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíí bighá. ¹¹ Jesus daztsáádí' naadiidzaago áyíílaahíí bíSpirit nohwiyi' golííyúgo, Christ daztsáádí' naadiidzaago áyíílaahíí bíSpirit nohwiyi' golííníí bíláhyú nohwits'í dastaah doleekí áldó' hínaago ánáidle'. ¹² Áí bighá, shik'íyú, doo nt'é bighá nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaant'ee da. ¹³ Dánohwíí nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'ee yúgo nanohne': áídá' nohwi'at'e' nchọ'íí Holy Spirit bee nadaaktseedyúgo da'aníí daahinohnaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ bíSpirit nadaabiílaahíí dawa, áí da'aníí Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanlíni ádaat'ee. ¹⁵ Holy Spirit bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daasiidlìí, áík'ehgo k'adíí doo isnah binant'a' yédaaldzidhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bédaahildzid da, áídá', Ábba, shiTaa, daabiin'nií. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandlìigo nohwíí yune' Holy Spirit dabíí nohwíí nadaagolní': ¹⁷ Bichagháshé daandlìigo Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehíí nohwíyéé doleel, néé hik'e' Christ bílgo; Christ bíl nohwiindaagont'ée lék'eyúgo, dabíí bíl da'á' ízísigo be'ádaant'eego ádaanoht'ee dolníí. ¹⁸ Yunaásyú baa gozhóóníí nohwádhíyú goz'aaníí ch'í'nah ádolníí, áí baa natseskeesgo díí jìigo nyee'í biyi' nashaahíí doo shíí hagog'at'ée da. ¹⁹ Dawa Bik'ehgo'ihí'nañ áyíílaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé da'aníí biyéégo ch'í'nah ádolníí dázho yiká daadéz'jìigo biba' ádaat'ee. ²⁰ Dawahá alzaahíí doo nt'é da'íllí dago alzaa, doo hádaat'jìhíí bighá da, áídá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihí'nañ bándaaogoz'áá, ágát'ée ndi díínko Bik'ehgo'ihí'nañ nyohíí; ²¹ Dawahá alzaahíí da'íllí hileeh dí'nií ndi bits'á'zhí' hasdádokah, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé baa gozhóó doleelgo da'itsaahíí yits'á'ká híí k'ehgo dawahá alzaahíí áldó' da'íllí hileehíí yits'á'dokah. ²² Dawa alzaahíí da'á' bíl na'din'igo ík'idi'nií, díí jìí t'ah

ágát'éégo bídaagonlɔ́. ²³ Áídá' doo áí zhá da, néé dó', Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandlɔ́igo ch'í'nah ádaanohwi'dolnɔ́ilgo nohwits'í la'í análnéh doleełı́ biba' ádaant'eedá' ík'ida'n'nii, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahı́ ndi ík'ida'n'nii. ²⁴ Díı nł't'éhi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'nıl: nł't'éhi ch'o'ı́yúgo doo nt'é bighá nnoch'ódlı́ da: hadıń nt'éhéta yıltsaayúgo nt'é bighá dayúweh nyihołı́ doleeł? ²⁵ Áídá' nt'éhéta doo daahıı'tı́ dahı́ ndaahóndliiyúgo, hada'ól'nıigo biba' ádaant'ee. ²⁶ Ágát'éégo doo daandzil daagee Holy Spirit nohwich'onıih: nt'é bighá da'ohııkaqah doleełı́ doo bídaagonlɔ́ da ndi Holy Spirit dabı́ nohwá okáqah, néé ch'éh ádaan'nıihı́ bighá ík'eda'n'nıigo. ²⁷ Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahı́ yá okáqah, Bik'ehgo'ihí'nań hát'ı́ıhı́ k'ehgo okáqahı́ bighá Bik'ehgo'ihí'nań, kojı́ yune' nantaahı́, Holy Spirit binatsekeesı́ yıgólɔ́. ²⁸ Díńko bídaagonlɔ́, hadı́ Bik'ehgo'ihí'nań bıł daanzhoonı́, la'ı́ dabı́ ngonł'chı́ıgo yıká ádaannııdı́ dawa dała' nł't'éégo bá ádaalne'go áyılɔ́. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań nnee bıyéé doleełı́ dabı́ntsego yıdaagołɔ́, áı bıYe' yedaakt'éégo ádaabıdlıne'go dabı́ntse yengon'áq, bıYe' bik'ısyú łáqgo bıı dantsé naghaa doleełı́ bighá. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bıyéé doleełı́ dabı́ntse yıdaagołɔ́nıı yıká ádaannııd: yıká ádaannııdı́ binchọ'ı́ yıt's'á'zhı' ch'ınádaayızıl: la'ı́ ch'ınádaayızılı́ ík'ı' daabi'dolnɔ́ilgo yángon'áq. ³¹ Áık'ehgo nt'é daan'nıı áídá? Bik'ehgo'ihí'nań bıł daagoııı'tı́yúgo, hadıńshá' nohwich'ı' na'iziıdgo nohwaa gonł'nee doleeł? ³² Bik'ehgo'ihí'nań dabı́ bıYe' ndi doo t'áqzhı' yotá' dago daanohwıgha nohwá nyınlı́nıı, da'án bıł dała' dawahá daazhóg nohwainé' go'ı́. ³³ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yıt'a' hazlaahı́ hadıń nt'é yik'ızhı' yıdı'aah? Bik'ehgo'ihí'nań dáıık'ehyú ádaat'éhi yıl'nııdı at'éé. ³⁴ Hadıń nohwıl ch'ıdaagógheehgo nohwándaago'aah áídá? Christ Jesus doo nohwándaago'aah da, án nohwá daztsáq, áıdı' daztsáqadı' naadııdzaa, án Bik'ehgo'ihí'nań bıgan díhe'nazhıneégo dahsdaa, da'án áldó' nohwá ná'okáqahı at'éé. ³⁵ Hadıńshá' Christ bıł daanjọ́hı́ yıt's'á'zhı' ánohwıle'? Doo hadıń da go'ı́. Ya' nyee'ıı bıyi' hııkahı́ Christ bıł daanjọ́hı́ yıt's'á'zhı' ánohwıle' née, ya' nohwich'ı' nagont'ogı́ née, ya' nohwıniıdaagont'éełı́ née, ya' shıná' góyéé'ıı née, ya' nohwıdıyáge áđıhı́ née, ya' ńgodzıdı́ née, dagohı́ ya' bésh be'ıdılłıshé bee nohwıdızıdeehı́ née? ³⁶ Bek'e'eshchıını́ gánııgo, Nıyéé daandlɔ́ıhı́ bighá nadaanohwi'dıtseedgo o'ı'ááh; díbełı́ natseedgo bágoz'áqahı́ k'ehgo nohwaa natsıdaats'ıkees. ³⁷ Dah, díı dawa bee nohwich'ı' ánágot'ı́ı ndi, Christ bıł daanjọ́hı́ bıláhyú doo adzáyú itısgo daagonelnaa da. ³⁸ Da'anıı bıgonɔ́, doo nt'é Bik'ehgo'ihí'nań bıł daanjọ́hı́ yıt's'á'zhı' nohwinonı́ł at'éé da, da'ıt'saahı́ ndi, ihı'naahı́ ndi, Bik'ehgo'ihí'nań bınal'a'á yaaká'yú daagolı́nı́ ndi, spirits nchọ'ı́ bınadaant'a'ı́ ndi, spirits bıawodı́ ndi, dá'ad be'ágot'eehı́ ndi, yunáásdı' nohwich'ı' goldohı́ ndi, ³⁹ Yudahyú ágot'eehı́ hik'e yuyahyú ágot'eehı́ ndi, nt'éhéta alzaahı́ ndi, díı dawa doo Bik'ehgo'ihí'nań bıł daanjọ́hı́ yıt's'á'zhı' nohwinonı́ł at'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehń bıláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bıł daanjọ́.

9

¹ Christ bınadzahgee da'anıı ádıshnıı, doo létıshchoo da, da'anıı ádıshnııgo Holy Spirit shıjı́ yune' shıł nagolnı', ² Doo shıł gozhóq da, shıjı́ dázhq nııhı nt'éé. ³ Bígonedzáyúgo shık'ıyú, bıł hat'ı'ıı, hasdakáh doleełı́ bighá Christ bıts'á'dı' shıł ch'ıgódeeh ndi nzhq doleeł nı': ⁴ Áı Israel hat'ı'ıı daanlɔ́; Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanlɔ́igo baa daagodest'áq,

la'íi Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'idindláadíi yil daanliji, la'íi Bik'ehgo'ihina'nañ bil lándaaagost'aa, yegos'aanii áldó' baa daidez'aa, hagot'éégo da'okaah doleehíi baa daadest'aa, la'íi Bik'ehgo'ihina'nañ nht'éégo ágot'eehíi nohwiyéé doleel daayihniigo yaa daagodez'aa; ⁵ Israel hat'í'íi ik'idá' nnee n'íi, Bik'ehgo'ihina'nañ hadaabidezníli, bits'á'dí' hadaakinolt'aa, áí bits'á'dí' Christ goz'liigo nnee siliji, áñ dawa yitis nliji, Bik'ehgo'ihina'nañ nliji, dahazhí' ba'ihégoš' le. Doleelgo at'éé. ⁶ Bik'ehgo'ihina'nañ Israel hat'í'íi yángon'áanii doo edeniigo baa natsekees da. Israel holzéhi bits'á'dí' hadaakinolt'aanii Bik'ehgo'ihina'nañ binadzahgee doo dawa da'anii Israel hat'í'ihíi daanliji da: ⁷ La'íi Bik'ehgo'ihina'nañ Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aanii doo dawa hadaihezniil da: áidá' Abraham gáyihniid, Niye' Isaac bits'á'dí' hideshchiinii zhá nichagháshé bildí'nihi doleel. ⁸ Díinko áldishnii, Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aanii doo áí zhá bighá Bik'ehgo'ihina'nañ bichagháshé bil otag da: áidá' Bik'ehgo'ihina'nañ Abraham yángon'áanii bik'ehgo hadaakinolt'aanii, áí da'anii bichagháshé bil otag. ⁹ Bik'ehgo'ihina'nañ gáníigo Abraham yángon'áa, Kodí' lenágodzaago kú nánsdzaago ni'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin golíi doleel, nii lèk'e. ¹⁰ Doo áí zhá da: áidá' Rebecca áldó' nnee, Isaac holzéhi, bits'á'dí' daadihe'na'i, yá hiltsaá siliji. ¹¹ (Bik'ehgo'ihina'nañ dabíi bik'ehgo nnee hadaayiniil, doo ánadaat'íihíi bighá da, áik'ehgo Rebecca bichagháshé doo hwahá daagoleeh dadá', la'íi doo hwahá nht'éégo dagohíi nchó'go ánadaat'íil dadá', Bik'ehgo'ihina'nañ Isaac hayitíi bighanigolíihíi begolne' doleelgo,) ¹² Rebecca bil nagosni', Dantsé nagháhihi iké'yú naghahíi binal'a'á nliji doleel. ¹³ Bek'e'eshchiinii gáníigo, Jacob shil nzhqo ni', áidá' Esauhíi doo hasht'íi da ni'. ¹⁴ Nt'é daan'nii áidá'? Ya' Bik'ehgo'ihina'nañ doo dabik'ehyú át'éé da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁵ Bik'ehgo'ihina'nañ Moses gáyihni, Hadíi hádaasht'iinii baa daach'oshba' doleel, la'íi hadíi hádaasht'iinii baa tídaasht'i doleel, nii. ¹⁶ Áik'ehgo nnee nt'é hát'íinií dagohíi nnee binawodíi doo bighá Bik'ehgo'ihina'nañ habítíi da, ndi bilgoch'oba'íi ch'í'nah hileehíi bighá. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina'nañ biyati'íi biyi' Pháraoh gáyihni, Shinawodíi ninkááyú hit'íi doleelíi bighá, la'íi ní'gosdzán biká' dagoz'aa nt'éégo shizhi' bígózí doleelíi bighá nant'aago ániish'aa, nii. ¹⁸ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihina'nañ dabíi hát'íigo la' yaa ch'oba', áidá' la' bijíi nt'izgo ádaile'. ¹⁹ Gáshihni áidá', Nt'é bighá Bik'ehgo'ihina'nañ t'ah nnee nchó'go ánat'íigo yik'izhí' di'aa? Bik'ehgo'ihina'nañ nt'é hát'íinií doo hadíi hago áyoléh át'éé da. ²⁰ Dah, nnee zhá ílini, hago'at'éégo Bik'ehgo'ihina'nañ t'aqzhí' bich'í' yánánliht? Ábi'deszaahíi ábúlaahíi, Nt'é bighá gát'éégo áshiinlaa, yihni doleel née? ²¹ Nnee gosht'ish tús áile'íi gosht'ish da'á sitlégi yee tús ílinihíi áile', la'íi da'ái bee tús doo ílji dahíi yee áile', ya' áí doo áile'go goz'aa da née? ²² Bik'ehgo'ihina'nañ bihashke'íi la'íi binawodíi ch'í'nah áile' hat'íigo nnee bil ch'ígodeeh doleel n'íi yá daagoho'aalgo nzaad godeyaa lèk'eyúgohíi, nt'é daan'nii áidá'? ²³ La'íi dabíi bits'á'dí' ízigo ágot'eehíi ch'í'na'izkaadíi ch'í'nah áile'íi bighá hadíni áí izigo ágot'eehíi dabíntse yá ich'í'golaahíi yaa ch'oba', ²⁴ Néé da'ái daandliji, nohwika' ádaanniidíi, doo Jews daanliinií yitahdí' zhá da, ndi doo Jews daanliji dahíi yitahdí' áldó'. ²⁵ Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihina'nañ gáníi, Doo shichagháshé daanliji da n'íi shichagháshé bildishnii doleel, la'íi, Doo shil daanzhóq da n'íi shil daanzhóq bídishnii doleel. ²⁶ La'íi, Shichagháshé doo daano'híi da, yihni n'gee, da'áígee, Bik'ehgo'ihina'nañ hínaahíi bichagháshé daanliji bildí'nihi doleel, nii. ²⁷ Esaias áldó' Israel hat'í'íi yaa yádaakti'go gáníi lèk'e, Israel bits'á'dí' hadaakinolt'aanii túnteel bahyú

sáihíí k'ehgo lǎá ndi ayáhágo zhá hasdádokah: ²⁸ NohweBik'ehń dábik'ehyú ánát'íígo binasdziidíí ǎǎ áile' doleeł, doo nt'ahgo da, án n'igoszáń biká' nneehíí bándagot'áníí dáhahgo bándagot'aahgo áile', nii ni'. ²⁹ Esaias dabíntsedá' gánádo'niidgo, Bik'ehgo'ihí'nań nnee doo náhóltagyú biNant'a'íí doo bichagháshé ayáhágo nohwá ánáisiid dayúgo, Sódomgee daagolíinií k'ehgo ádaant'ee doleeł ni', la'íí Gomórrah alzaahíí k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleeł ni', nniid. ³⁰ Nt'é daan'nii áidá'? Doo Jews daanlii dahíí dábik'ehyú ádaat'ee doleełíí doo yiká ádáát'íid da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee daasilii, bi'odla' daagolíihíí bighá. ³¹ Áidá' Israel hat'i'íí begoz'aaníí biláhyú dábik'ehyú ádaat'ee doleełíí yiká ádáát'íid ndi áí begoz'aaníí yikisk'eh ádaat'eego ch'éh ádáát'íid. ³² Nt'éshá' bighá? Doo bi'odla'íí yee yiká ádáát'íid dahíí bighá, áidá' begoz'aaníí bikisk'eh ádaant'eeyúgo dábik'ehyú ádaant'ee doleeł daanzigo ch'éh yiká ádáát'íid. Áí Christ doo daayodlaá dahíí bighá tsée bighá nach'igeehíí daineztahíí k'ehgo ye'ádaat'ee lék'e; ³³ Bek'e'eshchiiníí biyi' Bik'ehgo'ihí'nań gáníígo, Isáá, Sion gee tsée bighá nach'igeehíí, tsée ts'iztałgo nach'ikaadíí nnsh'ah: hadín bodlaqahíí doo hant'é yik'ee idaayándzi doleeł, nii.

10

¹ Shik'íyú, shijí yune' dázho hásh'íí, Israel hat'i'íí hasdádokahgo, la'íí áí bighá Bik'ehgo'ihí'nań náhoshkqah. ² Díí bígonsigo baa nagoshni', Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' dahdaandlqohgo hádaat'íí ndi hagot'éego bich'í' ách'ít'éehíí doo yídaagolsi da. ³ Hagot'éego Bik'ehgo'ihí'nań nnee dábik'ehyú áile'íí doo yídaagolsi dago, dabíí dábik'ehyú idaadilne'go yiká ádáát'íidgo, hagot'éego Bik'ehgo'ihí'nań nnee dábik'ehyú áile'íí doo yaa idaadest'aa da. ⁴ Christ ch'odlaqayúgo doo dayúweh Jews bich'í' begoz'aaníí bikisk'eh ách'ít'éehíí bighá dábik'ehyú ách'ít'éé da, áidá' nnee dała'a daantúgee Christ daayosdlaqadíí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú át'éé doleeł. ⁵ Begoz'aaníí bikisk'eh at'éehíí bee dábik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'eshchiigo gáníí, Nnee begoz'aaníí yikisk'eh ánát'ííhíí da'ái yee hińaa doo. ⁶ Odlá'íí bee dábik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'ena'ashchiigo gáníí, Nijíí biyi' yune' doo gánii da, Hadínshá' yaaká'yú digháh? (Christ ádí' bíł godah ch'ínánt'ashgo:) ⁷ La'íí doo gánii da, Yuyahgo o'í'án yuyaa hadínshá' digháh? (Christ daztsaqadí' t'aqzh'í' yil nat'aashgo.) ⁸ Áidí' bek'e'eshchiiníí nt'é níí? Yati'íí nt'ahdí' nlii, dá nize' yune', la'íí nijíí yune' ndi begoz'aa, nii: áí yati'íí ko'odla' bee hasdách'ighah, áí zhá baa yáhiilti'; ⁹ Nize'dí', Jesus sheBik'ehń hoshdlqá, nniyúgo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań Jesus daztsaqadí' náyihiłna'íí nijíí yune' hondlaqayúgo hasdánńáh doleeł. ¹⁰ Nnee bijíí yune' odlaqayúgo dábik'ehyú át'éego ábi'delzaa; la'íí bizé'dí' oshdlqá niigo hasdayáahi at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Hadín bodlaqahíí doo hant'é yik'e idaayándzi da doleeł. ¹² Jews daanliinií la'íí Greeks daanliinií dálekt'ee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo la' laho ádaat'ee da: nohweBik'ehń dała'a nnee dawa yeBik'ehń nliigo, hadíí bich'í' ch'oba' ádaaníihíí bíłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí yaa yiné'. ¹³ Áik'ehgo hadín nohweBik'ehń bizhi'íí yozhúigo yich'í' ch'oba' ánniidií hasdádogaal. ¹⁴ Áń hagot'éego yich'í' ádaanii, doo hwahá daayodlaqah dadá? Hagot'éego daayodlaqah, án doo hwahá ya'ikodaaniizjih dadá? Hagot'éego daidits'ih, doo hadín bíł nadaagolni' dadá? ¹⁵ Hagot'éego bíł nadaagolni',

la' daabi'dol'aadgo zhá? bek'e'eshchiinií gáníígo, Dahadíń yati' baa gozhóni, bee nkenágoheltoqodí, yaa yałti'go higaalı́ ba'ihégoş, áı nıt'éeqo ágot'eehúı nnee yaa bıł gozhóq doleełı́ yaa nadaagolnı'! ¹⁶ Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikısk'eh ádaasdzaa da. Esaias gánı́hı́ k'ehgo, NohweBik'ehń, hadıń bıł nagosiłnı'ıı yodlaq áıdá? ¹⁷ Bik'ehgo'ihı'nań biyati' dihiıts'ago zhá nohwı'odlaq' goleeh, Bik'ehgo'ihı'nań biyati' baa nohwıł na'gonı'go zhá dihiıts'ag. ¹⁸ Áıdá' na'ıdıshkid, Ya' doo daıdests'aaq da née? Ha'oh, daıdests'aaq, ni'gosdzán biká' dágoz'aaq nıt'éeqo baa na'gonı'ıı begoz'aaq, ni'gosdzán náhin'ááyú biyati' daats'idests'aaq. ¹⁹ Áıdá' naná'ıdıshkid, Ya' Israel hat'i'ıı doo bıł ıdaagozı da lék'e née? Dantsé Moses gánıı, Laqgo hat'i'ıı, nnee doo bıł da'otag da daabilch'ınııhı́ bee daanohwilch'olch'ııgo ádaanohwishle', la'ıı hat'i'ıı doo daagoyáq da daabilch'ınııhı́ bee hadaashohkkeego ádaanohwishle'. ²⁰ Áıdı' Esaias doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihı'nań yá yałti'go gánıı, Nnee doo shıká hadaantaa da n'ıı shıdaagosııd; doo shıká nada'odıłkid da n'ıı bıł ch'ı'nah ádıshdlaa. ²¹ Áıdá' Israel hat'i'ıı gáyıłnıı, Nnee doo daashıdıt's'ag dahı́ la'ıı shıdáhzhı' yádaalı'ıı bich'ı' ıłts'á' dahdıdeshnııgo o'ı' aah.

11

¹ Áık'ehgo na'ıdıshkid, Ya' Bik'ehgo'ihı'nań bichágháshé yó'oyılkaad née? Dah, da'anıı doo ágát'ée da. Shıı áldó' Israelite nnee nshııı, Abraham bits'á'dıgo hashıdolchıı, Benjamin hat'i'ıı bits'á'dı' gosııı. ² Bik'ehgo'ihı'nań bichágháshé dabıntsé yıdaagosıını doo yó'oyılkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiiniı Elias yaa nagolnı'ıı doo bıdaagosıks da née? Bik'ehgo'ihı'nań yokaqahgo Israel yaa yałti'go gánıı, ³ SheBik'ehń, nnee bınkááyú na'ızııdıı nadaıstseed, la'ıı naa hi'né'ıı biká' dahi'nııı nagoz'aaq n'ıı tadaayoznıł; dashızhá isdzııh, la'ıı shıdızıdeego nadaagołchi', nıı. ⁴ Áıdá' Bik'ehgo'ihı'nań nıt'é bıłnıı? Nnee gots'ıdı doo náhóltagyú ıdá'ásııııd, doo Baal be'ılzaahı́ yich'ı' nádaahılzhısh dahıı. ⁵ Áık'ehgo dıı goldohı́ biyi' nnee Bik'ehgo'ihı'nań bıłgoch'oba'go da'ayáhago ıdá'áyııdlaago hayıhezııł. ⁶ Bıłgoch'oba'ıı bee hayıhezıılyúgo, doo nıt'éeqo ánádaat'ıııhı́ bıghá da: doo ágát'ée dayúgo Bik'ehgo'ihı'nań bıłgoch'oba'ıı yunáásyú doo ıııı da doleeł. Áıdá' nnee nıt'éeqo ánát'ıııhı́ bıghá hayııılyúgo doo bıłgoch'oba'hı́ bıghá da: doo ágát'ée dayúgo nıt'éeqo ánát'ıııhı́ yunáásyú doo ıııı da doleeł. ⁷ Hago'at'éeqo áıdá? Israel hat'i'ıı yıká hádaat'ıınıı ch'éh yıghá ádaát'ııd; hayıhezıılı́ zhá nádaıdné, áıdá' la'ııhı́ bınáá ádaagosııd. ⁸ (Bek'e'eshchiiniı gánı́hı́ k'ehgo, Bik'ehgo'ihı'nań áı da'alhoshgo nakaihı́ k'ehgo natsıdaakeesgo ádaabızlaa, bınáá doo yee daago'ıı dago, bıjeyı' áldó' doo yee da'dıts'ag dago;) dıı ııı' t'ah ágádaat'ee. ⁹ La'ıı David gánıı, Bıł daagonedlııgo da'ıyáqahı́ bee bánakı'ı'áago daabilzıh le', nıt'éhéta bıdáh bınégo yıtıs hakaadhı́ k'ehgo, da'áı bıınchó'ıı bee bıch'ı' nanáhi'nıııle': ¹⁰ Bınáá doo nzhógo yee daago'ıı dago alnehgo doo daago'ıı da le', bıyıl ndaazıı bıghá dahazhı' da'ısk'ıd le'. ¹¹ Na'ónádıshkid áıdá, Ya' Israel hat'i'ıı nanihezdeehı́ doo nádaahıdzıı da née? Dah, da'anıı doo ágát'ée da: ndı nanihezdeehı́ bıláhyú doo Jews daanlıı dahı́ hasdákai, Israel hat'i'ıı hasdách'ıkaihı́ danée zhá daanzıgo dayúweh yıká hádaat'ıı doleełhı́ bıghá. ¹² Israel hat'i'ıı nanihezdeehı́ n'ıı bıláhyú ni'gosdzán biká' nnee da'ıt'ııyúgo, la'ıı ch'éh ádaát'ııdı́ bıláhyú doo Jews daanlıı dahı́ da'ıt'ııyúgo, áı bıtısgo Israel hat'i'ıı dawa Bik'ehgo'ihı'nań yich'ı' nınáıde'nıııı bıláhyú nnee dawa da'ıt'ıı doleeł. ¹³ K'adıı doo Jews daanohlıı

dahíí nohwich'í' yashti', shíí doo Jews daanlií dahíí bich'í' shi'dol'aadgo shinasdziidíí ilíígo ánsí: ¹⁴ Dáhago'at'éégo bíl dała' hat'í'íí hasdách'íkaihií danéé zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'íígo ádaashle'go lá' hasdádokah. ¹⁵ Israel hat'í'íí yó'olkaadíí biláhyú n'i'gosdzán biká' nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíl k'íí nádaasdlííyúgo, áí Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ninávide'nííhúshá' hago'at'éé? Da'itsaahdí' nádaahí'nahíí k'ehgo at'éé. ¹⁶ Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihí Bik'ehgo'ihí'nań baa nané'íí diyíhyúgo, ná'ast'oodúú dawa áldó' diyíh: lá'íí ch'il bikeghad diyíhyúgo, bits'ádaaz'aahíí áldó' diyíh. ¹⁷ Jews daanliiníí ch'il olive holzeehíí k'ehgo ádaat'ee; ch'il olive holzéhi bits'ádaaz'aahíí lá' nehestó'yúgo, ádí' ní, doo Jew nííí dahíí, ch'il olive da'ilííyú hadajeehíí k'ehgo ánt'éhi, áí naheshch'íizhgee onáni'dotsiiyúgo, áík'ehgo olive bikeghad yenoseehíí ní áldó' bee nanlwodgo bee nńsééyúgo; ¹⁸ Olive bits'ádaaz'aahíí doo bich'í' ída'óndlii da. Ídaóndliiyúgo bínálníh, ní ikeghadíí doo nee hínaa da, áídá' bíí bee hínnáá. ¹⁹ Ya' gánńii nee, Shíí áígee onáshí'doltsiihíí bighá its'ádaaz'aahíí nahestó'? ²⁰ Da'anńi ágát'éé, ndi áí doo da'odląą dahíí bighá nahestó', áídá' níhíí ní'odlą' zhá bee sínzíí. Áík'ehgo doo bee ída'óndlii da, áídá' nzhógo godínsí: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań doo t'ąazhí' at'éé dago its'ádaaz'aahíí nayiheztó', áík'ehgo ídaa gondząą, ní áldó' dńko ágánidolíí at'éé. ²² Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí lá'íí bihashke'íí baa natsínkees: nanihezdeehíí bihashke' yiká'zhí' áile'; áídá' níhíí naa ch'oba', bílgoch'oba'íí da'áík'ehgo biyí' hínáátyúgo: áídá' doo ágánt'éé dayúgo ní áldó' yó'onidí'aah. ²³ Jews daanliiníí, doo da'odląą dahíí doo dayúweh ye'ádaat'ee dayúgo, ch'il olive biyí' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihí'nań zhá áík'ehgo ádaabile'go yik'e sitíí. ²⁴ Olive da'ilííyú hadajeehíí bits'á' nanideshgizhdá' ch'il olive nt'ééhíí biyí' onánidotsiiyúgo, ch'il olive nt'ééhíí dabíí bits'ádaaz'aahíí nahestó' n'íí biyí' onádaitsihíí ítisgo doo bá nyee da. ²⁵ Shik'ííyú, doo ídaa da'ohdlií da doleelgo díí doo bigózi da n'íí bídaagonńsiih hádaanohwisht'íí, Israel hat'í'íí lahzhí' doo daago'íí da daasillíí, doo Jews daanlií dahíí dawa ha'ádokahíí begolzaazhí'. ²⁶ Áík'ehgo Israel hat'í'íí dawa hasdádokah: bek'e'eshchiiníí gńńigo, Siondí' Hasdá'iińhíí dogaal, án Jacob hat'í'íí doo Bik'ehgo'ihí'nań daidńsí da n'íí daidńsigo ádaabidolii: ²⁷ Bincho'íí baa nádaagodesii'ąądá', da'ái ík'idá' bńdaagosii'ąą ní' yínadaalńiih doleel, níí. ²⁸ Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'í'íí k'íhzhí' ádaizlaa: áídá' daabitaa n'íí hadaiyihezníhíí bighá Israel hat'í'íí bíl daanzhóq. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań nt'éheta kaa yiné'yúgo, dagohíí koká áńniidyúgo doo lahgo áná'ne' da. ³⁰ Lah Bik'ehgo'ihí'nań doo daahohdłąą da ní, áídá' k'adíí Israel hat'í'íí doo da'odląą dahíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí nohwaa daadest'ąą: ³¹ K'adíí Israel hat'í'íí doo da'odląą da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí nohwaa daadest'aaníí biláhyú bíí áldó' Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí baa daadidot'aal. ³² Bik'ehgo'ihí'nań nnee dawa doo da'odląą dahíí yich'í' ndaayinil, dawa yaa ch'oba' doleelgo. ³³ Bik'ehgo'ihí'nań bigoya'íí hik'e bíl ígózíníí bílgo káągo ch'ída'izkaad! Hagot'éégo nnee yich'í' godí'aahíí doo hagot'éégo ba'ch'íikáah da, bí'at'e'íí doo hagot'éégo bigózi da! ³⁴ Hadínshá' nohweBik'ehń binatsekeesí yígótsí? Hadínshá' nabineztaad? ³⁵ Dagohíí hadínshá' nohweBik'ehń dant'éheta yaa yiné', t'ąazhí' dant'éheta baa náyiné' doleehíí bighá? Doo hadín da. ³⁶ Dawa bits'á'dí' daagolíí, lá'íí dawa biláhyú daahínaa, lá'íí dawa bá daahínaa, án dahazhí' ba'ihégoşí doo. Doleelgo at'éé.

12

1 Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'híi bigħá nádaanoħwoshkaqħ, dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihí'nań baa daach'iné'híi k'ehgo noħwíi t'ah daahinoħnaadá' noħwits'ihíi hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, ái Bik'ehgo'ihí'nań bił gozhóq, áík'ehgo daadinolsigo daahohkaqħgo dábi'k'eh. 2 Dii'nosdzán biká' doo bik'ehyú ágot'ee dahú doo be'ádaanoht'ee da: áídá' dawa bee noħwinatsekeesíi áníidégo ánáłne'go laħgo ádaanoht'ee le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań noħwá hát'íiníi nłt'éégo at'ééhíi, bił goyilshóóníi, la'íi dážhó nzhoníi bídaagonolsiħ. 3 Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi biláhyú báyashti'go shaa godet'aq; áík'ehgo dałá'á notiiġee gádaanoħwidishni, Doo itisgo ídaa daagonohdzaqgo dałá'á notiiġee Bik'ehgo'ihí'nań odlá' daholaqgo noħwainé'íi dábi'k'ehgo ídaa natsídaahkees. 4 Noħwits'í dałá'á ndi ląayú henláa ndi doo dałá' dálet'eego nada'iziid da: 5 Da'ágát'éégo néé hiidlaq ndi its'í dałá'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bił dałá'á daandliġgo, la'íi its'í dałá'á ndi ląayú henlááhíi k'ehgo daandliġgo ilch'odaahii'nii. 6 Nłt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi noħwainé'íi iltah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihí'nań noħwinkáayú yałti' noħwaa det'aayúgo halaq noħwi'odla' daholaqgo noħwainé'íi dábi'k'ehgo bee yádaahiłti' le'; 7 La' bich'odaahii'niigo noħwaa det'aayúgo halaq ágánádaahiłt'iił le'; hadín ilch'ígót'aahgo baa det'aayúgo nłt'éégo ilch'ígó'aah le'; 8 Hadín idag yałti'go baa det'aayúgo áík'ehgo nnee yidag yałti' le'; hadín dawahá nayinihił doo yaanchi' dago nayinih le'; hadín dawahá yebik'ehú nłt'éégo nabi'dinkł'og le'; la'íi hadín la' yaa ch'oba'íi yaa bił gozhóqgo ánat'iił le'. 9 Da'anii noħwił'ijoo le', doo daazhógo da. Nchq'go ágot'eehíi bik'edaadinohni; nzhoníi zhá nłdzilgo daahinohta'. 10 Lłł daanoħjoo le', ilk'íyú hł daanjooħíi k'ehgo; daakidinolsigo nnee la'íi nłse sitiiġgo ádaanołsi le'; 11 Doo noħwił daagoyé'go nada'ohsiid da; Holy Spirit noħwiłii yune' dilti'go ádaanoħwiłsi le'; noħweBik'ehń bá nada'ohsiid; 12 Noħwádijhyú nłt'ééhíi ndaahóndlihił bigħá noħwił daagozhóq le'; noħwiniidaagont'ééyúgo bidag ádaanoht'ee le'; dáda'ohkaqħ nłt'éé le'; 13 Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqħhíi hant'é yidih daanliinił bitaadaahni; noħwista' nakáhíi baa noħwił daagozhóq le'. 14 Noħwik'edaanñiihíi biyaa gozhóq le' daadoħniigo bá da'ohkaqħ; doo yałti' bee daahohkáal da. 15 Bił daagozhóóníi dába'ashhah noħwił daagozhóq le', la'íi daachagíi áłdó' dába'ashhah daahchag le'. 16 Dálet'eego natsídaahkees. Doo itisgo ádaadisol'nił da, débaagoch'oba'ihíi doo bináál ídaadołkaqħ da. Doo ídaa natsídaahkees da le'. 17 Dahadín doo bik'ehyú ádaanoħwizlaa dayúgo doo iké'déńá ágánádaahdle' da. Nnee dawa binadzahgee dawahá nłt'ééhíi zhá baa nahkai le'. 18 Bígonedzaq lęk'eyúgo nnee dawa nkegohen'ąqgo bił daagonohli. 19 Shił daanoħshóni, hadín doo bik'ehyú ádaanoħwizlaa dayúgo, doo k'enaahné' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań noħwá k'ena'né'íi biba' goz'aqgo ádaagonolsi le'; gáníigo bek'e'eshchii, Goyéégo koch'i' godish'aahi ánsht'ee, ik'enashné' ndi at'éé, noħweBik'ehń áníi. 20 Ái bigħá, nłt'enniihíi shiná' siliiyugo bá'rne'; dibá' siliiyugo tú bá ná'itsiiħ: áík'ehgo ágánt'iiyúgo bitsit'á' tsiid dahnásíikaahíi k'ehgo ánle'. 21 Nchq'íi doo noħwitis hileeh da le', áídá' nłt'ééhíi bee nchq'íi bitis daahleeh.

13

1 Nnee dałá'á daantiiġee nadaant'aahíi bikisk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihí'nań nadaant'aahíi dawa yebik'eh: nadaant'aahíi binawodíi

Bik'ehgo'ihinaan yengon'aa. ² Ái bigha hadin nadaant'aahii yits'a'zhi' at'eehi Bik'ehgo'ihinaan yegos'anihi doo yikisk'eh at'ee da: ái idandaagot'a'hi at'ee. ³ Nnee nkt'ee go anadaat'ijhi nadaant'aahii doo yedaaldzid da, nch'ogo anadaat'ijhi zha nadaant'aahii yedaaldzid. Ya' nant'an doo benldzid hant'ii da nee? Nkt'ee go anant'ijhi, áik'ehgo nzhoggo naa ya'ti' dolee. ⁴ Ninant'a' na nkt'ee doleehi bigha Bik'ehgo'ihinaan ya' naziid. Nch'ogo anant'ijhi yugo benldzid; doo da'ijizhi' besh be'idiltishé dahyotijhi da: án Bik'ehgo'ihinaan yana'iziidgo nnee doo bik'ehyú anát'ijhi dahii Bik'ehgo'ihinaan bihashke' yik'izhi' áile'. ⁵ Ái bigha nadaant'aahii bikisk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihinaan bihashke' doo bits'a'zhi' anadaat'ijhi zha bigha da, áidá' nkt'ee go anadaat'ijhi go ididaagonolzihi bigha áldó'. ⁶ Da'ái bigha tax nadaahohniik: tax bich'i' nadaahi'nihi Bik'ehgo'ihinaan yanada'iziidi daanijigo ái nayik'ida'iziid. ⁷ Ái bigha bich'i' nada'ohniil le'at'eehi dawa bich'i' nada'ohniil: tribute bich'i' nadaahohniil le'at'eehi tribute bich'i' nadaahohniil; tax bich'i' nadaahohniil le'at'eehi tax bich'i' nadaahohniil; dahii bédaldzid le'at'eehi bédaldzid; dahii daadinisj le'at'eehi daadinisj. ⁸ Nnee doo la' naa hayil'aa da le', il'ijooni zha laa hadaaso'aa le': hadin la' bil nzhoghii Bik'ehgo'ihinaan yegos'aanii yikisk'eh at'ee. ⁹ Begoz'aanii gani, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo nach'iktsee da, Doo ich'in'ijhi da, Doo le'ch'ilchoo da, Doo dawahá idáhach'it'ii da; ái begoz'aanii la' áldó' dawa lináhi'nilgo diinko begoz'aa, Nit'ahdi' golinii nil nzhog le', dani idil njoghii k'ehgo. ¹⁰ Hadin bit'ahdi' golinii bil nzhonii doo yini'idilijhi da; ái bigha kol' ijoonii begoz'aanii ye'iláa. ¹¹ La'ii goldohii bidaagonisj, k'adii da'ohshodi' ch'inadaanozdziidii biká' ngonyaa, hasdánohwidi'nihi alhánidi' begoz'aa, dantsé da'osiidladá' n'ii bitisgo. ¹² T'é'hi k'ad bech'igonah, k'ad haik'aa: halaq, ái bigha chagolheel zhinéego ágot'eehi nohwits'a'zhi' ádaahidle', la'ii besh diyagé idindlaad zhinéegohi ik'e daahidleh. ¹³ Nkt'ee go hiidaal le', ijigo ch'ogaahii k'ehgo: doo nch'oi' bee nohwil daagondijigo da, doo nohwil nágodeyisgo da, doo nant'i' nahiidaago da, nch'oi' doo bich'i' t'aazhi' ách'it'ee dahii doo be'adaant'ee da, doo ik'edaan'niigo da, la' biyéehii doo idáhadaahit'ijigo da: ¹⁴ Nohwits'i' nch'ogo hádaat'ini doo bee da'ohle' dahii bigha doo nohwijii yune' nch'oi' bágoz'aa go ádaanoisj da, áidá' besh diyagé benagonlkadai' biyi' nasozihi k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehni' biyi' nasozihi.

14

¹ Hadin bi'odla' doo nldzil dahii bich'i' daanozhog le', doo bil ladaadoht'ahgo da. ² Nnee la' bi'odla' golinii hidan da'adzaahii yiyaa, áidá' la' bi'odla' doo nldzil dahii hidan hadaajeehi zha yiyaa. ³ Nnee hidan dawa yiyahii la' nnee doo dawa yiyaa dahii doo da'iliného yaa natsekes da le'; la'ii nnee doo dawa yiyaa dahii la' nnee dawa yiyahii áldó' doo da'iliného yaa natsekes da le': bíi áldó' Bik'ehgo'ihinaan nabintini at'ee. ⁴ Nihii hant'é' ilijigo la'i yana'iziidii baa yanti'igo? Binant'a'ii nkt'ee go yana'iziidyugo dá na'iziid dolee, doo nkt'ee go yana'iziidii ch'inált'e'. Binawod bá ágolzi doo, Bik'ehgo'ihinaan zha binawod golijigo sizijigo ábile'. ⁵ Nnee la' la'jii la'ihii yitisgo yidnsj: la'ii dawa daleht'eego yidnsj. Nnee dala'á daantijee doo bil nagokigo yaa natsekes da le'. ⁶ Hadin la'jii yidnsihii nohweBik'ehni' yidnsigo at'ii; hadin la'jii doo yidnsj dahii bíi áldó' nohweBik'ehni' yidnsigo at'ii. Hadin hidan dawa yiyahii nohweBik'ehni' yidnsigo iyaa, Bik'ehgo'ihinaan ya'ihénzigo; nnee doo dawa yiyaa dahii

aldó' nohweBik'ehñ yidn̄sigo at'íí, bíí dó' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihénzigo iyaa.
 7 Nnee hinaayúgo doo dabíí ídebik'ehgo hinaa da, datsaahyúgo doo dabíí bik'ehgo datsaah da. 8 Daahin'naayúgo nohweBik'ehñ daanohwine'l'íígo daahin'naa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehñ daanohwine'l'íígo daahiitsaah: áik'ehgo daahin'naa ndi dagohíí daahiitsaah ndi nohweBik'ehñ bíyéé daandlji. 9 Díí bigh̄a Christ daztsaa, ádíí naadiidzaago naahi'na', nanezna'í hik'e daahinaahíí bílgo yeBik'eh doleelgo. 10 Nt'é bigh̄a nohwik'isyú baa yádaakti'? Nt'é bigh̄a nohwik'isyú dá'ílinégo baa natsídaahkees? Néé Christ ndaago'a'go dahsdaagee daanohwigha bich'i' daahiidzjiih doleel. 11 Bek'e'eshchiinií gáníígo, NohweBik'ehñ gáníí, Da'anii hinsn̄naago da'anii gádishñii, dakowa kogod bee shich'i' daach'ilzhíish, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihédaach'inzi doleel, ñii. 12 Áik'ehgo daanohwigha da'á daantjigeek Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' ídaa nadaagohiilni' doleel. 13 Áí bigh̄a kodí' godezt'igo doo laa yádaahiilti' da le': díí k'ehgo nko nohiini' laadaahiidle', doo nohwik'íyú yigh̄a nadokahíí báđihyú begoz'áago ádaahiidle' da, dagohíí dant'éhéta yeni'ílsiihíí doo báđihyú begoz'áago ádaahiidle' da. 14 Díí bigonsj, Jesus nohweBik'ehñ shil'ígózigó áshílsj, hidánhíí doo nchq' da; áídá' hadín hidán nchq' nzjhií bíí bich'i' nchq'. 15 Nt'é nnaahíí bigh̄a nik'isn biñi'ññihyúgo doo koljíoóníí be'ánt'éé da. Nt'é nnaahíí nnee la' bee bíl ch'ígonoghéeh hela', án Christ bá daztsáni at'éé. 16 Nt'éhéta nkt'éé nñzi ndi, dénchq'ego baa ya'iti'yúgo, doo be'ánadaahit'jil da le': 17 Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgeek itah ch'ljijyúgo, doo nt'éhéta ch'iyaaqahíí la'íí ch'idlaqahíí zh̄a bigh̄a da; áídá' Holy Spirit binkááyú dávik'ehyú ách'it'ééhíí, la'íí kil nkegohen'áqahíí, la'íí kil gozhóq'ohíí bigh̄a itah ch'iljijhi at'éé. 18 Hadín díí ye'at'éégo Christ yána'iziidií, Bik'ehgo'ihí'nañ bíl dávik'eh, nnee aldó' bíl dádaabik'eh. 19 Áik'ehgo halaq' nt'éhéta nkegohen'áago áyílsinií biká hádaahiit'jil le', la'íí nt'éhéta daanldzilgo be'ádaahiidle'íí biká hádaahiit'jil le'. 20 Doo nt'éhéta daahsaqahíí bigh̄a Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziiidí daachq'oh da. Hidán dawa nkt'éé; ndi hadín nt'éhéta yiyaaqahíí bigh̄a la' nanakaadyúgo, áí yee ni'ílsiih. 21 Itsj' nnaahíí dagohíí wine ndlaqahíí dagohíí dahago ánánt'jilhií bigh̄a nik'isn nanakaadyúgo, dagohíí nt'éhéta nchq'go ánát'jilgo ábile'yúgo, dagohíí nt'éhéta bigh̄a bi'odla' doo ndzil dago ábile'yúgo doo be'ánánt'jil dago nzhoq. 22 Ni'odla' ndzil néé? Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgeek nkt'éégo ánt'ééhíí bigonsj le'. Hadín áik'ehgo ánát'jilhií doo ídangot'aa dago biyaa gozhóq' doleel. 23 Hadín biini' nakigo da'adzaahíí yiyaaqahíí, áí bigh̄a ídangot'áni at'éé, doo bi'odla' ye'at'íí dahíí bigh̄a: doo ki'odla' be'ánach'ot'jil dahíí nchq'go ánách'ot'jilhií at'éé.

15

1 Néé nohwi'odla' daanldzilíí, hadíí biini' nakigo bi'odla' doo daanldzil dahíí bich'odaahi'ñii le', doo danéé ídaa natsídaahiikeesíí bigh̄a da. 2 Áídá' néé da'á daantjigeek nohwit'ahdí' daagolíníí bá nkt'éé doleelíí baa natsídaahiikees le', bi'odla' ndzil hileehíí bigh̄a. 3 Christ ndi doo dabízh̄a ídaa natsekees da ni'; bek'e'eshchiinií biyi' bi'Taa gáyilñii, Hadíí bee daanich'o'ni' n'íí shik'izhí' nasdlji, ñii. 4 Doo ándíá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií bee nohwil ch'ígót'aaahíí bigh̄a alzaa, nohwi'odla' ndzilgo áile'go hadah ádaanohwiłsigo, nohwádihyú nkt'éehi goz'aaníí ndaahóndlii doleelhií bigh̄a alzaahi at'éé. 5 Bik'ehgo'ihí'nañ, kóni' k'eh ách'íłsigo la'íí ko'odla' ndzilgo áyílsinií, dalet'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áh,

Christ Jesus be'adaanoht'eego: ⁶ Áík'ehgo nohwinatsekees dala'ágo, nohwiyati' dala'ágo Bik'ehgo'ihinañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaahú, ba'ihédaanoht' doleel. ⁷ Christ k'ínoho'niihí k'ehgo k'idaaoh'nii, áík'ehgo nnee Bik'ehgo'ihinañ ya'ihédaanzí doleel. ⁸ Gánohwídkishnii, Jesus Christ nnee circumcise ádaabi'deszaahí binal'a'a silij, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí da'aníhí baa bíl ch'í'nah ágoléngo, la'íi daanoht'aa n'íi Bik'ehgo'ihinañ nt'é bee yángo'n'áani' begolne' doleelgo: ⁹ La'íi doo Jews daanlijí dahí Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi ya'ihédaanzí doleelgo; bek'e'eshchiiní gánúgo, Díi bighá doo Jews daanlijí dahí naa bíl nadaagoshni', la'íi nizhi' baa idish'aalgo na'ihensí doleel. ¹⁰ Gánadí'nii, Doo Jews daanoht'í dahí, Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé bíl nohwíl daagozhógo le'. ¹¹ La'íi gánadí'nii, Doo Jews daanoht'í dahí dawa, nohweBik'ehñ ba'ihédaanoht' le'; nnee dawa aldó' ba'ihédaanoht' le'. ¹² Esaias aldó' gáníi, Ch'íl bikeghad bits'á'dí hanajéedí k'ehgo Jesse bits'á'dí hanádaalokchiiní dala'á doo Jews daanlijí dahí yá nant'aa doleelí hígháh; án doo Jews daanlijí dahí bada'ohí doleel. ¹³ Holy Spirit binawod bílahyú nnt'éhi nohwádhíyú goz'aaní ndaahohíhí itis odaazlijí doleelí bighá Bik'ehgo'ihinañ, nnt'éehí ndaahohígo ádaanoht'wile'íi, daahohdlaago koł gozhóoní la'íi ilch'í'gont'éehí nohwee halk'íl le'. ¹⁴ Shik'íyú, nnt'éehí be'adaanoht'eego, dázhgo daagonságo nohwígons, la'íi líl ch'í'idaagoh't'aa hgo bídaagoh'áa. ¹⁵ Da'ágát'éé ndi doo shiini' hah dago la' nohwich'í' bek'e'shích'íi, bínadaadoht' doleelgo, Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi shik'izh'í áyílaahí bighá, ¹⁶ Okáah yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihinañ yánada'iziid n'íi k'ehgo Jesus Christ bá na'isiidgo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí yati' baa gozhóni doo Jews daanlijí dahí bíl nadaagoshni', áík'ehgo doo Jews daanlijí dahí Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihinañ baa nánshniigo naidiiniil doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ bána'isiidhí bighá Jesus Christ bílahyú ída'oshdlíi. ¹⁸ Christ shiláhyú anát'íhí zhá doo shiini' hah dago baa nagoshni' doleel, shinkááyú doo Jews daanlijí dahí Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi yikisk'eh ádaat'eego ádaayísi, shinkááyú yati'go hik'e anát'íilgo, la'íi ¹⁹ Godiyíhgo be'ígóziní hik'e ígozigo anát'íhí Christ shinkááyú anát'íilgo, la'íi Bik'ehgo'ihinañ biSpirit binawodí shinkááyú na'iziidgo Jerusalemí Ilirikamzhi' daagotahyú Christ nnt'éego baa na'goni'íi qal baa yásífti' ni'. ²⁰ Áík'ehgo Christ doo bigózi dayú yati' baa gozhóni baa yashti'go nabik'í'isiid ni', Christ ík'ídá' bigóziyú baa yashti'yúgo, la' nnee kíh bit'ááh si'aaní áyílaahí biká'gee na'isht'íhí k'ehgo ashne' doleel ni': ²¹ Áidá' bek'e'eshchiiní gánúgo, Hadín doo hwahá baa bíl nagoni' dahí bíl ch'í'nah daaleeh: hadín doo hwahá ya'íkodaanzí dahí yídaagoh'í doo, nii. ²² Áík'ehgo yashti'go nashi'dint'ogí bighá ch'éh nohwich'í' disháhgo asht'íi ni'. ²³ Áidá' k'adíi dzaagee doo hayú yánánashtih dago, la'íi doo alch'idé legodzaa da nohwich'í' disháh hásh't'íigo, ²⁴ Spainyú déyáágo nohwini'gee ch'ínsháhgo daanoht'isteehí hásh't'íi, áígee dé't'íh'zh'í nohwíl daagozhógo nahétáq hik'e Spainyú naadeszaago shich'odaadoht'niil nsj. ²⁵ K'adíi Jerusalemíyú Jesus daayokáahí bich'odaashniihyú déyáá. ²⁶ Macedóniayú la'íi Akéyayú daagolínihí bíl daagozhógo Jerusalemíyú Jesus daayokáahí tédaat'iyéhí zhaali yich'í' ádaile'. ²⁷ Da'anii yaa bíl daagozhógo ádaile'; áí da'anii baa hadais'áhi daanlijí. Áígee Jesus daayokáahí yaaká'dí begoz'áni daabíyéehí lahzh'í doo Jews daanlijí dahí yaa daizné'hí bighá ni'godsán

biká'gee nandeehíí la' yee yich'odaanihgo dávik'eh. ²⁸ Díí ąął ashlaago zhaali bá lenáhesdlaahíí baa daadeni'áągo nohwaa deshaal, Spainyú déyáągo. ²⁹ Nohwaa niyáągo Christ nht'éégo baa na'goni'íí bee gozhóóníí ch'ída'izkaadgo bee nohwaa nsháhíí bígonsi. ³⁰ Áí bighą shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, la'íí Holy Spirit bee kł daanjóóhíí bighą nánohwoshkąąh, Bik'ehgo'ihinań shá nádaahokąąhgo dała' nohwił dahdaanshdóh le'. ³¹ Áík'ehgo Judéagee doo da'odłąą dahíí doo hago ádaashile' dago shá da'ohkąąh; la'íí zhaali Jerusalemgee Jesus daayokąąhíí bá íla'ashlaahíí yaa bíłdaagozhóógo nádaidoné'go áldó' shá da'ohkąąh; ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań bik'ehgo shiłgozhóógo nohwaa nsháh, la'íí nohwigotahgee dé't'ih nohwista' nsháhgo nohwił hanasól. ³³ Bik'ehgo'ihinań be'ılch'į'gont'éehíí nohwił nłji le'. Doleelgo at'éé.

16

¹ Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'į' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánáséhií yitahyú na'iziidihi: ² Áń Jesus daayokąąhíí k'ehgo nohweBik'ehń biláhyú k'Ídaahoh'ńii, la'íí shich'odaahńiih nohwiłńiiyúgo bich'odaahńiih: áń láníhi yich'odaazńi', shíí áldó' shich'ozńi'. ³ Priscilla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaahńi, Gozhóó, shá daabíłdohńii. ⁴ Áí shighą goyéégo bich'į' nadaagoyaa, dásdozhą shighą nanezna', áí ba'ihénsi; la'íí hayú doo Jews daanłji dahíí ha'ánáséhií nagoznilyú ínashood dawa ya'ihédaanzį áldó'. ⁵ Áí bigowąyú ínashood da'okąąhgo íla'ánát'įłhíí dawa áldó', Gozhóó, shá daabíłdohńii. Epenétus, dązhó shił nzhónihíí, Gozhóó, shá daabíłdohńii, áń Akéyayú dantsé Christ yich'į' dahiyáhi. ⁶ Mary, Gozhóó, shá daabíłdohńii, áń nyeego nohwá na'iziid ni'. ⁷ Andronikas hik'e Junia, bił hat'į'ihí, bił ha'áshjéd n'íí, Gozhóó, shá daabíłdohńii, áí Jesus binadaal'a'á itah daanłji, daach'ínsini ádaat'ee, áí dashíntsé Christ yich'į' dah hizh'ázhi at'éé. ⁸ Ámplias, nohweBik'ehń biláhyú shił nzhóni, Gozhóó, shá daabíłdohńii. ⁹ Urbane, Christ biláhyú nohwich'odaahńi, la'íí Stákis shił nzhóni, Gozhóó, shá daabíłdohńii. ¹⁰ Apélles, Christ bił dávik'ehi, Gozhóó, shá daabíłdohńii. Aristobulus yił daagolínii áldó', Gozhóó, shá daabíłdohńii. ¹¹ Heródion, bił hat'į'ihí, Gozhóó, shá daabíłdohńii. Narcissus yił daagolínii, nohweBik'ehń daayokąąhíí, Gozhóó, shá daabíłdohńii. ¹² Tryfina hik'e Tryfosa, nohweBik'ehń yánada'iziidi, Gozhóó, shá daabíłdohńii. Pérsis, bił daach'izhóni, nohweBik'ehń kłągo yána'iziidií áldó', Gozhóó, shá daabíłdohńii. ¹³ Rufus, nohweBik'ehń habiktínii, Gozhóó, shá daabíłdohńii, áń bąąhíí, shíí áldó' shimaa bíłdishńi, Gozhóó, shá daabíłdohńii. ¹⁴ Asýncritus, Phlégon, Hérmes, Pátrobas, la'íí Hérmes, Gozhóó, shá daabíłdohńii, nohwik'isyú yił nakaihíí áldó'. ¹⁵ Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olýmpas la'íí Jesus daayokąąhíí yił nakaihíí dawa, Gozhóó, shá daabíłdohńii. ¹⁶ Daagodinokłsigo dałohts'os le'. Christ daayokąąhgo ha'ánáséhií nagoznilií, Gozhóó, daanohwiłńii. ¹⁷ Shik'ííyú, nadaanohwoshkąąh, hadiń nohwił ch'igon'áąhíí yídaago'ąą n'íí délahgota nohwił ch'ídaago'áahgo ilch'ínohwiníłhí la'íí nohwich'į' daagodilkishíí, daat'éhi ádaat'įi shiłhí bídaagonokłsijhgo bits'ą'zhį' ádaanoht'ee. ¹⁸ Ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehń doo yánada'iziidihi at'éé da, daabibid zhą yaa natsídaakees; áí nht'éégo ádaanńi ndihíí, la'íí nzhóogo hanádaadzih ndihíí doo daagoyąą dahíí k'izédaabidnił. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinań bikísk'eh ádaanoht'eehíí

nnee dawa yídaagolsihíí bigħa nohwaa shil gozhóó; áidá' nlt'éeego ágot'eehíí zhá bich'i' daagonohsáago, ła'íí nch'go ágot'eehíí doo bídaagonolsi dago hasht'íí. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań be'ikch'i'gont'éeéhíí dak'adégo Satan nohwá yaa gonłneego bikedaadoł'ées. Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí bee nohwich'i' goz'ąą le'. Doleelgo at'ée. ²¹ Timotheus, bił na'isiidíí, ła'íí Lúcius, Jason, ła'íí Sosipater, bił hat'íihi, Gozhóó, daanohwiłńii. ²² Shíí, Tértius, díí naltsoosí Paul bá k'e'shikchínihi, nohweBik'ehń biláhyú, Gozhóó, nohwiłdishńii. ²³ Gáius golíígee sídáá, dzaągee ínashood ıla'ánát'íih, án, Gozhóó, daanohwiłńii. Erástus, dzaą kih goznilgee zhaali yaa sidaahíí, ła'íí Quártus, nohwik'isn, áldó', Gozhóó, daanohwiłńii. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'i' goz'ąą le'. Doleelgo at'ée. ²⁵ Yati' baa gozhóni baa nagoshńi'íí, áí Jesus Christ baa na'goni'íí bikísk'ehyú Bik'ehgo'ihí'nań nohwinawod nohwá ánágodléhi at'ée; ni'gosdzán alzaad' yushdí' godezt'i'go na'goni' doo bígózi da n'íí, áí Jesus Christ baa na'goni'íí, bee ch'í'nah silíí, ²⁶ Áí k'adíí bígózi go alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí bek'e'eshchiiníí k'ehgo nnee iltah at'éeego hadaazt'i'íí dawa bił na'goni', daayodłągho yikísk'eh ádaat'ee doleelhíí bigħa, áí Bik'ehgo'ihí'nań doo benogowáh dahi yegos'aaníí bik'ehgo at'ée: ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, án zhá goyánihi, Jesus Christ biláhyú dahazh'i' ba'ihégoši le'. Doleelgo at'ée.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'á nshlǐigo Bik'ehgo'ih'nań háshít'ǐigo shí'dokéed, la'íí nohwik'isn Sosthenes, 2 Ínashood Corinthgee ha'ánáshéhíí bich'í' k'e'íilchíí, áí Christ Jesus biláhyú godilzǐhgo ádaat'eego ádaabi'deszaa, Bik'ehgo'ih'i'nań báhadaadeszaahíí daaleehgo daabi'dokéed, la'íí dahot'éhé Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú daayokaqahíí dawa bich'í' k'e'íilchíí, áń dabíí beBik'ehń la'íí néé nohweBik'ehń nǐjǐ: 3 Bik'ehgo'ih'i'nań nohwi'Taa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń bits'á'dí' ǐlgoch'oba'íí la'íí ǐlch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áq le'. 4 Bik'ehgo'ih'i'nań bilgoch'oba'íí Jesus Christ biláhyú nohwaa yiné'híí bighá dabik'ehń oshkaqahgo nohwá ba'ihénsǐ; 5 Áń dawahá yee nohwich'onii, yati' yee nohwich'onii, nohwigoyá' ndi nohwá ágótsǐ; 6 Áík'ehgo Christ baa nadaagohiilni'íí nohwitahyú nǐdzilgo áyǐtsǐ: 7 Áík'ehgo yaaká'dí' nohwaa hi'né'íí doo la' binohdǐh da; Jesus Christ nohwe-Bik'ehń nadáhíí biba' ádaanoht'eedá': 8 Bik'ehgo'ih'i'nań noǐdzilgo ánohwǐsǐ doleel danágódzáázhi', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń nadáhíí bijǐ doo nt'é bee nohwaa dahgoz'áq da doleel. 9 Bik'ehgo'ih'i'nań da'áníyú át'éé, áń biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń bil hǐ daanohdlǐigo nohwich'í' ánniid. 10 K'adíí nánohwoshkaqah, shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláyú dálekt'eego yádaati' doleelgo, nohwitahyú doo ǐts'á' ádaanoht'ee da doleelgo: áídá' nohwiini' dálekt'eego la'íí dálekt'eego natsídaahkeesgo dałaházhi' be'ádaanoht'ee le'. 11 Shik'íyú, ǐlch'í' nanádaagonokkaad lǎq, Klóe yǐł naháztaaní shǐł nadaagolnǐ'. 12 Gádishnǐigo ádishnii, la', Shíí Paul zhinéé nshlǐj; la'íí, Shíí Apółłos zhinéé nshlǐj; la'íí, Shíí Céphas zhinéé nshlǐj, la'íí, Shíí Christ zhinéé nshlǐj, daadohnii lǎq. 13 Ya' Christshá' dákwíihí daa-hohiikaqah néé? Ya' Paul tsǐ'ılma'áhi nohwá biheskal néé? Ya' Paul bizhi' bee baptize ádaanoht'ee deszaa néé? 14 Bik'ehgo'ih'i'nań ba'ihénsǐ, doo la' baptize ádaanoht'ee deszaa, Críspus hik'e Gáius zhǎ; 15 Baptize ánohwishłaa yúgo dánko dahadín gánii, Dabíí bizhi' yee baptize ágo'ǐj. 16 Áídá' Stéphanas bil daagolínii baptize ashłaa aldó': ba'ashhah la' baptize ashłaa shǐhíí doo bigonsǐ da. 17 Christ doo baptize ash'ǐigo shinł'a' da, áídá' yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shinł'a': doo yati' goyááníí bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo dánko tsǐ'ılma'áhi baa na'goni'íí doo nt'é áile' da doleel ni'. 18 Tsǐ'ılma'áhi baa na'goni'íí ch'á'onehezdeehíí bich'í'yúgo déba'odlohé; áídá' néé hasdáhiikaihíí nohwich'í'yúgo Bik'ehgo'ih'i'nań binawod at'éé. 19 Bek'e'shchiimíí gáníigo, Nńee daagoyáni bigoyá' da'ádǐhgo ádaashłe' doleel, nńee bil ıdaagoziníí aldó' doo bil ıdaagozǐh dago ádaashłe' doleel. 20 Nńee goyáni n'íí hayú lán? Be-goz'aaníí ye'ik'e'ǐlchíihí n'íí hayú lán? Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí ye'agodet'áhi n'íí hayú lán? Díí ni'gosdzán biká' igoyá'íí, Bik'ehgo'ih'i'nań doo nt'é dago áyílaahi at'éé. 21 Bik'ehgo'ih'i'nań góyáágo ngonłchíí lék'ehíí k'ehgo ni'gosdzán biká' nńee dabíí bigoyá'íí bee Bik'ehgo'ih'i'nań ch'éh yídaagotsǐj, áídá' yati' baa gozhóni yaa yałtí'í, ni'gosdzán biká' nńee bich'í'yúgo doo nt'é da ndi, biláhyú da'odlaaníí hasdáhi'niiłgo Bik'ehgo'ih'i'nań ngon'áq. 22 Jews daanlíni godiyǐhgo be'ígózinihíí yiká hádaat'ǐj, la'íí Greeks daanlíni kogoyá' zhǎ yiká daadéz'ǐj. 23 Áídá' néehíí Christ tsǐ'ılma'áhi biheskalíí baa

nadaagohiilni', áí Jews daanlíni bidáh sizjǐ, Greeks daanlíni bich'iyúgo déba'odlohé; ²⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihinañ bich'iyúgo ádaanñiidíí, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni dawa yich'iyúgo Christ, Bik'ehgo'ihinañ binawodíí át'éé, la'íí Bik'ehgo'ihinañ bigoyá' at'éé. ²⁵ Bik'ehgo'ihinañ bigoyá'íí, ni'goshdžán biká' nnee bich'iyúgo déba'odlohé ndi, nnee bigoyá'íí yitisgo goyáá; ni'goshdžán biká' nnee bich'iyúgo Bik'ehgo'ihinañ doo nalwod da ndi, nnee binawodíí yitisgo nalwodhi at'éé. ²⁶ Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihinañ nohwich'iyúgo ádaanñiidíí baa natsídaahkees; doo hołáągo nnee bigoyá' bee daagonohsąą da, doo hołáągo dák'a'ádaanoht'ee da, doo hołáągo íziso goót'ee zhinéégo gosoljǐ da: ²⁷ Ndi Bik'ehgo'ihinañ ni'goshdžán biká' nt'é doo góyáą dahíí hayiheznil, daagoyáání ídaayádaandzigo áile'híí bighą; la'íí Bik'ehgo'ihinañ doo daandzil dahíí hayiheznil, nadaalwodíí ídaayádaandzigo áile'híí bighą; ²⁸ Ni'goshdžán biká' doo íziso ádaat'eego daagozliiníí, la'íí daach'ich'ólaahíí Bik'ehgo'ihinañ hayiheznil, doo begonáh dahíí hayiheznil, dzaąąee begoz'aaníí doo nt'é dago ch'í'nah áile'híí bighą; ²⁹ Áík'ehgo nnee doo la' Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee ída'odlíí da doleeł. ³⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihinañ anát'ijigo Christ Jesus bił dała'á daanohljǐ, an biláhyú Bik'ehgo'ihinañ daagondząągo ádaanohwizlaa, dávik'ehyú ádaant'ee, la'íí godilzjigo ádaant'eego ádaanohwizlaa, an biláhyú áldó' hanádaanohwidheznil: ³¹ Bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, Hadín ída'odlííhíí nohweBik'ehn' yee ída'odlíí le'.

2

¹ Shik'ííyú, nohwaa niyáádá' Bik'ehgo'ihinañ baa na'goni'íí ni'goshdžán biká' yati' dénzhone la'íí kogoyá'íí doo bee nohwich'iyúgo yashti'go niyáá da. ² Áídá' nohwil nashkai n'dá' Jesus Christ zhą, tsj'ılna'áhi bíheskał n'íí, baa yashti'go shiini' lashała ni', la'ihíí doo nt'é da. ³ Doo ndzil dago, neszdigo, la'íí dážhó deshtldgo nohwil nashkai ni'. ⁴ Shiyati'íí la'íí na'goshni'íí nnee goyáni biyati' ích'iyúgo goltsódi doo bee yashti' da ni', ndi Holy Spirit na'iziidgo la'íí binawod ch'í'nah ansjigo yashti' ni': ⁵ Áík'ehgo nohwi'odłá' nnee bigoyá'íí bich'iyúgo zhinéégo doo bada'ohlíí dago, ndi Bik'ehgo'ihinañ binawodíí bada'ohlíí. ⁶ Nohwitahyú nnee Holy Spirit bee báyán daasilliiníí bich'iyúgo yádaahiilti', doo díí goldohíí bits'ą'dí' igoyá'íí da, la'íí ni'goshdžán biká' nadaant'aahíí bigoyá'íí doo bee yádaahiilti' da, áí doo nt'é daaleeh da: ⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihinañ bigoyá' doo bigózi da n'íí, nanl'iyúgo bee yádaahiilti', áí Bik'ehgo'ihinañ ni'goshdžán dabintsédá' ngonchjigo yengon'ąą lėk'ehíí, áí bee Bik'ehgo'ihinañ bits'ą'dí' anáyet'iiníí biyi' bił daandljǐ doleełhíí bighą; ⁸ Áí díí ni'goshdžán biká' nadaant'aahíí doo la' yígótsj da: yídaagołsiyúgo nohweBik'ehn' bits'ą'dindláád nłini tsj'ılna'áhi doo yídaayołkał at'éé da. ⁹ Bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo at'éé, Końáá doo yo'jǐ dahíí, kojaa doo id-its'ag dahíí, la'íí nnee bijjǐ yune' doo hwahá be'ogowáh dahíí, Bik'ehgo'ihinañ hadíí ył daanzhooníí yá layiíłaa, nni. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihinañ biSpirit bee nohwich'iyúgo ch'í'nah áyíłaa: Holy Spirit dawaha yinełjǐ, Bik'ehgo'ihinañ bits'ą'dí' doo bigózi dahíí ye'at'éehíí ndi. ¹¹ Hadín nnee nliiníí nnee ye'at'éhi yígótsj? Nnee biyi'siziiníí zhą; da'áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ ye'at'éhi nnee doo la' yígótsj da, dabíí biSpirit zhą. ¹² Áík'ehgo ni'goshdžán biká'gee spirit benagowahíí doo nohwaa hi'né' da, ndi Holy Spirit Bik'ehgo'ihinañ bits'ą'dí'hi nohwaa hi'né'; dant'éhéta Bik'ehgo'ihinañ nohwaa ch'oba'go

nohwaa yiné'íi bídaagonłzi doleełhíi bigħa. ¹³ Ái aldó' bee yádaahiilti', doo yati' nnee bigoyá' ilch'ígó'aahíi bee da, ndi yati' Holy Spirit nohwil ch'ígó'aahíi bee yádaahiilti'; Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go ágot'eehíi yaaká'dí' yati'íi bee nt'éeego ch'í'nah ágohiidle'. ¹⁴ Áidá' nnee Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit doo ye'at'ée dahíi Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit bits'á'dí' ágot'eehíi doo náidiné' da: bíi bich'iyúgo déba'odlohe: doo yígonłsi at'ée da, Holy Spirit binkááyú zhá yígółsiłhíi bigħa. ¹⁵ Ndi hadín Holy Spirit ye'at'éhi dawahá yígółsi, áidá' dabíi nnee doo Holy Spirit ye'at'ée dahíi doo yígółsini at'ée da. ¹⁶ Hadínshá' nohweBik'ehń binatsekeesíi yígółsi, bíł ch'ígó'aah doleełgo? Doo hadín da. Áidá' née Christ binatsekeesíi bídaagonłzi.

3

¹ Shik'íyú, Holy Spirit be'ádaanoht'eehíi k'ehgo doo nohwich'í' yáshti' at'ée da ni', ndi ni'goszán be'ádaanoht'eehíi k'ehgo, áńfigo ínashood daasoljihíi bigħa mé' daanołhíihíi k'ehgo nohwich'í' yashti' ni'. ² Ibe' nohwá náda'siłsiłdhíi k'ehgo yati' dabígóziníi bee nohwich'í' yashti' ni', its'í' dah, ái yati' nnee'íi at'ée: doo hwahá bídaagonłsiłh dahíi bigħa doo bee nohwich'í' yashti' da ni', dak'ad ndi doo bídaagonłsi da. ³ T'ah ni'goszán biká' ágot'eehíi be'ádaanoht'ee, doo Holy Spirit be'ádaanoht'ee da: nohwitahyú la' biyéehíi idáhadaaht'íi, ilch'í' daashohkee, la'íi ilts'á'zh'í' daahohkah, ái bigħa t'ah ni'goszán biká' ágot'eehíi be'ádaanoht'ee, la'íi ni'goszán biká' nneehíi k'ehgo t'ah nadaahkai go'íi. ⁴ La' gáníidá', Shíi Paul zhinéé nshłji; la'íi, Shíi Apollos zhinéé nshłji, ni; áik'ehgo ni'goszán biká' ágot'eehíi be'ádaanoht'ee go'íi. ⁵ Paulhíshá' hadín? Apollosíshá' hadín? Nada'iziidíi biláhyú da'osodlaądíi zhá ndłji, nohweBik'ehń née dántjjege binasdzíid nohwaa din'áąhíi k'ehgo na'idziid. ⁶ Shihí k'ediiláa, Apollosíi yiyaa naná'ntłsh: ndi Bik'ehgo'ihí'nań deshjeedgo áyílaa. ⁷ Áik'ehgo hadín k'e'dileehíi dagohíi hadín naná'ntłshíi doo nt'é nłji da; ndi Bik'ehgo'ihí'nań deshjeedgo áile'íi zhá. ⁸ K'e'dileehíi la'íi naná'ntłshíi bíłgo dáleł'ee: la'íi nnee daantjjege binasdzíidíi bidená bich'í' nahi'niil. ⁹ Née Bik'ehgo'ihí'nań dala' bíł nada'izidíi daandłji: nohwíi Bik'ehgo'ihí'nań k'e'nlááhíi la'íi nayik'í'iziidíi daanołhíi, Bik'ehgo'ihí'nań bikłh yit'łhíi k'ehgo ádaanoht'ee. ¹⁰ Nnee góyáni kłh ágołe'íi kłh bit'ááh ledn'aahíi áile', ágát'éeego shíi Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi shaa yiné'íi bik'ehgo nohwi'odla' bit'ááh ledn'aahíi ashlaa, áidí' nnee la' yłká' hadag yit'łh. Áidá' nnee daantjjege hagot'éeego ágołe'íi yaa goyáą le'. ¹¹ Nohwi'odla' bit'ááh ledn'aahíi ilk'idá' ágołzaa, áhíi Jesus Christ, nnee doo la' ánágođle' at'ée da. ¹² Dahadín díi it'ááh ledn'aahíi biká' ágołe'íi, óodo, beshłigai, tsée ląą íłni, ndilchi', t'oh, dagohíi t'oh náhesgani yee hadag ágołe'yúgo; ¹³ Nnee daantjjege binasdzíidíi ch'í'nah alne' doleeł: kaa yá'iti'íi bíjijjege kọ' bee ch'í'nah hileeh; nnee daantjjege binasdzíidíi hago'at'éeéhíi kọ' bee bígozłh doleeł. ¹⁴ Nnee la' hadag ágołahíi t'ah goz'ąayúgo, bidená bich'í' nahi'niil doleeł. ¹⁵ Áidá' nnee la' binasdzíidíi ąąłlıd lẹk'eyúgo, nt'é bich'í' nahi'niil le'at'ée n'íi baa ch'a'one': ndi bíhíi hasdábıdılteeh, kọ' biyi' ch'ínyááhíi k'ehgo. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bikłh biyi' daach'okąąhíi daanołhíni ádaanoht'eehíi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit nohwiyi' gołjłhíi bídaagonłsi ya'? ¹⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań bikłh biyi' daach'okąąhíi dénch'ogó áyílaa lẹk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań da'íłi hileehgo ábile' doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań bikłh biyi' daach'okąąhíi godiyłhíi bigħa, ái kłhíi nohwíi daanołhíi. ¹⁸ Nnee doo la' ích'í' nach'aa da le'. Nohwitahyú

nnee la' ni'gosdzán bigoyá' ye'at'éé ngolníi lèk'eyúgo, áí doo nt'é yígósiníi k'ehgo ádódle', áík'ehgo goyáá hileeh. ¹⁹ Díi ni'gosdzán biká' igoyá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í'yúgo déba'odlohé át'éé: bek'e'eshchiiníi gáníi, Nnee daagondzàq daanziníi nadaach'aago nadaagolchi'íi bee Bik'ehgo'ihí'nañ daabiljizh. ²⁰ La'íi gánadí'níi, NohweBik'ehñ nnee daagondzàq daanziníi binatsekeesíi yígótsi, doo nt'é bee alne' dago. ²¹ Áí bighá nnee doo la' bada'ohíi da le': dawahá nohwíyehi ádaat'ee; ²² Paul, dagohíi Apollos, Cephas, dagohíi ni'gosdzán, ihí'naahíi, dagohíi da'itsaahíi, dawahá k'adíi daagolíníi, dagohíi dawahá begonáhi, dawa nohwíyehi ádaat'ee. ²³ Áídá' Christ bíyéé daanohjí; Christ-híi Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéé nlij.

4

¹ Christ yánada'iziidíi la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' doo bigózi da n'íi nt'éégo daine'íjigo yaa nadaagolní'íi daandlijgo nohwaa natsí'ikees le'. ² Áík'ehgo nnee nada'iziidíi binant'a' da'ábihniyú ánát'íjigo goz'aa. ³ Nohwíi shaa yádaakti'yúgo, la'íi nnee aayánáltihíi shaa yaft' ndi, doo shíi hago'at'éé da; shíi ndi doo ídaayashti' da. ⁴ Dénchó'égo asdzaahíi doo bigóns'íi da, ndi áí bighá nt'éégo shich'í' ch'ígowáh doo dishnii da: áídá' nohweBik'ehñ zhá shaa yafti'. ⁵ Áí bighá doo hwhahá biká' ngowáh dadá' doo aayádaakti' da, nohweBik'ehñ nádzáágo zhá, án dawahá godíhíi biyi' nan'í' n'íi got'íjzhí' ch'í'nah áidoliil, la'íi nnee bijíi yune' yaa natsídaakeesíi ch'í'nah áidoliil: áík'ehgo nnee daantíjgee nt'éégo ánadaat'íjil lèk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ, Nt'éégo ánadaat'íjil ní', daabilnii doleeł. ⁶ Shik'íiyú, shíi hik'e Apollos bílgo nohwe'ídaagono'aah doleełgo nohwich'í' ádaayásiilti'; bek'e'eshchiiníi aníhíi bitisgo nnee doo baa natsídaahkes da doleełgo, la'íi nohwíi nnee doo dała'á bee ídaada'ohdlíidá' la'ihíi nohwíl daanchó' da doleełgo. ⁷ Hagot'éégo láá lahgo ánt'éégo sínlij? Nt'é láá níyehi doo naa hi'né'hi da lán? Naa hi'né' lèk'eyúgo, nt'é bighá ída'óndlii? Doo naa hi'né'híi k'ehgo láá ánt'ee. ⁸ Ilk'idá' dawahá daanohwiyéé ya', ilk'idá' hadaanokzil ya', nant'án k'ehgo nadaanoht'aa, daanohwíidh ndi: nadaanoht'aahí dážhó hásh'íj, néé ákó' nohwíl nadaant'aa doleełhíi bighá. ⁹ Néé, Jesus binal'a'á daandliiníi, Bik'ehgo'ihí'nañ iké'yú ch'ínohwinil shí nsí, nnee natseedgo bándagost'áqahíi k'ehgo: ni'gosdzán biká' daagolíníi, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi, la'íi nnee dawa daanohwine'íjigo ádaanohwi'deszaa. ¹⁰ Néé Christ bighá nnee déba'odlohé daandlij, nohwihíi Christ binkááyú daagondzàq daanohsj; néé doo daandzil dahíi k'ehgo nohwaa natsí'ikees, nohwihíi nadaanwod daanohsj; nohwíi nnee daanohwidnłs, néehíi daanohwich'ich'olaa. ¹¹ Díi jji t'ah shiná' la'íi dibá' daandlij, nohwidiyágé ádaadih, da'adzaayú nanohwida'dindzil, nohwigowá ádaagodíhgo da'íjii nahiikai; ¹² Danéé nohwigan bee nada'idziid: daanohwoch'iid lèk'eyúgo bá da'ohiikaqah; nohwiniidaagonłs ndi bich'í' dahdaandłoh: ¹³ Nchó'go nohwaa yádaakti'íi biyaa gozhóq doleełíi bá hádaahiit'íj: ni'gosdzán biká' dawahá nchó' ch'í'ídeehíi daandlijhíi k'ehgo nohwaa natsí'ikees, díi jji ndi nohwíl ch'ídaagosdínihíi k'ehgo nohwaa natsí'ikees. ¹⁴ Díi doo bik'ee ídaayádaanohdzíhíi bighá nohwich'í' k'e'eshchii da, áídá' shichágháshé shíi daanzhooníi daanohjígo nohwíl ch'ídaagons'h'aahíi bighá ádaanohwíidishnii. ¹⁵ Christ bá nohwíl ch'ídaago'aahíi gonenan doo náhóhtag dayú gólíishá' ndi nohwitaahíi dała'á: Christ Jesus baa yati' baa gozhóni baa nohwíl

nagoshni'go nohwitaa silíí. ¹⁶ Ái bigħa nádaano hwoshkaaħ, shedaak'íí le'. ¹⁷ Ái bigħa Timotheus, nohweBik'ehñ biláhyú shizhaazhé shił nzhooġo ba'oshlíhi, nohwich'í' ol'a', Christ biláhyú shi'at'e'íí bínadaagonolzigoo áidoliik, dáhot'éhé ha'ánázéhyú be'ılch'ígosh'aahíi k'ehgo. ¹⁸ Doo nohwaa higháh da daanzihíi bigħa la' ídaada'odlíi. ¹⁹ Ndi dét'íhego nohwaa nsháh doleeł, nohweBik'ehñ hāt'íyyúgo, áik'ehgo ái nnee ídaada'odlíihíi doo biyati' zhá bigonsih da, ndi binawod goljiiyúgo bigonsih. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áħgee begoz'aanií doo dáyati' zhá yee ch'í'nah hit'íi da, binawodíi yee ch'í'nah hit'íi. ²¹ Hadíihíi be'ánsht'eego hádaakt'íi? Gish be'idiltkíshé hishtíiġo nohwaa nsháh née, dagohíi shił daano hshooġo doo hashishkee dago nohwaa nsháh née?

5

¹ Nohwitahyú nant'í' na'ildeehíi be'ádaanoht'eego nohwaa ch'inii, agat'éégo nant'í' na'ildeehíi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayokaħaħ dahíi bitahyú ndi doo hak'e begoz'aħ da, kotaa bi'aahíi ko'aago. ² Dázhó ídaadołkaħaħ laħ, baa daachag le'at'éhi, díi ye'ánát'íiíhi nohwitahdí' ch'ilt'é doleeł ni'. ³ Doo nohwitahyú nashaa da ndi dashiini' zhá bee nohwitahyú nshíi, áik'ehgo shiñáái ánágot'íiíhi k'ehgo ilk'idá' díi nnee ánát'íidíi baa yásiłti', ⁴ Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi'íi bee íla'ádaanoht'eeyú, doo shiñáái da ndi shiini' bee shiñááhíi k'ehgo, Jesus Christ nohweBik'ehñ binawod nohwił nliiġo, ⁵ Nnee ágádzaahíi Satan baa daadinoh'aah, bits'í biñi'diñih doleełhíi bigħa, áik'ehgo biyi'siziinií hasdagháh doleeł, Jesus nohweBik'ehñ nadáhíi bijii. ⁶ Ídaada'ohdlíihíi doo nzhooġo da. Ya' bán benilzoolé da'ayáhago ik'áan nást'óodíi dahot'éhé daabindiksohíshá' doo bídaagonolši da née? ⁷ Ncho'go ánadaakt'íiíhi nohwitahyú begoz'aanií bán benilzoolé doo ániidá' n'íi yó'odaahné'híi k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áik'ehgo ániidégo ná'ist'oodhíi k'ehgo daaleeh, bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahíi k'a'ádaanoht'ee doleeł. Bitis-hagowáh n'íi bee binádaaħiiñiigo dibel'íi bizhaazhé zesdiihíi k'ehgo Christ nohwá zesdii lək'e: ⁸ Áik'ehgo halaa, lenágodáhgo náda'idíihíi da'áik'ehgo begoz'aħ le', bán benilzoolé doo ániidá' be'alzaahíi doo daahiiđaa dago, dagohíi bán benilzoolíi k'ehgo natsekes o'ní'híi la'íi ncho'go ágot'eehíi bił alzaahíi doo daahiiđaa dago; áidá' bán benilzoolé dá'ádihgo bán alzaahíi nádaahiidíih le', ái bánhíi nt'éégo la'íi da'aniigo natsits'ikeesi golzeego ágot'inihi. ⁹ Nant'í' nakaihíi doo bił nahkai da, nohwildishniigo nohwich'í' k'e'eshilchíi ni': ¹⁰ Áidá' nant'í' nakaihíi, dawahá dayúwehégo ídáhadaat'íinií, daan'íiíhi, dagohíi k'e'eshchín daayokaħaħ doo ínashood daanlii dahíi doo adáłdishnií da; ái adáłdishnií lək'eyúgo, ni'gosdzán bits'á' nohkáhyúgo zhá doo bił nahkai da doleeł ni'. ¹¹ Áidá' gánohwiłdishniigo nohwich'í' k'e'eshchii, Nnee la' ínashood daayihniihíi nant'í' naghaa lək'eyúgo, dagohíi dawahá dayúwehégo ídáhát'íinií, k'e'eshchín yokaaħíi, yati' ye'okáahíi, da'íđlaħ nt'ééhíi, dagohíi aháda'i'niikíi nlii lək'eyúgo, doo bił nahkai da; ágadaat'eehíi doo bił daohsaa da. ¹² Hant'é nashinkt'ogo yánáltihíi ádish'iiġo doo ínashood daanlii dahíi baa yashti' doleeł? Ínashood daanliinií zhá baa yádaakti'go goz'aħ. ¹³ Doo ínashood daanlii dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ zhá yánáltihíi nliiġo yaa yádaakti'. Áik'ehgo nnee ncho'go ánát'íiíhi nohwits'á' nołteeh.

6

¹ Nohwíi la' dahagot'éégo ilch'í' gosol'aħ lək'eyúgo, doo ídaa yágosí dago

doo ínashood daanlîj dahíí binadzahgee laa yahti' née, ínashood daanliiníí binadzahgee zhá laa yahti' le'at'éhi? ² Ínashood daanliiníí dahagee ni'gosdzán biká' nnee yaa yádaakti' doleeíí doo bídaagonosj da née? Ni'gosdzán biká' nnee baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'áqáda', da'ayáhágo goz'áníhíí baa yádaakti'go doo bik'eh shohjeed da ya'? ³ Bik'ehgo'íhi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíní baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aaníí doo bídaagonosj da gá? Áí ndi baa yádaahiilti'dá' ni'gosdzán biká' zhinéégo ágot'eehíí nlt'éégo baa yádaahiilti'go'íí. ⁴ Díí ni'gosdzán biká' zhinéégo dant'éhé bighá laa yádaakti' l'ék'eyúgo, nnee ínashood daanlíní doo daidnłsđ dahíí yaa yádaakti'go hanádaahnłl' née? ⁵ Díí bik'ee ídaa yádaanohtzigo ánohwishłe'go ánohwildishnii. Ya' nnee góyááníí nohwitahyú doo la' da née? Doo la' bik'isyú hł dahnagos'áqgee yaa yahti' doleeíí yik'eh sitj da née? ⁶ Áídá' nnee la' bik'isn bílgo laa yahti'go, aayánáltihíí doo ínashood daanlîj dahíí binadzahgee laa yahti'. ⁷ Áík'ehgo nohwitahyú dážhó dégoch'go goz'áq, aayánáltihíí binadzahgee laa yádaakti'híí bighá. Áídá' nt'é bighá doo ch'ík'eh ánánohwił'łł da? Nt'é bighá doo ch'ík'eh nohwich'i' nadaach'aa da? ⁸ Áídá' nda'olsiih, Christ bílahyú nohwik'isyú ndi doo bik'ehyú ádaat'j da, bich'i' nadaach'aa. ⁹ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'íhi'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé daaleeh dago doo bídaagonosj da gá? Nohwich'i' na'doch'aa hela: iké' na'idaahíí, k'e'eshchín daayokaqahíí, nant'i' nakaihíí, nnee daanliiníí nnee yilgo doo bik'ehyú ádaat'j dahíí, ¹⁰ Da'n'jłhíí, dawahá dayúwehégo idáhádaat'íiníí, da'idłaq nt'ééhíí, yati' yeda'okáahíí, la'íí ahada'i'niilíí, díí dawa Bik'ehgo'íhi'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé daaleeh da. ¹¹ Nohwíí la' ágádaanoht'ee ni': áídá' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee la'íí Bik'ehgo'íhi'nań daahohiikaqahíí biSpirit bílahyú taadaanohtwi'desgiz, bá hadaanohtwi'deszaa, la'íí dábík'ehyú ádaanoht'ee daanohtwiłdo'niid. ¹² Dawahá shá bíł ch'í'otąq ndi doo dawa bee shich'ogo'nií da: dawahá shá bíł ch'í'otąq ndi doo la' ích'i' shiltsood da áshi'dilne' da. ¹³ Hidán nohwibid bá át'éé, la'íí nohwibid hidán bá át'éé: ndi Bik'ehgo'íhi'nań da'ála doo nt'é dago áléh doleeł. Nohwits'íhíí doo nant'i' na'idahíí bá át'éé da, ndi nohweBik'ehń bá át'éé, la'íí nohweBik'ehń binawodíí nohwits'í bá át'éé. ¹⁴ Bik'ehgo'íhi'nań nohweBik'ehń naahi'na'go áyíłlaa, née áldó' binawod bee naadaahihii'nahgo ádaanohtwiłéh. ¹⁵ Ya' nohwits'í Christ bíł dałá'a daanlįigo at'ééhíí doo bídaagonosj da gá? Áík'ehgo ya' Christ bíł dałá'a nliiníí isdzán nant'i' nagháhi bíł dałá'a ádíshdléh née? Dah, da'anii doo ágát'éé da doleeł. ¹⁶ Ya' nnee la' isdzán nant'i' nagháhi ya'ádidilt'jgo isdzánhíí bíł bits'í dałá'a nadleełhíí doo bídaagonosj da gá? Gánįigo dahgoz'áq, Nakihíí bits'í dałá'a nádodleeł. ¹⁷ Áídá' hadín nohweBik'ehń ya'ádidilt'jłhíí spirit dałá'a át'éé. ¹⁸ Nant'i' na'idahíí bits'á' nadohkeeh. Nnee ni'łsiih la'íhíí doo bits'í yee ni'łhłsiih da; áídá' dahadín nant'i' nagaahíí bits'í yee ni'łhłsiih. ¹⁹ Ya' nohwits'íhíí Holy Spirit nohwiyi' golíníí bikłh biyi' daach'okaqahíí ádaat'eehíí doo bídaagonosj da gá? Nohwits'íhíí Bik'ehgo'íhi'nań nohwaayiné'íhi at'éé, doo daanohtwíí nohwiyéhi ádaanoht'ee da go'j. ²⁰ Láń izłjigo nadaanohtwi'dehezniihí ádaanoht'ee: áí bighá Bik'ehgo'íhi'nań ízisgo at'ééhíí ch'í'nah ádaanołsđ, nohwits'íhíí la'íí nohwiyi'siziiníí bee, áí Bik'ehgo'íhi'nań biyéé.

7

¹ Baa shich'i' k'eda'shołchj n'íí bee nohwich'i' k'e'ná'ishchii: Nnee doo

nannee dayúgo bá nlt'ée. ² Áídá' dánko nant'í' nakáhíí bigha nnee dała'a daantúíígeee dabíí bi'aa goljí le', la'íí isdzáné dała'a daantúíígeee dabíí bika' goljí le'. ³ Isdzán bika' yíl nteesh hat'ííyúgo nneehíí doo dah níi da le': la'íí nnee aldó' da'áik'ehgo bi'aa áidoliil. ⁴ Isdzán doo dabíí bik'ehgo ánát'íí da le', ndi bika' bik'ehgo: nnee aldó' da'áik'ehgo doo dabíí bik'ehgo ánát'íí da le', ndi bi'aa bik'ehgo. ⁵ Doo ilch'í' a'nohchí' da, dahagee dáshíná' ohkaqahgeeyúgo zhá daazhógo ngonoh'aah; áí bikédí'go laa naht'aash, doo ágáhoht'íí dayúgo dánko nohwits'í yiká hát'íínií doo bidag ánoht'ee da doleehtíí bigha Satan nanohwíntaah doleeht. ⁶ Díí nohwíl ch'ínsh'aahíí bigha nohwich'í' yashtí', doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. ⁷ Shíí ánsht'eehíí k'ehgo nnee dawa aldó' ádaat'eego hasht'íí. Áídá' nnee dała'a ntúíígeee bi'at'e'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' begoz'aa, la' nadaaneedá' la'ihíí doo nadaanee dago. ⁸ Áík'ehgo doo nadaanee dahíí la'íí isdzáné itsaa daanliiníí gádaabildishnii, Shíí k'ehgo doo nadaahnee da ndizhgo. ⁹ Áídá' na'ííneehíí bich'í' doo ích'idildih dayúgo, ch'ík'eh nadaach'inéh ndizhgo: nach'ííneehíí shich'í'yúgo doo nlt'ée da ndi na'ííneehíí bidázhí' ch'ilííyúgo dánko nant'í' ch'idigháhíí itisgo doo nzhgo da. ¹⁰ Áídá' nadaaneehíí gádaadishnii, doo shíí da, nohweBik'ehń gáyílnii, Isdzán bika' yíl ilk'ínáot'aash hela': ¹¹ Áídá' yíl ilk'ínát'aazh lék'eyúgo, daazhógo naghaa le', dagohíí bika' yaa nánódáh: la'íí nnee bi'aa yíl ilk'ínáot'aash hela'. ¹² La'ihíí shíí gádaadishnii, nohweBik'ehń doo gáníí da, La' nnee Christ biláhyú nohwik'isn, bi'aa doo da'odlaq da ndi, bika' odláni yíl goljígo bíl dávik'ehyúgo, yó'ayólt'e' hela'. ¹³ La'íí isdzán odláni bika' doo odlaq da ndi yíl goljígo bíl dávik'ehyúgo yó'ayólt'e' hela'. ¹⁴ Nnee doo odlaq dahíí bi'aa bi'odla'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aa, la'íí isdzán doo odlaq dahíí bika' bi'odla'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aa aldó': áík'ehgo nohwichagháshé da ch'odlaqzhí' bíl da'otag doleeht, doo ágát'ée da lék'eyúgo doo da'ch'odlaqzhí' bíl da'otag da doleeht ní'. ¹⁵ La' doo odlaq dahíí nádilwod lék'eyúgo ch'ík'eh nádilgheed. Christ biláhyú nohwik'isn dagohíí nohwilah, bi'aa dagohíí bika' bits'á' n'yaáyúgo doo daabihest'oo da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań, Nkegohen'áqago nahkai, daanohwílnii. ¹⁶ Isdzán, ínashood nílni, díí baa natsínkees, ninkááyú níka' dánko hasdábí'didohteeht. Nnee, ínashood nílni, díí baa natsínkees, ninkááyú ní'aa dánko hasdábí'didohteeht. ¹⁷ Nnee daantúíígeee Bik'ehgo'ihí'nań baa daagodez'aaqahíí k'ehgo hikaah le', nohweBik'ehń bich'í' ánniidíí k'ehgo yikísk'eh hikaah le'. Ádishniigo ínashood ha'ánáséh nagoznílíí dawa baa goni'áq. ¹⁸ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ánniidá' ilk'idá' circuncise ábi'delzaa lá née? Áí shidíí doo k'ena'óshdéh nzi da le'. Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ánniidá' doo circuncise ábi'delzaa da lá née? Án circuncise ábi'dolne' hela'. ¹⁹ Circuncise áko'delzaahíí dagohíí doo circuncise áko'delzaa dahíí doo hago'at'ée da, Bik'ehgo'ihí'nań yengon'ááníí bikísk'eh ách'ít'éeyúgo zhá ílíí. ²⁰ Nnee daantúíígeee Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ánniidá' nt'é binasdziid lán shí n'íí dayúweh nayik'íiziid le'. ²¹ Ya' nich'í' ánniidá' isnáh nílni lá née? Áí doo níí hago'at'ée da le': ndi ná ch'í'otaa lék'eyúgo ch'ínánádáh. ²² Dahadíń nohweBik'ehń bich'í' ánniidá' isnáh nílni ndi, nohweBik'ehń binadzahgee doo isnáh nílni at'ée da: áídá' dahadíń bich'í' ánniidá' doo isnáh nílni da ndi, Christ bi'isna' sillíí. ²³ Lán izlíígo nadaanohwí'dehezniíhi ádaanoht'ee; nnee zhá bi'isna' nádaahdleeh hela'.

24 Shik'íyú, nohwich'í' ánníidá' daanohtíjgee hagot'éégo nohwich'í' goz'aa lék'eyúgo, da'ágádaanoht'eego Bik'ehgo'ihinañ bíl daanohtíj le'. 25 K'adíi ch'íkú doo hwahá nnéh dahíi baa yashti', doo nohweBik'ehñ yegos'aaníi bee da, ndi nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íi shaa yiné'go shada'ohíigo áshíílaahíi bighá bee yashti'. 26 Nagont'ogíi bengonyááhíi bighá dahadíi da'at'ééhíi k'ehgo naghago bá nzhòq shí nsj. 27 Ya' nannee née? Hagot'éégosha' bíl k'inásh't'aazh doo nínzi da. Ya' doo nannee da née? Doo isdzán biká dín'íi da le'. 28 Áidá' n'nnáayúgo, doo isíníisii da; la'íi na'ilíhn n'nnáayúgo doo isíih da. Áidá' hadíi líl nnádaasaaníi n'gosdzán biká' nagont'ogíi bee bich'í' nagoz'aa doleeł: áí bits'á'zhí' daanohwoshta' hasht'íi. 29 Shik'íyú, goldo-hgo nohwá ngont'aaníi hileehgo ayáhágo godziih, nohwildishn'niigo ádishnii: áík'ehgo kodí' godezt'í'go hadíi bi'aa daagolíníi, bi'aa doo daagol'íi dahíi k'ehgo ádaat'ee le', bi'aa doo nohweBik'ehñ bitisgo yaa natsídaakees dago; 30 Hadíi daachagíi doo daachag dahíi k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bighá daachagíi doo itisgo yaa natsídaakees dago; hadíi bíl daagozhóóníi doo bíl daagozhóq dahíi k'ehgo ádaat'ee le'; hadíi nada'íh'niíhíi doo nt'é daabíyééhíi k'ehgo ádaat'ee le'; 31 La'íi hadíi n'gosdzán biká' ágot'eehíi nabik'í'iziidíi, doo áí zhá nabik'í'iziidíi k'ehgo ádaat'ee da le', díi n'gosdzán biká' benagowaahíi bech'ígowáhi at'ééhíi bighá. 32 Doo nohwiini' l'áá dago nohwá hasht'íi. Hadíi doo nanee dahíi nohweBik'ehñ bich'í' zhínéégo ágot'eehíi zhá yaa natséekes, nohweBik'ehñ hagot'éégo yíl goyilshóqgo áile'íi yaa natséekes: 33 Áidá' nnee naneehíi n'gosdzán bich'í' zhínéégo ágot'eehíi zhá yaa natséekes, hagot'éégo bi'aa yíl goyilshóqgo áile'go yaa natséekes. 34 Isdzán naneehíi hik'e isdzán doo nanee dahíi bílgo doo l'et'ee da. Isdzán doo nanee dahíi nohweBik'ehñ bich'í' zhínéégo ágot'eehíi yaa natséekes, hagot'éégo bits'í hik'e biyi'siziiníi godilzil'gho at'éégo áyísi doleełgo: áidá' isdzán naneehíi n'gosdzán bich'í' zhínéégo ágot'eehíi yaa natséekes, hagot'éégo biká' yíl goyilshóqgo áile'íi yaa natséekes. 35 Díi daanohwíi nohwá nzhòqgo yashti'; doo nohwishjizhgo da, ndi nohwá nt'ééhíi bighá, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidíi bighá. 36 Nnee la' bitsi' doo nniinéh hát'íi dahíi bighá, doo sítisi' bich'í' nt'éégo ánsht'ee da, nzi lék'eyúgo, la'íi na'ilíhn bayánzhí' dahiyaayúgo, la'íi na'i'neehíi bá nt'éé nziyúgo, áí doo hago'at'éé da, doo nch'og'go ánat'íi da, ch'ík'eh nniinéh ndi nzhòq. 37 Áidá' nnee la' n'ndzilgo tsídezkeezgo, la'íi doo nt'é daabíni'áayúgo, dabíi hát'íiníi yitis n'niigo, bitsi' doo nniinéh dago biini' l'ayíiláa lék'eyúgo nt'éégo adzaahi at'éé. 38 Áík'ehgo nnee bitsi' la' nnee yaa yink'íyúgo nt'éégo adzaa; áidá' doo la' nnee yaa yink'íi dayúgo itisgo nt'éégo adzaa. 39 Isdzán biká' danihi'náázhi' begoz'aaníi bee híbi'dezt'í'qo, ndi biká' daztsáayúgo daazhógo nagháa, dabíi hát'íiníi yíl niinéh doleeł; nohweBik'ehñ bíl dábik'ehyúgo zhá. 40 Ndi itsaa nliiníi doo nnaná'náá dayúgo zhá bíl gozhóq shí nsj: Bik'ehgo'ihinañ biSpirit áík'ehgo nashítsiyilkees shí nsj.

8

1 K'e'eshchín daach'okáq'gho hidán baa hi'niil n'íi baa yashti': daanohwigha hidán doo godiyih dago bídaagonlzi. Ndi shí itisgo gonsaa ch'inziyúgo itisgo da'ich'ídolteel, áidá' ilgoch'oba'íi inashood n'ndzilgo ábile'. 2 Dahadíi shí itisgo gonsaa ch'inziníi, bígoch'ílsj le'at'éhi doo la' bígoch'ílsj da. 3 Áidá' dahadíi Bik'ehgo'ihinañ bíl nzhòqyúgo, án Bik'ehgo'ihinañ bígót'sj. 4 Áík'ehgo

k'e'eshchín daach'okqahgo hidán baa hi'niil n'íi daach'iyaaqahíi baa yashti', k'e'eshchín doo da'anii hinaa dago bídaagonlzi, la'íi Bik'ehgo'ihina'naa da'áa zhá góliníi áldó' bídaagonlzi. ⁵ Yaaká'yú la'íi ni'gosdzán biká'yú dant'éhéta daach'okqahíi, gods daaholzéhi, láá ndi, (bich'í' daach'okqahíi láágo, la'íi nadaant'án láágo daagolíi ndi,) ⁶ Néé Bik'ehgo'ihina'naa da'áa nohwá gólíi, nohwi'Taa, án bits'á'dí' dawa daagolíi, la'íi án bá daahin'naa; la'íi nohwe-Bik'eh'na da'áa gólíi, Jesus Christ, án binkááyú dawa daagolíi, la'íi án binkááyú daahin'naa. ⁷ Da'ágát'éé ndi ínashood doo dawa áí yídaagolzi da: áidá' kú be-gonyaazhí' la' k'e'eshchín zhá daach'okqahíi yídaagolzi ni'; áí hidán godiyihgo at'éé daanzigo hidán k'e'eshchín daach'okqahgo baa hi'niil n'íi daayiyaa'yúgo, yunáasyú itisgo doo daandzil nazíi da daaleeh. ⁸ Doo hidán Bik'ehgo'ihina'naa bit'ahgo nohwinoníi at'éé da: daahiidaayúgo doo áí bighá Bik'ehgo'ihina'naa binadzahgee itisgo daanjòq da, dagohíi doo daahidaqá dayúgo doo áí bighá Bik'ehgo'ihina'naa binadzahgee itisgo daanchò' da. ⁹ Áidá' ídaa daagon-hdzáq, nohwi'odlq' daandzilíi bighá hidán k'e'eshchín baa hi'niil n'íi daa-hohyaayúgo, dánko nnee bi'odlq' doo daandzil dahíi la' nageehgo ádaahle'. ¹⁰ Ni, hidán doo godiyihgo at'éé da bigonlzi, k'e'eshchín náda'okqahé yune' nnaago nnee la', bi'odlq' doo ndzil dahíi no'íiyúgo, dánko doo hago'at'éé láq nzigo bíi áldó' yiyaa dolee; ¹¹ Áik'ehgo shí itisgo gonsaa nñzihíi bik'izhí' áí nnee bi'odlq' doo ndzil dahíi dánko ch'a'ot'híz, án Christ biláhyú nik'isnhi, Christ bá daztsáni. ¹² Nohwik'isn bi'odlq' doo ndzil dago doo bik'ehyú ágot'eehíi dávik'ehyú at'éé nzigo ádaabinokzi go bich'í' nchò'go ánadaaht'íi go Christ bich'í' nchò'go ánadaaht'íi hileeh. ¹³ Áik'ehgo hidán hishaaqahíi bighá shik'isn nanago'yúgo, dännágódzáazhí' doo itsí' náoshdaq at'éé da, shik'isn doo nanashgéeh hasht'íi dahíi bighá.

9

¹ Ya' doo Christ binal'a'á itah nshlíi da gá? Ya' doo dawahá shá bil ch'í'otaa da gá? Ya' doo Jesus Christ nohweBik'eh'na biláhyú shinasdziid daanohlíi da gá? ² La' bich'í' doo Christ binal'a'á nshlíi dayúgo, nohwíi nohwich'í' áí nshlíi go'íi: nohweBik'eh'na biyati' bee nohwich'í' yashti' n'íi biláhyú hasdánohwido'niilíi bighá Christ binal'a'á nshlíigo shígózi. ³ Díi bee ádáyashti', hadín nashíidkidyúgo: ⁴ Ya' néé Christ binal'a'á daandli-iníi da'íidaqago doo nohwá goz'aa da gá? ⁵ Ya' isdzán ínashood daanlíni bíi ndaan'nehgo bíi nahiikaigo doo nohwá goz'aa da gá, la' nadaal'a'ihíi, nohweBik'eh'na bik'isyú, hik'e Céphas ádaadzaahíi k'ehgo? ⁶ La'íi ya' shíi hik'e Barnabas zhá behihi'naahíi bighá doo na'idziid da ndi doo hago'at'éé dago nohwá goz'aa gá? ⁷ Hadín dabíi na'iznilgoshá' siláada nlii? Hadín dahts'aa k'eidnláago binest'á'íi doo yiyaa dashá? Hadín dibehíi yinádez'iiníi bibe' doo yidlá dashá? ⁸ Ya' dashíi zhá ádishnii gá? Bik'ehgo'ihina'naa yegos'aaníi áldó' áníi go'íi. ⁹ Bik'ehgo'ihina'naa yegos'aaníi Moses binkááyú nohwich'í' alzaahíi gáníigo bek'e'eshchíi, Ilch'ihgee magashi t'oh naghái nyí'ipeesíi doo bizé' na'ílt'éh da, nii. Ya' díi dá magashi zhá yaa natsekeesgo aníi néé? ¹⁰ Dagohíi néé nohwaa natsekeesgo aníi néé? Da'anii nohwá bek'e'eshchíi: nnee nágodzízíi nest'án nyoholíigo nágodzíziz, la'íi ilch'ihíi áldó' t'oh naghái nyoholíigo at'íi. ¹¹ Áik'ehgo nohwithahyú Holy Spirit bits'á'dí' nlt'éehíi bee nohwíi ch'íidaagosíit'aaqadá, ni'gosdzán biká' nandeehíi nohwaa daanohné'yúgo, ya' nohwíi dík'eh ádaagot'ee néé? ¹² La' nnee dant'éhéta

bídaandjhií nohwaa daanohné' daanohwiñiigo bá goz'aayúgo, ya' néehíí doo ágádaan'niigo nohwá goz'aá da gá? Da'ágát'éé ndi doo hak'i ida'ónkeed da ni', Christ baa yati' baa gozhóni bidáhgee doo nadaagonłt'og da doleelhií bigħa dawahá bidag ádaant'ee. ¹³ Kih biyi' da'ch'okáahíí biyi' dilzihgo ádaagot'eehíí nayik'ida'iziidií hidán Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'niilhií lahzhí' daayiyaahíí ya' doo bídaagonłsı da néé? Ła'íí dawahá beda'okáahíí biká' dahi'niilgee nada'iziidií hidán Bik'ehgo'ihí'nañ áígee baa hi'niilhií lahzhí' daayiyaá akdó. ¹⁴ Áik'ehgo hadín yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'íí da'ái yits'á'dí' yedaahinaago nohwe-Bik'ehñ bándagoz'aá. ¹⁵ Shíí akdó' díí bee shá goz'aá ndi doo hak'i be'asdzaa da: k'adií doo ágádaashohle' dishniigo nohwich'í' k'e'eshchii da: doo shich'í' nahi'niilgo da yati' baa gozhóni baa yashti'go be'ánsht'eehíí shits'á' náidoné' át'éé da, dahyúgohíí shiná' shizes-hij ndi nzhq. ¹⁶ Yati' baa gozhóni baa nagoshni' ndi doo áí bigħa ida'oshlıi da: áí na'idziidií shaa det'aahíí bigħa dáshini'aayú áshleħgo, yati' baa gozhóni doo baa nagoshni' dayúgo goyeehíí bee shich'í' goz'aá! ¹⁷ Díí na'idziidií dashíí háshł'ııgo ánásht'ıılyúgo, bigħa shich'í' nahi'niil: áídá' dashíí doo hasht'ıı da ndi ashle'yúgo, díí na'idziidií shaa det'aahíí bigħa ashle'. ¹⁸ Nt'é shich'í' nahi'niil áídá'? Díınko, Christ baa yati' baa gozhóni baa nagoshni'dá' doo áí bigħa nahi'niil da, áik'ehgo yati' baa gozhóni yaa yakti'íí nshłııgo, áí bigħa shich'í' nahi'niilgo shá begoz'aá ndi doo be'ánásht'ııł da. ¹⁹ Nnee doo łá' binal'a'á nshłıı da ndi, nnee dawa binal'a'á nshłııgo ádeshdlaa, nnee láągo Christ bich'ııgo honsh-bııhıı bigħa. ²⁰ Jews daanliınıí bich'ıı' Jew nneehíí k'ehgo ádeshdlaa, Jews daanlıni Christ bich'ııgo honshbııhıı bigħa; Jews bich'ıı' begoz'aanıí yikisk'eh ádaat'eehıı k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aanıí yikisk'eh ádaat'eehıı Christ bich'ııgo honshbııhıı bigħa; ²¹ Jews bich'ıı' begoz'aanıí doo yikisk'eh ádaat'ee dahıı k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aanıí doo yikisk'eh ádaat'ee dahıı Christ bich'ııgo honshbııhıı bigħa, (Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanıí doo bikisk'eh ánsht'ee da doo dishniı da, ndi Christ yegos'aanıí be'ánsht'ee.) ²² Doo daanłdzil dahıı bich'ıı' doo nłdzil dahıı k'ehgo ádeshdlaa, doo daanłdzil dahıı Christ bich'ııgo honshbııhıı bigħa: nnee dawa bich'ıı' dabıı k'ehgo á'denszı ni', dahagot'éégo łá' hasdakáh doleelhií bigħa. ²³ Áik'ehgo be'ánásht'ııł, yati' baa gozhónihıı bigħa, áí bits'á'dí' shıı akdó' nohwıłgo itah shiyaa gozhóq doleelhií bigħa. ²⁴ İhanách'idikahgee dawa hadıı İhandeskaihiı dala'á aadilwodıı gonłnee goz'aahıı doo bídaagonłsı da néé? Áik'ehgo daagonłneehıı bigħa nádohkeeh. ²⁵ Itah nagolzohıı dawahá bee İdaagodzıı, ch'ah hobııhıı daayolbııhıı bigħa. Áı ch'ah hobııhıı da'as'ah hichqphi ndi ágádaat'ııh; áídá' néehıı doo hichqphi daahonlbııhıı bigħa ádaahıı'ııh. ²⁶ Áik'ehgo hayú na'idzoghıı doo bıgonsı dahıı k'ehgo doo hishwoł da; na'ınlts'ınıı da'adzaayú dlts'ııhıı k'ehgo doo dists'ııh da: ²⁷ Áídá' shits'ı' hıt'ıınıı dawa baa gonsıı, na'ınlts'ııhıı k'ehgo shits'ı' ts'ıyaa bıł onasts'ı' beshik'ehıı bigħa: doo ágásht'ııł dayúgo yati' baa gozhóni baa yásıthıı bikédı'go dánkó shıı ndi ch'ınáshı'dıl't'e'.

10

¹ Shik'ııyú, díí bídaagonłsı hasht'ıı, daanohwitaa n'ıı dawa yaak'os yit'ááh nakseel lėk'e, łá'ıı túnteel yiıı' ch'ınáııáq lėk'e; ² Ła'ıı dawa yaak'os yit'ááh łá'ıı túnteel yiıı' ch'ınáııáqgee baptize ádaako'deszaahıı k'ehgo binant'a', Moses holzėhi, yıłgo dala'á daazlıı; ³ Ła'ıı dawa yaaká'dı' hidánehi daayiııq lėk'e; ⁴ Ła'ıı dawa tsee biıı'dı' tú hálını daayııłq lėk'e; Bik'ehgo'ihı'nañ

ái túhíí tsee biyi'dí' hálíígo áyíílaa, Christ áí tseehíí k'ehgo at'éé: Christ áí nneehíí dá'aanákahyú yíl daanlíí lèk'e. ⁵ Áídá' láni Bik'ehgo'ihí'nañ doo yíl daagoyíshóq da lèk'e: áík'ehgo da'igolííyú neznaago ádaabi'deszaa. ⁶ Díí ánágot'ííí n'íí yee nohwíl ch'ígó'aahíí bighq ánágot'ííí lèk'e: áí nnee nch'ogó ágot'eehíí hádaat'íí lèk'ehíí k'ehgo doo hádaahit'íí da doleehíí bighq. ⁷ Áí la' k'e'eshchín daayokaqah lèk'ehíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le'; bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, Nnee dah dinezbílgo da'iyaa, la'íí da'idlaq, áídí' náádikaahgo gotaal lèk'e. ⁸ La' nant'íí nakai lèk'ehíí k'ehgo halaq doo ágádaant'ee da le', nadiin taadn doo náhóltagyú hilt'eego da'á'á jíí neznaa lèk'e. ⁹ La' Bik'ehgo'ihí'nañ nayídaantaah lèk'ehíí k'ehgo halaq néé doo Christ nabídaantaah da le', ágádaaszaahíí bighq ch'osh bik'asda' daagolíníí nadaabistseed. ¹⁰ La' Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daanet'ííhíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le', ágádaaszaahíí na'altseedíí nadaabistseed. ¹¹ Áí yee nohwíl ch'ídaago'aahíí bighq bich'í' ádaagosdzaa; la'íí nohwá bek'e'eshchíí, bits'á'dí' bídaagon'l'aah doleelgo, néé begoldohíí bengont'ííí bee nohwaa gonyáa. ¹² Áík'ehgo hadín sízíí nzíhíí ídaagodzaq le', dánkó nadokalhíí bighq. ¹³ Nnee dawa da'alahágo at'éégo nabídaadintaah, nohwíí áldó' da'áík'ehgo nanohwídaadintaah: áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ da'ánííyú at'éé, áík'ehgo nt'é doo dánohwik'eh dahíí bee doo nanohwínotaah at'éé da; ndi nanohwí'dintaahíí biyi'dí' ch'ígót'igo nohwá ágoléh, bich'í' dahdaanoldqoh doleelgo. ¹⁴ Áí bighq, dážhó shíí daano'hshóní, k'e'eshchín daach'okaqahíí bits'á'zh'igo ádaahne'. ¹⁵ Nnee daagoyáni bich'í' yashtí'híí k'ehgo nohwich'í' yashtí; daano'hwíí díínko baa natsídaahkees. ¹⁶ Idee biyi' siziidíí bee daach'okaqahíí ba'ihédaandzigo da'ohiikaqahdá' daahiídláqahíí, ya' áí doo Christ bidíí bee itah daandlíí da gá? Bán nadaahíí'né'dá' nádaahidííhíí, ya' áí doo Christ bits'íí bee itah daandlíí da gá? ¹⁷ Bán da'á'híí k'ehgo néé híídláq ndi da'á'á daandlíí, bán da'á'híí nádaahidííhíí bighq. ¹⁸ Israel hat'ííí ánádaat'ííhíí baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahgo baa hi'nííli lahzhí' nádaaidííhíí, ya' do áí bee itah daandlíí da gá? ¹⁹ Nt'é dishnii áídá'? K'e'eshchín da'aníihíí nííí néé? Hidán k'e'eshchín baa hi'nííhíí godiyíh néé? ²⁰ Dah, ndi gádishnii, doo Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqah dahíí hant'é daayokaqahíí yaa ndaahinííhíí ch'iidn yaa daahiníí, doo Bik'ehgo'ihí'nañ da: doo ch'iidn bitah daano'híí hasht'íí da. ²¹ NohweBik'ehíí bi'ide' bee da'ohdlaqadá' lahyúhíí ch'iidn bi'ide' bee doo hagot'éégo da'ohdlaqah da: dílzíhgo nohweBik'ehíí bíí da'ohsaqadá' lahyúhíí ch'iidn doo hagot'éégo bíí da'ohsaq da. ²² Ya' nohweBik'ehíí nohwich'í' hashkeego ádaanlíí néé? Ya' néé bitisgo nadaanlwod néé? ²³ Dawahá shá bíí ch'í'otaq ndi doo dawa bee shich'ogo'níí da: dawahá shá bíí ch'í'otaq ndi doo dawa shí'odlá'íí ndzilgo áile' da. ²⁴ Doo dakózhá nt'éhí ídáhách'ít'íí da le', áídá' nnee la'íí nt'éhíí bá hách'ít'íí le'. ²⁵ Dant'éhéta itsí' nanáhi'nííhíí gee nahinííhíí daahsaq, hishaq shí, dagohíí doo hishaq da shí daano'hsígo doo biká na'ídaado'kíidgo da: ²⁶ Ní'gosdzán la'íí biká' daagolíníí dawa nohwe-Bik'ehíí bíyéehíí bighq dawa daahiídaqágo dá'í'eh. ²⁷ Nnee doo da'odlaq dahíí la' shigowayú únááyú nnáh nohwííhíí lèk'eyúgo, la'íí akú nohwiiní'iyúgo, nt'éhéta nohwich'í' nniikáqahíí daahsaq, hishaq shí, dagohíí doo hishaq da shí daano'hsígo doo biká na'ídaado'kíidgo da. ²⁸ Áídá' la', Díí hidán k'e'eshchín baa hi'nííli at'éé, nohwííhííiyúgo, daohsaq hela', nohwíí nagoln'ííhíí n'bíghq, la'íí ch'iyaaqágo doo dá'í'eh da nzíhíí bighq: ní'gosdzán la'íí biká' daagolíníí dawa nohweBik'ehíí bíyéehíí bighq dawa daahiídaqágo dá'í'eh:

²⁹ Ch'iyaaqo doo dávik'eh da nñzihí bigha doo dishñiigo ádishñii da, áidá' nnee niñ nagoln'íí ch'iyaaqo doo dávik'eh da nñzihí bigha: gánñii shí, Hidán dawa shá bil ch'í'otaqadá' nt'é bigha la' nnee hidán doo dawa bil ch'í'otaq dáhíí shaa néit'íí? ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'oba'go nt'éhéta hishaqadá', nt'é bigha ba'ihénsigo hishaq n'íhíí bigha nch'ogo shaa yá'iti'? nñii shí. ³¹ Áidá' gánohwídishñii, Da'ohsaqee la'íí dant'é ádaahleegee Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoşí doleelhíí bigha ádaah'ííh. ³² Jews daanliiníí hik'e doo Jews daanlií dahíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánáshéhií nohwicha nanánóhdéh hela': ³³ Shíí dawa ánásh't'ííhíí bee nnee dawa bil goyilshóq hásh't'íí, doo dashíí zhá nlt'ééhií idáhásh't'íí da, ndi láni nlt'ééhií bá hásh't'íí, yee hasdádokah doleelgo.

11

¹ Shíí Christ be'esh'íhíí k'ehgo nohwíí áldó' sheda'ol'íí le'. ² Shik'íyú, nohwa'ihédaansí, dawa bee shénádaahnííhíí bigha, la'íí nt'é nohwíí ch'íní'áá n'íí dánohwíí nagosisn'ííhíí k'ehgo t'ah bikísk'eh ádaanoht'eehíí bigha. ³ Áidá' díí bídaagonoşí hasht'íí, Christ nnee daantíígee yá sizíigo bitsits'inhíí k'ehgo nlií; la'íí nneehíí isdzáné yá sizíigo bitsits'inhíí k'ehgo nlií; la'íí áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ Christ yá sizíigo bitsits'inhíí k'ehgo nlií. ⁴ Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deñtsóozdá' okaqhyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yaht'yúgo, bitsits'in doo yidnşí dago ánát'ííh. ⁵ Áidá' isdzáné bitsits'in doo bina'deñtsóoz dago okaqhyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yaht'yúgo, bitsits'in doo yidnşí dago ánát'ííh: áí isdzán bitsits'in hilzheedhíí k'ehgo at'éé. ⁶ Áík'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deñtsóoz dayúgo bitsizil k'ínógéesh: áidá' isdzán bitsizil k'égizhgo dagohíí hilzheedgo yik'ee ídaayándz'yúgo bitsits'in bina'deñtsóoz le'. ⁷ Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deñtsóoz bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nañ be'ilzaahíí nliigo ízigo ye'at'ééhií ch'í'nah áyíłshíí bigha: áidá' isdzánhíí nnee ízigo ye'at'ééhií ch'í'nah áyíłş. ⁸ Nnee doo isdzán bits'á'dí' alzaa da; ndi isdzánhíí nnee bits'á'dí' alzaa. ⁹ La'íí nnee doo isdzán bá ábi'delzaa da; ndi isdzánhíí nnee bá ábi'delzaa. ¹⁰ Áí bigha isdzán bitsits'in bina'deñtsóoz bik'eh, áí bika' yidits'agíí bebígózhíí bigha, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'dí' daagolíníí daabo'ííhíí áldó' bigha. ¹¹ Ágát'éé ndi, nohweBik'ehñ binadzahgee nnee doo hagot'éégo hileeh da, isdzán da'ádíhgo, la'íí isdzán áldó' doo hagot'éégo hileeh da, nnee da'ádíhgo. ¹² Isdzán nnee bits'á'dí' ábi'delzaa, da'ágát'éégo nnee isdzán bits'á'dí' goleehgo ábi'delzaa; ndi dawahá Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daaleehi ádaat'ee. ¹³ Dánohwíí díí nzhogo baa natsídaahkees: ya' isdzán bitsits'in doo bina'deñtsóoz dago Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahíí dávik'eh née? ¹⁴ Da'ádaant'eehíí bee nohwíí ch'ígót'aah, nnee bitsizil nneez'yúgo yik'ee ídaayándzj. ¹⁵ Áidá' isdzán bitsizil nneezíí bee ba'olñihí at'éé: bitsizilíí bitsits'in bik'enłtsóoz doleelgo baa hi'né. ¹⁶ Áidí' nnee la' díí bigha lahadaadit'áh hádaat'íyúgo, díínko bee bil nadaagoñi', ádishñii n'íí k'ehgo ádaant'ee, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánáshéhií dawa áldó' yikísk'eh ádaat'ee. ¹⁷ Áidá' díí bee nohwíí nagoshn'íí nlt'éégo ánádaah'ííh doo hagot'éégo nohwíídishñii da, íla'ánáht'ííhíí bits'á'dí' doo nlt'éé daahlee da, da'ítisgo nch'og' daahlee. ¹⁸ Danté baa yasht'íí díínko, ínashood da'okaqah yune' íla'ánáht'ííhgee íłts'á'yú daahohkahgo nohwa'ikonsí; áshíłñihíí lahzhí' hoshdláq. ¹⁹ Hadíí da'anñi da'odlaaníí nohwhitahyú bebídaagoşí doleelhíí bigha íłts'á'yú daahohkahíí nohwhitahyú be-

goz'aa doo. ²⁰ Dalahágee íla'ánáht'íhgee nohweBik'ehń doo da'anii dilzihgo bá da'ohsaa da go'íí. ²¹ Áídá' da'idaagee dahale dánohwíí nohwi'idánéhi daahsaaqo nohwa'ikonsi, nnee la' doo hwahá da'iyaa dadá': áí bigha la' shiná' daanlii, la'ihíí lágoo da'idlaa. ²² Ya' nohwigowaa nagoz'aa yune' doo da'ohsaa da gá? Dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań daayokaahgo ha'ánátséhií doo bíl da'otag da née, la'íí nohwhitahyú tédaat'iyehíí ídaayaadaandzigo ádaahle' née? Nt'é nohwildishnii áídá'? Ya' díí bigha nohwa'ihénsigo yashti' doleel gá? Dah, doo áík'ehgo nohwaa yashti' da. ²³ Nohwhitahyú nashaadá' nohwił ch'ígoni'áá n'íí nohweBik'ehń shil ch'ígon'áni at'éé, áí díinko, Jesus nohweBik'ehń yik'edaannihíí bílák'edaabistíídá', da'ái bit'é'gee bán náidn'aa: ²⁴ Áídí' ya'ihénsigo oskaáda' ílk'édaizné'go gánniid, Nkóh, daohsaa; díí shits'í at'éé, nohwá nehéstó'i: díí bee shinádaadohíhgo ánádaaht'íí. ²⁵ Da'iyaanúí bikédí'go da'ágát'éégo ídee beda'iskaanúí náidnkáqoo gánniid, Díí ídee besikaanúí shidil'íí bee ánídego Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bílgo lángot'aanúí at'éé: náda'ohdlíhgee bee shinádaadohíhgo ánádaaht'íí. ²⁶ Díí k'ehgo bán nádaahdihíhgee, la'íí díí k'ehgo ídee bee náda'ohdlíhgee, nohweBik'ehń daztsaanúí ch'í'nah ádaanołsi, nádzáázhi'. ²⁷ Áí bigha hadín doo godnłsi dago díí bán yiyayúgo, dagohíí díí nohweBik'ehń bi'ide' bee idlaayúgo, nohweBik'ehń bits'í la'íí bidil' yich'í' nihesíí. ²⁸ Áík'ehgo nnee dawa ídinel'ígoo zhá bán yiyaa la'íí ídee bee idlaa le'. ²⁹ Hadín doo dávik'ehyú at'éé dadá' iyayúgo la'íí idlaayúgo, áí bee dabíí góyéégo ích'í'godot'áál, da'anii nohweBik'ehń bits'í doo yidnłsi dahíí bigha. ³⁰ Áí bigha nohwhitahyú láni doo nadaalwod da la'íí kaa yaa nakai, la'íí láni da'íhosh. ³¹ Néé da'anii ídaadinel'íí lék'eyúgo doo nohwaa yá'iti' da doleel. ³² Áídá' nohwaa yá'iti' lék'eyúgo nohweBik'ehń nohwił ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsi, ni'godsázán biká' nnee doo bíl nohwił ch'ígódeeh da doleel'íí bigha. ³³ Áí bigha, shik'íyú, da'ohsaaqee íla'ánáht'íihyúgo ílba' nasóohtaa. ³⁴ Nnee la' shiná' silíí lék'eyúgo gowayú iyaa le'; áík'ehgo íla'ánáht'íihíí doo nohwił ch'ígódeeh da. La' biká nadaashidołkid n'íí náísdzáágo hasht'egodeshííí.

12

¹ Shik'íyú, k'adíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí hagot'éégo at'éé shíhí bídaagonołsih hasht'íí. ² Bik'ehgo'ihí'nań doo daahohkaah dadá' k'e'eshchín doo yádaakti' dahi daahohkaahgo ch'a'onátsáá ni'íí bídaagonołsi. ³ Áí bigha díí bídaagonołsih dázhoo hásh't'íí, nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit binkááyú yati'yúgo doo Jesus bíl ch'ígodíni at'éé nii da go'íí: la'íí nnee la' Holy Spirit binkááyú yati'yúgo zhá Jesus nohweBik'ehń nlii, nii. ⁴ Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí íltah at'éé ndi Holy Spirit dała'áhi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíí íltah ádaat'ee ndi nohweBik'ehń dała'áhi. ⁶ Íltah at'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nań yá nada'iziid, ndi Bik'ehgo'ihí'nań dała'áhi nnee bíyééhií dawa bíláhyú íltah at'éégo na'iziid. ⁷ Nnee daant'íígee Holy Spirit binkááyú na'iziidíí baa daagodet'aa, nnee dawa bá nzhoo doleelgo. ⁸ Áík'ehgo la' Holy Spirit binkááyú yati' góyáni baa daagodet'aa; la'ihíí da'ái Spirit-híí binkááyú yati' bee koł ígózini baa daagodet'aa; ⁹ La'ihíí odla' bee daagodet'aa, da'ái Spirit binkááyú; la'ihíí da'ái Spirit binkááyú ná'hilziihgo baa daagodet'aa; ¹⁰ La'íí godiyihgo ána'ol'ígoo baa daagodet'aa; la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'go; la'íí spirits hago'at'éhíhíí yídaagotsigo; la'íí Holy Spirit binkááyú

yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti'go; la'íi yati' doo bigózi dahíi niigo aníihíi yaa nanádaagolni'go baa daagodet'aa: ¹¹ Díi dawa Spirit dała'áhi bits'á'dí' kaa daahi'né', da'ái Spirit-híi dáhat'íjgee nnee daantíjgee yaa daagode'a'. ¹² Kots'í dała'á ndi laąyú henláá, la'íi laąyú henláá ndi kots'í dała'áhi at'éé: Christ áldó' da'ágát'éé. ¹³ Áík'ehgo Holy Spirit dała'áhi bee daanohwigha dała'ázhi' baptize ádaanohwi'deszaa, Jews daandliinií dagohíi doo Jews daandliií dahíi, isnáh daandliinií dagohíi doo isnáh daandliií dahíi; Holy Spirit dała'áhihi bits'á'dí' daahiidláago ádaanohwi'deszaa. ¹⁴ Kots'í dała'áhi laąyú henláá, doo dała'á zhá da. ¹⁵ Kokeehíi, Shíi doo kogan nshlíi dahíi bigha doo kots'í itah nshlíi da, nii lèk'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁶ La'íi kojaahíi, Shíi doo konna nshlíi dahíi bigha doo kots'í itah nshlíi da, nii lèk'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁷ Kots'íhií dawa konna nliiyúgo hagot'éégo ch'idits'ag? Kots'íhií dawa kojaa nliiyúgo hagot'éégo ich'ilchíih doo? ¹⁸ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dabíi hát'íihíi k'ehgo kots'í laąyú henlááhíi daanné'gee kots'í bee hadaadeszaa. ¹⁹ Kots'í bits'ádaadehezlaahíi dała'áyúgo, hagot'éégo its'í hileeh áídá'? ²⁰ Áídá' kots'í laąyú henláá ndi kots'íhií dała'áhi. ²¹ Áík'ehgo konnaahíi doo hagot'éégo koganhíi, Doo hánesht'íi da, yihniih da; la'íi kots'íinhíi doo hagot'éégo kokeehíi, Doo hánesht'íi da, yihniih da. ²² Doo ágát'éé da, kots'í laąyú henlááhíi doo nalwod da ngolnihíi ákóné' itah nliigo zhá kots'í gólíi. ²³ Nohwits'í laąyú henlááhíi la' dá'ich'í'go baa natsídaahiikees ndi, ái la'ihíi bitisgo nht'éégo bíl da'ónltag; nohwits'í laąyú henlááhíi doo hagot'éégo nel'íi bigonedzaa dahíi dayúwehyú nht'éégo bíl da'ónltag. ²⁴ Áídá' nohwits'í laąyú henlááhíi daadilkqohyú hit'íigo alzaahíi doo bíl da'ónltag da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dawa dała'á ladaayiznil, doo bíl da'ónltag dahíi dabíi nht'éégo áyíisj: ²⁵ Áík'ehgo nohwits'í laąyú henlááhíi doo ilk'edaadi'niih da doleeł; áídá' nht'éégo ádaahiilzi doleełgo Bik'ehgo'ihí'nań dała'ázhi' ladaayiznil. ²⁶ Áík'ehgo dała'á biniigonht'éé lèk'eyúgo dawa yíi biniidaagonht'éé; dagohíi dała'á daach'idnłsı lèk'eyúgo dawa yaa bíl daagozhqó doleeł. ²⁷ Áík'ehgo nohwíi itah Christ bits'í daanohlíi, la'íi dała'á daanohtíjgee laąyú henlááhíi daanohlíi. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań díi k'ehgo ínashood daanliinií bitahyú nyiiniil lèk'e, dantségee bindaal'a'á daanliigo, nakigeehíi binkááyú yádaakti'go, taagigeehíi ich'ígó'aahgo, iké'geehíi godiyihgo áná'ol'íiłgo, ná'ilziihgo, ich'onniigo, nant'an daanliigo, la'íi Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti'go. ²⁹ Ya' dawa Bik'ehgo'ihí'nań bindaal'a'á daanlii née? Ya' dawa binkááyú yádaakti' née? Ya' dawa ich'ígó'aahíi daanlii née? Ya' dawa godiyihgo ánáda'ol'íił née? ³⁰ Ya' dawa nnádaahilziihgo baa godet'aa née? Ya' dawa Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti' née? Ya' dawa nt'é niigo aníihíi yaa nanádaagolni'go baa godet'aa née? ³¹ Áídá' Holy Spirit bits'á'dí' kaa hí'né'íi itisgo at'ééhi zhá hádaaht'íi le': áídí' díinko itisgo ágot'éhi nohwíl ch'í'nah ágóshléh.

13

¹ Nnee daanliinií nht'éégo yádaakti'íi la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolnihíi biyati' bee yashti'sha' ndi, shi'ijóóníi da'ádihyúgo besh dil-woshé áhíłts'agíi, dagohíi besh be'idot'alé híidliidgo áhíłts'agíi k'ehgo ánsht'ee. ² Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yakti'íi shaa godet'aqashá' ndi, nt'é doo bigózi da n'íi dawa bigonsishá' ndi, dawa shil'ígózi'sha' ndi, la'íi shi'odla'íi bee dził lášhi godihí'niil lèk'e ndi, shi'ijóóníi da'ádihyúgo shíi doo nt'é nshlíi da. ³ Dawa

shíyéhíí tédaat'iyéhíí baa hishñííshá' ndi, la'íí shidi'didlidgo baa ídinsht'aa lèk'e ndi, shíí ijóóníí da'ádílyúgo shíí doo nt'é bee hisht'íí da. ⁴ Koł ijóóníí nyéé lèk'e ndi nzaadzhí' bidag ách'ít'ée, la'íí koł goch'oba'; la' bíyéhíí doo ídáhách'ít'íí da; doo ída'ch'odlíí da, doo ích'idilkqaah da, ⁵ Koł ijóóníí doo ncho'go ách'ít'íí da, doo dashízhá ch'inzi da, doo dágóshch'í' bágoch'íłchííh da, doo déncho'ého baa nats'ítsikees da; ⁶ Doo ncho'go ágot'eehíí baa koł gozhó'ó da, áída' da'aníí ágot'eehíí zhá baa koł gozhó'ó; ⁷ Dawa bidag ách'ít'ée, dawa ch'odlaa, nt'éeéhíí dawa nch'ohíí, dawa bich'í' dahch'idnldoh. ⁸ Koł ijóóníí doo ádííh da: yunáasyú ágone'íí baa nagoln'i lèk'e ndi bech'ígonáh; Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí bee yách'ít'i' lèk'e ndi bengowáh; bee koł ígózíníí bech'ígowáh. ⁹ K'adíí lahzhí' zhá bídaagonlzi, hik'e yunáasyú ágone'íí lahzhí' zhá baa nadaagohíiln'i. ¹⁰ Áída' Bik'ehgo'íhi'nañ ngonłchííhíí dawa łalzaagee, doo dayúweh lahzhí' zhá bídaagonlzi da doo, áída' dawa nohwíł ídaagozi doleeł. ¹¹ Chagháshé nshłjída' chagháshé k'ehgo yashti' ni', chagháshé k'ehgo doo gonsáa dago natséskees ni': áída' nnee sílíí hik'e chagháshé k'ehgo ánsht'ee n'íí shits'á' bee yó'ogoyáá ni'. ¹² K'adyúgo kát'íné doo nzhóogo biyi' got'íí dahíí biyi' daadet'ííhíí k'a'at'ée, áída' biká' ngonyáágo daahíné'ííhíí k'ehgo nzhóogo got'íí doleeł: k'adyúgo lahzhí' zhá bigonsł, áída' biká' ngonyáágo dawa bigonsł doleeł, dashíí shígózhíí k'ehgo. ¹³ Áík'ehgo k'i'odla', hik'e nt'éeéhíí nch'ohohííhíí, la'íí koł ijóóníí bíłgo, díí taagihíí begoz'aa; ndi koł ijóóníí itisgo at'ée.

14

¹ Íí ijóóníí be'adaanoht'eego biká hádaaht'íí, la'íí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí hádaaht'íí, ndi Bik'ehgo'íhi'nañ nohwinkááyú yati'íí itisgo hádaaht'íí. ² Hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yati'íí doo nnee yich'í' yati' da, ndi Bik'ehgo'íhi'nañ zhá yich'í' yati': nnee doo la' yígółsł dago; áída' doo bigózi dahíí biyi'siziíníí yee yaa yati'. ³ Áída' hadín Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú yati'íí nnee yich'í' yati', nnee bi'odla' nłdzilgo áile' doleełgo, la'íí yidag yati'go, la'íí ył goylkshógo ánádaahidle'go. ⁴ Hadín yati' doo bigózi dahíí yee yati'íí dabíí bi'odla' nłdzilgo áile', áída' Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú yati'íí ínashood ha'ánálséhíí bi'odla' nłdzilgo ádaile'. ⁵ Daanoht'igha Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yati'go hádaanoht'íí, ndi Bik'ehgo'íhi'nañ nohwinkááyú yati'íí itisgo nohwá hásh't'íí: hadín Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú yati'íí hadín yati' doo bigózi dahíí nt'é nigo anííhíí yaa nanágonl'i'yúgo zhá nt'ée, ínashood ha'ánálséhíí bi'odla' nłdzilgo áile' doleełhíí bighá. ⁶ Shik'ííyú, Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yati'go nohwaa níyááyúgo, doo nt'é bigonokłshíí at'ée da, Bik'ehgo'íhi'nañ shíł ch'í'nah áyíłlaahíí nohwíł ch'í'nah ádaashlé'yúgo zhá, dagohíí bigonsłhíí nohwíł nagoshn'i'yúgo zhá, dagohíí Bik'ehgo'íhi'nañ shinkááyú yati'yúgo zhá, dagohíí nohwíł ch'í'gonsh'aahyúgo zhá. ⁷ Be'ídaadot'ále, áí tsjólta la'íí bésht's'opséta, doo daahínaa da ndi anííhíí díts'ag, áída' doo áígee aníí dayúgo, hagot'éego nt'é idot'álehíí bídaagoch'íłsł? ⁸ La'íí síláada bíbeshdilwoshé doo áígee aníí dayúgo, hadínshá' nagonłkaadhíí bighá íłch'í'ídidle'? ⁹ Nohwíhíí ágádaanoht'ee, yati' doo bigózi dahíí bee yádaakti'yúgo, hagot'éego nt'é daadoht'ííhíí yádaagołsł doleeł? Daazhógo da'íłłzhí' yádaakti'. ¹⁰ Ní'gosdzán biká' yati' íłtah at'éego doo áłch'ídé da shá' ndi, dawa bigózi yádaakti'. ¹¹ Áík'ehgo yati' doo bigonsł dayúgo,

nnee aníhíí nnee lahgo hadaazt'i'híí k'ehgo bich'i' ánsht'ee doleeł, la'íí da'áik'ehgo shich'i' at'éé doleeł. ¹² Áik'ehgo nohwíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí dážhó hádaaht'íigo, inashood ha'ánátséhíí bi'odla' nđzilgo ádaile'íí itisgo hádaaht'íí, áik'ehgo bee nada'ohsiid. ¹³ Áik'ehgo hadíín Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yati' lék'eyúgo, nt'é níigo aníhíí yaa nanágołni'híí bighą okąąh le'. ¹⁴ Yati' doo bigózi dahíí bee oshkąąh lék'eyúgo, shiyi'siziiníí okąąh ndi nt'é dishniiigo ádishniihíí doo bigonsi dago, doo shiini' bee oshkąąh da. ¹⁵ Hagolá ashne' áidá'? Shiyi'siziiníí bee oshkąąh, la'íí bigonsigo oshkąąh alđó; shiyi'siziiníí bee idish'aal, la'íí bigonsigo alđó idish'aal. ¹⁶ Dagohíí niyi'siziiníí zhą bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihennziyúgo, nnee Christ doo hwahá nt'éégo yígolsjíd dahíí onkąąhgo anńiihíí doo yígolsi dadá', hagog'éégo, Da'anii doleełgo at'éé, nii doleeł? ¹⁷ Nt'éégo ihennziigo onkąąh ndi nidits'agíí doo bich'odaasinii' da. ¹⁸ Daanohwigha nohwitigso Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yati'go Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi: ¹⁹ Ágát'éé ndi inashood ha'ánátséhgee goneznán doo náhóltag dayú yati' doo bigózi dahíí bee yashti'shą' ndi, yati' ashđla' yídaagolsiiníí nnee la' bee bił ch'ígons'h'ahíí bighą bee yashti'íí itisgo shił nt'éé. ²⁰ Shik'íyú, nohwil ídaagozi zhińéégo doo chągháshé k'ehgo zhą be'ádaanoht'ee da le': áidá' nchó'íí zhińéégo mé'híí k'ehgo be'ádaanoht'ee, nohwil ídaagozi zhińéégo nnee báyan' daasiljiihíí k'ehgo be'ádaanoht'ee le'. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí biyi' gáníigo bek'e'eshchíí, Nnee biyati' lahgo at'éhi, la'íí nnee nanidí'íí biyati' bee díí nneehíí bich'i' yashti' doo; ágát'éé ndi doo daashidits'ag da doleeł, nii, nohweBik'ehń. ²² Áik'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí godiyihgo be'ígóziníí at'éé, áí da'odlaaníí doo bá alzaa da, áidá' doo da'odlaą dahíí bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yati'íí doo da'odlaą dahíí doo bá alzaa da, áidá' da'odlaaníí bá alzaa. ²³ Áik'ehgo inashood dawa íla'adzaadá' dawa yati' doo bigózi dahíí yee yadaakti' lék'eyúgo, la'íí nnee la' Christ doo hwahá nt'éégo yídaagolsjíd dahíí, dagohíí doo da'odlaą dahíí hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadił, daanohwiłnii doleeł go'íí. ²⁴ Áidá' dawa Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yadaakti' lék'eyúgo, la' nnee doo odlaą dahíí, dagohíí Christ doo hwahá nt'éégo yígolsjíd dahíí hah'ayááyúgo, binchó'íí bił ch'í'nah áile', la'íí yá'iti'íí yidezts'aahíí bighą idinél'íí doo: ²⁵ Áik'ehgo bijíí biyi' nainł'i' n'íí ch'í'nah áyíılaago, Bik'ehgo'ihí'nań yich'i' hishzhiihgo yokąąh doleeł, Da'anii Bik'ehgo'ihí'nań nohwil nlii lá, níigo. ²⁶ Hagolá ádaahne' áidá', shik'íyú? Íla'ánáht'íihgee daanohtiiígee la' ido'aal, la' ilch'ígó'aah, la' Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yati', la' bił ch'í'nah ágółziigo yaa nagolni', la' yati' doo bigózi dahíí nt'é níigo aníhíí yaa nanágołni'. Áí dawa inashood nđzilgo nazíí doleełhíí bighą ánadaaht'íí le'. ²⁷ Nnee la' yati' doo bigózi dahíí yee yadaakti' lék'eyúgo, naki dagohíí taalt'éégo zhą begoz'ąą, áí bitisgo dah, dáhké'go yadaakti' le'; la'íí nt'é níigo aníhíí dala'á yaa nanágołni' le'. ²⁸ Áidá' nt'é níigo aniihíí yaa nanágołni'íí doo hak'í dayúgo, doo yadaakti' dago nt'éé, ha'ánázéh yune', ich'i' yadaakti'go zhą, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań yich'i' yadaakti'go nt'éé. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yadaakti'íí naki dagohíí taalt'éégo yadaakti' le', la'ihíí nt'é daanıigo yadaakti'íí yaa natsídaakees le'. ³⁰ La' itah dahsdaahíí nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bił ch'í'nah alzaayúgo, dantsé yati'íí dant'éheego at'éé le'. ³¹ Áik'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yati'íí nohwá bił ch'í'otąą,

dálík'égo, daanohwigha bídaagono'aah doleelgo, la'í daanohwigha nohwíl daagoyilshóó doleelgo. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íí ídaa daagodzàago dábik'eh. ³³ Godikishíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé da, áídá' nkegohen'áaníí zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadaadeszaahíí, ínashood daanliinií, ha'ánáshégee ágágot'ee. ³⁴ Ha'ánázéh yuñe' isdzáné dant'éheego ádaat'ee le': doo ákóne' yádaakti' dago bágoz'aa; da'dits'ago bágoz'aa, begoz'aaníí aldó' ániíhíí k'ehgo. ³⁵ Dant'éhéta yidaago'aah hádaat'íyúgo yíl nadaanneehíí gowayú nayídaadiikid le': isdzáné ha'ánázéh yuñe' yádaakti'yúgo bik'e ídaayágoş. ³⁶ Ya' ádishñiihíí doo nohwíl dábik'eh da nées? Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí nohwíí nohwits'á'dí' begodeyaahi daanoşş nées? Dago'íí dánohwízhá nohwaa hi'né'í daanoşş nées? ³⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ shinkááyú yakti', dagohíí Holy Spirit be'ánsht'ee nziyúgo, nohwich'i' k'e'eshchiíhíí nohwe Bik'ehñ yegos'ánihi at'ééhíí yígóşş doleel. ³⁸ La' nnee díí doo yígóşş hát'íí dahíí, dayúwehégo doo yígóşş da le'. ³⁹ Áík'ehgo shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yakti'íí dážhó hádaaht'íí, la'íí Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigóşş dahíí bee yakti'íí dah doo daabildohñii da. ⁴⁰ Ha'ánázéh yuñe' doo godikish dago la'íí ich'i'daagodinoşşigo goz'aaníí k'ehgo ánádaaht'íí le'.

15

¹ K'adíí shik'íyú, yati' baa gozhóni nohwich'i' baa nagosisñi' n'íí nohwíl ch'í'nah ánánáshdle'; áí nágodoh'aa n'íí, áí bee ndaasoşş; ² Da'ái bee hasdánohwidi'nií, baa nohwíl nagosisñi' n'íí bínádaaħñiihgo daahonohtá'yúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'aniigo da'osoşşda da. ³ Yati' shaa hi'né'íí itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwidéniidgo, Christ nohwinch'ó'híí bighá daztsaa, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií k'ehgo; ⁴ Áídí' lehiiltíí, taagi hileehíí bijíí naadiidzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií k'ehgo. ⁵ Áídí' Céphas bo'íí lək'e, áídí' binal'a'á nakits'adáhíí aldó' daabo'íí lək'e: ⁶ Áí bikédí'go nohwik'isyú, ínashood daanliinihíí, ashdla' gonenadín bitisyú dała' daabo'íí lək'e; áí dásdozhá dawa díí jji' t'ah daahinaa, áídá' la' da'ilhaazh. ⁷ Áí bikédí'go James bo'íí lək'e; áídí' nadaal'a'á dawa aldó'. ⁸ Da'ík'é'yú shíí aldó' hiłtsaa ni', doo gonshéeh dagee gosil'íhíí k'ehgo. ⁹ Nadaal'a'á dawago shíí doo bil' ótag dahíí nshíí, nal'a'híí k'ehgo doo shido'jii bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaahgo ha'ánáshéhíí góyéégo bich'i' nagosh'áá lək'e'híí bighá. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bee ánsht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: bilgoch'oba'íí bee shaa godet'aaníí doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeeego nasizíid: áídá' doo shíí ásh'tíí da, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí shíí nliinií á'tíí. ¹¹ Ágát'éé ndi shíí dagohú la' da'des'a'íí nohwich'i' yádaakti' ndi, díí k'ehgo yádaaħiilti'go da'osoşşda. ¹² Christ daztsaa'dí' naadiidzaago baa na'goni'dá', hagot'éégo nohwitahyú la', nanezna'íí doo naadikáh da, daadohñii? ¹³ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: ¹⁴ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwíl nadaagohiilni'íí doo il'íí da sil'íí, la'íí nohwi'odla'íí aldó' doo nt'é da sil'íí. ¹⁵ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo Christ naadiidzaago áyíílaa da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa léda'ilchoogo nohwígóşş, Bik'ehgo'ihí'nañ Christ naadiidzaago áyíílaa, daan'ñiihíí bighá. ¹⁶ Nanezna'íí doo naadikáh da lək'e'yúgo, Christ aldó' doo naadiidzaa da: ¹⁷ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odla' doo il'íí da; áík'ehgo nohwinch'ó'íí t'ah biyi'

nahkai. ¹⁸ Áík'ehgo Christ bił dała'á daanliigo da'ilhaazhíí aldó' ch'a'ondéeh. ¹⁹ Dadíí ni'goszán biká'gee daahin'naago zhá Christ bee nlt'éégo ágot'eehíí ndaahóndliiyúgo, néé nnee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. ²⁰ Áída' da'anii Christ daztsąądí' naadiidzaa, da'ilhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzáhi nlii. ²¹ Áík'ehgo nnee dała'á biláhyú da'itsaahi bengonyááhíí k'ehgo nnee dała'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo. ²² Adam bits'ą'dí' nnee dawa nanne'híí k'ehgo Christ bił dała'á daanliiníí dawa nadaahi'naa doleel. ²³ Áída' nnee dała'á daantúíígee naahikáh doleel, Christ dantsé naadiidzaahíí nlii; áí bikédí'go Christ daabíyéehíí aldó' naadikáh, dabíí nádzáągo. ²⁴ Nadaant'aahíí dawa, la'íí yedaabik'ehgo binawod daagolíí n'íí dawa Christ da'ílíí yilchiihíí bikédí'go, án bilatl'áhgee begoz'ąą n'íí biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, yaináđi'aahdá' goldohíí bengodogaal. ²⁵ Christ be'ina'íí dawa bikełt'ááh nni'nílzhí' yebik'eh doleeli at'éé. ²⁶ Da'iké'yú be'ina' da'ílíí yilchiihíí áí da'itsaahi. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań dawahá Christ bikełt'áázhí' nyinnil. Áída', Dawahá bikełt'áázhí' nni'níl, niída' hadín bikełt'ááh dawahá nyinnilíí doo itah nlii dahíí nlt'éégo bígózí. ²⁸ Dawahá biyahzhí' alzaadá', Bik'ehgo'ihí'nań dawahá biYe' biyahzhí' áyíłaa n'íí biYe' aldó' dabíí biyahzhí' ádedlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań dawa yebik'eh doleel. ²⁹ Doo ágát'éé dayúgo, daztsáni bá baptize ádaabi' — dilne'íí nt'é bighą ádaat'íi? Nanezna'íí doo naadikáh dadá' nt'éshą' bighą bá baptize ádaabi'dilne'? ³⁰ Ła'íí nt'éshą' bighą dawa jii da'o'aągee négodzidíí bidahzhí' nasiidzii? ³¹ Shik'íyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shł gozhóóhíí bighą gánohwildishnii, Dawa jii da'itsaahíí bee shich'í' goz'ąą. ³² Nnee ni'goszán biká' zhineehi yadaat'íí k'ehgo yashti'go gádishnii, Dzilká'yú bégódzidi daagolíníí Ephesusgee bił nadaagonshkaad lék'eyúgo, nt'é bee hisht'íi, nanezna'íí doo naadikáh dadá'? Ła' gádaanii, Halaą da'idaą le', da'idlaą le': hiskąą dahiitsaahíí bighą. ³³ Nohwich'í' nadoch'aa hela'; nnee daancho'ihíí bił nach'ikaiyúgo nlt'éégo ách'ít'ééhíí yilchóqh. ³⁴ Ch'ínadaanozdziid, nlt'éégo ihí'naahíí baa nánohkáh, ncho'go ánadaahne' hela'; nohwitahyú la' Bik'ehgo'ihí'nań doo yidaagołsđ da: bik'ee idaayádaanozdzi doleehíí bighą ádaanohwildishnii. ³⁵ Áída' nnee la' na'idaadikid, Hagot'éégo nanezna' n'íí naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleel? daaniigo. ³⁶ Ni, nnee doo gonyáni, nt'éhéta k'edínlaahíí ntsé datsaahíí k'ehgo alne'yúgo zhá hajéeh: ³⁷ Hant'é hajéedíí doo áí ga'at'éhi k'edínlaa da, k'edilzií zhá k'edínlaa, t'oh naghái dagohíí łahgo at'éhihíí shđ. ³⁸ Hant'é hajéedíí Bik'ehgo'ihí'nań dabíí hát'íyú áile', áík'ehgo k'edilzií dała'á n'ąągo hajéedgo łtah at'éégo ánołigo áile'. ³⁹ Its'í doo dawa łekt'ee da: la' nnee bits'í, la'íí dawahá nadaakaihíí, la'íí łóg, la'íí dló' aldó'. ⁴⁰ Its'í la' yaaká'yú daagolíí, la'ihíí ni'goszán biká'yúhíí be'ízisgo at'éhi łekt'ee da. ⁴¹ Ya'ái dásahngo bits'ą'dindláád, t'é'gona'ái dásahngo aldó' bits'ą'dindláád, ts'łsqósé dásahngo bits'ą'dindláád; ts'łsqósé dała'á n'ąągo łahgo at'éégo bits'ą'dindláád. ⁴² Nanezna' n'íí naadikáhíí aldó' ágát'éé. Its'í k'edilzií k'ehgo łehi'né'íí hichóqh, its'í łahgo at'éhi yee naadikáh, doo daahichóqh da. ⁴³ Its'í doo łłigo łehi'né' n'íí łzisgo at'éégo nádídąhgo alne': doo nalwodgo łehi'né' n'íí binawod gołigo nádídąhgo alne'. ⁴⁴ Dá ni'goszán biká'gee kots'ihíhíí łehi'né' n'íí yaaká'dí'go kots'ihíhíí bee nách'ididáh. Kots'í ni'goszán biká'gee gołíí, la'íí yaaká'dí'go kots'í gołíí. ⁴⁵ Gáníigo bek'e'eshchii, Dantsé nnee alzaahíí Adam holzéhi hınaa silii; Adam iké'yúhíí spirit be'ihí'naahíí silii. ⁴⁶ Áída'

its'í yaaká'dí' gólííní doo ntsé begonyáá da, ndi its'í ni'goshdán biká' gólííní ntsé begonyáá, áníta its'í yaaká'dí' gólííní begonyáá. ⁴⁷ Dantsé nnee alzaahi ni'goshdán bits'á'dí' nlii, leezh bee alzaa: iké'gee nneehíi yaaká'dí' nyáá, án nohweBik'ehñ nlii. ⁴⁸ Ni'goshdán biká' nnee leezh be'ádaaszaahíi, dantsé nnee leezh be'alzaahíi k'ehgo ádaat'ee: la'íi yaaká'yú daagolííní, nnee yaaká'dí' nyááhíi k'ehgo ádaat'ee. ⁴⁹ Nnee leezh be'alzaahíi k'a'ádaandliigo daagosiidliihíi k'ehgo yaaká'dí' nnee ádó' k'a'ádaandlii dolee. ⁵⁰ Shik'íyú, díi nohwíl nagoshñi', nnee daanliíní bits'í hik'e díi bílgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliíní doo itah daaleeh da; its'í nanne' doleeíi ihí'naa doo ngonel'aqú dahíi doo bíyée daaleeh at'éé da. ⁵¹ Isaa, doo bigózí da n'íi nohwíl ch'í'nah ashle'; doo daanohwigha da'iilwosh da dolee, áidá' lahgo ádaant'eego ánohwi'dilne' dolee, ⁵² Dagoshch'i', ch'inesk'ohí k'ehgo, iké'yú béshdilwoshé ánniidgee: béshdilwoshé ánní dolee, la'íi nanezna n'íi its'í doo hichóhíi bee naadikáhgo ádolnii, la'íi née lahgo ádaant'eego ánohwi'dilne' dolee. ⁵³ Díi its'í hichóhíi its'í ánnídehi doo hichóhíi dahíi ik'eyidlee dolee, la'íi díi its'í datsaahíi its'í ánnídehi doo datsaah dahíi ik'eyidlee dolee. ⁵⁴ Áik'ehgo díi its'í hichóhíi doo hichóhíi dahíi ik'eyiidlaago, la'íi díi its'í datsaahíi doo datsaah dahíi ik'eyiidlaago, gáníigo bek'e'eshchiíníi begolne' dolee, Da'itsaah n'íi baa goneznaago doo nt'é da silíi. ⁵⁵ Da'itsaahíi nlii, ninawod bee nohwicháqú n'íi hayú begoz'aq? Da'itsaahíi nlii, gonñée n'íi hayú goz'aq? ⁵⁶ Nohwinch'íhíi bighá da'itsaahíi nalwod; la'íi begoz'aaní biláhyú nch'íi nalwod. ⁵⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégosí, án nohweBik'ehñ Jesus Christ biláhyú da'itsaahíi baa daagonl'néhgo ánohwile'. ⁵⁸ Ái bighá, shik'íyú, shíi daanohshóni, ndzilgo nasozii, doo bits'á' daadiho'náhgo da, da'ákozhá l'áago nohweBik'ehñ bá nada'ohsiid, nohweBik'ehñ biláhyú bá nada'ohsiidíi doo da'ílinéhi at'éé dago bídaagonl'nhíi bighá.

16

¹ K'adíi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhaadaeszaahíi zhaali bá ndaahohníiíi bee nohwich'i' yashiti': Galatiayú inashood ha'ánáséhií gábilidishnii n'íi k'ehgo nohwíi ádó' ágádaahne'. ² Godilziníi bijíi dávik'ehñ dála'a nohtíiígeee Bik'ehgo'ihí'nañ danelt'eego bee nohwich'ozni'híi k'ehgo zhaali la' k'ihzhí' ndaahohníiigo ílch'i' ndaahohníi, áik'ehgo níyáágee doo zhaali ndaahohníi da dolee. ³ Áik'ehgo akú níyáágo nnee la' nzhq daadohníiíi naaltsoos baa daanohníi, ái zhaali baa daasoné'íi Jerusalemíi daidiiné'híi bighá akú daadish'aal. ⁴ Shíi ádó' akú disháh dávik'ehyúgo, akú bíi dishkah. ⁵ Macedóniyú ch'ínsháh shí: Macedóniyú ch'íníyáago nohwaa deshaal. ⁶ Akú dét'íhéhí' nohwíl nahashtá shí, dagohíi da'akú sheehai shí, áik'ehgo dahayú dahnáádishdáhyú bee shich'odaahñii dolee. ⁷ Akú ch'ínsháhgo doo dét'íhéhí' nohwísts'éeh hásh'tíi da, áidá' nohweBik'ehñ há't'íyúgo nohwíl nahashtá hásh'tíi. ⁸ Pentecost bengonyáázhi' Éphesusgee siidáa doo. ⁹ Nh'éégo na'isiidíi dahot'éhé bee shá ch'ín'táq, la'íi shich'i' nadaagonkaadíi l'áq. ¹⁰ Timótheus nohwaa nyáágo doo neldzidgo ádaanol'sí da le': nohweBik'ehñ binasdzidíi nayik'íiziid, shíi na'isiidíi k'ehgo. ¹¹ Doo dahín da'ílinégo baa natskees da le': áidá' bich'odaahñigo bíl gozhóqgo shich'i' dowáh: bíi hik'e shik'isyú la' ádó' shaa hikáhíi nhoshíi. ¹² Nohwik'isn Apollos holzéhi, nohwik'isyú la' bílgo nohwaa hikáh dázho hásh'tíi ndi k'adyúgo doo digháh há't'íi da; ndi bá ch'ígót'i' gozlíigo nohwich'i' digháh ndi at'éé. ¹³ Daadeh'íi, nohwí'odl'á'íi

bee nɪdzilgo nasozij, báyán k'ehgo ádaanoht'ee, nadaawodgo nadaasozij le'.
 14 Dawa ánádaaht'ijíí líl daanojhooogo ánádaaht'ijíí le'. 15 Shik'ííyú, Stéphanas
 bigowá dágoz'ąą nt'éégo Akéyagee dantsé da'osdlaądgo bídaagonoksi, ła'íí
 ínashood daanliiníí yinádaadéz'ijigo yaa ádaadest'ąą, 16 Nnee ágádaat'eehíí hik'e
 nohwich'odaanijíí, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bánada'iziidíí dawa daadohts'ago
 nánohwoshkaąh. 17 Stéphanas hik'e Fortunátas ła'íí Akéyas hikaihíí baa shíł
 gozhóó: nohwíí doo nohkáh dagee aí hikai. 18 Shiyi'siziiníí hanáyoołgo
 ádaashiilaa, ła'íí nohwíí ałdó' ágádaanohwislaa: nnee ágádaat'eehíí daadinoołsigo
 ba'ihédaanojsi. 19 Asiagee ínashood ha'ánátséhíí dawa, Gozhóó, daanohwijíí.
 Áquila hik'e Priscilla ła'íí bigowá yune' ha'ánátséhíí ałdó' dawa nohweBik'ehń
 binkááyú, Gozhóó, daanohwijíí. 20 Christ biláhyú nohwik'ííyú daanliiníí
 dawa, Gozhóó, daanohwijíí. Daagodinoosigo daaohots'os le'. 21 Shíí, Paul,
 Gozhóó, nohwíłdishnijíí dashíí shigan bee k'eshíłchíí. 22 Nnee ła' doo Jesus
 Christ nohweBik'ehń bíł nzhoo dayúgo, bíł ch'igodini at'éé. NohweBik'ehń
 nánídáh. 23 Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íí bee nohwíł goz'ąą le'.
 24 Christ Jesus binkááyú shíł ijóóníí bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Bik'ehgo'ihinaan bik'ehgo Jesus Christ binal'a'a nshíni, la'íi nohwik'isn Timotheus holzéhi bílgo, Bik'ehgo'ihinaan daayokaqahíi Corinthgee ha'ánátséhií bich'i' k'e'iilchii, ínashood daanliinií dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagoliií bílgo: 2 Bik'ehgo'ihinaan nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehni bílgo bílgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ílch'i'gont'ééhií bee nohwich'i' goz'aq le'. 3 Bik'ehgo'ihinaan, Jesus Christ nohweBik'ehni biTaa, ba'ihégoş le', án bits'á'dí' aatét'íi begoz'aq, Bik'ehgo'ihinaan dawa bee hadag ánágodle'íi; 4 Án góyéégo nohwich'i' nagowaagee hadag ádaanohwiş, nnee dant'éhéta bee bich'i' nadaagont'ogyúgo hadag ánádaahiidle'híi bigha, danéé Bik'ehgo'ihinaan hadag ádaanohwişihíi bee hadag ánádaahiidle'go. 5 Christ bílgo dánohwiniigont'éé nt'ééhií k'ehgo Christ ndzilgo hadag da'ánohwiş ni't'éé. 6 Néé nohwiniigodilne' l'ék'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleelhií la'íi hasdánohwiñil doleelhií bighahi at'éé, aí nohwiniigont'ééhií k'ehgo nohwíi áldó' nohwiniigont'ééhií bee hadag ádaanoht'eego ádaanohwiş, la'íi néé hadag ánohwi'dilne' l'ék'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleelhií la'íi hasdánohwiñil doleelhií bighahi at'éé. 7 Ndzilgo nohwaa da'óndlii, díinko bígonlzihií bigha, néé nohwiniigodilne'híi k'ehgo nohwíi áldó' nohwiniigodilne' ndi Bik'ehgo'ihinaan hadag ádaanohwişihíi k'ehgo nohwíi áldó' Bik'ehgo'ihinaan hadag ádaanohwiş doleel. 8 Christ bíláhyú nohwik'íiyú daanołhni, Asiayú góyéégo nohwich'i' nagoyaahíi bídaagonoş háhiit'íi, dážó góyéégo nohwich'i' nagoyaahíi bigha nohwinawod dásdozhá asdiido daahiitsaah laq niidzi: 9 Da'itsaahíi bee nohwá ngot'aq niidzi, áidá' danéé doo ída'óndlii da, ndi Bik'ehgo'ihinaan nanezna'íi nádaayihii'na'íi ba'óndlii doleelhií bigha nohwich'i' ágodzaa. 10 Án góyéégo da'itsaahíi yits'á' nohwiñil áidí' yits'á' nánohwiñil: la'íi ágánánohwidle' doleelgo ba'óndlii; 11 Nohwíi áldó' nohwi'okaqahíi bee nohwich'odaahni, áik'ehgo nnee láqgo nohwa da'oskaqadgo hagot'éégo Bik'ehgo'ihinaan nohwich'ozni'íi nnee láqgo ba'ihédaanzí doleel. 12 Díi baa nohwilgozhóq, díinko nohwijií yune' bígonlzi, ni'gosdzán biká' nnee bitahyú la'íi itisgo nohwíi nohwitahyú Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee da'aniigo, doo daazhógo da ánáhiit'íi, doo ni'gosdzán biká'dí' igoya'íi bee da, Bik'ehgo'ihinaan bílgoch'oba'íi binkááyú ánáhiit'íi. 13 Daahohshíihíi la'íi dá bee nohwil ídaagozinií zhá baa nohwich'i' k'e'iilchii; aí dahot'éhé baa nohwil ídaagozí doleelgo hasht'íi; 14 Ilk'idá' lahzhí' nohwidaagonoş ni' k'ehgo, áik'ehgo néé nohwaa nohwil gozhóqhií k'ehgo nohwíi áldó' nohwaa nohwil gozhóq doleel, Jesus nohweBik'ehni nádáhií bijii. 15 Ái da'aniigo bígonşihíi bigha ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwil daagoyilshóq doleelgo; 16 Macedóniyú hishaayú la'íi t'aqzhí' náshdaalgo nohwaa nsháhgo ni', áidí' Judeayú shich'odaahniigo disháhgo ni'. 17 Ya' daazhógo ádishniigo ágádishnií lá néé? Ya' ni'gosdzán biká' nnee k'ehgo nagoshchi' néé, ya' shíi nagokigo, Ha'oh, la'íi, Dah, dishnií néé? 18 Dah, áidá' Bik'ehgo'ihinaan da'anii nliihíi k'ehgo doo nohwil nagokigo, Ha'oh, la'íi, Dah, nohwilnií da. 19 Silvánus la'íi Timotheus hik'e shíi bílgo Bik'ehgo'ihinaan biYe', Jesus Christ, nohwitahyú baa nohwil nadaagosiiñi'íi doo bíl nagokigo, Ha'oh, la'íi,

Dah, ñii da, áidá' án dábik'ehn, Ha'oh, ñii. ²⁰ Dábik'ehn Bik'ehgo'ihí'nañ nt'é ñiigo yengon'áádá' Christ, Ha'oh, da'anii ñii ni', la'íí án binkááyú, Doleelgo at'éé, daan'ñii, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoşj doleelgo. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ néé hik'e nohwíi bílgo Christ bíl da'á daandliigo nkdzilgo ánohwíşihí at'éé, la'íí da'án hadaanohwidilaahi at'éé; ²² Án nohwiká' da'izkahíi k'ehgo biyéé daandliigo nohwígóziigo áyíílaa, la'íí nohwíi biyi' Holy Spirit nohwaidin'áá, áí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíiigo yengon'áání begolne'go ch'í'nah hileeh. ²³ Díi da'anii ádishñiigo Bik'ehgo'ihí'nañ shá yígóşigo biká ádishñii, doo nohwíi daagozhóq dago ánohwíşle' doo hasht'íí dahíi bigħa doo hwahá Corinthyú náshdáh da. ²⁴ Doo nohwe'odlq' bee nant'aahíi k'ehgo nohwaa natsídaahkees da, áidá' nohwíi daagozhóq doleelgo nohwíi nada'idziid; nohwí'odlq'íi ilk'idá' nalwod.

2

¹ Nohwaa nánáshdáhgo doo nohwíi daagozhóqgo ádaanohwíşle'go da shiini' łashłaa. ² Doo nohwíi daagozhóqgo ánohwíşłaaýúgo hadín lq shíi gozhóqgo áshile', nohwíi zhq gónko doo nohwíi daagozhóqgo ánohwíşłaa n'íi? ³ Áí bigħa áik'ehgo nohwich'í' k'eshilchíi, nohwaa niyáágo nohwíi shíi daagoyłshóq le'at'éhi doo shiini' bídaadołñiigo da; díi da'anii nohwá bígonşj, nt'é baa shíi gozhóónii nohwíi áldó' baa nohwíi daagozhóq doleel. ⁴ Nohwich'í' k'e'shilchíidá' doo shíi gozhóq da ni', shíi doo nkeh-en'áá da ni', la'íí hishchag ni'; doo nohwíi daadishñií bigħa da, áidá' dážhó shíi daanołshóqgo baa nohwíi nagoshñi'híi bigħa. ⁵ Dahadínta bini'nñiihyúgo, doo dashízhq shich'í' at'íi da, áidá' daanołwigha nohwich'í' at'íi, ndi doo yóiyáhgo da, doo ídaagosh'a'go ádishñii hasht'íi da. ⁶ Nnee ágát'ééhií lqágo noł'eego biniidaagodołłaa n'íi da'áígee dábik'eh. ⁷ Áik'ehgo bich'í' ánadaahne'go binch'íi bigħa baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanołşj, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dánkó dážhó itiségo ts'iyaa ábile'. ⁸ Áik'ehgo nohwíi daanzhoónii bíl ch'í'nah ádaahle'go nádaanołwoshkaq. ⁹ Nt'é nohwíi déniidíi bikisk'eh ádaanoht'ee shj bígonşjhií bigħa nohwich'í' k'e'shilchíi. ¹⁰ Dahadíni nch'íi bigħa baa nádaagonoh'aahíi shíi áldó' baa nágodinsh'aah: dant'éhéta baa nádaagoni'ááyúgo nohwíi nohwigha asht'íi, Christ binadzahgee. ¹¹ Doo ágádaant'ee dayúgo dánkó ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagog'éégo nohwich'í' na'iziidíi bídaagonłj. ¹² Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashti'yú niyáádá' nohweBik'ehn shá ch'íntáá. ¹³ Áidá' shik'isn Titus áku doo hak'í dahíi bigħa shiyi'siziiníi biyi' doo ilch'í'gont'éé da ni'; áik'ehgo áidí' bits'á' dahdiyaago Macedóniyati' dahnaadiisdzaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoşj, án dákózhq Christ binkááyú nagonł'néngo ánohwíşj, la'íí nohwinkááyú bígoziigo ádilzi, áí likqolchihíi k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. ¹⁵ Hadíi hasdákahíi la'íí doo hasdákáh dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' Christ yee likqolchihíi k'a'at'éégo ndlii. ¹⁶ Hadíi doo hasdákáh dahíi bich'í'yúgo golchiníi da'itsaah áidoliłhíi k'a'at'éégo ndlii; áidá' hadíi hasdákahíi bich'í'yúgo hii golchiníi ihí'naa áidoliłhíi k'a'at'éégo ndlii. Hadíi lqá díi yinel'áq? ¹⁷ Lqágo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo da'anii ádaaniigo yaa yádaakti', áidá' néé doo ágánt'ee da; néé Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' da'aniiigo baa yáhiilti', Bik'ehgo'ihí'nañ nohwínł'a'go, da'án binadzahgee Christ binkááyú yáhiilti'.

3

1 Ya' nohwich'i' ídaayánahiilti'go godeyaa née? Ya' naltsoos née nlt'éégo nohwaa nagoln'i'í hádaaht'íí née, dagohíí nohwits'á'dí' la' naltsoos ágát'éehíí háhiit'íí née, la' ágádaat'ííhíí k'ehgo? 2 Nohwíí naltsoos nlt'éégo nohwaa nagoln'i'í'k'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwííí biká' bek'e'eshchíí, nnee dawa daayozhíígo yídaagolsí: 3 Nohwíí naltsoos Christ yaa nagoln'i'í née áhiidlaahíí daano'híígo bigózi, doo ink bek'e'eshchíí da, ndihíí Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi biSpirit bek'e'eshchíí, doo tséé nteelíí biká' da, ndihíí nnee daabíííí biká' k'e'eshchíí. 4 Christ binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ ba'óndliihíí bighá án'níi: 5 Dant'é biniil'aqahíí doo née nohwits'á'dí' benagowaa da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ zhá bits'á'dí' benagowáhi at'éé; 6 Án ánídégo nohwá ngon'ááníí baa nagohiiln'i'go biniil'aqago ánohwilaa; doo yati' bee nohwá ngon'ááníí zhá baa yáhiilti' da, áidá' nt'é níigo aníihíí yaa yáhiilti', Holy Spirit nohwinkááyú yati'go: Jews bich'i' begoz'aaníí da'itsaahíí bee nnee bángot'aq, áidá' Holy Spirit-híí nnee ihí'naa yaa daidí'aah. 7 Begoz'aaníí tséé biká' k'e'eshchiiníí da'itsaahíí áile' ndi dázhó bits'á'dindláádgo bengonyáá, áik'ehgo Israel hat'i'i Moses binii' bits'á'dindláádíí bighá ch'éh daayine'íí, bits'á'dindláádíí bech'ígonáh doleel ndi; 8 Áí ndi ágázaago, Holy Spirit binkááyú begoz'aaníí dázhó itisgo bits'á'dindláád doleel go'íí. 9 Da'itsaah áile'go begoz'aaníí bits'á'dindláád lèk'eyúgo, dábk'ehyú áile'go begoz'aaníí itisgo bits'á'dindláád at'éé. 10 Da'aniigo begoz'aaníí lah bits'á'dindláád n'íí, k'adíí doo bits'á'dindláád da silíí, la'í bitisgo bits'á'dindláádíí bighá. 11 Begoz'aaníí bech'ígonayáá n'íí bits'á'dindláád lèk'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíí bitisgo bits'á'dindláád go'íí. 12 Áí ndaahóndliigo dabígózi go yáhiilti': 13 Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, án Israel hat'i'i nt'é bits'á'dindláádíí édííhíí doo daayilt'séh dago binizhí' nná'ilt'sos: 14 Daabiini' bee doo daago'íí da silíí; áik'ehgo dúí jíí ndi doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e bíí bílgo lángon'áni daayozhíígo binatsekeesíí biná'isti' n'íí t'ah da'ágát'éé; áí Christ binkááyú zhá yó'oltsoos. 15 Díí jíí ndi Moses binaltsoos daahojíígo binatsekeesíí t'ah biná'isti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagolsíí da. 16 Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehñ bich'i' ách'idzaayúgo konatsekees biná'isti' n'íí k'ihzhí' yó'oltsoos. 17 NohweBik'ehñ Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'ehñ biSpirit nllííge daano'hwigha nohwíí ch'í'otqá. 18 Daano'hwigha, nohwinii doo bináda'isti' dago, kát'íné biyí'zhí' daadinéel'ííhíí k'a'at'éégo nohweBik'ehñ bits'á'dindláádíí daanéel'íí, áik'ehgo án bits'á'dindláádíí nohwits'á'dindláádgo daahiidleeh, dayúweh nohwá goldohgo, áí nohweBik'ehñ biSpirit bits'á'dí' begonáh.

4

1 Áik'ehgo díí na'idziidíí Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'híí bighá nohwaa dain'áágo nyee ndi dahnldq; 2 Nadaant'i'go ncho'go ágot'eehíí doo be'ánt'ee da, doo lé'iilchoogo nahíit'aash da, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo bee nahíich'aa da; ndi biyati' da'aníihíí ch'í'nah ánlzi, áik'ehgo nnee da'á da'á daant'íígo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'áííge yáhiilti'go yídaagolsí. 3 Yati' baa gozhóni baa nagohiiln'i'íí hadín bich'i' bená'isti'yúgo, doo hwhá hasdákáh dahíí zhá bich'i' bená'isti'hi at'éé: 4 Ni'godsán biká' ágot'eehíí yebik'ehi, ch'iidn nant'án, doo da'odlqá dahíí biini' yíleda'istsooz, Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éhi, baa na'goni'íí bits'á'dindláádíí

doo bee bich'i' got'iji hileeh dahii bigha. ⁵ Doo nee idaanagohiilni' da, Christ Jesus nohweBik'ehni' nliini zha baa nagohiilni'; aida' neehii nohwa na'idziidii ndlii, Jesus bigha. ⁶ Bik'ehgo'ihina, Chagotheeyune' idindlaad le', nniidii nohwiji yune' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihina bits'a'dindlaadii bidaagonzhii bigha, ai Jesus Christ binii bikazhi' hit'iji. ⁷ Nee tus gosht'ish be'alzaahii k'ehgo ant'ee ndi ai lan ilinihi nohwiyi' gollii, inawod dazho k'a'at'ehi doo nee nohwits'a'di' da, aida' Bik'ehgo'ihina bits'a'di'hi bigozii doleehii bigha. ⁸ Itah at'eedi' nohwich'i' nagont'og ndi doo hayaa anohwile' da; hagog'ee go anagot'iji shihii doo bidaagonzii da ndi biyah daandoh; ⁹ Nohwiniigodnisi ndi doo y'onohwidi'aah da; nkinohwidest'e' ndi doo nohwizes-hii da; ¹⁰ Jesus bi'ihina'ii nohwikazhi' hit'iji doleehii bigha, Jesus adzaahii k'a'at'ehgo nee ndi dabik'ehn da'itsaahii bee nohwich'i' goz'aa. ¹¹ Nohwits'i' dadotsaahii ndi Jesus bi'ihina' be ch'nah doleehii bigha t'ah hin'naa ndi Jesus bigha nohwidi'zodeelgo baa nohwidi'det'aa. ¹² Aik'ehgo Jesus baa yahiil'ti'hi bigha da'itsaahii bee nohwich'i' goz'aa, aida' ai bigha nowhihii ihinaahii nohwaa gode'aa. ¹³ Osisdlaadhii bigha ba yashti', niigo k'e'shchii; nee aldó' da'agat'ee go ohiidlaa, aik'ehgo agadi'niigo ba yahiil'ti'; ¹⁴ Dii bigonzii, hadin Jesus naadiidzaago ayi'laa n'ii, nee aldó' Jesus bilgo nadihiikah anohwile' doleel, aidi' dabi' binadzahgee nnohwidonii, nohwi bilgo. ¹⁵ Adaagodzaahii dawa nohwi nohwiha adaagodzaa, Bik'ehgo'ihina bilgoh'oba'ii an'odaazliihii nnee bitahyu dayuweh noseelgo ba'ihegosii aldó' dayuweh noseel doleel, Bik'ehgo'ihina dazho ba'ihegosii doleelgo. ¹⁶ Ai bigha doo hayaa anohwile' da; nohwits'i' ndihit'ood ndi dajii bi'gha nohwiyi'siziinii aniidgo analniil. ¹⁷ Det'ih nohwich'i' nadaagont'ogii dazho nohwaa gozhonii doo ngonel'aa dahi dawahá bitisgo at'ehi nohwa ilch'i'yile'; ¹⁸ Dawahá hit'iinii doo neel'ii dadá' doo hit'ii dahii zha neel'ii: dawahá hit'iinii bech'igowah; aida' doo hit'ii dahii dahazhi' begoz'aa.

5

¹ Dii'ngo bidaagonzii, ni'gosdzan bikazhi' nohwits'i' bee gowagolgai k'ehgo biyi' daagondliinii nankaadgo, gowa doo kogan be'alzaa dahii, Bik'ehgo'ihina ayi'laahii, yaakayú dahazhi' goz'ani nohwa goz'aa. ² Kogee dii nohwits'i' bee nahiikaidá' ik'edaan'ni, yaakayú biyi' daagondlii doleehii bidih daandliigo ik'edaahiidleh hadaahiit'ijigo: ³ Ik'eda'idlaayugo dadaakinchiigo doo daanohwi'diltséh le'at'ee dahii bigha hadaahiit'iji. ⁴ Dii nohwits'i' gowagolgai k'a'at'ehi t'ah biyi' daagondliigo, nohwich'i' badaagont'ogii bigha ik'edaan'ni: nohwits'i' diyage k'a'at'ee go doo idaadihi'niigo da, ndi dayuweh nohwik'ena'izlaa hadaahiit'ihii bigha, aik'ehgo ihinaahii da'itsaahii yidag hadogaa. ⁵ Bik'ehgo'ihina dabi' ai bigha ilch'i'nohwilaa, la'ii Holy Spirit nohwaidin'aa, ai bee Bik'ehgo'ihina ilkidá' anniidii da'anii begolne'go nohwi ch'nah hileeh. ⁶ Ai bigha dabik'ehn bidag adaant'ee, nohwits'ihii nohwigowahii k'ehgo t'ah biyi' daagondliigo nohweBik'ehni' doo bil daagondliigo bidaagonzii ndi: ⁷ (Nohwi'odla'ii zha bee hiikaah, doo daahiit'iinii bee da:) ⁸ Bidag adaant'ee, nohwidishnii, nohwits'i' bits'a'di' dahdiniikahgo nohweBik'ehni' bil ndaagondleehgo dazho hadaahiit'iji. ⁹ Aik'ehgo nohwits'i' biyi' daagondliiyugo, dagohii bits'a'yú daagondliiyugo, Bik'ehgo'ihina bil daagoyihilzhoo doleehii bigha nada'idziid. ¹⁰ Daanohwigha Christ bidahzhi' nkahgo nohwaa ya'iti' doleel;

nohwits'í biyi' daagondliídá' ánadaahiit'íjil n'íí dábik'ehgo daanohwich'í' nahi'niil, nlt'éehíí dagohíí nchọ'íta. ¹¹ Áík'ehgo nohweBik'ehń bégódzidíí bígonlzhíí bighą nnee bich'í' yáhiilti'go biini' bá ádaagohiidleeh; hago ant'eehíí Bik'ehgo'ihí'nań yígóksj; nohwíí áldó' nohwijíí naz'ąadı' nohwídaagonoksj shj. ¹² Néé doo daazhógo nohwich'í' ídaayanáhiilti' da, áídá' nohwee ida'ohíí doleehíí bighą nohwich'í' k'e'iilchii, áík'ehgo nnee koká'yú hago ádaanoliníí zhą yee ídaada'odlíí, áídá' kojíí yune' begoz'anihíí doo yee ídaada'odlíí dahíí bich'í' t'ąazhí' hanádaahdzii doleehíí bighą nohwich'í' k'e'iilchii. ¹³ Nohwiini' ádjih k'a'ánondliiyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bá áhiit'íj; nohwiini' golíyyúgo nohwíí nohwichą áhiit'íj. ¹⁴ Dala'á, nnee dawa yá daztsąq; áík'ehgo nnee dawa nanezna'hi at'éé bídaagonzlzhíí bighą Christ bíl ijóóníí nanohwiílaa: ¹⁵ Áń nnee dawa yá daztsąq, hadín hińaahíí doo dayúweh dabíí ídahi'naa da doleelgo, áídá' hadín bá daztsąqđí' naadiidzaahíí yá hińaa doleelgo. ¹⁶ Áí bighą kodí' godezt'igo nnee doo la' nnee at'éé zhinéego baa natsíhiikees da: Christ nnee zhinéego at'éego baa natsíhiikees ni' ndi, doo dayúweh nnee zhinéego baa natsíhiikees da. ¹⁷ Áík'ehgo hadín Christ yíl dala'á nasdlj lęk'eyúgo, nnee ánídého ánábi'delzaa: dabínsedá' ye'at'éé n'íí ąqł bech'ígoyáá; dawahá ánídého ánálzaa go'íj. ¹⁸ Díí dawa Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' begoz'ąq, án Jesus Christ biláhyú bik'íí ánadaanohwisdlaa, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nań bíl ík'íí nádaasdljhií baa nagohiilni'go nohwaa godin'ąq. ¹⁹ Díńko áldishńii, Bik'ehgo'ihí'nań Christ biláhyú nnee ni'gosdzán biká' daagolíníí bik'íí ánýiidlaa, doo binchọ'íí bá yíl otag dago; la'íí nnee bik'íí ánýidle'íí baa nagohiilni'go nohwaa godin'ąq. ²⁰ Áík'ehgo Christ binal'a'á ndljigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú nádaanohwokąqł: Bik'ehgo'ihí'nań bik'íí nádaahdleeh, nohwilńniigo Christ bá yáhiilti'go nánohwihiiąqł. ²¹ Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú at'éehíí be'ádaant'ee doleehíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań Christ, doo nchọ'go at'éé n'íí, néé nohwinchọ'íí biká'zhí' áile'go nchọ'go at'éego áyíílaa.

6

¹ Néé áldó', Bik'ehgo'ihí'nań bíl na'idziidíí ndljigo, bíl goch'oba'íí doo da'íljízhí' nádaadohné' da le', nohwilńniigo nánohwihiiąqł. ² (Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Yati' baa gozhóni nágodn'aahíí nił ch'í'otąqgee nidesiits'ąq, hasdách'igháhíí bijj nich'osiini' ni', nii: isąq, dák'ad begoz'ąq; díí jji hasdách'igháhíí nohwá begoz'ąq.) ³ Doo hadín nohwichą nakaadgo da Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziid, bá na'idziidíí doo hadín yik'ígodi'áh da doleehíí bighą. ⁴ Áídá' néé Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíí dáhot'éhé bee nlt'éego ant'eego nohwígózi, nyéé ndi bidag ant'ee, nohwich'í' nadaagont'og ndi, nyéé' nts'ag ndi, góyéego nohwich'í' nagowaa ndi, ⁵ Hagee hánohwí' dínłtsaas ndi, ha'ánánohwidilka' ndi, nohwik'i dahnádzaa ndi, nyeeego na'idziid ndi, doo ilwosh dagee, shíná' góyéé ndi bidag ant'ee; ⁶ Dilkoqohgo ádinlzhíí bee Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíí nlt'éego ant'eego nohwígózi, nohwíí ígózinií bee, bágohii'aakíí bee, nohwilgoch'oba'íí bee, Holy Spirit bee, doo ádin'íí dago nohwíí ijóóníí bee nlt'éego ant'eego nohwígózi, ⁷ Yati' da'ąniihíí áń'nií, Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee hin'naa, nlt'éé zhinéego benagonlkaadíí nohwan dihe'na zhinéego dahiiłjhií la'íí nohwe'eshgan zhinéego dahiiłjhií bee Bik'ehgo'ihí'nań nlt'éego bá na'idziidgo nohwígózi, ⁸ Hagee nnee daanohwidnłsigeeg dagohíí doo daanohwidnłsį dagee, nnee

nt'éégo nohwaa yádaakti'gee dagohíí dénch'ogo nohwaa yádaakti'gee nǎdzilgo nasiidzji; nahich'aahíí k'ehgo nohwaa natsídaakees ndi da'aníihíí be'ánt'ee; ⁹ Doo nohwígózi da ndi la'ihíí nt'éégo nohwidaagols; k'azhá dahiitsaah ndi hin'naa láá; nohwiní'daadeznih ndi doo nanohwí'distseed da; ¹⁰ Doo nohwił gozhóq da ndi nohwíjíí biyi'dí' dábik'ehn nohwił gozhóq; tént'iyé ndi nnee láágo hádaaldzilgo áidle'; nohwiyéé da'ádihgo ndi da'aníí dawahá nohwiyéé. ¹¹ Corinthgee daagonohíinií, doo nt'é nohwits'á' nanl'íí dago nohwich'i' yáhiilti', nohwíjíí'dí' dawa bee nohwich'i' bíł ch'í'ótąą. ¹² Néé nohwíjíí yune' nohwíí nohwá goz'ąą, áidá' nohwíí nohwíjíí yune' doo néé nohwá goz'ąą da. ¹³ (Shichągháshé bich'i' yashti'híí k'ehgo nohwich'i' yashti') néé nohwíjíí nohwich'i' ilts'á' át'éé, áík'ehgo bidenágo nohwíí ádó' nohwíjíí nohwich'i' ilts'á' ádaahle'. ¹⁴ Doo da'odląą dahíí hik'e da'odląąhíí doo bíł lídaanohwi'destl'óo da le': dábik'ehyú át'ééhíí la'íí doo dábik'ehyú át'éé dahíí hagot'éégo bíł t'eké daanl'íí? la'íí idindláádíí hik'e chagotheelíí hagot'éégo dala'á nłíí? ¹⁵ Hagot'éégo Christ la'íí ch'i'idn nant'an dálekt'eego natsídaakees? Hagot'éégo odląąhíí la'íí doo odląą dahíí dala' natsídaakees? ¹⁶ Kłh biyi' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąhíí la'íí k'e'eshchíí hagot'éégo dálekt'ee? Nohwíí Bik'ehgo'ihí'nań hınáhi bikihíí k'ehgo daanohl'íí; Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Shíí áí biyi'gonshłł, la'íí bitahyú anášdaak; shíí Bik'ehgo'ihí'nań nshłnihi daashokąąh doleel, áí shichągháshé daanl'íí doleel. ¹⁷ Áí bighá bitahd' hahkáh, sahngo nahkai, níi, nohweBik'ehn, dant'éhéta nch'ó'íí doo baa nahkai da; áík'ehgo nánohwidishníł, ¹⁸ Shíí nohwiTaa nshłł doo, nohwíí shiye'ke la'íí shitsi'ke daanohl'íí doo, níi, nohweBik'ehn, Dák'a'at'éhi.

7

¹ Shłł daanohshóni, áí nohwá ngot'ąądá, haląą nohwits'í la'íí nohwiyi'siziinií yłłch'óhíí dawa ídaadihiłk'óh'go bits'á'yú nihiikáh le', áidí' Bik'ehgo'ihí'nań bédahaıldzidgo daadinłzigo ilch'í'da'índle'. ² Nohwíjíí biyi' nohwá goz'ąągo ádaahle'; doo hadíí bich'i' dénch'ogo ásiidzaa da, doo hadíí dénch'ogo áhiıldaa da, doo hadíí bich'i' nahíich'aa da. ³ Díí doo nohwik'ídish'áhíí bighá ádishnii da; Nohwíjíí biyi' daanohl'íí, dala' da'iitsaah doleelgo la'íí dala' daahin'naa doleelgo, ilk'idá' nohwiłdishnii ní'. ⁴ Doo shiini' háh dago nohwich'i' yashti', dážh'og nohwaa da'oshłíí: nohwiğhą bidag ánsht'ee, néé nohwich'i' goyéégo nagowaa ndi dážh'og shłł gozhóq. ⁵ Macedóniayú níit'aazhdá' nohwits'í doo hanáyol da ní', ilch'idí' nagont'og ní'; nohwinaadyú nagonłkaad ní', la'íí nohwíjíí biyi' néhiıldzid ní'. ⁶ Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań, doo kol daagozhóq dahíí kol daagozhóq'ogo ánadaakodle'íí, Titus nyááhíí bee nohwił gozhóq'ogo ánánohwiıldaa; ⁷ Doo án nyááhíí zhá bee da, áidá' án nohwaa bíł gozhóq'ogo ádaasolaahíí bee; shaa ch'íná daasol'igo, chaal nahkaigo, la'íí shaa daanohwiini'go Titus yaa nohwił nagolní'dá' dážh'og itisgo shłł gozhóq ní'. ⁸ Naltsoos nohwich'i' ágoshłaa n'íí bighá dét'ihézh'i' doo nohwił daagozhóq dago bigosłts'íid, áí bighá doo shłł gozhóq da ní': da'ágát'éé ndi k'adíí doo shłł hago'at'éé da. ⁹ K'adyúgo baa shłł gozhóq, doo nohwił daagozhóq da n'íí doo bighá da, áidá' doo nohwił daagozhóq dago nch'ogo ánadaaht'íłł n'íí bits'á'zh'i'go ánadaasodzaahíí bighá: doo nohwił daagozhóq da n'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí', áík'ehgo doo nt'é nohwits'á'né' da, nohwich'i' k'e'shłłch'íhíí bee. ¹⁰ Doo kol gozhóq dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi konch'ó'íí bits'á'zh'i' ách'íné' ákole', áík'ehgo hasdách'ígháh, doo kol gozhóq dago ánakodle' da: áidá'

ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhínéégo doo koł gozhóq dahíí iziłhéhí at'éé. ¹¹ Doo nohwíl daagozhóq da n'íí, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi, ídaagonohdzaągo ádaanohwizlaahíí baa natsídaahkees, doo hadíń hagot'éégo bíł daagosof'ąą da hádaaht'įigo ádaanohwizlaa, nchó'íí bik'ee daasholch'įigo, Bik'ehgo'ihí'nań bédaaldzidgo daadinolsigo, shíđih daanohłįigo, dážhó baa daanohwińigo, ła'íí doo bik'ehyú át'éé dahíí biniidaagodólęho ádaanohwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosii't'ąą dago bígózi. ¹² Naltsoos nohwich'į' ágosłłaa ndi nńee doo bik'ehyú át'éé dahíí doo án bighą nohwich'į' k'e'shłłch'į' da, dagohíí nńee doo bik'ehyú bich'į' at'éé dahíí bighą, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dážhó nohwaa daanohwińigo bídaagonolsį doleełhíí bighą nohwich'į' k'e'shłłch'į'. ¹³ Áí bighą nohwíí nohwíl daagozhóqohíí bighą néé áldó' nohwíl gozhóqo go ánohwí'deszaa: ła'íí áí bitisgo Titus biyi'izińińi nohwaa bíł nágojodhíí bighą néé áldó' dážhó nohwíl gozhóqo go ánohwí'deszaa. ¹⁴ Nohwaa da'oshłłigo Titus bíł nagoshńi'íí doo bik'ee ádaayáńsdzi da; áídá' dawa baa nohwíl nagoshńi'íí da'aniigo ádishńiíhí k'a'at'éégo nohwaa da'oshłłigo Titus bíł nagoshńi'íí áldó' da'aniigo bígózi. ¹⁵ ła'íí hagot'éégo da'ániyú ádaahdzaa, ła'íí hagot'éégo nohwíńi' daahągo daadohtłidgo nohwaa nyáá yénálniihí bighą bijíí biyi'dí' itisgo bíł daanohshóq. ¹⁶ Áí bighą dawa bee nohwaa da'oshłłhíí bighą shłł gozhóq.

8

¹ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí Macedóniayú ínashood ha'ánáséhií baa godet'aaníí bídaagonolsigo háhiit'į; ² Doo akh'idéyú bich'į' nadaagont'ogíí bee nabída'dintaahgee dážhó bíł daagozhóqo, ła'íí dážhó tédaat'iyé ndi bijíí biyi'dí' ich'odaazńi'go ndaizné'. ³ Díńko bá baa nagoshńi', dáyídaanel'ąązh'į' ła'íí itisgo ndi ich'odaaniigo ndaizné', dabíí hádaat'įigo; ⁴ Nádaanohwokąąhgo gádaanohwłńii, Díń ndaasiń'né'íí nádołńé'go ínashood ła'ihíí bee bich'ohńiih. ⁵ Ndaayiné' shį ndzi n'íí bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo nohweBik'ehń yaa ídaadest'ąą, áígeehíí néé áldó' nohwaa ídaadest'ąą. ⁶ Áík'ehgo tédaat'iyéhií bá zhaali lená'idlaago na'ídziiđiń nohwitahyú Titus yegodez'áni, da'áík'ehgo nohwitahyú łanle', biłńii. ⁷ Dawa bee itisgo nanohdee, da'ohđlaaníí bee, nł't'éégo yádaałt'íí, nohwigoyą' golińińi, nyee ndi hohkaahíí, ła'íí nohwíl daanjońińi bee, áík'ehgo díí ich'odaahńiihgo ndaanohńé'íí bee áldó' itisgo nanohdee le'. ⁸ Doo bídaanohwĩńso'go nohwich'į' k'e'eshchii da, ndi ła' nyeeo nayik'ída'iziđiđi baa nohwíl nagoshńi'go, nohwíí áldó' be'ágádaaht'eyégo, áí bee da'aniń nohwíl da'įjóq shłłhíí bígoziłł. ⁹ Jesus Christ nohweBik'ehń dážhó bíłgoch'oba'íí bídaagonolsį, án dážhó háłdzil ndi nohwighą tét'iyé silłi, tét'iyéhií bíłáhyú nohwíí hádaaldzil daahłeeh doleełgo. ¹⁰ Díí baa natséskeesíí nohwíl ch'ínish'aah: díńko nohwá nł't'éé, dał'a'á łegodzaadá' begodeyaa n'íí ąął ádaahłe', begodeyaadá' dážhó hádaaht'įigo ádaaht'įi. ¹¹ K'adíí ąął ádaahłeh; baa nohwíl daagozhóqo begodigháhií k'ehgo baa nohwíl daagozhóqo áldó' ąął ádaahłeh: nt'é daanohwiyéé shłłhí k'ehgo ndaanohńé'. ¹² Nńee dabíí háł'įhií bighą nyiné'yúgo, biyéé shłłhí k'ehgo nyiné'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíł dábił'eh; nńee biyéé da'áđłhyúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo nt'é yokeed da. ¹³ ła'ihíí biyíl da'alzółé doleełgo, áídá' nohwíí nohwiyíl daandaaz doleełgo doo dishńiigo ádishńii da: ¹⁴ Áídá' ła'ihíí biyíl nohwiyíl dáłekt'ee doleełgo dishńiigo ádishńii, k'adíí nohwíyéé łąągo, ła'ihíí yidłł daanlińińi áí bee bich'odaahńiih, áídá'

dahagee nt'é bídìh daanohlíiyúgo, bíyééhíí bee nohwich'onáda'niih áldó'; áík'ehgo dawahá dálekt'ee: ¹⁵ Díinko bek'e'eshchíí, Hadín lággo lenáyehezlaa ndi doo la' ch'ekáad da; hadín da'ayáhágo lenáyehezlaa ndi doo yidìh níí da, nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoş, dánohwaa shiini'hú k'ehgo Titus nohwaa biini'go ábíílaahíí bighá. ¹⁷ Titus doo náhoiikaahíí zhá bighá nohwich'í' deyaa da; áídá' dabíí dázho hát'íígo nohwich'í' deyaa. ¹⁸ La' nohwik'isn Titus bíl nohwich'í' del'a', án ínashood ha'ánátséhíí dahot'éhé bitahyú yati' baa gozhóni yaa yałt'igo dázho nt'éégo bigózinihi; ¹⁹ Doo da'ái zhá bighá nohwich'í' del'a' da, áídá' ínashood ha'ánátséh nagoznílí bíl anáhiikaahgo hádaabistií, díí ilch'oniiigo na'idziidíí nohweBik'ehñ ba'ihégoşihíí bighá nabik'ída'idziid, la'íí ilch'odaahniigo hádaah't'ííhíí nnee bíl ch'í'nah ádaagodle'go ádaahit'íí: ²⁰ Díí zhaali lággo lenádaahiidláhíí hagot'éégo nadaahii'niihíí bighá doo hadín nohwaa dahgo'aa hádaahit'íí da: ²¹ Doo nohweBik'ehñ binadzahgee zhá da, áídá' nnee dawa binadzahgee áldó' dábik'ehyú ádaahii'ne'go hádaahit'íí. ²² Nohwik'isn la'ihú áldó' bíl nádaadel'a', án doo alch'idndi nabinántaahgo lággo nt'éégo ánát'ííhgo bigosiilzúid, án k'adíí díí na'idziidíí nayik'í'iziidgo dázho hát'íí, bestso ndaahohníígo nohwígonsíhíí bighá. ²³ Hadín Titus yiká na'idikidyúgo, án shich'oniihíí át'éé, nohwá na'idziidíí ant'ee: la'íí hadín nohwik'isyúhíí yiká na'idaadikidyúgo, íłtah at'éeyú ínashood ha'ánátséh nagoznílí bá nal'a'á daanlíí, áí bee Christ ba'ihégoş. ²⁴ Áík'ehgo dabíí bináát la'íí ínashood ha'ánátséh nagoznílí daabináát nohwi'íjooóníí bíl ch'í'nah ádaahle', la'íí nt'é bighá nohwaa óndliihíí da'aníihí at'éé áldó' bíl ch'í'nah ádaahle'.

9

¹ Ínashood bich'odaahii'niihíí doo bee nohwich'í' k'e'eshchii da ndi nzhoq: ² Ík'idá' hádaah't'iinií bigonsí, áí bighá nohwaa da'oshlíigo Macedóniayú daagolíníí gádaaldishníí, Dała'á łegodzaadá' Akéyagee daagolíníí ík'idá' bestso lenádaahníígo begodeyaa ni', daaldishníí; áík'ehgo ich'odaahniih dázho hádaah't'ííhíí bighá ágádaane' hádaat'íí nkegonyaa. ³ Ágát'éé ndi shik'isyú nohwich'í' dáál'aad, nohwaa da'óndlii n'íí doo da'íl'ízhí' da doleehíí bighá; da'ádaaldishníí n'íí k'ehgo ík'idá' bestso ndaahozonil shi: ⁴ Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniadí' bíl nishkaigo doo ilch'í'daasolaa dayúgo, nohwee ída'óndlii n'íí néé (hik'e nohwíí bílgo) bik'ee ídaayádaandzı doleel. ⁵ Áí bighá dábik'ehyú ádishniigo shik'isyú shádih nohwich'í' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanohné'íí, dabíntsé ndaadeso'aa n'íí, ndaahohníí doleelgo, áík'ehgo nohwííjídí' dázho hádaah't'íígo ndaahohníí, doo baa daanohch'í'go ndaanohné'go da. ⁶ Gánohwidishníí, Hadín ayáhágo k'e'dileehíí ayáhágo inł'aaqhi at'éé; áídá' hadín lággo k'e'dileehíí lággo inł'ááhi at'éé. ⁷ Nnee daant'íígee biini' łayiilaago ntsínkéézíí k'ehgo nyinoné'; doo nohwił goshch'iiigo da, dagohíí doo bídaanohwich'inyo'go da: hadín bíl gozhógo nyiné'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bíl nzhoq. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá nt'ééhíí lággo nohwá áile'go yinel'aa; bídìh daanohlíinií lággo dábik'ehñ nohwá áyılısı doleel, nt'éégo na'idziidyú dawa lággo bich'odaahniih doleelgo: ⁹ Gáníigo bek'e'eshchíí, Dahot'éhé nayiniih; tédaat'iyehíí yich'onii; nt'éégo at'ééhíí dahazhí' begoz'aa, nii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ, k'ediléhíí k'edilyíí yaa yiné'íí, da'án bán nohwainé'go daahsaq, áídí' k'eda'dolááhíí lággo hadaajeehgo áile', da'án nt'éégo ádaah't'eehíí lággo nohwá inł'aa doleelgo áile': ¹¹ Dawahá

bee hádaaldzilgo Bik'ehgo'ihinañ ánohwidoliil, áik'ehgo láágo ich'odaahniih doleel, áí Bik'ehgo'ihinañ ba'ihégosinií áidoliil, néé nohwiláhyú. ¹² Díi zhaali ndaahohnííhií inashood hant'é yidaadh shíhí baa daado'né, áidá' doo áí zhá da, ndi bitisyú an'odaazliíhí k'ehgo áldó' nnee láágo áí bighá Bik'ehgo'ihinañ ya'ihédaanzí doleel. ¹³ Zhaali ndaahohnííhií bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwil da'aniigo bikísk'eh ádaanoht'eehí nohwígózi doleel, áí bighá lá'í dabíi hik'e nnee dawa bílgo doo akh'idn bich'odaasoni' dahíi bighá nnee bich'odaasoni'íí Bik'ehgo'ihinañ ya'ihédaanzí doleel; ¹⁴ Áí nneehíi Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi dážhó nohwíjii biyi' golííhí bighá nohwá da'okáahgo nohwaa daabiini' doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinañ nohwainé'íi doo hagog'éeego baa nagoch'oln'i' at'éé dahíi dážhó ba'ihégosí.

10

¹ Shíi Paul, Christ isht'egodnt'éeego lá'í dawa yich'i' nzhoggo at'éehíi k'ehgo ánsht'eego nánohwoshkqah; lá' shaa yádaakti'go gádaanii, Nohwináátyúgo dážhó histe', áidá' doo nohwináát dayúgo zhá doo histe' da, daashilnii: ² Áidá' nohwaa nánisdzaago nohwináátyúgo doo nohwich'i' siste'go ádaashole' dago nádaanohwoshkqah, nnee lá' ni'gosdzán biká' zhinéego be'adaant'eego nohwaa natsídaakeesíi doo bich'i' siste' da doleelhií k'ehgo. ³ Ni'gosdzán biká' nahiikai ndi doo nnee nadaagonlkaadhíi k'ehgo nagonlkaad da: ⁴ (Benagonlkaadíi doo nnee zhinéego da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ binawodíi biláhyú nadaalwodgo nch'íi binawodíi bíl goz'aagee da'ílii yilchii); ⁵ Dénch'ého natsíts'ikeesgo k'izé'ich'idilteehí da'ílii hilchii, nnee idaada'odlígo Bik'ehgo'ihinañ bígonsí daanihíi, daazhógo ádaaniigo bits'á'zhí' ádaabiksiníi áldó' da'ílii hilchii, lá'í natsígokeesíi dawa Christ daidits'ag doleelgo áhiidle'; ⁶ Daanohwidohts'ag daasolijidá', doo daanohwidits'ag dahíi dawa biniidaagondléhgo ndaagoshiilchii. ⁷ Dant'éhéta biká'dí'go hit'iinií zhá daane'íi néé? Dahadíi Christ biyéehíi nliigo ídaanatekeesyúgo, díi yaa tsínádókees, Christ biyéehíi nliihíi k'ehgo néé áldó' Christ biyéé ndlii. ⁸ Ndzilgo nadaasozijgo ádaanohwidilne', doo hayaa ádaanohwísjgo dahíi bighá nohweBik'ehñ benohwik'ehgo ánohwilaa: áí dážhó baa ída'oshlíigo díyat'éeego baa yashti' ndi doo ídaayánisdzjij da doleel. ⁹ Naltsoos nohwich'i' k'e'eshchiinií bee doo tsínahwidishees hasht'íi da. ¹⁰ Díi k'ehgo nko ádaashilch'inii, Naltsoos yee nant'aago lá'íi nalwodgo áile'; áidá' nohwitahyú naghaayúgo ye'at'éehíi doo nalwod da, biyati'íi doo nt'é da, daashilch'inii. ¹¹ Nnee díi k'ehgo ániíhíi díi yidaagotsíjij, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'i' k'e'íilchijíhí k'ehgo áhii'ne' doleel, akú nt'aashgo. ¹² Hadíi nk'éeego ídehshjeedgo ídaayádaakti'íi doo itah daandliigo háhiit'íi da, dagohíi doo bíl kishhah áhii'ne' ndi háhiit'íi da: dabíi binatsekeesíi yee íldenáágo ídída'nel'aahgo, lá'íi íldenáágo kishhah ádaane'go doo daagoyáá da. ¹³ Nohwá nagoz'aaníi bitisgee doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da doleel, áidá' nagoz'aaníi Bik'ehgo'ihinañ nohwaidin'áaníi zhá biyi' na'ídziid doleel, áí itah daanohlii. ¹⁴ Nohwíi daagonohliíyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagohiilni' ni'; áik'ehgo nohwá nagoz'aaníi itah daanohliigo, nohwich'i' det'aazhyúgo nohwá nagoz'aaníi doo bitisyú det'aazh da: ¹⁵ Nohwá nagoz'aaníi bitisyúhíi, nnee lá' binasdzidií, doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da; áidá' nohwi'odla' nchaa hileehgo nohwitahyú na'ídziidíi ndiíkséhgo nihóndlii, ¹⁶ Ágát'ééyúgo nohwitisyú ni' nagoz'aaníi

akdó' biyi' yati' baa gozhóni baa yáhiilti' doleeł, nnee la' binasdziidíí danohwíntsé alzaa lá shíhíí doo bee ída'óndliigo da. ¹⁷ Hadíí ída'odlíigo yakti'íí nohweBik'ehń zhá ye'ída'odlíí le'. ¹⁸ Nnee nńt'éeego ídaanagolńi'íí doo daach'idńsłhi at'ée da, áidá' nnee nohweBik'ehń bíł dábik'ehíí zhá.

11

¹ Ayáhágo lóshgogo yashti' k'a'at'ée ndi nohwich'i' yashti'íí nyee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'íí: nánohwoshkqał, bidag ádaanoht'ee. ² Nohwá'íhóshńií, Bik'ehgo'íhi'nań nohwinel'íłhíí k'ehgo: na'íłłm bi'at'e' nzhooníí doo hwahá nińehi bika' dała'á doleełhíí k'a'at'éeego Christ bíyéé daadohleełhíí bigħa ilk'ídá' baa nohwidini'áá. ³ Áidá' Eve t'iish bich'i' nazhch'a'go k'izé'bidestíí n'íí k'ehgo, Christ da'aniigo nohwíl nzhoo n'íí yits'á'zhí' ádaanohwile' nolí nsłgo shiini' hah. ⁴ Dahadíńta Jesus la'íhi yaa yánánalti'go nohwaa nyááyugo, dagohíí spirit nohwaa det'aa n'íí laħgo at'ehi la' nohwaa det'aa'yugo, dagohíí yati' baa gozhóni nagodo'aa n'íí laħgo at'ehi náágodo'aa'yugo, nohwíl dádaabik'eh nolí nsł. ⁵ Christ binal'a'á dážhó itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dábich'i'égee nshłłgo natseskees da. ⁶ Doo bígonedzaaqgo yashti' da ndi, nt'é baa yashti'íí bígonsł; díí dawahá bee nohwíl ch'i'nah ásiidlaa. ⁷ Bik'ehgo'íhi'nań biyati' baa gozhóni doo bigħa nahi'niil dago baa nohwíl nagosisńi'híí bigħa, nohwíí itisgo ádaanohwisł doleełgo shíí ídaagoch'iyoshba'íí bee isiuh née? ⁸ Nohwá'na'siisid doleełhíí bigħa ínashood ha'ánáséhíí nagoznili la'ihíí zhaali bits'á' nádaadiné' ni'. ⁹ Nohwitaħyú sídáádá' nt'éhéta bíđłh nshłł ndi doo hadńń bee nanitł'og da ni': ndi Macedóniadí' shik'isyú shich'odaanń ni': áik'ehgo doo nt'é bee nanohwiniłtł'og da ni', áidí' doo dayúweh nanohwiniłtł'og hasht'íí da. ¹⁰ Christ bits'á'dí' da'anń ágot'eehíí shiyi' golłłhíí bigħa gádishńi, Akéya golzeehíí biyi'yú díí ídaanagoshńi'íí doo hadńń yida'dinotłłh at'ée da. ¹¹ Nt'é bigħa? Ya' doo shłł daanoħshoołhíí bigħa da gá? Bik'ehgo'íhi'nań shá yígółsł, shłł daanoħshooqgo. ¹² Áidá' áí nneehíí, danée nada'idziidhíí k'ehgo nada'idziid daanńihíí, doo da'anń dago ádaanń da ch'i'nah ashle'híí bigħa hagot'éeego ánásht'íłhíí dayúweh ágánásht'íłł doleeł. ¹³ Nnee ágádaat'íłhíí doo da'anńigo Bik'ehgo'íhi'nań bá daades'a'ihíí daanłł da, nnee k'izédaidńiilgo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'łgo ádaadilzł. ¹⁴ Doo bigħa nohwíl díyagot'ee da le'; ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'íhi'nań binal'a'á yaaká'yú gólíńií bits'á'dindláádahíí k'ehgo ánádil'ł. ¹⁵ Díí doo nt'é bigħa koł díyaagot'ee le'at'ée da, ch'iidn bánada'iziidíí ndi nńt'ée zħinéego nada'iziidíí gol'łgo ádaadilzł; áí nch'ogoo ánadaat'íłhíí bigħa dánch'ogoo bee nnádaagodáh. ¹⁶ Gánádaanoħwíłdish'ńi, Doo hadńń lógohi sho'ńií da le'; áí k'ehgo natsídaahkees ndi hódaashołts'aa, shíí akdó' det'łh ídeshkqałqgo yashti' le'. ¹⁷ Díí baa hasdziihíí doo nohweBik'ehńyegos'aaqgo hasdzii da, lógohíí k'ehgo dážhó ídeshkqałqgo yashti'. ¹⁸ Nnee ląágo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yee ídaadilkqałqgo yádaakti', shíí akdó' ídeshkqałqgo yashti' doleeł. ¹⁹ Nohwíí, dážhó daagondzaa daanoħsłgo, lódaagohíí nohwíl daagozh'ogoo hódaayesółts'aa. ²⁰ Hadíí nnee isnáh ádaanoħwinłzł ndi, bestso nohwits'á' ndaayihiniil ndi, nohwits'á' nda'iláh ndi, itisyú ídehéstíí ndi, dagohíí nohwitł'á yizka' ndi bidag ádaanoht'ee. ²¹ Néé ágáhiit'łlyugo doo bńldzil da ni' dishńiigo ídaa yánsdzł. Áidá' dahadíń doo daaste' dago nt'éhéta yee ídaadilkqałqgo yee yádaakti'yugo, (lógohíí k'ehgo yashti'), shíí akdó' doo siste' dago ídeshkqałqgo bee

yashti'. ²² Ya' Hebrews daanlii née? Shíi áldó' áí nshlii. Ya' Israel hat'i'i daanlii née? Shíi áldó' áí nshlii. Ya' Abraham bits'á'dí' hanádaanolt'íihí daanlii née? Shíi áldó' áí nshlii. ²³ Ya' Christ yánada'iziidií daanlii née? Shíi dágóts'iidgo bá na'isiid (koni' ádíhí k'ehgo yashti'); daabinasdziidií bitisgo nyeego na'isiid ni', doo holtag dago hashídohtsaz, daabitisgo da'ákozhá ha'ánáshí'dilt'eeh, doo alch'ídní dásdozhá daashizes-hjí da ni'. ²⁴ Ashladn Jews daanlii dízdin doleelzhí' dala'á ádíhgo hashída'astsaz ni'. ²⁵ Taadn tsj bee hashída'is-haal ni', ladntsée yee daashohé' ni', taadn tsina'eelí shíł nango' ni', dala'á t'é' dala'á jíi da'íliné biká' shíł dahna'eel ni'; ²⁶ Dábik'ehn daadisha'yú, túdaanliiyú négodzidií begoz'aa, da'in'íihí bighá négodzid, dashíi hat'i'í bits'á'dí' négodzid, doo Jews daanlii dahíi bits'á'dí' négodzid, kíh gozníl yune' négodzidií begoz'aa, da'igolliiyú négodzidií begoz'aa, túnteel sikaayú négodzidií begoz'aa, shik'isyú daanlii ádaagodil'ini bits'á'dí' négodzid; ²⁷ Nyeego na'isiidhíi bighá dázho hiyaago la'íi shilna'diiniigo, dadésh'íigo iilkáhgo, shiná' nashdleehgo la'íi dibá' nashdleehgo, da'ákozhá doo ishaq dago, la'íi gozk'azii biyi' diyágé da'adíhgo nashaa ni'. ²⁸ Áí la'ihí shich'i' ánagot'iid bílgo dábiká'zhí' dawa jíi ínashood ha'ánáshéhi il'aniyú nagoznilií baa shiini'go nashaa. ²⁹ Nnee la' doo níkdzil da née? Shíi áldó' ba'ashhah doo níkdzil da. Nnee la' nchó'go at'íigo ábiile' née? Áí bighá shá góchiidgo bich'i' niidoo. ³⁰ Ída'oshdlíigo yashti'yúgo, doo níkdzil dahíi bíl ch'í'nah daaleehí ída'oshdlíigo baa yashti' doleel. ³¹ Jesus Christ nohweBik'ehn biTaa, Bik'ehgo'ihí'nañ, án dahazhí' ba'ihégosini, doo leshchoo dahíi shá yígótsi. ³² Damáscusyú nant'ánchaañ, ízisgo nant'án Áretas holzéhi yiké'gee sitíni, bik'ehgo kíh goznili Damascus holzéhi binaadyú asinilií yinádaadez'íi, shíi daashiltsood doleelgo; ³³ Áída' táts'aa biyi' dahsidaágo kíh goznilií binaadyú ledit'íhí biyi' ch'í'í'ányú ba'ashhah yúyaa gódah ch'íshíileego bits'á' hasht'ag.

12

¹ Ída'oshdlíigo yashti'íi dábik'eh, doo bits'á'dí' nt'é isht'íid da ndi. NohweBik'ehn shíł ch'í'nah ágótsinií, la'íi shíł ígózigo áshíilaahíi baa nagoshni' doleel. ² Nnee la' Christ biyéehíi bígonsi, án díi'ts'adah legodzaadá' yaaká'yú taago nágot'aa'yú hadag bíl ogoyáá; (bits'í beego shí, dagohíi bits'í ádíhgo shí, doo bígonsi da: Bik'ehgo'ih'nañ yígótsi.) ³ Áí nneehíi (bits'í beego shí, dagohíi bits'í ádíhgo shí, doo bígonsi da; Bik'ehgo'ihí'nañ zhá yígótsi.) ⁴ Ní' gozhóqoyú, paradise golzeeyú, hadag bíl ogoyááda' yati' doo hagog'éego baa nagoh'olní' at'éé dahi, yati' nnee doo yee yati' goz'áq dahi yidezts'aa. ⁵ Áí nneehíi ba'oshliigo yashti' doleel: áída' shíi doo ída'oshdlíigo yashti' da doleel, doo bíníkdzil dahíi zhá bee ída'oshdlíigo baa yashti' doleel. ⁶ Ída'oshdlíigo yashti' niizj'í ndi doo shiini' ádíhgo ádishniih da; da'anii ádishniihíi bighá: áída' doo ágádishniih da, shí'at'e' yo'iinií dagohíi shidits'agíi bitisyú nnee doo la' yee shaa natsekees da doleelíi bighá. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ doo alch'ídn shíł ígózigo áshíilaa da, áik'ehgo doo bee itisgo ídeshkqaah dahíi bighá nt'éhéta díwozhi shighán'áahí k'ehgo shits'í baa dahgoz'aaqo alzaa, Satan bits'á'dí' shich'i' yil'aadi dáshich'i' nagont'og nt'éégo, doo itisgo ídeshkqaah da doleelíi bighá. ⁸ Díi bighá nohweBik'ehn taadn ch'éh ch'oba' áldéniid ni', Shits'á' begonowáh, dishniigo. ⁹ Áída' gáshilni, Shíłgoch'oba'íi ná bínel'aa: doo bíníkdzil dagee shinawodíi ninkááyú itisgo ch'í'nah alzi. Áí bighá doo bíníkdzil dahíi bee ída'oshdlíigo shíł gozhóqo yashti' doleel, Christ binawodíi shiká'zhí'

doleel'íí bighá. ¹⁰ Doo bíníldzil da lèk'e ndi, goláníyú ánádaashíłch'ido'níi ndi, nt'é hásh't'íí níí bínshdìh ndi, shiniidaagonłsì ndi, shich'ì' goyéégo nagowaa ndi, Christ bighá díí bee shich'ì' nagowaayúgo baa shìł gozhóq: doo bíníldzil dagee Christ binawodíí bee nanshwod. ¹¹ Biini' ádjíhíí yakti'híi k'ehgo yashti' ní' nohwíi bídaashinohso go ánsht'ee ní': nohwíi nłt'éeégo shá yádaakti' le'at'ehi: doo nt'é inshlì da ndi nadaal'a'a lá'íhíi ízigo ádaat'eego baa natsiidaakkeesíi ndi doo dábičh'ì'éege ánsht'ee da. ¹² Nohwitaahyú nashaadá' dawa bidag ánsht'ee ní', godiyíhgo be'ígóziníi, doo ágondzìyú, lá'íi ízigo ánágot'ííhíi bee ánát'íidíi bee da'anii Bik'ehgo'ihí'nań shides'a'go bídaagonłsì. ¹³ Ínashood ha'ánátséh lá'íhíi nt'é bee iké'zhì' daasoljì? Shíi doo nt'é nohwíhóshkeed da ní', áí zhá bee iké'zhì' daasoljì. Díi bighá shaa nágodenoh'aa. ¹⁴ Díi taadngée ik'ídá' nohwich'ì' naadishdáh; doo nt'é bee nohwíhóshkeed da doleel: doo nt'é nohwíyéhíi bighá asht'íi da, nohwíi zhá nohwighá asht'íi: chągháshé báq hik'e bitaa doo yá na'nońi bik'eh da, ndi bíi bichągháshé yá na'nońiigo dábič'eh. ¹⁵ Shìł gozhóqo nohwighá shíyéhíi nohwá nnishné', dashíi ndi nohwá na'ídihishnii: itisgo shìł daanołshqohíi bighá nohwíi da'ich'ì'go nohwíł daanshqo ndi. ¹⁶ Da'aniiigo doo nt'é nohwíhóshkeed da ní', áidá', Nohwich'ì' lé'ishchoogo ndaanołwíłsood ní', daashíłdohnii ląq. ¹⁷ Ya' dahadíi nohwich'ì' onádaash'aahíi bee nohwahani'isdzood née? ¹⁸ Titus akú nńáh bíldishnii ní', nohwik'isn dałá'a bíł oł'a. Ya' Titus nohwahani'isdzood née? Ya' shíi ánsht'eehíi k'ehgo doo Titus at'ée da lán gá? Ya' shíi ásh't'íi níi k'ehgo doo Titus at'íi da lán née? ¹⁹ Díi án'ńiíhíi bee ídáyáhiilti'go áhiit'íi daanołsì née? Christ bíyée ndlįigo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee án'ńi: nohwíł daanołshóni, daanołdzilgo ádaanołwidle' doleelgo áhiit'íi. ²⁰ Hagoshá' ádaanołt'ee le' nsíhíi doo bee ágádaanołt'eego nohwaa nsháh hádaashoht'íi da shì: lahadaadoht'áh, dawahá ídáhádaaht'íi, ilch'ì' hadaashohkee, itis hishłeeh daanołsì, hída'ol'tah, ch'inii daadołhni, ídaadołkaqah, lá'íi nohwíł daagokish doleel nolì nsįgo shiini' háh: ²¹ Nohwaa nánsdzaago Bik'ehgohinshnań nohwighá ídaayánsdzigo áshłsì doleel nolì nsį, nohwitaahyú lani nchq'go na'idaago, nant'ì' nakaigo, lá'íi nchq'íi doo yich'ì' t'aązhì' at'ée dahíi yee nda'íłsiihíi doo hwahá yits'á'zhì' ánádaa'ne' dahíi bighá doo shìłgozhóq da doleel nolì nsįgo shiini' háh.

13

¹ Díi nohwich'ì' nanáshdaałhíi bígo taadn hileeh. Kaa dahgost'aayúgo naki dagohíi taagi bínaát' ánágot'íidíi da'ádaaniihíi bee bíqózi. ² Nakidngée nohwaa niyáadá', nnee nda'íłsiih níi, lá'ihíi áldó', gádaabíldeniid, Nohwaa nánsdzaa lèk'eyúgo doo t'aązhì' siitjì dago nohwiniidaagonł'éeégo ánołwishłe'; k'adíi doo hanshk'i da ndi da'ágát'éeégo ánádaabíldish'ńi: ³ Christ shinkááyú yakti'go bee bídaagonłsìhíi hádaaht'íi bighá ágádishnii, Christ nanohwik'í'iziidgee nłdzil, nohwiyi' binawod goljì. ⁴ Áń doo nłdzil dago tsj'ılna'áhi yiká' daztsaq ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi yee hińaa. Néé áldó' bíł dałá'a daandlįigo doo daanldzil da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi bee nanohwik'ída'idziiigo Christ bíł daahii'naa doleel. ⁵ Ídaadini'íi, nohwi'odłq' daaohota' shì; ídaadinohtáh. Jesus Christ nohwiyi' goljìigo doo bídaagonłsì da née? Nanohwídintaahíi bah nandeeýúgo Christ doo nohwiyi' goljì da bídaagonłsìh. ⁶ Néé nanohwídintaahíi doo bah nandéh

dahíí bídaagonoŋsih ndi at'éé. ⁷ Doo nda'olsiih da doleeŋgo Bik'ehgo'ihinań nohwá hoshkaah; néé doo nŋt'éégo nohwígózjihíí bigha ádishnii da, áídá' nohwíí nŋt'ééhíí be'ádaanoht'ee doleeŋgo, néé nanohwídintaahíí bah nandéh ngolníí ndi. ⁸ Da'anii ágot'eehíí doo hagot'éégo bich'í' na'idziid da, áídá' bá na'idziidyúgo zhá. ⁹ Néé doo daanldzil dadá' nohwíí nohwinawod daagolíí lèk'eyúgo nohwíl daagozhóó: ła'íí dážhó nŋt'éégo ádaanoht'eego nohwá háhiit'íigo ohiikaah. ¹⁰ Doo hanshk'i da ndi díí bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo inniihgo bee nohwich'í' yashti' da doleehíí bigha: nohwi'odla' dayúweh nohwá binikseeŋgo hasht'íí, doo hayaa ádaanohwíłsi dago nohwe-Bik'ehń beshik'ehgo áshíílaa. ¹¹ Shik'ííyú, díí bee ałł nohwich'í' k'e'shikhíí. Christ biláhyú nłdzilgo daanołseeł le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' dała'á le', ła'íí nkegohen'áágo daagonohłíí le'; áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań, il'ijóóníí ła'íí ilch'í'gont'ééhíí bits'á'dí'hi, nohwíl nłíí le'. ¹² Daagodinółsi go daalohts'os le'. ¹³ Inashood dawa, Gozhóó, daanohwíłnii. ¹⁴ Jesus Christ nohwe-Bik'ehń bilgoch'oba'íí, Bik'ehgo'ihinań bil'ijóóníí, ła'íí Holy Spirit bil dała'á ánohwíłsihíí bee nohwich'í' goz'ał le'. Doleeŋgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

1 Shíí Paul, des'a'íí nshíí, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áidá' Jesus Christ la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa zhá bik'ehgo, án Jesus daztsaádí' naadiidzaago áyíílaahi;) 2 Shíí hik'e odlá' bee shik'isyú bíl nashkaihíí dawa, Galátiagee ínashood ha'ánátséh nagoznííí bich'í' k'eda'iilchii: 3 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'ígont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áá le', 4 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa bik'ehgo nohwinchọ'híí bighá Jesus n'ideltíí, díí nchọ'go nagowaahíí yits'á' nohwinííí doleelgo: 5 Kodí' hik'e dahazh'í' Bik'ehgo'ihí'nañ dážhọ ba'ihégoşí le'. Doleelgo at'éé. 6 Nohwiká ánniidgo Christ bílgoch'oba'íí biyi' onohwiníl n'íí dagoshch'í' bits'á'zh'í' ádaasohdzaahíí, la'íí yati' baa gozhóni lahgo at'éhi bich'í'go daahosohkaihíí baa shíí díyagot'éé: 7 Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni doo la' nanást'áá da; áidá' nnee la' nohwíl nadaagokigo ádaanohwile'hi la'íí Christ nlt'éégo baa na'góní'íí lahgo ádaile'go hádaat'íí. 8 Áidá' néé dagohíí yaaká'dí' nal'a'a ndi yati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagosíiln'íí lahgo at'éégo nohwíl nagoln'iyúgo, án góyéégo bángodot'aal. 9 Da'ádaade'niid n'íí k'ehgo gánádish'niih, Nnee la' yati' baa gozhóni nádaagodo'áá n'íí lahgo at'éégo yaa nohwíl nagoln'iyúgo, án góyéégo bángodot'aal. 10 Ágádishniigo ya' nnee bíl daanshọ hileeh néé, néé Bik'ehgo'ihí'nañ zhá bíl nshọ hishlee néé? Ya' nnee bíl daagoyíshhógo hasht'íí gá? Dah, t'ah nnee bíl daagoyíshhógo hasht'ííyúgo doo Christ bá na'isiidgo at'éé da. 11 Áidá' shik'íyú, yati' baa gozhóni baa nagoshn'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagonóşíihgo hasht'íí. 12 Doo nnee bits'á'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shíí ch'et'áá da, áidá' Jesus Christ shíí ch'í'nah áyíílaahihi bee bígosíisíid. 13 Jews daanlíni bi'okáahíí bikísk'eh ánsht'ee n'íí ba'ikodaanohşí, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokáahíí ha'ánátséhíí nyeego biniidaagonlt'éégo shinagha nakai ni', da'íííí hishchiigo ch'éh át'íid: 14 Jews daanlíni bi'okáah bikísk'eh ánsht'eedá' dashíí bíl hat'í'ihíí bíl dátédaahonsdzaahi bitisgo gonsáá ni', bits'á'dí' hadaaáinelt'áni bi'at'e' bikísk'eh ánsht'eego dážhọ hásh't'íí ni'. 15 Áidá' doo hwahá goshlee dadá' Bik'ehgo'ihí'nañ hashííft'íí, la'íí shaa ch'oba'íí bee shiká ánniidá', 16 BiYe' shíí ch'í'nah áyíílaa, nnee doo Jews daanlíni dahíí bitahyú baa nagoshn'í' doleehíí bighá shiká ánniid; áidí' doo hadííí dagoshch'í' baa bíl nagoshn'í' da ni': 17 La'íí Jerúsalemyú dashíínt'ségo Jesus binadaal'a'áhíí doo bich'í' oyáá da; áidá' Arabiayú oyáá ni', áidí' Damáscusyú nánsdzaa. 18 Áidí' taadn legodzaago Jerúsalemyú Peter bich'í' oyáá, ákú ashdla'adah bíl sheiskáá. 19 Jesus binadaal'a'a la'ihíí da'á zhá hish'íí ni', nohweBik'ehñ bik'isn, James holzéhi. 20 Bik'ehgo'ihí'nañ shá yígótsí, doo lé'ishchoo dago díí bee nohwich'í' k'eshchiíhíí. 21 Ái bikédí'go ni' Sýria la'íí Cilicia daagolzeeyú níyáá; 22 Judéagee ha'ánázéh nagozníli Christ daayokáahíí doo hwahá daashiłtséh dadá': 23 Díí zhá shaa ch'íniigo daidezts'áá, Án nohwiníidaagodeláa n'íí, odlá' da'íííí yíłchíígo ch'éh át'íí n'íí, da'án k'adíí da'ái odlá' n'íí yaa yánáltih láá, ch'ínií. 24 Áík'ehgo shíí shighá Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí lẹk'e.

2

¹ Áídí' díí'ts'áadah legodzaago Jerúsalemyú Bárnabas la'íí Titus bíl onanáshkai. ² Jerúsalemyú nádishdáh doleeíí shíł ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews daanlji dahíí bitahyú yati' baa gozhóni baa yánáshtihíí ákú baa nadaagosisni', nnee nlt'éego daach'idnksiniú zhá dasahndi baa bíl nadaagosisni', doo ágásdzaa dayúgo dánko da'ílljzhi' na'isiidhi at'éé, dánko da'ílljzhi' na'síziid doleeíí at'éé. ³ Ákú Titus holzéhi bíl nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'i daabihniid da, Greek nlii ndi: ⁴ Nnee la' nohwik'isyú ádaadil'iinú hah ádaabidines'iid, áí Jews bich'í' begoz'aaníí bee isnáh daandlji n'íí Christ bits'á' nohwiñilhií yídaagosiñhgo, isnáh ánádaanohwidle'go hah ádaanest'iid: ⁵ Áí doo hódáayéelts'aq da ni', dét'ihézhí' ndi; yati' baa gozhóni da'aniihíí dayúweh nohwhitahyú begoldoh doleeíí bigha. ⁶ Nnee daach'idnksiniú, (ágádaat'eesha' ndi doo shíł hago'at'éé da: Bik'ehgo'ihinañ nnee dawa dálelt'eego yaa natseskees:) áí nnee nlt'éego baa ch'iniihíí díí baa yashti'í doo hak'i la' baa dahnágost'áq golzeego shíł nagolni' da: ⁷ Ndihií Peter, nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' yati' baa gozhóni yaa yánáltihgo baa det'aqahíí k'ehgo shíí, nnee doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí bich'í' yati' baa gozhóni baa yánáshtihgo shaa det'aqago yídaagos'iid; ⁸ (Bik'ehgo'ihinañ, Peter nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' yides'a'dá' binkááyú na'iziidií, da'án shíí áldó' shinkááyú na'iziid, doo Jews daanlji dahíí bich'í' yánáshtihgo;) ⁹ Áík'ehgo James, Céphas, la'íí John, nldzilgo bi'okaqah yee inashood yit'áah nazinií k'ehgo baa natsi'gokeesíí, Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íí shaa det'aqahíí yídaagos'iidá', bíl dała' daasiidljiigo Bárnabas hik'e shíí k'í lák'edaadelniigo gádaanohwiñii, Nohwíí doo Jews daanlji dahíí bich'í' noh'aash, néé circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' dekaí. ¹⁰ Díí zhá gánádaanohwidlo'niid, Tédaat'iyéhií bínádaahñii; áí shijíí dawa bee biká hást'íí ni'. ¹¹ Áídí' Peter Ántiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíí bigha dábinizhi' átdéniid ni'. ¹² James odais'a'íí t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daanlji dahíí yil da'iyaa: áidá' áí nneehíí hikaidá' t'aqzhi' áinzigo its'á'ideltji, circumcise zhineégo daanliiníí yénáldzidhií bigha. ¹³ Áídí' Jews daanlíni la'ihíí Peter adzaahíí bigha bíí áldó' t'aqzhi' ádaasdzaa l'ek'e, Bárnabas ndi itah ágát'éé silji. ¹⁴ Áí nneehíí yati' baa gozhóni biyi'dí' da'aniihíí doo bikisk'eh ádaat'ee dahíí bigosits'iidá' dawa bináál Peter gáldéniid, Ni, Jew nlii ndi doo Jews daanlji dahíí ádaat'eehií k'ehgo ánt'ééyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bigha doo Jews daanlji dahíí dabini'aqayú Jews ádaat'eehií k'ehgo ádaanoht'eego nlt'éé, daabihñii láq? ¹⁵ Doo Jews daanlji dahíí doo bik'ehyú ádaat'ee da, áidá' néé, Jews daandljiigo daagosiidliiníí, doo áí k'ehgo ádaant'ee da. ¹⁶ Díí bídaagonlzi, doo Jews bich'í' begoz'aaníí bikisk'eh ánách'ot'ijhií bigha Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dávik'ehyú ách'it'éé da, áidá' Jesus Christ ch'odlaqahíí zhá bigha: áík'ehgo danéé ndi Jesus Christ daahosiidlaqad, Christ daahohi-idlaqahíí bigha Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú ádaat'ehi daanohwiñii doleełgo, doo begoz'aaníí bikisk'eh ánádaahit'ijhií bigha da: nnee doo la' begoz'aaníí yikisk'eh ánát'ijhií bigha Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dávik'ehyú át'éé da. ¹⁷ Áidá' Christ biláhyú nlt'éego ádaat'ee daanohwi'idi'nií hádaahwi'iidá', néé Bik'ehgo'ihinañ begoz'aaníí doo bikisk'eh ádaant'ee dago nohwiigoziidyúgo, ya' áí bigha Christ ncho'íí bich'í' nohwelnáá néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁸ Dant'éhéta yó'odii'aqago baa yashti' n'íí nlt'éego baa yánáshtih l'ek'eyúgo, shíí nnee iksiihi nshljiigo shígózi. ¹⁹ Jews bich'í' begoz'aaníí doo bikisk'eh

ánánsht'ee dahíí bighą begoz'aaníí bich'í' dasitsáá, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań zhá bich'í' hinshnaa. ²⁰ Tsi'ihna'áhi biká' Christ bíł dasitsáá, ndi hinshnaa; áídá' doo shíí hinshnaa da, Christ shiyi' gollígo án bee hinshnaa: k'adíí shits'í bee nashaahíí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' hoshdląągo bee nashaa, án bíł nshoogo bi'ihí'na' shá nynie'go shá daztsąą. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí bee Christ nohwainíí doo da'íli' hósh'ńúí da: Jews bich'í' begoz'aaníí bee nnee dá bik'ehyú ádaat'ee daasilíyúgo, Christ daztsąąhíshą' doo ilíi' da hileeh.

3

¹ Galatiagee daagonohlíni, doo daagonohsąą dahíí, hadín ląą k'izénohwidezńilgo da'aniigo ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da daasolii? Nohwíí nohwínadzahgee Jesus Christ tsi'ihna'áhi bíheskał n'íí, ya' yati' bee doo nohwíl ch'í'nah alzaa da lán gá? ² Díí zhá nanohwidaadishkid, Ya' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą Holy Spirit nohwaa daadest'ąą née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdłąąhíí bighą née? ³ Nt'é bighą áík'ehgo doo daagonohsąą da? Ya' Holy Spirit bee ínashood daasolii, n'íí k'adíí dánohwíí ánádaaht'íi'íí bee hadaanohwi'deszaa née? ⁴ Ya' da'íli'zhí' ląągo goyéego nohwich'í' nagoyaa lán gá? Da lán shí go'íi. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit nohwaa daizné'íí, la'íí nohwitahyú godiyihgo ánat'íi'íí, ya' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą ánat'íi'íí née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdłąąhíí bighą ánat'íi'íí née? ⁶ Da'anií nohwi'odłą' hii bighą. Ágát'éego Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yosdłąąd, áík'ehgo bi'odłą' hii bighą dá bik'ehyú át'éego bá hótag lęk'e. ⁷ Ái bighą díí bídaagonokš' le', nnee bi'odłą' daagolii'íí ái da'anií Abraham bichągháshé daanlii. ⁸ Doo Jews daanlii dahíí Christ daayodłąąhíí bighą binch'ó'íi yits'ą'zhí' Bik'ehgo'ihí'nań ch'ínádaabidoníi'íí dabíntsedá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'shchiiníí ch'í'nah alzaa, ái dabíntsedá' yati' baa gozhóni Abraham bich'í' yá'iti' gáníigo, Nnee iltah at'éego hadaazt'íi'íi dawa ni ninkááyú biyaa gozhóq' doleel, nii. ⁹ Áík'ehgo nnee Christ daayodłąąhíí hik'e Abraham, Bik'ehgo'ihí'nań yodłąąhíí, bíłgo biyaa daagozhóni at'éé. ¹⁰ Áídá' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eyyúgo zhá dá bik'eh daanzini dawa bíł ch'idaagodsini ádaat'ee: gáníigo bek'e'shchii, Nnee daantíigee begoz'aaníí naltsoos besi'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí, la'íí doo ye'ánat'íi'íí dahíí bíł ch'ígodini at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee doo la' Jews bich'í' begoz'aaníí yikísk'eh at'ééhíí zhá bighą dá bik'ehyú át'ééhíí nlt'éego bígozi, bek'e'shchiiníí gáníi'íí bighą, Hadín dá bik'ehyú át'ééhíí odłą' zhá yee hínaa doleel. ¹² Jews bich'í' begoz'aaníí, da'ohdłąąyúgo zhá hasdahkáh, doo nohwíi'ni da, áídá' gánohwíi'ni, Begoz'aaníí áni'íi'íí bikísk'eh ádaanoht'eyyúgo dahazhí' daahohnaa doleel. ¹³ Jews bich'í' begoz'aaníí bee bíł ch'ígodini bits'ą'zhí' Christ bidíi'íi yee nadaanohwihesni, dabíí nohwá bíł ch'ígodíi'íi sílii, gáníigo bek'e'shchii'íí bighą, Hadín tsi'ihna'áhi biká'dí' nahitíi'íi bíł ch'ígodini at'éé, nii: ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yá hadzii n'íí Jesus Christ bíłahyú doo Jews daanlii dahíí ałdó' daabiyéé doleehíí bighą adzaa; la'íí née Jews daandliini, doo Jews daanlii dahíí bíłgo nohwi'odłą' binkááyú Holy Spirit, nohwa'det'ąą n'íí, daanoht'eyyéé doleel. ¹⁵ Shik'íyú, nnee ánádaat'íi'íi baa nohwíl nagoshni'go nohwíl ch'í'nah ashle'; nnee la' bíyééhíí la' yaa yidin'ąągo naltsoos bee nltsoozíí doo hadín yiká' nnánótii'íi at'éé da, dagohíí yinągodo'aah at'éé da. ¹⁶ Abraham la'íí bits'ą'dí' hadaahíłchíi'íi

ba'det'aanú bee bich'i' ha'odzii. Hadaaahíhíhí lǎágo doo n̄ii da, áidá' dala'á zhǎ ba'det'aa, n̄ii, áí Christ. ¹⁷ Díínko átdishn̄ii, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bílgo la'det'aanú Christ bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ n̄dzilgo áyíílaa, áidí' d̄j̄i' gonenadinhíí biká'yú tadin l̄egodzaa bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bits'á'dí' hadaaahishchiiníí yángon'áá l̄ék'e; ndi áí yángon'áanú Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bílgo la'det'aa n̄íí doo yiká' nnánót̄j̄i' at'ee da, áí Abraham ba'det'aanú bee bich'i' ha'odzii n̄íí doo da'ílíí yóthúí át'ée da. ¹⁸ Abraham bits'á'dí' hadaaahishchiiníí yángon'áanú bikísk'eh ách'ít'éeego hasdách'igháhyúgo, Abraham ba'det'aanú doo bits'á'dí' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áá n̄íí zhǎ bee hasdách'igháh, áí Christ bee hasdách'igháh golzeego ágolzee. ¹⁹ Áík'ehgo begoz'aanú nt'é bighǎ alzaa? N̄nee doo bik'ehyú ánádaat'ííí dahúí áí yee yídaagoks̄j̄ih doleehúí bighǎ, Abraham bits'á'dí' hadaaahishchiiníí dala'á zhǎhúí ba'det'aanú hígháh doleelzh̄i', Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanú Abraham hat'ííí dét'ihézh̄i' yit'ááh nakai doleelgo yángon'áá; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi begoz'aanú yee nohwaa ndaagoz'aa, la'íí n̄nee hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ bigizhgee sizini binkááyú nohwaa daizné'. ²⁰ Igizhgee siziinú doo dala'á yigizhgee sizij̄i da, nakiyúgo zhǎ yigizhgee sizij̄i, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham dasahn̄di yich'i' hadzii. ²¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanú ya' Abraham bits'á'dí' hadaaahishchiiníí ba'det'aa n̄íí yókáal néé? Dah, da'anii doo ágát'ée da: begoz'aanú be'ihí'naago nohwainé' l̄ék'eyúgo, áí begoz'aanú bikísk'eh ádaant'eeyúgo dávik'ehyú ádaant'ee doleel ni'. ²² Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, N̄nee dawa nch̄o'go ágot'eehúí ha'ábisn̄il, n̄ii, áík'ehgo Jesus Christ daayodlǎahyúgo zhǎ Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ídaabidoniigo ba'det'aa n̄íí begolne'. ²³ Áidá' Christ daahohiidlǎago hasdáhiikáhíí t'ah doo nohwá ch'í'ótǎá hileeh dadá', begoz'aanú nohwelik'ehgo ádaant'ee ni', odlǎ'íí nohwá ch'í'ótǎá silij̄i'zh̄i'. ²⁴ Begoz'aanú lah nohwil ch'ígó'aahúí n̄l̄j̄i ni', Christ bich'i' nnohwiníí doleelgo, án daahohiidlǎahíí bighǎ Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ínádaanohwiníí doleelgo. ²⁵ K'adúí odlǎ' nohwá ch'í'ótǎá silij̄iigo ilch'ígó'aahúí doo dayúweh nohwelik'eh da. ²⁶ Christ Jesus daahohidlǎahíí bighǎ daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nañ bichǎgháshé daanohl̄j̄i. ²⁷ Nohwíí baptize ánohwi'deszaahúí bee Christ bíl dala'á daasol̄j̄iyúgo, diyágé ádaagoch'idle'híí k'ehgo Christ ádaagosohdlaa. ²⁸ Jew n̄l̄j̄i dagohúí Greek n̄l̄j̄i doo daadohn̄ii da, isnáh n̄l̄j̄i dagohúí doo isnáh n̄l̄j̄i da, n̄nee n̄l̄j̄i dagohúí isdzán n̄l̄j̄i doo daadohn̄ii da; daanohwigha Christ Jesus bíl dala'á daanohl̄j̄i. ²⁹ Christ biyéé daanohl̄j̄iyúgo, Abraham bits'á'dí' hakinolt'aanú daanohl̄j̄i, Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áá n̄íí nohwich'i' begolzaa.

4

¹ Díínko átdishn̄ii, chǎgháshé la' bitaa biyééhúí biyéé doleel ndi t'ah doo nnyéehdá' isnáh n̄l̄j̄ihíí k'ehgo at'ée, bitaa biyééhúí dawa yebik'eh doleel ndi; ² Áidá' bílch'ígó'aahúí la'íí biyéé doleehíí yebik'ehúí bináádz'íí, hagee bitaa yee bángon'áázh̄i'. ³ Da'ágát'éeego néé chǎgháshé k'ehgo daandl̄j̄idá', díí ni'gosdzán biká' ágot'eehúí zh̄in̄éego dantsé ilch'ígót'aahúí isnáh ádaanohwíls̄j̄i ni': ⁴ Áidá' dávik'eh ngonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yides'a' l̄ék'e, án isdzán bishch̄j̄i, Jews bich'i' begoz'aanú bit'áázh̄i' gozl̄j̄i, ⁵ N̄nee áí begoz'aanú isnáh ádaabik̄siníí bidihíí bee nanáyihil̄niigo ch'ínáyiníí doleelgo gozl̄j̄i,

née Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daandlii doleełgo. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daanołłihí bigha, biYe' biSpirit nohwíi yune' yides'a, Abba, shiTaa, niigo. ⁷ Ái bigha doo dayúweh isnáh nłłi da, ndi Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nłłi; bizhaazhé nłłiyúgo Bik'ehgo'ihinañ biyéehí Christ biláhyú níyéé doleeł. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ doo hwahá bídaagonolsi h dadá', bich'i' da'ch'okqahí daazhógo ádaat'éhi daahohkaqahgo bi'isna' daanołłi ni'. ⁹ Áidá' k'adii Bik'ehgo'ihinañ bídaagosoksiidá', án nohwídaagoskiidá' ádishnii, hant'é bigha dá ni'gosdzán biká' ágot'eehí zhinéego dantsé ilch'ígót'aahí t'aazhi' bich'i' ánadaahne'? Ái doo nłdzil da, la'íi da'ílinéhi ádaat'ee, ái bi'isna' daanołłigo hánadaahne' ní? ¹⁰ Lahgee godilzigo yokaalíi, lahgee dahnáyitihíi, lahgee goldohíi, lahgee lenágodáhí daadinolsi ląá. ¹¹ Da'íłłizhi' nohwitahyú na'isiid ni' nsigo ląágo natseskees. ¹² Shik'íiyú, ánsht'eehí k'ehgo ádaanoht'ee doleełgo nádaanohwoshkaqah; shíhíi da'ádaanoht'eehí k'ehgo ánsht'ee: Doo hagee shich'i' ncho'go ádaahdzaa da ni'. ¹³ Dantsé yati' baa gozhóni bee nohwich'i' yashti'dá' shits'i baa dahgoz'aago nohwaa niyáago bídaagonoksi. ¹⁴ Shits'i baa dahgoz'aanú bee nanohwi'dintaah ndi, doo da'ílinégo ádaasho'nú da, doo shits'á'zhi' ádaasohdzaa da; áidá' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'di' hii k'ehgo ndaashidołłi, Christ Jesus ndaadołłihí k'ehgo ndaashidołłi. ¹⁵ Akú sidáádá' nohwil daagozhóq n'ii ya' doo binádaaanih da née? Dzaq nohwaa nagoshni', bígonedzayúgo dánohwíi nohwinaá hadaasohnilgo shaa daasohnil doo ni'. ¹⁶ Da'anii ádishniigo nohwich'i' yashti'hí bigha ya' nohwik'edaadinshniigo ádishni daanołłi née? ¹⁷ Ái nneehi, nohwil ch'idaago'aahgo ádaadi'inií, nł'éego nohwich'i' yadaakti' ndi, doo da'anii nohwá nł'éé da; ái bee shits'á' nohkahgo ánohwile'go, bíi zhinéego ádaanoht'ee daahleehí bigha ádaanohwilni. ¹⁸ Áidá' da'anii nł'éego ágot'eehí bigha nnee nł'éego nohwich'i' yadaakti'ihíi nzhóq, dábi k'ehn, doo dashíi nohwil nashkaigee zhá da. ¹⁹ Shichagháshé daanołłini, isdzán ilchígo bil nádi'nnihi k'ehgo nohwá shiniinágont'éé, Christ bi'at'e'íi beádaanoht'ee daasolłizhi', ²⁰ Nohwíi nohwaa shil nagokihíi bigha dák'ad hadó' akú nohwil daanshii le' nsí, áik'ehgo ilah at'éego bee nohwich'i' hadaaszdi' doleeł ni'. ²¹ Shil nadaagohni', nohwíi, Jews bich'i' begoz'aanú be'ádaanoht'ee hádaahne'inií, begoz'aanú ánihií doo bídaagonoksi da gá? ²² Díik'ehgo nko bek'e'eshchii, Abraham biye'ke naki lėk'e, dała'á isdzán isnáh nłinihií bizhaazhé, la'ihíi isdzán doo isnáh nłini dahíi bizhaazhé bilgo. ²³ Isdzán isnáh nłinihií bizhaazhéhií chagháshé dándaagohileehí k'ehgo gozłii, áidá' doo isnáh nłini dahíi bizhaazhéhií Bik'ehgo'ihinañ da'ánihií k'ehgo begolnégo gozłii. ²⁴ Díi da'anii ánağot'ihii bee nohwil ch'ígót'aahi ádaat'ee: díi isdzáné nakihí Bik'ehgo'ihinañ hik'e nnee lángot'aq lėk'ehíi nakiyú ágot'éhi yá nazii; dała'á Agar holzéhi, chagháshé isnáh daaleehí nyilchihí, án dził Sinai golzeegee ngot'aanú yá sizini. ²⁵ Agar holzéhi Arabia biyi' dził Sinai yá sizii, án dakú ni' biká' Jerúsalemhíi yaa nagolni', án bichagháshé bilgo isnáh daanłinihi. ²⁶ Áidá' Jerúsalem yaaká'yúhíi doo isnáh nłii da, ái née daanohwimaa nłii. ²⁷ Gánúgo bek'e'eshchii, Nil gozhóq le', doo ilchíi dahíi nłini, nichagháshé da'adinihi; nil gozhóqo nłwosh, doo nil nádi'dinih dahíi: isdzán biká' da'adini n'ii isdzán biká' golni n'ii bitisgo bichagháshé ląá. ²⁸ Shik'íiyú, Abraham ba'det'aq n'ii k'ehgo Isaac gozłii, née áldó' da'ái k'ehgo Abraham bichagháshé daandlii. ²⁹ Áidá'go ágot'eehí k'ehgo, chagháshé ndaagoleehí k'ehgo bi'dizhchiinií,

Holy Spirit binawodíí bee bi'dizhchiiníí yiniigodnłsı, dák'ad ndi da'ágágot'ee. ³⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' hant'é níí gá? Gánııgo bek'e'eshchıı, Isdzán isnáh nłni bizhaazhé bıłgo ch'ınenyóód; isnáh nłni yishchınıhı́ bitaa biyéehı́ doo biyéé hıleeħ da, isdzán doo isnáh nłni dahı́ bizhaazhéhı́ zhá biyéé hıleeħ. ³¹ Áık'ehgo shik'ıyú, néé isdzán isnáh nłni doo bichagháshé daandlıı da, isdzán doo isnáh nłni dahı́ bichagháshé daandlıı.

5

¹ Christ ch'ınánohwińilhı́ bighą nđzilgo nasozıı, Jews bich'ı' begoz'aanıı doo bee isnáh náhdleeħgo da, doo t'ąązhı' bee ik'ınáadaohısgıgo da. ² Shı́ Paul gánohwıłdışnıı, Circumcise ádaanohwi'deszaa lék'eyúgo, nohwı́ Christ doo nohwı́ daant'é da. ³ Nnee dała'á daanohtııııee circumcise ádaanohwi'deszaahı́ gádaanohwıłdışnıı, Jews bich'ı' begoz'aanıı dážhó dawa bikisk'eh ádaanoht'eego goz'ąą, doo łahzhı' zhá da. ⁴ Nohwı́ dahadıńta begoz'aanıı bikisk'eh ánsht'eehı́ bighą Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábk'ehyú ánsht'ee daanohsınıı, Christ nohwıch'ı'yúgo doo nt'é dago ádaanohsı; Bik'ehgo'ihí'nań bıłgoch'oba'ıı doo hádaaht'ıı dago bits'á'zhı' ádaahdzaa. ⁵ Néé Holy Spirit bıláhyú daanohwi'odłá' bee dábk'ehyú ádaant'ee doleeħı́ nohwá łaalnéhı́ ndaahóndlııgo bıba' ádaant'ee. ⁶ Jesus Christ bıł dała'á ch'ııııyúgo, circumcise áko'deszaa dagohı́ doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áídá' ko'odłá'ıı koł'ıjóónıı bee ch'ı'naħ hıleeħı́ zhá ıııı. ⁷ Ihách'ıdeskaıhı́ k'ehgo nł'éégo hohkeel ni'; hadıń łáħ nohwı́ godıshkışh ıń, da'anıı ágot'eehı́ doo dayúweħ bikisk'eh ádaanoht'ee da k'adıı? ⁸ Hant'é k'ıhzhı' ádaanohwızlaahı́ Bik'ehgo'ihí'nań nohwıch'ı' áńııdıı doo bits'á'dı'gohı at'éé da. ⁹ Bán benılzoolé da'ayáhago ik'áán nást'ódıı dahot'éhé daabıńdısołhı́ k'ehgo doo nzħoq dahı́ da'ayáhago bıtaħ dench'aadgo dawa daayılchqoh. ¹⁰ NohweBik'ehı́ bıláhyú nohwaa da'oshıı, łahgo ilch'ıgót'aahı́ dá baa natseskeesıı k'ehgo nohwı́ ałdó' baa natsıdaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleeħ: hadıń nohwı́ daagodıkışhı́, án baa yádotıh. ¹¹ Shik'ıyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dıshıııgo nashaa lék'eyúgo, doo shınııdaagoch'ınłsı le'at'éé da. Ágádışnııgo nashaa lék'eyúgohı, tsı'ına'áhi doo baa yashtı' le'at'éé da, áık'ehgo Jews daanlıınıı doo dayúweħ shıch'ı' hadaashkee le'at'éé da. ¹² Hadıń nohwı́ daagodıkışhı́ nohwıts'á'zhı' nó'ńıı dadó'. ¹³ Shik'ıyú, dawa bıł ch'ı'ótąąhı́ bıch'ı' nohwı'dokeed ni'; áídá' doo áı bighą nchq'go ánádaahııt'ııłgo nohwá bıł ch'ı'ótąą daanohsı da, ndi łıl daanohıjóógo łıl ch'odaahııı. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanıı dawa díńko yati' dała'áhi bee łalzaa; Nit'ahdı' gólıńıı nił nzħoq le', dáni ıdıł nıqohı́ k'ehgo. ¹⁵ Áídá' dat'ógo ilch'ı' daadolghashyúgo, ilch'ı' nadaagonolkaadyúgo, ıdaa daagonohdząą, dńńko ąął daalolghal ako. ¹⁶ Dıı gánohwıłdışnıı, Holy Spirit bee hohkaah le', áık'ehgo nohwıts'ı nchq'go hádaat'ıınıı doo beda'ol'ıı da. ¹⁷ Ko'at'e' nchq'ıı Holy Spirit yıch'ı' nagonłkaad, łá'ıı Holy Spirit ko'at'e' nchq'ıı yıch'ı' nagonłkaad: dıı doo ilch'ı' lełt'ee da; áı bighą doo dahádaaht'ıyú ánádaaht'ııł da. ¹⁸ Holy Spirit nadaanohwıyılaaıyúgo, Jews bıch'ı' begoz'aanıı doo bıł'ááhyú ádaanoht'ee da. ¹⁹ Ko'at'e' nchq'ıı díńko bebıgozııh, nant'ı' na'ıdaahı́, iké' na'ıdaahı́, nchq'go natsıts'ıkeesıı, nchq'ıı doo bıch'ı' t'ąązhı' ách'ıt'éé dahı́, ²⁰ K'e'eshchıń daach'okąąhı́, ıgonłgaashı́, ik'ech'ınııhı́, łá'ch'ıdıł'áhı́, dawahá ıdáhách'ıt'ıınıı, ha'ıshkeehı́, ilch'ı' nagoch'ınłkaadıı, ıłts'á'zhı' ádaach'ıt'eehı́, łá'ıı da'anıı ágot'eehı́ yıts'á'zhı'go ilch'ıdaago'aahı́,

21 La' b'iyééhíí ídáhách'it'iiníí, its'izilheehíí, kol' nágodeyisíí, nch'ó'íí baa goch'inikiniíí, la'íí díí ba'ashhah aldó' nch'ó'go ánádaat'ííhíí: da'adá' baa nohwíl nadaagosisni' n'íí baa nohwíl nanádaagoshni', díí ye'ánádaat'ííhíí Bik'ehgo'ihina'na' bilakt'áhgee begoz'aaníí doo b'iyéé daaleeh da. 22 Áídá' nest'á' ch'il yiká' nánt'íhíí k'ehgo díínko Holy Spirit bits'á'dí'go begoz'áni at'éé, kol' ijóóníí, kol' gozhóóníí, kol' nkegohen'ááníí, bágoch'oho'aahíí, dawa bich'í' ch'izhóóníí, ko'at'e' n't'ééhíí, kegondl'íídíí, 23 Kojíí yune' isht'egodnt'ééhíí, ídaa goch'idzaaníí: ágádaat'eehíí begoz'aaníí bits'á'dí' doo bándaaagot'aa da. 24 Christ b'iyéé daanliiníí b'i'at'e' nch'ó'ihíí bíl daanzh'oggo yiká' hádaat'íí n'íí ts'í'lna'áhi yídaayeskahíí k'ehgo yó'odaizné'. 25 Holy Spirit bee daahin'naayúgo, da'án bee hiikaah le'. 26 Doo itisyú ídaadélt'íí da le', doo nch'ó'íí bich'í' daahil'aa da le', doo la' b'iyééhíí ídáhádaahiit'íígo nch'ó'go laa natsídaahiikees da le'.

6

1 Shik'ííyú, n'nee la' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwíí, Holy Spirit bee nasoziniíí, án baa daach'ohba'go bich'í' yádaakti'go t'aqzhí' n't'éégo nkenánoholteeh; ni aldó' d'ánko áík'ehgo nanídi'notaahi at'ééhíí baa natsínkees. 2 Nyeego nohwich'í' nadaagowaagee líl ch'odaahni le', áí bee Christ yegos'aaníí beda'ol'íí doleeł. 3 N'nee doo nt'éhi k'a'at'éé da ndi, doo sihgo ánsht'ee da, nz'yúgo, ích'í' nach'áhi at'éé. 4 Áídá' n'nee dała'á daant'íígee ye'ánat'ííhíí hago'at'ééhíí ídinel'íí le', áík'ehgo dabíí b'i'at'e' nzh'oggyúgo, áí yaa bíl gozh'og doleeł, doo la'í n'nee ye'ánat'ííhíí bigh'á da. 5 N'nee dabíí biyil dahyoweehíí k'ehgo n'nee daant'íígee b'i'at'e' doo nzh'og dayúgo dabíí nabilt'og. 6 Hadín Bik'ehgo'ihina'na' biyati' baa bíl ch'ígót'aahíí, b'iyééhíí n't'éhíhíí dawa lahzhí' hadín bíl ch'ígót'aahíí yaa yihinií le'. 7 Doo ích'í' nadaahch'aa da le'; Bik'ehgo'ihina'na' doo hagot'éégo bich'í' na'ich'áhi at'éé da: n'nee nt'é k'edileehíí da'ái náyihigéshi at'éé. 8 Hadín b'i'at'e' nch'ó'íí yee k'edileeyúgo ídíł ch'ígódeehi at'éé; áídá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'á'dí' yaaká'yú dahazhí' ihina'na'hi yinlt'áni at'éé. 9 Nzh'oggo ánádaahiit'ííhíí doo bik'e' hííkáh da le': dayúweh ágádaahiit'ííyúgo n't'éégo da'inlt'áq. 10 Áík'ehgo nohwá ch'ígót'áqadá' haláq n'nee dawa bich'í' n't'éégo ánádaahiit'íí le', ndi n'nee Bik'ehgo'ihina'na' daayodl'áqgo bich'ágháshé daanliiníí itisgo ádaanzl'í le'. 11 Díí nchaago k'e'eshchiiníí dashíí nohwich'í' k'eshilchini daah'íí. 12 N'nee dabíí zh'á n't'éégo daabineł'íígo hádaat'iiníí circumcise ádaanohwi'dol'néh daanohwílnii; Christ bits'í'lna'áhi yaa yádaakti'yúgo d'ánko biniidaagont'ée doleełhíí bigh'á ádaanohwílnii. 13 Dabíí circumcise ádaabi'deszaa ndi begoz'aaníí doo dawa yikisk'eh ádaat'ee da; áídá' nohwíí da'ádaanohwílniiigo circumcise ádaanohwi'deszaahíí yee ídaa da'odl'íígo yádaakti'híí bigh'á circumcise ádaanohwi'dol'niiłgo hádaat'íí. 14 Doo nt'é bee ída'oshdl'íígo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehni' ts'í'lna'áhi yiká' daztsaqhíí zh'á bee ída'oshdl'íígo yashti'go Bik'ehgo'ihina'na' áshíł le', áí bee ni'godsza'n biká' ágot'eehíí daztsaqhíí k'ehgo shich'í' at'éé, la'íí shíí aldó' ni'godsza'n biká' ágot'eehíí dasiitsaqhíí k'ehgo bich'í' ánsht'ee. 15 Christ Jesus bíl dała'á daanohwíyúgo, circumcise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohíí doo circumcise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo íłłí da, ndi áníúdego ánádaanohwi'deszaahíí zh'á íłłí. 16 Díí ádishniihíí yikisk'eh daahikáhíí Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí' íłł'í'gont'ééhíí la'íí bíłgoch'oba'íí bee yich'í' goz'áq le', áí da'anii Israel

hat'i'í daanliigo Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daanlii. ¹⁷ Kodí' godezt'i'go díi bigha doo hadín nashink'óg da le': ilk'idá' Jesus nohweBik'ehñ bigha shid shiká'zhí' hit'ií. ¹⁸ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'í daanohwiyi' yun'e' begoz'aa le'. Doleeigo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

1 Shíi Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíníí, áí Christ Jesus daayodlaágo bíyéé daanliiníí, bich'í' k'e'eshchii: 2 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohwe-Bik'ehñ bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áá le'. 3 Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, Bik'ehgo'ihí'nañ, ba'ihégoş, áí yaaká'yú nagoz'áágee nohwiyi'siziiníí bá gozhóógo dawa nohwainé', Christ biláhyú: 4 Áñ biláhyú ni'godzán doo hwahá nmit'aa dadá' Bik'ehgo'ihí'nañ hanánohweznil, bináál godilzigo ádaant'eeo doo nt'é bee nohwaa dahgoz'áá da doleełgo: 5 Bichágháshé daandlıjı doleełgo hanánohwidi'nıfıgo nohwá ngonlchıfı, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'ıjıgo yaa bil gozhóó, 6 Ízısgo bílgoch'oba'íí ba'ihédaandzı doleełgo, áí nohwıká'zhı' áyılıaago, biYe' bil nzhóni biláhyú: 7 Áñ bidihıí bee ncho'ıí bits'á'zhı' nanánohwi'diheznii, nohwincho' n'ıí bigıı nohwaa nágotet'áá, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí ch'ıda'ızkaadıí bik'ehgo; 8 Áí ch'ıda'ızkaadgo nohwıká'zhı' áyılş, daagondzıágo la'ıí dawahá bıdaagonlzıgo ánohwılsj; 9 Bik'ehgo'ihí'nañ hát'ıjınıı doo bıgózı da n'ıí nohwıl ch'ı'nah áyılıaa, da'án bil gozhóógo hat'ıjınıı k'ehgo áñ ngonlchıfı: 10 Goldohıı biká' ngonyáágo yaaká'yú ágot'eehıı la'ıí ni'godzán biká' ágot'eehıı dawa Christ yebik'ehgo dala' áile: 11 Áñ biláhyú áldó' nt'é nohwıyéé doleełıí nohwaa det'áá, dabıı hát'ıjıgo dawa layıl'ıjınıı k'ehgo nohwádıhyú nohwá ngonlchıfı: 12 Néé dantsé Christ daahosiıdlaádıı, nıt'éégo daahii'naahıı bigıı Bik'ehgo'ihí'nañ ızısgo ye'at'éhi nnee daayıdnşj doleełgo. 13 Nohwıı áldó' yati' da'anıfı, yati' baa gozhóni bee hasdánohweznilı daasidohts'ááda' daahohdlaá ni': daahosohdlaáda' Holy Spirit bee nohwángon'áá n'ıí bee nohwıká' ızkałhıı k'ehgo bee nohwıgózı, 14 Áí bee Christ bidihıí bee nohwá nayıhesnii n'ıí nohwıyéé silıjızhı', nt'é yengon'áá n'ıí da'anıigo nohwıyéé doleełgo bıdaagonlzı, áñ ızısgo ye'at'éhi ba'ihégoş doleełgo. 15 Áí bigıı Jesus nohweBik'ehñ daahohdlaágo, la'ıí ınashood dawa nohwıl daanzhóógo ba'ıkonizıjıda', 16 Da'ákozhá Bik'ehgo'ihí'nañ bich'ı' nohwa'ihénsj, nohwá da'oshkqaıgo; 17 Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ yokqaıhıı, Jesus biTaa ızısgo ye'at'ééhıı, daagonohsáágo ádaanohwile'go nohwá oshkqaı, la'ıí Bik'ehgo'ihí'nañ dabıı nohwıl ch'ı'nah ádıdle'go bıdaagonoşj doleełgo áldó' oshkqaı: 18 Nıt'éégo ágot'eehıı daahohıı doleełıı bigıı nohwıká ánnııdıı bıdaagonoşj doleełgo, la'ıí ınashood daanliinıı bílgo ızısgo ágot'eehıı behałzıılı nohwıyéé doleełıı áldó' bıdaagonoşj doleełgo nohwıjıı yune' nohwıl ch'ı'nah ágóışj doleełıı bigıı nohwá oshkqaı, 19 La'ıí Bik'ehgo'ihí'nañ binawod ch'ıda'ızkaadgo, binawod ızısgo at'éhi bee na'ızııdıı k'ehgo, néé daahohııdlaanıı nohwá siné'go bıdaagonoşj doleełıı bigıı nohwá oshkqaı; 20 Bik'ehgo'ihí'nañ binawodıı bee Christ daztsáadı' naadııdzaago áyılıaadá yaaká'yú bigan dihe'nazhınéé dahınesdaa, 21 Spirits binadaant'a'ıı, spirits binawodıı, dak'a'at'ééhıı, la'ıí yedaabik'ehıı dawa bitısgo, doo díı goldohıı zhá biyi' da, ndi yunáásyú goldoh doleełıı áldó' biyi', iltah at'éégo daabızhı' daawójııhıı dawa bitısgo sıtıjıgo áyılıaa: 22 Dawahá yebik'ehgo bilakt'ááh nıyiné', la'ıí ınashood dawa yá sızıjıgo bitsits'ınhıı k'ehgo at'éégo áldó' ábıılaa,

23 Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliiní, bits'í nliigo belalzaa, án bee dawa iltah at'éégo layil'íih.

2

1 Begoz'aanii doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí bee, la'íí nohwinchọ'íí bee nanasona' n'dá' Bik'ehgo'ihí'nań nádaahoh'na'go ánohwilaa; 2 Nohwinchọ'íí biyi' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá bech'ígót'iyú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daanchọ'íí binant'a', án Bik'ehgo'ihí'nań doo daidits'ag dahíí bitahyú na'iziidíí bikísk'eh hohkaah ni': 3 Néé addó' lahn' bitahyú nahiikai ni', nohwi'at'e' nchọ'go hat'íníí bikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatseebes biłgo hat'íyyú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidlłidá' nchọ'go ádaant'ee n'íí bighá Bik'ehgo'ihí'nań nohwiigodilé'íí nohwich'í' begoz'aq ni', nnee la'íí ádaat'eehíí k'ehgo. 4 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań, biłgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dážhó bił daanjọq lek'ehíí bighá. 5 Nohwinchọ'íí bee nane'na' n'dá' Christ bił dała'á daasiidlłigo daahii'naago ánánohwidlaa, (biłgoch'oba'íí bee hasdákai); 6 Bił dała' naadihiikaigo ánohwilaa, la'íí Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'aqgee bił naháataqago ánohwilaa. 7 Áik'ehgo yunáasyú goldohíí biyi' Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadhi ch'í'nah áidoliil. 8 Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí bee hasdákai, nohwi'odl'íí biláhyú; doo dánohwíí ádaah'íí da: Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nohwaa hi'né'hi at'éé: 9 Doo nohwinasdziidíí bee da, áik'ehyúghíí dánko nnee la'ída'odlíí hileeh. 10 Bik'ehgo'ihí'nań nanohwik'ída'iziidíí daandlłi, Christ Jesus biláhyú nt'éégo ánadaahiit'íil doleełgo ánohwilaa, áik'ehgo bikísk'eh hiidaal doleełgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngonłchíí lek'e. 11 Ái bighá díí bėnádaahniih, doo Jews daanołłi dago daagosolłi, circumcise ádaabi'deszaahíí, doo circumcise ádaanołwi'deszaa dahi daanołwiłłii, ái circumcisonhíí nnee bigan zhá bee kots'í nabik'ísdziidi; 12 Áidá' Christ doo bídaagonłsı da ni', nanid'í' daanołłiigo doo Israel hat'í'í daanołłi da, Bik'ehgo'ihí'nań nt'é yee yángon'aq n'íí doo nohwi' nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'í' da ni', ni'gosdzán biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihí'nań doo bił daanołłi da ni': 13 Lahn' n'zaadyú daanołłi ni', ndi k'adií Christ Jesus biyéé daasolłigo, Bik'ehgo'ihí'nań bit'ahgo ánadaanołwizdlaa, Christ bidihíí bee. 14 Áń nohwá ilch'igont'éehíí nli, da'án Jews daandliiní la'íí doo Jews daanołłi dahíí dała'á ádaanołwizlaa, la'íí nohwigizhgee bighá its'á'zhí' ádaant'ee n'íí k'ihzhí' áyíłaa, nohwigizhgee tséé bee ilt'íni k'ihzhí' áyíłaaah k'ehgo; 15 Begoz'aanii biyi' iltah at'éégo bikísk'eh ádaant'ee n'íí bighá ik'edaadin'ni n'íí Christ bits'í bee k'ihzhí' áyíłaa; áidí' nnee naki n'íí dała'á ányaiidaahíí k'ehgo néé Christ bee dała'á ánánohwidlaa, áik'ehgo nkegohen'aq nágosdłi. 16 Néé naki hat'í'í daandlłi n'íí tsí'ılna'áhi biláhyú dała'á daasiidlłigo, Bik'ehgo'ihí'nań bił k'íí nádaasiidlłi, áik'ehgo ik'edaadin'ni n'íí qal bengonyáa: 17 Nzaadyú daanołłi n'íí, ilhán'ego daandlłihíí biłgo Jesus nkegohen'áanii yaa nohwil nagolni'go nyáa. 18 Áń bighá daanołwigha Holy Spirit dała'áhi biláhyú nohwiTaa bich'í' ha'áhiikángo ha'ágot'í'go nohwá alzaa. 19 Ái bighá k'adií doo lahdí' nnee daanołłi da, doo nnee lahgo hat'í'í daanołłi da, áidá' nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí bił dała'á hat'í'í daasolłi, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daasolłi; 20 Jesus binadaal'a'á la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí kłh bit'ááh ledn'aahíí k'ehgo daanlłigo, biká' nohwi'dest'łihíí k'ehgo ádaanoht'ee, Jesus Christ dabíí hágon'áagee tséé dantsé si'áni nliigo; 21 Áń biláhyú dágoz'aq nt'éégo ladaasnilgo

alne', nohweBik'ehñ biláhyú godiyihgo kih biyi' da'ch'okaqahí goleeh: ²² Áñ biláhyú nohwíí aldó' itah nohwí'destl'i, Bik'ehgo'ihí'nañ yiyi' ngoléhíí bigħa ágolne', Holy Spirit biláhyú.

3

¹ Áí bigħa shíí Paul, Jesus Christ bigħa, la'íí nohwíí aldó' doo Jews daanoħlġí dahíí nohwiħa ha'ásítġí, ² Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íí nohwil ch'í'nah ashle'go shaidin'ááníí ba'íkodaanoħsġ lán shġ: ³ Doo bigózi da n'íí shil ch'í'nah áyílaago shil ígoziid; (ilk'idá' ayáħago nohwich'ġ' bek'eshiilchġġgo nohwil nagosiñi' ni'; ⁴ Áí daahohshġġee Christ ye'at'éehíí doo bigózi da n'íí bigosġsġġííí nohwíí bídaagonoħsġ doleel.) ⁵ Áí doo áñídá' goldohíí biyi' ni'godsán biká' nnee doo hwahá bił ch'í'nah ádaalne' da ni', áídá' k'adíí Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á la'íí binkááyú yádaakt'íí daadilzġhíí Holy Spirit bee bił ch'í'nah ádaagoszaa; ⁶ Doo Jews daanġġ dahíí, Jews daanli-iníí biłgo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ágot'eehíí dała' daabiyéé doleel, dała' Christ bił dała'á daanġġġo bits'í dała'á daanġġ doleel, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ Jews daanliiníí yágon'ááníí Christ biláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanġġ dahíí aldó' daabiyéé doleelgo bił ch'í'nah ádaagoszaa: ⁷ Áí yati' baa gozhóni baa yashti'go áshi'delzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íí shaa yiné'íí bee, binawodíí shinkááyú na'iziidgo. ⁸ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí doo ízigo at'éé dahíí dawa shíí dábiħ'ġ'ġee siitġí ndi doo Jews daanġġ dahíí bitahyú Christ bee nohwiya daagozhóóníí doo bigonolġġġh at'éé dahíí baa yashti'go Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íí shaa det'aq; ⁹ La'íí Bik'ehgo'ihí'nañ Christ biláhyú dawa áyílaahíí, ni'godsán alzaadí' yushdí' godezt'ġ'go ngonlchġííníí doo bigóziġo áyílsġ da n'íí, hagot'éégo at'éehíí shíí nnee dawa bił ch'í'nah ashle'go shaa det'aq: ¹⁰ Áík'ehgo ínashood dawa Christ bee dała'á nġini biláhyú spirits binadaant'a'íí la'íí binawodíí yaaká'yú nagoz'aqee Bik'ehgo'ihí'nañ bigoya' iltah at'éhi yídaagoħsġ doleel, ¹¹ Áí dahazġ' goz'áni Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'ááníí bik'ehgo layiilaa, Christ Jesus nohweBik'ehñ biláhyú: ¹² Áñ daahohiildlaqgo doo daasiite'go da, doo nídaahiidlzdido da Bik'ehgo'ihí'nañ bich'ġ' ha'áhiikáħgo nohwá ha'ágót'í'. ¹³ Áík'ehgo nohwiħa goyéego shich'ġ' nagoyaahíí bigħa doo hayaa ádaanoht'ee da le', áí bee lán da'noħġġ. ¹⁴ Díńko bigħa Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa bich'ġ' hishzhíizh, ¹⁵ Áñ bichagháshé yaaká'yú daagolíníí hik'e ni' biká'yú daagolíníí dawa bee daaholzéhi, ¹⁶ Da'án ízigo ye'at'éhi ch'ída'izkaadhíí bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziiníí nalwodgo nohwá áile' doleelgo nohwá daahoshkaqħ; ¹⁷ Nohwi'odla' bee Christ nohwíí biyi' yune' golġí le'; áík'ehgo iħ'jóóníí bee nohwiķeħad golġġgo nġzilgo sozġġo, ¹⁸ Nohwíí ínashood dawa biłgo Christ biħ'jóóníí nanigodí', ts'í'ngodí', ts'ídagodí', ts'íyaago ádaahosahíí bee nohwil bigózi doleelgo; ¹⁹ La'íí Christ biħ'jóóníí, be'ígózi yitis nel'aq ndi, bídaagonoħsġ doleelgo, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi dawa bee ádaanoht'ee doleelgo nohwá da'oshkaqħ. ²⁰ Daahókeedíí la'íí natsidaahiikeesíí dawa bíí zhá yitis nel'aqgo áile', binawodíí nohwiyi' na'iziidhíí k'ehgo, ²¹ Dabíí zhá Christ Jesus biláhyú, goldohíí dawa biyi', ínashood daanliiníí dawa ya'ihédaanzġo daayidnġsġ doleel, doo nnágon't'ġo da. Doleelgo at'éé.

4

¹ Áík'ehgo shíí, nohweBik'ehñ bigħa ha'ásítġííníí nánohwoshkaqħ, nohwíká

ánniidíí bikísk'eh nldzilgo hohkaah le', ² Ídaa daagoch'iyolba'go, nohwíí yuné' isht'egodnt'éégo, nzaad bádaagohoh'aal le', líl daanohjooogo ilch'i' hadag ádaanoht'ee le'; ³ Holy Spirit bee dala'á ádaanołsigo ilch'i'gont'ééhií be'ádaanoht'ee doleełgo nyeeego nabik'ída'ohsiid. ⁴ Christ biláhyú dala'á daanohłji, Holy Spirit aldo' dala'á, da'áik'ehgo aldo' daanohwigha ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí ndaahołi doleełgo nohwiká ánniid; ⁵ NohweBik'ehń dala'á, nohwí'odłá' dala'á, nohwibaptism dala'á, ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań dala'á, daanohwigha nohwíTaa, án dawa yitısigo nłını, dawa yil nłını, daanohwigha nohwiyi' golını. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi iltah at'éhi dala'á daantııgee nohwaa daizné', Christ nohwainé'íi k'a'áholąągo. ⁸ Áik'ehgo gádı'niı, Wá'yú bil onágodzaadá' isnáh daanłji n'íi ląągo yáđh onádzaago, nnee yaaká'dı'go yaa daagodez'ąą lęk'e. ⁹ (Wá'yú bil onágodzaa ch'ınııyúgo, lahn' ádí' nı'godszań yuyaa bil nkegonyáhi lán shı. ¹⁰ Bil nkegonyáahıı da'án yaaká'yúhıı nzaadyú dábitıséyú bil onágodzaahi at'éé, ąął laile' doleełhıı bighą.) ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yaa daizné'íi iltah ádaat'ee: la' binal'a'á daanłjigo yaa daagodez'ąą; la' binkááyú nada'iziidgo; la' yati' baa gozhóni yaa nadaagolnı'go; la'íi la' ínashood yınádaadéz'ııgo bil ch'ídaago'aahgo; ¹² Ínashood hadaadeszaago nt'éégo Bik'ehgo'ihí'nań yá nada'iziid doleełgo, yati' baa gozhóni baa na'gonı' doleełgo, la'íi ínashood dawa Christ bits'ı nlıını nldzilgo ádaile'go baa daagodest'ąą: ¹³ Áik'ehgo daanohwigha nohwí'odłá' bee dala'á daaıııdeeh, Bik'ehgo'ihí'nań bıYe' nt'éégo bıdaagolnzııh, nnee bıyán hıleełhıı k'ehgo néé Christ bits'ı daandłjigo án bee bıyán daaıııdeehgo Christ ye'at'ééhiı dawa be'ádaant'eego daaıııdeeh: ¹⁴ Doo dayúweh chągháshé daanłjıhıı k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ıgót'aahıı bee doo ilts'á' nohwıl ánágoyol da le', nnee nadaach'áhi léda'ilchoogo ilch'ídaago'aahıı yee nohwiká daadıhészııh, k'ızé'daanohwidılteeh hádaat'ıınıı, áı doo ıdaayılts'ąą da le'; ¹⁵ Áıdá' líl daanjooogo da'anıı ágot'eehıı bee yádaaıııltı' le', kotsits'in kots'ı yebik'ehıı k'ehgo Christ nohwıek'ehgo bil dala'á daandleełgo án biláhyú daandłzééı le': ¹⁶ Nohwıts'ı ląągo ilghadaadıt'ąąhıı la'ıi is'ıd bee daalótą'ıı góljıı, dawa nt'éégo nadaakıdızııdyúgo nt'éégo daandzeel, ágát'éégo néé Christ bits'ıhıı daandłjigo dabıı bee daalóntą', la'ıi líl daanjoonıı bee néé Christ bits'ıhıı daandlıınıı nchaa daaıııdeeh. ¹⁷ NohweBik'ehń biláhyú hasdzııhgo gánohwıldıshnıı, Kodı' godezt'ı'go doo Jews daanłjı dahıı da'ılınégo natsııdaakeesgo hıkaahıı k'ehgo doo hohkaah da le', ¹⁸ Bınatsekeesıı yee doo daago'ıı da, doo bil ıdaagozi' dahıı bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dı' ihı'naahıı yıts'á'zhı' ádaat'ee, bıjıı bıyi' chagolheel benagoz'ąąhıı bighą: ¹⁹ Bıjıı nt'ızı siljıgo nchọ'ıı doo yich'ı' t'ąązhı' ádaat'ee dago yaa ádaadest'ąą, nchọ'go ánadaat'ııhıı zhą bil daanłt'ee daasiljı. ²⁰ Áıdá' nohwıhıı ágát'eehıı doo Christ bits'á'dı' bıdaago'ąą da; ²¹ Da'anıı ba'ıkodaaııhsı lęk'eyúgo, Jesus biláhyú da'anıı ágot'eehıı nohwıl ch'ídaagoz'ąą lęk'eyúgo: ²² Doo ánııdá' nchọ'ıı be'ádaanoht'ee n'ıı yó'odaagodoh'aah, áı k'ızé'ıdıteehgo nchọ'ıı zhą há'tııgo da'ılıı hıleeł; ²³ Nohwınatsekeesıı, nohwiyı'sızıınıı bilgo ánııdégo nohwá ánáołne'; ²⁴ Ánııdégo be'ádaanoht'eehıı ádaagohdle', áı Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo dábk'ehyú at'éégo la'ıı da'anıı dılzııhgo alzaa. ²⁵ Áik'ehgo léda'olchoohıı yó'odaagodoh'aah, dala'á nohtıııge nohwıt'ahdı' daagolınıı da'anıı ágot'eehıı yee líl nadaagolnı': nnee bits'ı dala'á ndı ląąyú henlááhıı k'ehgo néé iltah at'éégo ádaant'ee ndı dala'á hahııt'ı. ²⁶ Dahagee hadaashohkeegee

dénchɔ'égó ágot'eehíí yeh noho't'é' hela': hadaashohkeehíí bíl ya'ái owáh hela': ²⁷ Ch'iidn nant'án doo bá goz'áago ádaagono'sí da le'. ²⁸ Hadín in'íhíí doo dayúweh in'íhí da le': áídá' dabíí bigan yee nt'ée'go na'iziid le', hadín nt'ée' yídhí nliiníí lá' yaa yiné' dolee'híí bighá. ²⁹ Yati' nchɔ'íí doo lá' nohwizé'dí' behago-higháh da le', áídá' yati' nt'éhi zhá, hadag ádaakole' dolee'go, hadíí daidits'agú bee biyaa gozhó' dolee'híí bighá. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ biHoly Spirit doo bíl gozhó' dago doo ádaano'sí da le', áñ bee nohwiká'iskal, ch'inánohwi'niíí bíjijzhí'. ³¹ Nohwíl daagoshch'íihíí, nohwínágoch'íihíí, hadaashohkeehíí, hago'dohíí, nchɔ'go yádaakt'íí, lá'íí da'oh'ni'go natsídaahkeesíí dawa bee nohwits'á' gonogháh: ³² Łaadaach'ohba' le', laatedaakt'ii le', Bik'ehgo'ihí'nañ Christ bighá nohwinchɔ'íí bighá nohwaa nágodez'áahíí k'ehgo nohwíí áldó' laa nádaagodenoht'aah le'.

5

¹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bichágháshé bíl daanzhónihíí daano'hjigo Bik'ehgo'ihí'nañ beda'op'íí; ² Christ bíl daanjóohíí k'ehgo híl daano'hjóogo hohkaah, áñ híkagolchinií Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáqahgo baa hi'né' hii k'ehgo zesdijigo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ya'ádet'áq. ³ Áídá' nant'í' na'idaahíí, nchɔ'go natsits'ikeesíí, dawahá dayúwehégo idáhách'it'iiníí, dala'á ndi doo bída'otah da, ínashood Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadaadeszaago doo ágádaat'íí bik'eh da; ⁴ Ikóhgo yati'íí, yati' da'ílinéhíí, dawahák'e ách'iniíhíí doo ádaadoh'nií bik'eh da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ahíyí'e daabikdoh'niigo nt'ée'. ⁵ Díí bídaagono'sí, hadín nant'í' nagmaahíí, nchɔ'go at'ée'híí, dawahá dayúwehégo idáhát'íiníí, áí da'íliné daayokáqahíí, áñ Christ bilakt'áhgee begoz'aaníí, da'ái Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé da dolee'. ⁶ Dahadín biyati' da'ílinéhíí izanoht'é' hela': áí bighá dabíí zhá daabik'ehíí Bik'ehgo'ihí'nañ biniigodilé'íí yiká'zhí' áile'. ⁷ Áik'ehgo ágádaat'eehíí doo itah daano'hjii da le'. ⁸ Łah chagotheel zhinéé daano'hjii ni': k'adyúgo nohweBik'ehñ binkááyú idindláád zhinéé daasoljii: áik'ehgo got'ini biyi' hikahíí k'ehgo hohkah; ⁹ (Holy Spirit nnee nayik'í'iziidyúgo, nt'ée'go ágot'eehíí, dabik'ehyú ágot'eehíí, lá'íí da'aniigo ágot'eehíí biyi' begoz'áago áile'); ¹⁰ NohweBik'ehñ hant'é' bíl goyíshó' dolee'íí bídaagono'síjii. ¹¹ Doo chagotheel zhinéégo da'ílinégo ánádaat'ííhíí k'ehgo ánádaht'íí da, áídá' ágánágot'ííhíí nnee bíl ch'í'nah ádaano'sígo bigózi le'. ¹² Nagont'í'yú ánádaat'ííhíí bich'iltahyúgo ndi bik'ee ídaayágo'sí. ¹³ Dawahá ch'í'nah alzaahíí idindláádíí bee bigózi: dawahá hit'íiníí idindláádíí bee hit'íí. ¹⁴ Áik'ehgo gánúgo dahgoz'áq, Ihoshíí, ch'inándzíd, dasíntsáadí' nádndáh, Christ níká'zhí' idindláádíígo áile'. ¹⁵ Hagot'ée'go hohkahíí baa daagonohsáq, nnee doo daagoyáq dahíí doo k'ehgo da, áídá' daagoyáni hikahíí k'ehgo hohkah, ¹⁶ Díí yo'kaakíí biyi' doo nzhó' dahíí zhá begoz'áqahíí bighá goldohíí íljigo ádaano'sí. ¹⁷ Ídaa daagonohdzáq le', nohweBik'ehñ nohwá hát'íiníí bídaagono'síjii. ¹⁸ Wine nohwíl nádaagodo'his hela', áí dénc'hɔ'go kodilteehi at'ée'; áídá' Holy Spirit nohwee hadaalk'ílgo ndzilgo bee nasozjii le'; ¹⁹ Siníí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihé'gosiníí, lá'íí ínashood biyiníí bee ílch'í' da'doh'aal le', nohwíl daagozhó'go nohwíí biyi'dí' nohweBik'ehñ bich'í' da'doh'aal le'; ²⁰ Dábik'ehñ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa bich'í' dawahá ba'ihédaano'sí le', Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ daadino'sígo daalidohts'ag le'. ²² Isdzáné daano'híiníí, daano'hwiká' daadohts'ag le', nohweBik'ehñ daadohts'agíí k'ehgo. ²³ Nnee

bi'aa yá sizijgo bi'aahíí bitsits'ini at'éé, Christ ínashood dawa yá sizijgo bitsits'ini at'ééhíí k'ehgo: ínashood daanliiníí dawa Christ bits'í nlijgo áí hasdá'iiníí at'éé. ²⁴ Áík'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agíí k'ehgo isdzáné daanliiníí aldó' dawahá bee biká' daidits'ag le'. ²⁵ Da'aníí ínashood daanliiníí lǎǎ ndihíí Christ biláhyú daǎ'á át'éé, Christ áí bil nzhōōgo ya'ídet'āqahíí k'ehgo nnee daanohiiníí, daanohwi'aa nohwił daanzhōō le'; ²⁶ Tú bee taats'idígisíí k'ehgo áí ínashood daǎ'á át'ééhíí Christ biyati' yee taayigisgo idáhaidle'híí bighǎ ya'ídet'āq, ²⁷ Doo hayú dinojizhgo da, doo hayú baa dahts'idilhlgo da, dant'éhéta dénchō'éhíí da'ádih; áídá' dilzihgo, dánlt'ée nt'éégo, bits'á' dindláád silijgo idaayi'né' doleelhíí bighǎ ya'ídet'āq. ²⁸ Da'ágát'éégo nnee bi'aa bil daanzhōō le', dabíí bits'íhíí k'ehgo. Hadíí bi'aa bil nzhooníí dabíí idíí njóni at'éé. ²⁹ Nnee doo ǎ' dabíí bits'í bil nchō' da; áídá' nlt'éégo áyílsigo bil nzhōōgo yinádéz'ij, nohweBik'ehń ínashood dawa dabíí bee daǎ'á nlijgo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyíls, ³⁰ Néé daǎ'á daantijgee Christ ǎ' bits'í daandlijhíí bighǎ, bits'í hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Áí bighǎ nnee bitaa hik'e báǎ bilgo yits'á' dahdigháhgo bi'aa yíhiháh doleel, áík'ehgo naki dilt'ee n'íí daǎ'á nádleeh doleel. ³² Díí dázhō doo bígózini at'éé da: Christ hik'e ínashood lǎǎ ndihíí Christ biláhyú daǎ'á at'éhi áldishnii. ³³ Áídá' daǎ'á daanohtijgee gádaanohwíldishnii, Nohwi'aa nohwił daanzhōō le', dabíí idíí njōōhíí k'ehgo; ǎ'íí isdzáné biká' daayidnłsǎ le'.

6

¹ Chǎgháshé daanohlíni, nohwitaa nohwimaa bilgo daadohts'ag le', nohweBik'ehń bil daǎ'á daanohlijhíí bighǎ: ágádaanoht'eego nlt'éé. ² Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí dawa bitahyú dantsé nt'éhéta nohwá ádishhíil nohwiłniidíí díinko dahgoz'āq, Nitaa nimaa bilgo dínłsǎ le'; ³ Áík'ehgo niyaa gozhōō doleel, ni'gōsdzán biká' nzaadyú hinnáá doleel. ⁴ Nnee daanohiiníí, nohwichǎgháshé doo bil daadohtehgo bídaagoyolchǎj da: áídá' nohweBik'ehń bik'ehgo nohwichǎgháshé doo dávik'ehyú ádaat'ee dagee bich'í' yádaakt'igo bil ch'ídaagonoh'aahgo bihońaa. ⁵ Nada'ohsiidíí, ni'gōsdzán biká' bánada'ohsiidíí da'áníyú ádaanoht'ee, daadohtídá' nohwiini' dahǎhgo, nohwijíí da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidhíí k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhǎ ágádaanoht'ee da, doo nnee bil daagonolshóóhíí zhǎ bighǎ da; áídá' Christ bánada'ohsiidíí daanohlijgo nohwijídíí Bik'ehgo'ihí'nań dahát'íyú ádaanoht'ee; ⁷ Nt'éhéta ádaal'iiníí Bik'ehgo'ihí'nań bá ádaal'ijhíí k'ehgo nohwił daagozhōōgo ádaal'ij, doo nnee bá ádaal'ijhíí k'ehgo da: ⁸ Díí bídaagonolš, nnee nlt'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań da'áík'ehgo nlt'éégo bich'í' nahínił, isnáh nliiníí dagohíí doo isnáh nlij dahíí. ⁹ Nohwiń nant'án daanohiiníí, nohwá na'iziidíí da'áík'ehgo bich'í' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwíí aldó' nohwiNant'a' yaaká'yú gólíí bídaagonolš; án doo nnee il'anigo yaa natsekees da. ¹⁰ Iké'yúhíí, shik'íyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhi binawodíí bee nłdzilgo nasozij. ¹¹ Besh diyágé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'í' nach'agee nłdzilgo nasozij doleelhíí bighǎ. ¹² Doo nnee daanliiníí bich'í' nadaagonlkaad da, áídá' spirits binadaant'a'íí, binawodíí, díí ni'gōsdzán biká' chagołheehíí binadaant'a'íí, ǎ'íí spirits daanchō'íí yúdahyú gólíni bich'í' nadaagonlkaad. ¹³ Áí bighǎ besh diyágé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', nagont'ogíí bijijí nasozij doleelhíí bighǎ, áík'ehgo ǎǎ ádaasolaago

t'ah nasozij̄i doleel. ¹⁴ Da'añii ágot'eehíi bee nohwizis ádaagohdle'go nasozij̄i, la'íi dábik'ehyú ágot'eehíi bee bésh nohwitil naztaago ádaagohdle'; ¹⁵ Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ááhií nohwiikee bee hadaadeszaa le'; ¹⁶ Da'itiséyú nohwi'odla' bee nohwinad̄ih dahdaadoht̄ij̄h, ái bee k'aa' diht̄i' ch'iidn nant'an yidit'ohíi daanohtsees doleel. ¹⁷ Áidí' bésh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', la'íi bésh be'idilthishé Holy Spirit nohwainé'íi dahdaadoht̄ij̄h, ái Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'hi at'éé: ¹⁸ Holy Spirit biláhyú dáda'ohkáah nt'éé, nohwij̄idí' dahot'éhé bee da'ohkáahgo Bik'ehgo'ihí'nañ bída'dohkeed, daadeh'ij̄go ínashood dawa doo hagee ngont'í'go da bá da'ohkáah; ¹⁹ Shíi aldó' shá da'ohkáah, Bik'ehgo'ihí'nañ yati' shizayiniil le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bígóz̄i da n'íi ch'í'nah ádaashle' doleelgo, ²⁰ Shíi, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhíi bigh̄a dahshi'dest'óogo ha'ásit̄ij̄i; doo siste' dago dáyashti' le'at'ééhíi k'ehgo yashti' doleel shá da'ohkáah. ²¹ Hago ánásh't̄ij̄híi la'íi hago ánsht'eehíi bídaagonols̄i doleelgo Tikikas, nohwik'isn nohwil̄ daanzhóni, begondl̄ij̄go nohweBik'ehñ yána'iziidi, dawa yaa nohwil̄ nagol̄ni' doleel. ²² Áñ nohwich'í' hil'áad, hago ádaant'eehíi bídaagonols̄i doleelhíi bigh̄a, áik'ehgo nohwij̄ii yil̄ daagoyilshóó doleel. ²³ Ik'íiyú daanl̄ini ikh'í'gont'ééhíi bee bich'í' goz'áa le', la'íi ik'ij̄oónii odl̄a' bilgo aldó' bee bich'í' goz'áa le', ái dawa Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgo bits'á'dí'hi at'éé. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehñ da'añii bil̄ daanzhooníi dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi bee bich'í' goz'áa le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

1 Shíi Paul la'íi Timótheus bílgo Jesus Christ bánaidziidíi, ínashood dawa Philippi golzeegee daagolínihíi bich'í' k'e'íilchii, ínashood yínáadaadéz'iinú lá'íi tédaat'iyehíi nlt'éégo áyílsiníi áldó' bich'í' k'e'íilchii: 2 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íi lá'íi bits'á'dí' ílch'ígont'ééhíi bee nohwich'í' goz'áq le'. 3 Dahagee nohwínáshñiihgee nohwichá Bik'ehgo'ihí'nañ hoshkáqhñ ba'ihénsí, 4 Dábik'ehñ daanohwigha nohwá oshkáqahgee shíi gozhóqo nohwá oshkáqah, 5 Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'áqadí' díi jiižhí' bee shich'odaahñigo ngohenyááhíi ba'ihénsí; 6 Díi nlt'éégo bígonsí, nohwíiíi biyi' nlt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíi Jesus Christ nádáhií bijíi áqá laile' doleel: 7 Shíi'íidí' shíi daanohshóqhíi bighá daanohwigha díi k'ehgo nohwaa natseskees dábik'eh; ha'ásítí'ídá' lá'íi yati' baa gozhóni yashti'go bá síz'íidá' shíi hik'e nohwíi áldó' lahdí' Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi bee nohwiká'zhí' at'éé. 8 Jesus Christ bits'á'dí'go í'ijóóníi bee shíi daanoh shóqo daanohwigha nohwaa ch'íná nshíinií Bik'ehgo'ihí'nañ shá yígótsí. 9 Díi bighá nohwá oshkáqah, nohwíi ídaagozigo lá'íi daagonohsáqo nohwí'ijóóníi dázhó ch'ída'izkaadyú nohwá bínághohidáh; 10 Áík'ehgo nlt'éégo ágot'eehíi zhá nohwíi dábik'eh doleel; lá'íi nohwíi bíl da'aniigo doo nohwaa dahdaagoz'áq dago daahinohñaa doleel, Christ nádáhií bijíižhí'; 11 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo at'ééhíi ch'í'nah hileehgo, lá'íi án ba'ihégozí doleelíi bighá dábik'ehyú ádaanoht'eego Jesus Christ binawodíi bee nlt'éégo áná'ol'íiíi an'odaazlíggo ánádaaht'íilgo nohwá oshkáqah. 12 Shik'íiyú, shich'í' ágódzaahíi yati' baa gozhóni yunáásyú be'ánágon'áq doleelíi bighá shich'í' ágódzaahíi bídaagonoksí hasht'íi; 13 Áík'ehgo Christ bighá ha'ásítí'íhíi silááda ízigo nant'án yánada'iziidíi lá'íi nñee dahot'éhé dádaagolíi nlt'éégo shídaagolsíid; 14 Ha'ásítí'íhíi bighá nohweBik'ehñ biláhyú shik'isyú daanliiníi lágógo bí'odlq daanldzil daasilíi, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' da'itisgo doo nédaaldzid dago, lá'íi doo biini' daaháh dago yee yádaaktí'. 15 Lágógo shídaayésts'áqhíi bighá shik'edaanniihgo, dagohíi ílch'í' nadaagonkaadgo nñee la' Christ yaa nadaagolní; lá'ihíi nlt'éégo shaa natsídaakeesgo Christ yaa nadaagolní: 16 Ílch'í' nadaagonkaadgo Christ yaa nadaagolní'íi daazhógo ádaanii, ha'ásítí'íi ndi dayúweh shich'í' nagont'og le' daasho'núgo: 17 Áídá' lá'ihíi bíl daanohshóqhíi bighá Christ yaa nadaagolní, yati' baa gozhóni bá síz'ígo nshí'deltí'íhíi yidaagolsíhíi bighá. 18 Hago'at'éégo áídá'? Doo hago'at'éé da, da'ádzaayú ndi, daazhógo ádaaniigo ndi, dagohíi da'aniigo ádaaniigo Christ baa na'goní; áík'ehgo shíi shíi gozhóq, lá'íi dayúweh shíi gozhóq doleel. 19 Nohwi'okáqhíi lá'íi Jesus Christ bíspirit shich'oníihíi bee shiyaa gozhóq doleelgo bígonsí, 20 Doo ídaayánsdzí da doleel, áídá' doo shiini' háh dago shits'íi binkááyú Christ ba'ihégozí n'íi k'ehgo dák'ad ndi ba'ihégozí doleelíi shíiíi dawa bee hasht'íigo bikádesh'íi, t'ah hinshnaadá' dagohíi dasiitsáq ndi. 21 Shíi hinshnaayúgo Christ bá hinshnaa, dasiitsáqayúghíi íhi'naa doo ngonel'áq dahíi hisht'íi. 22 Dayúweh hinshnaayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'isiidíi binest'á' golí'íhíi k'ehgo dayúweh ídaagowa': áídá' hadíi nágodish'aahíi doo bígonsí da. 23 Díi nakigo goz'aaníi

dázhó baa natséskees, dahdisháhgo Christ bił hishleehií dázhó hást'íí; áí itisgo shił nzhqo: ²⁴ Áídá' dayúweh hinshnaahíí itisgo nohwá nzhqo. ²⁵ Áík'ehgo díí bigosílsjíd, dayúweh hinshnaago daanohwigha nohwił daagonshłjđ doleelgo, nohwi'odłá' ndzilgo la'íí bee nohwił daagozhóqo dayúweh nohwá daagowahíí bee nohwich'odaashnii doleel; ²⁶ Áík'ehgo nohwaa násdzaahíí bighá Jesus Christ binkááyú shaa nohwił daagozhóqo doleel. ²⁷ Dáhagot'éego shich'í' godeyaayúgo, Christ nt'éego baa na'goni'íí bikísk'eh ádaanoht'eego ádaanolsj: áík'ehgo nohwaa niyáágo nohwish'jđ, dagohíí doo nohwaa niyáá da ndi, dátełt'eego natsídaahkeesgo la'íí. dała'á daanohwiini'go yati' baa gozhóni ch'odlaanií bá ndzilgo nasozjigo, la'íí ndzilgo bá nada'ohsiidgo nohwa'ikonsj doleel; ²⁸ Nohwik'edaannihií doo bédaakdzid da: áí bee díńko yídaagolsj, áí da'ílií daadoleelíí ádaat'ee, nohwihií hasdákaihií ádaanoht'ee, áí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi. ²⁹ Christ daahohdłáago nohwaa godet'ąą, áídá' doo daáí zhá da, bá nohwiniidaagont'éego áldó' nohwaa godet'ąą; ³⁰ Shił la'íí nohwił dátełt'eego nohwi'odłá' bee nadaagonłkaad, ágát'éego nagonshkaadíí daashoh'jđ ni', la'íí t'ah nagonshkaadíí sha'ikodaanohsj.

2

¹ Áík'ehgo Christ bił dała'á daandłjhií bee bidag ádaant'eego, la'íí hł daanjóphíí bee hł goyilshóqo, la'íí Holy Spirit bił daandłjigo, laadaach'oba'go, ² Nohwinatsekees dała'á ádaanolsj, dátełt'eego hł daanohjóq le', dała'ágo natsídaahkees, nohwiini' dała'á le', áí bee shił gozhóqo ádaashinolsj. ³ Łaanahkaihií dagohíí itisgo ádesoh'nilií doo nohwiłahyú begoz'ąą da le'; áídá' daanohtjigeé ídaa daagoch'iyolba'go nnee la' nohwiłisgo nt'éego baa natsídaahkees le'. ⁴ Dała'á daanohtjigeé doo daanohwízhá ídaa natsídaahkees da, nnee la'ihíí áldó' baa natsídaahkees le'. ⁵ Christ Jesus binatsekesíí be'ádaanoht'ee le': ⁶ Áń Bik'ehgo'ihí'nań nłjđ ndi Bik'ehgo'ihí'nań yil dała'á nłjigo doo yotą' da ni': ⁷ Áídá' áí its'á'zhj' áyíđłlaago kána'iziidhií át'éehíí k'ehgo ya'ídet'ąągo nnee bits'í yee gozłjđ. ⁸ Áídí' nnee k'ehgo nyáágo ídaagoch'iyolba'go Bik'ehgo'ihí'nań yikísk'eh at'éego da'itsaah yune' ch'ínyáá lęk'e, tsj'ılna'áhi biká'. ⁹ Áí bighá Bik'ehgo'ihí'nań dázhó da'itiséyú binesdaa, la'íí hizhihií dawa bitisgo at'éhi bizhi' bá áyíłlaa: ¹⁰ Áík'ehgo yaaká'yú la'íí ni'gosdzán biká'yú, ni'gosdzán bit'ááhyú gólímíí áldó', dawa bich'j' daahilzhiish doleel, Jesus bizhi' hójłjigeé; ¹¹ La'íí hadíí yádaakt'íí daantjigeé Jesus Christ dawa yeBik'ehń nłjđ daanii doleel, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiłTaa ba'ihégošj doleelhií bighá. ¹² Áík'ehgo shił daanohshóni, doo dáshináál zhágo da, ndi k'adíí doo shináál dadá' ndi, dábił'ehń da'dohts'ag n'íí k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nań daadinolsjgo daadohtłdgo daanohwił hasdánohwidi'niłłđ ładaahé'go nabik'ída'ohsiid le': ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań bił goyilshóóníí hádaaht'jigo la'íí be'ádaanoht'eego ánohwilshíhi bighá nohwiłi' na'iziid. ¹⁴ Doo nt'é bee nadaadoht'jđ dago, la'íí doo łahadaadoht'áh dago baa nahkai le': ¹⁵ Áík'ehgo doo nohwaa dahgosit'aa dahíí la'íí doo nchqo'go natsídaahkees dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé doo nt'é bighá nohwił daach'íteh dahíí bee ch'ý'nah ídaadinolzj, nnee daanchqo'go ádaat'eehił la'íí bił zj'đ daabik'ehgo ádaat'eehił bitahyú ni'gosdzán biká' nohwits'á' dindłáád; ¹⁶ Yati' be'ihí'naahíí nnee dawa bich'j' bił dahdaadohłjđ; áík'ehgo doo ch'éh itah nniyáá dahíí bighá, la'íí doo da'íłjžj' na'siziid dahíí bighá shił gozhóq doleel, Christ nádáhií bijjđ. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nt'éhéta baa hi'né'hił k'ehgo nohwi'odłá'

baa hiné'dá' shíí baa ídensht'aago shidił aldó' baa hiné'yúgo, baa shił gozhóq doleel, la'íí daanohwigha nohwa'ashhahdí' shił gozhóq doleel. ¹⁸ Da'áihíí bigha nohwíí aldó' nohwíł daagozhóq le', sha'ashhahdí' nohwíł daagozhóq le'. ¹⁹ Jesus nohweBik'ehń ba'oshhíigo dák'adégo Timótheus nohwich'í' dish'aa, nohwa'ikodaaniisiihíí shił goyilshóq doleelhií bigha. ²⁰ Dzaagee án zhá daka' bił natséskees, án zhá nohá nlt'éehíí hát'íí. ²¹ La'ihíí dabíí nadaabi'dintl'ogíí zhá yaa natsídaakees, Jesus Christ binasdziidíí doo yaa natsídaakees da. ²² Ndihií Timótheus nlt'éégo ánát'íilgo bídaagonołsı, nnee biye'húí k'ehgo yati' baa gozhóni itah bee yáhiilti'go shich'ozni'. ²³ Hagoshá' shich'í' ágót'ee doleelí bigosłsııdgo, dagoshch'í' nohwich'í' dish'aa doleel. ²⁴ La'íí shíí aldó' dé't'ihégo nohwich'í' disháhgo nohwe Bik'ehń ba'oshhíí. ²⁵ Epaphrodítus, shik'ısn, bił na'ısiidi, la'íí Bik'ehgo'ihı'nań ba siláada bił nshıni, nohwich'í' nádish'aago dá bik'eh shı nsı, án shich'í' daadisola' n'ıí, áík'ehgo hadíí bídhı nshıniı shaa yihiniıdgo shich'ozni'. ²⁶ Áń nohwaa ch'ıná silıı, la'íí nniıhgo ba'ıkodaaohsıhıı bigha biini' l'áá. ²⁷ Yóiyahgo nniıh ni', dasdozhá daztsaa, áídá' Bik'ehgo'ihı'nań baa ch'ozbaad; doo dabíí zhá da, shíí aldó' shaa ch'ozbaad, doo ágát'éé dayúgo doo shił gozhóq dahıı da'ıtiségo doo shił naagojoo da doleel ni'. ²⁸ Áík'ehgo dázhó hasht'ııgo nohwich'í' de'la', nádaaohłtsaaagee nohwíł daagozhóq doleel, áík'ehgo shíí dá shił dégots'ııd doleel. ²⁹ Áı bigha nohweBik'ehń biláhyú dázhó nohwíł daagozhóqogo nádaaohłteeh; nnee ágádaat'eehıı daadinołsı; ³⁰ Áń Christ yána'iziidhıı bigha dasdozhá daztsaa, bi'ihı'na' doo yaa bił goyéé dago, hagt'éégo shich'odaahnıı doleel n'ıí ał shá áyılłaa.

3

¹ Iké'zhı'go shik'ııyú, nohweBik'ehń biláhyú nohwíł daagozhóq le'. Da'ái baa nohwich'í' k'ena'ishchihıı doo shá nyee da, nohwıı nohá nzhoo. ² Gósé k'ehgo daanliınıı baa daagonohsaa, nch'og'go ánádaat'ıılıı baa daagonohsaa, hadıı bikágé naiłgésıı, la'íí nohwıkágé nadaaohłgées daanohwııhıı aldó' baa daagonohsaa. ³ Néé da'anıı circumcise ádaabi'deszaahıı daandlıı, Holy Spirit binkáayú Bik'ehgo'ihı'nań daahohııkaah, Christ Jesus zhá baa da'øndlıı, danéé nohwı'at'e'ıı doo bee ídaa da'ohiidlıı da. ⁴ Áídá' shıı bighane golııgo ída'oshdlıı. Nnee la' nt'é yee ída'odlııyúgo, shıı itisgo at'éehıı bigha ída'oshdlıı: ⁵ Gosılııdı' tsebíıskáago circumcise áshı'delzaa ni', Israelite nshıni, Benjamin hat'ı'ıı bits'á'dı', Hebrew nshııgo shımaa hik'e shıtaa bıłgo Hebrew daanlıı ni'; Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı baa yách'ılti'yúgo bikısk'eh ánsht'eego Pharisee nshıı ni'; ⁶ Jews da'okáahıı dahot'éhé bee oshkáhıı baa yách'ılti'yúgo, ínashood daanliınıı biniıdaagonł'éégo ádaansı ni'; Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı bik'ehgo dá bik'ehyú ánsht'eehıı baa yách'ılti'yúgo, doo shaa dahgoz'aa da ni'. ⁷ Ndihií áı dawa bee sist'ııd n'ıı Christ bigha shich'í' doo nt'é da nasdlııhıı k'ehgo baa natseskees. ⁸ Christ Jesus sheBik'ehń bigonsıhıı dázhó íłııhıı bigha dawahéhıı shich'í' doo nt'é da nasdlıı: án bigha dawahéhıı k'ihzhı' nyiıiné'hıı bigha bił ch'ıgódéehıı k'ehgo bił oshtag, bidená Christ hisht'ıı doleelhiı bigha, ⁹ La'ıı Christ bił dala'á nshııgo shıgózı doleelhiı bigha, doo Jews bich'ı' begoz'aanıı bikısk'eh ánsht'eehıı bigha dashıı dá bik'ehyú ánsht'ee da, áídá' Christ hoshdláahıı binkáayú zhá dá bik'ehyú ánsht'ee, áı dá bik'ehyú ách'ıt'éehıı Bik'ehgo'ihı'nań bits'á'dı'hi at'éé, ko'odla'ıı bee: ¹⁰ Christ bigonsıhıı hasht'ıı, la'ıı binawodıı

daztsaądı' naadiidzaahíí bee ch'í'nah alne'íí bígonsh'aah aldó', ba'ashhadí' shiniigonlt'ée doleelgo, la'íí án datsaahdá' át'ée n'íí k'ehgo ánsht'eego hasht'íí; ¹¹ Hagot'éeego bígonedzaąyúgo zhá nanezna' n'íí naadiikáhgee shíí aldó' itah deshleelgo hasht'íí. ¹² Shíí doo hwahá bee shaa gonáh da, doo hwahá dážhó nzhqó hishléeh da, ndi ágánsht'ee doleelhíí bighá dayúweh baa hishaal, Christ yighá hashiltíínií laashle' doleelgo. ¹³ Shik'ííyú, shíí aí doo hwahá laashle' dago bígonsj: áidá' shiké' ínnáayú ágot'eehíí baa yishnahdá' dała' ágo goz'áni zhá baa hishaal, shádijhyú ágot'eehíí zhá bich'í' dahnshdqhgo, ¹⁴ Ngont'í'gee na'desdzogíí bich'í' hishwoł, aí Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus biláhyú yaaká'dí'go bighá nohwich'í' anííhíí honshbjíh doleelhíí bighá. ¹⁵ Áík'ehgo haląą, Holy Spirit bee bayán daasiidliiníí shíí ánsht'ee dishniihíí k'ehgo baa natsidaaahiikees le': áidá' dant'éhéta lahgo baa natsidaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwil ch'í'nah áile' ndi at'ée. ¹⁶ Ágát'ée ndi ílk'idá' bídaagosilzjídíí ndzilgo daahóntą'go bikisk'eh ádaant'ee le'. ¹⁷ Shik'ííyú, dała' daanohljigo shedaal'j, nohwíí bikisk'eh íhí'naahíí nohwá ádaasiidlaa, áyíkisk'ehyú ádaat'eehíí daanel'jigo bídaagonosj le'. ¹⁸ (Nnee láni Christ bitsi'ihna'áhi yik'edaanniíhgo nadaakaihíí baa nohwíínanágosh'nih, k'adíí shináátú náíjídá' nagoshni': ¹⁹ Ái bendaagoyaago da'íílií daadoleel, bibidíí binant'a' ádaayisj, bik'ee ídaayągosj doleel n'íí yee ídaada'odlíí, ni'goszán biká' ágot'eehíí zhá yaa daabiini'.) ²⁰ Áidá' néé nohwini'íí yaaká'yú goz'ąą, áidí' Hasdánohwiniíhíí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí bikádaadét'j; ²¹ Dawa dabíí yebik'ehgo áyíłsigo binawodíí yee yínel'ąąhíí k'ehgo, nohwits'í baagoch'oba' n'íí dabíí bits'í bits'ą' dindjłhíí k'ehgo lahgo ánáidle' doleel.

4

¹ Áík'ehgo shik'ííyú, dážhó shil daanohshóni, nohwaa ch'í'na nshlj, baa shil gozhóni daanohlj, nohwíí ch'ah hobjłhíí k'ehgo hosilbąąhíí shá daanohlj, dážhó shil daanohshóni, nohweBik'ehń biláhyú ndzilgo nasozj. ² Euódias nánoshkąąh, Síntiki aldó' nánoshkąąh, nohweBik'ehń biláhyú nohwiini' íelt'ee le', dishniigo. ³ Dani nil naki disht'éhi, ni aldó' nánoshkąąh, díí isdzáné bich'odaannih, aí yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bil nada'isiid ni'; Clément holzéhi hik'e la'ihíí bil nada'isiid n'íí aldó' bilgo, dawa naltsoos be'ihí'náhi biyi' bizhi' dahnagoz'ąą. ⁴ Dábik'ehń nohweBik'ehń biláhyú nohwil daagozhóqle': ágánánohwíłdish'nii, Nohwil daagozhóq le'. ⁵ Dawa bich'í' daanohshooníí nnee nohwá yídaagosj le'. NohweBik'ehń ałhánedí' nádaal. ⁶ Doo nt'é bighá nohwiini' ląą da le'; áidá' ihédaanohsigo dawa bighá Bik'ehgo'ihí'nań nádaahokąąh, nt'é hádaant'íinií bil nadaagoln'igo bídaahokkeed. ⁷ Áík'ehgo ích'j'gont'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nań kaa yiné'íí bígoch'íłsiníí bitisgo at'éhi nohwjłíí hik'e nohwinatsekeesíí biyi' golljgo nłt'éeego áyíłs, Christ Jesus biláhyú. ⁸ Iké'yúhíí, shik'ííyú, nt'éhéta da'aníihíí, nt'éhéta dilzinií, nt'éhéta dábik'ehyú át'éehíí, nt'éhéta doo nchq' zhinéé dahíí, nt'éhéta dážhó nzhooníí, nt'éhéta nłt'éeego baa ch'iniihíí; dážhó nłt'éeýúgo, ba'ihégosj bik'ehyúgo, díí baa natsidaahkees. ⁹ Shits'ą'dí' bídaagosoljđgo nádóné'íí dawa, shits'ą'dí' da'desots'ąą n'íí aldó', la'íí be'ánsht'eehíí daah'j' n'íí, díí k'ehgo ádaanoht'ee le': áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ích'j'gont'ééhíí kaa yiné'íí nohwil nłj doleel. ¹⁰ NohweBik'ehń binkááyú dážhó shil gozhóq, k'adíí ániita zhá shaa nohwil nádaagoyéé; da'anii shaa nohwil daagoyéé ni', ndi doo hagot'éeego bídaanel'ąą da ni'. ¹¹ Doo nt'é bíđh nshlj dishnií

da; hagog'éeego hinshnaahíi shil da'áko hgo bígo'áa. ¹² Débaagoch'oba'ágo hinshnaahíi bígosíisíid, dawahá shich'í' ch'ída'izkaadgo hinshnaahíi aldó' bígosíisíid: da'ádaayú la'íi dawa bee, ná'ch'ildjiihíi la'íi shiná', dawahá ch'ída'izkaadíi la'íi dawahá bídih nshíihíi baa shil ch'ígót'áa. ¹³ Christ shinawod shá ágósiníi biláhyú dawa ashléhgo bínensh'áa. ¹⁴ Ágát'éeé ndi shich'í' nagont'ogee shich'odaasoni'íi nkt'éeeyú ádaahdzaa. ¹⁵ Áídá' Phílippígee daagonohkíni, yati' baa gozhóni dantsé begodeyaago Macedóniadí' dahdiyaadá', ínashood ha'ánátséh nagoznííi doo la' shich'ozni' da, nohwíi zhá shich'odaasoni', ilde'nágo ládaadihi'né'íi zhínéégo. ¹⁶ Thessaloníca golzeegee sidáádá' ndi bídih nshíihíi bighá zhaali bee shich'onádaahniih ni', doo daláandi zhá da, nakidn ni'. ¹⁷ Doo nt'é shaa hi'né' hásh'tííhíi bighá dishnii da: láágo nohwá ínágodáhgo nohwich'í' goldohíi zhá nohwá hásh'tíí. ¹⁸ Bídih nshíi n'íi shaa hi'né' dázhó bitisgo láágo: da'áígee dáshik'eh, shich'í' ádaasolaa n'íi Epaphrodítus shaiñnil, ái Bik'ehgo'ihí'nañ baa bi'níikíi líkagolchini at'éeego dá bil bik'eh, bil gozhógo náidnné'hi at'ée. ¹⁹ Bik'ehgohinshnañ nt'é bídih daanohíinií Christ Jesus dawa ch'ída'izkaadgo hágołdzilíi bee nohwá ágoléh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ da'ái nohwíTaa ba'ihégoší le', dahazhí' doo ngonel'áa dayú. Doleełgo at'ée. ²¹ Ínashood daantúíígee Christ Jesus biláhyú, Gozhóó, shá daabíkdohñii. Nohwik'isyú bil naháshtaaníi, Gozhóq, daanohwiññii. ²² Ínashood dawa, Gozhóó, daanohwiññii, Caesar yil daagolíni ái zhá bitisgo. ²³ NohweBik'ehñ Jesus Christ bíłgoch'oba'íi daanohwigha bee nohwich'í' goz'áa le'. Doleełgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshłını, ła'íi nohwik'isn Timótheus bilgo, 2 Colósse golzeegee ínashood daanliını ła'íi Christ biláhyú nohwik'íiyú bada'ondliihí bich'í k'e'íilchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bilgoch'oba'íi ła'íi bits'á'dí' ilch'ígont'éehíi bee nohwich'í' goz'ąą le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, nohwichą ba'ihéndzigo dávik'ehn nohwá ohiiąąh, 4 Christ Jesus daahohdłąągo ła'íi ínashood dawa nohwil daanzhóągo ba'ikondzihíi bighą, 5 Yaaká'yú nohwiba' goz'aanú ndaahohíihíi bighą ágádaanoht'ee; ái ndaahohíihíi yati' baa gozhóni, yati' da'aníhi bee ik'idá' daadesots'ąą ni'; 6 Ái yati'íi nohwitahyú didezdláadhí k'ehgo ni'gosdzán dągoz'ąą nt'éego didezdláad; nohwíi daadesots'ąągo Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi da'aníigo bídaagonokshíi bijjíd' godezt'igo nt'éego ádaanochwoliíhíi k'ehgo bíi áldó' nt'éego ádaabolií: 7 Ái yati'íi Épaphras holzéhi, nohwil nzhóni, bíi na'idziidi, bits'á'dí' bídaago'ąą, án nohwá Christ yána'iziidi ba'ondliihíi nlii; 8 Án Holy Spirit biláhyú nohwil'ijóóni áldó' baa nohwil nagolni' n'. 9 Ái bighą ái ba'ikonihidziínii bijjíd' godezt'igo áldó' dá nohwá ohiiąąh nt'éego godeyaa, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íiníi bídaagonokshíi bighą daagonohsąą, ła'íi yaaká'dí'go il'ígoziníi dawa bee nohwil ídaagozigo ánohwiléhgo nohwá ohiiąąh; 10 NohweBik'ehń dá bíi bik'ehyú hohkaahgo, ła'íi ánadaht'íihíi dawa bee bíi daagonokshóągo, nt'éego bá nada'ohsiidgo nest'ą' ch'il yiká' nant'íhú k'ehgo nt'éego da'not'íi, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwil'ígoziníi notseełgo áldó' nohwá ohiiąąh; 11 Bik'ehgo'ihí'nań ízigo binawodíi dawa bee daanołdzilgo, ái bee nohwil daagozhóągo nyee ndi bidag ádaanoht'eego bádaagohoh'aalgo; 12 Ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ba'ihédaanohsigo nohwá háhiit'ijigo ohiiąąh, án bits'á'dindláadíi biyi' ínashood biyéé doleehíi néé áldó' nohwiyéé doleelgo ładaanohtwezlaa: 13 Án chagołheel binawodíi bits'á'zhí' nohwiníldi' biYe' bíi nzhóni bilatt'áhgee daanliınıi yitah nohwinil: 14 Án bidíihíi bee nohwinchó'íi bits'á'zhí' nanánohwi'dihesni, nohwinchó'híi bighą nohwaa nągodet'aahgo: 15 Án Bik'ehgo'ihí'nań doo hit'ij dahń ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, dawahá álzaahíi dabínségo gozlíni: 16 Án dawahá áyíłaa, yaaká'yú ágot'eehíi ła'íi ni'gosdzán biká'yú ágot'eehíi, hit'íiníi ła'íi doo hit'ij dahń, nant'án dahnazdaahíi, dawa yedaabik'ehíi, spirits binadaant'a'íi, ła'íi inawodíi ndi; dawahá án biláhyú alzaa, ła'íi bá alzaa: 17 Án dawahá dabínsé nlii, dawahá án bee daalotą'. 18 Ła'íi ínashood dawa bits'íhú k'ehgo nliigo, án bitsits'inhíi k'ehgo yebik'ehi nlii: án dantsé godeyaahíi nlii nanezna'íi bitahdí' dantsé náhi'na'í nlii; dabíi zhą dawa bee da'tiséyú nlii doleelgo. 19 BiTaa dabíi ye'at'éhi dawa Christ biyi' goljigo bíi dávik'eh; 20 Ła'íi tsí'ılma'áhi biká'gee bidil ídezjoolíi bee nkegohen'áanıi nohwá goz'ąągo áyíłaa, ni'gosdzán biká' ágot'eehíi dawa ła'íi yaaká'yú ágot'eehíi dawa Christ bee Bik'ehgo'ihí'nań dabíi ách'í' nt'éego ánáyidle'go áldó' bíi dávik'eh. 21 Áidí' nohwíi łah nchó'go ánadaht'íihíi bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'zhí' ádaanoht'ee ni', ła'íi nohwinatsekeesíi bee bik'edaadinohnihi ni', ndi k'adıi bik'íi ánadaanohtwíłaa

22 Christ bits'í daztsaaníí bee; áík'ehgo nohwíí hadaanohwideszaago, doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aago da, doo hagot'éégo nohwił iditehgo da, Christ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee daanohwidiyołsıjı: 23 Dayúweh da'ohdlaqahıı bee nalwodgo nkdzilgo nasozııyúgo, hasdách'igháhıı yati' baa gozhóni nohwił nadaagolnı'ıı ndaahołıhıı doo bits'á'zhı' ádaahne' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihı'nań binadzahgee ágát'éégo daanohwidiyołsıjı; áı yati' baa gozhóni daadesots'aanıı yáa bit'ááhgee nnee dawa bee bich'ı' yá'iti'ıı; áı yati' baa gozhóni baa nagoshnı'go shıı, Paul, hashı'doltıjı; 24 K'adıı nohwá shınııgonł't'ééhıı baa shıł gozhóq, ınashood dawa, Christ bits'ıhıı k'ehgo nłnı, yá bınııgodılne'ıı t'ah la' éđıhıı shıı shıts'ı bınııgonł't'ééhıı bee laashle': 25 ınashood dawa, Christ bits'ıhıı k'ehgo nłnı, bá na'ısiıdgo hashı'doltıjı, áı na'ıdziıdıı Bik'ehgo'ihı'nań nohwiqhı shaidin'áá, Bik'ehgo'ihı'nań biyati' dawa baa nagoshnı'go; 26 Áı doo bıgózı da n'ıı doo ánidá' goldohıı la'ıı daahınolt'ıjıı bits'á'zhı' nanlı'ı' nı, ndı k'adıı nnee Bik'ehgo'ihı'nań báhadaadeszaahıı bıł ch'ı'nah ádelzaa: 27 Áı bich'ı' Bik'ehgo'ihı'nań doo Jews daanlıı dahıı bitahıyú doo bıgózı da n'ıı dážhó lán ılını bıgózıgo áıle'go ngon'áá, áı Christ nohwiyi' golıı, án nohwiyi' golııgo Bik'ehgo'ihı'nań baa gozhóqıyú itah daahleehgo ndaahołhi at'éé: 28 Christ Jesus biláhyú nnee dala'á daantııgee Holy Spirit bee bayán daazlııgo Bik'ehgo'ihı'nań bich'ı' bıł nkáh doleehıı bighı Christ baa nagohıılı'ı, nnee dala'á daantııgee baa daahıı'niıgo, la'ıı dawa bee daagondzaago bıł ch'ıgont'aahgo: 29 Áı bighı dážhó na'ısiıd, Christ Jesus binasdziıdıı nalwodgo shınkááyú na'ızııdıı bee dahnsdqh.

2

1 Dážhó nohwaa shıını'hıı bıdaagonıłsıgo hasht'ıı, Laodicéa golzeeyú daagolıınıı áldó, la'ıı nnee dawa doo hwahá daashıłtséh dahıı ndı baa shıını'; 2 Bıjıı hadag ádaanzıgo hı daanjoonıı bee daalota'go bá hást'ıı, la'ıı doo bıł nagokı dago bıł'ıgózıınıı ch'ıda'ızkaad doleelgo, Bik'ehgo'ihı'nań nohwiTaa, lahn' doo bee bıgózı da n'ıı, áı Christ at'éhi, yıdaagolııhgo bá hást'ıı; 3 Igoya' la'ıı ıl'ıgózı lán ılını án bilakt'áhzhı' begoz'aq. 4 Doo hadıı yati' k'ızé'ıdıłteehıı bee nohwich'ı' nach'aa da doleehıı bighı ádishnıı. 5 Doo shıts'ıhıı bee nohwił nshlıı da ndı shıspirit bee nohwił nshlıı, áık'ehgo dawa daagodinıłsıgo goz'aqahıı k'ehgo ádaa'ııgo, la'ıı Christ nkdzilgo daahohdlaqago bıgonsıınıı baa shıł gozhóq. 6 Christ Jesus nohweBik'ehı nıdaagodo'aqadá' daahosohdlaqahıı k'ehgo bıkısk'eh hohkaah le': 7 Án bee nohwiqeghad golııgo bee daanıłseel le', la'ıı nohwił ch'ıgót'aqahıı k'ehgo nohwi'odla' nalwod holeehgo dážhó ba'ıhédaanohsı le'. 8 İdaa daagonohdzaq, dá nı'gosdzán bıká'gee kogoya'ıhi, la'ıı yati' da'ılınéhi k'ızé'ıdıłteehıı yee isnáh ádaanihodléh hela', áı dá nnee bı'at'e' n'ıı ye'ádaat'éhi, dá nı'gosdzán bıká' ágot'eehıı zhı bee ılch'ıgót'aah n'ıı, doo Christ ye'ádaat'éhi da, nnee ágát'éégo ılch'ıdaago'aahıı baa daagonohsıq. 9 Bik'ehgo'ihı'nań ye'at'éhi dawa Christ biyi' golıı. 10 Án, spirits binadaant'a'ıı hik'e binawodıı dawa yánant'aahń, bıł dala' daanohlııgo hadaanohwi'deszaa: 11 Án biyi' daanohlııgo áldó' nohwił circuncıon doo nnee bigan bee alzaa dahıı bee circuncıse ádaanohwi'deszaa, Christ biláhyú circuncıse ádaanohwi'deszaahıı bee nohwił ncho'go be'ádaanoht'ee n'ıı dawa nohwaidnıılı at'éé. 12 Bik'ehgo'ihı'nań, Christ daztsaqadı' naadııdzaago áyıláahıı, binawod bada'okhıı bighı baptism

bee Christ bil lenohwido'nil, da'ái bee áldó' bil naadohkai. ¹³ Nohwíi nchọ'go be'ádaanoht'eego la'íi doo circumcise ádaanohti'deszaa dago nanesona' lẹk'e, ndi nda'holksihíi dawa yee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa nágodin'áágo Christ bil daahinohnaago ánánohwidlaa; ¹⁴ Christ tsj'ilna'áhi biheskaldá' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi doo bikísk'ehyú ádaanoht'ee dahíi bigħa naltsoos nohwee nmlt-sooz n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ tsj'ilna'áhi yiheskalgo k'ihzhí' áyílaa; ¹⁵ Ái bee spirits binadaant'a'íi la'íi binawodíi yitis silíigo ch'í'nah hit'íigo áyílaago yaa nágonasnaa. ¹⁶ Ái bigħa da'áko hayú dahadíi hadíi daahsaaníi bee nohwída'iltah hela', dagohíi godiyiníi bijíi dagohíi dahnáyitíihíi dagohíi Jews daagodnksiníi bijíi, daadinoksígo nohwiñni hela': ¹⁷ Ái yunáasyú ágodoníi bichagosh'oh zhá ádaat'ee; áidá' da'aníihíi Christ be'ágodoníi. ¹⁸ Da'áko hayú hadíi, ídaagoch'iyolba'go nolígo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi daahohkaqah le', daano hwiñniyúgo daadohts'ag hela', an daaholbíih le' at'éé n'íi nohwich'í' nawoch'aa hela', nnee ágát'ééhií shil ch'í'nah ágolzaa níihíi, dabíi bi'at'e' nchọ'híi k'ehgo binatsekeesíi bee doo nt'é bigħa doo siho at'éé dahi at'éé. ¹⁹ Nnee ágát'ééhií Christ, ínashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliiníi, doo yotá' da; ínashood dawa Christ bits'í nlii, áik'ehgo Christ bits'í ndzilgo áyísi, ái dásizíi nt'éégo íghadaadit'aaníi hik'e its'id bee lídaadest'pogo Bik'ehgo'ihí'nañ nolseełgo áyísi. ²⁰ Dá ni'goszán biká' ágot'eehíi dantsé baa ilch'ígót'aah n'íi bits'á'zhí' Christ bilgo nanesona' lẹk'eyúgo, nt'é bigħa t'ah ni'goszán biká' ágot'eehíi nohwebik'ehgo daahinohnaahíi k'ehgo díinko begoz'aaníi bikísk'eh ádaanoht'ee? ²¹ (Bínlchi'ela'; nli'hela'; dahnne'ela'; ²² Ái dawa da'ílii daaleeh;) ái begoz'aaníi dá nnee yegos'áni, nnee bits'á'dí'go ilch'ígót'aahíi ádaat'ee. ²³ Ái ánadaacht'it'íihíi goch'iyáágo nolígo dá hádaacht'it'íigo da'ch'okaqah, ídaagoch'iyolba'go nolígo, la'íi kots'í biní'ch'idilnigho da'ch'okaqah; ái dázho doo ílji dadá' dá kots'íhií zhá bil ílji.

3

¹ Christ bil naadohkai lẹk'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhineégo dahsdaahíi bits'á'dí'go ágot'eehíi zhá hádaacht'íigo bikádaadeh'íi le'. ² Yaaká'dí'go ágot'eehíi zhá baa nohwiini' le', doo ni'goszán biká' ágot'eehíi da. ³ Ni'goszán biká' ágot'eehíi bits'á'zhí' nanesona', Bik'ehgo'ihí'nañ biyi' nohwi'ina'íi nádes'íi, Christ bilgo. ⁴ Christ, nohwi'ina' nliiníi, ch'í'nah nasdlíigo nohwíi áldó' bil nohwits'á'dindláádo daano hwidoltseel. ⁵ Ái bigħa ni'goszán biká' nchọ'go ágot'eehíi hádaacht'iiníi nohwíi biyi' daagolíníi daazołhee; nant'í' nahkaihíi, nchọ'zhineégo be'ádaanoht'eehíi, nohwits'í nchọ'go hat'íiníi, nchọ'go natsídaahkeesíi, la'íi dawahá dayúwehego ídáhadaacht'iiníi, ái da'íliné daayokaqahíi at'éé, ái dawa daazołhee: ⁶ Ái nchọ'go ágot'eehíi bigħa nnee dabíi zhá daabik'ehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke'íi bee bich'í' goldohi at'éé. ⁷ Lahn' ái k'ehgo nohwíi áldó' nahkai ni', ái k'ehgo daagonohíi n'dá. ⁸ Áidá' k'adii díinko dawa yó'odaagodoh'aah; hadaashohkeehíi, nohwágoch'íihíi, da'oh'ni'íi, nchọ'go aayádaakti'íi, yati' dénchọ'éhi yee yádaakti'íi, dawa yó'odaagodoh'aah. ⁹ Doo ánídá' nchọ'íi be'ádaanoht'ee n'íi, la'íi nchọ'go ánadaacht'íi n'íi bilgo yó'odaasohné'dá' doo ilch'í' léda'okchoo da; ¹⁰ Áníidégo be'ádaanoht'eehíi ánadaagohdlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwilaahíi dayúwehego

bídaagonolsìih, la'íi bedaanoh't'eego ánádaanohwidle': ¹¹ Ágádaach'it'eehíi nnee Greek nlíni dagohíi Jew nlíni, circumcise ábi'delzaahíi dagohíi doo circumcise ábi'delzaa dahíi, lahdí' nnee dagohíi Síthian holzéhi, isnáh nlíni dagohíi doo isnáh nlii dahíi doo il'ánigo baa natsíts'ikees da, áidá' Christ zhá dawa yebik'eh, la'íi án biyi' dawa dala'á daanlii. ¹² Áik'ehgo nohwíi, Bik'ehgo'ihí'nañ hadaanohweznilgo báhadaadeszaahíi daanohlíni la'íi bil daanohshóni, ííánádaago'íihíi k'ehgo díinko ádaagohdle': dawa bich'í' ch'izhóóníi, kol goch'oba'íi, ídaagoch'iyolba'íi, kojíi yune' isht'egodnt'éeehíi, la'íi bágoch'oho'aahíi ádaagohdle': ¹³ Ilch'í' bidag ádaanoht'ee, nnee la' nnee yił k'iltahyúgo laa nádaagodenoh't'aah: Christ nohwinch'ohíi bighá nohwaa nágodin'aqahíi k'ehgo nohwíi aldó' laa nádaagodenoh't'aah. ¹⁴ Díi dawa bitisgo il'ijóóníi ádaagohdle', ái dawahá daahotá'go dawa laile'. ¹⁵ Áidá' Christ bits'á'dí' ilch'í'gont'éeehíi nohwíi biyi' yebik'eh le', dala'á nádaasohdlíigo ái bich'í' nohwíi ánniid ní'; la'íi ihédaanohts'í' le'. ¹⁶ Christ biyati' ch'ída'izkaadgo nohwiyi' golíigo baa lił nádaagohni'go bigoyá'íi dawa bee lił ch'ídaagonoh't'aah; la'íi nohwíi biyi'dí' nohweBik'ehñ bich'í' ihédaanohtsigo da'doh'aał, siníi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégosiníi, la'íi ínashood biyini' bee da'doh'aał. ¹⁷ Dá yádaakti' shj ndi, dant'éhéta baa nahkai shj ndi, dawahá Jesus nohweBik'ehñ bizi' biláhyú ánádaaht'íi le', dabíi biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa bich'í' ihédaanohtsigo. ¹⁸ Isdzáné daanohlíni, daanohwiká' daadohts'ag le', ágádaanoht'eego nohweBik'ehñ bil dávik'eh. ¹⁹ Nnee daanohlíni, daanohwi'aa nohwił daanzh'og le', doo bich'í' nohwił daagoshch'ii da le'. ²⁰ Chagháshé daanohlíni, nohwitaa, nohwimaa bilgo da'ánohwiñniyú daadohts'ag le': ái nohweBik'ehñ bil goyilsh'óg. ²¹ Nnee daanohlíni, nohwichagháshé doo bil daadohtehgo bídaagoyolch'ii da, ágádaanoht'eyúgo dánko hayaa ádaat'ee daaleeh. ²² Nada'ohsiidíi, ni'goszán biká' bánada'ohsiidíi da'ánohwiñniyú ádaanoht'ee le'; doo bánada'ohsiidíi binadzahgee zhá ádaanoht'ee da, doo nnee bíldaagonolsh'ógohíi zhá bighá da; áidá' nohwíi da'at'éhé bee, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinolsh'ii bighá ádaanoht'ee: ²³ Dant'éhé baa nahkai shíhíi dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehñ bá ashle' daanohtsigo, doo nnee zhá bá ashle' daanohtsigo da; ²⁴ Nada'ohsiidhíi bighá nohwíyée doleelíi nohweBik'ehñ nohwaidoné' doleelgo bídaagonolsi: Christ nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidhíi bighá. ²⁵ Áidá' hadín doo bik'ehyú át'éeé dahíi binch'oyíi zhá bich'í' nanáhi'niil: Bik'ehgo'ihí'nañ nnee doo il'anigo yaa natsekees da.

4

¹ Nant'an daanohlíni, nohwánada'iziidíi bich'í' dávik'ehyú ánádaaht'íi, la'íi doo il'anigo baa natsídaahkees da le'; nohwíi aldó' yaaká'yú nohwiNant'a' golíigo bídaagonolsi. ² Dá da'ohkqah nt'éeé, ihédaanohtsigo daadeh'íi; ³ Néé aldó' nohwá da'ohkqah, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ch'ígót'í'go nohwá be'ágodoliilíhíi bighá, Christ baa na'goni' doo bígózí da n'íi, bighá ha'ásitínií, baa yáhiilti' doleelgo: ⁴ Ái nnee bich'í' ch'í'nah ashle'go baa yashti' le'at'éeehíi k'ehgo baa yashti' doleelgo shá da'ohkqah. ⁵ Doo da'odlaq dahíi bitahyú ídaa daagonohdzaqgo nadaahkai, goldohíi íligo ádaanohtsigo. ⁶ Dávik'ehñ nohwił goch'oba'go yádaakti', ishíih k'ehgo bee nohwiyati' daadilk'oshgo nnee daantíigege hagot'éégo bich'í' hahdziihíi bídaagonolsi doleelgo. ⁷ Hago ánsht'eehíi dawa Tikikas yaa nohwił nadaagolni' doleel, án nohweBik'ehñ

biláhyú nohwik'isn nohwil daanzhóni, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi begondljihi, bil dała' na'isiidi nlii: ⁸ Áñ nohwich'í' deł'áad, hago ádaanoht'ee shíhíí yígoksihíí bigha, la'íí nohwijíí yil daagoyilshóó doleełgo; ⁹ Onésimus, shik'isn shil nzhóni, begondljihi, aldó' nohwich'í' deł'áad, áñ nohwitahdí' nlii. Dzaagee ángot'íhíí dawa yaa nohwil nadaagolni' doleeł. ¹⁰ Aristárkas, bil ha'áshítézi, Gozhóó, daanohwihii, Marcus aldó', Bárnabas bilah bizhaazhé nliini, (áñ ilk'idá' la' nohwil nadaagosni' n': nohwaa nyaayúgo bich'í' k'íí daanohdzí le'gá. ¹¹ La'íí Jesus, Justus holzéhi, aldó', Gozhóó, daanohwihii. Áí zhá nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'ánihíí bá bil nada'isiid, áí shil daagoyilshóó. ¹² Épaphras, nohwitahdí' nliini, Christ yána'iziidi, Gozhóó, daanohwihii; áñ dávik'ehn bijíí dawa bee nohwá okaqah, ndzilgo nasozíigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hát'íini be'ádaanoht'eego, ilch'í'daanohwidilne' doleełgo nohwá okaqah. ¹³ Díí bá bigonsi baa nagoshni', dážhó nohwaa daabiini'go, la'íí Laodicéayú daagolíini, Hierápolisúy daagolíini aldó' yaa daabiini'. ¹⁴ Luke, izee nliini, nohwil daanzhóni, Demas bilgo, Gozhóó, daanohwihii. ¹⁵ Christ biláhyú ilk'isyú Laodicéayú daagolíini, Gozhóó, shá daabildohni, la'íí Nímphas aldó', ínashood bikih yune'la'ánadaat'íhíí bilgo, Gozhóó, shá daabildohni. ¹⁶ Díí naltsoos nohwitahyú hojíídá' Laodicéayú ha'ánázéh yune' aldó' hojíí le'; nohwíí aldó' Laodicéadí' naltsoosíí aldó' daahohshíí. ¹⁷ Arkípas shá gádaaldohni, Hant'é nohweBik'ehñ nasdziidi naa yiné'íí áñle' le'gá, doo dahgo da. ¹⁸ Shíí Paul, dashíí shigan bee, Gozhóó, nohwich'í' k'e'eshchii. Ha'ásítíini bínadaaknih. Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

¹ Shíí Paul, Silvánus, la'íí Timótheus bílgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bíláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánáshéhí bich'í' k'eda'íilchii: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohwe-Bik'ehñ bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áá le'.
² Dábík'ehn Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nohwa'ihédaandzigo nohwá da'ohiikáqh.
³ Nohwi'odla'híí bighá nlt'éégo ánádaht'ííhí, nohwíl ijóhíí bighá ny-eyego nada'ohsiidíí, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ nádáhíí ndaahokíhíí bighá dayúweh dahdaanołdohíí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa daahohiikáqhgee dábík'ehn bínádaahiilníih; ⁴ Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bíł daanoahshóni, Bik'ehgo'ihí'nañ hanánohwehesnílgo bídaagonłzj. ⁵ Yati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagohiilní'dá' doo yati' zhá bee nohwich'í' yádaahiilti' da ni', ndi yati' binawod gollíigo Holy Spirit nohwinkááyú yati', áíd' da'anihi bídaagohiilni; nohwitahyú nahikaidá' nohwí nohwiğhą hago ánádaahit'ííł lán shj n'í bídaagonłsj. ⁶ NohweBik'ehñ hik'e néé bílgo nohwedaanoht'ee daasolij; doo alch'idéyú nohwich'í' nagont'og da ndi, Holy Spirit binkááyú nohwíl daagozhógo yati' nádaagodo'áá: ⁷ Áík'ehgo Macedóniagee la'íí Akéyagee Jesus daayodlaaní dawa nohwíí nohwí'at'e' daineł'íigo nohwikisk'eh ádaat'ee daasilij. ⁸ Macedóniagee la'íí Akéyagee nnee nohwits'á'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yádaagolsjíd, doo da'áígee zhá da, ndi ílts'á'yú alđó' Bik'ehgo'ihí'nañ daahohłłqhíí bígozjíd; áí bighá doo hagoť'éégo nt'é daan'nií bik'eh da. ⁹ Hagot'éégo nohwaa nkaihíí dabíí nohwaa nadaagolni', la'íí nohwíí k'e'eshchín bits'á'zhj' ádaasohdzaago Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi hik'e da'aníhi bá nada'ohsiid; ¹⁰ La'íí án bíYe' yaaká'dí' nádáhíí bíba' ádaanoht'eeego nohwaa nadaagolni', án daztsáqdí' naadiidzaago áyíłlaa, Jesus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ hashkeego nohwiniidaagodiléhí yits'á' nohwíniłi at'éé.

2

¹ Shik'ííyú, doo daazhógo nohwaa nkai dahíí nohwíí bídaagonłsj: ² Philippi golzeegee ílk'idá' ncho'go nohwich'í' na'isdzuidgo nohwiniidaagodeszaa bídaagonłsj, ndi áí bikédí'go nnee nohwich'í' nada'iziid ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú doo bédaahiildzid dago Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagosilni'. ³ Ílch'í'gont'aahíí doo lé'ichoohíí bits'á'dí'go da, la'íí doo ncho'go nats'íkeesíí bits'á'dí'go da, doo nnee bich'í' nahich'aago da: ⁴ Áídá' yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nañ bíldábik'ehgo nohwá ngon'áá, áík'ehgo nnee doo bíł daagoyilzhógo da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíííí nayíntaahíí zhá bíł goyilzhóqohíí bighá yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'. ⁵ Nohwíí nohwá bídaagonłsj, doo daazhógo ádaan'niigo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilti' da, doo dawahá ídáhádaahit'íigo bíł yaa na'siiltsooz da: áí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá yígółsj: ⁶ Doo nnee daanoahwidnłshíí bíká daadéet'íigo da, doo daanoahwidnłsigo da, la'íí alđó' doo daanoahwidnłsigo da, Christ binal'a'á daandłłhíí bighá nohwída'dokeed le'at'éhi, áídá' doo ágádaan'nií da, áík'ehgo doo nadaanoahwinkł'og da. ⁷ Áídá' nohwitahyú nahikaidá' nlt'éégo ádaanoahwinł ni', isdzán bichagháshé nlt'éégo áyíłshíí k'ehgo: ⁸ Dázhq nohwíl daanoahshqohíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa

gozhóni baa nohwil nadaagohiilni', ndi doo áí zhá da, danéé nohwaa ádaadint'aah, nohwik'íí daandzihíí bighą. ⁹ Shik'ííyú, nada'iidziid n'íí, góyéégo nohwich'í' nadaagowaa n'íí binádaanih: Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwil nadaagohiilni'dá' doo nadaanohwintł'og da doleehíí bighą tł'é'gee hik'e jiiígee nada'iidziid ni'. ¹⁰ Akú, Jesus daahohldlaąhíí, nohwitahú nahíikái n'dá' daagodinlzigó ádaant'eego, dábíkehúyú ádaant'eego, la'íí doo hadín nt'é nohwik'izh'í yidi'aah dago ádaant'ee ni' nohwá bídaagonosł, Bik'ehgo'ihí'nań aldó' nohwá yígósł: ¹¹ Díí aldó' nohwá bídaagonosł, nnee bichągháshé yich'í' yádaakti'híí k'ehgo, néé aldó' dał'a'á notjigo nohwil daagozhóqógo ádaanohwidle' ni', la'íí nohwil ch'íídaagosit'ąą ni', ¹² Bik'ehgo'ihí'nań bik'eh sohtjigo daahinohnaa le', daanohwih'niid, án bilakt'áhgee la'íí bits'ą' dindláadíí goz'ąą yune' daanohwokéed. ¹³ Díí aldó' bighą Bik'ehgo'ihí'nań dába'hédaandzi nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nohwil nadaagohiilni' n'íí nádaago'ąądá', doo nnee biyati'híí k'ehgo da ndi da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biyati'híí bighą nádaagodo'ąą, áí yati' daahohldlaąhíí nohwi'í' nł't'éégo na'iziid. ¹⁴ Nohwíí, shik'ííyú, Judéayú Christ Jesus binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań daayokaąągo ha'ánańséhíí bedaanoł't'ee daasoljii, áí Jews daanliiníí biniidaagodnłshíí k'ehgo nohwíí aldó' nohwitahúyú daagoliiiníí nohwiidaagodnłsł: ¹⁵ Jews daanliiníí bik'ehgo Jesus nohweBik'ehń zedjii, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iiziid n'íí aldó' nadałtseed, la'íí néé nohwiidaagodnłsł; áí Bik'ehgo'ihí'nań doo yilgoyilshóqó da, la'íí nnee dawa yich'í' nada'iiziid: ¹⁶ Doo Jews daanljii dahíí bich'í' yádaahiilt'igo hasdákáh doleehíí doo hádaanohwit'jii dahíí bighą dabíí binchó'íí ląąągo ádaayoliil; áík'ehgo ánłta Bik'ehgo'ihí'nań hashkeego biniidaagodiléhíí bik'ázhi' ádaile'. ¹⁷ Shik'ííyú, déł'ih nohwits'ą' ohíikai, k'adíí doo daakit'jii da ndi nohwjiií bee dał'a'á daandljii, la'íí k'azhá nádaanohwiłtséh. ¹⁸ Áík'ehgo ch'éh nohwich'í' nádnkáhgo ádaahit'jii, shíí Paul, doo alch'índi nohwich'í' nádishdáh hást'jii, ndi ch'íidn nant'an t'ąązhi' daanohwotą'. ¹⁹ Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáągo bináát nł't'éhishą' ndaahóndlii? Nł't'éshą' bighą nohwil daagozhóqó doleel? Nł't'éshą' bighą dant'é hobjiihíí nohwaa hit'áah doo? Nohwíí nohwichą go'jii. ²⁰ Nohwíí nohwichą ídaada'óndlii, la'íí nohwíí nohwichą nohwil daagozhóqó.

3

¹ Dážhó nohwa'ikodaanihiidzjii hádaahit'jiihíí bighą dasahndi Athensgee siikeehíí nohwil dábi'eh; ² Áík'ehgo Timótheus, nohwik'isn, akú odaasiil'a', án Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yádaahiilt'igo bil nada'ídziidi, án nohwi'odłą' nldzilgo ádaanohwile'go la'íí nohwidag yakt'igo nohwich'í' odaasiil'a': ³ Goyéégo nohwich'í' nagowaahíí bighą nnee doo la' bi'odłą' yits'ą'zhi' anne' da doleehíí bighą nohwich'í' odaasiil'a': dánohwíí bídaagonosł goyéégo nohwich'í' nagowaago nohwá goz'ąą. ⁴ Da'anii akú nohwil naháataąądá' nohwil nadaagohiilni' n', goyéégo nohwich'í' nagowaa doleelgo; áí begolzaago bídaagonosł. ⁵ Na'intaahíí dánko nanohwínezłąąd nolj dant'éhéta bee, áík'ehgo nohwitahúyú nohwinasdziidií da'íljizh'í hileeh nolj nsigo dážhó nohwa'ikoniisjii hasht'jigo nohwi'odłą'íí bígonsjiihíí bighą la' nohwich'í' oł'a'. ⁶ K'adíí Timótheus nohwits'ą'dí' nohwaa nádzáągo nohwi'odłą'íí, nohwil'jioóníí bilgo dážhó nł't'éégo yaa nohwil nagolni', nł't'éégo dábi'ehń nohwinádaanih ląą, la'íí néé k'azhá nádaanohwiłtséhíí k'ehgo nohwíí k'azhá nádaanohwiłtséhgo nohwil nagolni': ⁷ Áík'ehgo shik'ííyú,

née nohwich'i' nadaant'ogee la'í góyéego nohwich'i' nagowaagee nohwí nohwigha nohwil nádaagojoo, nohwí nohwi'odla'hí bigha: ⁸ K'adí da'anii daahin'naa, nohweBik'ehú binkááyú ndzilgo nasozíhí bigha. ⁹ Bik'ehgohin'naahí binadzahgee dázhó nohwigha nohwil daagozhó, ák'ehgo hago't'éego shá' Bik'ehgo'ihí'nañ nohwigha nohwil'édandzi doleel? ¹⁰ T'é'gee hik'e jíjee dáda'ohiikaqah nt'éé, nádaanoht'ee da shíhí nt'éégo nohwá ánalne'go hádaahit'í. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí, án nohwiTaa nlíni, la'í Jesus Christ nohweBik'ehú, nohwich'i' nkáhí nohwá ilch'i'gole' ndi at'éé. ¹² Líl daanojhooní la'í nnee dawa nohwil daanzhooní nohweBik'ehú dayúweh nohwá ígohiigháhgo áyísi le', née nohwich'i' ádaant'eehí k'ehgo: ¹³ Jesus Christ nohweBik'ehú nnee báhadaadeszaahí yil nakáhgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa binadzahgee nohwíí doo baa dahgoz'áa dago, la'í nchó'í da'ádihgo godilzihgo ánohwile' doleelhí bigha ágádaanoht'ee.

4

¹ Díí aldó', nohwik'íyú, nádaanohwíikaqah, la'í Jesus nohweBik'ehú biláhyú nohwidag yádaahilti', nohwil ch'ídaasiit'áqahí bikísk'ehyú ádaanoht'ee le', la'í Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daagonolshógo dayúwehyú ágádaanoht'ee le'. ² Jesus nohweBik'ehú nohwinkááyú yati' bikísk'eh ádaanoht'eego nohwil ch'ídaasiit'áqahí bidaagonosi. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ hadaanohwidile'go hádaanoht'í, doo nant'i' nahkaigo da: ⁴ Dala'á notíjee nohwits'íhí daadinol'igo, la'í nchó'í doo bee ánádaant'í dago ídaa daagonohdzaa; ⁵ Doo Jews daanlí dahí, Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidaagosi dahí, ádaat'íhí k'ehgo nchó'go hádaat'iiní doo baa ádaadinoht'aah da: ⁶ Nnee doo nt'é bee la'ihí yich'i' na'iziid da le': díí k'ehgo doo bik'ehyú ádaat'ee dahí dawa nohweBik'ehú yiniidaagodile'go ilk'idá' nohwil nadaagosilni'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ doo nchó'go ádaant'ee doleelgo daanoht'okéed da, ádá' daagodinlzi doleelgo daanoht'okéed. ⁸ Hadíí díí yati'í doo ilíí dago yaa natsekeesí, doo nnee yich'i' at'éé da, ádá' Bik'ehgo'ihí'nañ, Holy Spirit nohwaa daidez'aaní, án doo ilíí dago yaa natsekees. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí ilk'idá' líl daanoht'oggo nohwil ch'ídaagoz'áa: ák'ehgo nohwik'isyú nohwil daanzhógo doo hago't'éego ágánanoht'ish'niigo nohwich'i' k'eshchii bik'eh da: ¹⁰ Macedóniagee nohwik'isyúhí da'anii dawa nohwil daanzhó; dayúweh ágádaanoht'eego nádaanohwíikaqah; ¹¹ La'í nkegohen'áágo daagonohíigo bídaagono'aah, nohwinasdzíidí dánohwí nádaanoht'og le', dánohwí nohwigan bee nohwinasdzíidí ádaal'í le', ádaanoht'í n'í n'í k'ehgo; ¹² Ágádaanoht'eeyúgo doo noht'ahyú daanlí dahí daanoht'insí doleel, la'í doo nt'é bídhí ádaanoht'ee da doleel. ¹³ Shik'íyú, da'íhoshí hago'ádaat'ee shíhí bídaagonol'íhigo hasht'í, doo daachag da doleelhí bigha, dahazh'i' ihí'naa doo ndaayohí dahí daachagí k'ehgo. ¹⁴ Jesus daztsáadí' naadiidzáhi daahoiidlaayúgo, da'ái k'ehgo aldó' hadíí Jesus daayodlaago da'íhoshí Bik'ehgo'ihí'nañ Jesus bílgo yil nakáhi at'éé. ¹⁵ Díí nohweBik'ehú ádaanoht'niigo ágádaanoht'nií, nohweBik'ehú nádzáago née t'ah daahin'naago kú naháataaní naneza'í doo dabínté nkáh da. ¹⁶ NohweBik'ehú ádíid hadodzhigo dabíí yaaká'dí' bíl nkegowáh, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú da'tiséyú sitínihí hadziigo, Bik'ehgo'ihí'nañ beshdilwoshé yee ánniidgo: áígee Christ daayodlaago

nanezna'ihíi da'itsé naadikáh: ¹⁷ Áídí' néé t'ah daahin'naago kú naháataanií, áí bił dała' yaak'os biyi'zhí' nánohwidi'do'nił, áígee nohweBik'ehń baa nkáh, áídí' godezt'i'go dahazhí' nohweBik'ehń bił daandlji doleel. ¹⁸ Áí bighą dıı yati'ıı bee ildag yádaakti' le'.

5

¹ Shik'ııyú, hagee goldohıı, hagee yolkaalıı Jesus nádaalıı doo bighą nohwich'ı' bek'e'eshchii da. ² Dánohwıı ilk'idá' nłt'éégo bídaagonoıı, nohweBik'ehń nádaalıı bijji in'ııhıı t'é'go nagmaahıı k'ehgo nadáh. ³ Nkegohen'ąą, daanııdá' isdzán bizhaazhé goleehgo bił nádi'diııhıı k'ehgo dágosile goyéégo goldohıı bee baa godogaat; doo bee bits'ą' gónąhgo da. ⁴ Áídá' nohwıı shik'ııyú, doo chagotheeyú nahkai da, áık'ehgo áı bijjiıı doo in'ııhıı k'ehgo bee nohwaa godogaat da. ⁵ Nohwıı dawa idindláád zhinéégo, jıı zhinéégo ádaanoht'ee: doo t'é' zhinéégo da, doo chagotheel zhinéégo ádaant'ee da. ⁶ Áı bighą haląą, doo da'ıılwoş da le', ła' ádaat'eehıı k'ehgo, áídá' daadéet'ııgo ııdaa daagondząą le'. ⁷ Hadıı da'ılhoshıı t'é'go da'ılhosh, hadıı bił nádaagodeyisıı t'é'go bił nádaagodeyis. ⁸ Áídá' néé, jıı zhinéégo daandliınıı, haląą, ııdaa daagondząą le', nohwı'odłą' ła'ıı nohwıł'ııjooınıı béş nohwıtl naztąąhıı k'ehgo ádaagohııdle' le'; hasdáhiıkáhıı ndaahóndliihıı béş ch'ahıı k'ehgo ádaagohııdle' le'. ⁹ Nohwiniıdaagodile'ıı Bik'ehgo'ihı'nań doo nohwá hát'ıı da, áídá' nohweBik'ehń Jesus Christ biláhyú hasdáńkaahgo nohwá ngon'ąą, ¹⁰ Áń nohwá daztsąąhıı bighą daahin'naa dagohıı nane'na' ndi dabıı bił daagondlji doleel. ¹¹ Áı bighą dayúweh nohwıł daagozhógo ádaalınołzigo hadag ádaalınołzi le', ilk'idá' ágádaanoht'eehıı k'ehgo. ¹² Nohwik'ııyú, dııńko nádaanohowhiıkąąh, nohwıtahyú nada'iziıdıı nohweBik'ehń biláhyú nohwá nazııgo nohwıł ch'ııdaago'aahıı daadinokıı le'; ¹³ Nada'iziıdhıı bighą daadinokııgo nohwıł daanzhoo le'. Nkegohen'áanıı nohwıtahyú begoz'ąą le'. ¹⁴ Shik'ııyú, bił daagoyehıı, nada'ohsiıd daabııdohńıı, bijji doo ndzil dahıı bidag yádaakti', doo ndzilgo nazıı dahıı bich'odaahńıı, ła'ıı nnee dawa bich'ı' nłt'éégo ádaanoht'ee, daanohwıł'nıı. ¹⁵ Dahadıı doo bik'ehyú ádaanohwızlaa dayúgo doo iké'déńá ágánaadaahdle' da, áídá' ıłch'ı' nłt'éégo ádaanoht'ee, ła'ıı nnee dawa bich'ı' nłt'éégo ádaanoht'ee. ¹⁶ Dá nohwıł daagozhóo nłt'éé le'. ¹⁷ Dá da'ohkąąh nłt'éé le'. ¹⁸ Dawahá bighą ihédaanohsı; dıı k'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań nohwá hát'ıı, Jesus Christ biláhyú. ¹⁹ Holy Spirit doo t'ąązhı' daahonohtą' da. ²⁰ Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú yaktıı, yaa yádaakti'ıı doo da'ılıńégo baa natsııdaahkees da. ²¹ Dawa ntse bídaanohtáh; nłt'éégo ágot'eehıı ndzilgo daahonohtą'. ²² Áídá' doo bik'ehyú ágot'ee dahıı dawa bits'ą'zhı' ádaanoht'ee le'. ²³ Bik'ehgo'ihı'nań, bits'ą'dı' ıłch'ı'gont'éehıı, dabıı hadaanohwııdóle'; nohwıspirıt-hıı, nohwıyi'siziınıı, nohwıts'ı bilgo dahot'éhé doo hagot'éégo nohwaa dahnagoz'ąą dago nohweBik'ehń Jesus Christ nádaalzı' Bik'ehgo'ihı'nań ádaanohwıı doleelgo nohwá oshkąąh. ²⁴ Nohwıká áńniıd da'ánııyú át'éhi nłji, án dawa ııyile'. ²⁵ Shik'ııyú, nohwá da'ohkąąh. ²⁶ Nohwik'ııyú dawa daagodinokııgo daahot's'os le'. ²⁷ NohweBik'ehń shinkááyú gádaanohwıłńıı, Dıı naltsoosıı nohwik'ııyú, ıınashood daanlıı, dawa bich'ı' daahohshıı. ²⁸ NohweBik'ehń Jesus Christ bilgoch'oba'ıı bee nohwich'ı' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, la'íí Timótheus bílgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Thessalonícagee inashood ha'ánáshéíí bich'í' k'eda'iilchii: 2 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'áq le'. 3 Shik'ííyú, dávik'ehn Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nohwa'ihédaandzi doleelgo at'éé, aí dávik'eh, nohwi'odlq' nchaa holeel, la'íí dala'á notjige dayúweh hł daanojhóhíí bighq; 4 Áík'ehgo inashood Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánáshéíí nagoz'áq yune' nohwaa da'óndliigo nohwaa nadaagohiilni', iltah at'éégo bee nohwich'í' nada'idziidgee la'íí nohwich'í' nadaagont'ogee bidag ádaanoht'eehíí la'íí nohwi'odlq' ndzilgo bee nasozjhií bighq; 5 Díí bee Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú nohwaa yati'go bígózi, bí bilalt'áhgee goz'áq yune' ohkáhíí bik'ehgo sohtjigo nohwił ottag, aí bá nasozjhií bighq nohwiniidaagont'éé: 6 Díínko Bik'ehgo'ihí'nañ bíl dávik'eh, hadíí nohwich'í' nada'iziidíí, da'ágát'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go bich'í' naná'hi'níííí at'éé; 7 Áídá' nohwíí nohwich'í' nadaagont'ogíí la'íí néé bílgo dala' hadá'hiidzoł doleel, Jesus nohweBik'ehñ binal'a'á yaaká'yú daagolní, dák'a'ádaat'éhi bílgo yaaká'dí' yil ch'í'nah ádelzaahíí bijjii, 8 Hadíí Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidaagosj da lán shíhíí, hadíí Jesus Christ nohweBik'ehñ nht'éégo baa na'goni'íí doo yikisk'eh ádaat'ee da lán shíhíí, Bik'ehgo'ihí'nañ k'p dahdinahíí biyi' yiniidaagodolií: 9 Doo nnágot'i' dago biniidaagodilne'go bíl ch'ígódeeh, nohwe Bik'ehñ la'íí binawod bits'á'dindláádíí bits'á' bida'dentáqgo biniidaagodilne'; 10 Nádáhíí bijjii hadíí báhadaadeszaahíí binkááyú Christ ízisgo ye'at'ééhií ch'í'nah alne', la'íí daabosdlqáadíí dawa bíl díyadaagot'ee doleel, (baa nohwił nadaagosiilni' n'íí daayosdlqádhíí bighq). 11 Díínko bighq dávik'ehn nohwá da'ohiikaqah, Bik'ehgodaahii'naahíí nohwiká ánniidíí bik'eh sohtjigo nohwił ottag doleel, la'íí nht'éégo ágot'ee zhinéégo hádaah'tiiníí la'íí nohwi'odlq' bee nada'ohsiidíí dabíí binawodíí bee nohwá laidolií: 12 Áík'ehgo nohwiłáhyú Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' ba'ihégosj doleel, la'íí nohwíí áddó' Jesus biláhyú nohwa'ihégosj doleel, Bik'ehgodaahii'naahíí la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí bik'ehgo.

2

1 Nohwik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ nádáhíí la'íí bich'í' íla'ádaahi'ne' doleelíí baa yádaahiilti'go nánohwohiikaqah, 2 Spirit at'éé daach'iníihíí bee, yati' bee, dagohíí naltsoos nohwits'á'dí' daach'iníihíí bee, Christ nádáhíí bijjii ík'idá' bee nohwaa gonyáá ba'íkodaanohsiyúgo, doo nohwił nagoki da le', doo lqágo natsidaahkees da le'. 3 Doo hagot'éégo nnee la' nohwich'í' nach'aa da le': aí bijjii doo hwaa baa gowáh da, ntsé nnee láni nanánihidéh doleelgo gozłni, la'íí nnee dázhó nchq'i ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, án da'ííí hileeh doleelgo gozłni; 4 Áñ Bik'ehgo'ihí'nañ daabidi'níihíí la'íí dawahá daach'okaqahíí dawa yich'í' na'iziidgo yitisgo ídéstjii doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'áq yune' Bik'ehgo'ihí'nañ ídildí'niigo dahsdaa doleel. 5 Ya' doo bínádaahniih da, t'ah nohwił nashkaidá' díí baa nohwił nagoshni' ni'? 6 Dázhó nchq'i ye'at'éhi t'ah

nt'é t'aqzhí' botá'íi bídaagonósj, ch'í'nah alne'íi t'ah doo hwahá biká' ngonáh da. ⁷ Nchọ'go ágot'eehíi doo bigózi da n'íi ilk'idá' na'iziid: t'aqzhí' botá'íi k'ihzhí' alzaazhí' t'aqzhí' botá' doleel. ⁸ Ániita dážhó nchọ'í ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, án nohweBik'ehn biyol bee bidizolheel, nádaalgee bits'á'dindláádíi bee bidizolheel: ⁹ Ái nchọ'í ye'at'éhi, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, higháhgo ábile', án binawod gollígo godiyíhgo be'ígóziníi la'íi ízigo áná'ol'íi'íhíi k'ehgo áná'ol'íi ágodil'íi doleel, ¹⁰ Ái nchọ'í ye'at'éhihíi na'ich'aahíi yíl higháh, ái bee nnee nadaach'aa doleelgo; ái nneehíi da'aníi ágot'eehíi bíl daanzhọyúgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'íi dahíi bighá da'ílii hileeh. ¹¹ Doo hádaat'íi dahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ natsekees k'izé'idil'teehíi biká'zhí' ádaile', ák'ehgo lé'ichoohíi daayodlaq doleel: ¹² Ák'ehgo nnee da'aníi ágot'eehíi doo daayodlaq dago nchọ'go ágot'eehíi bíl daanzhooníi dawa ch'iidn bikọ' dílti' yuyaa bándagodot'aal. ¹³ Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanohshóni, Holy Spirit hadaanohwiheznilgo la'íi da'aníi ágot'eehíi daahohdlaqgo dantsé godeyaad' Bik'ehgo'ihí'nañ hasdánohwiníi'go nohwá ngon'áq, ái bighá dábiik'ehn nohwhíq Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihédaandzi doleelgo at'éé: ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehn bits'á'dindláádíi bíl daanohwíyéé doleelgo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilt'íi bee nohwiká ánniid. ¹⁵ Ák'ehgo shik'íiyú, ndzilgo nasozíi, nohwiyati' bee dagohíi nohwinaltsoos bee nohwíl ch'et'ááníi daahohohotá'. ¹⁶ Jesus Christ nohweBik'ehn dabíi, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa bílgo, bíl daanjọphíi, la'íi bílgoch'oba'íi biláhyú dábiik'ehn hadag ádaanohwíksiníi la'íi nzhọqgo ágot'eehíi nihóndliigo ádaanohwíksiníi, ¹⁷ Án nohwíjii yune' nkegohen'áqgo ádaanohwíksí, la'íi nlt'éégo ánádaht'íi' hik'e nlt'éégo yádaalt' doleelgo nadaanohtwodgo ádaanohwile'.

3

¹ Iké'yuhíi, shik'íiyú, nohwá da'ohkaq, nohweBik'ehn biyati'íi dagoshch'í' dahot'éhé nnee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzí doleelgo, akú nohwitahyú ágot'eehíi k'ehgo bá da'ohkaq; ² La'íi nnee dabíi zhá bik'ehgo ádaat'eehíi, la'íi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bits'á' nohwide'niil doleelgo bá da'ohkaq akdó: nnee doo dawa bi'odla' daagolíi da. ³ NohweBik'ehn da'áníiyú át'éhi nlii, án ndzilgo nasozíigo ánohwíksí, la'íi nchọ'íi bits'á'zhí' ánohwíksí. ⁴ Hadíi bee nohwá ndaagosíit'áqhií bikísk'eh ádaanoht'ee, la'íi dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleelgo nohweBik'ehn biláhyú nohwaa da'óndlii. ⁵ NohweBik'ehn nohwíjii dawa bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíl daanzhọq ánohwíksí le', la'íi bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwíksí le'. ⁶ Shik'íiyú, Jesus Christ nohweBik'ehn bizhi' biláhyú ndzilgo nohwich'í' hahíidziigo gádaanohwin'nií, Nohwik'isn, ínashood nlii, doo na'iziid dahíi, nohwíl ch'ídaagosíit'aaníi doo yikísk'eh at'éé dahíi bits'á'zhí'go ádaanoht'ee. ⁷ Dánohwíi bídaagonósj, nohwedaanoht'eego nzhọq: nohwitahyú nahiikaidá' néé nada'idziid ní'; ⁸ Dá doo bich'í' nadaahi'níi'le doo hadín bíl da'iidáq da ní'; áidá' t'é'gee hik'e jíjgee nyeego nada'idziid ní', doo la' nadaanohwinlt'og da doleelhíi bighá; ⁹ Doo nohwá goz'áq dahíi doo ái bighá ágádaahiit'íi da, ndi nohwedaanoht'ee doleelhíi bighá nohwiná'átádaahiit'íi ní'. ¹⁰ Nohwitahyú nahiikaidá' gádaanohwin'nií ní', Hadín doo na'iziid dahíi doo iyáq da le'. ¹¹ Nohwíi la' doo nlt'éégo ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzi, doo nada'ohsiid dago, doo nohwíididoo dahíi nadaanohwinlt'og laq. ¹² Nnee ágádaat'eehíi Jesus Christ nohweBik'ehn biláhyú ndzilgo bich'í' hahíidziigo gádaahn'niigo bidag

yádaahiilti', Nlt'éeego nada'ohsiidgo dánohwíí nohwihidán daahsąą. ¹³ Nohwíí shik'íyú, nlt'éeego ádaanoht'eehíí bik'e hohkáh hela'. ¹⁴ Díí naltsoosíí biyi' nohwiya'tíí nnee la' doo yikísk'eh at'ée dayúgo, áí nneehíí dabídaagonohsįgo bits'ą'zhį' ádaanoht'ee, áí bighą ídaayándzį doleel. ¹⁵ Ágát'ée ndi doo bik'edaadinohñiihgo baa natsídaahkees da, ndi nohwik'isnhíí k'ehgo bich'į' yádaaltįgo bił ch'ídaagonoh'aah. ¹⁶ NohweBik'ehń, bits'ą'dí' ilch'į'gont'ée'híí, dabíí dábik'ehn dawa bee ilch'į' gont'ée'híí nohwiká' áyįsį le'. Daanohwigha nohweBik'ehn nohwił daanliį le'. ¹⁷ Shíí Paul, Gozhóó, daanohwildishniigo dashíí shigan bee k'e'eshchii, díí k'ehgo shinaltsoos dawa biká' daaszoh: áí k'ehgo k'e'eshchii. ¹⁸ Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleelgo at'ée.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

1 Shíi Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiníllí, la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ shendaagoz'aqhií bigha binal'a'á nshíi; Jesus Christ biláhyú ihí'naa doo ngonel'aq dahíi ndaahóndlii; 2 Timothy, odlá' bee da'anii shiye' nlini, bich'i' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' aatét'íi la'íi ilch'i'gont'éehíi bee nich'i' goz'aq le'. 3 Macedóniayú déyáadá' ánikdéniiid n'íi k'ehgo nanánoshkaqhgo gánánikdish'nii, Éphesus golzeeyú síndaadá' la' nneehíi lahgo at'éégo ilch'ígó'aahíi doo bee ilch'ídaagonoh'aah da le', ndzilgo daabilnii, 4 Yati' daazhógo alzaahíi la'íi hadín hadaakínest'aanii doo aqzhi' baa na'gozni' dahíi doo ídaayelts'aq da le', daabilnii aldó', ái lqágo lahadaagoch'ídit'ángo áile', ái Bik'ehgo'ihí'nañ kángon'áanii doo layolé' át'éé da, ái ko'odla' zhá bee laile'. 5 Áidá' kojíi biyi' nzhqogo, n't'éégo ánách'it'íi bígoch'ílsigo, la'íi da'anii ch'odlaqhií bigha kol ijgo doleeqgo kol ch'ídaagont'aah: 6 Ái la' nnee k'ihzhi' ádaaszaago lahadaadit'áhií doo nt'é be'alnéhi yaa yádaakt'íi daasilíi; 7 Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'áni yaa ilch'ídaago'aahíi daanliigo hádaat'íi; ndihíi nt'é daaníihíi la'íi nt'é ndzilgo yaa yádaakt'íi doo yidaagolsi da. 8 Áidá' begoz'aanii n't'éhi áile' bídaagonlzi, dávik'ehyú ilch'ígót'aahyúgo, la'íi bikísk'eh ánádaach'it'íiylúgo; 9 Díi aldó' bídaagonlzi, begoz'aanii nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi doo bá álzaa da, ndi hadíi doo begoz'aanii yikísk'ehyú ádaat'ee dahíi bá álzaa, doo da'dits'ag dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnlsi dahíi, nchq'go ádaat'iiníi, doo bíldaagodiyih dahíi, ni' biká' nandeehíi zhá bíldaanzhóqhií, bitaa hik'e báq nadaitseedíi, la'íi nnee nadaitseedíi bá álzaa, 10 La'íi nant'i' nakaihíi, nnee dabíi ilch'i' biini' daamba'íi yee ídaadilchóqhií, nnee ch'a'odaayihyeehíi, léda'ilchoohíi, yáná'iti' yune' nadaach'aahíi, la'íi dahadíita da'anii ilch'ígót'aahíi yits'á'zhi' ádaat'eehíi, ái dawa begoz'aanii bá álzaa; 11 Ái da'anii ilch'ígót'aahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' baa gozhóni, biyati' n't'éhi ba'ihégosini at'éé, ái baa nagoshni'íi shaa godet'aq. 12 Christ Jesus nohweBik'ehñ bich'i' ihénsi, án díi bigha bínensh'aqgo áshíilaa, sha'ohíihíi la'íi bána'isiidgo áshíilaahíi shil oitago ba'ihénsi; 13 Shíi dabíntségo Jesus nchq'go baa yash'ti' ni', biniigodeshlaa ni', la'íi hoshch'iid ni': áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'ozbaad, doo bígonsi dayú, la'íi doo oshdlaq dayú ást'íi lék'ehíi bigha. 14 NohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi shich'i' an'odaazlii, odlá' la'íi il'ijóóníi Christ Jesus biláhyú nohwíy'éehíi aldó' shich'i' an'odaazlii. 15 Díi ágolzeehíi da'anii ágolzéhi, nnee dawa daayodlaqgo dávik'eh, Christ Jesus nnee nchq'go ánádaat'íiíi hasdáyihiniíihíi bigha ni'godsán biká'zhi' nyáá; shíi ái itah dázho itisgo nchq'íhíi nshíi ni'. 16 Shíi dantsé shiláhyú Jesus Christ dázho shágoho'aalíi ch'i'nah áile'híi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'ozbaad, áik'ehgo bikédí'go hadíi da'odlaqhgo ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee daahinaa doleeíi aldó' yágoho'aal doleeíi shágoho'aal n'íi bee bígózi doleeíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ shaa chozbaad. 17 Áik'ehgo izisgo Nant'an, dahazhi' golíihíi, doo datsaah dahi, doo hit'íi dahi, Bik'ehgo'ihí'nañ dabízhá goyánihi, doo ngonel'aq dayú dahazhi' daabich'idnlsi la'íi dázho ba'ihédaach'inzi le'. Doleeqgo at'éé. 18 Timothy shiye', dabíntségo Holy Spirit binkááyú naa ya'ti'

n'íi k'ehgo naa godensh'aahgo gánildishnii, Ái naa nagolnii' n'íi k'ehgo n't'éégo nagonkkaad le'; ¹⁹Ni'odla' n'ndzilgo hón'tá, la'íi n't'éégo ánánt'íihí ádígonzj le'; la' bi'odla' doo daayotá' dago daabi'odla' doo nt'é da silji, tsina'eehí nihiltqodhí k'ehgo: ²⁰Ái Hyméneus la'íi Alexánder daaholzhéhi itah; ái Bik'ehgo'ihí'nañ doo nchq'go yaa yádaakti' dago yádaago'aah doleelhí bighá ch'iidn nant'án, Satan holzhéhi, bich'í' bidéhid, yiniidaagodilne' doleelgo.

2

¹Áik'ehgo dantségee, nnee dawa yá da'dohkéedgo, yá náda'ohkqaahgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yil daanliigo yá da'ohkqaahgo, la'íi ba'ihédaanohsigo yá da'ohkqaah le', daanohwildishnii; ²Ízisgo nadaant'aahíi hik'e nnee yedaabik'ehíi dawa bá da'ohkqaah le'; nkegohen'áago k'idaaón'niigo daahii'naa doleelhí bighá, Bik'ehgo'ihí'nañ bikisk'eh ádaant'eego la'íi dawa daadinlzigo. ³Ágát'éégo da'ohiikaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiniíi bil n't'éé la'íi bil dávik'eh; ⁴Án nnee dawa hasdáyihiniil hik'e da'anii ágot'eehíi yádaago'sj hat'íi. ⁵Bik'ehgo'ihí'nañ da'áa nlii, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee bigizhgee siziiníi da'áa, án Jesus Christ, nnee siljiigo nyáhi; ⁶Án nnee dawa ádaidet'áago yá nada'iznil, nnee binchq'íi yits'áyiniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áa n'íi biká' ngonyáago ch'í'nah silji. ⁷Ái baa yánashti'go hik'e bá shides'a'go, la'íi doo Jews daanlii dahi odla' hik'e da'anii ágot'eehíi bil ch'igonsh'aahgo hásh'i'doltji; (Christ biláhyú da'anii ádishnii, doo lé'ishchoogo da.) ⁸Ái bighá dahayú nnee da'okaahgo hasht'íi, bil daagodiyihgo bigan ts'idag yee dahdaadolnih, doo hadaashkeego da, la'íi doo biini' nakigo da. ⁹Isdzáné daanlíni áldó' da'áakohgo ik'eda'asdlaa le', doo idaada'odliigo da, la'íi biini' daagoljiigo ídaa daagodzaago; doo dábitszil zhá binasdziidgo da, doo óodo hik'e dilkoohé la'íi diyagé lán líliníi yee ik'ena'asdlaa go da; ¹⁰Áidá' n't'éégo ánádaat'íihíi yee ik'eda'asdlaa le', (ágádaat'íihíi isdzáné Bik'ehgo'ihí'nañ bikisk'ehyú ádaant'ee daaníihíi dávik'eh.) ¹¹Isdzán níni dant'éheego ígo'aah le', idits'ago. ¹²Isdzán doo la' nnee yil ch'ígó'aahgo baa godensh'aah da, nnee doo yá nant'aa da doleel áldó', ndi dant'éhee at'éé le'. ¹³Adam dantsé ábi'delzaa, Evehíi ikédí'go ábi'delzaa. ¹⁴Bich'í' na'dishch'a'íi doo Adamhíi da, áidá' isdzánhíi bich'í' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihí'nañ, Dah, bilniihíi dáytisyú ádzaa. ¹⁵Ágát'éé ndi isdzáné daanlíni ilchiigo biniigodilne' ndi dá yil ch'íhikáh, dayúweh da'odlaago, dawa bil daanzhogo, bil daagodiyihgo, la'íi biini' daagoljiigo daahinaayúgo.

3

¹Díi da'anii ágolzhéhi, Nnee la' ínashood yinádéz'iiníi binasdziidíi há't'íyúgo aí na'idziid n't'éhi hat'íi. ²Ínashood yinádéz'iiníi, bishop holzhéhi, doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíi nlii le', bi'aa da'áahi, ádaagodzaa, biini' golíni, bi'at'e' n't'éhi, bista' nakáhíi bil nzhóni, la'íi n't'éégo ikh'ígó'aahíi nlii le'; ³Doo idlaa dahíi, doo dagoshch'í' bágochíih dahíi, bestso doo yidánzhí' nlii dahíi; áidá' kóni' k'ehgo at'éehíi, nzhogo at'éehíi, doo dawahá idáhát'íi dahíi nlii le'; ⁴Án bigowágee bichágháshé n't'éégo yá nant'aa le', bichágháshéhi daabidits'ago, la'íi daabidnksigo; ⁵(Nnee bichágháshé doo n't'éégo yá nant'aa dayúgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaahgo ha'ánálséhi n't'éégo áyisj doleel?) ⁶Doo áni ínashood siljiíhíi da, ágát'éhi nliiyúgo, itisdo da'idolteelgo

ída'odlíí lèk'eyúgo, dánko ch'iidn nant'án bángot'aahíí k'ehgo bángodot'aał. ⁷ Dayúwehyú aldó' doo ínashood daanlji dahíí nt'éégo yaa nadaagoln'íí nlii le', doo ágát'éhi nlii da lèk'eyúgo, dánko baa dahgot'aah doleel, ch'iidn nant'án biljizh yuñe' odołtish. ⁸ Tédaat'iyéhi nt'éégo ádaayilníní, deacons daaholzéhi, aldó' biini' daagolji le', doo nakiyú yádaakti' dahíí, bestso doo yidáhzhí' nlii dahíí daanlji le'; ⁹ Nt'éégo ánádaat'ijl' yídaagolsigo ilch'ígót'aahíí da'ohiidlaaní doo bigózi da n'íi daayotá' le'. ¹⁰ Ái aldó' dantsé nabída'dintaah le'; áidí' doo baa dah daagost'áni da lèk'eyúgo, deacons daanlji doleel. ¹¹ Da'ágát'éégo daabi'aahíí biini' daagolji le', doo ch'inii daanii dahíí daalji le', ídaa daagodzāago dawa bee daagondlji le'. ¹² Deacons daanlíní bi'aa dala'á le', bichagháshé la'íi bigowagee dawa nt'éégo yá nant'aa le'. ¹³ Deacons daanljiigo nt'éégo nada'iziidyúgo, nñee nt'éégo baa natsídaakeesihíí la'íi Christ Jesus bits'á'dí' odłá'íi doo biini' daaháh dago yá sizijhíi daayosbaq. ¹⁴ Dét'ihégo nich'í' hisháát doleelí bikádesh'ijgo dúi nich'í' k'e'eshchii: ¹⁵ Ndi doo hwahá da lèk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bitahyú hago'at'éégo nt'éégo ách'it'éehíi bigonksijhíi bighá nich'í' k'e'eshchii; ái Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhi daayokāqahgo ha'ánálséhe at'éé, ái da'anii ágot'eehíi bee bíyah tsj n'áhi k'ehgo la'íi bee nłdzilgo begoz'áni at'éé. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bee da'ohiidlaqahi dážhó doo bigózi da n'íi da'anii daan'nii, doo hadín yighá na'íidikidgo da: Bik'ehgo'ihí'nañ nñee k'ehgo nyáá, Holy Spirit biláhyú dábikeyúy á't'éehíi ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi daabo'ij, doo Jews daanlji dahíí bich'í' yádaach'ilti', ni'gosdzán biká'zhí' bi'dodłaq, ízisgo idindláadíi biyi' yúdag obi'doltji lèk'e.

4

¹ Holy Spirit dábigóziigo gáníi, Iké'yú goldohyú la' odłá' yits'á'zhí' ádaañe' doleel, spirits k'izéda'dilteehíi la'íi ch'iidn bits'á'dí' ilch'ígót'aahíi hodaayésts'aa; ² Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi ínashood ídaadil'ijgo lédá'ilchoo; binatsekeesii bésh sidogii bee bida'dinlidhíi k'ehgo ádaat'ee, áik'ehgo nt'éégo ádaat'eehíi dagohíi doo nt'éégo ádaat'ee dahíi doo yídaagolsj da silji; ³ Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi nnonéhela' daayilnii, la' hidán doo daahsaa da, daayilnii aldó', áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ái hidánhíi áyílaago nñee da'anii ágot'eehíi yídaagolsigo daayodlaaní ya'ihédaanzigo daayiyāyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bil dábikeyh. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ áyílaahíi dawa daant'éé, áik'ehgo doo k'ihzhí' ádaile'go da, áidá' ya'ihédaanzigo daayiyāago dábikeyh: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi hik'e okāqahíi bee nzhōgo alzaahíi bighá. ⁶ Jesus bee nohwik'íyú daanlíní díi ilch'ígót'aahíi bee bich'í' yanántihyúgo, Jesus Christ nt'éégo yána'iziidíi nlii doleel, yati' daahohiidlaqahíi la'íi nt'éégo ilch'ígót'aahíi bikísk'eh hiñááhíi bee nłdzilgo áníłsji doo. ⁷ Yati' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'eh dahíi, la'íi sáan yati' daazhógo ádaagole'íi doo óyínłts'aa da: Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ánt'éé doleehíi bighá idínántaahgo bigonł'áah. ⁸ Kots'í nłdzil doleehíi bighá idínách'intaahíi ayāhágo ilji, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ách'it'éé doleelgo idínách'intaahgo bigoch'il'aahíi, ái dážhó dawa bee ilji, díi ihí'naahíi biyi' nt'éégo nohwá ngon'āq, la'íi iké'gee ihí'naahíi biyi' aldó'. ⁹ Díi ágolzeehíi da'anii ágolzéhi, nñee dawa daabodłaqgo dábikeyh. ¹⁰ Ái bighá nada'iidziid, la'íi nchō'go nohwaa yádaakti'híi bighá nohwiniidaagonł'éé, da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhi bada'óndliigo, án nñee dawa hasdáyihiniíi nlii, dahadíi da'aniiigo daabodlaaní zhá itisgo. ¹¹ Díi

ádishñiihí nǎdzilgo ádaahnii, la'íi bee ilch'ígon'áah. ¹² Áníi nanñaahíi bighá doo sínte' da le'; niyati'íi, ni'at'e'íi, ni'ijóóníi, ninatsekeesíi, ni'odla'íi, niijí biyi' nzhooníi bee nht'éégo ánt'éé le', da'odlaaníi nedaal'íi doleelgo. ¹³ Akú n'yáázhi' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' nnee bich'í' dayúweh daahónzhii, baa yáñti', la'íi bee ilch'ígon'áah. ¹⁴ Dabíntségo ínashood yánadaaziiníi níká' daadesniidá' niyi' golíi doleelgo naa hi'né'íi dayúweh bee na'izíid le'. ¹⁵ Ánikdishñiihí dá baa natsínkees nt'éé; áí dá sínzji nt'éégo ánant'íi le'; áik'ehgo dayúwehégo ná goldohíi nnee dawa daano'íi doleel. ¹⁶ Ídaagondzáá, ilch'ígon'áahíi baa gonyáá: áí k'ehgo dayúwehégo ánant'íi'yúgo hasdánáh, hadín nidits'agíi áldó' hasdádogaal.

5

¹ Báyaán nlíni doo bíl ntéh da, áidá' nitaa nlíni k'ehgo baa natsínkeesgo bidag yáñti'; nnee áníi nakaiyeehíi ník'isyú k'ehgo bidag yáñti'; ² Sáan daanlíni nimaa k'ehgo ádaahón'niih, dílkoghgo ádinlziggo isdzáné áníi nakaiyeehíi nilahkíi k'ehgo ádaahón'niih. ³ Sáan itsaa daanlíni, doo hagot'éégo bich'ogo'nii dahíi daadinsigo bich'onni le'. ⁴ Sáan itsaa nlíni bichagháshé, dagohíi biwóyeta, bich'íneta daagolíiyúgo, áí bigowagee Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ihí'naahíi yídaago'aah le', áik'ehgo bishchiiníi bidená nanáda'ahí'niil le'; áí Bik'ehgo'ihí'nañ bíl nt'éé la'íi bíl dávik'eh. ⁵ Itsaa nlínihíi, dasahndi naghái, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'olíggo dayúweh na'ókeedgo na'okáah, t'é'gee la'íi jii'gee. ⁶ Áidá' gonedlíihíi zhá hádéz'íihíi, hi'naa ndi daztsáni k'ehgo at'éé. ⁷ Díi nǎdzilgo bee bíl ch'ígon'áah le', áik'ehgo doo baa dahdaagot'aah da doleel. ⁸ Dahadíi bik'íi, dabíi bichagháshé zhá itisgo, doo nht'éégo áyíisj da lék'eyúgo, doo oshdlaá da niíhíi k'ehgo at'éé, doo odlaá dahíi bitisgo ncho'go adzaa. ⁹ Isdzáné la' doo hwahá gostádin bíl legodzaa dahíi, itsaa daanlíni, doo itah bizhi' bá ágóle' da, la'íi biká' da'áa n'íiyúgo zhá itah bizhi' bá ágóle', ¹⁰ Nht'éégo binasdziidíi bee baa na'goni' le', chagháshé daayinesaqyúgo, baa hasta' nách'ikah hat'íiyúgo, ínashood bikee yá tádáigisyúgo, bich'í' goyéégo nadaagowahíi yich'odaaniiyúgo, la'íi na'izíiid daanzhooníi dawa nayik'í'iziid lék'eyúgo itah bizhi' bá ágóle'. ¹¹ Áidá' itsaa áníi nakaiyeehíi doo itah bizhi' bá ágóle' da: áí dánko nniinéh hádaat'íigo Christ yits'á'zhí' ádaane'; ¹² Áik'ehgo dantsédá' Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'isiid doleel daanii n'íi k'ihzhí' ndaizné'híi bighá biniidaagodilnéhíi bee bándaaagodot'aal. ¹³ Gotahkaigo daazhógo ánakeehíi yídaago'aah áldó'; doo áí zhá da, ch'inii daanii la'íi dawahá yaa yádaakti', doo bidildoo dahíi ndi, doo yaa yádaakti' da le'at'éé n'íi ndi yaa yádaakti'. ¹⁴ Áik'ehgo díi hást'íi, itsaa áníi nakaiyeehíi nnádaakse' le', bichagháshé ádaagole', bigowá nht'éégo ádaayíisj, áik'ehgo nohwits'á'zhí' ádaat'eehíi doo nohwaa ch'inii ádaile' da doleel. ¹⁵ Ík'idá' la' Satan yich'í'go ádaasdzaa. ¹⁶ Nnee la' dagohíi isdzán ínashood nlíni bik'íi itah itsaa nliiyúgo yich'onni le', ínashood daanliiníi doo nadaabink'og da doleelhíi bighá; áik'ehgo itsaa daanlíni doo hagot'éégo bich'ogo'nii dahíi yich'odaanii doleel. ¹⁷ Ínashood yánadaaziiníi nht'éégo yikísk'eh nadaaziiníi nakidn da'ágánelt'eego daidinsigo bich'í' na'ihiniil, hadín yánadaaltihíi la'íi ilch'ígó'aahíi nayik'í'iziidíi da'áí zhá itisgo. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi gáníi, Magashii t'oh naghái hayi'í'eesdá' bize' doo bik'en'áah da. La'íi áldó' gáníi, Hadín na'iziidíi bich'í' na'iniilgo goz'áá. ¹⁹ Ínashood yásizini baa dahgosit'aahíi doo óyén'ts'áá da le', naki dagohíi

taagi hilt'eego daayo'ii lèk'eyúgo zhá. ²⁰ Nch'ogo ánádaat'ííhí dawa bináát bíl ntéh, la'ihíi biini' daaháh doleeíhíi bighá. ²¹ Bik'ehgo'ihina'na' la'íi Jesus Christ nohweBik'ehú, la'íi Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaak'áyú daagolíníi bitahasdlaahíi binadzahgee nawode bee gáníkdishníi, Díi baa nich'í' yashti' n'íi bénáníihgo baa nanna, nnee doo da'á'á itisgo nil nzhòq da, doo il'anigo baa natsínkeesgo da. ²² Bik'ehgo'ihina'na' biyati'íi yee yánáltih doleeqo nnee da'adza'íi doo dagoshch'í' biká' ndenííhí da; nnee nch'ogo adzaahíi doo bíl da'á' ánt'ée da; dílkòq'ngo ádinlzi. ²³ Kodí' godezt'igo doo tú zhá nidlqá da, áidá' ayáhágo dahts'aa bitoo nidlqá, nibid bich'í' nzhòq'íi bighá, la'íi da'ákozhá dinníhíi bighá. ²⁴ Nnee la' ch'í'nah nda'íksiih, áik'ehgo dagoshch'í' baa yá'iti' doleek; áidá' la'ihíi binch'í'íi doo dagoshch'í' daahiiltésé da. ²⁵ Da'ágát'éeqo nnee la' nlt'éeqo ánat'ííhí bik'izhí' hit'íi; doo hit'íi da ndi, doo hagt'éeqo nádl'íi da.

6

¹ Isnáh daanliiníi binant'a' daanliiníi daidnisi le'; doo ágádaat'íi dayúgo Bik'ehgo'ihina'na' bizhi' la'íi bee ilch'ígot'aahíi doo dílzí dago ádaile'. ² La' binant'a' ínashood daanliijúgo, odlá' yee bik'isyú daanliijíhí bighá doo yitisyú ádestíi da le', áidá' na'idziidíi bee bich'odaaníhíi ínashood Bik'ehgo'ihina'na' bíl daanzhooníi daanliijíhí bighá dayúweh nlt'éeqo yá nada'iziid le'. Díi dawa ilch'ígon'áah, la'íi bee bidag yádaanti'. ³ La' nnee lahgo ilch'ígo'aah lèk'eyúgo, la'íi Jesus Christ nohweBik'ehú biyati' da'aníihí la'íi Bik'ehgo'ihina'na' k'ehgo be'ách'ít'éeqo ilch'ígot'aahíi doo bíl dávik'eh da lèk'eyúgo; ⁴ Án doo nt'é yígósi da ndi idilkqah, la'íi na'idíikid la'íi agodit'áhíi zhá bíl nlt'ée, áí la' biyééhíi idáhách'it'iiníi áile', la'íi ilch'í' nagonkkaadíi, dénch'ó'ego aayá'iti'íi, la'íi nch'ogo laadaagoch'odlíhíi áldó' áile', ⁵ Nnee ágádaat'eehíi biini' daachòq'go da'aníi ágot'eehíi bits'á'zhí'go ádaaszaahíi dayúweh lahadaadit'áh, daazhógo Bik'ehgo'ihina'na' k'ehgo ách'ít'éeéhíi bee ich'it'íi daanzi: ágádaat'eehíi doo bíl nahkai da. ⁶ Ndihi' Bik'ehgo'ihina'na' k'ehgo ách'ít'éeéhíi la'íi kol dávik'ehyú ch'ihinaahíi da'aníi bee lqáqo ich'it'íi. ⁷ Doo nt'é ni'gosdzán biká' bíl daagosidlii da, áidí' da'aníigo daan'niigo doo nt'é ch'ídaan'né' da doleek. ⁸ Nohwihidán la'íi nohwi'íi daagolíhíi bighá nohwil daagozhóq le'. ⁹ Áidá' hádaakdzil hádaat'iiníi nabídaadintaahíi la'íi bának'í'íi'áahíi yee nihidéh, la'íi doo daagoyaq dago la'íi iní'da'dilni'go nch'ogo hádaat'iiníi yee nihidéh, áí daabilchòq, la'íi da'itsaahíi begoz'aq yune' odaabilkaad. ¹⁰ Bestso bidázhí' ch'íijíhí nch'ogo ágot'eehíi dawa bikeghad at'ée: áí la' idáhádaat'íigo odlá' yits'á'zhí' ádaane', la'íi lqáqo doo bíl daagozhóq dahíi yee iní'da'dilni'. ¹¹ Ndihi' ni, Bik'ehgo'ihina'na' bána'iziidíi níni, ágádaat'eehíi dawa bits'ánlyeed; dávik'ehyú ánt'ée le', Bik'ehgo'ihina'na' be'ánt'ée le', ni'odlqá golíi le', nil'ijóq le', níni' k'eh ántsi, la'íi níjii yune' isht'egodnt'ée le'. ¹² Nohwi'odlqá bá nagonkkaad le', dahazhí' ihinaahíi ndzilgo hóntq, áí bich'í' ni'dokéed ni', áidí' ch'iláni bináát ni'odlqá' bee hándzii ni'. ¹³ Díi nawode bee ágáníkdishníi, Bik'ehgo'ihina'na' dawahá daahi'naago áyílsinií binadzahgee, la'íi Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhi bináát bi'odlqá' nlt'éeqo yee hadzii n'íi áldó' binadzahgee; ¹⁴ Díi begoz'aaníi bikisk'eh ánt'ée, doo hayú naa daats'idilhiil dago, doo naa dahgosit'aah dago, Jesus Christ nohweBik'ehú nádzáazhí': ¹⁵ Áí bijíi biká' ngoniyáagee Bik'ehgo'ihina'na' ch'í'nah áile' ndi at'ée, án zhá Nant'an baa gozhóóníi, ízisgo nant'ánhíi bitisgo Nant'an, yedaabik'ehíi bitisgo yeBik'ehú;

16 Ihi'naa doo ngonel'aḡ dahíí da'án zhá bits'á'dí'hi at'éé, án idindláádíí yi' golíí, doo hadín ákóné' nowáhi at'éé da; án doo hak'e nnee bo'íí da, doo daabołtséh át'éé da: án dahazhí' dilzı le', la'íí dahazhí' dawa yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. 17 Nnee ni'gosdzán biká' hádaaldzilíí gádaabilnńii, Doo itisgo ídaadisohńil da le', la'íí yee hádaaldzilíí dá doo ba'olníízhı' doo ba'ohı́ da le', áídá' Bik'ehgo'ihı'nań hıńáhi bada'ohı́ le', án bilgoch'oba'go dawahá nohwıl dábik'ehyú doleelı́ ch'ıda'izkaadgo nohwaa yihıńı́ı. 18 Nłt'ééhı́ı baa nahkai le', daabilnńii, láḡo nłt'éégo ánádaaht'ı́ı, la'íí nohwı́yééhı́ı la'dı' nadaahnı́ıh, la'ı́ı ich'odaahnı́ı le'; 19 Kıh bit'ááh ledn'aahı́ı nłdzilyúgo kıhı́ı nłdzilgo goz'aḡ, da'áık'ehgo nłt'éégo ánádaaht'ı́ıyúgo yunáásyú goldohyú nłdzilgo nasozı́ı doleel, áık'ehgo ihı'naa doo ngonel'aḡ dahı́ı bee daahinońnaa doo, daabilnńii. 20 Timothy, bee na'osdli'ı́ı baa gonyáḡ, yati' Bik'ehgo'ihı'nań doo bik'eh dahı́ı, la'ı́ı yati' da'ılínı́go nadaagoch'ı́jaahı́ı bits'á'zhı' áńt'éé, la'ı́ı ígol'aḡgo bil'ígózını́ı ga'ánolini, Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bits'á'zhı' ilch'ígót'aahı́ı, ákdó' bits'á'zhı' áńt'éé. 21 Ła' áı il'ígózını́ı daayodlaḡo da'anı́ı odlá'ı́ı yits'á'zhı' ádaane'go nda'ahı́ııh. Bik'ehgo'ihı'nań bilgoch'oba'ı́ı bee nich'ı' goz'aḡ le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Bik'ehgo'ihinaan bik'ehgo shii Paul, Christ Jesus binal'a'a nshani, Christ Jesus biyi' ihinaahii nohwa ngon'aanii bik'ehgo, ² Timothy, shiye' dazho shil nzhoni, bich'i' k'eshchii: Bik'ehgo'ihinaan nohwitaa, Christ Jesus nohweBik'ehni bilgo bilgoch'oba'ii, la'ii bits'a'di' aatet'ii la'ii ilch'i'gont'eehii bee nich'i' goz'aa le'. ³ Nt'ee'go anash'ijigo bigonsigo, daashitaa n'ii daadzaa n'ii k'ehgo Bik'ehgo'ihinaan ba na'isiid; an ba'ihensigo shi'okaa'ii bee ninadishnigo, t'e'gee hik'e jii'gee da'oshkaah nt'ee; ⁴ Ninaa' tu n'ii binashnii'gee k'azha' naniistséh, dazho naa shil gozhó' doleehii bigha; ⁵ Dantsé niwóyé, Lois, áidí' nimaa, Eunice, da'anii bi'odla'ii binadishnii, hik'e ni akdo' odla' da'agát'ehi niyi' begoz'aa'go bigonsi go'ii. ⁶ Ái bigha díi binánii' hásht'ii, níká' ndinshiidá' niyi' golii doleelgo Bik'ehgo'ihinaan naa yiné' n'ii ko' nádntlaadgo dilth'ii k'ehgo dáhinaa nt'ee'go ántsi. ⁷ Bik'ehgo'ihinaan nohwini' hángo natekees doo nohwaidin'aa da; áidá' natekees nalwodii, ko'ijóonii, la'ii idaagondzaanii nohwaidin'aa. ⁸ Áik'ehgo nohweBik'ehni baa nagolnigo doo bik'e idaayándzi da, shii an bigha ha'asitíinii akdo' shaa nagolnigo doo bik'e idaayándzi da: áidá' ni akdo', Bik'ehgo'ihinaan binawodii bee, yati' baa gozhónihii bigha nyee'i niniigonk't'ee le'; ⁹ An hasdánohwiheznil, la'ii godiyihgo ba na'idziidgo hanohwiheznil, nt'ee'go anadaahit'ii doo bigha da, áidá' dabii bighanigoljii'ii la'ii bilgoch'oba'ii bigha, ái Christ Jesus bee nohwaidin'aa lék'e, ni'godszaan doo hwahá begodigháh dadá'; ¹⁰ Ái k'adii ch'i'nah silii, Jesus Christ Hasdánohwiheznilii hit'ii siliihii bee; an da'itsaahii nohwa yó'oyiné', la'ii ihinaahii la'ii doo da'itsaah dahii yati' baa gozhóni bee got'ijzhí' nyiné': ¹¹ Ái yati' baa gozhónihii baa yánashtihgo, la'ii doo Jews daanlii dahii bich'i' yides'a'ii la'ii bil ch'igó'aahii nshii'go hashi'doltii. ¹² Ái bigha goyé'go shich'i' nagowaa, ndi doo idaayánsdzi da, hadin hosis-dlaadi bigonsihii bigha, la'ii nt'e bee ba'oshhiihii Jesus nadahii bijijzhí' shá yinádéz'ii go yinel'aa'go bigonsi. ¹³ Yati' baa gozhóni shits'a'di' idesinits'aa'ii ágádishnii n'ii k'ehgo hontá', Christ Jesus bil da'la'a' ní'igo odla' hik'e i'ijóonii bee hiná'algo. ¹⁴ Nt'ee'go ágot'eehii naa hi'né' n'ii, Holy Spirit nohwii' golíinii bee nt'ee'go bináadí'ii. ¹⁵ Asia golzeedí' daagolíinii dawa shits'a'zhi' ádaasdzaa bigonsi, Phygéllus la'ii Hermógenes akdo' itah. ¹⁶ NohweBik'ehni Onesiphorus bichagháshé bilgo yaa ch'oba' le'; an da'ilhané shil gozhó'ogo anashil'ii, besh hishbizhii bee daashidest'ó'ó ndi doo yik'e idaayándzi da: ¹⁷ Áidá' Romeyú naghaadá' dazho shikáhantaago shaa nyáa. ¹⁸ Áik'ehgo nohweBik'ehni nadahii bijii baa ch'oba' doleel; an Éphesus golzeeyú doo alch'idé shá ayíllaa n'ii nt'ee'go bigonsi.

2

¹ Áik'ehgo shiye' nílinihii, niyi'siziinii nanlwod le', Christ Jesus bilgoch'oba'ii nainé'ii bee. ² Nnee lá'ago bináat' ilch'igoni'aanii, ni akdo' nnee bada'ónihiihii bil ch'igon'aa'ngo, bíi akdo' nnee la'ihii yi' ch'idaago'aah le'. ³ Jesus Christ bisiláada nt'eehii ní'igo lahdí' nyé'i niniigonk't'ee le'. ⁴ Hadin nagonkaadii, siláada abílaahii yi' goyilshó' doleelgo hat'iihii bigha doo siláada zhiné'go

ágot'ee dahíí doo nanábinkl'ogi at'éé da. ⁵ Hadíín nadaagolzéegee itah nliigo, begoz'aaníí bikísk'ehyú át'ééyúgo zhá gonhneego ch'ah hobíihíí baa dot'aal. ⁶ K'e'dileehíí nyeego na'iziidíí, dantsé inot'íihíí biyéé doleelgo goz'aa. ⁷ Ádishniihíí baa natsínkees; áik'ehgo nohweBik'ehń dawa níl ígózigo ánilé'. ⁸ Jesus Christ bínánilniih, án David bits'á'dí'go nliini daztsaád' naadiidzaa, yati' baa gozhóni baa nagoshńi'híí k'ehgo: ⁹ Ái yati' baa gozhóni bigha shini-igonk'éeego bésh hishbizhi bee da'shidehestl'ó ndi, nch'ogo at'inihi k'ehgo; ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí doo lestl'ógo da. ¹⁰ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yitahaslaahíí áldó' Christ Jesus binkááyú hasdáyidoniilgo bits'á'idindláádíí biyéé doleelhíí bigha dawa bee shich'í' ágot'ee ndi bich'í' dahnsdoh. ¹¹ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi: Jesus bíl nane'na' lèk'eyúgo bíl nádaahii'naa doo áldó': ¹² Nohwiniigonk'éeé lèk'eyúgo bíl nadaant'á doleel: áidá' doo bídaagonlzi da daabiln'niyyúgo, bíí áldó' doo nohwígonsí da nohwińnii doleel. ¹³ Née doo da'ohiidlaq da lèk'e ndi, bíhíí t'ah da'ágát'éeego da'áníyú át'éé: ániíhíí doo laho at'éego nádleeh da. ¹⁴ Ánikdishniihíí nnee bíl nanádaagoln'í, áidí' nohweBik'ehń binadzahgee nldzilgo gádaabinnii, Yati' da'íliné doo bigha lahadadoht'áh da le', ái doo nlt'éeé holeeh at'éé da, ndihíí ódaayésts'aaníí daabikch'oghíí zhá hileeh. ¹⁵ Nlt'éeego baa nannáh, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nlt'éeego ánt'éeé doleelhíí bigha, na'iziidíí doo idaayándzi bik'eh dahíí nlií le', yati' da'aniihíí dávik'ehyú bee ilch'ígon'áah le'. ¹⁶ Yati' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'eh dahíí la'íí da'ílinégo nagoch'ijaahíí doo óyénts'aa da: ái dayúweh doo daach'idnksí dago ádaakoliit. ¹⁷ Ái biyati'íí kóod kots'í yiyaaqhi k'ehgo at'éé: Hymenéus la'íí Philétus daaholzéhi, ái ágádaat'ee itah; ¹⁸ Ái da'anii ágot'eehíí yil ndaahiksiih, naneznadí' naach'idikiáhíí ilk'idá' bech'ígonyáá daanigo; áik'ehgo láni bi'odla' yil nadaagodesgeed. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań baa ilch'ígót'aahíí nldzilgo begoz'aa, kih bit'ááh iz'aaníí nldzilgo si'aaqhi k'ehgo, díí k'ehgo nkó bik'á' dahgoz'aa, NohweBik'ehń hadíí biyéehíí yígótsí, la'íí, Hadíín Christ bizhi' yozhíihíí doo bik'ehyú ágot'ee dahíí yits'á'zhí' at'éé le'. ²⁰ Nnee haldzilíí bigowá yune' doo ts'aa óodo la'íí bésh ligai bee ádaaszaahíí zhá sinil da, tsí la'íí leezh bee ádaaszaahíí áldó' sinil; la'íí nlt'éeego bighanigolíigo ádaaszaa, la'ihíí da'ádzaaahíí bigha ádaaszaa. ²¹ Dahadín ái nch'ogo ágot'eehíí yits'á'zhí' at'éego dilkoqohgo ádilziyúgo, ts'aa nlt'éeego bighanigolinihíí k'ehgo ábi'dolnii, Bik'ehgo'ihí'nań bá hadelzaago, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bíl nlt'éeego yil na'iziid doleel, nlt'éeego na'idziidíí dawa bigha ilch'íhizaa. ²² Nch'ogo ágot'eehíí áni nakaiyehíí hádaat'ini bits'á'zhí'go ánnéh: áidá' dávik'ehyú ágot'eehíí, odlá', kol'ijóoníí, la'íí ilch'í'gont'eehíí be'ánt'éeé, bíjii' biyi' daagozhóoníí nohweBik'ehń yich'í' ádaaniihíí bíl hikáh. ²³ Doo goyáá dago, doo nt'é yígótsí dago na'idíikidíí doo bíl laha'dnt'áh da, ágádaat'eehíí ilch'í' hadaashkeego ádaabiléhgo bígonksí. ²⁴ NohweBik'ehń yána'iziidíí doo hashkeego goz'aa da; áidá' nnee dawa yich'í' nzhooníí, la'íí nlt'éeego ilch'ígó'aahíí, la'íí bíni' k'eh nlií le': ²⁵ Bits'á'zhí' ádaat'eehíí yich'í' nzhoqogo yil ch'ígó'aah le'; Bik'ehgo'ihí'nań, nch'ogo ágot'ee n'íí yits'á'zhí' ádaabile' ndi at'éé shí, áik'ehgo da'anii ágot'eehíí yidaagótsí ndi at'éé; ²⁶ Áik'ehgo yidaagodóksíil, ch'iidn nant'án ániyú ánádaat'íihíí bigha isnáh ádaabisdlaadá' daabishjizh n'íí yiyi'dí' hadokah doleel shí áldó'.

3

¹ Díí áldó' bígonksí le', nnágodáhyú négodzidíí begodigháh doleel. ² Nnee

dabízhá ídíl daanjóó doleel, bestso ídáhádaat'íi doo, ída'odlígo ídaayádaakti' doo, ídaadilkaah doo, nchọ'go aayádaakti' doo, bizhchiinií doo daidits'ag da doo, doo ihédaanzì da doo, doo bíl daagodiyìh da doo, ³ Doo k'ídaanzì da doo, ádaañihíí doo ádaane' da doo, daazhógo aadahdaago'aa doo, nchọ'íí yisna' daanlìi doo, bédaagodzid doo, nnee nzhọogo ádaat'eehíí bíl daanchọ' doo, ⁴ Nada'ich'aahíí daanlìi doo, dabízhá daabik'eh doo, itisgo na'ídi'níl doo, Bik'ehgo'ihí'nań bíl daanzhọq le'at'éhi gonedliinií zhá itisgo bíl daanzhọq doo; ⁵ Dábiká'yú zhá ínashood daanlìigo Bik'ehgo'ihí'nań binawod doo biká'zhì' daahit'íi da: nnee ágádaat'eehíí bits'á'zhì' ánt'ee. ⁶ Áí bitahyú nnee la' nadaach'áhi daanlìigo gotahyú nadaakaigo isdzáné doo daagoyáá dahíí, nchọ'íí lágago ye'ádaat'éhi, isnáhgo ádaile'go ádaañihíí da'anii daanzigo ádaile', áí dabíí ílta'at'éégo nchọ'go natsekeesií ch'a'odaabihinií, ⁷ Dábik'ehn ídaago'aa, ndihíí da'anii ágot'eehíí ch'éh yídaago'aa. ⁸ Jánnes la'íí Jámbres daaholzéhi Moses yich'í' nadaagonkaad ádaat'ee n'íí k'ehgo, áí nneehíí da'anii ágot'eehíí yich'í' nadaagonkaad, áí biini' daanchọ'go odlá' yits'á'zhì' ádaat'ee. ⁹ Áídá' doo lágago ladaayile' da: Jánnes la'íí Jámbres doo goyáá dahíí nnee dawa bich'í' ch'í'nah ádaasaa n'íí k'ehgo, áí nnee doo daagoyáá dahíí áldó' dawa bich'í' ch'í'nah ádaadolnií. ¹⁰ Áídá' shíí shígosínshíid, ilch'ígonsh'aahíí, she'at'e', bighá hinshnaahíí, she'odlá', nzaadyú bágoish'aahíí, shìl íjónnìí, shíni' k'eh ánsinií, bígonstí, ¹¹ Shini'goch'idile' n'íí, la'íí góyéé'go shich'í' nagowaa n'íí, Antioch la'íí Icónium la'íí Lýstra daagolzeeyú shich'í' ágodzaa n'íí; shini'daagoch'idile' n'íí bitis sílìhíí dawa bígonstí: áí dawa biyi'dí' nohweBik'ehú ch'íshinktí. ¹² Da'aniiogo gádishnii, nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat'iinií bini'daagoch'idile' doleel. ¹³ Áídá' nnee daanchọ'íí la'íí k'izéda'dilteehíí dayúwehégo ádaanií, nadaach'aago la'íí dabíí áldó' bich'í' nadaadi'ch'aa. ¹⁴ Áídá' nihíí, bígon'aa n'íí la'íí ndzilgo osíndlqadíí dayúweh be'ánt'éé, hadín bits'á'dí' bígon'aanú binálniihgo; ¹⁵ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií godilzini hosíndlqadgo hagot'éégo Christ Jesus binkááyú hasdánáahíí níl ch'ígó'aahíí t'ah ánts'ísédá' bígosínshíid áldó' binálniih. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií dawa nnee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú k'eda'ashchíi, áí ilch'ígót'aahíí bee ílìí, konchọ'íí kol ch'í'nah alne'íí bee, ilch'í'kole'íí, la'íí dábik'ehyú ágot'eehíí kol ch'ígó'aahíí bee ílìí: ¹⁷ Áí bee nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíí ilch'í'nlne', la'íí nnt'éégo ánádaat'íií dawa yitis nel'áq doleel.

4

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań la'íí Jesus Christ nohweBik'ehú, hit'íigo nadzáago nant'aa doleelíí, daahinaahíí hik'e nanezna'íí yádołtihi, áí binadzahgee gánikdshnii; ² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee yáñti'; doo ngonáhgo da, da'adzaayú bíl ch'ída'itì'yú la'íí doo bíl ch'ída'itì' dayú; nchọ'go ágot'eehíí ch'í'nah ántí, bíl daadntégo bidag yáñti', nyee ndí dayúweh bágo'áágo bíl ch'ígon'aa. ³ Nnee da'anii ilch'ígót'aahíí dážhọ doo hádaat'íi dago bengodogaal; áídá' yati' da'ílinéhíí dabíí bi'at'e' nchọ'íí bik'ehgo yiká na'ódaayilts'í'go, áí bíl ch'ídaago'aahíí yiká daadéz'íí doleel; ⁴ Da'anii ilch'ígót'aahíí yits'á'zhì'go ndaalyis doleel, yati' daazhógo ágolnéhi zhá hádaat'íi doleel. ⁵ Áídá' nihíí dawahá bich'í' ídaagondzqá, nyéé'go nich'í' nagowaa lék'e ndi bich'í' dahndoh, yati' baa gozhóni baa yáñti'go na'izíid, na'izíiid nainé' n'íí lanléh. ⁶ Shíí ilk'idá' da'itsaahíí k'ad baa shí'dilteeh,

k'ad dah disháhíí kodí' begoz'ąą. ⁷ Shi'odlą'híí bigħą nlt'éeġo nagonelk'aad, ilhach'idikáhgee hishwołhíí k'ehgo nasdziid shaa hi'né'hi dawa lashłaa, da'anii odlą'íí ilch'igoni'ąą: ⁸ K'adúí dábik'ehyú ách'ít'éełhíí bigħą ch'ah hobjłhíí shá k'ihzhj' nniť'ą, áí nohweBik'ehń dábik'ehyú át'éeġo kaa yánáltihíí shaa yí'aah, nadáhíí bijjł: doo dashízhą shaa hit'aah da, nohweBik'ehń ch'í'nah ádilne'íí bił daanzhōġo yiká daadéz'iinú dawa yaa daayinúíł áldó'. ⁹ Dáhadnlńhgo shaa nńáh: ¹⁰ Démas holzéhi yó'oshilt'e', díí ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bił nzhōġo Thessaloníca golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátaiyú óyáá, Titus holzéhi Dalmátaiyú óyáá. ¹¹ Luke zhą kú sidaa. Dahagee nńáhgee Mark bił n'ash: án shinasdziidíí bee dązhō shich'onłhi at'ée. ¹² Tikikas holzéhi Éphesusyú oł'a'. ¹³ Ádí' dńyaago shi'úicho Tróas golzeeyú Cárpus bigowaġee niiltsooz n'íí shá nłtsóos, naltsoos áldó', ikágé biká' k'eda'ashchjłġo ádaaszaa n'íí, áí dązhō hást'íí. ¹⁴ Alexándor holzéhi, béshłtsogi nayiziidi, dązhō nchō'go áshíłaa: nohweBik'ehń án ánát'jłhíí bich'j' na'inłł ndi at'ée: ¹⁵ Ni áldó' án baa gonyąą; nohwiyati' yich'j' nagonk'aad ni'. ¹⁶ Dantsé shaa yá'iti'dá' doo hadíri sha'ashhah sizjł da ni', nńee dawa yó'odaasidez'ąą ndi, Díí nchō'ihíí doo biká'zhj' daaleeh da, dishńiigo Bik'ehgo'ihí'nań bá náhoshkąąh. ¹⁷ Da'ágát'ée ndi nohweBik'ehń sha'ashhah sizjł ni', shinawod shá áġółsġo; yati' dawa yídaagodolsjłł, łá'íí doo Jews daanłjł dahú dawa daididots'jłł doleelhíí bigħą: áik'ehgo ndóicho bizé'dí' háshi'doltjł ni'. ¹⁸ NohweBik'ehń nchō'go ádaat'jłhíí dawa bits'ą'dí' hashłłteeh ndi at'ée, ádí' yaaká'yú yebik'ehíí bengonyáázł' shinádéz'jł doleel: án dązhō ba'ihéġosj le' doo ngonel'ąą dayú dahazł'. Doleelġo at'ée. ¹⁹ Prisca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozhōġ, shá biłnńii, Onesíphorus bichągháshé biłġo áldó'. ²⁰ Erástus holzéhi t'ah Corinthgee sidaa: Tróphimus holzeehíí Milétum golzeeġee nńiihgo sitjłdą' dahdiyáá ni'. ²¹ Dáhadnlńhgo doo hwahá hai náġodleeł dadá' shaa nńáh. Eubúłus, Púdens, Línus, łá'íí Claudia daaholzéhi, Gozhōġ, daanłńii, odlą' bee nohwik'ííyú dawa áldó'. ²² Jesus Christ nohweBik'ehń niyi'siziinú yłł nłj le'. Biłġoch'oba'íí bee nohwich'j' goz'ąą le'. Doleelġo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ bána'isiidíí lá'íí Jesus Christ binal'a'á nshlíni k'e'eshchii; díínko bighá shides'a, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yitahaslaahíí bí'odlq' nǎdzil doleelgo lá'íí dayúwehégo da'aníí ágót'eehíí yídaagolsíh doleelgo, áí bee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yikísk'eh ádaat'eego alne'; 2 Áí bee dahazhí' ihí'naahíí yiká daadéz'íí, áí Bik'ehgo'ihí'nañ, doo lé'ilchóhi da, yee nohwá ngon'áá lék'e, ni'gosdzán doo hwahá nnit'aa dadá'; 3 Áík'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíí yee ch'í'nah ágólaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwinííhí yengon'áágo biyati' baa yashti'go shaa det'áq; 4 Titus bich'í' k'e'eshchii, nohwi'odlq' da'á'ahíí bee shiye' nííni: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa lá'íí nohweBik'ehíí Jesus Christ Hasdánohwinííhí bílgoch'oba'íí lá'íí bits'á'dí' aatét'íí lá'íí ilch'í'gont'ééhíí bee nich'í' goz'áq le'. 5 Díí bighá Crete golzeegee nninilt'íí ní', dawahá doo ilch'í'hilzaa dahíí ilch'í'nle'go, kíh nagoznííí dawago ínashood yá nazjíí doleelíí hahíníí, áníídishníí níí k'ehgo: 6 Áí nnee doo hagot'éégo baa dahdaagosít'aa dahi daanlíí doo, bí'aa da'á'áhi, bichagháshé da'odlq'ago, nch'ó'íí dagohíí doo daadits'ag dahíí doo daabíldi'níí dahi zhá hahíníí. 7 Ínashood yínádéz'iíníí, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidíí nlijgo doo hagot'éégo baa dahgosít'aa dahíí, doo dabízhá bik'eh dahíí, doo hashkee dahíí, doo idlq' dahíí, doo dagoshch'í' bágochííhí dahíí, bestso doo yidázhí' at'éé dahíí nlij le'; 8 Bahasta' nakahíí bíl nzhooníí, nnee daan't'ééhíí bíl nzhooníí, bíini' golííni, dávik'ehyú át'ééhíí, godn'síníí, dabíí ádaagodzaaníí nlij le'; 9 Bíl ch'ígót'áá níí k'ehgo yati' ba'olnííhí nǎdzilgo yotá' le', áík'ehgo da'aníí ilch'ígót'aahíí bee nnee yidag yati' doleel, lá'íí yits'á'zhí' ádaat'eehíí da'aníí ilch'ígót'aahíí yil ch'í'nah ágole' doleel. 10 Nnee láni yati' yil nakaihi, yati' da'ííliné lá'íí k'ízé'idíítee'híí yee yádaaktí', circumcise ádaanohwi'dolne', daanohwinííhíí itisgo: 11 Nnee ágádaat'eehíí doo dayúweh yádaaktí' dago ádaabi'dilne'go dávik'eh; áí nnee'híí doo bee ilch'ígót'aah bígonedzq' dahíí bestso hádaat'ííhí bighá yee ilch'ídaago'aahgo nnee bichagháshé bílgo yil nadaagodesgeed. 12 Lá' itah nííni, yunáásyú ágone'íí báyo'iíníí gáníí, Cretedí' daagolíni dávik'ehni léda'ilchóhi, dziík'á'yú daagolíni bégódzidíí k'ehgo ádaat'éhi, bíl daagoyéé'go daadichíníí daanlíí, níí. 13 Díí yaa nagolní'íí da'aníí. Áík'ehgo bíl daadntéh, da'aníí ilch'ígót'aahíí zhá daayodlq' doleelíí bighá; 14 Jews daanlíni yati' daazhógo ádaagole'íí, lá'íí nnee da'aníí ágót'eehíí yits'á'yúgo ádaat'eehíí yendaagos'aaníí doo daidits'ag da doleelíí bighá bíl daadntéh. 15 Nnee bíini' daanzhóoníí n't'éégo ágót'eehíí zhá yaa natsídaakees: áídá' daanch'ó'íí lá'íí doo da'odlq' dahíí nch'ó'go ágót'eehíí zhá yaa natsídaakees; bíini' daach'ó'ogdo nt'é n't'éégo at'éé dagohíí nch'ó'go at'éé doo yídaagolsí da daasilíí. 16 Bik'ehgo'ihí'nañ bídaagonlzi daaníí ndi ánádaat'ííhíí bee doo hádaat'íí dago bígózi, bik'edaach'innííhí, lá'íí doo da'dits'ag da, lá'íí n't'éégo ánádaat'ííhíí dawa doo yik'eh shijeed da.

2

1 Áídá' nihíí, dawahá da'aníigo ilch'ígót'aahíí bikísk'eh ilch'ígon'áah: 2 Nnee bádaayánhíí gádaabi'níí, Nohwiíni' daagol'íí le', daanohwich'idn'sí le', ídaa daagonohdzq' le', nohwi'odlq', lá'íí nohwi'íj'óóníí, lá'íí nohwíni' k'eh

ádaanołsiníí bee nłdzilgo nasozjį le'. ³ Isdzáné bádaayáńhíí gádaabiłńńii, Nohwíí áldó' nt'é ánádaat'jįhíí bee Bik'ehgo'ihí'ńań daadinokį le', doo ch'ńńii daanńihíí daanołhńjį da le', idłqahíí doo bik'e isnáh daanołhńjį da le', nzhooníí zhą bee ilch'ídaagonoh'aah le'; ⁴ Isdzáné áńńi nakaiyehíí bińńi' daagoljįgo bika' la'ńi bichągháshé bił daanzhoogo ył ch'ídaagonoh'aah le', ⁵ Daagoyáągo, bińńi' la'ńi ánádaat'jįhíí daanzhoogo, gową zhą yaa daabińńi'go, bika'ńi daidits'ago, Bik'ehgo'ihí'ńań biyati' doo ncho'go baa yati' da doleelńi' bighą, áń dawa ył ch'ídaagonoh'aah, daabiłńńii. ⁶ Nńee áńńi nakaiyehíí áldó', Nohwińńi' daagoljį le', daabiłńńii. ⁷ Dawahá bee nt'éęgo áńach'ot'jįhíí bikísk'eh ch'ogaahíí bee ch'ń'nah ádinłj le': da'ágee ilch'įgon'áah, gonyáągo la'ńi da'ńńi' áńńigo, ⁸ Yati' dábił'ehíí doo bee naa dahgosit'aa dahíí bee yáńtti'; hadńńi' yits'ą'zhį' at'éehíí yik'e idaayándzj doo, doo hagot'éęgo ncho'ńi yee naa yałti' dahíí bighą. ⁹ Na'iziidńi daanołńńi, nohwńńant'a' daadohts'ag le', la'ńi dawahá ádaahle'gee nohwńńant'a' bił dábił'ehyú ánádaat'jį le', daabiłńńii; doo nohwńńant'a' t'ąqzhį' bich'ńi yánaadaati'go da; ¹⁰ Doo da'noh'ńńi da, dawahá bee nohwaa daach'ohńńi ch'ń'nah ádaanołs; dawahá bee Bik'ehgo'ihí'ńań Hasdánohwińńi' baa ilch'įgót'aahíí nzhogo nohwik'izhį' hit'ńi doleelńi' bighą, daabiłńńii. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'ńań biłgoch'oba'ńi bee nńee dawa hasdákáh doleelgo bich'ńi ch'ń'nah alzaa. ¹² Áń Bik'ehgo'ihí'ńań doo bikísk'eh ihí'ńaa dahíí la'ńi ni'gospzán bika' dawahá ncho'ńi hádaahit'ńńi yó'odaant'aahgo bee nohwł ch'įgót'aah, la'ńi dńi ni'gospzán bika'gee daagondzągo, dábił'ehyú ádaant'eego, la'ńi Bik'ehgo'ihí'ńań bikísk'eh daahńńi'naa doleelgo nohwł ch'įgót'aah; ¹³ Bik'ehgo'ihí'ńań ízigo at'éhi la'ńi Jesus Christ Hasdánohwińńi' bits'ą'idindłáądo ch'ń'nah hileehíí bikádaadét'ńi, áń ndaahóndliigo nohwiyaa gozhog; ¹⁴ Áń bidikńi bee nanánohwesńńigo ncho'ńi dawa bits'ą'di' hanánohwiheńńi bighą Jesus nohwá n'ádelńi, la'ńi biyéę daahiddeehgo nasdzid nt'éehíí bich'ńi dahdaandłoh doleelgo nohwńńi' da'áńńigo ádaanołwilehíí bighą áldó' nohwá n'ádelńi. ¹⁵ Dńi bee bił nadaagolńi', bidag yáńtti', dawahá bee nik'ehgo bił daadntéh. Nńee doo la' hayaa áńóle' hela'.

3

¹ Binant'a' la'ńi daabik'ehíí da'ádaanńiyú ádaat'eego yínaadaalńńiigo ádaanłs, binadaant'a' daadits'ago, la'ńi nt'éęgo ánádaat'jįhíí dawa dagoshch'ńi' ádaile'go, ² Doo hadńńi' ncho'go yaa yadaati'go da, doo ilch'ńi hadaashkeego da, áńda' nzhogo ádaat'eego, la'ńi nńee dawa bich'ńi nt'éęgo ádaat'eego yínaadaalńńiigo ádaanłs. ³ Néé áldó' doo daagondzą da ni', doo daadihiits'ag da ni', nohwich'ńi' na'deshch'a' ni', ncho'ńi bika' hágot'ńńi la'ńi goneđłńńi iltah at'éehíí bik'eh isnáh daandłj ni', iyodaandzįgo daahńńi'naa ni', la' biyéehíí idáhadaat'ńi ni', nńee bik'edaan'ńńi ni' la'ńi ilk'edaadin'ńńi ni'. ⁴ Áńda' Bik'ehgo'ihí'ńań Hasdánohwińńi' nńee yaa ch'oba'ńi la'ńi bił daanzhooníí ch'ń'nah silljída', ⁵ Nohwaa ch'oba'go hasdánohwińńi, doo nt'éęgo ánádaahit'ńńi bighą da, áńda' nohwńńi' nohwá nal'eeldá' nadaagosidłj, la'ńi Holy Spirit áńńidęgo ánádaanołwłda, áń bee Bik'ehgo'ihí'ńań hasdánohwińńi; ⁶ Bik'ehgo'ihí'ńań, Jesus Christ Hasdánohwińńi' biláhyú Holy Spirit ch'ída'izkaadgo nohwaa daidez'ąq; ⁷ Áń'ehgo biłgoch'oba'ńi bee dábił'ehyú ádaanoht'ee nohwńńi'đigo, dahazhį' ihí'ńaahíí bee daahńńi'naa doleelńi ndaahóndli. ⁸ Dńi ágolzeehíí da'ńńi ágolzéhi, dńi ádishńńi' dayúweh baa yánántłhgo hasht'ńi, áń'ehgo Bik'ehgo'ihí'ńań daayosdłqadńi nt'éęgo ánádaat'jįhíí dayúweh ye'ádaat'jį

doleeł. Áí nł'ée ł'í nnee bá nzhq. ⁹ Doo daagoyá dago łaha'dit'áhí, hadaalishchiimí baa na'gon'í, łí nadaagonłkaadí, ł'í begoz'ąqáhí bighą hadaashkeego łaha'dit'áhí doo baa nannáa da; áí doo łł'í da, doo nt'é bee alneh da. ¹⁰ Nnee dabí hát'íyú odlaaní nakidn bich'í yásínłt'ídá, doo nidits'ag dayúgo yó'odn'áah; ¹¹ Nnee ágát'éełí da'ańi ágót'eełí yits'ą'zh' dahiyaago, doo bik'ehyú át'ée dago, dabí ídąngót'áni at'ée bígonłs'í. ¹² Ártemas dagohí Tíkikas nich'í deł'a'dá' dąhadnłńhgo Nicópolisyú shaa nńh: akú shehaigo ngoni'ąą. ¹³ Zenas, begoz'áni nł'éełgo yígółsini, ł'í Apółłos bíłgo dahdi'aashyú bich'onńihgo doo nt'é yídłh daanłł'í da le'. ¹⁴ Bíł ínashood daandłniń nł'éełgo nada'iziidgo yídaagoł'aah le', áík'ehgo dabí ídeedaahi'ńaa, ł'í dawahá yídłh daanłniń yich'odańi doleeł. ¹⁵ Nnee bíł nahasłtáńi dawa, Gozhó, daanłńi. Bíł dał' da'ohıdłąągo bíł daanjooní, Gozhó, shá bíłńi. Daanohwigha Bik'ehgo'ih'ńań bíłgoch'oba'í bee nohwich'í goz'ąą le'. Doleełgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

1 Shíí Paul, Jesus Christ bigha ha'ásítíni, la'íí Timothy nohwik'isn, Philémon, dázho nohwil nzhóni, bil nada'idziidi, bich'í' k'e'ilchii, 2 La'íí Ápphia nohwil nzhóni, Arkípas, Christ bigha bil silááda daandlíni, la'íí ínashood nigowaáee íla'ánát'ííhíí aldó' bich'í' k'e'ilchii: 3 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ích'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'áá le'. 4 Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsí, dávik'ehn nénashñiíh oshkàáhgee, 5 Jesus nohweBik'ehñ la'íí ínashood dawa nil daanzhóogo bada'ónliigo na'íkonsñhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsí; 6 Ni'odla'íí baa nagoln'igo Christ biyéé daandlíhíí bigha nlt'éégo ágot'eehíí daanohtwiyééhíí dawa nnee dayúweh yídaagósj doleeł, dishñiigo ná'oshkàáh. 7 Nil'ijóhíí bigha dázho nohwil gozhóó, bidag ánt'ee aldó', shik'isn, ínashood bíjii yune' bil daagozhóogo ánadaasíndlaahíí bigha. 8 Áik'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dábik'ehyú ánléh, nildishñiigo nich'í' hasdzii doleeł ni', 9 Ndihií shil nzhóhíí bigha nánoshkàáh, shíí Paul, nnee báyaán sílíni, k'adíí Jesus Christ bigha ha'ásítíni. 10 Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkàáh, án ha'ásítíígo odla' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees silíí: 11 Doo áníidá' nich'í'go doo íjii da ni', ndihíí k'adíí nich'í'go la'íí shíí aldó' shich'í'go lán ílíni silíí: 12 Dázho shíjii sí'áadí' shil nzhóni nich'í' nádé'á'; áik'ehgo naadnłteeh: 13 Dashíí bil sikeego shil gozhóó doleeł ni', yati' baa gozhónihíí bigha ha'ásítíígee ni dahdá' shich'onii doleeł ni': 14 Ndihií hago ánasht'íjii doo nil nlt'éé dayúgo, doo ágáshne' da, shaa ch'onba'íí doo bíniso'go da, áidá' dání hánt'íjyúgo zhá. 15 Dasa' naa nadáhíí bigha dét'íh nits'á' dahnyaa lán shí; 16 Doo dayúweh ni'isna'híí k'ehgo baa natsííkees da, áidá' áí bitisgo nik'isn nil nzhóhíí k'ehgo baa natsííkees; shíí ndi áik'ehgo baa natséskees, nihíí shitisgo áik'ehgo baa natsííkees, nohweBik'ehñ biláhyú nik'isn nlií. 17 Nit'ekéhíí k'ehgo shil ónłtagyúgo, naashídnłteehíí k'ehgo áñ naadnłteeh. 18 Doo bik'ehyú nich'í' at'éé da lék'eyúgo, dagohíí naa hayil'ááyúgo, áí shíí shiká'zhí' áñle'; 19 Shíí Paul, dashíí naltsoos ash'íj, dashíí na'hishñiil: nihíí niyi'siziiníí da'anii bee shaa hánl'aa ndi, áí doo bí'ishtah da. 20 Da'anii, shik'isn, nohweBik'ehñ biláhyú shil gozhóogo áshííle', Christ biláhyú shíjii yune' ágoniidégo ánáshíídle'. 21 Díí nich'í' k'e'eshchiihíí bikísk'eh ánnéngo nígonsí, la'íí bitisgo ndi ánnéngo nígonsí. 22 Shíí aldó' akú hayú nshdaayú shá ích'í'gole': shá da'ohkàáhíí biláhyú ch'ínánshdáhgo nohwaa nánshdáh nsí. 23 Épharos holzéhi, Christ Jesus bigha bil ha'áshítéhi, Gozhóó, nohwilñi; 24 Marcus, Aristárkas, Demas, la'íí Lucas daaholzéhi, bil nada'isiidi, aldó' ágádaanohtwíñi. 25 Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí bee niyi'siziiníí bich'í' goz'áá le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

¹ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidí biláhyú daanohwitaa n'íi doo akh'ídn íltaħ at'éégo yich'í yakti' da lèk'e, ² Áídá' díi iké'yú yolkaaíi biYe' binkááyú nohwich'í yakti', án dawahá bíyéé doleelgo nyinl'tini, án binkááyú áldó' ni'gospdzán áyílaahi; ³ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláádíi bee án áldó' bits'á' idindláád, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi da'áiyihí ye'at'éé, biyati' nalwodíi bee dágoz'ąą nt'éégo nł't'éégo áyíłsigo hadag áyíłs; dabízhá nohwinch'ó' íi nohwá yidnłk'óddá, da'itísé goz'ąąyú Ízísigo At'éhi bigan dihe'nazhińéégo dahnesdaa; ⁴ Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłiłhíi bigħą bizhi' baa yin'ąą, bizhi'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'á'á yaaká'yú daagolíníi daabizhi'íi ndi bitisgo at'éé; da'ágát'éégo dabíi yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo at'éégo ábi'delzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo hak'i la' gáyíłnńiid da go'íi, Shiye' ríłi, díi jjiđi' nítáa silíi. La'íi doo hak'i gánńiid da áldó', Bitaa nshłi doleel, bíłhíi shiye' nłił doleel. ⁶ La'íi dantsé gozłińhíi ni'gospdzán biká'zhi' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yakti'go gáníi, Shinal'a'á yaaká'yú daagolíníi dawa daabokąąħ le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi yaa yakti'go gánádo'ńiid, Binadaal'a'á spirits daanłiigo ánáyiidlaa, bá nada'iziidíi k'p' dahdinahíi daanłiigo ánáyiidlaa. ⁸ Áídá' biYe'híi gáyíłnńii, Bik'ehgo'ihí'nañ nłińi, doo ngonel'ąą dayú dahazhi' nant'áá doleel; dážħ nł't'éégo nant'áá. ⁹ Nzh'oggo ágot'eehíi nıl nzh'og, nch'oggo ágot'eehíi nıl nch'og; ái bigħą Bik'ehgo'ihí'nañ, Bik'ehgohinnaahíi hadíi nıl nakahíi bitisgo nıl goyłsh'og'íi bee hanidílaa. ¹⁰ La'íi gánábildo'ńiid, NohweBik'ehń, ni dantsé godeyaadá' ni'gospdzán nín'ąą; yááhíi nigan bee ánlaa. ¹¹ Ái bech'igowáh; nizħą da'áik'ehgo ánt'éé; ái dénch'og' daaleeh, diyágé dénch'og' hileehíi k'ehgo; ¹² Ái ch'id íłhanéılzaahíi k'ehgo íłhaníńléeh doleel, la'íi łągo ádaat'ee daaleeh: áídá' nıhíi da'ágánt'éé, la'íi doo ngonel'ąą dahíi bee hıńnáá doleel, yıłnıi. ¹³ Áídá' binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo hak'i la' gáyíłnńiid da go'íi, Shigan dihe'nazhińéégo síńdaa, ni'ina'íi nıketł'ááhyú nınıńılzhi'. ¹⁴ Ái dawa yaaká'dí' nadaal'a'áhiı daanłiıshą', nńee hasdádokahíi yınádaadéz'ıi doleelgo odaas'a'ihı?

2

¹ Ái bigħą nt'é daadisiits'aaníi dawa baa daagondząągo dábik'eh, dahyúgohíi danko baa daadihi'nah. ² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi binkááyú hasdzilhíi da'anii dážħ' nđzilgo, la'íi nch'og'og' ádaach'it'eehíi la'íi doo da'ch'idits'ag dahíi da'ái bee koch'í' nanáhi'ńiłtgo; ³ Hagot'éégo bits'á' hahiıkeeh, hasdách'igháhíi itisgo nł't'éehíi doo hádaat'ıi dayúgo; ái hasdách'igháhíi nohweBik'ehń dantsé áńńiid ni', áídı' hadıi daabi'dists'aaníi áldó' da'anii daanıigo yaa nohwıl nanádaagolńi'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ áldó' da'anii ńiigo godiyıgho be'ígóziníi ch'ı'nah ágólaa, Ízísigo áná'ol'ıiıi, íltaħ at'éégo godiyıgho áná'ol'ıiıi áldó', la'íi dabíi bik'ehgo Holy Spirit kaine'ıi bee hasdách'igháhíi yaa nanágolńi'. ⁵ Ni'gospdzán begonáhıi baa nagohııłńi'ıi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo yedaabik'eh doleelgo yaa godin'ąą da. ⁶ Łąħ dahgoz'ąągee la' gánıigo yaa nagolńi', Nńee daat'éégo nt'é bigħą baa natsıńkees nt'éé, nńee nlıińıi daat'éégo nt'é

bigha binádín'í? ⁷ Ninal'a'á yaaká'yú daagolíníu dé't'ihézhí' dábich'í'yú át'éégo ánláa; íziso at'éégo la'íi daach'idnksigo bá ágonláa, nant'anch'ah bik'edín'áahíi k'ehgo, la'íi dawahá ánláahíi yebik'ehgo nnt'íi: ⁸ Dawahá yebik'ehgo bit'ááhyú núné' ní'. Dawahá yebik'ehgo nyink'ítá'dá, dála'á ndi doo ágod'íhgo da yebik'ehgo nyink'íi ní'. Áídá' k'adíi dawahá yebik'ehíi doo hwahá daahiilséh da. ⁹ Áídá' Jesus daanéel'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníu dé't'ihézhí' dábich'í'yú át'éégo alzáa, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi bee nnee dála'á daant'ígeee bá da'itsaahíi yil'ih doleelgo biniigonk't'éégo daztsáa; áí bigha nant'anch'ah bik'edot'áahíi k'ehgo íziso at'éégo la'íi daach'idnksigo bá ágólzáa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bigha dawahá daagolíníi, dawahá áyíílaahíi bichagháshé l'áágo bits'á'idindláád goz'áa yuné' ha'áyihiñilgo, hasdách'íghahíi begodeyaago yebik'ehíi biniugodilnéhíi bee dázhó n't'éégo ábidoliilgo dávik'eh. ¹¹ Hadile'íi la'íi hadaadeszaahíi dála'á yits'á'dí' daanl'íi: áí bigha doo yik'e ídaayándzigo shik'íyú daayihíi, ¹² Gáníigo, Shik'íyú naa bíl nnae daagoshní' doo, daanokáahíi íla'at'ééyú na'ihénsigo ha'dish'aah. ¹³ Áídí' gánádo'niid, Dabízhá ba'oshíi. Áídí' hananázzi, Kúnko, shíi hik'e chagháshé Bik'ehgo'ihí'nañ shaa yinilíi bíl daansh'íi. ¹⁴ Áík'ehgo áí chagháshéhíi bidil hik'e bits'í daagol'íhíi k'ehgo bíi aldó' ágádelzáa; bíi datsaahíi bee, da'itsaah yebik'ehíi, ch'iidn nant'án, da'ílii dokhiil doleel'íi bigha; ¹⁵ La'íi hadíi da'itsaah yeneldzidhíi bigha bi'ihí'na' danes'áqdzhi' isnah daanliiniíi hasdáyidoñilgo. ¹⁶ Da'aníigo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi ye'ádaat'éhi doo ye'at'éégo ádelzáa da; áídá' Abraham bits'á'dí' hadaahishchiinií ye'at'éégo ádelzáa. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'ídzidgee okáah yebik'ehíi da'tiséyú sitíni bílgoch'oba'go la'íi begondl'íidgo hileehíi bigha bik'isyú ye'at'éhi dawa bee ábidilne'go dávik'eh, nnee binchó'íi bá bidil yee nahiniil doleelgo. ¹⁸ Dabíi biniugodelzaagee nabídinestáqdhíi bigha, hadíi nabída'dintaahíi yich'odaan'íihi at'éé.

3

¹ Áí bigha shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi daanohíni, yaaká'dí' itah nohwiká ánniidií, Christ Jesus, da'ohiidl'áa daahiidleehíi bigha des'a'íi n'líni, la'íi nohwi'okáah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nzhóogo baa natsidaahkees; ² Áñ habilitínií begondl'íidgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé n't'éégo yinádéz'íinií k'a'at'éégo. ³ K'ih ágoel'íi k'ih ágolzaahíi bitisgo daach'idnks'íhíi k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnks'íhíi yik'eh sit'íi. ⁴ K'ih dála'á gon'áágo nnee la' ádaagozlaahi at'éé; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañhíi dawahá áyíílaahi at'éé. ⁵ Moses Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi n'íigo, Bik'ehgo'ihí'nañ bigowá biyi' n't'éégo na'iziidgo yunáásyú ch'í'nah doleelíi dabintséda' yaa nagolní' l'ék'e; ⁶ Áídá' Christ-híi Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' n'íigo Bik'ehgo'ihí'nañ bigowá dágoz'áa n't'éégo n't'éégo yinádéz'íi; d'ángont'i'zhí' doo nohwiini' h'áh dago la'íi nohwiil daagozhóogo yaaká'yú dahazh'íi ihí'naahíi ndaahóndliihíi daahóntá'yúgo, náe Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé itah daandl'íi. ⁷ Áí bigha Holy Spirit gáníhíi k'ehgo ádaanoht'ee, Díi j'íi biyati'íi daadohts'ago, ⁸ Da'igol'íyú Israel hat'i'íi nabídinestáqad n'dá' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bikisk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo doo nohwíj'íi n't'izgo ádaanoht'íi da le': ⁹ Áígee daanohwitaa n'íi nashídaanestáqadgo shídaagols'íid, dizdin l'egodzaahíi biyi' ílta at'éégo ánásh't'íilíi daayiltsáa. ¹⁰ Áí bigha áí daakinolt'íilíi doo baa

shil gozhóq dago gádéniiid, Dábik'ehn bijíi biyi'dí' ndaahúsiih, shikísk'eh ch'ogaalíi doo yídaagolsi da. ¹¹ Ái bighá shágóchijidgo shitl'a dahdidishniidá' gádéniiid, Shihá'idzol yune' doo okáh át'ée da. ¹² Áik'ehgo ídaa daagonohdzaq, shik'íiyú, dah lèk'eyúgo nchó'íi hik'e doo odláq dahíi nohwijíi yune' bengonyáá lèk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhi dánko bits'á' dahdidohkahi at'ée. ¹³ Dawa jii íldag yádaakti', díi jii t'ah nohwich'i' bil ch'í'otaqáá'; dah lèk'eyúgo nchó'íi k'izé'idilteehii bee dánko nohwijíi nt'izgo hileeh. ¹⁴ Dantsé Christ bada'osiidli'íi danes'aqdzhi' daahónta'yúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; ¹⁵ Gánohwíldi'niidá', Díi jii biyati'íi daadohts'ago doo nohwijíi nt'izgo ádaanohtsi da le', Israel hat'i'íi Bik'ehgo'ihí'nañ doo yikísk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo. ¹⁶ La' daidezts'aqáá' doo yikísk'eh ádaat'ee da ni', áidá' Moses Egyptdí' ch'innílii doo dawa ágádaadzaa da lèk'e. ¹⁷ Daa daat'éhi Bik'ehgo'ihí'nañ doo bil gozhóq dago ádaayisigo dizdin legodzaa lán? Nnee nchó'go anádaat'ijigo da'igolíiyú nanezna' n'íi shi ya'? ¹⁸ Daa daat'éhi bich'i' Bik'ehgo'ihí'nañ bitl'a dahdidilniidá' gánniid, Shihá'idzol yune' doo ohkáh át'ée da? Doo da'odlqá dahíi zhá áyiñii. ¹⁹ Áik'ehgo bídaagonlzi, doo da'odlqá dahíi bighá doo ákóne' okáhgo da.

4

¹ Ái bighá halaq baa daagondzaq le', dah lèk'eyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bihá'idzol yune' nkáh doleeqgo nohwaa det'aq n'íi t'ah bil ch'í'otaqáá', nohwíi la' dánko dábich'i' ndohkahi at'ée. ² Yati' baa gozhóni bee nohwich'i' yá'iti'; daanohtwita n'íi akdó' bich'i' yá'iti' ndi daidezts'aanií doo daayosdlqáq dahíi bighá doo bich'odaazni' da. ³ Hadíi da'osiidlqáadíi zhá ái há'idzolíi yune' ohiikáh, ái há'idzolíi Bik'ehgo'ihí'nañ ániigo gánniid, Shágóchijidgo shitl'a dahdidishniidá' gádéniiid, Shihá'idzol yune' doo okáh át'ée da: ni'godszañ nniit'aqáá Bik'ehgo'ihí'nañ anát'ijíi aqá lálzaa ndi ánniiid. ⁴ Lahgee gots'idiskaanií bijíi yaa yalti'go dahgoz'aq gáníigo, Gots'idiskaanií bijíi Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziiid n'íi ni'inziidgo hanayo lèk'e. ⁵ Áidí' kú dahnágost'aq gáníigo, Shihá'idzol yune' doo okáh át'ée da. ⁶ Áik'ehgo la' t'ah ákóne' okáhíi bá goz'aq; áidá' nnee dantsé bich'i' yá'iti' n'íi doo daayosdlqáq dahíi bighá doo hak'e ha'ákai da: ⁷ Áik'ehgo nzaad ogoyááhíi bikédí'go lah jii Bik'ehgo'ihí'nañ nnágon'aq, David binkááyú gánniidgo, Díi jii biyati'íi daadohts'ago doo nohwijíi nt'izgo ádaanohtsi da le'. ⁸ Há'idzolíi Jesus bee baa daagodez'aqayúgo, bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ lah jii doo gánadí'niid da dolee' ni'. ⁹ Ái bighá Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanliinií há'idzolíi t'ah bá goz'aq. ¹⁰ Dahadíi há'idzolíi yune' ha'ayááhíi dabíi binasdziiid n'íi ni'inziid, Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziiid n'íi ni'inziidhíi k'ehgo. ¹¹ Ái bighá halaq, ái há'idzolíi yune' ha'áhiikáhíi bich'i' dahdaandqoh le', doo ágáhiit'ijíi dayúgo, doo da'odlqá da n'íi k'ehgo dánko nanádnkaaki at'ée. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi hiñáhi la'íi dázhq nalwodi at'ée, bésh be'idiltilshé dá'ílt'sa' denihíi bitisigo deníni at'ée, dagózhq yuyahyú na'gizh, koyi'siziinií, kospirite lenehenlááyú, la'íi ílhadaadit'aanií iwól lenehenláágee, akú aná'ogish, konatsekesíi la'íi kojíi biyi' ágot'eehíi kol ch'í'nah áyísi. ¹³ Ni'godszañ biká' daahinaahíi da'á'á nt'íigee Bik'ehgo'ihí'nañ doo bits'aq nant'i'hi at'ée da, áidá' bil ílk'ídaandqohíi doo nt'é binadzahgee bil le'eskaad dago, dawahá bil ch'í'nah daanlii. ¹⁴ Áik'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe', yaaká'yú bil onágodzaahíi, nohwí'okáqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni ízigo at'éhi nohwá sizíigo, halaq da'ohiidlqá daan'niihíi

nɔdzilgo daahóntá' le'. ¹⁵ Nohwi'okáqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo nadaanwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwínáda'dintaahíi k'ehgo bíi áldó' dawa bee nabí'dinestaqad ndi doo hak'e ni'isii da. ¹⁶ Ái bighá halaqá doo t'aaqzhí' daashiijeed dago Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleeɛgo, lá'íi dawahá doo bídaanel'aa dagee bílgoch'oba'íi bee nohwich'onii doleeɛgo.

5

¹ Okáqah yebik'ehi da'tiséyú sinilíi da'á ntiígeee nnee bitahdí' haltínihií, Bik'ehgo'ihí'nañ zhi'néego ágot'eegee nnee yá siziígo, Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okáqahgo dant'éhéta yaa yihiniígo, lá'íi nchɔ'go ánách'ot'íihií bighá ye'okáqahíi nayiltseedgo yaa yihiniígo nniltíi. ² Án hadín doo goyáá dahíi lá'íi doo nɔdzilgo daahikáh dahíi yaa ch'oba'go nayik'íiziidgo yígótsi; dabíi ndi doo nɔdzil dago bich'í' nágodidáhíi bighá. ³ Áik'ehgo nnee nda'ílsihíi bighá ye'okáqahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaa hiniíhií k'ehgo bíi ndi ni'ílsihíi bighá ágánát'íiigo goz'aa. ⁴ Nnee doo lá' dabíi ízigo at'éego okáqah yebik'eh nliigo ha'ídilteeh da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ habiltíyúgo zhá, Aaron hayiltíihií k'ehgo. ⁵ Áik'ehgo Christ áldó' dabíi ízigo at'éego okáqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hilleehgee doo ha'ídotíi da, áidá' hadín, ShiYe' nílii, díi jii'dí' nitaa sílii, bíhniidíi án habiltíi. ⁶ Lahgee dahnágost'aaqee gábíhniid, Melkízedek okáqah yebik'eh n'íi k'ehgo doo ngonel'aaqzhí' okáqah yebik'ehi nílii. ⁷ Christ ni'godzán yiká' nagháadá' dázho chaal okáqahgo bínáá tú nadaazlii lék'e, da'itsaahíi bits'á'zhí' hasdábilteeh yínel'aaquíi náyokáqahgo yich'í' okáqah, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ yidnksíhií bighá bidiits'ag; ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlii ndi goyéego bich'í' nagoyááhíi bee biTaa aníihií yikisk'eh at'éego yígótsiid; ⁹ Áik'ehgo dázho n't'éego ábi'delzaago hadíi daabi'dits'agíi hasdách'ígháhi doo ngonel'aa dahíi begodeyáhi silii; ¹⁰ Án, Melkízedek n'íi k'ehgo okáqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nílii doo, bíhniigo Bik'ehgo'ihí'nañ habiltíi. ¹¹ Án láqágo baa nadaagohiilni' ndi nohwíl nagoch'ílni'hií nyee, doo n't'éego daadohts'ag da daasolíihií bighá. ¹² K'adyúgo ílch'ígó'aahíi daano'híi le'at'éhi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dabígózinéhíi dahadín nohwíl ch'ínágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhá daidlaaníi nádaasohdlii, daanesoyáá ndi hidán n't'izíi doo daahsaa da laa. ¹³ Da'á daantígo hadín ibe' zhá yidlaaníi dábi'ehyú ágot'ee zhi'néego ílch'ígó't'aahíi doo n't'éego yígótsi da, mé' k'ehgo at'éehíi bighá. ¹⁴ Áidá' hidán n't'izíi bádaayáníi bá álzaa, ái n't'éego ánadáát'íidhií bighá hadíi nzhooníi hik'e hadíi nchɔ'íi yídaagótsiid.

6

¹ Ái bighá halaqá, Christ baa ílch'ígó't'aahíi dantséhií godezt'i'dí' yunáásyú dahnádihniikáhgo bádaayán bíl ch'ígó't'aahzhí'go dahdihniikáhgo nohwí'odlá' nɔdzil hileeh; ánadaahiit'íihií da'ílinéhíi bits'á'zhí' ádaahii'ne'dá' nohwí'odlá' bee Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' dahsiikáhíi kíh bit'ááh ni'it'aahíi k'ehgo at'éé, áik'ehgo it'ááh nda'sit'aaníi k'ehgo doo dayúweh ái zhá bee ílch'ídaagont'aah da le'. ² Okáqah k'ehgo tach'idígísi, okáqah k'ehgo koká' ndaach'idilniíhií, nanezna'íi nádikáhíi lá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dahazhí' yándaago'a'íi, ái zhá bee doo dákozahíi ílch'ídaagont'aah da le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ yee nohwaa godin'ááyúgo, bádaayán bíl ch'ígó't'aahíi k'ehgo ílch'ídaagont'aah. ⁴ Nnee yati' baa gozhóni' lahn yídaagótsiid n'íi, yaaká'dí' kaa hi'né'íi daizlii n'íi, Holy Spirit

baa godet'aq n'íi, ⁵ Bik'ehgo'ihina' biyati' n't'éhi, la'íi binawodíi bee ízigo anágot'íhíi yunáasyú begoz'aaníi daizlìh n'íi, ⁶ Bits'á'zhì' ádaadzaa lèk'eyúgo doo hagot'éégo binchò'íi yits'á'zhì' anádaa'ne'zhì' bíl nnách'íkáhi at'éé da; bijíi yune' Bik'ehgo'ihina' biYe' ts'i'ihna'áhi biká'zhì' yínáadaayiheska' la'íi baa yágozigo anádesdlaahíi bigha. ⁷ Ní' biká' nanágotìhgee lèdihich'aadí hadíi n't'éégo ádaayisíníi bá hajéedyúgo, Bik'ehgo'ihina' bits'á'dí' baa gozhóóníi hileeh: ⁸ Áídá' hosh hajéedyúgo ní'ihíi yó'odit'aah, dénchò'go bá ha'idziizhì' zhá bá goz'aq; didlidzhì' zhá bá onágot'í. ⁹ Nohwìl daano'hshóni, áik'ehgo yádaahiilti' lèk'e ndi, nohwihíi doo áik'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagosilzìid, hasdách'igháhíi bíl goz'áni be'ádaanoht'ee. ¹⁰ Bik'ehgo'ihina' dávik'ehyú at'éégo, bá nada'ohsiidíi doo yaa dìnah da, la'íi bizhì'íi nohwìl nzhòhíi bigha bichagháshé bich'odaasoni'íi áí aldó' doo yaa dìnah da; áí t'ah ágádaaht'íi. ¹¹ Díinko nohwá hádaahiit'íi, da'a'á notìjgee da'áik'ehgo ágádaaht'íigo doo nohwìl nagoki dago yaaká'yú dahazhì' ihina'ahíi ndaa-hohíi le', nohwihina' bengonyáázhì': ¹² Áídí' doo nohwìl daagoyéé da le', áídá hadíi bí'odlq' daagolìigo la'íi nyee ndi yìl dahildòhgo Bik'ehgo'ihina' bángon'aáníi bíyéé doleehíi beda'ol'íi le'. ¹³ Bik'ehgo'ihina' Abraham yich'í' hadziigo yágon'áqáda', dabíi bitisgo at'ééhíi doo la' dahíi bigha dabíi bee bit'á dahdidilniigo, ¹⁴ Gábihniid, Da'anii dayúweh niyaa gozhóq doleelgo ánihosh'nii, la'íi nits'á'dí' lq'ágo hanálinolt'íigo ádishliil. ¹⁵ Áik'ehgo Abraham nzaad godezt'igo yidag at'ééda' nt'é bee bángot'aaníi begolzaa lèk'e. ¹⁶ Nnee da'anii dabíi bitisgo at'ééhíi biláhyú bit'á dahndaadidilnih: hagee lahada'dit'áhgee da'anii ch'iniigo kot'á dahch'idilniiyúgo lahada'dit'áh n'íi ben-gonáh. ¹⁷ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihina', nnee yee yágon'aáníi bá begolne'íi yenagoshchiinií doo lahgo anáidle' dago dábigózigo bíl ch'í'nah áyitsì hat'íigo, áí da'anii aníigo bit'á dahdidilnií ni': ¹⁸ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihina' nnee nt'é yee yágon'áqágo, la'íi da'anii aníigo bit'á dahdidilniigo, áí naki goz'ánihi doo lahgo anáidle' da; áí bee hadag ánohwí'dilzi, néé Bik'ehgo'ihina' bit'ááhzhì' daatsidihiiqíhíi hasdáhiikáhíi nohwádihyú begoz'aaníi ndaa'hóndliihíi n't'izgo daahóntq' doleelgo: ¹⁹ Áí ndaa'hóndliihíi bigha yaaká'yú godiyìhgo goz'aq yune' bigizhgee da'denbáálíi bine'yú beha'ágot'íi: ²⁰ Jesus ádjh ákóne' nohwá ha'ayáá, án Melkízedek okqah yebik'eh n'íi k'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni silij.

7

¹ Melkízedek holzéhi, Salem golzeegee ízigo nant'an nliini, Bik'ehgo'ihina' da'tiséyú at'éhi bí'okqah yebik'ehi nlii lèk'e; án Abraham ízigo nant'an daanlíni yich'í' nagonkkaadgo yaa gonesnaad' nádaaldá' yidedeyaaigo, Niyaa gozhóq le', yihniid; ² Áígee ayihe'nílii goneznányú ik'í'nílii da'a'ágo sinílihií Abraham Melkízedek yaa yinil ni'; dantségee bizhì'íi, Bíi nant'aahíi bits'á'dí' n't'éégo ágot'éhi, golzeege ágolzee, iké'geehíi, Salemgee ízigo Nant'an, áí, Bíi nant'aahíi bits'á'dí' ilch'ì'gont'éhi, golzeege ágolzee; ³ Bitaa, báqádoó bigózi da, yits'á'dí' dihezna'íi la'íi hadí' dihezna'dí', hazhì' nehena'zhì' aldó' doo bigózi da; áídá' Bik'ehgo'ihina' biYe' k'ehgo dahazhì' okqah yebik'ehíi nlii. ⁴ Díi baa natsidaahkees, áí nneehíi dázhó dák'a'at'éhi lèk'e, Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'i, ayihe'nílii goneznányú ik'í'nílii da'a'ágo sinílii yaa yinil lèk'e. ⁵ Levi bits'á'dí' hadaaishchiinií bitahdí' okqah yedaabik'ehi ádaabi'deszaahíi, bik'íi daanlíni bíyéhíi goneznányú ik'í'nílii da'a'ágo sinílii, tithes holzéhi,

bich'i' nadaayiniigo begoz'aanii bikisk'eh banagoz'aq lek'e, bik'ii daanlini aldó' Abraham bits'a'di' hadaashchiji ndi: ⁶ Áidá' Melkizedek, Levi bits'a'di' hadaashchiini doo bitahdí' nlii da ndi Abraham tithes yaa yihiniil lek'e, la'ii Abraham Bik'ehgo'ihina' ba'den'aq'ahii Melkizedek, Niyaa gozhó' le', biln'niid. ⁷ Díinko doo baa lahach'it'áhi at'éé da, dahadiin itisgo at'éehii, da'ich'i'go at'éehii, Niyaa gozhó' le', yihini at'éé. ⁸ Díi jiyúngo nnee nanne'go bagoz'aanii tithes bich'i' nadaahi'niil, áidá, Melkizedek t'ah hinaada', dahazhi' hinaago baa na'goni'ii, tithes bich'i' nadaahi'niil. ⁹ Gádishnii le'at'éhi, Levi, tithes bich'i' nahi'niilii, Abraham Melkizedek tithes yich'i' nayiheznilií bee tithes nayiheznilií ga'at'éé. ¹⁰ Melkizedek Abraham yidedeyaada', Levi itah nliinií ga'at'éé, doo hwahá goleeh da ndi Abraham bits'a'di'go hinaahii bigha. ¹¹ Áik'ehgo Levi hat'i'ii bitahdí' okaqah yedaabik'ehii bee dawa nt'éé silii lek'eyúgo, (áigee Jews daanliinií begoz'aanii bee bangot'aq ni,) hant'é bigha okaqah yebik'ehii la' nanálee, Melkizedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'éehii k'ehgo da? ¹² Okaqah yebik'ehi dabintségo golíni k'ihzhi' nanálteeh lek'eyúgo hagog'éégo goz'aanii aldó' lahgo anánal'ne'hi at'éé. ¹³ Hadin díi bee baa na'goni'ii lahgo hat'i'ii nlii, ái hat'i'ii bitahdí' dant'éhéta be'okaqahii Bik'ehgo'ihina' baa ch'iniil goz'aq'agee doo la' na'iziid da. ¹⁴ NohweBik'ehi Juda hat'i'ii nliigo bígózi; ái hat'i'ii Moses doo hak'i yaa hadzii da ni', okaqah yedaabik'ehi yaa nagosni'dá'. ¹⁵ Díinko dayúwehyú nt'éégo bígózi, okaqah yebik'ehi Melkizedek k'ehgo at'éhi nanáslíi, ¹⁶ An doo ni'gosdzán biká' begoz'aanii bik'ehgo okaqah yebik'ehi silii da, áidá' ihinaa doo ngonel'aq dahii binawodii bik'ehgo okaqah yebik'ehi silii. ¹⁷ An baa na'goni'go ganií, Doo ngonel'aq dazhi' okaqah yebik'ehi níli, Melkizedek okaqah yebik'eh n'ii k'ehgo. ¹⁸ Begoz'aq n'ii doo ndzil dago, doo nt'é bee análnéh dago k'ihzhi' bengot'aq. ¹⁹ Begoz'aq n'ii doo nt'é nt'éégo layiilaa da ni', áidá' itisgo nt'éhi begodeyaa, ái bee Bik'ehgo'ihina' ahánégo bit'ahgo daahiidleeh. ²⁰ Bik'ehgo'ihina' bit'a dahdidil'niihii zhá bee Jesus okaqah yebik'ehi silii. ²¹ (La'i okaqah yedaabik'ehii Bik'ehgo'ihina' doo bit'a dahdidilniigo okaqah yedaabik'ehi daasilii da, áidá' Bik'ehgo'ihina' bit'a dahdidilniigo Jesus okaqah yebik'ehi silii; Bik'ehgo'ihina' gábiln'niid, Shiini' doo lahgo anáshdle' da doleeigo shit'a dahdidishniigo gádishnii, Doo ngonel'aq dazhi' okaqah yebik'ehi níli, Melkizedek okaqah yebik'eh n'ii k'ehgo:) ²² Áik'ehgo aníidégo nohwángot'áanii, Bik'ehgo'ihina' hik'e Jews daanliinií bilgo lángot'aq n'ii bitisgo nt'éhi, Jesus bee nohwá hizi'. ²³ Okaqah yedaabik'eh n'ii nanne'go doo dayúweh okaqah yebik'ehi daanlii dahii bigha láq'ago daanlii ni': ²⁴ Áidá' Jesus dahazhi' hinaago dahazhi' okaqah yebik'ehi nlii. ²⁵ Ái bigha bíi binkááyú Bik'ehgo'ihina' yaa hikáhi dāngonel'aqzhi' hasdáyihiniil, dábi'ehn yá ná'okaqah dahazhi' hinaa. ²⁶ Okaqah yebik'ehi da'ágat'éhi nohwá nt'éé, dilzini, doo k'izé'at'éhi da, dāzhó nt'éhi, nchó'go ádaat'eehii yits'a'zhi' nlini, yaaká'yú ágot'eehii bitisyú ízigo at'éégo ábi'delzaahi; ²⁷ Ái okaa yebik'eyi da'tiséyú daanlini dawa jii, ntsé dabii nchó'go anádaat'iihii áidí' nnee nchó'go anádaat'iihii bigha dant'éhéta nadaaltseedgo yeda'okaqahgo Bik'ehgo'ihina' baa nanádaahi'niil, áidá' Jesus doo ágánat'ii bik'eh da, dabii Bik'ehgo'ihina' ya'idelt'iidá' dalahndigee dawa layiilaa'hi bigha. ²⁸ Nnee doo daanldzil dago nda'iksiih ndihii okaqah yebik'ehi da'tiséyú daanlini daaleehgo begoz'aanii bik'ehgo hahi'niik; áidá' begoz'aanii bikédí'go bengonyáágo Bik'ehgo'ihina' bit'a dahdidil'niigee ánniidí k'ehgo

biYe' haltjji, án hadelzaa dahazhji'.

8

¹ Baa yádaahiltili'í díinko ádaaldi'nii: Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitini ágát'ehi nohwá nlii, án yaaká'yú Íziso At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhinéego dahnezdaa; ² Yaaká'yú godiyihgo goz'aanú, gowalgai biyi' da'ch'okqahíi da'aníihíi án yiyi' na'iziid; áí biyi' da'ch'okqahíi Bik'ehgo'ihina'na'ngonáni, doo nnee ngon'áni da. ³ Okqah yebik'ehi da'tiséyú daanliiníi dala'á ntjige'e Bik'ehgo'ihina'na' dant'éhéta baa hiné'go la'íi dant'éhéta nadailtseedgo ye'okqahgo baa hiniilgo hahi'nii: áí bighá díi okqah yebik'ehihíi addó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihina'na' yaa yiné'hi at'éé. ⁴ Díi ni'gosdzán biká' nagmaayúgo doo okqah yebik'ehi nlii da doleel ni', begoz'aanú bik'ehgo okqah yedaabik'ehi ik'idá' Bik'ehgo'ihina'na' yeda'okqahíi yaa daayihiniilíi bighá: ⁵ Áí yaaká'yú da'ch'okqahgo goz'aanú bíl dálelt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágót'eehíi bichagosh'ohíi k'a'at'éé: Moses k'ad gowalgai biyi' da'ch'okqahíi ngo'aahtá' Bik'ehgo'ihina'na' bíl ch'ígó'aahgo gábilniid, Dzil biká'yú be'elzaago nil ch'í'nah ashlaa n'íi da'áik'ehgo ádníilíi. ⁶ Okqah yedaabik'eh n'íi binadaasdziid n'íi bitisgo at'éégo Jesus baa det'aa, Bik'ehgo'ihina'na' hik'e Jews daanliiníi bíl lángot'aa n'íi k'adii la'ihíi itisgo at'éhi Jesus bee nohwá hizí, áí lángot'aa n'íi yee nohwágon'aa n'íi k'adii itisgo at'éhi bengot'aa. ⁷ Dantsé lángot'aa n'íi ilch'í'zaa lèk'eyúgo, iké'geehíi doo bánagóst'aah da doleel ni'. ⁸ Israel hat'i'i doo dawahá n't'éé áiléh dago Bik'ehgo'ihina'na' yígósijidá' gánniid, Israel hat'i'íi Judah hat'i'íi bílgo ániidégo bándagoonsh'aahíi begonáh ndi at'éé: ⁹ Bits'adí' daadihezna' n'íi bádi'h hishaalgo Egypt golzeedí' bíl ch'inánkéséhíi bijji bángone'aa n'íi doo ga'at'éhi da; áidá' bángone'aa n'íi doo dayúweh ye'adaat'ee dahíi bighá doo dayúweh binádaadesh'íi da ni', nii, Bik'ehgo'ihina'na'. ¹⁰ Áí bech'ígóyááhíi bikédí'go Israel hat'i'íi bíl lánadaagonsht'aah doleel gádishniigo, Begosí'áanú biini' biyi' odaahishniil doleel, la'íi bijji biká' ádaagoshlé' doleel, Bik'ehgo'ihina'na' bá nshlíi doleel, la'íi bíi shichagháshé doleel: ¹¹ Nnee dala'á ntjige'e bit'ahdí' gólíiníi la'íi bik'isn doo yil ch'idaago'aah da doleel, Bik'ehgo'ihina'na' bígonš, daanigo: nnee dawa, doo íziso ádaat'ee dahíi la'íi íziso ádaat'eehíi shídaagolsi doleel'íi bighá. ¹² Doo bik'ehyú ánádaat'íi da ndi baa ch'oshba' doleel, nda'ísihíi la'íi nch'og'o ánádaat'íi doo dayúweh binádaashniih da doleel, nii, Bik'ehgo'ihina'na'. ¹³ Ániidégo lángont'aanú begodeyaa, nniidá' dantséhíi k'ihzhí' nniiné'. Nt'é k'ihzhí' nniiné'híi la'íi sá'a hileehíi bech'ígowáhi at'éé.

9

¹ Dantségoe lángont'aanú ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihina'na' ch'okqahíi dahgoz'aa, la'íi ni'gosdzán biká'gee da'ch'okqah goz'aanú gólíi lèk'e. ² Gowalgai biyi' da'ch'okqahíi alzaa; dantsé goz'aa yune' ik'ah k'ó'íi biká' dahnásiht'áhií, la'íi biká'idáne, la'íi bán Bik'ehgo'ihina'na' bidáhgee nna'né'ihíi biká' dahsiil, áí godiyihgo goz'áni holzee. ³ Nakige'e dáádltsosíi bine'zhinéego biyi' da'ch'okqahíi nágot'aa, áí da'tiséyú godiyihgo goz'áni holzee; ⁴ Áí biyi' its'aa ódo be'alzaahi biyi' h'ikagolchini didlidíi si'aa, la'íi tsjhón dahot'éhé ódo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihina'na' bengon'áanú besi'áni addó' si'aa, áí biyi' tús ódo be'alzaahi bán manna holzéhi biyi' siné'hi, la'íi Aaron bigish bihitsoo gozlíni, la'íi tséé nteelíi Bik'ehgo'ihina'na' yegos'aanú biká' dahgoz'áni siil

ni'; ⁵ La'íi bit'a' golíiníi óodo be'alzaahi bits'á'idindláádíi tsjhón nel'aadí' nadaazí, ái Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba' begoz'aaníi biká'zhí' bit'a' bitisgo odaaheznilgo; ái K'adíi doo dawa nht'éégo baa nadaagohiilni' bik'eh da. ⁶ Ái dawa ilch'í'hilzaadá' okqah yedaabik'ehi gowalgai dantsé goz'aa yune' onakáh, Bik'ehgo'ihí'nañ da'ch'okqah zhinéégo nada'iziidgo. ⁷ Áidá' iké'gee nágot'aa yune' okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni zhá dala'a lenágodáhgee ákóne' onadá, díi da'ádih lék'eyúgo doo hagot'éégo ákóne' owáh da; ái díihí Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' nnáyikáhgo ye'okqah, dabíi idá'okqah la'íi nnee nda'ílsihíi yá ná'okqah: ⁸ Ái bee díinko Holy Spirit bíl ch'í'nah áyílaa, gowalgai biyi' da'ch'okqahíi dantséhií t'ah goz'aa dá', yaaká'yú godiyihgo goz'aaníi da'aníihíi ha'ágót'í'íi doo hwahá ch'í'ítíih da: ⁹ Ái benagowaadá' ái gowalgai biyi' da'ch'okqah n'íi yaaká'yú da'aníi da'ch'okqah goz'aaníi be'elzaa lék'e; áígee nt'éhéta yeda'okqahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nádaayihí'niil lék'e ndi hadín áik'ehgo okqahíi doo hagot'éégo nht'éégo ábile' da, doo hagot'éégo nht'éé ch'íleehíi yígolsíih da; ¹⁰ Díi dahzog'ánihíi da'ch'iyaaníi, da'ch'idlaaníi, da'okqahgo tá'dígis yee ílth anáda'ol'íihíi ní'goszán biká' ágot'éhi ye'anáda'ol'íihíi dahgos'aa lék'e, dawahá nht'éé hileeh bengonyáazhí'. ¹¹ Áidá' Christ, okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nliigo, nzhoggo ágot'éhi begonáhíi yíl nyáá, yaaká'yú da'ch'okqah goz'aa itisgo at'éhi, itisgo nht'éhi, doo nnee áyílaa dahi, ní'goszán biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi yi' okqahíi yee bik'eh; ¹² Ái godiyihgo goz'aa yune' Christ dala'ndi ha'ayáá gee dawa layílaa, doo gant'í'zé bidíih, magashi zhaazhé bidíih ha'áyíkáá da, dabíi bidíihíi bee hasdách'ígháhíi doo ngonel'aa dahíi nohwá ágólaa. ¹³ Dóoli bidíi, gant'í'zé bidíi, la'íi magashi zhaazhé bí'aadíihíi bí'ích'íih nnee dancho'íi biká' nas'níilíi hadakodile' lék'eyúgo; ¹⁴ Dázhó itisgo Christ, doo hayú baa daats'idíihíi dago Holy Spirit dahazhí' nliiníi bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ yaa ídedet'aa'íi, án nohwinatsekeesíi nohwá nádiilkqoh, áik'ehgo doo nt'é bee alnéh dahíi doo dayúweh beda'ol'íi da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ hínáhíihíi bá náda'dohsiid. ¹⁵ Díi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee bíl lángot'aaníi áníidéhi Christ nohwá sziiníi nlii, án daztsaaníi bee lángot'aaníi dantséhi begoz'aaníi doo yíkisk'eh ádaat'ee dahíi hasdáyihíniil, hadíi yich'í' aníihíi bíyéé nyidin'áaníi doo ngonel'aa dahíi yaide'aah dolee'íi bighá. ¹⁶ Hadín bíyéé gólíiníi hadín nt'é yaidi'aahíi naltsoos yá áyílaa lék'eyúgo, hadín áyílaahíi daztsaqyúgo zhá bíyéé dolee. ¹⁷ Ái naltsoos áyílaahíi daztsaa dá' begodolnii; áidá' hadín áyílaahíi t'ah hínaayúgohíi naltsoos doo nt'é da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dantsé yágon'áaníi díi begodeyaa lék'e. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi dágon'aa'gee Moses nnee dawa yaa yíl nagosni'dá' magashi zhaazhé la'íi gant'í'zé bidíi, tú bíl nadesziidgo, ighaa lichi'íi dasdisgo ádaaszaahíi, ch'íl hísop holzéhi beda'ist'í'oggo díi bee naltsoos la'íi nnee dawa yiká' yíla', ²⁰ Gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'áaníi ílk'idá' begodeyaahíi díi díihíi be'ígózi. ²¹ Da'ágát'éégo Moses gowalgai biyi' da'ch'okqahíi la'íi its'aa beda'okqahíi dawa díihíi biká' yíla'. ²² Begoz'aaníi bik'ehgo dásdozhá dawahá díi bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okqahíi zesdii da lék'eyúgo koncho'híi bighá doo kaa nágot'e'aahi at'éé da. ²³ Yaaká'yú goz'aaníi k'ehgo yeda'í'íiníi ágát'éégo hadaadelzaago dávik'eh; áidá' yaaká'yú ágot'eehíihíi nt'é yedaokqahíi ái bitisgo nht'éhíihíi behadaadelzaago dávik'eh. ²⁴ Godiyihgo goz'aaníi nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'aníi godiyihgo goz'aaníi be'elzaahíi yune' Christ doo ha'ayáá da; áidá' yaaká'yú goz'aa yune' zhá ha'ayáá, k'adíi áígee

Bik'ehgo'ih'i'nań binadzahgee nohwá sizij: ²⁵ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo dabíi bidil dahíi yozilgo godiyihgo goz'aq yune' dala'á lenágodáhgo onadáh, áidá' Christ doo ágát'íi da, doo Bik'ehgo'ih'i'nań ya'ánádidit'áh da; ²⁶ Ágánát'íih lək'eyúgo ni'godzán alzaadi' yushdí' godezt'i'go biniinágodil'íih doleel ni': áidá' goldohíi ngonyáágee dalańndigege datsaahíi bee nchq'íi yaa gonłnee doleelgo nyáá. ²⁷ Nnee dalańndi datsaahgo bágoz'aq, ái bikédí'go baa ya'ítí'go: ²⁸ Áík'ehgo Christ dalańndi Bik'ehgo'ih'i'nań ya'ideltíi, nnee láágo binchq'íi yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleel, doo nchq'híi bighq da, áidá' bikádaadéz'iiníi hasdáyníilgo.

10

¹ Ádihyú nłt'éeego goz'aaníi Jews bich'í' begoz'aaníi doo da'anii begoz'aq da, bichagosh'oh k'a'at'éeego zhá, ái bichq hadíi dálenágodáhgee yeda'okqahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ih'i'nań yaa nádaayih'i'niilíi begoz'aaníi doo hadaadeszaago ádaabole' at'ée da. ² Ágádzaayúgo doo dayúweh baa hi'ne' da doleel ni'; da'okqahíi dalańndigege hadaadeszaayúgo binchq'íi ádihgo yídaagolsj doleel ni'. ³ Áidá' ái yeda'okqahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ih'i'nań baa nádaahi'niilíi dálenágodáhgee nnee binchq'íi yénádaalqiihgo ádaabilsj. ⁴ Dóoli lá'íi gant'íze bidil konchq'íi doo yó'iine' at'ée da. ⁵ Ái bighq Christ ni'godzán biká' nyáadá' gánniid, Ye'okqahíi natseedgo naa hi'niilíi lá'íi dant'éhéta ye'okqahgo naa hi'niilíi doo hánt'íi da, áidá' shits'í shá ánláa: ⁶ Didlidgo nich'í' nihi'niilíi, lá'íi konchq'hú bighq na'itseedgo naa hi'niilíi doo baa nil gozhq da, nniid. ⁷ Áík'ehgo gádéniid, Bik'ehgo'ih'i'nań, hadíi hánt'iiníi lashléhgo niyáá (naltsoos yisdísí biyi' shaa k'e'eshchjiihíi k'ehgo.) ⁸ Gánniid, Begoz'aaníi bik'ehgo na'itseedgo naa hi'niilíi, dant'éhéta ye'okqahgo naa hi'niilíi, didlidgo nich'í' nihi'niilíi, lá'íi konchq'hú bighq naa hi'niilíi doo hánt'íi da, doo baa nil gozhq da, nniid bikédí'go ⁹ Gánádo'niid, Bik'ehgo'ih'i'nań, hadíi hánt'iiníi lashléhgo niyáá. Iké'yú nohwá ngot'áaníi begodigháhíi bighq Bik'ehgo'ih'i'nań hik'e Jews daanliiníi bilgo dantsé lángot'aq n'íi k'ihzhí' ngoden'áá. ¹⁰ Bik'ehgo'ih'i'nań bik'ehgo Jesus Christ dalańndigege dawa layiilaago bits'ihíi Bik'ehgo'ih'i'nań yaa ideltíiíhíi bee hadaanohwidezlaa. ¹¹ Okqah yedaabik'ehi dala'á ntíjgee dawa jii Bik'ehgo'ih'i'nań bich'í' zhinéego na'idziidi nada'iziidgo nadaazi, dáhant'é nadaitseedgo bidíiíi yeda'okqah; da'ágádaat'íi ndi konchq'íi doo yó'iine' at'ée da: ¹² Áidá' Christ dalańndigege Bik'ehgo'ih'i'nań ya'ideltíi: nohwinchq'íi yá datsaqahíi bikédí'go dahazhíi Bik'ehgo'ih'i'nań dihe'nazhinéego dahnezdaa; ¹³ Kodí' godezt'i'go bik'edaanniilíi bikelt'ááhzhí' nni'niilzhí' yiba' sidaa. ¹⁴ Dalańndi Bik'ehgo'ih'i'nań ya'ideltíiíhíi bee nnee hadaadeszaahíi dąngonyáázhi' dązhq nłt'éeego áyíílaa. ¹⁵ Holy Spirit ái nohwł ch'í'nah ágółsj, gánniidgo, ¹⁶ Ái yolkaalíi bikédí'go díi ngot'aaníi nnee bil ádaashle' doleel, nii, Bik'ehgo'ih'i'nań; begosil'áaníi bijíi biyi' odaahishniil, lá'íi biini' biká' ádaagoshle' doleel; ¹⁷ Binchq' n'íi lá'íi doo bik'ehyú ádaat'ee da n'íi doo dayúweh bináshniid da doleel. ¹⁸ Konchq'híi bighq kaa nágotet'aayúgo doo dayúweh konchq'híi bighq be'okqahíi Bik'ehgo'ih'i'nań baa ch'iné' da. ¹⁹ Ái bighq shik'íiyú, itisgo godiyihgo goz'aq yune' doo daasiite' dago Jesus bidíiíi biláhyú ha'áhiikáh le', ²⁰ Da'denbáalíi ik'índlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch'ígót'i'íi ágólaa, áníidégo lá'íi hińáhi, da'denbáalíi dishniigo Jesus bits'í dishniigo ádishni;

21 Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bi'okaań yebi k'ehi da'tiséyú sitíni nohwá silíj; 22 Áík'ehgo nohwíjii díł biká' hista'go nchq'go ánáhiit'íjł n'íi nohwá nádilkqodgo, la'íi tú nzhóni nohwits'í bee tánásgizgo, halaq nohwíjii dawa bee doo nohwíl nagoki dago da'ohiidlaqgo Bik'ehgo'ihí'nań alháńégo bit'ah daahqdleeh. 23 Halaq doo nohwiini' nakigo da yaaká'yú dahazhí' ihí'naahii ndaahóndliihii ndzilgo daahóntqgo dayúweh baa nadaagohiilni' le'; hadín nohwá ngon'áanii da'aniigo anii; 24 Laa daanohwiini' le', lił daanjqq doleełgo la'íi nt'éégo ánádaahitt'íjł doleełgo ildag yádaahiilti' le': 25 Ha'ánázéhyú íla'ánáhiit'íjhií doo t'aazhí' bits'á' shiijéed da le', nnee la' ágádaat'íjhií k'ehgo; áídá' ildag yádaahiilti' le': alháńédi' goldohgo bídaagonolsídá' dayuweh ildag yádaakti'. 26 Da'anii ágot'eehii bídaago silizjídá' nchq'go bídaagonljí ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchq'hii bigħa doo dayúweh nohwaa nágodit'ángo goz'aa da, 27 Áídá' bee kaa yá'iti'íi dázhq bégódzidi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' kq' k'ehgo díłti'íi bik'edaannihii daabididíi zhá nohwá goz'aa. 28 Hadín Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanii Moses binkááyú ni'néi doo yikisk'eh at'éé da n'íi, nnee naki dagohíi taagita binadzahgee ánágot'íid yaa nadaagolni' lék'eyúgo, doo hadín yaa ch'oba' dago zesdii lék'e: 29 Áík'ehgo hadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' doo nt'é dago áyilsigo yiká' nayaahii, la'íi díł bee Bik'ehgo'ihí'nań nnee yángoń'áanii ndzilgo alzaahii, díł bee hadelzaahii, doo yidnłsı dahii, la'íi Holy Spirit bits'á'dí' ilgoch'oba'íi begoz'aanii nchq'go álniihii, nnee Moses binkááyú begoz'aanii doo yikisk'eh at'éé dahii bigħa zesdiihii bitisgo goyéégo bich'í' godighángo bágoz'aa shı daanołsı née? 30 Gánniidíi bídaagonljı, Goyéégo koch'ı' godish'aahi ánsht'ee, shii ik'enash'né' ndi at'éé, nii, Bik'ehgo'ihí'nań. Gánádo'niid, Nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhii yaa yałti'go yándaago'a' doleeł. 31 Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi bilák'e ch'intłizhyúgo négódzid. 32 Bínádaańhih, doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go nohwíjii yune' odaadezđlaadá' góyéégo nohwich'ı' nagawaa nohwiinugodelzaa ndi bich'ı' dahdaanołdoh ni'; 33 Łahgee nnee daanohwinel'íjgee daanihóch'íid la'íi góyéégo nohwich'ı' nagowaa ni'; łahgee biniidaagonkt'ééhii bich'odaahniihgo nohwii áldó' nohwiniigonkt'éé ni'. 34 Ha'ásitjídá' shaa tídaaht'ii ni', la'íi nohwiyéé n'íi nohwaa hayi'niil ndi nohwíl daagozhq' ni', yaaká'yú nohwiyééhii itisgo nt'éhii, la'íi doo ngonel'aa dahii góljigo bídaagonolsjhií bigħa. 35 Ái bigħa Bik'ehgo'ihí'nań bada'ohiihii doo bits'á'zhı'go ánáhne' da, daahonohtq'yúgo nzhoonii nohwich'ı' nanáhi'niil. 36 Nohwini'k'eh ádaanołsı le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ániíhii ádaahđzaadá' nohwa'det'aanii nohwiyéé doleeł. 37 Dét'ihégo hadín hígháhii dogaał, dáhah dogaał. 38 Hadín dábi'ehyú át'ééhii odlá zhá yee hińaa doo, áídá' nnee t'aazhı' at'ééhii shiyi'siziinii doo baa bił gozhq' da doleeł. 39 Ndi néé t'aazhı' ádaat'eego ch'a'ondéh zhińééhii doo itah daandljı da, áídá' hadii da'odlaqgo biyi'siziinii hasdákáh zhińééhii itah daandljı.

11

1 Bench'ohohíhii da'anii begolne'go bigóziqo, la'íi hadii doo hit'ii dahii da'anii át'éégo bigózi, ái odlá' golzeego ágolzee. 2 Doo ánídá' bádaayán n'íi daabi'odla' goljiihii bigħa nkt'éégo baa ch'inií lék'e. 3 Ni'gosdzán Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odla' goljiihii bigħa bádaagonljı, áík'ehgo dant'éhéta hit'iinii doo hit'ii dahii bee ádaasaa. 4 Bi'odla'

goljǐhí bigha Abel, Cain bitisgo nlt'ehi Bik'ehgo'ihinañ yaa nainé', Abel baa nainé'í Bik'ehgo'ihinañ yaa nagolni'go, Da'áigeé ándzaa, ñii lèk'e; áí bee Abel daztsaa ndi t'ah nohwich'i' yakti'. ⁵ Bi'odla' goljǐhí bigha Énoch da'itsaahí doo yigodoksijl' dahí bigha yaaká'yú onábi'doltji; doo hak'i nádaach'ot'ji da, Bik'ehgo'ihinañ onábiltijihí bigha; doo hwahá nábidi'dilteeh dadá' Bik'ehgo'ihinañ yil goyilshóogo baa ch'inií lèk'e. ⁶ Ko'odla' da'adíhyúgo Bik'ehgo'ihinañ doo hagot'éégo bil goch'inshógo da: hadín Bik'ehgo'ihinañ bich'i' nsháh nziyúgo da'anii Bik'ehgo'ihinañ goljǐgo yosdlaadgo zhá yich'i' nigháh, la'í hadín nzhooogo haintaahí nlt'éégo ágot'eehí bíyéé áidoliigo yosdlaadgo zhá yich'i' nigháh. ⁷ Bi'odla' goljǐhí bigha Noah hagot'éégo godegháhí doo hwahá yígolsijh dahí Bik'ehgo'ihinañ bil ch'i'nah ágolaago tsídolyiz, ák'ehgo bichagháshé hasdáyniíhath'ijihí bigha tsina'eehí áyúlaa; áí bee ni'gosdzán biká' nnee nch'ogo ádaat'eehí ch'i'nah áyúlaa, la'í ko'odla'hí bigha nlt'éégo ách'it'éehí bíyéé silji. ⁸ Bi'odla' goljǐhí bigha Abraham la'ni' nágost'ayú bíyéé doleelyú obi'dol'a'dá' bikisk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa shihí doo yígolsi da ndi. ⁹ Bi'odla' goljǐhí bigha ni' baa got'aa n'yú dé't'ihézhí' Isaac la'í Jacob bilgo gowalgai yee daagolji, ni' doo yidaagolsini n'íi yiká' daagoljǐhí k'ehgo; Abraham baa det'aa n'íi da'ái Isaac la'í Jacob baa daadest'aa: ¹⁰ Abraham bádíhyú yaaká'yú kǐh nagozníli bitl'ááhgo izt'ini golínií yiká' déz'ji, áí kǐh nagozníli bik'ehgo'ihinañ nagoshchijigo ágólaa. ¹¹ Bi'odla' goljǐhí bigha Sarah ndi binawod gozljigo hultsaq silji, áidi' bil legodzaahí bitisyú ch'ígoyáá ndi bi'ime' gozljii, hadín baa yidin'ááhí ya'ohíhí bigha. ¹² Ák'ehgo nnee da'á'á hastiin siljigo k'azhá datsaahi ga'anolj' ndi bits'á'dí' hadaakishchiinií yáá biyi' ts'iksóqsé la'í tábqhyú sái dahdijahí ga'áholaaqgo daagozljii, doo nách'otlag at'éé dayú. ¹³ Áí dawa t'ah da'odlaqgo nanezna', baa daadest'aaní doo hwahá begolne' da ndi bi'odla' bee nzaadzhí' daayo'ijgo yaa bil daagozhógo begolne'go yidaagolsi lèk'e, ák'ehgo gádaanniid, Ni'gosdzán biká' nahiikai ndi nnee doo bigóziin daandljii, dá nakai nt'ehi. ¹⁴ Ágádaanihí bee nlt'éégo ndaagoléehí yiká' hadaantaago bigózi. ¹⁵ Ni' yits'á' dahdikai n'íi dá yaa natsídaakees nt'ééyúgo t'aaqzhí' nakáhgo bá ch'i'otaa doleel ni'. ¹⁶ Áidá' k'adíi yaaká'zhí'go ndaagoléehí hádaat'ji: áí bigha Bik'ehgodaahi'nañ bil'di'niigo Bik'ehgo'ihinañ doo bik'e ádaayándzi da, akú kǐh gozníli bá ilch'i'golaahí bigha. ¹⁷ Bi'odla' goljǐhí bigha Abraham, da'anii bi'odla' bigha nabidinezt'aa'dá', Isaac Bik'ehgo'ihinañ yaa yinktji, Abraham bee det'aa n'íi biye' da'á'ahi Bik'ehgo'ihinañyá yizilhee nkegonyaa, ¹⁸ Áí yaa yakti'go Bik'ehgo'ihinañ Abraham gáyimniid, Isaac binkááyú nits'á'dí' handóot'ji: ¹⁹ Abraham Bik'ehgo'ihinañ nnee daztsaa ndi náhi'naago ánáidléh yígolsi, ák'ehgo biye' daztsaadí' nábi'dihil'na' ngonoligo baa naltji. ²⁰ Bi'odla' goljǐhí bigha Isaac, Jacob la'í Esau bich'i' ágone'íi yee yá oskaadgo, Nohwiya gozhó' le', yimniid. ²¹ Bi'odla' goljǐhí bigha Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'al'ango yá da'oskaad; la'í bigish bik'izhí' hayaa at'éédá' Bik'ehgo'ihinañ yoskaad. ²² Bi'odla' goljǐhí bigha Joseph datsaahdá' Israel hat'i'íi dahdekal' doleehí t'ah bidáhdá' yígolsigo yaa nagolni' lèk'e; la'í bits'in hago ádolniilí yee yángon'áá lèk'e. ²³ Daabi'odla' goljǐhí bigha, Moses gozljidá' bitaa hik'e báq bilgo mé' dénzhonéhi nlijihí bigha nadaayinl'i'go taagi daahitaa; nant'an yengon'áaní doo yédaaldzid da lèk'e. ²⁴ Bi'odla' goljǐhí bigha Moses báyan siljigo, Pharaoh bitsi'hí bizhaazhé bil idi'niigo doo hat'ji da lèk'e; ²⁵ Nch'ogo ágot'eehí

begonedliihíí dét'ih itah at'éhi k'ihzhí' nayiné' lèk'e, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bíyééhíí biniidaagonkt'éézhí'go itah nágodin'áá lèk'e; ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' bich'í' nahi'niihíí yiká déz'íjgo, Christ bighá bik'edaach'iniihíí Egypt biyi'gee hágoldzil goz'aaníí yitisgo ilíjgo yaa natekees. ²⁷ Bi'odlā' golíjhíí bighá Egyptdí' halwod, nant'án hashkee ndi doo yénaldzid da: doo ch'o'íí dahíí yo'íjhíí k'ehgo nyeehíí yich'í' dahldoh. ²⁸ Bi'odlā' golíjhíí bighá Moses bik'ehgo dáaditihíí yiká díí yíta', la'íí bitis-hagowáh golzéhi ágolzaa, chagháshé dantsé nakaihíí naitseedíí nliiníí Israel hat'í'ihíí bichagháshé dantsé nakaihíí doo naitseed da doleehíí bighá. ²⁹ Daabi'odlā' golíjhíí bighá Israel hat'í'íí túsikaaníí Red Sea holzéhi hanaayú nanádnksáá, ní'gosgááhíí k'ehgo ndi ch'ínánksáá, nnee Egyptdí' daagolííníí áldó' hanaadnkáh daanzí ndi ááł odaazeel. ³⁰ Daabi'odlā' golíjhíí bighá Israel hat'í'í k'ih gozníí Jériko golzegee binaad tséé hist'íníí ledn'aahíí dala'á jíjgo dalahn tenadíséh gosts'idiskáqzhí', áik'ehgo gosts'idiskáqáhíí bijíí ááł nandéeh lèk'e. ³¹ Ráhab, isdzán nant'í' nagháhi n'íí, bi'odlā' golíjhíí bighá anadaal'izi baa n'áázhgo nzhónigo yich'í' ádzaago, doo da'odlāq dahíí natseedgee doo itah zesd'íí da lèk'e. ³² Nt'é baa nanagoshní' dolee? Gídeon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel áldó', la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí bílgo dawa baa nagoshní' hasht'íí ndihíí doo bínél'áq da: ³³ Áí daabi'odlā' golíjhíí bighá lahgo nnee hat'í'í daayisnaa, dávik'ehyú ádaaszaa, bángot'áq n'íí bich'í' begolzaa, ndóicho bizé' bá ích'í' ágolzaa, ³⁴ K'ó' doo sidog dago bá álzaa, bésh be'idiltshé doo bee nantzseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasilíí, nagonkaadgee k'a'ádaat'ee daasilíí, la'íí yíł nadaagonkaadíí bik'e dahtsídankíí. ³⁵ Isdzáné bits'á' nanezna' n'íí bá nádaabi'dihilna'go baa na'níí; la'íí dahazhí' ihí'naahíí yenaadiikáhíí itisgo nt'éégo yídaagosthíí bighá doo daazhógo benádaachííid hádaat'íí dago goyéégo bich'í' godest'áago nantzseed: ³⁶ La'ííhíí baa daach'odloh, la'íí dá habída'ch'íłtsaas nt'éé, la'íí lídaach'íst'í'oo, la'íí ha'ádaach'íst'e': ³⁷ La'ííhíí daach'ohné', la'ííhíí íłk'ídaabidich'íish, la'ííhíí nabídaadi'nestáqad, la'ííhíí bésh be'idiltshé bee nantzseed; la'ííhíí dibel'íí hik'e gant'í'zé bikágé bidiyágé yee nakai lèk'e; tédaat'iyégo, nyéé'í daidits'ago, la'íí biniidaagodeszaago; ³⁸ Áí nneehíí ní'gostzán biká' nneehíí bitisgo da'íłj: da'ígol'íyú la'íí dzilyú, dzil' bini'í'ányú la'íí leyí' da'o'ányú nakai lèk'e. ³⁹ Áí dawa daabi'odlā' golíjhíí bighá nt'éégo baa na'goní' ndi baa daa det'áq n'íí doo hwahá begolne' da lèk'e: ⁴⁰ Néé Bik'ehgo'ihí'nañ nohwádihyú itisgo nt'éhi yaa nohwá naghoshchíí, da'ádaandihyúgo áí doo hadaabi'dilne' da.

12

¹ Nnee láni doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhóogo daanohwine'íjgo, nt'é ndaazgo daahiideehíí halaq náłzhí' ndaano'né', la'íí nch'ó'íí dayúweh be'ánáhiit'íłhíí nłázhí' ndaano'né' áldó', ádí' bidag ádaant'eego Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'áaníí bikísk'eh híikeel le', ² Jesus, nohwi'odlā' begodeyáhi la'íí ááł láile'íí halaq án zhá bich'í' daadéet'íí le'; án gozhóóníí bádihyú goz'áqáhíí bighá ts'í'ihna'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'éégo yitis silíí, bik'e ídaayágos'íjgo dahst'íí ndi doo bíł hago'at'éé da, ádí' Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaagee dihe'nazhinéégo dahnezdaa. ³ Nnee nch'ogo ádaat'eehíí bich'í' nada'idziid ndi yitis siliiníí, án baa natsídaakhees le', dah lèk'eyúgo dánko hohkáh hileeh, la'íí nohwinatsekees doo ndzil da hileeh. ⁴ Nch'ó'íí bich'í' nadaagonokaad ndi doo hak'í díł nohwiká' ndaashchíí da. ⁵ La'íí chagháshé baa de'níhíí k'ehgo nohwaa de'níí n'íí

baa daadisonah, gánígo, Shiye', Bik'ehgo'ihí'nań doo ach'idéyú ánáno'íjł dayúgo, nł'ée'go baa natsínkees, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań nıl destehyúgo nanákaad hela': ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań hadíi bıl daanzhooníi ni'ılsiihgee yiniidaagodnısj, yıl ch'ígó'aahíi bighą, bizhaazhé náidnłtjıhıı dala'á nıjıgee ni'ılsiihıı bighą nádainłtsas. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nda'olsiihgee nohwiniidaagodnısiyúgo, bichągháshé daanohtjıhıı bighą ágádaanohtwıksı; hadıiń biye' golıınıı, biye' yiniigodnısj, yıl ch'ígó'aahıı bighą. ⁸ Áidá' nda'olsiihgee Bik'ehgo'ihí'nań nohwıl ch'ígó'aahıı bighą doo nohwiniinágodıl'ıjł dayúgo yútashchıiń nliiniı k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'anıi bichągháshé daanohtjıı da, nıee dawa doo da'dits'ag dayúgo bıl ch'ıdaago'aahgo yiniidaagodnısj. ⁹ Áidı' ni'gosdzán biká'gee daanohtwitaahıı nł'ée'go nohwıl ch'ıdaago'aahgo nohwiniidaagodnısjgo daadinłzi; yaaká'dı'go nohwiTaahıı itisgo daadinłzıgo bikısk'eh ádaant'eego nł'ée go'ıı, áik'ehgo zhá nł'ée'go daahin'naa. ¹⁰ Ni'gosdzán biká' nohwitaahıı dabıı hádaat'ııyú det'ıhézhı' hooe nda'ıilziıhgee zhá ádaanohtwı'ıjł, áidá' yaaká'dı'go nohwiTaahıı nohwá nł'ée'hiı bighą ágádaanohtwıdłnısj, án godiyini ye'at'ée'hiı k'ehgo néé aldó' godiyini be'ádaant'ee hılee'hiı bighą. ¹¹ Koł ch'ígó'aahgo áko'ıiniı doo koł gozhó'ogo ákótsı dago koł na'dini' ndi bikédı'go hadıiń baa bıl ch'ígót'áanıı nł'ée'hiı biyi' noıseełgo binest'ą' golııhıı k'ehgo ilch'ı'gonł'ée'hiı be'at'ée'go nł'ée hılee'he. ¹² Áik'ehgo nohwigan nadaahezdaahıı hadag ánádaahdle', nohwıgod daaditłidıı nł'iz ánádaahdle'; ¹³ Áidı' ilk'idézđoh intınhıı biká' ch'ınokáh, hadıiń na'nıłhodıı doo ch'a'odokał da dolee'hiı bighą; áidá' nalwod nasdlııgo dahnadıdáh. ¹⁴ Nıee dawa bıl t'eké daanohtjııgo, la'ıi dážhó nł'ée'go ádaanoht'eego dahdaanołđoh, doo ágádaach'ıt'ee dayúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo hagot'ée'go ch'ılłséh da: ¹⁵ İdaa daagonohdząą, dánko Bik'ehgo'ihí'nań bıłgoch'oba'ıı dábich'ı' ndohkahi at'ée; dánko koł goshch'ıihıı bikeghad nohwiyi' bengonyááyúgo ndéesąągo nagont'og hajéeđgo, áı bee łáni daabılchqo; ¹⁶ İdaa daagonohdząą, dánko nant'ı' naghaahıı nohwitahyú hılee'he, dagohıı Esau holzéhi, dantsé naghaahıı bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dı' bıyéé doleeł n'ıı dala'ndı iyąąhıı bighą baa na'hazniıhıı k'ehgo dánko Bik'ehgo'ihí'nań doo yıdnłsj dahıı nohwitah hılee'he. ¹⁷ Bıdaagonoısj, Esau ágádzaa'ıı bikédı'go Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dı' nł'éhi bıyéé silıı doleeł n'ııgee, Dah, bıłdo'niid; hıchago yókeedgo ná'okaąah ndi doo hagot'ée'go lahgo ánayıdléh da lék'e. ¹⁸ Doo díıńko bich'ı' neheshokhai da, dzıl da'anıi sı'ánihiı, kq' bee dıłtł'ıı, dagohıı godıłhıı, chagołheehıı, yat'ógo nyolhıı, ¹⁹ Besh dilwoshé ániıhıı, bizihıı ániıhıı, áı bizihıı daidezts'aanıı, Doo dayúweh nohwıch'ı' yáńtı' da, daayııniigo nádaayokaąah lék'e, doo bich'ı' neheshokhai da: ²⁰ (Tsétahgo nakaihiı ndi dzıłı yıdahi'naayúgo bıl nda'ts'ılne'go dagohıı k'aa bee nabıdı'tseedgo goz'ąą, niigo yee hadziı n'ıı doo hagot'ée'go yıdag ádaat'ee da lék'e: ²¹ Daayo'ıı n'ıı dážhó bégódzıdihıı bighą Moses gánıı lék'e, Dážhó nésdzıdgo dishtıd;) ²² Áidá' díıńko bich'ı' neheshokhai, dzıl Sion golzéhi, la'ıı Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi bikıh gozııııı yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, la'ıı Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıni lenáhiı'séhi, ²³ Dantsé daagozııniı yaaká'yú bizhi' ádaagozsaahıı bıl daagozhó'ogo ha'ánáı'séhiı, Bik'ehgo'ihí'nań nıee dawa yaa yati'go yándaago'a'ıhi, la'ıı yaaká'yú nıee nł'ée'go ádaat'ee'hiı hadaadeszaahıı bıspirits bich'ı' neheshokhai, ²⁴ Ła'ıı Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nıee bıłgo łangot'aanıı ániıdéhı nohwá sizıni, la'ıı dıł kok'e hıłta'ıı, Abel bıdıłıı yıtisgo nł'ée'go ágot'ee'hiı yaa nagolnı'ı

aldó' bich'í' neheshokai. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwich'í' yakti'íí, doo dah daadohñii dago baa daagonohsaa: ni'gosdzán biká'gee bich'í' yakti'ihíí, dah yihniidíí doo hagot'éégo bits'á' hakee da lèk'e, áik'ehgo yaaká'dí' nohwich'í' yakti'ihíí hodaayéelts'aa doo hádaat'íí dayúgo, itisgo doo bits'á' haokee at'éé da: ²⁶ Da'áidá' bizhiihíí bee ni'gosdzán nagohi'naa, k'adyúgoihí gánúgo ngon'áá, Yunáásyú goldohgo dalañdi doo ni'gosdzán zhá nagohish'naa da, yáá aldó' nagohish'naa doleeł. ²⁷ Áñ ágánniidíí, Yunáásyú goldohgo dalañdi, hadíí alzaahíí nadaaha'naahíí k'ihzhí' nii'né, golzeego ágolzee, áik'ehgo hadíí doo hagot'éégo dihi'náh dahíí zhá godziih doleeł. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee nohwiinilgo doo hagot'éégo k'ihzhí' nohwiiníí dahíí bigha halaa ba'ihédaandzi le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daadnlzigo la'íí bédaahildzidgo bił daagohilzhógo bá nada'idziid le': ²⁹ Bik'ehgodaahin'nañ ko' ndi'ik'áhi nlini at'éé.

13

¹ Ik'isó hıł daanjophıı k'ehgo dayúweh hıł daanojhoo le'. ² Nnee doo bidaagonoñsinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nnee la' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi doo yidaagoksi dago yá da'dezné' lèk'e. ³ Ha'ánshijeedíí binádaaññiih, bił ha'ánshojeedhíí k'ehgo; hadíí bits'í biniidaagonłt'ééhíí binádaaññiih, nohwíí aldó' nohwits'í gólúgo bedaahinohnaa. ⁴ Na'i'neehíí nnee dawa daayidnłsi le', doo ilts'á' nant'í na'aashgo da: ch'a'o'i'néhuıı la'íí nant'í nakaihiıı Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yádaakti'go yándaago'áah. ⁵ Bestso doo bidázhzi' ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayáháhi nohwíyée lèk'e ndi baa nohwıł daagozhóo le': Bik'ehgo'ihí'nañ gánohwiñniid, Doo nits'á' dahdosháh at'éé da. ⁶ Áik'ehgo doo t'aazhi' daasiitıı dago gádaan'nii, NohweBik'ehñ shich'onñii nlıı, nnee hago ádaashidoliıı doo bee nésdzid da. ⁷ Nohwa naziinıı binádaaññiih, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee nohwich'í' yádaakti' n'ıı: da'odlaaññii k'ehgo da'ohdlaa le', nt'é ádaizlaahıı baa natsídaahkees. ⁸ Jesus Christ, adaqáda' át'ééhıı k'ehgo díı jıı t'ah ágát'éé dahazhi' ágát'éé. ⁹ Yati' iltah at'éégo, yati' doo bigózini da k'izédaanoñwidonııı hela': Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'ıı bee kojııdı' ko'odla' nalwodgo ayıłsigo nht'éé, doo hagot'éégo ch'iyaaññii bee da, áı bikisk'eh ánada'ch'ol'ııı ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. ¹⁰ Jews bich'í' begoz'aanıı bitł'áahıı daanliinıı da'ch'okaañ goz'aaqee Bik'ehgo'ihí'nañ baa nalt'éehıı la' áígee nada'iziidıı daayıyaaqo dabik'eh; áı na'idziidıı bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ch'ígót'ıı daanzı; áidá' Christ tsı'ılna'áhi biká' nohwá daztsaaññii bigha néé Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nohwá ch'ígót'ıı. Nnee Jews bich'í' begoz'aanıı zhá yikisk'eh ádaat'eehıı doo áik'ehgo bágoz'aa da. ¹¹ Magashi, dibelıı, gant'ızéta nnee nda'ıksiihıı bigha nadaistseedá' bidihıı okaañ yebik'ehi da'tiséyú sitıni da'ch'okaañ goz'aa yune' áyikaah, áidá' bits'ıhıı kıh goznııı anahıı daayidııd lèk'e. ¹² Áik'ehgo Jesus aldó', dabıı bidihıı bee nnee hadaadılne' doleełñıı bigha kıh goznııı binaadyú ledn'aahıı dáadııhıı anahıı biniigodelzaa. ¹³ Áik'ehgo néé aldó' nnee Jesus daayo'ni' n'ıı k'ehgo daanoñwich'o'ni'go bidag ádaant'eeqo halaa da'anahıı bich'í' dokáh. ¹⁴ Dzaaqee doo nohwá dahazhi' daagondlıı goz'aa da, áidá' dahazhi' daagondleeñıı biká daadéet'ıı. ¹⁵ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ dákozhá baa náda'ne'ihıı k'ehgo Jesus binkáayú dayúweh daahohiikaqahgo ba'ihédaandzi le', bizhi' ba'ihégoşigo behagohııgháh le'. ¹⁶ Nht'éégo ádaanoht'eeqo la'ıı

nohwíyééhíí iltahoh'niigo baa daayohnah hela': áí k'ehgo baa náda'né'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań yaa bił gozhóq. ¹⁷ Hadín nohwá naziiníí bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaaníiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziiníí yinádaadéz'íihíí bighą; áí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yil nanágodołnihi at'éé bił daagozhóqo ádaat'íiyúgo nłt'éé, áídá' doo bił daagozhóq dayúgo doo nohwá nzhqo da. ¹⁸ Nohwá da'ohkąąh: nłt'éégo ádaahiit'íigo bídaagonłzj, dawa ánádaahiit'íihíí bee da'aníigo ánádaahiit'íilgo hádaahiit'íi. ¹⁹ Shá da'ohkąąh doleelgo itisgo nánohwoshkąąh, dák'adégo nohwaa nádishdaahíí bighą. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań, bits'ą'dí' nkegohen'ááníí, Jesus nohweBik'ehń daztsąądí' naadiidzaago áyíłaa, bidikíí nohwá ngon'ááníí dahazhí' nłdzilgo bee áile'íí biláhyú: nanyoodíí bidibelíí nłt'éégo yinádez'íihíí k'ehgo Jesus, Nanyoodíí ízisgo at'éhi, bichągháshé nłt'éégo yinádez'íi. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadaanohtwidile', áík'ehgo nt'é bił dábik'ehíí dawa nłt'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bił dábik'ehíí nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; án dązhq ba'ihégoł le', doo ngonel'ąą dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ²² Nánohwoshkąąh shik'íiyú, Díí ádaanohtwidéniidíí doo bik'edaasholch'iigo da ndaagohoh'aah: ayąhągo bee nohwich'í' k'eshilchíí. ²³ Nohwik'isn Timothy ch'ínádzáá ląą; dét'łhégo nyáá lęk'eyúgo, akú bił nąnsht'aashgo nádaanohtwistséh ndi at'éé. ²⁴ Nohwá naziiníí dawa, ł'á'íí Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé dawa, Gozhóq, shá daabikłdohńi. Ítalyú daagolíiníí, Gozhóq, daanohtwılńi. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

1 Shíí James, Bik'ehgo'ihí'naán la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ binal'a'á nshíni, nnee nakits'adáhyú hat'i'í ílch'á'yú odaagoheles'ihíí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'naán nohwił nłji le', nohwiłdishnii. 2 Shik'íyú, íltah at'éégo nohwich'í' nagont'ogyúgo, baa nohwił daagozhóó le'; 3 Díí bídaagonolsigo, nohwi'odla'íí nayídnataahgo nyee ndi dahdaanolóh daaleeh. 4 Áí dayúweh nohwiyi' na'iziid le', áik'ehgo nohwi'at'e' nzhooníí zhá be'ádaanoł'ee doleel, doo hat'íí bee dábich'í'go da. 5 Nohwitahyú dahadñ doo goyáá dayúgohíí Bik'ehgo'ihí'naán yíyókeed le', áik'ehgo baa hi'né' doleeh; Bik'ehgo'ihí'naán dánzhóó at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. 6 Áñ nneehñ odláago áníí le', doo biini' nakigo da: dahadñ biini' nakihñ, ích'íigo túnteel nádidáhíí k'ehgo at'éé. 7 Nnee ágát'éhñ nohweBik'ehñ bich'á'gé' doo hat'íí ích'í' nyohodlíí da le'. 8 Nnee biini' nakihíí doo bigózigo nagháhi at'éé da. 9 Nnee ádaagoch'iyolba'ń Bik'ehgo'ihí'naán binadzahgee ízigo at'éégo ábi'delzaahíí bigħa bíł gozhóó le': 10 Áiná' nnee ízis it'íín ádaagoch'iyolba'go ábi'delzaahíí bigħa bíł gozhóó le': t'oh dénzhonéhií ánadaasđiđhíí k'ehgo bee ch'ígowáh doleehíí bigħa. 11 Ch'ígona'ái sidogo haghángo, t'oh yiniłnééngo dénzhonéhií nandéh, áik'ehgo dénzhone n'íí áđih: áí k'a'at'éégo nnee ízis it'íín t'ah dá't'íigo bech'ígonáh doleel. 12 Nnee nabídi'nestaąđ lé'e ndi aął yitís ch'ínyáahn biyaa gozhóni at'éé: nabídi'nestaąđíí aął yitís ch'ínyáago dahazhí' ihí'náhi, nnee Bik'ehgo'ihí'naán bíł daanzhóni yaa yiden'ááníí, baa didot'aal, gonneege ch'ah hobíjhi k'ehgo. 13 Nnee la' nabídi'nestaąđ lé'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'naán nashínestaąđ, doo nni da le': Bik'ehgo'ihí'naán doo nchó'íí bee nahónataah goz'ąą da, la'íí án doo hadñ nayíntaah da: 14 Nnee daantíígee dénch'ógo ágot'eehíí yiká hát'íinií, íđibiiltso'go nabídnataah. 15 Dénch'ógo ágot'eehíí hágot'iinií íłtsą hileehíí k'ehgo nchó'íí yilchii: áigé' nchó'íí nchaa silłigo da'itsaahíí yilchii. 16 Shik'íyú, shíł daanołshóni, nda'olsii hela'. 17 Dawahá nł'éehíí la'íí dawahá nzhooníí yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi at'éé, Bik'ehgo'ihí'naán idindláadíí Áyílaahn bich'á'gé' nke'né', án doo lahgo áná'dol'jhi da, hat'íhíta léhidáhgo chagosh'oh nágodleehíí doo áí k'a'at'éé da. 18 Bik'ehgo'ihí'naán dabíí hát'íigo dawahá daahinaago áyílaahíí bitahgé' da'íłtsé nest'án begodeyaahíí k'ehgo biyati' da'aníhi bee nádaagosidłłigo ánohwilaa. 19 Áik'ehgo shik'íyú, shíł daanołshóni, nnee daantíígee nł'éégo íyést'sąą le', yati' t'ązhí' goz'ąągo, la'íí ha'ashkeehíí t'ązhí' goz'ąągo: 20 Nnee bihashke'híí Bik'ehgo'ihí'naán binzhó'íí doo áíle' da. 21 Áí bigħa nchó'zhinéégo ágot'eehíí la'íí doo bik'ehyú ágot'eehíí dawa k'ihzhí' ndaanołmé'ná, yati' nohwijíí biyi' k'ená'dilzéhíí nohwijíí yune' isht'egodnt'éégo nádaagodoł'aah, áí nohwiyi'siziinií hasdáyiniłgo yinel'ąą. 22 Bik'ehgo'ihí'naán biyati' da'aníyú ádaanoł'ee le', doo daazhógo dédaadołts'ago da, doo ách'í' nadaakñ'aago da. 23 Dahadñ yati' daazhógo yidits'agn doo yikís'eh at'éé dahñ, nnee la' biká'got'íné biyi' binii' da'at'ééhíí yinel'jhi k'ehgo at'éé: 24 Áñ nneehñ ádinel'jđ hik'e dahiyaa, áigé' dagoshch'í' ánołih n'íí yaa yisnah. 25 Dahadñ Bik'ehgo'ihí'naán yegos'aaníí dážhó nł'éhi, begoz'aaníí nnee ch'ínáyihí'nihi, biyi' déz'iinií dayúweh yaa higaañ, doo daazhógo íyést'sąągo dagoshch'í'

yaa yinah daná, yati' yikísk'eh at'ééhn, án nneehń dawahá áile'íi bee biyaa gozhóq doleel. ²⁶ Dahadń nńt'éégo oshkaqah nzińa' biyati' doo yaa goyáágo yakti'ń ách'it' nach'aa, án nneehń bi'okqaqhi' doo bá begolne' da. ²⁷ Chagháshé bitaa la'íi bimaá ádaadiní, la'íi isdzáné itsaa daanliini' bich'it' nadaagont'ogii bich'och'iniigo bitaach'ighaago, la'íi ni'gospzán biká'gee ncho'go ágot'eehi' doo hayii be'ách'it'éégo da, ái Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa'ń bińaát okqaq da'aníi, la'íi dánzhqo at'éhi at'éé.

2

¹ Shik'íiyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, bich'á'idindini, daaholdlaago nnee doo il'anigo baa natsídaakkees. ² Nnee la' óodo bee bigan bik'en'áne gólíni, la'íi bidiyágé nńt'éhi bik'isilaago dala'adzaagee ha'ayááyúgo, la'íi nnee tét'iyéhi bidiyágé déncho'éhi yee ha'ayááyúgo. ³ Nnee bidiyágé nńt'éhihi' zhá bich'it' ádaanoń'eego ágádaabildohńi, Dzaagé' nńt'éégee dahńdaa; áiná' nnee tét'iyéhi' ágádaabildohńi, Da'áígeé sínzil, dagohii, Shikeeyú ndaa: ⁴ Ágádaanoń'eeyúgosha' la' dá'ich'it'go, la'íi itisgo lanatsídaakkees, ncho'go natsídaakkeesgosha' aayádaakti'ihii daaleeh? ⁵ Shik'íiyú, shil daanołshóni, idaayesółts'aa, Bik'ehgo'ihinań ni'gospzán biká' ágot'ee zhiniégo tédaat'iyéhi' da'odlaqhi' yee izisgo da'it'it' doleelgo haiyinił, la'íi bilakt'áhgee begoz'aanii daabiyéé doleelgo haiyinił, ái Bik'ehgo'ihinań yil daanzhooni' yaa goden'áq. ⁶ Áiná' nohwi' tédaat'iyéhi' doo bil da'oltag da laq. Nnee izis it'inińishá' isná daanołwidil'it' Da'ái yána'iti'hé yuńeshá' odaanołwinihiyood? ⁷ Da'ái nńt'éégo bee nohwi'dojihii'ishá' déncho'go yaa yádaakti'? ⁸ Nant'an yegos'aanii Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiini' gánii'gee, Na'ashhahgé' gólíni' nıl nzhqo le', dani idil njoqhi' k'ehgo, nihi' da'anii bikísk'eh ádaanoń'eeyúgo nńt'éé: ⁹ Áiná' nnee il'anigo baa natsídaakkeesyúgo ncho'go akt'it', begoz'aanii yitis hadaadiltaalii k'ehgo ádaakt'it' bídaagonokš. ¹⁰ Dahadń begoz'aanii dawa yikísk'eh at'éé ndi dala'ágo iksiihyúgo, begoz'aanii dawa yiksiih hileeh. ¹¹ Ch'a'o'nehii' bee alńeh hela', nihi', Dahadń zołhée hela', nii aldó. Ch'a'o'nehii' doo bee ádzaa daná' dahadń zeezohii' lé'eyúgo, begoz'aanii yitis hadiltaalii nleeh. ¹² Begoz'aanii nnee ch'ináyihini'nihi' nnee bee baa yáda'iti' doleehi' k'ehgo yádaakti', la'íi ái k'ehgo ádaanoń'ee. ¹³ Doo bil goch'oba' dahń doo baa goch'oba' dago baa yá'iti' doleel; áiná' il'goch'oba'ii aayá'iti'ii yee itisgo at'éé. ¹⁴ Shik'íiyú, nnee la', Oshdlaq, niina' Bik'ehgo'ihinań biyati' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, hat'ii yit'it' áiná'? Ya' ái odlaqhi' hasdábilteeh nee? ¹⁵ Kok'isn dagohii' kolah bidiyágé éđihna' dajii biigha dashiná'naghaaná, ¹⁶ Nohwi' la' bich'it' gádohiiyúgo, Ilch'it'gont'ééhi' bee nanna, sínzilgo, la'íi násinldi'gdgo nanna; áiná' dawahá yidn nlihi' doo baa nné' dayúgo; hat'ii bee nzhqo? ¹⁷ Áik'ehgo ko'odla' zhá gólíiyúgo, doo bikísk'eh ách'it'éé dayúgo, doo hat'ii ká áile' da, daztsáni k'a'at'éé. ¹⁸ Dahadń gánii' doleel, Ni ondlaq, áiná' shihii' shi'odla' yikísk'eh ánásht'it'it': ondlaqhi' shil ch'í'nah ánle' yikísk'eh ánt'it'it' da'áđhgo, áik'ehgo shii' oshdlaqhi' yikísk'eh ánásht'it'it' bee nıl ch'í'nah áshle'. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinań dala'a nliigo hondlaq; ái nńt'éé: ch'iidn daanliini' aldó' da'odlaqan' ndaalzdido daaditid. ²⁰ Áiná' nnee doo goyáq dahi nliini, ko'odla' golii' ndi doo bikísk'eh ách'it'éé dayúgo doo begolne' da, daztsáni k'a'at'éé, ya' ái doo bigonš' da nee? ²¹ Hat'ihita be'okqaqhi' biká' dahi'niil'gee Abraham, nohwiTaa'ń, biye' Isaac Bik'ehgo'ihinań yaa yink'it'ina'sha', ánát'it'it' bee Bik'ehgo'ihinań, dávik'ehyú

át'éhi biln'niid? ²² Bígosińsıjıd nées, bi'odla'ıf la'ıf yikisk'eh at'éehıf dała' na'iziid, bi'odla'ıf yikisk'eh at'éehıf bee lalzaa. ²³ Áık'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiinıf, Abraham Bik'ehgo'ihı'nań yosdlaqđ, áık'ehgo bi'odla'hıf bighqđ dábik'ehyú at'éégo bá hótog, nii l'é'hıf begolzaa: áigege Bik'ehgo'ihı'nań bit'eké daabılch'ınıigo daach'ozhıf l'é'e. ²⁴ Áık'ehgo bıdaagosıksıjıd, doo bi'odla' zhá bee Bik'ehgo'ihı'nań binadzahgee nnee dábik'ehyú at'éé da, áiná' yikisk'eh ádaat'eehıf áldó' bee Bik'ehgo'ihı'nań binadzahgee dábik'ehyú at'éé. ²⁵ Da'ágát'éégo Ráhab, isdzán nant'ı' nagháhi n'ıf, ch'ınıi nai'aahıf ha'áyıfılaa, áigé' lahıyúgo ch'ınádais'a'ná, ánat'ıjıdıfshq' bee dábik'ehyú at'éé bıldo'niid? ²⁶ Kots'ı koyı'siziinıf áđıhyúgo daats'iztsaqđ, áf k'a'at'éégo ko'odla', bikisk'eh ách'ıt'éehıf áđıhyúgo, doo hat'ıf ká áile' da.

3

¹ Shik'ıyú, hołaqđo ilch'ıgó'aahıf daaleeh hela', ilch'ıdaagont'eehıf itisgo nyeeo nohwaa yá'iti' doleeł bıdaagonokshıf bighqđ. ² Daanohwıgha ląágo ndaahıilziıh. Dahadıń yałt'ıgee doo ilsiıh dahń nnee dázho nłt'éhi nlıjı, nłt'éégo áyıfıf, bits'ı dawa da'ánıyú ánat'ıjı. ³ Lıjı bızaa'áh bá ádaagohıidle' nohwik'ehgo naghahıf bighqđ; áık'ehgo bits'ı dawa bee daahııdlo'. ⁴ Tsına'eehıf áldó' baa natsıdaalkées, dázho nchaa ndi, la'ıf nawode nch'ııdıf aná'ol ndi, benal'eehıf dázho álch'ıséhi bee na'ıl'eehıf dahát'ıyú yıdıf'eel. ⁵ Da'ágát'éégo kozaadıf álch'ısé ndi ízısgo ágot'eehıf yee áda'odlııgo yałt'ı'. Gochaago godnlch'il goz'áni kq' alch'ıséhi bee bıqo' do'nıl ląá! ⁶ Kozaadıf kq' do'nılıf k'a'at'éé, nı'gosdzán bıká' nchq'ıf dawa bıq'ehyú at'éhi k'a'at'éégo nohwıf'ı biyi' itah nlıjı; kots'ıhıf dawa yılchqoh; ch'ııdn bıqo' dılth'ıf bıch'á'gé' kq' bee bıqo' do'nılgo ch'ıdehezna'gé' nch'ıhenna'zhı' yıqo' da'dınil. ⁷ Tsétahgo daagolıınıf itah at'éehıhıf, dló', t'ıısh, túnteel biyi' daagolıınıf daabı'dılzhqđ, nı'gosdzán bıká' nnee daabılshqđ: ⁸ Áiná' doo hadń kozaad yoshqoh at'éé da: nchq'go doo nehe'náhi at'éé da, la'ıf dázho bıq'asda' nchq'. ⁹ Kozaad bee Bik'ehgo'ihı'nań nohwiTaa'ń áshqđ daabıl'nıı; da'áfı bee nnee, Bik'ehgo'ihı'nań k'ehgo ádaaszaahi, yałt'ı' bee daahónkaal. ¹⁰ Da'áfı kozé'ıf bıch'á'gé' yałt'ı' nłt'éhi la'ıf yałt'ı' nchq'ı' bee haghııgháh. Shik'ıyú, díf doo ágát'éé da le'at'éhi. ¹¹ Ya' nı'gé' túháıjıgee tú nzhqohıf la'ıf tú nk'qzhıf dała' haljıf nées? ¹² Shik'ıyú, ya' tsjı, fıgs holzéhi, olives náyınłt'ı', dagohıf dasts'aa fıgs náyınłt'ı' nées? Áf k'a'at'éégo tú nk'qzhıf haljııgee tú nzhooını doo haljıf da. ¹³ Nohwıtahıy hadń goyáqđo bıł ıgózı? Bı'at'é' nłt'éehıf be'ánat'ıjıf ch'ınah áyıfıf le', ıgoyá' doo t'ąqzhı' yána'ıtı' dahıf ye'at'éé. ¹⁴ Nohwıjıf yune' nohwıl daagoshch'ıf go dánohwızhá nłt'éehıf ádá hádaalt'ıyúgo, la'ıf dashızhá itisgo ánsht'eego daanoısiyúgo, doo ádaa da'okdlıf da le', doo ách'ınııyú ách'ıne' dayúgo lé'ılchoohı at'éé. ¹⁵ İdıłgo ch'ıdzaanıf doo yaaká'gé' nke'né' da, dá nı'gosdzán bıká' benagowaahı, dakó ko'at'e'ıf bıq'ehgo, ch'ııdn bınant'a' bıch'á'gé'hi at'éé. ¹⁶ Dabızhá nłt'éehıf ádá hát'ıjıhıf, la'ıf dashızhá itisgo ánsht'eego nzıhıf gollııgee doo nkegohen'ąđ da doleeł, la'ıf nchq'go ágot'ıjıhıf dawa begoz'ąđ. ¹⁷ Áiná' yaaká'gé' ıgoyá'ıf díf k'ehgo at'éé, dázho nłt'éé, bıł nkegohen'ąđ, dawa bıch'ı' ch'ızhóqđ, doo ádıf k'a'ách'ıt'éé da, dázho koł goch'oba', la'ıf nłt'éégo ánáda'ch'ol'ıjıgo, doo ıf'anıgo baa nach'ıtsıkeesgo da, doo koká' zhá gózhóqđo da. ¹⁸ Nnee nkegohen'ąqđo ádaagoısinıf k'eda'dıle'go dábik'ehyú ách'ıt'éehıf bınest'ą' goleeł.

4

1 Hat'íi bighá ilch'i' nadaagonoŋkaad, la'íi nohwitahyú ilch'i' hadaashkeed? Nohwiyi' dawahá ncho'íi biká hádaakt'iiniú nohwiyi' ilch'i' na'iziidhíi bighá go'íi. 2 Hat'íhíta ncho'íi ch'éh hádaakt'íihíi bighá nada'oltseed: hat'íhíta naaniyú daabiyéehíi ádá hádaakt'íiná' doo nádaadohné' dahíi bighá ilch'i' hadaashoŋkeed, la'íi ilch'i' nadaagonoŋkaad: doo daaholkéedgo da'olkaqah dahíi bighá doo nádaadohné' da. 3 Dánohwízhá ádá hádaakt'íihíi biká da'olkaqahíi bighá doo nohwaa hi'né' da. Ágát'éégo da'okaqahíi doo bik'eh da. 4 Nant'i' nakaiyíi k'a'at'éégo ádaanoŋt'éhi, ni'godszań biká' ágot'eehíi nohwil daanzhopyúgo Bik'ehgo'ihinań yik'edaannihi ádaanoŋt'ee, ya' doo bídaagonoŋs da néé? Áik'ehgo dahadń ni'godszań biká' ágot'eehíi zhá bil nzhooníi Bik'ehgo'ihinań yik'ennihi ádilne'. 5 Ya' Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiniú gáníihíi doo bighani golíi dago gáníi daanoŋs néé, Ya' Holy Spirit nohwiyi' golíiniú ncho'íi hát'íi néé, dawahá ádá hát'íi néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da. 6 Áiná' Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi itisigo nohwaa daihiné'. Ái bighá gáníi, Ádaa da'odlíihíi Bik'ehgo'ihinań bich'á'zhí' at'éé, áiná' ádaa goch'iyolba'íi Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi bee daayich'onii. 7 Ái bighá Bik'ehgo'ihinań baa ádaa deinoŋt'aah. Ch'iidn nant'an bidah ádaanoŋt'ee, áik'ehgo nohwich'á' nádilyeed. 8 Bik'ehgo'ihinań alhánégo bit'ahgo daanoŋi, áik'ehgo bíi aldó' alhánégo nohwit'ahzhí' nliini at'éé. Ncho'go ádaanoŋt'eehíi, nohwigan tádaalgis: nnee biini' nakihíi daanoŋini, nohwijíi daanzhopygo ádaake'. 9 Doo nohwil daagozhó' dago daalchag, chaal' nahisóŋt'aa le': nohwidloh n'íi daalchago ánádaakdle', nohwil gozhóonii doo nohwil anii dago ánádaakdle'. 10 NohweBik'ehń binadzahgee ádaa daagoch'olba', áik'ehgo hadag ádaanohwile'. 11 Shik'íiyú, doo aayánáltihíi ádaadoŋíigo déncho'égo laa yádaakti' da. Hadń bik'isn yí'iltahyúgo, dagohíi bik'isn déncho'égo yaa yakti'yúgo, Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii yí'iltah la'íi déncho'égo yaa yakti': Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii baa yáńti' lé'eyúgo, begoz'aanii doo yikisk'eh ánt'ee da, áiná' aayakti' ihíi níi. 12 Begoz'aanii áyílaahíi dala'á nlii, da'án aldó' hasdáhiinihíi yínel'aa, la'íi da'ílii yilchiigo yínel'aa: áiná' hat'íi níi nńzigo aayánáltihíi ádní'íigo nnee la'ihíi baa yáńti'go? 13 Sáá'a, nohwíi gádaadoŋnihi, Díi jii dagohíi iskaqá akú kih goznilyú nkáh, akú dala'á nohwelegodáh, nada'ilnii la'íi nohwaa nada'iiniigo, áik'ehgo bestso nohwá igowáh, daadoŋni: 14 Ndi iskaqá ágonéhi doo bídaagonoŋs daná' ádaadoŋni. Nohwi'ihina' hat'íi at'éé? Áad nahinago dét'ih hiltsehgé' da'ádihíi k'ehgo ádaanoŋt'ee. 15 Áiná' gádaadoŋniigo nŋt'éé, NohweBik'ehń hat'íiyúgo daahii'naa doleeł, áik'ehgo díi ádaahiidle', dagohíi ái ádaahiidle', daadoŋniigo. 16 Doo ágádaadoŋni dayúgo ádaa da'odlíigo yádaakti': ágát'éégo yá'iti'íi ncho'íi at'éé. 17 Dahadń áígee ách'it'éehíi yígóŋs ndi doo ágát'éé dahń ncho'íi bá hileeh.

5

1 Sáá'a, ízis da'olt'iinií, daalchag la'íi daadoŋwosh, iniigodilnéhií bee nohwiká' ngowahíi bighá. 2 Bee ízis da'olt'iinií daanldzid, la'íi nohwiidiyagéhií doolee daayiyáq. 3 Nohwi'ódo la'íi béshligai daadichii; ái bidichiihíi nohwaa nagolni' doleeł, ái k'o' dilti'híi k'ehgo nohwiŋs' yiyáq doleeł. Dawahá lań da'íliihíi iké'yú náhikaahíi bighá ilch'i' nadaasomné'. 4 Sáá'a, daanohwini' biyi' ihigeshgo nnee nada'iziidíi daayóhijil n'íi t'aqzhi' bich'á' daahónoŋt'á'íi nohwich'á' daadilwosh: nnee daahigeshíi daachagíi Bik'ehgo'ihinań, nnee

doo náhóltagyú biNant'a'íí, yidezts'áq. ⁵ Ni'gosdzán biká' ízis da'olt'iiníí lá'íí gonedliiníí zhá bee daahinoḡaa ni'; ádeenisoḡ'ah, magashi bidinesk'ahgo siideehíí k'ehgo, k'adíí na'itseedíí biká' ngonyáá. ⁶ Nnee dávik'ehyú át'ééhíí zideego bá nadaagoso'áqgo daazesohij; do nohwidag at'éé dago. ⁷ Áík'ehgo shik'íyú, nohweBik'ehñ nadázhj' biba' nohwil nkedaagohez'áq le'. Sáq'a, k'edileehíí ni'gosdzán bich'á'gé' nest'á' lán ílíni bíl nkegohen'áqgo yiba' sidaa, da'íltse lá'íí iké'zhj'go nanágoḡtáqzhj'. ⁸ Nohwíí áddó' nohwil nkedaagohez'áq le'; nohwíííí ndzilgo ádaale': nohweBik'ehñ nadáhgee ngowáhíí bigha. ⁹ Shik'íyú, doo lída'oltah da, doo nohwá ndaago'aah da doleehíí bigha; sáq'a, ndaago'a'íí ch'é'ítíingee sizij. ¹⁰ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí nohweBik'ehñ bizhi' bee yádaakti' n'íí, biniidaagont'ééhíí bíl nkedaagohez'áq'íí nohwil ch'ídaago'aahgo bikísk'eh ádaanoḡ't'ee le'. ¹¹ Sáq'a, ndzilgo nazij n'íí bíl daagozhóóníí baa natsídaahiikes. Job holzéhi ndzilgo sizij n'íí baat'ídaanoḡs, biniidaagodelzaahíí bikédé'go nohweBik'ehñ baa nách'ozbaadíí yídaagoḡs; nohweBik'ehñ dázhq' aatét'íí lá'íí bíl goch'oba'hi at'éé. ¹² Shik'íyú, díínko bee itisgo ádaanoḡ't'ee le', doo yaaká' bee nohwit'a dahnáadidoḡniih da, doo ni'gosdzán bee da, doo lá'ihíí bee da; áiná', Ha'aa, daadoḡniigo da'anii ádaadoḡni le'; dahyúgoḡhíí dánko nohwaa yá'iti' doleeḡ. ¹³ Nohwitaḡyú lá' biniigont'éé née? Án okáqah le'. Lá' bíl gozhq' née? Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénzigo ido'aal le'. ¹⁴ Nohwitaḡyú lá' nezgai née? Ínashood yánazíni yiká ádaanii le'; áí nohweBik'ehñ bizhi'íí binkááyú ik'ah yil yedilniihgo bá da'okáqah le'. ¹⁵ Áík'ehgo odlaago okáqahíí bee nezgaihíí nadziíh, áík'ehgo nohweBik'ehñ hadag ánábidodlíí; lá'íí nchq'go adzaa lé'eyúgo, binchq'íí bá da'izlíné ánádoḡniil. ¹⁶ Nda'ol'siihíí baa líl nadaagoḡni', lá'íí íldenáágo láda'olkaqah, áík'ehgo nádaanoḡwí'dilziíh. Nnee dávik'ehyú at'ééhíí bijíí dawa bee okáqahgo dázhq' bedehníí. ¹⁷ Elías nnee dá nohwíí k'a'at'éhi nlij lé'e, án, Doo nagoḡtíí da le', niigo bijíí dawa bee oskáqad: áík'ehgo ni'gosdzán biká' dá doo nagoḡtííhé taadn'egodzaagé' gostán dahiitáq. ¹⁸ Áígé' ná'oskáqadgo yaaká'gé' nkegonḡtáq, áík'ehgo ni'gosdzán biká' nest'á' nádaagozdlíí. ¹⁹ Shik'íyú, nohwitaḡyú lá' da'anii ágot'eehíí yich'á' nyááyúgo, lá' t'áqzhj' yil nnat'áázhyúgo; ²⁰ Díínko yígoḡsijh le', nchq'go at'ííhñ bi'at'e' nyihesiíhge' dahadn' t'áqzhj' yil nnat'áázhñ, án da'itsaah bich'á'gé' biyi' siiziiníí hasdábidoḡteel, áík'ehgo nchq'íí láqago yilegodihozil.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Peter, Jesus Christ binal'a'á nshlíni, nñee nanidí' daanlįigo ilts'á'yú Póntus, Galátia, Cappadócia, Asia, la'íi Bithýnia daagolzeeyú odaagohesle'ihíi bich'i' k'e'eshchii, 2 Nohwíi, Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa dabıntsé nohwıdaagolsıgo hanohwiheznil, la'íi Holy Spirit hadaanohwıdezzaago, Jesus Christ bikısk'eh ádaanoht'eego, la'íi bidil bee nohwik'ıi daidılta' doleełgo hanohwiheznil: Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'ıi la'íi bits'á'dı' ilch'i'gont'éehıi dayúwehégo bee nohwá ıgohıgháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehıi bıTaa, ba'ihégoı le', án bilgoch'oba'ıi an'odaazlıınıı bee Jesus Christ daztsaadı' naadıidzaahıı biláhyú ánidégo nádaagosıidlıı, áık'ehgo yaaká'yú gozhóonıi ndaahóndlıihıi doo nohwıts'á' bech'ıgowáh dago bıká daadéet'ııh. 4 Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dı' daanohwıyéé doleełi, doo da'ılıi hıleeł dahi, doo hıchqoh dahi, doo bech'ıgonáh dahi, yaaká'yú nohwá nano'nıı, 5 Nohwı'odla' golııhıi bıgha Bik'ehgo'ihí'nań bı nawod bee nht'éeego nohwınádeız'ıı, hasdáhııkáhıi qał łalzaazhı', áı nohwá ilch'i'ılzaago nnágodzaago ch'ı'nah ádolnııl. 6 Áı bıgha, k'adıı det'ıhézhi' ıltah at'éeego nanohwı'dıntaahgo nohwıniıdaagonht'ée lék'e ndı dázho nohwıl daagozhqó: 7 Nanohwı'dıntaahıı bee nohwı'odla' ndzil shıhıi nabı'dıntaah; óodo ko' bee bıtádıl'eeł, óodo da'ılıi hıleeł, áıdá' nohwı'odla'ıı óodo bıtısgo ılıı; áık'ehgo nohwı'odla' ndzil bıgózıyúgo, Jesus Christ nádzáágo nohwa'ıhéndzıgo, daanohwıdnısgo, la'íi nohwıts'á'idındláád doleeł: 8 Christ doo hwahá daahółtséh da ndı nohwıl daanzhoq; k'adıı án doo daah'ıı da ndı daahohdlaągo nohwıl daagozhqó, nohwıl gozhóonıi doo hagot'éeego baa na'gonı' dago yaaká'yú idındláadıı k'a'at'ée: 9 Dayúweh nohwı'odla' bee nasozııyúgo nohwiyi'siziınıı hasdakáh. 10 Áı hasdách'ıgháhıı bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa ch'oba' doleełi, dabıı bınkááyú nada'ızııdı n'ıı yaa nadaagosnı'; áı hasdách'ıgháhıı yıká na'ódaadıkkıd, la'ıı dázho yıdaagolsııh hádaat'ııgo nadaayıłkaah lék'e: 11 Bik'ehgo'ihí'nań bınkááyú nada'ızııdı n'ıı Christ bıSpirit daayıgoyılıni dabııtsédá' Christ bıniıgodılne'ıı yaa nagosnı', la'ıı bıkédı'go bits'á'idındláadıı áldó' yaa nagosnı', áık'ehgo hagot'éeego ágodonıılıı, la'ıı da'os'ah ágodonıılıı yıká na'ódaadıkkıd lék'e. 12 Holy Spirit yaa nagosnı' n'ıı, doo áı goldohıı bıyi' ánágot'ııı da doleełgo, áıdá' dıı goldohıı bıyi' ágone' doleełgo Bik'ehgo'ihí'nań bınkááyú nada'ızııdı n'ıı bıch'i' ch'ı'nah ágolzaa, áık'ehgo k'adıı da'áı bee nohwıl na'gonı', nñee Holy Spirit yaaká'dı' nkenł'a'ıı bıláhyú yati' baa gozhónıi yee nohwıch'i' yádaaktı'ıı, da'áı yee nohwıl nanádaagolnı', áı Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıınıı yıdaagolsııhgo hádaat'ıı. 13 Áı bıgha nohwiını' ładaahle', ıdaa daagonohdzaą le', Jesus Christ nádzáágo Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'ıi nohwıyéé doleełı dąngont'ızhı' ndaaholıı; 14 Chągháshé da'dıts'agıı k'ehgo ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nań doo hwahá bıdaagonsııh dadá' ncho'ıı zhá hádaht'ıı n'ıı doo dayúweh be'ádaanoht'ee da le': 15 Áıdá' Bik'ehgo'ihí'nań, nohwıch'i' ánnııdıı, godılzııhgo at'éehıi k'ehgo nohwı áldó' nohwı'at'e'ıı dawa bee daagodinolsı le'; 16 Gánııgo bek'e'eshchııhıı bıgha, Shıı dılzınıhıı nshlıı; áık'ehgo nohwı áldó' daagodinolsı le'. 17 Bik'ehgo'ihí'nań doo hadıı yik'ızhı' at'éeego da, nñee daantııgee hagot'éeego ádaát'ııdıı yee yándaago'a', án nohwıTaa daabıldohnııgo

nádaahohkq̄ahyú bédaaldzidgo daadinolsj le', ni'goszán biká' daagonohjídá':
 18 Díí bídaagonolsj le', doo ánídá' daanohwitaa n'íí bi'at'e' nohwil ch'ídaiz'aa
 n'íí doo nt'é da, áídá' áí biyi'dí' nanánohwi'diheznii, Beshligai la'íí óodo da'ííí
 hileehi doo bee nanánohwi'diheznii da; 19 Áídá' Christ bidil lán ílíni bee, an
 dibelji bizhaazhé doo baa dahgoz'áni da, doo hayú baa daats'idilhiil dahíí
 k'a'at'éego nlii: 20 An ni'goszán doo hwahá nni't'aa dadá' habi'doltji, áík'ehgo
 da'ík'é'yú ngonyáágee nohwá ch'í'nah alzaa, 21 Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ
 daahohdlaq; Christ daztsaqádí' Bik'ehgo'ihí'nañ naadiidzaago ábíílaa, la'íí bee
 bits'á'idindláádíí baidin'áq, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daahohdlaqgo bits'á'dí'
 nlt'éehíí ndaahokíí doleeł. 22 Doo daazhógo da, áídá' da'aniigo nohwik'isyú
 nohwil daanzhoq doleełgo Holy Spirit biláhyú da'anii ágot'eehíí bikisk'eh
 ádaanoht'eehíí bee nohwi'yisiziinií nzhóqgo ádaahlaa, áík'ehgo nohwijiídí'
 dážhó kíl daanojhoq le': 23 Da'ííí hileehi doo bee ánídégo nádaagosohdlii
 da, áídá' doo da'ííí hileeh dahi bee nádaagosohdlii, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'
 hináhi la'íí dahazhí' begoldohi bee nádaagosohdlii. 24 Nnee dawa t'oh k'ehgo
 ádaat'ee, la'íí nnee zhinéégo ízigo ágot'eehíí ch'il dénzhonéhií k'ehgo ádaat'ee.
 T'ohii daanihné, la'íí ch'il dánzhonéhií n'íí nanihidéh: 25 Áídá' nohweBik'ehñ
 biyati' dahazhí' begoldohi at'éé. Díí yati'íí bee nohwich'í' yáná'itihíí, yati'
 baa gozhóni at'éé.

2

1 Da'oh'ni'íí, nadaach'aaahíí, nzhóni ádaadol'iinií, la' biyéehíí
 ídáhádaah'tiinií, la'íí ncho'go yádaalti'íí dawa k'ihzhí' ndaagodinoh'aahgo,
 2 Mé' ání gozlíni ibe' yídih daanliihíí k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati', ibe'
 nlt'éhi, bidih daanojhi, bee daanołseeł doleełhií bigha: 3 NohweBik'ehñ
 bilgoch'oba'íí ilk'idá' daasoliigo. 4 An bich'í' nnohkáh, an tséé hínaahíí
 k'ehgo nlii, nnee doo hádaabit'ii da ndi lán íljiigo Bik'ehgo'ihí'nañ habiltji.
 5 Nohwii áddó' tséé hináhi daanojhiihíí k'ehgo k'ih godiyini doo hit'ii dahíí
 nohwe ágolne', okqah yedaabik'ehii daadilzini daahleehego, Bik'ehgo'ihí'nañ
 baa hi'niihíí k'ehba'ihédaanhsigo daahohkqah, áí Jesus Christ biláhyú
 Bik'ehgo'ihí'nañ bil dábik'eh. 6 Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' beke'eshchiinií
 biyi' gáníí, Isaa, Siongee hágon'áágee tséé dantsé si'aanií nnish'aah, lán íljiigo
 haktini, áí tséehíí Christ nlii: áík'ehgo dahadíí bosdlaqádíí doo hant'é yik'e
 ídaayándzi da doleeł, nii. 7 Áí bigha an daahohdlaanií nohwich'í' lán ílji: áídá'
 doo da'odlaq dahíí bich'í'go tséé k'ih ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí hágon'áágee
 dantsé si'aanií silji, 8 Doo da'odlaq dahíí yséé bigha nach'igeehíí, tséé
 ts'iztałgo nach'ikaadíí silji, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo daach'idits'ag dahíí
 bigha nach'iniidéh; díí yee bángon'qahi ádaach'it'ee. 9 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ,
 godilhidí' dabii bits'á'dí' diyat'éégo idindláádzhí' nohwiká anniidíí,
 ízigo ye'at'éehíí ch'í'nah ádaanolsj doleełhií bigha nohwii daakinolt'iihíí
 hanohwi'dihesnihi ádaanoht'ee; nadaant'an okqah yedaabik'ehii daanojhi,
 nohwinant'a' dała'áhíí daanojhiigo daagodinolsini, Bik'ehgo'ihí'nañ biyéé
 daanojhi: 10 Lahn doo Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehíí daanojhi da, n'íí k'adíí
 biyéé daanojhi: lahn Bik'ehgo'ihí'nañ doo nohwaa ch'oba', n'íí k'adíí
 nohwaa ch'oba'. 11 Shił daanojshóni, díí ni'goszán biká'zhí' nanidí'
 nakaihií la'íí dé't'ihézhí' kú nakaihií k'ehgo daanojhiigo, nádaanojwoshkqah,
 nohwits'í bich'í' zhinéégo ncho'i zhá hádaah'tiinií bits'á'zhí' ádaanoht'ee,
 nohwijií yune' nlt'éhihíí ncho'íí bich'í' nagonlkaad; 12 Doo Jews daanlii

dahíí binadzahgee nohwi'at'e' nlt'éégo ádaanołsı: áík'ehgo doo bik'ehyú ánádaaht'ııł da, daanıigo nohwída'ıltah ndi nlt'éégo ánádaaht'ııłıı daayo'ııgo Bik'ehgo'ıhi'nań ya'ıhédaanzı doleeł, án baa nyaáhıı bıjıı. ¹³ NohweBik'ehıı bıyéé daanołııhıı bıghą nnee yenagos'aanıı dawa bıkısk'eh ádaanoht'ee: ızıso nant'an, án ızıso at'éhi nııgo daadohts'ag; ¹⁴ Nant'ančań daanliınıı aldó' daadohts'ag, áı doo bik'ehyú ánádaat'ııł dahıı bıniıdaagodılne'go, la'ıı dá bık'ehyú ánádaat'ııłıı nlt'éégo ánádaaht'ııł daayılıııgo ızıso nant'an nohwıch'ı' yıl'aa. ¹⁵ Dıı Bik'ehgo'ıhi'nań nohwá há'ıı, dá bık'ehyú ádaaht'iınıı bee nnee doo daagoyáá dahıı, nt'é yaa yádaaktı'ıı doo yıdaagolsı dahıı, doo nt'é daanıı dago ádaahle': ¹⁶ Jews bıch'ı' begoz'aanıı doo dayúweh bı'ısna' daanołıı da; da'ágát'ée ndi dawa nohwá bıł ch'ı'otąąhıı doo nohwinçó'ıı bıł yaa nadaasoltsooz da, áıdá' Bik'ehgo'ıhi'nań bána'ohsiidıı daanołııgo daahinołnaa. ¹⁷ Nnee dawa daadınolsı le'. Odł'ıı bee nohwı'ısyú daanliınıı nohwıl' daanzhoq le'. Bik'ehgo'ıhi'nań daadınolsıgo bédaaldzıd le'. ızıso nant'anhıı daadınolsı le'. ¹⁸ Nada'ohsiidıı, nohwınant'a' daanliınıı dawa bee daadınolsıgo daadohts'ag; daanzhoonıı la'ıı doo hago ádaat'ıı dahıı doo áı zhá da, áıdá' hadaashkeehıı aldó' daadohts'ag. ¹⁹ Bik'ehgo'ıhi'nań binadzahgee nlt'éégo ách'ıdzaago ıdégoch'ılziyúgo, áıdá' doo nço'go ách'ıdzaa da ndi koniıgodılne'go nye'ı ch'ıdits'ago bıdag ách'ıt'éeyúgo, Bik'ehgo'ıhi'nań binadzahgee dá bık'ehyú ách'ıt'éé. ²⁰ Nço'go ádaahdzaahıı bıghą nohwıniıgodelzaahıı bıdag ádaanoht'eyúgo, ya' áı Bik'ehgo'ıhi'nań bıł nzhóq nee? Dah. Áıdá' dá bık'ehyú ádaaht'ıı ndi nohwıniıgodelzaago bıdag ádaanoht'eyúgohıı, áı Bik'ehgo'ıhi'nań bıł nzhóq. ²¹ Ágát'ée go nohwıniıdaagonł'éehıı bıghą Bik'ehgo'ıhi'nań nohwıch'ı' ánnııd: Christ nohwá bıniıgodelzaa, áík'ehgo shedaanoł'ee le', nohwıhııı: ²² Áń doo nço'go adzaa da, nach'aago yá'ıtı'ıı doo bızé'dı' dııts'ag da: ²³ Áń nnee yaıı' bee daabokáal ndi bıı doo t'ąązhı' yaıı' yee okáal da: án bıniıgodelzaa ndi goyéégo nohwıch'ı' godısh'aah doo nıı da; ndıhıı Bik'ehgo'ıhi'nań dá bık'ehgo ayaaktı'ıhıı yaa ıdet'ąą lęk'e: ²⁴ Áń nohwınço'ıı dabıı bıts'ı ıda'áyiıdlaago tsı'ılna'áhi yıká' daztsąą, née nohwınço'ıı bıch'ı' dasııtsąádá' dá bık'ehyú ágot'eehıı bıch'ı' daahın'naa doleełıı bıghą; nohwá habı' doltzazı bıghą nohwınço'ıı bıts'ą'zhı' nádaahdzıı. ²⁵ Dibehıı ch'a'onals'ąhıı k'ehgo ádaanoht'ee nı'; k'adıı t'ąązhı' dibehıı Nanyoodıhıı baa nánohkai, án Christ nııgo nohwıyı'sızıınıı Yınadéz'ıınıı nııı.

3

¹ Da'ágát'ée go ısdzáné daanołhııı, nohwıká' daadohts'ag; áík'ehgo Bik'ehgo'ıhi'nań bıyati' doo yıkısk'eh ádaat'ee dayúgo, doo nt'é daabılđohnıı da ndi, nlt'éégo ádaanoht'eehıı bee da'odłąą daaleehgo daahonołbııh doleeł; ² Nlt'éégo ánádaaht'ııłgo la'ıı Bik'ehgo'ıhi'nań daadınolsıgo daayo'ııhıı bıghą da'odłąą daaleeh. ³ Doo nohwıká'yú zhá ıdaadolzhóq da, daazhógo nel'ııhıı bıghą doo nohwıtsızıl ıltah at'éégo daashbızh da le', la'ıı dawahá óodo ádaaszaahıı doo nohwaa dahnazılgo da, la'ıı diyágé lán ılıınıı doo nohwık'ısılaago da: ⁴ Áıdá' nohwıjıı yune' nlt'éégo ágot'eehıı bee dénzhonégo ádaahle', nohwıjıı yune' ısht'edaagodnt'éégo, la'ıı dant'éheego be'ádaanoht'eego, áı be'ıdaadolzhoonıı doo da'ılıı daaleeh dahi, la'ıı Bik'ehgo'ıhi'nań binadzahgee lán ılııı. ⁵ Da'ágát'ée go doo ánídá' ısdzáné daagodnıısıııı Bik'ehgo'ıhi'nań yaa da'okılıı ıdaadılzhóq lęk'e,

biká' daidits'ago: ⁶ Sarah ágát'éégo Abraham yidits'ag lék'e, shinant'a' yihniigo: da'osodlaadhíi bighá án bich'eke'yú k'ehgo daasolij, nlt'éégo ádaanoht'eeyúgo, la'íi doo nt'é bik'e nadaalyiz dayúgo. ⁷ Da'ágát'éégo nnee daanohtíni, nohwí'aa baa natsídaahkeesgo bil daagonohlij, bits'í doo ndzil dahíi bighá daadinolsj, Bik'ehgo'ihina'na' bilgoch'oba'íi nohwí'ihina' nohwá ágotsini' da'ánohla nohwíyéehíi bighá; áik'ehgo da'ohkáahgee doo nohwich'í' nagonth'og da. ⁸ Da'ík'é'yú goz'aanii, daanochwigha nohwinatsekes dala'á ádaanohts, laa daach'ohba' le', odlá' bee ilk'isyú daanohtijigo líl daanohtjoo le', nohwíjídí' nohwíl daagoch'oba' le', k'édaanohts le'. ⁹ La' doo bik'ehyú ádaanohtwizlaa dayúgo doo iké'déna' ágánadaahdle' da, daanohtwóch'iid lék'eyúgo doo t'áazh'í' daahóhch'iid da: áídá' gozhóóníi bá hádaaht'ij; díi bighá Bik'ehgo'ihina'na' nohwich'í' ánniid bídaagonolsj, la'íi ái bee gozhóóníi nohwíyée dolee. ¹⁰ Hadín ihina'na' bil nzhooníi, la'íi nlt'éégo bíyolkaal hat'íinií, án doo nchq'go yalti' da le', doo lé'ilchoo da le'. ¹¹ Án nchq'íi yits'á'zhí' anne'go nlt'ééhíi ye'at'íi le'; ilch'í'gont'ééhíi yiká hat'íjigo ndzilgo yikádéz'ij le'. ¹² NohweBik'ehna' nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi yik'idéz'ij, ái bi'okáqhíi yiyésts'aa: áídá' nnee doo bik'ehyú ánadaat'ijil dahíi yits'á'zhí'go dahnot'aa. ¹³ Nlt'éégo ádaanoht'eedá', hadínshá' nohwiní'dihni? ¹⁴ Dánzhq'ogo zhá ágot'eehíi bighá nohwiniidaagont'éé ndi, nohwá gózhq' doo: nnee nohwí'edaanníihíi doo bédaaldzid da, doo nohwíl nadaagont'og da le'; ¹⁵ Áídá' nohweBik'ehna', Bik'ehgo'ihina'na' nlijgo, nohwíjij yune' daadinolsj le': nlt'ééhíi nohwádihyú goz'aanii nohwíjij biyi' yune' nda'olihíi nnee la' yighá nanohwíidíikidyúgo, hagot'éégo bich'í' hahdzihíi t'ah bíntsé bídaagonolsj le', t'adégo la'íi daadinolsigo baa nadaagoht'ni le'. ¹⁶ Nlt'éégo ánadaaht'ijlgo idédaagososijdgo, Christ biláhyú nohwí'at'e' nlt'éé ndi léda'ilchoogo nchq'go ánadaaht'ijl daanohtwíihíihíi ídaa yádaandzj dolee. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina'na' bik'ehgoyúgo nlt'éégo ánadaaht'ijl ndi nohwiniidaagont'ééhíi dávik'eh, áídá' nchq'go ánadaaht'ijl zhineéhíi bighá nohwiniidaagont'éeyúgohíi doo nzhq' da. ¹⁸ Christ dalahndi nohwinchq'híi bighá biniigodelzaa, án dávik'ehyú át'ééhíi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yá biniigodelzaa, Bik'ehgo'ihina'na' yaa nohwiníihíi bighá, bits'í zhá zesdij, áídá' biyi'sizini doo zesdij da, ái bee naadiidzaa: ¹⁹ Ái bee spirits ha'áshjeedyú nýáágo yich'í' yalti'; ²⁰ Ái spirits-híi doo ánidá' dabízhá daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihina'na' bágoho'aa lék'e; Noah hínaadá' tsina'eehíi áile'dá' tsina'eehíi biyi' tsebíi hilt'eego zhá hasdáki, tú biláhyú. ²¹ Ái túhíi tú bee baptize ánohwí'delzaago Jesus Christ dats'aaht'ijl naadiidzaahíi biláhyú hasdáhiikaihíi bee nohwíl ch'í'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chiníi nail'ee'go ágolzee da, áídá' Bik'ehgo'ihina'na' binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éégo idégoch'íisigo ágolzee.) ²² Christ yaaká'yú onádzaa'go Bik'ehgo'ihina'na' bigan dihe'nazhineégo dahsdaa; Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'yú daagolíníi, la'íi yedaabik'ehíi, la'íi spirits binawodíi dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

¹ Christ bits'í bee nohwá biniigodelzaahíi k'ehgo nohwíi áldó' binatsekesíi k'a'at'éégo nohwinatsekesíi ádaahle'go nohwíi áldó' bá nohwiniigodilne'go dávik'eh: hadín bits'í bee biniigodelzaahíi nchq'íi yits'á' nýáá; ² Áik'ehgo nehena'zhí' kots'í zhineégo nchq'íi ánadaaht'ijl doo yaa biini' da, áídá' Bik'ehgo'ihina'na' hat'íinií zhá ánát'ijlgo yaa biini' dolee.

3 Bik'ehgo'ihinaan doo daayokaqah dahii bil daanzhooqo anadaat'ijihii k'ehgo anadaahiit'ijil n'ii qal bech'igoyaa; diinko be'anadaahiit'ijil ni: ncho'ii doo bich'i' t'aaqzhi' adaant'ee da ni', nohwits'i zhinéego ncho'ii zha hadaahiit'ijil ni', nohwil nadaagodeyis ni', da'idlaqago daagodnlch'aad ni', da'idlaqago nohwil daagonedlij ni', la'ii da'ilinéhi daahohiikaqah ni': 4 Bil ncho'go anadaah'ijil n'ii, k'adii ncho'go anadaat'ijiyu doo bil aanakkeel dahii bigha nohwida'iltah: 5 Bik'ehgo'ihinaan, nnee daahinaahii hik'e nanezna'ii bigo ik'idá' yaa yakti'go siziinii, bináál ái nneehii anadaat'ijil n'ii dabii idaa nadaagolni' doleel. 6 Nnee nanezna' n'ii t'ah daahinaadá' nt'é bigha yati' baa gozhóni bee bich'i' ya'itii'? Yati' baa gozhóni daayodlaqago biyi'siziinii Bik'ehgo'ihinaan yil daadoleehii bigha, dabintsédá' góyéego bándagost'aaq ndi. 7 Ágot'eehii dawa k'ad bengonáh: ái bigha nohwiini' daagolijgo, idaa daagonohdzaqo da'ohkaqah le'. 8 Diinko itisgo begoz'áni, dázhó hii daanohjoo le': il'ijóónii nohwitah begoz'ayúgo, la' ni'iksiih ndi nohwil'ijóónii ái bee bil ya'istsooz. 9 Ildenáago hasta' nahkáh, doo bik'e daasholch'iigo da. 10 Nnee bána'iziidii nt'é bíyéehii yá yinádéz'ijgo yita'iniihii k'ehgo Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'ii dala'á daanotijee nohwaa daizné'ii iltah ádaat'eehii bee hii ch'odaahniih. 11 Nnee la' yakti'yúgo, Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí'ii zha yee yakti' le', nnee la' ich'oniiyúgo, Bik'ehgo'ihinaan ndzilgo ábilsigo ich'onii le': Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinaan ba'ihégošj doleelgo, án dázhó ba'ihégošj le', la'ii dawa yebik'eh le', doo ngonel'aa dayú dahazhi'. Doleelgo at'éé. 12 Shiil daanohshóni, nohwi'odla' bee bigodzijhgo nanohwiintaahi nyé'i bee nohwich'i' godeyaayúgo, dilidgo nniihii k'ehgo, doo nohwil diyadaagot'ee da le', doo ágondziyú bee shich'i' ágodzaa doo daanohsj da le': 13 Ndi Christ biniigodelzaagee nohwii áldó' itah daanohlijihii bigha nohwil daagozhó le'; áik'ehgo án bits'á'idindláádii ch'i'nah alzaago dázhó nohwil daagozhó doleel. 14 Christ bizhi'ihii bigha ncho'go nohwaa yádaach'ilti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihinaan biSpirit, bee bits'á'idindláádii, nohwiká'zhi' nlijihii bigha: ncho'go nohwaa yádaakti'ii Bik'ehgo'ihinaan ncho'go yaa yádaakti', áidá' nohwich'i' zhinéego Bik'ehgo'ihinaan dázhó ba'ihégošj. 15 Áidá' nohwiniidaagonk't'ééyúgohii, nnee naitseedii doo daanohlijgo da le', in'ijihii dagohii ncho'go at'íinii, dagohii doo bidildoo dahii nabintk'ogii áldó' doo daanohlijgo da le'. 16 Áidá' nnee la' Christ yodlaqahii bigha biniigonk't'ééyúgo doo yik'e idaayandzi da le'; áidá' ái bigha Bik'ehgo'ihinaan ya'ihénzi le'. 17 Bik'ehgo'ihinaan nnee yándaago'aah doleehii biká' ngonyáá, bichagháshéhi dantsé begodigháh: dantsé nohwegodeyaa lèk'eyúgo, nnee Bik'ehgo'ihinaan baa nlt'éego na'goni'ii doo yikisk'eh ádaat'ee dahii hagot'éégošq' bendaagonáh doleel? 18 Nnee dávik'ehyú ádaat'éhi nyeego hasdáka lèk'eyúgo, áidá' nnee doo daagodnlsj dahii la'ii ncho'go ádaat'inií hagoshq' ádaane'? 19 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinaan hát'ijgo biniidaagonk't'éehii nzhooqo anadaat'ijilgo biyi'siziinii Bik'ehgo'ihinaan yaa daide'aahgo bináadaadéz'ij le', án dawa áyílaahii la'ii da'aniiyú at'éhi nlij.

5

1 Nohwitahyú inashood yánaziinii daanohliini, nohwich'i' yashti', shii áldó' ái itah nshlij, Christ biniigodelzaahii hish'ijgo baa nagoshni', la'ii ízigo at'éehii ch'i'nah alne' doleehii shii itah nshlij doleel; diinko nádaanohwoshkaqah: 2 Inashood daanliinii, Bik'ehgo'ihinaan bidibekij

daanliigo bá da'dohné'go binádaadeh'íí, doo bídaanozwi'dindzo'go da, ndi hádaaht'íigo; doo bestso bigha da, ndi nohwil daanzhohíí bigha ánádaaht'íí; ³ Ínashood Bik'ehgo'ihinań daanliinií bedaanohwik'ehgo Bik'ehgo'ihinań nohwaa daidez'aanií doo nant'an ádaado'íigo binádaadeh'íí da, ndi nlt'éégo ádaanoht'eego nohwedaalt'ee doleełhíí bigha. ⁴ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań bidibelií Nanyoodíí itisgo at'éhi ch'í'nah silíigo, yaaká'yú ch'ah hobíhíí bits'á'idindláadíí, doo da'ílií hileeh dahi, nohwaa do'taal doleel. ⁵ Da'ágát'éégo áníí nahkaiyehíí, ínashood yánazini daadinoksigo daadohts'ag le'. Daanochwigha ídaa daagoch'iyolba'go daadohts'ago lánada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihinań nnee ídaa da'odlíihíí yits'á'zhí' áyíłs, áídá' bilgoch'oba'íí bee ídaa daagoch'iyolba'íí yich'odaanií. ⁶ Áík'ehgo ídaa daagoch'iyolba'go ádaadinolzigo Bik'ehgo'ihinań binawodíí bit'ááhzhí' ádaanoht'ee le', áídí' dabíí hát'íígee hadag daanochwidołteel: ⁷ Nohwich'í' nadaagont'ogúí dawa Bik'ehgo'ihinań baa daidenoh'aah; án zhá nohwaa bil goyéé. ⁸ Nchog'go nohwich'í' na'iziidíí, ch'iidn nant'an, ndóicho áníigo k'azhá iyáágo anál'isíí k'ehgo nohwitahyú leehidáhíí bigha nohwiini' daagolíí le', ídaa daagonohdzáa: ⁹ Nohwi'odla' nldzilgo án bidag ádaanoht'ee, odlá' bee nohwik'íiyú ni'gosdzán biká' da'áík'ehgo goyéégo bich'í' nadaagowaa bídaagonoksigo. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań, dawa bee nohwaa daach'oba'íí, dahazhí' ízisgo ágot'éhi goz'ąayú Christ Jesus biláhyú nohwich'í' ánniid, áík'ehgo dét'ihézhí' nohwiniidaagodilne'íí bikédí'go nlt'éégo hadaanochwidile', daanołdzilgo la'íí nohwinawod golíigo doo t'ąazhí' nnádotlish dago ádaanochwile'. ¹¹ Áń doo ngonel'ąa dayú dahazhí' ízisgo at'éé le', dahot'éhé yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹² Silvánus, nohwik'isn begondliidíí bígonsini shich'onúigo shíí da'ayahágo nohwich'í' k'e'shíłhíí ni', Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íí da'at'éégee baa nohwil nagoshni', nldzilgo bee nasozíigo nohwidag yashti'. ¹³ Bábylongee ínashood ha'ánáséhíí, Gozhóó, daanochwihíí, danohwíí Bik'ehgo'ihinań hanánochwihesnilhíí k'ehgo bíí áldó' hanádaabidesnil; la'íí shiye' Márcus holzéhi áldó', Gozhóó nohwihíí. ¹⁴ Líl daanochwíigo daagodinoksigo daadohts'os le'. Christ Jesus bíyéé daanochwíinií ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąa le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidíí la'íí binal'a'á nshlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ dábíkehýú át'ééhií biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwilteehíí biláhyú bi'odla' daa golínií bich'i' k'e'eshchii, áí bi'odla' hik'e néé nohwi'odla' ílíni bíl dátelt'ee: 2 Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bídaagonósiníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'i'gontéehíí dayúwehyú bee nohwich'i' ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláadíí hik'e binzhó'íí yich'i' nohwiká ánniidíí bídaagosilzjíd, áí biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dábíkehýú daahin'naago bídaanel'aqágo ádaanohwizlaa: 4 Áí biláhyú ízísigo hik'e íllígo nohwaa hi'né'íí nohwaa det'aq; áí bee ni'gosdzán biká' nnee ncho'i zhá hádaat'íhíí bighá daagoíchqo'íí bits'á'zhí' hasdádohkah, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éehí k'ehgo be'ádaanoht'ee doleel. 5 Áík'ehgo dázhó dahdaanoídhqgo dawa bee nohwi'odla', nt'éégo íhi'naahíí bílgo da'ílké' ndaahni; nt'éégo íhi'naadí' nohwi'ígoziníí addó'; 6 La'íí nohwi'ígozjíd' ídaa gonohdzaaníí addó'; ídaagonohdzaqád'í nohwíni' k'eh ádaanoísiníí addó'; la'íí nohwíni' k'eh ádaanoísdí' Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ádaanoht'eehíí addó'; 7 La'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ádaanoht'eedí' k'eh k'ehgo laadaach'ohba'íí addó'; la'íí k'eh k'ehgo laadaach'ohba'dí' nohwi'íjoo'níí bílgo. 8 Áí dawa nohwiyi' begoz'aqgo dayúweh nohwiyi' noíseelyúgo, nohweBik'ehñ bídaagonósiníí bee doo da'íliné daahinohnaa dago nest'a' ch'il yiká' nant'íhíí k'ehgo nt'éégo ánadaaht'íhíí daanoí'íí doleel. 9 Áídá' hadíni díí ye'adjíhíí bínaá ágodíhíí k'ehgo at'éé, doo anahýú go'íí da, lah bincho'íí bá k'é'ol'eel n'íí yaa yiznah. 10 Áí bighá nko, shik'íyú, nohwiká ánniidgo hanohwezniíí nt'éégo ádaanoht'eehíí bee ch'í'nah ádaanoísgo dahdaanoídhq; díí dawa be'ádaanoht'eeýúgo doo nahkaad at'éé da: 11 Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ, Hasdánohwiniíhíí bílalt'áhgee goz'aaníí dahazh'i' nohwich'i' bíl ch'í'dotjíl. 12 Áík'ehgo díí dawa ílk'idá' bídaagonósjí ndi, la'íí da'aniigo nohwi' ch'ídaagost'áaníí bee nadaasozjí ndi dayúweh bínádaadohniíh hasht'íí. 13 T'ah hinshnaad' díí bínádaahníhgo ádaanohwinsi'íhíí shíl dábíkeh; 14 K'adégo dastsaaqgo bígonshíhí bighá, Jesus Christ nohweBik'ehñ shíl ch'í'nah ágolaahíí k'ehgo. 15 La'íí nohwits'á' dasiits'á'íhíí bikédí'go díí dawa dábíkehñ bínádaahníh doleelhíí bighá ádaanohwídishnií. 16 Jesus Christ nohweBik'ehñ binawodíí la'íí nádaahíí baa nohwi' nádaagosilni'dá', doo nach'áhago na'goni'íí baa nadaagohiilni' da, áídá' Jesus bits'á'idindláadíí danéé nohwi'naá bee daahii'íhíí baa nadaagohiilni'. 17 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwi'Taa bits'á'dí' dílzinií la'íí anáyét'iinií bee Jesus haidiinlaa, yaaká'dí' idindláadíí bits'á'dí' la' hadzii'go gánniid, Díinko shiYe' shíl nzhóni, án baa shíl gozhóq. 18 Díí yaaká'dí' ánniidíí daadihiits'ag, dzi' dílzini bíká' án bíl nahiikaidá'. 19 Áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íí ádaanii n'íí da'aniigo nohwich'i' alzaa; áí yati'íí kq' godíhíí yune' dílt'i'híík'ehgo at'ééhií nzhogo baa natsídaahkeesgo nt'éé, ya'ái k'azhá hagházhí', la'íí ts'ísqos'écho hagházhí', áík'ehgo daanohwíjii' yune' be'idindláad doleel: 20 Ntsé díí nohwi' ídaagozjé le', Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií biyi'dí' yunáásýú ádaagoñe'íí baa

na'gozñi' n'íí doo la' nnee dabízhá binatsekeesíí bee ch'í'nah áile' at'éé da. ²¹ Doo áníidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti' n'íí doo dabíí hádaat'íiyú yádaakti' da: áídá' nnee hadaabi'deszaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidi, Holy Spirit yá daabiyilti'go yádaakti' ni'.

2

¹ Áídá' nnee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidií ádaadil'íigo nakai ni', da'ágát'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yaa ilch'ídaago'aah ádaadil'íigo nohwitahyú nakai doleel, ilch'ígót'aahíí nnee da'ílií daidesniilí léda'ilchoogo nohwil ch'ídaago'aahgo nakai doleel, áí nohweBik'ehñ bidihíí bee nadaabihesnií ndi án doo bídaagonlzi da daayihnií doleel, áík'ehgo biká' ngonyaáágee dabíí dagoshchi' da'ílií daaleehíí yee ách'í' daagodit'aah doleel. ² Áík'ehgo ncho'go ánádaat'íihíí nnee láágo yikísk'eh daahikáh doleel; déncho'go ágádaat'eehíí bighá da'anii ágot'ee zhinéehíí ncho'go yaa yádaakti' doleel. ³ Dawahá dayúwehégo idáhádaat'íigo nach'aago yati'íí bee nohwee hádaakdzi daaleeh doleel: áí doo áníidá' góyéégo bá ndaagost'áa n'íí t'ah íl, lá'íí bíl ch'ígodeehíí biba' t'ah bágoz'áa. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ncho'go ádaadzaa n'íí biniidaagodilne'íí doo t'áazhí' yotá' da, áídá' ch'íidn bik' dilti' yuyaa obi'dolkaad lék'e, chagoheel dázhó díhíigo oda'i'án yuyaa bésh hishbizhíí bee bídaast'óogo ígozisgo baa yá'iti'zhí' ákúyaa biba' isht'eni'nil; ⁵ Doo áníidá' ni'gosdzán biká'gee nnee biniidaagodilne'íí Bik'ehgo'ihí'nañ doo t'áazhí' yotá' da, ndi ni'gosdzán biká'gee doo daagodnłsı dahíí bíl tú idesjoolgo áyílaadá' Noah, dávik'ehyú ágot'eehíí yaa yahti'ihí bílgo tsebíí hilt'eego hasdáyínil lék'e; ⁶ Lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ kñh goznil, Sódóm lá'íí Gomórrah daaholzéhi, da'ílií daaleehgo yilch'ígonyíí, ilch'ii zhá siljizhí', áík'ehgo yunaásyú nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo daagodnłsı da doleehíí áí kñh goznilíí hagot'éégo bich'í' daagodigháhíí bee bíl idaagozi; ⁷ Áídá' Lot, nnee dávik'ehyú át'éhi, hasdáyíltíí, án nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dázhó ncho'go bi'at'e'íí yaa nant'ígo lék'e: ⁸ (Lot, dávik'ehyú át'éhi, áí nnee yitahyú gólíidá', begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yo'íigo lá'íí yidits'ago, bits'á'dí' bijíí dázhó bíl na'dini' dawa jji); ⁹ Áík'ehgo nohweBik'ehñ nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yikísk'eh ádaat'eehíí nabidintaahyúgo, hagot'éégo binkááyú ch'éyíníííí yígótsı, áídá' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijjizhí' biba' ádaayılsıgo yígótsı, biniidaagodilne' doleelgo: ¹⁰ Nnee bits'ı ncho'go hádaat'íinií yikísk'eh daahinaahíí, lá'íí binadaant'a'íí doo daidits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ hagot'éégo itisgo yiniidaagodile'go yígótsı. Áí ídaa da'odlíigo ádaat'íí, lá'íí dabízhá daabik'eh, yaaká'yú daagolíníí daach'idnłsini doo biini' daaháh dago ncho'go yaa yádaakti'. ¹¹ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíní, binawodíí hik'e binldzilíí itisgo ádaat'éhi, doo lá' da'okáalgo nohweBik'ehñ binadzahgee baa dahdaago'aah da. ¹² Ndi áí nneehíí dziłká'yú gólíníí k'a'ádaat'ee; áí dziłká'yú gólíníí doo natsídaakees da, dabínik'eh ánádaat'íihíí zhá ye'ádaat'ee, bíl nda'dideelgo natseedhíí bighá daagozłji: áí nneehíí doo yádaagołsı dahíí déncho'go yaa yádaakti'; áí dabíí ncho'go ánádaat'íihíí bighá da'ílií daaleeh doleel; ¹³ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bighá biniidaagonkt'éehíí bich'í' nadaahi'niil, got'íigo daagodnłch'aadíí gonedłji daanzı. Da'ilchóphíí lá'íí bik'e ídaa yágosinií daanłji, bíl da'ohsáagee nohwich'í' nadaach'aahíí yee ídaa da'odlíí; ¹⁴ Nant'ı na'idahíí zhá hadaadéz'ı, ncho'go ánádaat'íihíí doo ádaikłji

da; biini' doo daanldzil dahí k'izé'daidihinií: dawahá hádaat'iinií ladaile'go dázho yidaagoksí; bíl ch'ídaagodeehgo bá ha'odzihi ádaat'ee: ¹⁵ Nlt'éégo ágot'eehí bits'á'zhí' dahdikaigo ch'a'okai; Bálaam, Bósor biye', ánát'ííhí k'ehgo yikísk'eh ánádaat'íí, án doo bik'ehyú adzaa dahí bighá bich'í' nahi'níhí bíl nzhqó léké; ¹⁶ Áidá' nchq'go ánát'ííhí bighá ndzilgo bich'í' ha'odzii: túlgayé doo yakí' da n'í nnee bizhihí bee bich'í' hadziigo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidin'í doo goyáá dayú ane' n'í áisjíd. ¹⁷ Ái nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' ilch'ídaago'aahgo ádaadil'ini, leyi'dí' tú hadaazlí n'íígee tú ádíhí k'ehgo ádaat'ee, yaak'os bíl nadaagoyolhí k'ehgo ádaat'ee; ái aad nahinagí k'ehgo godíhíhí bádíhyú dahazhí' bágóz'áq. ¹⁸ Ídaa da'odlígo yati' nchaahí yee yádaakti'go nnee nda'ísihgo daahinaahí bitahdí' dánane yits'á'heshkaihí k'izébidihinií, bits'í nchq'í zhá hádaat'íígo, lá'í nchq'í doo yich'í' t'aqzhí' ádaat'ee dago k'izébidihinií. ¹⁹ Dawa bee nohwich'í' bíl ch'ída'ntíh daabíhí ndi dabí nchq'í' bí'sna' daanlídá' ádaanii: hant'é nnee bidag hagháhí, da'ái bí'sna' hileeh. ²⁰ Jesus Christ nohweBik'ehñ, Hasdánohwiniíhí, yidaagósiní bee ni'gosdzán biká'gee nchq'go ágot'eehí bits'á'dí' haheshkaihí bikédí'go, da'ái nchq'í' bee ák'ínanáda'ist'óógo, ái bitis nádaasdlíyúgo, ntsédá' ádaat'ee n'í bitisgo nchq'go ádaat'eego nádaadleeh. ²¹ Dábik'ehyú ágot'eehí doo yidaagoksí dago zhíneehí doo bá nlt'éé da, ndi yidaagósiníhí bikédí'go dilzihgo bengot'aaní baa daadest'áq n'í yits'á'zhí' ádaasdzáa zhíneehí itisgo doo bá nlt'éé da. ²² Da'aniigo goyáágo yati'í gáníhí k'ehgo ádaat'ee, Gósé dabí bikwih n'í yaa nadángo néídaq; lá'í góchi tánásgizihí gosht'ish yiyi' nanáhasghal, níi.

3

¹ Díí nakidn nohwich'í' k'ená'ishchii, shí daanohshóni; díí naltsoos da'ála biyi'dí' ik'idá' bidaagonoksí n'í nohwí ch'í'nah ánáshdle' ' bínadaahíhgo nlt'éégo baa natsidaahkees doleelgo: ² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi daagodn'sini yunáásyú ádaagone'ihí yaa nadaagolní' n'í bínadaahíh doleelgo, lá'í nohweBik'ehñ Hasdánohwiniíhí binal'a'á daandliinií nohwinkááyú yegos'aaní aldó' bínadaahíh do leelgo nohwich'í' k'ená'ishchii: ³ Díí ntsé bidaagonoksí le', iké'yú yolkaalyú okáqah yaa daadlohí dabí nchq'go hádaat'iinií ye'at'éégo nadaakai doo, ⁴ Ái gádaanii doo, Da'os'ah láq Jesus nadáhí begoz'áq? Doo ánídá' daanohwítáa n'í nanezna'dí' godezt'ígo dawahá alzaadá' ágot'ee n'í k'ehgo t'ahágot'ee, daanii doleel. ⁵ Díínko doo yínadaahíh hádaat'íí da, doo ánídá' yáá Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee alzaago goljí ní, ni'gosdzán aldó', áí tú bits'á'dí' góljí, lá'í tú bee alzaa: ⁶ Lá'í áí túhí bee ni'gosdzán n'í tú bíl idezjoologo, ni'gosdzán biká' dawahá ásdjíd: ⁷ Da'ái Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'í bee yáá lá'í ni'gosdzán bílgo díí jjí t'ah goljíhí didlid doleelgo biba' goz'áq, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahí bijíízhí', lá'í nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo yikísk'eh ádaat'ee dahí da'ílií daaleehzhí' biba' goz'áq. ⁸ Díí dala'á baa yonah hela', shí daanohshóni, nohweBik'ehñ dala'á jjí, doo náhóltag dayú legodzaahí k'ehgo yaa natsekees, lá'í doo náhóltag dayú legodzaahí, dala'á jjí k'ehgo yaa natsekees. ⁹ Nnee lá' nohweBik'ehñ yengon'áaní doo láile' da daanzi ndi da'aniigo láile'; nízaayú nohwá goho'aal, doo hadín da'ílií hileeh hat'íí da, áidá' nnee dawa binchq'í' yits'á'zhí' ádaane'go hat'íí. ¹⁰ In'íhíhí t'é'yú nadáhí k'ehgo nohweBik'ehñ ngon'áá'hí bijíí biká' ngon'yáago, yáá yat'éégo áhilt'sago bech'ígonáh, lá'í dawa be'alzaahí kq'

dázhò sidogi bits'á'nldoogo hiyíh, ni'gosdzán la'í biká'gee nnee ádaizlaahí dawa aldó' nnádik'áh. ¹¹ Díi dawa da'áizhí' ádihí bighá, nnee hago'at'éhi daanohjí doleełgo baa natsídaahkees, daagodinolsigo, la'í Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eego, ¹² Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áá'íu bijíi ndaahohłúigo la'í bikádaadeh'úigo, ái bijíi biká' ngonyáágo yáa ditláadgo, hiyíhgo edíi, la'í yáa hik'e ni'gosdzán be'alzaahí kọ' dázhò sidoogo bits'á'nldoogo hiyíh. ¹³ Áídá' néehí, nohwá ngon'áání bik'ehgo yáa ánídéhí la'í ni'gosdzán ánídéhí bikádaadéet'íi, ái biyi' dábik'ehyú ágot'eehí zhá begoz'ąą doleeł. ¹⁴ Ái bighá, shíł daanohshóni, ágát'ééhí bikádaadeh'úigo, dahdaanołdohgo nkegohen'áání be'ádaanoht'eego, doo hayú nohwaa daats'idilłił dago, la'í doo nohwaa dahgoz'ąą dago nohweBik'ehń daanohwidot'séel. ¹⁵ La'í nohweBik'ehń dayúweh kágoho'aalłi bighá hasdách'igháhí ká ch'í'otąą daanohsigo nł't'éé; Paul, nohwik'isn nohwil daanzhóni, aldó' bigoyá' baa det'ąąhí bik'ehgo, da'áik'ehgo nohwich'í' k'eda'ashchíi; ¹⁶ Binaltsoosí dawa biyi' díi yaa nagolni'; ái biyi' la' nyeehi ye'aníłhí doo bígózł da; ái yati'í nnee doo bił idaagozi dahí, bi'odłá' doo nłdzil dahí, nádaayogisgo; la' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eda'ashchiiní aldó' ágádaayil'íi, ágádaat'íi hí bee dabíi ídíl ch'ídaagodéeh. ¹⁷ Ái bighá nohwí, shíł daanohshóni, dabint'sé díi bídaagosol'síidhí bighá ídaa daagonohdząą, doo ídaa daagonohdząą dayúgo, dánko nnee daancho'íi nda'íłsiihí bee da'anii ágot'eehí yits'á'zhí' ádaanohwile', áidí' nłdzilgo nasozíi n'íidí' nadohkaki at'éé. ¹⁸ Áídá' Jesus Christ nohwe-Bik'ehń, Hasdánohwiniłi, dayúweh bídaagonolsigo bíłgoch'oba'íi binkááyú daanołseel le'. K'adí la'í dahazhí' án ba'ihégosł le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Dantsé godeyaadá n'líni, áń daadesiits'aanii, nohwinaá bee daahiit'iinii, daahihiltsaanii, nohwigan bee nabik'idaadenlniíhí, áń Yati' be'ihí'náhi, Christ n'ljí; ² (Ihi'naahí ch'í'nah alzaa, áń daahihiltsaq, baa nadaagohiilni', ihi'naa doo ngonel'aq dahí, nohwiTaa yił n'líni, nohwich'í' ch'í'nah alzaahí nohwil baa nadaagohiilni';) ³ Daahihiltsaanił la'íi daadesiits'aanii nohwil baa nadaagohiilni', nohwíi aldó' nohwil hł daanjqo doleehíi bigha: nohwiTaa la'íi biYe', Jesus Christ, bil da'anii hł daandlii. ⁴ Dážhó nohwil daagozhó doleehíi bigha dúi nohwich'í' baa k'eda'iilchii. ⁵ Díńko Christ bits'á'di' daadesiits'aq, áik'ehgo nohwil nadaagohiilni', gádaanohwih'niigo, Bik'ehgo'ihí'nań idindláádíi n'ljí, godilhihíi dážhó doo la' biyi' goljí da. ⁶ Godilhihíi biyi' nahiikaidá, bil hł daandlii daan'niiyúgo léda'ilchoo, da'anii ágot'eehíi doo bikisk'eh ádaant'ee da: ⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań idindláádíi yi' n'ljíhíi k'ehgo neé aldó' idindláádíi biyi' nahiika'iyúgo, hł daanjqo, áik'ehgo biYe' Jesus Christ bidihíi nohwinchó'íi dawa nohwá yidiłkqoh. ⁸ Nohwinchó'íi da'áđh daan'niiyúgo, ich'í' nadaahiich'aa, áik'ehgo da'anii ágot'eehíi nohwi'í' da'áđh. ⁹ Nohwinchó'íi baa nanádaagohiilni'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinchó'híi bigha nohwaa nágode'aah, áń da'áníyú at'éé, dávik'ehyú at'éé, áik'ehgo doo bik'ehyú ádaasiidzaa dahíi dawa nohwá nai'eeł. ¹⁰ Doo hak'i nchó'go ádaahiidzaa da daan'niiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań lé'ılchóhi n'ljigo ádaahidle', áik'ehgo biyati'íi doo nohwiyi' goljí da.

2

¹ Shichagháshé, dúi nohwich'í' k'e'eshchii, doo hak'i nchó'go ádaant'ij da doleehíi bigha. Ndi dahadín nchó'go adzaayúgo, nohwiTaa yich'í' nohwá yakti'íi goljí, Jesus Christ, dávik'ehyú at'éhi: ² Áń nohwinchó'híi bigha bidil idezjoolíi yee na'aznili n'ljí: doo danéé zhá da, ni'godzán dágoz'aq nt'éégo biká' nnee binchó'íi aldó' bá. ³ Christ yengon'áanii bikisk'eh ádaant'ee'yúgo zhá áń bidaagonlzihíi bee nohwil ídaagozi. ⁴ Dahadín, Shíi áń bígonsi, niidá' áń yengon'áanii doo bikisk'eh at'éé dahíi, lé'ılchóhi n'ljí, da'anii ágot'eehíi doo biyi' goljí da. ⁵ Áidá' dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yikisk'eh at'éehíi bil nzhonúu dayúweh nkdzil hileehíi bigha łalzaa: dúi bee da'anii biyi' daandliigo nohwil ídaagozi. ⁶ Dahadín, Christ biyi' nshłji, niíhíi, higaal' níi k'ehgo higaal'go dávik'eh. ⁷ Shik'íyú, begoz'aanii doo ánídéhíi bee nohwich'í' k'e'eshchii da, áidá' begoz'aanii doo ánídáhí, doo ánídáhí bidaagonłsini. Doo ánídáhí begoz'aanii, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aqđi' godezt'igo daadohts'agi at'éé. ⁸ Áidá' godilhihíi bech'igonyáádá' da'anii idindláádíi k'adíi be'idindláádíi bigha begoz'aanii ánídéhíi at'éé, Christ biláhyú da'anii, nohwíi aldó' nohwich'í' da'anii: áí begoz'aanii bee nohwich'í' k'ená'ishchii. ⁹ Dahadín, idindláádíi biyi' nashaa, niidá' bik'isn yik'ennihiyúgo, áń t'ah godilhihíi yi' nagháhi at'éé. ¹⁰ Dahadín bik'isn bil nzhonúu, idindláádíi yi' goljí, áik'ehgo bigha nach'igeehíi da'áđh. ¹¹ Áidá' bik'isn yik'ennihihíi godilhihíi yi' goljí, godilhihíi yi' nagháhi at'éé, hayú deyaa shíhíi doo yígółsi da, godilhihíi bináá áyisdiđhíi bigha. ¹² Shichagháshé, Christ bizhi'íi biláhyú

nohwinchọ'híí bighą nohwaa nádaagost'ą́híí bighą nohwich'í' k'e'eshchii. ¹³ Nnee báyań daanołhíni, Bik'ehgo'ihí'nań, dantsé godezt'i'go golíńíí, bídaagonońshíí bighą nohwich'í' k'e'eshchii. Nnee áńíi nahkaihíí, nchọ'i nłíjńń bitis daasolijhíí bighą nohwich'í' k'e'eshchii. Chągháshé daanołhíni, nohwiTaa bídaagonońshíí bighą nohwich'í' k'e'eshchii. ¹⁴ Nnee báyań daanołhíni, dantsé godeyaadı' godezt'i'go golíńíí bídaagonońshíí bighą nohwich'í' k'eshłchíí ní'. Nnee áńíi nahkaihíí, nadaanołwodíí, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nohwiyi' golíńíí, ła'íi nchọ'i nłíjńń bitis daasolijhíí bighą nohwich'í' k'eshłchíí ní'. ¹⁵ Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí, dagohíí ni'gosdzáń biká' nandeehíí doo nohwł daanzhọq da le'. Dahadıń ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí bił nzhọqyúgo, nohwiTaa biłijóóníí doo biyi' golíj da. ¹⁶ Ni'gosdzáń biká' be'ágot'eehíí dawa, kots'i nchọ'i hat'íńíí, końáá bee nts'i'łksiihíí, kohi'na' be'ída'ch'odlíihíí, díí dawa doo nohwiTaa bits'ą'dí' da, ni'gosdzáń bits'ą'dí'hi ádaat'ee. ¹⁷ Ni'gosdzáń ła'íi nchọ'go hách'it'íiníí bech'ígowáh: áídá' hadíń Bik'ehgo'ihí'nań dahát'íjyú ánát'ijhíí dahazhí' golíj. ¹⁸ Shichągháshé, nnágodzaahíí biká' ngonyáá: Christ yich'í' nagonłkaadíí hináh doleekí ba'ikodaanońs; ilk'ídá' Christ yich'í' nadaagonłkaadíí łąągo neheskai; áí bee nnágodzaahíí biká' ngonyáá bídaagonłzj. ¹⁹ Áí nohwits'ą' dahiskai ní', áí doo bił daandłj dahíí bighą nohwits'ą' dahiskai; bił daandłj lẹk'eyúgo, t'ah bił nahikai doo ní': áídá' nohwits'ą' oheskai, áí bee bigózi, doo bił daandłj dago. ²⁰ Áídá' nohwíí Holy Spirit nohwiyi' golíj, áík'ehgo dawa nohwł ídaagozj. ²¹ Da'anii ágot'eehíí doo bídaagonońs dahíí bighą nohwich'í' k'e'eshchíj da, áídá' bídaagonońshíí bighą, ła'íi lé'ichoohíí doo ła' da'anii ágot'eehíí bits'ą'dí' dago bídaagonońs. ²² Hadíń lé'łchóhi nłj? Jesus doo Christ nłj da, niihíí, án lé'łchóhi nłj. Bik'ehgo'ihí'nań doo nohwiTaa at'éé da, niihíí ła'íi, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, niihíí Christ bich'í' nagonłkaadíí nłni at'éé. ²³ Hadíń, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa doo yígółs; da: áídá' hadíń, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa áldó' yígółs. ²⁴ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ą́adı' godezt'i'go daadesots'aaníí dayúweh nohwiyi' golíj le'. Ágádaat'íjyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íi biYe' dała' bił daanołhij doleek. ²⁵ Ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yaaká'yú bee daahinońna doleek, nohwłńniidgo nohwá ngon'ą́á. ²⁶ Dahadıń k'izénohwidłteeh hádaat'íiníí díí baa nohwich'í' k'eshłchíj ní'. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit nohwiká'zhí' áyúłaa, t'ah nohwiyi' golíj, doo hadíń nohwł ch'ídaago'aah da ndi nzhọq: da'ń dawa nohwł ch'ígó'aah, án da'anii, doo lé'gochoo da, dánohwł ch'ígon'ą́ąhíí k'ehgo Christ biyi' daanołhij le'. ²⁸ Shichągháshé, án biyi' daanołhij; áík'ehgo án hıltséhíí bijj doo bédaahiildzid dago nasiidzj doleek, nyáágee doo bináát ídaa yádaandzj dago. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dábk'ehyú át'éégo bídaagonońsyúgo, nnee daant'jgee da'áígee ánadaat'ijhíí Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé ádaat'ee go bídaagonońs.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ntsolaą bił daanjọq, bichągháshé daanołwid'niigo: ni'gosdzáń biká' nnee doo bídaagońs dahíí bighą néé áldó' doo nohwídaagońs da. ² Shił daanołshóni, k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé daandłj, hago ádaant'ee doleekí doo hwahá bigozij da: ndi díí bídaagonłzj, án hıltséhíí bijj án ga'adaant'ee doleek; da'át'ééhíí k'ehgo

daadidiiltséh doleelhií bighą. ³ Nnee daantíígee ák'ehgo Jesus yich'i' biini' tédaat'iiyúgo, Jesus dázhó nzhọ́ohí k'ehgo nzhọ́ogo ádilzi. ⁴ Dahadín doo bik'ehyú át'éé dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí addó' doo yee íksj da: doo bik'ehyú ágot'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo be'ch'ílsj dahíí át'éé. ⁵ Díinko bidaagonksj, Jesus nohwinchọ́'íí yó'oyidi'aahgo nyáá; la'íí nchọ́'íí doo la' ye'at'éé da. ⁶ Dahadín áń biyi' nliinú doo nchọ́'go at'íí da: la'íí dahadín nchọ́'go at'íinú doo hak'i bitsąą da, doo bigótsj da. ⁷ Shichagháshé, hadín nohwich'i' naoch'aa hela': dahadín da'áígee ánat'ííhí dábik'ehyú át'éé, Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ééhí k'ehgo. ⁸ Dahadín nchọ́'go ánat'ííhí ch'iidn nant'án bits'á'dí'hi at'éé; ch'iidn nant'án godeyaadi' godezt'igo nchọ́'go at'íí. Ch'iidn nant'án ánat'ííhí ídoldjíhí bighą Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nyáá. ⁹ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliinú doo nchọ́'go at'íí da; Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi biyi' nliíhí bighą: doo hago'at'éégo nchọ́'go at'íí da, Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliíhí bighą. ¹⁰ Díí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé dagohí ch'iidn nant'án bichagháshé bee bigózi doleel: dahadín doo dábik'ehyú át'éé dahíí, la'íí doo bik'isn bíl nzhọ́ dahíí doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé da. ¹¹ Díí na'goni'íí yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąadı' godezt'igo daadesots'ąahíí át'éé, daanohwigha híl daanjoogo dábik'eh. ¹² Doo Cain k'ehgo ádaant'ee da, nchọ́'í nliíhń yits'á'dí' nliigo bik'isn náizesdjí. Nt'é bighą yizes-hjí? Dabíí bi'at'e' nchọ́'dá' bik'isn dábik'ehyú át'ééhí bighą. ¹³ Shik'íyú, ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanníihyúgo, doo nohwíl díyadaagot'ee da le'. ¹⁴ Nohwik'isyú nohwíl daanzhọ́ohí bighą da'itsaah bits'á'dí' ihí'naazhí' daasiikaihí bidaagonlzj. Dahadín doo bik'isn bíl nzhọ́ dahíí, da'itsaahí yiyi' goljí. ¹⁵ Dahadín bik'isn yik'enníihń ík'idá' nnee yizes-hjíhí k'ehgo at'éhi at'éé: dahadín nnee yizes-hjíhí 'ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí doo yee hínaa dago bidaagonksj. ¹⁶ Jesus bi'ihí'na' nohwá nyinné'íí bee Bik'ehgo'ihí'nań bí'íjóníí bidaagonlzj: ák'ehgo néé áldó' nohwí'ihí'na' nohwik'isyú bá ndaan'né' dábik'eh. ¹⁷ Dahadín ni'gosdzán biká' be'ihí'naahí dawa yigoyííídá', bik'isn tét'iyéégo yígótsj ndi doo yaa ch'oba' dayúgo, hago't'éégo Bik'ehgo'ihí'nań bí'íjóníí bijíí biyi' goljí? ¹⁸ Áídá' shichagháshé, da'aniigo híl daanjoogo ích'odaahi'nii le', doo daazhógo ádaan'niigo da, doo daazhógo baa nadaagohiilni' da. ¹⁹ Díí bee da'aníí ágot'eehíí bits'á'dí' daandliigo bidaagonlzj doleel, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nohwííí biyi' nkegohe'áaníí begoz'ąą doleel. ²⁰ Nohwííí yune' doo bik'ehyú ádaant'ee da daandzyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwííí bitisgo at'ééhíí dawa yígótsj. ²¹ Shíl daanohshóni, nohwííí yune' dábik'ehyú ádaant'eehíí bidaagonlzjyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo ndaahildzid da. ²² Ák'ehgo nt'éhéta bidaahónkeedíí nohwaa yiné', ngon'áaníí bikisk'eh ádaant'ee, la'íí dábíl bik'ehyú ádaant'eehíí bighą. ²³ Díinko ngon'áni at'éé, BiYe', Jesus Christ, daahohdląą le', la'íí híl daanohjọ́ le', Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngon'ąąhí k'ehgo. ²⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áni yikisk'eh at'ééhń, Bik'ehgo'ihí'nań biyi' goljí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań yiyi' goljí. Holy Spirit nohwaa daizné'íí bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwiyi' goljígo bidaagonlzj.

4

¹ Shíl daanohshóni, spirits doo dawa daahohdląą da, áídá' spirits bidaanohtahgo bidaagonksjíh, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' daanlií shjíhí, dago-híí doo bits'á'dí' daanlií da shjíhí: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi

ádaadil'ini láágo ni'gospdzán biká' niheskaihií bigha. ² Dii bee Bik'ehgo'ihina'nañ biSpirit bidaagonoŋsi: Spirit daantúŋgee, Jesus Christ nnee k'ehgo nyáa, nihií Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí' nlni at'éé: ³ Ádá' spirit daantúŋgee, Jesus nnee k'ehgo nyáa, doo nii dahí doo Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí' nlni at'éé da: díi Christ bich'i' nagonkaadí bispirit at'éé, hígháhgo ba'ikodaanoŋsi n'í; da'ái ik'idá' ni'gospdzán yiká' nlii. ⁴ Shichagháshé, Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí'hi daanoŋlii, áik'ehgo Bik'ehgo'ihina'nañ binkááyú na'iziidi ádaadil'ini bitis daasolii: nohwiyi' goljín'ni'gospdzán biyi' goljín'ni bitisgo at'ééhií bigha. ⁵ Ni'gospdzán bits'á'dí' daanlii: áí bigha ni'gospdzán biká' ágot'eehií yaa yádaalti', áik'ehgo ni'gospdzán biká' nnee daabidits'ag. ⁶ Néé Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí'hi daandlii: dahadín Bik'ehgo'ihina'nañ yígósiní nohwidits'ag; ádá' dahadín doo Bik'ehgo'ihina'nañ yits'á'dí'hi nlii dahí doo nohwidits'ag da. Dii bee spirit da'aniihií nlii shíhií, dagohú spirit lé'ilchoohí nlii shíhií bidaagonlzi. ⁷ Shił daanoŋshóni, kíl daanjoo le': i'ijóóní Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí'hi at'éé; dahadín bi'i'ijóóní Bik'ehgo'ihina'nañ bizhaazhé nlni at'éé, k'á'í Bik'ehgo'ihina'nañ yígósi. ⁸ Dahadín doo bi'i'ijoo dahí, doo Bik'ehgo'ihina'nañ yígósi da; Bik'ehgo'ihina'nañ i'ijóni nliihií bigha. ⁹ Dii k'ehgo Bik'ehgo'ihina'nañ bi'i'ijóóní nohwił ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihina'nañ biYe' da'á'hi ni'gospdzán biká'zhi' nkeyin'a', áñ bee daahin'naa doleelgo. ¹⁰ Dii'ko i'ijóóní at'éé, doo néé Bik'ehgo'ihina'nañ nohwił daanzhooŋhi bigha da, ndi bíi bił daanjooŋhi bigha biYe' nohwá yin'a', bidilíi bee nohwinch'o'hú bigha nohwá nahiniil doleelgo. ¹¹ Shił daanoŋshóni, Bik'ehgo'ihina'nañ dázhó bił daanjooŋhi bigha, néé áldó' kíl daanjoo le'. ¹² Doo hak'i hadín Bik'ehgo'ihina'nañ yo'ii da. Néé kíl daanjooŋyúgo Bik'ehgo'ihina'nañ nohwiyi' goljí, nohwił nzhooní dayúweh ndzil hileehí bigha lalzaa. ¹³ Dii bee Bik'ehgo'ihina'nañ biyi' daagondliigo, k'á'í bíi nohwiyi' goljigo bidaagonlzi, dabíi biSpirit nohwaa yin'e'hú bigha. ¹⁴ NohwiTaa biYe' ni'gospdzán biká' nnee hasdáyiniilgo yin'a'íi daahihiltsaago baa daago-hiilni'. ¹⁵ Dahadín, Jesus Bik'ehgo'ihina'nañ biYe' at'éé, nihií Bik'ehgo'ihina'nañ biyi' goljí, bíi áldó' yi' goljí. ¹⁶ Bik'ehgo'ihina'nañ bił daanjoóní bidaagonlzi k'á'í daahohiidlaa. Bik'ehgo'ihina'nañ i'ijóni nlii; áik'ehgo hadín i'ijóni yi' goljíní, Bik'ehgo'ihina'nañ yi' goljí, k'á'í bíi áldó' Bik'ehgo'ihina'nañ biyi' goljí. ¹⁷ Áí bigha nohwił i'ijóóní ndzilgo nohwá lalzaa, Bik'ehgo'ihina'nañ nnee yándaago'aahú bijii doo daasiite' dago nasiidzi doleelgo ni'gospdzán biká' daagondlii ndi áñ ye'at'ééhií néé áldó' be'adaant'eehií bigha. ¹⁸ Hadín bi'i'ijóóní doo neildzid da; i'ijóóní lalzaahíi bee négodzidi nain'i: hadín neildzidi biniigodilne'. Hadín neildzidi bi'i'ijóóní doo lalzaa da. ¹⁹ Bik'ehgo'ihina'nañ dantsé bił daanjooŋhi bigha nohwił daanzhoo. ²⁰ Dahadín, Bik'ehgo'ihina'nañ shił nzhoo, niidá' bik'isn yik'ennihiyúgo, áí lé'ichóhi nlii: dahadín bik'isn yo'ini ndi doo bił nzhoo dadá', hago't'éégo Bik'ehgo'ihina'nañ, doo yo'ii dahí, bił nzhoo doleel? ²¹ Dii Bik'ehgo'ihina'nañ nohwá ngon'ani at'éé, Dahadín Bik'ehgo'ihina'nañ bił nzhooní bik'isn áldó' bił nzhoo le'.

5

¹ Nnee daantúŋgee Jesus, Christ nliigo yodlaaní, Bik'ehgo'ihina'nañ bizhaazhé nlii: áik'ehgo dahadín nohwiTaa bił nzhooní, bizhaazhé áldó' bił nzhoo. ² Bik'ehgo'ihina'nañ nohwił daanzhooŋgo, ngon'áání bikisk'eh ádaant'eeŋyúgo, áí bee Bik'ehgo'ihina'nañ bichagháshé nohwił daanzhooŋgo bidaagonlzi. ³ Bik'ehgo'ihina'nañ ngon'áání bikisk'eh ách'it'ééhií, áñ koł nzhóni at'éé: áñ

ngon'aáníí bikísk'eh ách'ít'ééhíí doo nyee da. ⁴ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliiníí ni'gospdzán biká' ágot'eehíí yitis nlii: nohwi'odla'íí bee ni'gospdzán biká' ágot'eehíí bitis daandlii. ⁵ Hadín ni'gospdzán biká' ágot'eehíí yitis nlii? Dahadín Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliigo yodlaaníí zhá. ⁶ Jesus Christ tú hik'e dił biłgo bee nyaá, doo dá tú zhá bee da; tú hik'e dił biłgo bee nyaá. Holy Spirit da'anii nliihíí bigħa da'aniigo baa nagolni'. ⁷ Taagi yaaká'yú da'aniigo baa nadaagolni', nohwi'Taa, hik'e Yati' nliini, la'íí Holy Spirit: áí taagihíí dała'áhi at'éé. ⁸ Taagi ni'gospdzán biká' da'aniigo baa nadaagolni', Holy Spirit, hik'e tú, la'íí dił: dií taagihíí dáte'eego ádaanii. ⁹ Nnee nadaagolni'íí hodaayéłts'aą, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ nagolni'íí itisgo ádaanzigo hodaayéłts'aągo nłt'éé: áí nagolni'íí dabíí biYe' yaa nagolni'híí at'éé. ¹⁰ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yodlaaníí, dabíí da'anii na'goni'go yígótsi: dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ doo yodlaą dahíí, lé'ikchoogo áyíłsi; biYe' yaa nagolni'íí doo yodlaą dahíí bigħa. ¹¹ Díinko yaa nagolni'íí at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ ihí'naa doo ngonel'aą dahíí nohwaa daidez'aą, dií ihí'naahíí biYe' yiyi' golji. ¹² Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yigoyiłji'ihíí ihí'naa doo ngonel'aą dahíí yee hinaa; dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' doo yigoyiłji' dahíí doo áik'ehgo hinaa da. ¹³ Díí k'e'eshchiiníí nohwií, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' daahohdlaaníí nohwich'i' k'e'eshchii; ihí'naa doo ngonel'aą dahíí bee daahinohnaa bidaagonłsi doleehíí bigħa, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' bizhi' dayúweh daahohdlaą doleelgo. ¹⁴ Díinko bee bada'óndlii, nt'éhéta biká da'ohiikaąh, bíí hát'íiníí bik'ehgoyúgo, nohwidits'ag: ¹⁵ Nt'éhéta biká da'ohiikaąhgee nohwidits'ago bidaagonłziyúgo, biká da'ohiikaąhíí daasiit'iidgo bidaagonłzi. ¹⁶ Dahadín bik'isn nchọ'íí doo bigħa da'itsaah dahíí ye'at'íigo yo'iyúgo, yigħa okaąh le', áik'ehgo nchọ'íí doo bigħa da'itsaah dahíí ye'ádaat'íiníí Bik'ehgo'ihí'nañ ihí'naahíí bá baa daide'aah doleel. Nchọ'híí bigħa da'itsaahíí gólji: áí bigħa hadín okaąh le' doo dishni da. ¹⁷ Doo bik'ehyú ánách'ot'iji dahíí dawa nchọ'ihíí at'éé: áídá' nchọ'íí doo bigħa da'itsaah dahíí gólji. ¹⁸ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliiníí doo nchọ'go at'íí dago bidaagonłzi; Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłt'éégo bistii, áik'ehgo nchọ'i nliihń doo bihi'náh dago ábitsi. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daandliigo bidaagonłzi, áídá' ni'gospdzán dágoz'aą nt'éégo nchọ'i nliihń yebik'eh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nyaágo nohwil ídaagoziigo ádaanohwizlaahíí bidaagonłzi, Bik'ehgo'ihí'nañ da'anii nliini bidaagonłzi doleelgo; dabíí da'anii nliini biyi' daagondlii, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlii. Díí Bik'ehgo'ihí'nañ da'aníhi, la'íí ihí'naa doo ngonel'aą dahíí at'éé. ²¹ Shichagháshé, nadn'ái bee daach'okaąhíí bits'á'zhi' ádaanoht'ee. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shúí, ínashood básízini, isdzán Bik'ehgo'ihí'nañ bita'hazlaahíí, bichagháshé bilgo bich'í' k'e'eshchii, aí da'aniiigo shil daanzhoo, doo shí zhá da, nnee da'anii ágot'eehíí yidaagolsinií dawa addó'; ² Da'anii ágot'eehíí nohwijíí biyi' golííhíí bighá k'e'eshchii, aí da'anii ágot'eehíí dahazhí' nohwił nlii doleel. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehí, nohwiTaa biYe' nliini, bits'á'dí' aatét'í la'íí ilch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aa le', da'anii ágot'eehíí la'íí il'ijóóníí bilgo. ⁴ Nichagháshé la', nohwiTaa nohwá ngon'ááhíí k'ehgo da'anii ágot'eehíí yikísk'eh hikahgo baa niyááhíí bighá shil gozhóó. ⁵ Shilah, begoz'aanií doo aníidéhi bee nich'í' k'e'eshchii da, áidá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'aaadá' bee nohwá ngot'aa n'íí, baa nánoshkaqah, díinko, Líl daanjóó le'. ⁶ Díí bee nohwi'ijóóníí bigózi, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanií bikísk'eh hiikahyúgo. Díinko begoz'áni, Bil'ijóóníí biyi'zhí'go hohkah le', dantsé daadesots'aa n'íí k'ehgo. ⁷ K'izé'idilteehíí ląágo ni'gosdzán biká'yú daadeskai, aí Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, doo nii da. Hadín doo aníí dahíí k'izé'idilteehíí la'íí Christ bich'í' ngonlkaadíí at'éé. ⁸ Ídaa daagonohdzaa, nohwitahyú nada'siidziidíí doo da'ílíí daanoł'ii da doleelgo, áidá' aí bighá nohwich'í' nahi'níí doleel. ⁹ Dahadíí, Ilch'ígonsh'aah, niidá', Christ aníiyú doo aníí dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ doo bil nlii da. Áidá' dahadíí Christ aníiyú aníihíí nohwiTaa hik'e biYe' bilgo yił nliini at'éé. ¹⁰ Hadín nohwaa nyáágo díí ilch'ígot'aahíí doo yee nohwich'í' yakti' dayúgo, nohwigowa yune' nohwił ha'áowáh hela', doo k'ébilđohnii da: ¹¹ Hadín k'eyilniihíí nch'ogo na'iziidíí yich'oníhi at'éé. ¹² Ląágo nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí ndihíí doo naltsoos biká' la'íí bek'e'echihé bee nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí da, ndi nohwaa nsháhgo daaliit'ijigo ilch'í' yadaahiilti'íí zhá hasht'íí, áik'ehgo zhá dawa bee nohwił daagozhóó doleel. ¹³ Nidee Bik'ehgo'ihí'nañ bita'hazlaahíí bichagháshé, Gozhóó, daanilnii. Doleelgo at'éé.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Shíí, ínashood básízini, Gaius shìl nzhóni bich'í' k'e'eshchii, án da'aniigo shìl nzhòq. 2 Shìl nzhóni, niyi'siziinú dá nlt'éé n't'éégo át'éehíí k'ehgo dawa ná nzhòqgo la'íí doo nígol'íh dago ná hást'íí. 3 Nohwik'isyú la' kú hikaigo, da'anii ágot'éhi bikísk'eh hínáángo yaa nadaagolní'híí bighá dázhó shìl gozhóq. 4 Odlá' bee shichagháshé daanlíni da'anii ágot'eehíí yikísk'eh hikaahíí ba'íkonsigo dázhó shìl gozhóq, bitisgo baa shìl gozhóóníí she'ádìh. 5 Ni, shìl nzhóni, nohwik'isyú la'íí anahdí' nadaakaihíí bich'odaanníihíí da'anii nlt'éégo ánt'íni at'éé; 6 Hagot'éégo bich'odaanníihíí ha'ánázéh yuné' yaa nadaagolní': Bik'ehgo'ihí'nañ yá nada'iziidgo nadaakaihíí dahnádiikáhgee bich'odaanníigo dawa bá ladaalé'go nlt'éégo ánt'íni at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidíí áí k'ehgo bá ách'ít'íígo nzhòq. 7 Christ yaa nadaagolní'híí bighá dahiskai, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayokaqah dahíí doo nt'é yídaayokéedgo da. 8 Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidíí nlt'éégo ádaanzl'íe', ágádaahiit'ííyúgo néé áldó' da'anii ágot'eehíí yánada'iziidíí bich'odaahí'níi. 9 Ínashood ha'ánálséhíí bich'í' k'eshechíí: ndi Diótrephes, itah nlíni, ínashood binant'a' hishleech nziigo ádest'íni, doo nohwídaayést'saq da ni'. 10 Áí bighá shíí níyáágo bi'at'e'i bínáshníih doleeł, yati' nchq'i yee nohwich'í' yakti', daanohwoch'íidgo: áí doo bíł hwoi dago, dabíí nohwik'isyú doo yich'onii hát'íí da, la'íí hadíí hádaat'íiníí, Dah, yíłnii, áídí' doo itah hileehi yá hát'íí da. 11 Shìl nzhóni, nchq'íí doo be'íł'íí da, nlt'ééhíí zhá be'íł'íí. Hadín nlt'éégo ánat'íííí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé: áídá' doo bik'ehyú ánat'ííł dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ doo yígółs'í da. 12 Demétrius nnee dawa nlt'éégo baa yakti', da'anii ágot'eehíí ye'at'éhi ch'í'nah áyíłs'í, néé áldó' nlt'éégo baa nagohíłnii', baa nagohíłnii'íí da'anii, bídaagonółs'í. 13 Łáágo k'e'eshchii doleeł ni', ndi bek'e'echííhé doo bee nich'í' k'e'eshchii da: 14 Áídá' dét'íhégó nándestsééł ndi at'éé, lihít'íígo íłch'í' yáhiilt' doleeł. Íłch'í'gont'ééhíí bee nich'í' goz'áq le'. Nohwit'ekéhíí, Gozhóq, daaníłnii. Akú nohwit'ekéhíí dała'á daant'íígee bizhi' daahónzhiigo, Gozhóq, shá daabíłnii.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

1 Shíí Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshlíni, nnee Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa hadaidezlaahíí bich'í' k'e'eshchii, áí Jesus Christ idédaaboltá'í la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ádaanniidi: 2 Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí, la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhií la'íí bil'íjoońíí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. 3 Shił daanohshóni, odlá' bil'íí da'á' da'ohiidaaahíí bee hasdá'íildéhi gádazhíígo baa nohwich'í' k'e'eshchíígo ni', áídá' odlá' nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí baa daadest'áá n'íí bá nadaagonolkaad doleelgo nohwidag yashti' doleelhií bighá nohwich'í' k'e'eshchii. 4 Nohwitaahyú nnee la' ha'ádaanihest'íí, áí doo áńfidá' díí bighá ch'ídaagodeehgo bá nagoz'áá lék'e, nnee doo daagodnłsı dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí k'ihzhí' ádaizlaadá' ncho'íí zhá dahot'éhé yaa ídaadest'áá lék'e, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań da'á'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń gádaabihíí, Doo áń zhá da'ch'okaah at'éé da, daanii. 5 Díí ilk'idá' bídaagonolı ndi bínadaańiih nohwildishńii, nohweBik'ehń nnee Egypt golzeedí' hayíńil n'íí bikédí'go, áí bitaahyú doo da'odlaá dahíí da'ííí ádaizlaa lék'e. 6 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á la' yaaká'yú daagolı n'íí dantsédá' yedaabik'eh n'íí yits'á'zhí' daaheskai, áík'ehgo godilhił yuyaa bésh hishbizhił bee dahazhí' dahdaahest'ógo ígozisgo baa ya'iti'íí bijijizhi' Bik'ehgo'ihí'nań bishńii. 7 Sódóm la'íí Gomórrah la'íí binaayú kih nagozńilı biyi' nnee daagolıni n'íí da'ágát'éégo nant'í' na'idaahíí yaa ídaadest'áá, la'íí ilch'í' biini' daama', áí bich'í' nahi'ńiiłgo dahazhí' ch'iidn biko' dilth'i yee biniidaagodeszaa; díńko bee nnee bil' ch'ídaagot'aahi at'éé. 8 Da'ágát'éégo díí nnee ncho'go nadaayeełi bee bits'ı dailchoph, yedaabik'ehíí doo daidnłsı da, la'íí yaaká'yú daagolıni daach'idnłsini ncho'go yaa yádaalti'. 9 Míkael, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıńi da'tiséyú sitínihi ndi, ch'iidn nant'án ylnagonlkaadgo Moses bits'ı n'íí bighá lahadit'áhdá' biini' háhgo doo yati' ye'okáalgo yaa dahgoz'áá da, áídá' gáyilńii, NohweBik'ehń nił diteh ndi at'éé. 10 Áídá' díí nneehíí, nt'é doo yídaagolı dahíí ncho'go yaa yádaalti': ndi dziłká'yú gólıńi doo natsídaakees dahíí k'a'at'éégo dabńnik'eh yídaagolıńi áńadaat'ıłhił zhá ye'ádaat'ee, áí bee ídaadilchoph. 11 Áí nnee bá góyéé doleel! Cain holzéhi adzaa n'íí k'ehgo ádaadzaa, Bálaam holzéhi bich'í' nahi'ńiiłhił bighá nihesíí n'íí k'a'at'éégo zhaali yidázhí' ádaane'go ndaahilısih, la'íí Córe holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' nagonlkaadgo da'ííí siljilhił k'ehgo áí da'ííí daadoleel. 12 Díí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee kł daanohjooogo náda'ohdijhił dailchophgo ádaat'ıłh, doo daaste' dago itisgo náda'idijh bil' náda'ohdijhgee: yaak'os tú da'áđihgo bil' nagoyolhił k'ehgo ádaat'ee; ch'ıl náhásgani binst'á' ádini, nakidn da'ilké' náhásgani, bikeghad dá bil' hádodzijjı k'ehgo ádaat'ee; 13 Túnteel bighán hashkeego nadiidáhı k'ehgo ádaat'ee, tú bizhol hayil'eelhił k'ehgo bi'at'e' bik'e ídaayágosinił hit'ıi hileeh; ts'iksopsé da'adzaayú nadaahi'nahgo dahnazńilhił k'ehgo ádaat'ee, chagolheel dázhó dilhikilhił dahazhí' bá begoz'áá. 14 Adamdı' godezt'ıgo gosts'id ilké' hanáolchijjee Énoch naghaa lék'e, áń díí nneehíí yunáasyú ágone'íí yaa nagolni' lék'e, gánńiidgo, Isáá, nohweBik'ehń nnee báhadaadeszaahíí goneznan doo náhóltag dayú hilt'eego yił dokah, 15 Nnee dawa yándaago'aahı bighá

hígháh, áí nneehíí bitahyú hadíí doo daagodnłsı dahíí doo daagodnłsı dago ánádaát'ııd n'íı bıl ch'ı'nah ádaagole'go, ła'íı Bik'ehgo'ihı'nań daayokáaıgo yaa yádaaktı' n'ıı ádó' nda'ıksııhıı bıl ch'ı'nah ádaagole'go hígháh. ¹⁶ Dıı nneehıı aadaané't'ıı, ła'ıı dawahá yáda'ıltah, nchq'ı hádaat'ıınıı yıkısk'eh daahıınaa; ıdaa da'odlııgo yati' dázhq nchaahıı yee yádaaktı', daazhógo ádaanııgo yati' baa gozhónı bee nnee yich'ı' yádaaktı', da'ıt'ııhıı bıghą. ¹⁷ Ndi shıı daanohshónı, Jesus Christ nohweBik'ehń binadaal'a'á yunáásyú ágone'ıı dabıntsédá' yaa nadaagolnı' n'ıı bınádaańııh; ¹⁸ Gádaanohwııńıı n'ıı, Iké'yú goldohıı biyi' aadaadlohıı doo daagodnłsı dago nchq'ıı hádaat'ıınıı yıkısk'eh ádaat'eehıı daahıkáh doleeł. ¹⁹ Dıı nneehıı da'anıı ágot'eehıı yıts'á'zhı' ádaane'ıı daanlıı, nı'gosdzán bıká' ágot'eehıı yıkısk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo biyi' daagolıı da. ²⁰ Áıdá' nohwııhıı, shıı daanohshónı, nohwi'odłą' dılzınıı bee nłdzılgo ádaadohdle', Holy Spirit bıláhyú da'ohkąągo, ²¹ Bik'ehgo'ihı'nań bı'ıjónıı biyi' daagonohlııgo ádaadinolıı, Jesus Christ nohweBik'ehń nohwaa ch'oba'go dahazhı' ihı'naahıı nohwaide'aahıı bıká' daadeh'ıı. ²² Áı nnee nchq'go ánádaat'ııhıı ła' baa daach'ohba'go ıahgo bıch'ı' ádaanoht'ee; ²³ ıa'ıhıı bıınchq'ıı baa daagonohsąągo, kq' biyi'dı' hadaahohdzıısgo hasdádaahııńı; nchq'go ánádaat'ııhıı bıghą bıdıyáge bıts'á' hıkızhgo alzaahıı ndı nohwıı daancho' le'. ²⁴ Dánkota nanánohdéh doleełıı yıts'á'zhı' Bik'ehgo'ihı'nań ánohwıısgo yınel'ąą, ła'ıı doo nohwaa dahgoz'ąą dago dabıı bıts'á'ııdındláádgee, bıdázhı' dázhq nohwıı gozhógo nasozııgo ádaanohwidolııgo yınel'ąą, ²⁵ Áń Bik'ehgo'ihı'nań dała'á góyáni, Hasdánohwııńıı, ihégosıńı, ızısgo at'éehıı, dahot'éhé yebık'ehıı, ła'ıı nawodıı bıyéé le', dák'ad, ła'ıı dahazhı'. Doleełgo at'éé.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

¹ Bik'ehgo'ihinañ yunáasyú hago ágonéh shíhíí Jesus yíl ch'ínah ágólaa, Jesus bánada'iziidíí bich'í' ch'ínah áiléhíí bigha; bána'iziidi, John holzéhi, yich'í' na'ágole'go yaaká'dí' binal'a'á John yich'í' oyii'a': ² John, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí, la'íí Jesus Christ hant'é nui lán shíhíí, la'íí hadíí dahot'éhé yo'íí lán shíhíí yaa nagosni'. ³ Hadín yunáasyú hago ágonéhi baa na'goni'íí yozhííhíí, la'íí hadín daidezts'aaníí biyaa daagozhóó doleel, la'íí dúí k'e'eshchiinií daayota'íí aldó' biyaa daagozhóó doleel: ilk'idá' biká' nagowaahíí bigha. ⁴ Shíí, John nshlíni, Asiayú inashood ha'ánáshéhíí gots'idiyú nagoznili bich'í' k'e'eshchii: Nliinií, nlií n'íí, dogáli, án bits'á'dí' ilgoch'oba'íí la'íí ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áa le'; la'íí Spirits gots'idi Bik'ehgo'ihinañ nant'aago dahsdaagee bádlh nadaaziinií bits'á'dí'; ⁵ La'íí Jesus Christ da'aniiigo aanagoln'íí, nanezna'íí bitahdí' dantsé nágosdlíni, ni'goszán biká' nnee nadaant'aahíí yá nant'áhi aldó' bits'á'dí', ilgoch'oba'íí hik'e ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áa le'. án bíl daanioogo nohwincho'íí aqł nohwá táyizgiz bidihíí bee, ⁶ Án nant'án ádaanohwizlaa, la'íí biTaa, Bik'ehgo'ihinañ, bi'okaaqah yebik'ehgo ádaanohwizlaa; án dážhó ba'ahégoš le', dawa yebik'eh le', doo ngonel'aa dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ⁷ Isaa, yaak'os biyi'dí' nádáh; dakówa daach'iltshéh, hadín bighádaach'isgeedíí aldó': ni'goszán biká' nnee dahot'éhé iltah at'éégo hadaazt'í'íí án yik'e natídaadindlii doleel. Da'anii. Doleelgo at'éé. ⁸ NohweBik'ehñ, nliinií, nlií n'íí, dogáli, Dák'a'at'éhi, gáníí, Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'í'í nshlíí. ⁹ Shíí John, nohwik'isn, Jesus binkááyú nohwíl dala' nohwich'í' nadaagont'ogi, hik'e Jesus Christ bilakt'áhgee nohwíl daanshííni, la'íí nyee ndi dayúweh bíl dahikahi, ni' táyi' dahgoz'áa Pátmos holzeene sidáá, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí hik'e Jesus baa nagoshni'íí bigha. ¹⁰ Godilzinií bijíí Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, shine'dí' kozhii dážhó adíid dilwoshgo disiits'áá, besh dilwoshé ániíhíí k'ehgo, ¹¹ Gáníigo, Shíí Álpha hik'e Oméga nshlíí, dantséyúhi hik'e iké'yúhi: áidí' gánadí'niigo, Hant'é hí'ínií naltsoos biyi' bak'e'ilchíigo Asiayú ha'ánázéhé gots'idiyú nagoznilií bich'í' ánléh; Éphesus, Smýrna, Pérgamos, Thyatíra, Sárdis, Philadélfia, Laodicéa, dúí dawa bich'í' ádaanle'. ¹² Hadííshq' áshlíni nsigo t'aaqzhí' nánishne'. Akú ik'ah ko'íí biká' dahnási't'áhi óodo be'alzaahi gots'idiyú odaaz'aago hiltsaq; ¹³ Ik'ah ko'íí biká' dahnási't'áhi gots'idiyú odaaz'aahíí ihni'dí' la' nnee ga'ánolini sizíí, bidiyagéhíí bikets'inyú nel'aa, bizis óodo be'alzaahi dážhó nteeli bitilyú nel'aaqgo bínást'í'. ¹⁴ Bitsits'in hik'e bitsizil ligai, dibelíí bighaa dážhó ligai lehíí k'ehgo, zas k'ehgo ligai; binááhíí ko' yaadiinahíí k'ehgo at'éé. ¹⁵ Bikeehíí besh brass holzéhi, ko' biyi' hibeezhgo dážhó bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éé; bizihííhíí tú dážhó lággo dits'ag lehíí k'ehgo ailt'sag. ¹⁶ Bigan dihe'nazhinéego ts'ilksoos gots'idi dahyonik: besh be'idilthishé dá'ilch'izhinéé denini bizé'dí' há'áá; la'íí binii'íí ya'ái dážhó bits'á'idindláád lehíí k'ehgo at'éé. ¹⁷ Hiltsaqadá' biyahzhí' nágo' dasiitsaahíí k'ehgo. Áidí' bigan dihe'nazhinéé bee shiká' ndelniih, gáníigo, Doo néndzid da; shíí dantseyúhi hik'e iké'yúhi nshlíí: ¹⁸ Shíí dasiitsaq n'íí naahí'naahíí nshlíí; saq, dahazhí' hinshnaa, Doleelgo

at'éé; ch'iidntahúí la'íí da'itsaahúí bá be'igéésé nashñil. ¹⁹ Hant'é hí'ínníí hik'e hago ágót'íí shíhíí, la'íí kodí' godezt'í'go hago ágóne' shíhíí bak'e'ílchíí; ²⁰ Ts'ísqósé gots'idi shigan dihe'nazhinéégo dahishñilgo hínhtsaaní, hik'e ik'ah kọ'íí biká'dahnásít'áhi óodo be'alzaahi gots'idyú odaaz'aahíí, doo baa nił ígózí dahíí bígosínłsñih. Ts'ísqósé gots'idihíí Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á ha'ánázéh gots'idi yánazíni ádaat'ee: ik'ah kọ'íí biká'dahnásít'áhi gots'idihíí ha'ánázéh gots'idihíí ádaat'ee.

2

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Éphesusgee ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'ílchíí gánñihgo: Ts'ísqósé gots'idi bigan dihe'nazhinéégo dahyoníí, ik'ah kọ'íí biká'dahnásít'áhi óodo be'alzaahi gots'idi yitah naghaahi gáníí, ² Ánánt'ííhíí, nyeego na'izíidí, nyee ndi bidag ánt'ééhíí bígonsí, nnee nchọ'go ádaat'eéhíí nił daancho': la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á daandlį, daanńi ndi doo áí daanlį dahíí, léda'ılchoogo ádaanńigo bídaagosínłsñidgo bígonsí áldó': ³ Nyee ndi binenl'áá, la'íí bidag ánt'ee, la'íí shizhi'híí bighą nyeego na'izíid ni', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bígonsí. ⁴ Da'ágát'éé ndi díí dał'a'á be'ánt'ééhíí doo shł nzhọọ da, dantsédá' nił'įjọọ n'íí bits'á' nnyaaahí bighą. ⁵ Hadí' gódah ch'íínkaad lán shį bínánłnłngo t'ąązhį' nádndáhgo, dantsédá' ánt'ee n'íí k'ehgo ánándłéh; dahyúgohíí dagoshch'į' naa nsháhgo, ni'ik'ah kọ'íí biká'dahnásít'áhi naadishtñih, doo t'ąązhį' nádndzaa dayúgo. ⁶ Ádá' díí zhá nł'éhi be'ánt'ee, Nicoláitans daanłni bi'at'e' nił daancho', shíí áldó' shł nchọ'. ⁷ Hadín bijeyi' golííníí, Spirit ha'ánázéh nagoznłlíí hant'é yññihíí yíyést'ąą le'; Hadín dawa yitis siliíníí Bik'ehgo'ihí'nañ bídázhọ gózhọọ goz'ąą yune' ch'ıl be'ihí'náhi sikaadíí baa dahnaznłlíí yiyąągo baa godidish'aal. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Smýrnagee ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'ílchíí gánñihgo; Dantséyúhi hik'e iké'yúhi nłni, daztsąą ndi naahí'na'ı nłni gáníí; ⁹ Ánánt'ííhíí, nich'į' nadaagont'og, la'íí tén'tiyégo bígonsí, (ndi hándzłd); la', Jews daandlį, daanńi ndi doo áí daanlį da, daazhọgo ádaadł'įigo bígonsí, áí Satan yá áł'ánát'įhi daanlį. ¹⁰ K'ad bee niniįgodilne'íí doo bėnłdzłd da: nohwíí la' ch'iidn nant'án ha'ánohwłłkaad, nanohwídaantaago; goneznan iskaązhį' goyéé'go nohwich'į' nagowaa doleeł: ni'odł'íí bee sínzį dasínłsąązhį', áik'ehgo dahazhį' ihí'ná naa dish'aal, gonneegee ch'ah hobįhíí k'ehgo. ¹¹ Hadín bijeyi' golííníí, Spirit ha'ánázéh nagoznłlíí hant'é yññihíí yíyést'ąą le'; Hadín dawa yitis siliíníí nakidnnee danaá'itsaahí doo bee baa gowáh da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Pérgamosgee ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'ílchíí gánñihgo; Bibéshbe'idilłtishé dá ilch'izhinéé deníni golíniłhíí gáníí; ¹³ Ánánt'ííhíí, hayú gonłnłníí bígonsí, Satan nant'áągo dahsdaayú: shizhi'íí nł'éégo hótą'go bee nannaa ni', Ántipas, nł'éégo shá át'éhihi, nohwitahyú, Satan golįyú, zesdįdá' ndi shondlaaní doo yó'ogodín'ąą da ni'. ¹⁴ Da'ágát'éé ndi díí zhá be'ánt'ééhíí doo shł nzhọọ da, aigee la' Bálaam ilch'įgon'áni bił daanzhọọgo daayotą', án Bálak Israel hat'i'ı nchọ'go ádaane'go doleełi ył ch'įgó'aahgo da'okąąhgo hidán nadn'ái yaa hasnł n'íí daayıyąą doleełgo, la'íí nant'į' nadaakaigo ył ch'įgon'ąą. ¹⁵ Aigee áldó' la' Nicoláitans bił ch'ídaagos'áni bił daanzhọọgo daayotą', áí dážhọ shł nchọ'i. ¹⁶ Ninchọ'íí bits'á'zhį' ádnłne'; dahyúgohíí dagoshch'į' naa nsháhgo sizé'dí' béshbe'idilłtishé bee bił nadaagonsłkaad. ¹⁷ Hadín bijeyi' golííníí, Spirit

ha'ánázéh nagoznǐlǐ hant'é yǐñihíí yíyést's'áq le'; Hadín dawa yitis sili-iníí bání, máanna holzéhí, nanl'í' n'íí la' bá daadi'dishné', tséé ligai bizhi' ániidéhi biká' dahgoz'áni baa dish'aal, áí dahgoz'aaníí baa hit'áanii zhá yígólsǐ. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Thyatíragee ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'íłchíí gánñihgo; Bik'ehgo'ihí'nañ biYe', bináá kǒ' yaadiñahíí k'ehgo at'éhi, bikeehíí besh, brass holzéhí, dážhó bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éhi gáníí; ¹⁹ Anánt'ǐlǐí bígonsǐ, ni'íj'óóníí, shána'iziidíí, ni'odla'íí, nyee ndi bidag ánt'ééhíí; ntsedá' anánt'ǐdǐí bitisgo anánt'ǐlǐgo nígonsǐ. ²⁰ Da'ágát'éé ndi dú zhá be'ánt'ééhíí doo shíł nzhǒq da, isdzán, Jézebel holzéhí, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidíí ádikdi'níhi, shánada'iziidíí nant'í' nadaakaigo yil ch'ígó'aah ndi doo nt'é bíłñii da, la'íí shánada'iziidíí da'okáqahgo hidán nadn'ái yaa hasnǐlǐí daayiyáq doleełgo yil ch'ígó'aah ndi doo nt'é bíłñii da. ²¹ Nant'í' nagaahíí yits'ágháhgo baa godini'áq; ndi doo yits'ányáa da. ²² Áí bighá án diníihgo ashle', la'íí hadíí yil nant'í' naskaihií dážhó góyéego bich'í' nagowaago ashle', nant'í' nakaihií doo yits'ákáh da lék'eyúgo. ²³ Bichágháshé nadaanne'go ashle'; la'íí ha'ánátséhíí dawa shídaagólsǐ doleeł, shíí konatse-kees yígótsiníí hik'e kojíí yuñe' go'inií nshǐj: dała'á notǐjgo hant'é ádaasolaahíí dábik'ehyú nohwich'í' nada'ishñił doleeł. ²⁴ Áidá' nohwihíí hik'e Thyatíragee daagonohłinií la'íhií, áí ikh'ígót'aahíí doo bikisk'eh ádaanoht'ee dahíí, Satan bi'at'e' k'ehgo aná'ol'ǐhíí dážhó nchǒ'go daalch'iníihíí, nohwíí la' t'ah doo hwaá bídaagonol'aah dahíí, doo nt'é be'ánadaahne' nohwíłdishñii da. ²⁵ Díí zhá, hant'é bee nohwil ch'ígót'aaníí nłdzilgo daahohtá', nánsdzazhí'. ²⁶ Hadín dawahá yitis siliinií, la'íí nnágódzáazhǐ' hago anásht'ǐlǐí bikisk'eh at'ééhíí, nnee binant'a' dała'áhíí il'aniyú naznǐlǐí yebik'ehgo baa godidish'aal: ²⁷ ShiTaa shaa godin'áqáhíí k'ehgo yá nant'aa doo, besh ihíí bee; gosht'ish idee daasits'ılgo ts'ıltaqahíí k'ehgo ts'idoktǐj. ²⁸ Ts'ıksóqsécho baa dish'aal. ²⁹ Hadín bijeyi' golíinií, Spirit ha'ánázéh nagoznǐlǐí hant'é yǐñihíí yíyést's'áq le'.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'íłchíí gánñihgo; Bik'ehgo'ihí'nañ Spirits gósts'idi la'íí ts'ıksóqsé gósts'idi yegoy-ihíinií gáníí; Anánt'ǐlǐí bígonsǐ, hinnáágo daanılch'iníi ndi dasínstáni ánt'ee. ² Ch'ínándziidgo, hadíí nádaagodzihíí dák'azhá nanñe'íí nalwodgo anánde': hago anánt'ǐlǐí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo nzhǒq da laq bígósłsǐj. ³ Áík'ehgo hant'é naa hi'ne' la'íí dasínst'áq láq shíhíí binánłníh, áí bikisk'eh ánt'ee, ninchǒ'íí bits'ázhǐ' anán'ne'. Doo ch'ínándziid dayúgoihí, in'íhií hígáh lehíí k'ehgo nsháh, hagee hokosíí biyi' nsháhíí doo bígónłsǐ da doo. ⁴ Sárdisgee nnee da'akwíyé godziih, doo hwahá bidiyagé chǐñ ádaile' da: áí dá ligai nt'éégo bik'enada'izlaago bíł hishkah doo: áí yik'e shijeedhíí bighá. ⁵ Hadín dawahá yitis siliinií dá ligai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihí'ná nalt-soosíí biká' bizhi' doo k'ená'ishdéh da doo, shiTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagolíinií binadzahgee bizhi'íí hodishił. ⁶ Hadín bijeyi' golíinií, Spirit ha'ánázéh nagoznǐlǐí hant'é yǐñihíí yíyést's'áq le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Philadélphiagee ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'íłchíí gánñihgo; Godiyihgo at'éhi, da'aniigo at'éhi, be'ohigeęsé David bíyéé n'íí naitǐjhi, ch'íná'áiyúgo doo hadín dená'ditǐjhi da; dagohíí de'dintá'yúgo doo hadín ch'íná'itǐjhi da, án gáníí, ⁸ Anánt'ǐlǐí bígonsǐ: isaq, dáádítǐh ch'ı'otáqgo ná áshłaa, doo hadín da'dinótǐjhi at'éé da: doo nńłdzil da ndi shiyati'íí hóntá', la'íí, An

doo bígonsi da, doo hak'i shildínniid da. ⁹ Satan yá íla'ánaadaat'íihí, Jews daandlii, daanii ndi doo áí daanlii dago léda'ilchoogo ádaaniihí; niyahzhi' hayaa ádaane'go, shil nzhoníi yidaagolsiihgo ádaashle' doo. ¹⁰ Nyee ndi bidag ánt'ee, nildéniidí bikísk'eh ánt'éeíhí bigha ni'gosdzán dahot'éhé biká' nakída'dintaahí begowahíi bits'á'zhi' ániinsi doo, ni'gosdzán biká' nnee nabída'dintaahí. ¹¹ Isaa, dák'adégo nánsdaak: nt'éégo ánt'éeíhí nldzilgo hótá'tá, yaaká'yú ch'ah hobíihí niba' si'aanú doo hadín nits'á' náidi'aah da doleeíhí bigha. ¹² Hadín dawahá yitis siliinií Bik'ehgohinshnaahí bikíh biyi' da'ch'okáahíi yune' bíyahdahn'aahí k'ehgo ashléh, dahazhi' doo ch'ínádángo da: án Bik'ehgohinshnaahí bizhi'íi biká' ágoshle', Bik'ehgohinshnaahí kíh nagozníi bíyéhi nt'é holzee shíhíi aldó' biká' ágoshle', áí Jerúsalem áníidéhi holzee, yaaká'dígo bee kegonáhi, Bik'ehgohinshnaahí bits'á'dí'; dashíi shizhi' áníidéhi ndi biká' ágoshle' aldó'. ¹³ Hadín bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázéh nagoznílí hant'é yíhíihíi yíyésts'aa le'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Laodicéagee ha'ánázéhíi yásizini bich'í' k'e'ilchíi gáníihgo: Doleelgo at'éé nliinií, nt'éégo da'aníigo nagolní'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá áyílaahí begodeyáhi gáníi; ¹⁵ Ánánt'íihíi bígonsi, doo sínk'az da, doo síndog da: dázho sínk'az le'at'éhi, dagohíi dázho síndog le'at'éhi. ¹⁶ Da'ákugo síndog, doo sínk'az da, doo síndog dahíi bigha hanídishkoh. ¹⁷ Shíi hásdzil, shíyéehíi láá, doo nt'é bínsdhí da, ádihníi; ndi díyaant'éé, naa goch'oba'a, tént'yé, nináá ágodíh, dá hínchíi doo ádígonzi dahíi bigha. ¹⁸ Óodo kó' be'alzaahi shaa nahíhíh, hánldzil doleeíhí bigha; diyagé lígaihíi ák'ihidleeh doleeígo shaa nahíhíh, dáhínchíi'íi bik'e ídaa yágonzinií doo hit'íi da doleeíhí bigha; ik'ah nináá bínzshish, nt'éégo go'íi doleeíhí bigha, nildishni. ¹⁹ Shíi daanzhoníi bíl daadishteh, lá'íi biníidaagodishle', bíl ch'ígonsh'aahgo: ák'ehgo dahíldphgo nincho'íi bits'á'zhi' ánne'. ²⁰ Isaa, dáádít'íhdi' séz'íigo nínsts'í: hadín shizhíi yidezts'áago shá ch'í'íntááyugo, ha'ádishaako bíl idishíi, bíi aldó' shíi idoyíi. ²¹ Shíi dawa bitis síl'íigo shíTaa bíl nansht'aahí k'ehgo hadín dawa yitis siliinií bíl nansht'aa doleeígo baa godinsh'aah. ²² Hadín bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázéh nagoznílí hant'é yíhíihíi yíyésts'aa le'.

4

¹ Díi bikédí'go dé'íid, yaaká'yú dáádít'íh ch'í'otaa láágo híltsaa: dantsé kozhii bésh dílwoshí k'ehgo aníigo disii'áá n'íi shich'í' hananadzii gáshíniigo, Yushd'é' shich'í' hasiná, kodí' godezt'ígo hago ágonéh shíhí nich'í' ch'í'nah ashléh. ² Dagoshch'í' Holy Spirit shiká'zhi' adzaago nant'án biká'dahsdáhi yaaká'yú dahs'áago híltsaa, lá' yiká' dahsdaago. ³ Án dahsdaahn tséé ílíni, jasper hik'e sardine holzéhi, ga'ánolih: nant'án biká'dahsdáhi íltsáát'í'ól tséé ílíni, émerald holzéhi, ga'ánolihgo binazt'í. ⁴ Áí nant'án biká'dahsdáhi si'aanú bínaayú nadindí'íi biká'dahsdáhi lédnt'í': áígee bádaayá'yú nadindí'íi lígaigo bik'e nadaahezlaago dahnaháztaq; ch'ah óodo be'alzaahi bik'e daadez'áago. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' hada'didla' hik'e idi'nií lá'íi kozhii daadits'ag: lá'íi bidáhee gosts'idgo daadilt'í, áí Bik'ehgo'ihí'nañ bíSpirits gosts'idíhi ádaat'ee. ⁶ Nant'án biká'dahsdáhi bidáhee dolyíni, crystal ga'at'éhi, síkqá: lá'íi bínaayú dí'íyú nt'éshí hínáhi nadaazí, bitíldí' hik'e bighánt'aadí' dá bínáá zháhi. ⁷ Áí daahínáhi ntséhihí ndóicho ga'ánolih, nakígeehíi magashi bizhaazhé ga'ánolih, taagígeehíi nnee biníi'híi biníi'hi, dí'ígeehíi itsaa na'níihíi ga'ánolih. ⁸ Áí dí'íi daahínáhihíi

dawa bit'a' gostán daagolíí: dá biṇáá zhá naz'áni: jjiígee, t'é'gee, Dilzini, dilzini, dilzini, daanii nt'éé, Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi, nlií n'íí, nliinií, dogáli. ⁹ Dahagee daahinañihíí nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahñ, doo ngonel'aa dayú, dahazhí' hináhi, Ízigo ánt'ee, yilniigo, daidnlsigo, yich'i ihédaanzigo, ¹⁰ Badaayányú nadindíí'i nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn yiyahzhí' hayaa ánadaat'íí, án doo ngonel'aa dayú dahazhí' hñnaahí daayokaqahgo, yaaká'yú daabich'ah daayosbaqahíí yiyahzhí' hayaa ánadaail'íih gádaaniigo, ¹¹ NohweBik'ehñ, Ízigo ánt'ee, daanilch'iniigo bik'e síntíí, daanilch'ínlsigo, la'íí dawa nebik'eh daanilch'iniigo bik'e síntíí: dawa ánlaa, hánt'íihíí bigha dawa daagolíí, hánt'íihíí bigha dawa alzaa.

5

¹ Nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhinéhi naltsoos yisdisi dahyo'algo hiltsaq, biyi' hik'e biká'dí'go k'e'eshchíni, gosts'idíyú bidá'doljeég. ² Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á dážho nalwodihí hiltsaq, án ádjíd dilwoshgo gáníí, Hadín lqá naltsoos bidá'doljeegíí ch'í'ízóqsgo ilts'a' áile'go yik'e sitíí? ³ Áidá' yaaká'yú, ni' biká'yú, dagohú ni' bit'áahyú ndi doo hadín naltsoosíí ilts'a' áile'íí dagohú yinel'íí ndi yik'e sitíí da. ⁴ Doo hadín naltsoos ilts'a' áile'go yozhíhíí, dagohú yinel'íí ndi yik'e sitíí dahíí bigha yat'éégo hishchag ni'. ⁵ Badaayányuhíí dala'á gáshñni, Doo nchag da: dín'íí, Juda hat'i'íí bits'a'dí' Ndóicho, án David Bikeghadi, dawa yitís silíhíí bigha, án zhá naltsoos bidá'doljeegíí gosts'idi ch'í'ízóqsgo ilts'a' áile'íí yik'e sitíí. ⁶ Akú dé'jídgo nant'an biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahinañi ihñí'gee, badaayányú bitahdí' dibelíí biZhaazhé nlini zesdijí n'íí ga'ánolini sizijigo hiltsaq, án biyeshdee gosts'idíhí, biṇáá gosts'idíhí, aí Bik'ehgo'ihinañ biSpirits gosts'idíhí ni'goszán dágoz'aa nt'éégo biká'zhí' odaas'a'i. ⁷ Án nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhinédí'go naltsoosíí náidnné'. ⁸ Naltsoos náidnné'dá' díí'i daahinañi la'íí badaayányú nadindíí'i dibelíí biZhaazhé nlini biyahzhí' hayaa ádaasdaa; daantíígee tsjbe'idot'áté dahdaayotííí, la'íí its'aa ódo be'alzaahi, dilth'igo hikágolchimihi bee halk'ílgo dah daayokaal, aí nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahi bi'okaqahíí ádaat'ee. ⁹ Sí' ániidéhi daido'aal gádaaniigo, Naltsoosíí nádnné'go bidá'doljeegíí ch'í'ízóqsgo bik'e síntíí: nnee il'aniyú hadaazt'i'íí, íltah at'éégo yádaakt'íí, nnee daanliníí, la'íí nnee binant'a' dala'áhíí il'aniyú naznilií biyi'dí' nidi'zesdijigo nidíhíí bee Bik'ehgo'ihinañ bá hanánohwihén'nil. ¹⁰ Nant'an daandijigo, la'íí okaqah yebik'ehi daandijigo Bik'ehgo'ihinañ daahohikaqahñ bich'í' ádaanohwíííí: áik'ehgo ni'goszán biká' nadaant'a' doo. ¹¹ Dé'jídgo nant'an biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahinañi la'íí badaayányú biṇaayú Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á lqágo: goneznadn doo náhóltagyú dá'ágánaholáqgo goneznadn, doo náhóltagyú áidí' doo náhóltagyú yúweh doo náhóltagyú daabizhíí daasiits'áq; ¹² Dibelíí biZhaazhé nlini bidí'zesdijí n'íí dawa yebik'ehi, há'íldzili, góyáni, nalwodi, dilzini, ba'ihégosini, la'íí biyaa gozhóóníí baa hi'né'híí yik'e sitíni at'éé. ¹³ Áidí' yaaká'yú, ni'goszán biká'yú, ni'goszán biyi'yú, túnteel biyi'yú dahot'éhé daahinañi, da'adzaayú dawa daagolíníí gádaaniigo disíits'áq, Nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn la'íí dibelíí biZhaazhé nlini doo ngonel'aa dayú dahazhí' biyaa gozhóó le', dilzi le', ba'ihégosí le', la'íí dawa yebik'eh le'. ¹⁴ Díí'i nt'éshí daahinañi, Doleégo

at'éé, daanii. Bádaayányú nadindíí'i hadín doo ngonel'aa dayú dahazhí' hīnaahí yiyahzhí' ádaaszaago daayokaqah.

6

¹ Dibelíí biZhaazhé nłini naltsoos bidá'doljeegíí gots'idihí dala'á ch'í'ínzózgo hiłtsaa, ádá' díí'i nt'éshí daahīnaahí dala'á bizhihíí idi'niihíí ga'áhiłts'ago, Yushdé' dín'íí, shiłniigo disiits'áá. ² Áídí' dé'íidgo híłgai hiłtsaa: áí yiká' dahsdaahn iłtíih dahyotííł; la'íí nant'án bich'ah baa hit'aa: án gonohneelgo gonłneehgo híł bił dahiswod. ³ Nakigee idá'doljeegíí ch'íná'ńzózdzá' nakigee nt'éshí hińáhihíí, Yushdé' dín'íí, shiłniigo disiits'áá. ⁴ Áídí' híł hichíí'i ch'ínánálwod: áí yiká' dahsdaahn ni'gosdzán biká' iłch'í'gont'éé n'íí náidiiné'go baa godet'aa, nnee nanáhiłtseed doleełgo: la'íí besh be'idilłtish dážhó nchaahi baa hitaa. ⁵ Taagigee idá'doljeegíí ch'íná'ńzózdzá' taagigee nt'éshí hińáhihíí, Yushdé' dín'íí, shiłniigo didiits'áá. Dé'íidgo híł diłhíi hiłtsaa; áí yiká' dahsdaahn bedahnádidlohé dahyo'áál. ⁶ Díí'i nt'éshí daahīnaahí iłn'í' kozhíi disiits'áá gáníigo, T'oh naghái dáłahn ha'okaaqo penny íłíí, t'oh naghái diwozhé taadn ha'okaaqo penny íłíí; ádá' ik'ah hik'e wine nadaanohni. ⁷ Dííidngee idá'doljeegíí ch'íná'ńzózdzá' dííidngee nt'éshí hińáhihíí, Yushdé' dín'íí, shiłniigo disiits'áá. ⁸ Dé'íidgo híł délibáhé hiłtsaa: áí yiká' dahsdaahn Da'itsaahí holzee, áídí' Ch'iidntahí biké' begogáál. Ni'gosdzán díí'yú iłk'é'nilgo dala'á biyi' besh be'idilłtishé, shińa' góyéego nagowaahí, yóiyahgo ch'innihíí, hik'e ni'gosdzán biká' tsétahgo daagolíni bédaagodzidíí bee nnee nadaayiltseed doleełgo binawod baa daagodest'aa. ⁹ Ashdladngee idá'doljeegíí ch'íná'ńzózdzá', be'okaaqahi biká' dahnási'nihíí bit'ááhgee nnee Bik'ehgo'ihí'nań biyati'híí hik'e yaa nadaagolni'híí bigha nadaabi'ditseedíí biyi'sizini hiłtsaa: ¹⁰ Adíid daadilwoshgo gádaanii, NohweBik'ehń, nidilzini, da'aníihi nłini, da'os'ah ląą nnee ni'gosdzán biká' daagolíni nohwidiłhíí bigha baa yańti'go nohwa ik'enán'ni'? ¹¹ Áídí' daantíígee íłgai bitaadaas'niigo gádaabił'ido'niid, Dé't'ihézhí' hanáda'kolol, bił nadaa'á'í hik'e nohwik'isyú nohwíí nanohwí' distseedhíí k'ehgo nabi'ditseed doleełí nabi'ditseedgo zhá. ¹² Gostángee idá'doljeegíí ch'íná'ńzózdzá', dé'íidgo ízisgo ni'godes'naa; ya'áhihí tsiigha diłhíi nanest'oolhíí k'ehgo diłhił silíí, t'é'gona'áihíí dił ga'ánołih silíí; ¹³ Ch'il, fig holzéhi, bich'í' deyołgo doo hwahá nt'áá dahí nanihezdeehí k'ehgo ts'isłsoés yaadi' ni'gosdzán biká'zhí' náłtáá. ¹⁴ Yáa naltsoos hisdisí k'ehgo hisdis silíigo esdíid; la'íí dził hik'e ni' táyi' dahnagoznilíi dawa lahyúgo naznil daasilíí. ¹⁵ La'íí ni'gosdzán biká' nadaant'aahi, nnee itisyú nadaandeehi, hádaakdzili, siláada itisgo nadaant'aahi, nnee nadaalwodi, la'íí daakówa, daako'desnaahí hik'e doo daako'desnaa dahí ndi, dził binída'í'án yune', tséyaa nadaach'int'í'go; ¹⁶ Dził hik'e tséé bich'í' gádaach'ini, Nohwiká'zhí' ts'iyaa ánnéhgo nádaanohwin'ííh, nant'án biká' dahsdáhi yiká' dahsdaahn hik'e dibelíí biZhaazhé nłini bihashkeehí bits'á' nádaanohwin'ííh, ¹⁷ Bihashke'híi begodeyaahí bigha; áik'ehgo hadín zhá shá' sizíi doleeł?

7

¹ Áí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ni'gosdzánzhí' díí'yú nadaazíigo hiłtsaa, ni'gosdzán biká' díí'yú nyolí t'aaqzhí' daayota'go, ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'il doo bich'í' nyol da doleełhíí bigha. ² Áídí' ya'ái hanadáhdí'go

Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á, Bik'ehgo'ihinañ hiñahi bibe'idinidlidé yoné'go naahiltsaq: án díí'i Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ni'gosedzán hik'e túnteel daayilchqoqho baa daagodest'aaní ádíid yich'í nádidilghaazhgo, ³ Gáníí, Ni'gosedzán, túnteel, hik'e ch'ilhíí daolchqoq helá', Bik'ehgo'ihinañ yánada'iziidíí bitá'gee bídaadinihidlidge zhá. ⁴ Da'kwíí bídaadiniidlid shíhíí disíits'áq: Israel biye'ke bits'á'dí nnee hadaazt'í'í bitahdí'í dála'á gonenadín iká'yú díí'i doo náhóltagyú hilt'éégo bídaadiniidlid. ⁵ Juda hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Reuben hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Gad hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁶ Áser hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Néphthalim hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Manáses hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁷ Símeon hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Levi hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Íssakar hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁸ Zábulon hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Joseph hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Benjamin hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁹ Díí bikédí'go dé'íidgo nnee doo la' díí nnee láni yóltagyúhi daahiltsaq, binant'a' dála'áhíí i'aniyú naznilíí, nnee i'aniyú hadaazt'í'í, nnee daanliiníí, hik'e ílta' at'éégo yádaakt'í'í dawa bitahdí', nant'an biká'dahsdáhi hik'e dibeljí bíZhaazhé nlíni yidáhgee nadaazjí, dá ligai nt'éégo bik'eda'izlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí dahdaayiníí'igo; ¹⁰ Adíid daadilwosh gádaaniigo, Hasdách'igháhíí Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqahñ, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahñ, hik'e dibeljí bíZhaazhé nlíni bílgo bits'á'dí' begoz'áq. ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á nant'an biká'dahsdáhi, bádaayányú, hik'e díí'i nt'éeshíí daahinaahíí bínaayú lédnt'í'go nant'an biká'dahsdáhi biyahzhí'í hayaa ánádaat'í'igo Bik'ehgo'ihinañ daayokaqah, ¹² Gádaaniigo, Doleelgo at'éé: Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqahñ doo ngonel'áq dayú dahazhí'í biyaa gozhóq le', ba'ihégoší le', góyáá le', bich'í' íhégoší le', dílzí le', dawa yebik'eh le', la'íí dák'a'at'éé le'. Doleelgo at'éé. ¹³ Bádaayányú dála'á shich'í' gánniid, Díí bidiyagé daakigaihíí, hadín ádaat'í'í? Hadí' hikaihi? ¹⁴ Gábíldéniid, Ni la' bígonksí. Gánáshíldo'niid, Góyéégo nagoyaaahíí yitis ch'ékaihi ádaat'í'í: dibeljí bíZhaazhé nlíni bidíhíí bee bidiyagé tadaizgizgo ligaigo ádaizlaa. ¹⁵ Áí bighá Bik'ehgo'ihinañ biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áá, áí daabich'ókqah goz'áq yune' dawa jíí, dawa t'é' daabokqah nt'éé: nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahñ bitahyú nlijí doleel. ¹⁶ Doo shiná' naadaadleeh at'éé da, doo dibá' naadaadleeh at'éé da; ya'ái doo daabidíid da doleel, la'íí doo dant'éhéta bich'í' sidog da doleel. ¹⁷ Dibeljí bíZhaazhé nlíni nant'an biká'dahsdáhi íhí'dí' dahsdaahñ bá da' diné' doleel, tú hiñahi halj'yú yádih higaalgo yil onakáh doleel: la'íí bínaá túhíí dawa Bik'ehgo'ihinañ bá k'eda'yildéh doleel.

8

¹ Dibeljí bíZhaazhé nlíni gosts'idngee idá'doljeegí ch'íná'ínzqóqsdá' yaaká'yú doo nt'é hiiłts'ag dago biní'yú hak'e nehenkééz. ² Ádíí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí gosts'idi Bik'ehgo'ihinañ yidáhgee nadaazjígo bésh dilwoshé bitaas'niigo hiiłtsaq. ³ Áígee binal'a'á la'ihíí naanádzaa, án be'ókqahi biká' dahnási'níhi goz'áqgee hizí', its'aa ódo

be'alzaahi biyi' dilidgo likagolchinii dahyo'aalgo; likagolchinii la'ago baa hi'ne', nnee Bik'ehgo'ihina' bahaadaeszaahii dawa daabi'okaqahi bil da'ala' alnehgo, nant'an biká'dahsdahi badihgee, be'okaqahi biká' dahnasi'nii yika' dilthi' doleelgo. ⁴ Aik'ehgo likagolchinii bits'a'di' lidii, hik'e nnee Bik'ehgo'ihina' bahaadaeszaahii daabi'okaqahi bil da'ala' Bik'ehgo'ihina' yich'i' hadag adzaa, Bik'ehgo'ihina' binal'a'a' bilatl'ahdi'. ⁵ Aidi' Bik'ehgo'ihina' binal'a'a' ko' be'okaqahi biká' dahnasi'nii yika' dilidii la' its'aa biyi' ha'disibhgo ni'goszán yika'zhi' yaa yini; ai' dabiigo yahiits'ag, idi'nii, hada'didla', la'ii ni' nagohi'naa. ⁶ Bik'ehgo'ihina' binadaal'a'a' gots'idihi besh dilwoshé dahdaayonihi k'ad adaayiniigo nadaazii. ⁷ Bik'ehgo'ihina' binal'a'a' dantséhihi bibeshdilwoshé ayihniidii dabiigo hiloi hik'e ko', dil bil nadesgeedgo ni'yú naltáa: ni'goszán biká' ch'il nadaan'aahii dawa táayú ilk'énilgo da'ala'agohii aal daanlid, t'oh daadot'izhi' aldó' aal nliid. ⁸ Bik'ehgo'ihina' binal'a'a' nakigeehii bibeshdilwoshé ayihniidii dabiigo nt'éheta dzil nchaahii ga'anolini dilthi'go túnteel biyi' olgo: aik'ehgo túnteel táayú ilk'énilgo da'ala'agohii dá dil zhá silii. ⁹ Túnteel biyi' daagoliiini dawago táayú ilk'énilgo da'ala'agohii aal nanezna'; tsina'eelii dawago táayú ilk'énilgo da'ala'agohii doo nt'é da silii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihina' binal'a'a' taagigeehii bibeshdilwoshé ayihniidii dabiigo ts'isqosé nchaahi yaaká'di' naltó', ko' k'ehgo dilthi'go, ai' tú daanliini dawago táayú ilk'énilgo da'ala'agohii níká' naltó', la'ii tú hadaazliini aldó' biká' naltó'. ¹¹ Ts'isqoséhihi Ikóhi holzee: tú dawago táayú ilk'édaaziidgo da'ala'agohii dé'ilkó silii; aik'ehgo tú dé'ilkó siliihi bigha nnee la'ago nanezna'. ¹² Bik'ehgo'ihina' binal'a'a' di'igeehii bibeshdilwoshé ayihniidii dabiigo ya'ái, t'égona'ái, la'ii ts'isqosé táayú ilk'énilgo da'ala'agohii hagoshí adaaszaago, bits'a'daadesdiini táayú ilk'énilgo da'ala'agohii dilhi silii, aik'ehgo jiigo idindlaadi táayú ilk'énilgo da'ala'agohii doo got'ii da silii, t'égohii aldó' ágát'éé lék'e. ¹³ Aidi' dé'iidgo Bik'ehgo'ihina' binal'a'a' yáa ihni'yú na'dezniigo ádiid dilwoshgo ganiigo hiltsaq, Ni'goszán biká' daagoliiini bá góyéé doleel, bá góyéé doleel, bá góyéé doleel, Bik'ehgo'ihina' binadaal'a'a' taagihii bibeshdilwoshé k'ad anadaayidi'nihihi bigha!

9

¹ Bik'ehgo'ihina' binal'a'a' ashdlá'igeehii bibeshdilwoshé ayihniidii dabiigo yaaká'di' ni'goszán biká'zhi' ts'isqosé naltó'go hiltsaq: o'i'án doo ni'i'anihi dá bich'ígót'i'gee bá be'igéésé baa hitaa. ² O'i'án doo ni'i'án dahii ch'i'íntáa, áidi' lid yat'éégo hago', ko' yat'éégo dilthi'ii bits'a'di' k'ehgo; aik'ehgo ha'i'ándi' lidii bee ya'ái doo hit'ii da silii, dahot'éhégo godilhi silii. ³ Lidii biyi'di' na'ishchagi ni'goszán biká' hanalsáa: ni'goszán biká' tsédag histasi binawodhi k'ehgo binawod daagoliiigo baa daagodest'aa. ⁴ Ni'goszán biká' t'ohii hik'e dant'éheta daadot'izhi' la'ii ch'ilta daolchogh hela', bi'ido'niid; nnee Bik'ehgo'ihina' bi'idimidlidé doo bitá'gee dahgoz'aa dahii zhá. ⁵ Da'ágát'éé ndi doo nadailtseedgo baa godet'aa da, daazhógo bil nada'dini'go adaile'go ashdladn dahitaqzhi': tsédag histas dilshish lehi k'ehgo nniigo. ⁶ Ai' benagowaadá' nnee da'itsaahii yika' daadé'ii doo, ndi doo datsaah da doo; daosta hadó' daanzidá' dats'itsaahii doo hak'i da doo. ⁷ Na'ishchagi hii nagonikaadyú nádesaqahi k'ehgo ilch'i'daasdlaa ga'adaanolih; nant'an bich'ah ódo be'alzaahi ga'anolini bik'edaadez'aa, daabini'ii nnee binii'ii ga'adaanolih. ⁸ Daabitsizilii isdzané bitsizilii k'ehgo adaat'ee, daabiwoo'ii

ndóicho biwoo'í ga'adaat'ee. ⁹ Bésh bitíl naztaaní ga'at'éé; daabit'á' ádaanihiísinagháhi bijád nakíhi yat'éégo hilwoł, h́i ĺáágo badahsnilgo nagonkaadyú dezkił lehíi ga'áhiłts'ag. ¹⁰ Daabitsee'íi tsédag histas bitsee'íi ga'adaat'eehíi yee daadikshish: ashdladn dahitąazh'i' nnee yini'da'dihni'go binawod golłi. ¹¹ Binant'a' golłi, án o'i'án doo ni'i'ánihi yebik'ehi, Hebrew k'ehgo Abáddon holzee, Greek k'ehgo Apóllyon holzee. ¹² Dantsé góyéégo godeyaahú bech'ígonyáá; isaą, nakigo t'ah góyéégo bee nohwich'i' naagoldoh. ¹³ Áidí' Bik'ehgo'ihinań binal'a'a gostańgeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo Bik'ehgo'ihinań bádiłgee be'okaąahi biká' dahnási'niłi óodo be'alzaahi biká'dí' iyeshdee dji'i its'adaaz'aahíi bits'á'dí' kozhii disiiłts'áą, ¹⁴ Bik'ehgo'ihinań binal'a'a gostańgeehíi béshdilwoshé dahyotłłi yich'i' gániigo, Tú ĺáágo nliini Euphrátes golzeegee dji'i Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'a dahdaahist'oonú k'eda'i'ád. ¹⁵ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań binal'a'a dji'i k'enadaabi'dost'ah, ái nnee dawa taáyú ilk'énilgo dah'ághohíi dawa nadailtseedgo da'ái bik'ehenkéézgo, da'ái bijłi, da'ái bee dahitąą, da'ái lógodzaa ilch'i'ılzaahi. ¹⁶ Siláada h́i yiká'dí' nadaagonłkaadíi nakidn goneznádn doo náhóltagyú da'ágánałołąago goneznádn doo náhóltagyú hilt'ee: ái hilt'eego disiiłts'áą. ¹⁷ Díi k'ehgo h́i daahiltsąą shich'i' ch'i'nah ágolzaago; h́i yiká' dahnaháztaaníi bésh bitíl naztaaníi k' hik'e tséé ilłni, jácinth holzéhi, la'íi tséliko'i' ga'anolłhi k'ehgo ánołłh: h́i bitsits'inú ndóicho bitsits'inú ga'anolłh; áidá' daabizé'dí' k' hik'e lid la'íi tséliko'i' hanádinah. ¹⁸ Díi taagihíi ilk'énilgo dał'ághohíi bee nabi'destseed, k' hik'e, la'íi tséliko'i', h́i bizé'dí' hanádinahíi bee. ¹⁹ Lłi bizé'dí' hik'e bitsee'yú binawod golłi: bitsee'íi ch'osh bik'asda' daagolłni ga'at'éé, bitsits'in daagolłigo ái bee koniidaagodile'. ²⁰ Nnee la'ihíi, díi góyéégo bich'i' godest'aani doo bee nadaabistseed dahíi, bigan bee nch'og'go ádaaszaahíi doo yits'á'kai da, la'íi ch'iidn hik'e óodo, béshligai, béshłitsog, tséé, tsj bee nadn'á' ádaaszaahíi daayokaąhíi doo yits'á'kai da; ái nadn'á'ihíi doo daagolłi da, doo da'dits'ag da, la'íi doo nadaakai dadá': ²¹ La'íi nada'iktseedíi, ıngashíi, nant'i'go nakaihi, da'in'ıłhi áldó' doo yits'á'kai da.

10

¹ Áidí' Bik'ehgo'ihinań binal'a'a ızisgo at'éhi yaaká'dí' bił nkegonyáágo naahiltsąą, yaak'os bee bik'e'ızlaago: ilts'áął'ól bitsits'in binazt'i'go, bini'íi ya'ái ga'at'éégo, bijádíi k' k'ehgo nazıigo: ² Áń naltsoos hisdisi alts'ıséhi ilts'ąą at'éégo dahyoné': bıkee dihe'nazhineéhíi túnteel yiká' dés'eez, áidá' lazhinééghohíi ni' yiká' dés'eezgo, ³ Ndóicho anıhíi k'ehgo ádiłd nádıdilghaazh: nádıdilghaazhíi dábilgo gosts'idn ididesni'. ⁴ Gosts'idn ididesni'dá', k'ad ágoshle' nt'éégo yaaká'dí' kozhii gáshıniigo disiiłts'áą, Gosts'idn ididesni'íi ánniıdii bidá'nłjah, ágóléh hela'. ⁵ Bik'ehgo'ihinań binal'a'a túnteel hik'e ni' biká' sizıigo hıltsaaníi, hadag yaa delniıhdá', ⁶ Gániid, Doo ngonel'ąą dayú dahazh'i' hınaahı, yaaká'yú la'ıi biyi' daagolłni, ni' gosdzán la'ıi biyi' daagolłni, túnteel la'ıi biyi' daagolłni ádaayiılaahíi binkááyú shıt'a dahdidishniıhgo gádishni, Doo dá t'ąazh'i' at'éégo da: ⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihinań binal'a'a gosts'idngeehíi bibéshdilwoshé áyılđoniłi bengonyáágo, Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí'go doo bígóz da n'ıi, yánada'ızııdii, binkááyú nada'ızııdi bich'i' ánniıd n'ıi begolne'. ⁸ Yaaká'dí' kozhiihíi disiiłts'áą n'ıi shich'i' hananádzii gániigo, T'i, naltsoos hisdisi ilts'ąą at'éehíi Bik'ehgo'ihinań binal'a'a túnteel hik'e

ni' biká' siziinií dah yoné'ihíí nádnné'. ⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á baa niyáágo gáldéniid, Naltsoos hisdisíí shaa nné'. Áídí' gáshihñniid, Nádné', nnáá, nibid biyi' dé'ílkó doleel, áídá' nize' yuñe'híí shúgé gosnih k'ehgo golnii doleel. ¹⁰ Áídí' naltsoos hisdisíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bigan biyi'dí' nádiné'go hiyáá': size' yuñe' shúgé gosnih k'ehgo golnii: oñágdí' shibid yuyaa dé'ílkó silíí. ¹¹ Áídí' gáshihñniid, Nnee daanliinií, nnee binant'a' da'a'áhíí i'aniyú nazniilí, ítah at'éégo yádaaktí'í, la'íí nant'án daanliinií lágógo, ádihyú ágodonihíí bee bíl nanágólní' doo.

11

¹ Áídí' gish be'ídaanel'áqhíí lók'aa ga'anolini shaa hitáágo áshíldo'niid, Nádnáh, kñh biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáqhíí bínén'aa, be'okáqhi biká' dahnási'nili, hik'e nnee áígee da'okáqhíí áldó'. ² Áídá' kñh biyi' da'ch'okáqhíí dadányú tséé lédn'aahíí binol'áq hela', áí dah nzhqo, doo Jews daanlií dahi baa hi'né'híí bigha: áí kñh godiyini goznili dizdin naki dahnáhitáqzhí' yiká' nakai doleel. ³ Naki shánagolñi' tsiigha nanest'óol bik'edaasilaago shá nadaagolñi'go baa godish'aa, da'a'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonendínhií iká'yú gostádin iskaqzhí'. ⁴ Díí naki ch'íl, olives holzéhi, la'íí naki ik'ah kq'íí biká' dahnási'k'áhíí ni'gosdzán yeBik'ehñ bádihgee nadaazñihíí ádaat'ee. ⁵ Hadín yiniidihñhyúgo, kq' bizé'dí' yaadináhíí bee bidilid goz'áq: hadín yiniidihñhyúgo, da'áik'ehgo bidizideego goz'áq. ⁶ Bidáhyú hago ágonéhií yaa nadaagolñi'go goldohdá' yáá yida'detñhgo doo nanágolñií dago baa godet'áq: la'íí tú dílgo ánadaidle', la'íí dabíí hádaat'íígee ni'gosdzán biká' ítah at'éégo góyéégo nágodidagho ádai'íígo baa godet'áq áldó'. ⁷ Aqñ nadaagosni'íí bikédí'go nt'eshí' bégodzidi, o'í'án doo ni'ánidí' hayáhi, yií nagonkkaadgo bitis hileehgo nadaabiltseed doleel. ⁸ Bits'ihíí ízisgo kñh goznili biyi' intínyú shiteezh doleel, áí ízisgo kñh goznilihií Sódóm hik'e Egypt daazhógo ágágozéhi, áígee nohweBik'ehñ tsj'íma'áhi biká' zesdñini'. ⁹ Nnee daanliinií, ítah at'éégo hadaazt'íí, ítah at'éégo yádaaktí'í, la'íí nnee binant'a' da'a'áhíí i'aniyú nazniilí bitahdí', taagidí' biní'yú iskaqgo nneehíí bits'ihíí daanel'íígo, doo hadín lehdainií dago daagos'áq doleel. ¹⁰ Nnee ni'gosdzán biká'gee daagolíni áí naki shánagolñi'íí góyéégo bich'í' nadaagoz'áqhíí bigha bíl daagozhógo dawahá laadaayinií doleel. ¹¹ Taagidí' biní'yúhíí bijíí beNádidzohí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go biyi' nágosdñiígo hinaa nádaasdñiígo daahizí'; áik'ehgo hadín bináát náadiit'aazhíí tsídaadesyiz lék'e. ¹² Yaaká'dí'go kozhii ádíí dagníígo daidezts'áq, Yushdé' hashoh'aash. Áídí' bik'edaannihíí daabine'íí dá' yaak'os biyi' yaaká'yú bíl odaagoyaa. ¹³ Díí ágodzaahíí dábilgo, yat'éégo ni'godihes'naago, kñh goznili gonenányú ik'é'nilyúgo da'a'ázhiiné nagoz'ó', ni' godihes'naago gosts'idn doo náhóltagyú nnee nabi'destseed: nnee la'íí yat'éégo tsídaadezyizgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú dahsdaahn bich'í'go bíl daagodnyíí. ¹⁴ Nakidn góyéégo godeyaahíí bech'igonyáá; isáq, taadn góyéégo goz'aaníí k'ad benágodidáh. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idngeehíí bibéshdilwoshé áyihñniidíí dábilgo yaaká'yú kozhii yat'éégo daadilwosh gáníígo, Ni'gosdzán biká' nnee i'aniyú binant'a' daagolínií, nohweBik'ehñ hik'e biChrist yá nant'a' silíí; doo ngonel'áq dayú dahazhí' yá nant'aa doo. ¹⁶ Bádaayányú nadindí'í Bik'ehgo'ihí'nañ bádihgee dah naháztaaníí hayaa ádaasdaago Bik'ehgo'ihí'nañ daayoskaad. ¹⁷ Gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'éhi, nliinií, nñí n'íí, díñáhi; ík'idá'

ízisgo ninawod golíigo dawa binant'a' sínííhíí bigha nich'í ihédaandzi. ¹⁸ Nnee binant'a' dala'áhíí íl'anigo naznílihi nich'í hadaashkee ndi nihashkeehíí begonyáágo, nanezna'íí baa yá'ítí'go, nánada'íziidíí náyádaaktí'hi, nnee ná hadaadeszaahi, la'íí nizhi' daidnłsini doo ízisgo ádaat'ee dahi hik'e ízisgo ádaat'éhi bílgo bich'í' na'í'niilgo biká' ngonyáá; la'íí ní'godzán biká' na'íltseedíí naltseedgo biká' ngonyáá. ¹⁹ Áidí' yaaká'yú kǐh biyi' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okqahíí ch'í'ótáá lək'e, áígee Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aaníí biyi' sí'áni hit'íí lək'e: áidá' hada'didla', kozhii dits'ag, idi'nií, ní' nagohi'naa la'íí nlóí yat'éégo náltáá.

12

¹ Nt'éshǐ ígozísigo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah silíi; isdzán ya'ái bik'esilaago, t'égona'áíhíí yiká' sízǐigo, ts'ílsqpsé nakits'ádahi bitsits'inyú názt'í' alzaa lək'e: ² Áń hiltsaq, k'azhá ílchiíhíí bigha nniilgo natídindli'. ³ Nt'éshǐ ígozísigo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah nánásdlíi; t'íishcho lich'í, gots'idi bitsits'inhi, gonenán iyeshdeehi, gots'idi nant'án bich'ah bik'edaadez'áago. ⁴ Yááyú ts'ílsqpsé tááyú ílk'é'nilgo dala'ágohíí ní'zhí' bitsee yee nayílkáad: t'íishchohíí isdzán k'azhá ílchiíhíí binásgee hizi', mé'híí gozǐiyúgo hishaq nziigo. ⁵ Isdzánhíí ishkiini yishchǐi lək'e, án besh dahyotǐilgo nnee binant'a' dala'áhíí íl'anigo naznílihi yá nant'aa hileehi: áidá' ishkiinhíí Bik'ehgo'ihí'nań hik'e biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí dagoshch'í' bich'í' hadag bíl ogoyáá. ⁶ Isdzánhíí da'ígolǐiyú Bik'ehgo'ihí'nań nlt'éégo bá ágólaayú ot'ag lək'e, ákú dala'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadin iká'yú gostádin iskaayú bá di'né' doleelgo. ⁷ Yaaká'yú hagonokkaad lək'e: Míkael hik'e binadaal'a'á t'áqzhí' t'íishcho yíl nadaagonłkaad; t'íishcho hik'e binadaal'a'á t'áqzhí' nanágonłkaad, ⁸ Áidá' baa daagoneznaa lək'e; áidí' yaaká'yú doo hayú bá nágost'áq da. ⁹ Áidí' t'íishcho gódah ch'ílt'e', doo áníidá' t'íish n'íí, Ch'iidn nant'án, da'ái Satan holzéhi, ní'godzán biká'zhí' nalgo', binadaal'a'á bílgo gódah ch'élkaad. ¹⁰ Yaaká'yú ádíid kozhiihíí disiits'áq gáníigo, K'adíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' hasdách'igháhíí, konawod golíinií, hik'e Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaqahń, la'íí biChrist yenant'aagohíí bengonyáá: hadín nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íí gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihí'nań bináá' dawa jíi, dawa t'é' yaa dahgoz'áq n'íí. ¹¹ Dibelǐi biZhaazhé níini bidíhíí hik'e Bik'ehgo'ihí'nań yaa nadaagolní'íí bee yitis daasilíi; Bik'ehgo'ihí'nań yá datsaah ndi bi'ihí'na' doo yaa bíl goyéé da ní'. ¹² Áík'ehgo yaaká'yuhíí hik'e biyi' yune' daagonhłinií nohwíl daagozhóq le'. Ní'godzán hik'e túnteel nohwá góyéé le! Ch'iidn nant'án dázhq hashkeego nohwich'í' nkenyáá, da'anahzhí' nágodzii yígólsǐhíí bigha. ¹³ Áidí' t'íishchohíí ní'godzán biká'zhí' gódah ch'ílt'e' yígólsǐdá' isdzán ishkiin yishchiinií yíl nádndeeh. ¹⁴ Áidá' isdzánhíí itsaacho bit'a' k'ehgo bit'a' naki baa hí'nil, t'íishcho bits'á' da'ígolǐiyú nádiniíh doleelgo, ákú dé't'íhézhi' áidí' yúwehyú da'anahzhí', áidí' yúwehyú da'ihí'zhí' bá di'né' doleelgo. ¹⁵ T'íishchohíí bizé'dí' tú yat'éégo ha'ijool isdzán biké', tú yat'éégo idezjoolí k'ehgo, isdzán bíl ch'ígono'eel nzihíí bigha. ¹⁶ Da'ágát'éé ndi ní'godzán isdzánhíí yich'ozni'go bizé' ílts'á' ágólaago tú t'íishcho bizé'dí' ha'ijool n'íí aqłoyíhíí. ¹⁷ Áidí' t'íishcho n'íí isdzán bich'í' bágóchǐidgo bichagháshé la'ihíí yich'í' nágodilkaadyú óyáá, hadíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí daayotǐ'híí hik'e Jesus yaa yadaaktí'híí.

13

1 Áídí' tábaayú sái biyi' hizi'go, nt'eshi' bégodzidi túnteel biyi'dí' ha-gaalgo hiltsaq, bitsits'in gostsidnhi, biyeshdeehíí gonenánihi, biyeshdeehíí biká'gee nant'án bich'ah bik'edaadez'aa, áídí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnšj dahíí bizhi' dahnagoz'aa. 2 Nt'eshi' bégodzidi hiltsaqhií gidicho biká' daats'idilhií, leopard holzéhi, ga'anolini, bikeehíí shaww bikee ga'at'éhi, bizé'íí ndóicho bizé' ga'at'éhi: t'iishchohií dabíí binawod n'íí, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íí, la'íí dahot'éhé yebik'eh n'íí baa yidin'áq. 3 Da'la'á bitsits'iníí biní'dolnhi datsaah ngolnii n'íí násdzj'go hiltsaq: ni'gostzán biká' nneehíí dawa nt'eshi' bégodzidihíí bíl diyadaagot'eego yiké'onakáq. 4 Nnee t'iishcho daayokaqah, binawod n'íí nt'eshi' bégodzidi yaa din'áni: la'íí nnee nt'eshi' bégodzidi daayokaqah gádaaniigo, Hadínshá' nt'eshi' bégodzidi ga'at'éé? Hadínshá' yil nagonkkaadgo yinel'aa? 5 Nt'eshi' bégodzidi bizé'dí' yati' ye'idilkqaqhií, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yahti'go baa godet'aa; la'íí dizdin naki dahitaayú nant'aago aldó' baa godet'aa. 6 Áík'ehgo hadzii, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' nchq'go hadziigo, bizhi'íí nchq'go yaa yahti'go, hik'e qih biyi' daach'okaqhií la'íí yaaká'yú daagolíníí addó' nchq'go yaa yahti'go hadzii nkegonyaa. 7 Áídí' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí yich'i' nagonkkaad'í bitisgo hileehgo aldó' baa godet'aa: la'íí nnee iltah at'éégo hadaazt'íí, iltah at'éégo yadaakt'íí, nnee binant'a' da'la'áhií il'aniyú naznilií yá nant'a' hileehgo baa godet'aa. 8 Dawa ni'gostzán biká' daagolíníí da'la'á daant'íígee, ni'gostzán nni't'aa'á' dibel'íí biZhaazhé nlíni zesdiiníí binaltsoos be'ihí'náhi doo hak'e bizhi' bá ágolzaa dahíí daayokaqah doleel. 9 Dahadín bijeyi' gollíníí iyésts'aa le'. 10 Dahadín yisná áyil'iiníí isná ábididolnii doleel: dahadín bésh yee izilhiiníí bésh bee bidizodeel. Ái bigha nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí nyee ndi dahúldoh le', la'íí da'odlaq le'. 11 Áídí' ni'gostzán biyi'dí' nt'eshi' bégodzidi la'ihí hananádzaago hiltsaq; dibel'íí bizhaazhé biyeshdeehíí k'ehgo biyeshdee naki golíni, t'iishcho k'ehgo yahti'hi. 12 Dantsé nt'eshi' bégodzidi dá bináat' yee nant'aa n'íí yee naná'idziid, la'íí ni'gostzán hik'e ni'gostzán biká' daagolíníí nt'eshi' bégodzidi biní'dolnhi datsaah ngolnii n'íí nádzihíí daayokaqahgo ábi'dilzaa. 13 Ígoziso be'ígózini ánáyol'íí, nnee bináat' yaaká'dí' kq' gódah ch'ínaltq'go áil'íí, ni'gostzán biká'zhí'. 14 Dantsé nt'eshi' bégodzidi bináat' godiyihgo ánáyol'íí baa godet'aa n'íí bee ni'gostzán biká' daagolíníí ch'a'oyiníí gáyihniigo, Nt'eshi' bégodzidi bésh bee biní'dolnhi ndi t'ah hínaahíí be'ilzaago ádaahle'. 15 Ái be'ilzaahíí náhi'naad'í yahti'go áiléhgo baa godet'aa, la'íí be'ilzaahíí doo daayokaqah dahíí nabí'ditseedgo aldó' baa godet'aa. 16 Nnee dawa, doo íziso ádaat'ee dahíí hik'e íziso ádaat'eehíí, hádaaldzilíí hik'e tédaat'iyéhií, doo isná daanlií dahíí hik'e isná daanliiníí, bigan dihe'nazhinéégo dagohíí bitá'yú bídaadinidlidgo áile: 17 Doo hadín baa na'iniihgo dagohíí na'ihiihgo bá goz'aa da, nnee bídaadinidlidíí zhá, dagohíí nt'eshi' bégodzidi bizhi' dagohíí bizhi' behotagíí biká' dahgoz'aanií. 18 Díinko goch'iyáayúgo zhá bígoch'íksíih. Hadín yígólsimíí, nt'eshi' bégodzidi behotagíí yótag le': nnee behotagi at'éé, behotagíí gostádn gonenadín iká'yú gostádn gostán.

14

1 Áídá' dé'iidgo dibel'íí biZhaazhé nlíni dzil Sion holzéhi yiká' dah-szjigo hiltsaq, da'la'á gonenadín doo náhótagyú áídí' iká'yú dizdin díí' doo

náhóltagyú yíl nadaazjii, dibeljí biZhaazhé nlíni biTaa bizhi'íi daabitá'gee dahnagoz'áago. ² Yaaká'dí' kozhiihíi disiiits'áá, tú nalíihíi k'ehgo, ádjíd idi'niihíi k'ehgo: nnee tsibe'idot'áté yee da'do'aaíi áhiits'ago disiiits'áá: ³ Nant'an biká'dahsdáhi, djí'í nt'éshj daahinaahíi hik'e nnee bádaayányúhíi bádjhgee nadaazjigo sj áníidéhi daido'aa: gonenadín doo náhóltagyú áídí' iká'yú dizdín djí'í doo náhóltagyú ni'godszaán biká' nnee bitahdí' hanáhaz'nílií zhá' á síhíi yigo'aah. ⁴ Díínko doo isdzáné nant'ígo yíl naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'áa da. Ái dibeljí biZhaazhé nlíni dáhayú anádaalyú yiké' anákaihíi ádaat'ee. Ái nnee bitahdí' hanáhaz'níl, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibeljí biZhaazhé nlíni bá ntsé nest'aqahíi k'ehgo hanáhaz'níl. ⁵ Doo nadaach'aago yádaakti' da: Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahíi bádjhgee nadaazjigo doo hayú baa dahdaagoz'áni da. ⁶ Lá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yá'íni' ts'ínan oníihgo naahiitsáa, nnee ni'godszaán yiká' daagolíinií yati' baa gozhóni doo ngonel'áa dahíi yee yíl nagolni'go, nnee binant'a' da'á'ahíi í'fanigo naznilií, nnee íltah at'éégo hadaazt'íi, nnee íltah at'éégo yádaakti'íi, lá'íi nnee daanliinií yíl nagolni'go, ⁷ Ádjíd yich'í' gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinolsigo ba'ihédaanojsi, aayakti'gee biká' ngonyaahíi bighá: yáá hik'e ni'godszaán lá'íi túnteel hik'e tú hadaazliinií dawa áyílaahn daahohkqah. ⁸ Lá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á iké' ná'oníih gáníigo, Bábylon, ízisgo kqih goznílií, nágo', nágo', ái nant'í' na'idaahíi hách'it'íigo ákoléhi, nnee íltah at'éégo hadaazt'íi dáayidlaago áyílaahíi bighá. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngee iké' ná'oníihgo ádjíd gáníi, Dahadínta nt'éshj bégodzidi, dagohíi be'ílaahíi yokaqahíi, ái bibe'ídinidlidé bitá' dagohíi biganyú bee ídinidlidíi. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go koniidaagodilne'íi, doo nt'é bíl nadisdziidgo bihashke'íi idee biyi' yaa hidziidíi yidodljij; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á dílzini hik'e dibeljí biZhaazhé nlíni bináat' kq' hik'e tsélikq'í bee dázhq biniigodidolniií. ¹¹ Biniidaagodilne'íi bits'á'dí' íidíi hadag odihinéh, doo ngonel'áa dayú dahazhí': doo hadaayot' da, jjígee, t'é'gee ndi, díi nt'éshj bégodzidi hik'e be'ílaahíi daayokaqahíi, hadín ái bizhi'íi bee bídinidlidíi. ¹² Díínko nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi nyee ndi dahníldqhgo bígózj: ái Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áanií daayotá'íi, lá'íi Jesus daayodlaanií ádaat'ee. ¹³ Áídí' kozhii yaaká'dí' gáshihniigo disiiits'áá, Díi ágóle', Kodí' godezt'ígo nohweBik'ehíi daayodlaago nanezna'íi biyaa gozhóq doleel: Da'anii biyaa gozhóq doleel, nii, Holy Spirit, doo nanádaadziid dago hádaayot; ánádaat'íjil n'íi biké' bíl ogoyáa. ¹⁴ Áídí' dé'íjigo yaak'os ligai hiitsáa, yaak'os yiká' dáhsdaahíi nnee ga'anolini, nant'an bich'ah, óodo be'alzaahi, bik'edn'áá, lá'íi t'oh bená'íltishé denini dahyotíjilgo. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á lá'í da'ch'okaqah goz'áadí' ch'ínyáa, yaak'os yiká' dahsdaahn ádjíd yich'í' dílwosh gáníigo, Nibená'íltishé bee ni'igéesh: ná'igeesíi ilk'idá' biká' ngonnyáa; ni'godszaán biká' nest'á'íi ilk'idá' daanest'áa. ¹⁶ Áik'ehgo yaak'os yiká' dahsdaahn bibená'íltishí yee ideshízhgo ni'godszaán yiká' aqá ná'ígizh. ¹⁷ Áídí' lá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú da'ch'okaqah goz'áadí' ch'inánázdaa, bíi áldó' t'oh bená'íltishé denini dahyotíjil. ¹⁸ Áídí' lá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á be'okaqahi biká' dahnási'níi goz'áadí' ch'inánázdaa, án kq' yebik'ehíi; án t'oh bená'íltishé denini dahyotíjil yich'í' ádjíd gáníigo, Nibená'íltishé denini bee ni'igéesh, ni'godszaán biká' dahts'aa nanesdizií bits'á'dí' dahts'aahíi nahílgéesh, bidahts'aa daanest'aqahíi bighá. ¹⁹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bi-

nal'a'a bibená'iltshé yee ideshltzhgo ni'goszán biká' dahts'aahíí nayihesh-gizhdí' lenáyihezlaago dahts'aa hahigēēsi gochaa'i goz'āq yuñe' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' bengonyáágo ágodoníi. ²⁰ Kìh goznííí da'anahyú dahts'aa hahigēēs goz'āqgee dahts'aa biká' nakai, áí bits'á'dí' díí díí halíí, híí biza'áh nel'aaní ga'áhosahgo díí nel'āq, nanigohíí dała'á doo náhóltagyú ádí' iká'yú gostán gonenadín furlongs ga'áhosahgo nehenkáq.

15

¹ Áídá' be'ígóziníí, dážhó ízigo at'ēhi, koł díyadaagot'ēhi, yaaká'yú naahítsāq, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idihi, góyéégo nagowaahíí gosts'idyú at'ēhi, da'iké'yúhi; Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke'íí bee nnágódáhi dahdaayokaal. ² Áídí' dolyiini náhenkáání kọ' bíl nadisdziidi ga'ánolìhgo híłtsāq: nt'ēshj bégodzidi hik'e be'ilzaahíí la'íí bizhi'íí be'isdzohíí la'íí behotagíí yaa daagonesnaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bibe'idot'áté dahdaayotìjìgo dolyiini náhenkáání yiká'yú nadaazjì. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi n'íí, Moses holzéhi, hik'e dibeljí biZhaazhé nłini biyini daido'áat, gádaañiigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'ēhi, ánánt'íłjì ízigo at'ēé; nñee ná hadaadeszaahíí bá Nant'áahíí, gosín'áaní da'áigee hik'e da'aníi. ⁴ Hadínshā' doo nidñsì da, nohweBik'ehñ, hadínshā' nizhi' doo ya'ihénzj da? Ni zhā dílzini nłjì: nñee íłtah at'ēégo hadaazt'íí dawa nich'j' níkáhgo daanokāqah doleek; nñee hagog'ēégo bá ngon'āq n'íí bee íłlaahíí bighā. ⁵ Díí bikédí'go dé'jìdgo, yaaká'yú gowā golgai Bik'ehgo'ihí'nañ koł nłjìgo bee bígoch'íłsiníí biyi' yuñe' da'ch'okāqah goz'aaní íłts'á' adzaa: ⁶ Áí biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idihi góyéégo nagowaahíí yìł hikai, nak'ā'łigai nzhōgo bik'etádndláádíí bik'enda'izlaago, la'íí bitilyú óodo bizisgo binast'í'. ⁷ Áídí' nt'ēshj daahinaahíí díj'í dała'á Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idihi, gosts'idn ídee óodo be'alzaahi bitaadaasñil, áí ideehíí Bik'ehgo'ihí'nañ doo ngonel'āq dayú dahazh'j' hínaahíí bihashke' halk'íłhi. ⁸ Da'ch'okāqah goz'aaníí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'índndláádíí hik'e binawodíí bits'á'dí' hídi bee hadezbjì; nñee doo la' ha'aghāhgo yínel'āq da, gosts'idn góyéégo benagowaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idi yìł hikai n'íí qal yeda'íłāago zhā.

16

¹ Áídí' kìh biyi' da'ch'okāqahíí biyi'dí' kozhíihíí díłwoshgo disiits'āq, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáyìñiigo, Tí'í, ídee gosts'idi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' halk'íłi biyi' siziidíí ni'goszán biká'zh'j' yadaahohkaah. ² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dantséhihíí bi'ídee biyi' siziidíí ni'goszán biká'zh'j' yayiziidíí dábilgo dahadín nt'ēshj bégodzidi bee bíidindlíí hik'e be'ilzaahíí daayokāqahíí kłóđ nchọ'í dážhó nñiini biká'zh'j' ádaadzaa. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á nakidngēehíí bi'ídee biyi' siziidíí túnteel biká'zh'j' yayiziidíí dábilgo nñee daztsāqahíí bidíł ga'ánolìhgo siljì: áídí' túnteel biyi'yú daagoljì n'íí dawa nanezna'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngēehíí bi'ídee biyi' siziidíí tú daanlíini hik'e tú hádaazliinií biká'zh'j' yayiziidíí dábilgo díł daasiljì. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á tú yebik'ehi gánígo disiits'āq, Da'áigee ánt'ēé, Bik'ehgo'ihí'nañ, nłini, nłjì n'íí, nłjì doleehíí, áí k'ehgo bá ngón'āqahíí bighā. ⁶ Nñee ná hadaadeszaahíí la'íí binkááyú na'izíidi n'íí nadaaztseedgo bidíł da'dezjool, áí bighā díł daahidłāqgo ánadaasíndłaa; da'ái bich'j' goldoh ni'. ⁷ Áídí' la'íí, be'okāqahi biká' dahnási'níhi biyi'dí' díłwoshgo, gánígo nádisiits'āq,

Da'anii gánnii, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'ehi, kándaago'áhíí da'anii, da'áígee at'éé. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á díínggeehíí bi'ídee biyi' siziidíí ya'ái biká'zhí' yayiziidgo dábilgo, nnee kọ' bee daadidlidgo baa godet'aa. ⁹ Kọ' dážhọ sidogí bee nnee daanlid lẹk'e, Bik'ehgo'ihí'nañ, dí góyéego nagowaahíí yebik'ehíí, bizhi'íí nchọ'go ádaayiññii: ádíí daabinchọ'íí doo yits'á'zhí' ánádaasdzaa da, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnksí da. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ashldadngeehíí bi'ídee biyi' siziidíí nt'éshí bégodzidi biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí biká'zhí' yayiziidíí dábilgo yebik'ehíí dawa díhíí silíí; nnee dážhọ nñihíí bigha biza daayi'aa, ¹¹ Lóód hik'e bíl nada'dini'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú gólínií nchọ'go ádaayiññii: la'íí nchọ'go ánádaat'íííí doo yits'á'zhí' ánádaasdzaa da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostádngeehíí bi'ídee biyi' siziidíí tú lágọ nllínií, Euphrátes holzéhi, biká'zhí' yayiziidíí dábilgo náhisa, ya'ái hanadáhdí'go nant'án daanliinií bá ilch'í'golne'go. ¹³ Ádíí t'íishcho bizé'dí', nt'éshí bégodzidi bizé'dí', la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi ádil'ini bizé'dí' taagi spirits nchọ'i túshtohé ga'anolini hahikángo hiłtsaa. ¹⁴ Áí spirits-híí ch'iidn daanlií, godiyihgo ánáyoł'íí, áí ni'gosdzán dážoz'aa nt'éégo ízisgo nant'án daanliinií yich'í' okaigo dawa íla'ánáidle'go, Bik'ehgo'ihí'nañ Dák'a'at'éhíhíí ízisgo na'diziidíí bijíí nadaagondííkaadgo. ¹⁵ In'ííhíí k'ehgo nánsháh. Hadín déz'iiníí, bidiyagé gólíígo, doo dálichii go hidołtseeł dahí bigha, án biyaa gozhọ doleeł. ¹⁶ Hebrew biyati'í k'ehgo Armagédon golzeegee íla'áyíílaa. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idngeehíí bi'ídee biyi' siziidíí ts'ídag náidezñilíí dábilgo yaaká'yú kih biyi' da'ch'okáahdí' nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhii ádíidgo gánniid, Aqł begolzaa. ¹⁸ Áí dábilgo kozhii adíid áikts'ag, idi'nii, hada'didla'; ni' yat'éégo nagohi'naa, nnee ni'gosdzán biká'gee daagolíígo godeyaadí' yushdí' godezt'í'go ni' yat'éégo godiis'naa k'ehgo at'éégo doo hwaa ágone'i da. ¹⁹ Ízisgo kih goznílií taagiyú ik'é'nil, ádíí nnee ílth at'éégo hadaazt'í'í bikih nagoznílií nadaagozgo: ízisgo kih goznílií Bábylon holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yinálñigo idee yat'éégo bihashke'íí halk'ili biyi'dí' aqł yidlaago áyíílaa. ²⁰ Ni' táyí' dahnagoznílií dawa hayúshí ch'adaagoyáá, la'íí dzilí doo la' hit'íí da silíí. ²¹ Ádíí hilóí dážhọ nchaahi, dała'á gonenadín dahdidleegohíí, yaaká'dí' nnee biká' náttáá: hilóí náttáá nagont'og dážhọ bégodzidihíí bigha nnee Bik'ehgo'ihí'nañ nchọ'go ádaayiññii lẹk'e.

17

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idi, idee gosts'idi dahdaayoniíí dala'á shich'í' nyáágo gáshíññiid, Yushdé' kú ñnáh; bizhaan ízisgo nant'í' nagháhi, tú lágọ ílth at'ééyú nazkaaníí yiká' dahsdaahíí, baa ya'iti'íí nił ch'í'ñah ashle'; ² Áñ ni'gosdzán biká' nnee bánadaant'aahíí yil nant'í' nadaaskaihi, nant'í' na'idaahíí hách'it'iinií bich'í' ch'idlaqahíí bee bíl nádaagodizyis. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'áhíí, Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, da'igolííyú oshíłtíí; áígee isdzán hiłtsaa, nt'éshí bégodzidi dážhọ lichí'í yiká' dahsdaago, Bik'ehgo'ihí'nañ ádaadil'iinií dahot'ehé biká' dá bizhi' zháhi dahnagoz'áni, bitsits'in gosts'idihidá' biyeshdee gonenáni. ⁴ Isdzánhíí lichii dot'izhi hik'e dážhọ lichii bik'esilaa, óodo hik'e tséé dénzhónéhi la'íí dilkoqohé baa dahnazñil, la'íí óodo ideehíí, nchọ'i hik'e nant'í' na'idaahi nchọ'i dawa yee halk'íłgo, dahyokaal: ⁵ Bizhi'hi bitá'gee dahgoz'aa, NT'ÉSHÍ DOO BÍGÓZINIÍ,

BÁBYLON ÍZISGO AT'ÉHI, NANT'I' NAKAIHÍÍ HIK'E NI'GOSDZÁN BIKÁ' NCHQ'GO ÁGOT'EEHÍÍ BÁÁ NLÍNI. ⁶ Nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahi daabidihí, hik'e ínashood Jesus bigha nabi'distseedi daabidihí bee isdzán bil nágodizyisgo hiltsaq: hiltsaqadá' dážhó shil diyagodzaa. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gáshihniid, Hant'é bigha nil diyagodzaa? Díí doo bigózi dahí isdzán, la'í nt'eshi bégodzidi dahbogheelí bitsits'in gosts'idi la'í biyeshdee gonenanhi, baa nil nagoshni'. ⁸ Áí nt'eshi bégodzidi hinltsaq n'íí, nlii n'íí, k'adí da'ádji: o'í'án doo ni'í'áhi dadí' hagháhi, da'ilíí hileehzhi': ni'gostzán biká' daagolíníí, ni'gostzán nnit'aadá' naltsoos be'ihinahi biká' daabizhi' doo hak'i dahnagoz'aq dahí, nt'eshi bégodzidi daayiltsaqgo yaa bil diyadaagot'ee doo, áí nlii n'íí, k'adí da'ádji, ndi nanadáhi. ⁹ Goyááníí bee natsekeesí díí bil ígozih. Bitsits'in gosts'idihíí dzilgosts'idi ádaat'ee, áí isdzán yiká' dahsdáhi. ¹⁰ La'í ízisgo nadaant'aahíí gosts'idi ádaat'ee: ashdla'ihíí nandee, da'á t'ah nant'aa, la'í doo hwaahighá da; án'nyáágo dét'ihézhí' nant'aa doo. ¹¹ Nt'eshi bégodzidi nlii n'íí, k'adí da'ádji, tsebidngee nant'aahíí át'éé, ndihí gosts'idi itah nlíni. da'ilíí hileeh yune' diyaa. ¹² La'í biyeshdee gonenaníi hinltsaaníí, ízisgo nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'an daaleeh da; áidá' da'á ledihikeezhí' nt'eshi bégodzidi yil nant'aago baa daagodest'aq. ¹³ Daabiini'íí da'á nádleehgo daabinawodíí hik'e yedaabik'ehíí nt'eshi bégodzidi yaa daayiné' doleel. ¹⁴ Áí dibelíí biZhaazhé nlíni yil nadaagodííkaad, ndihíí dibelíí biZhaazhé nlínihií bitis hileeh: án nant'an daanliinií yeBik'ehí, ízisgo nant'an daanliinií biNant'a': án yil nakaihií daabi'dokéed, habi'do'nil, nt'éégo yiké' nakai. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gánáshido'niid, Tú íltah at'éégo nazkaqáhi hinltsaqáhií, bizhaan biká' dahsdaahíí, áí túhíí nnee íltah at'éégo hadaazt'íí, nnee láni, nnee binant'a' da'á'ahíí í'aníyú naznilíí, la'í nnee íltah at'éégo yadaakt'íí ádaat'ee. ¹⁶ Nt'eshi bégodzidi biyeshdee gonenanhi hinltsaqáhií, áí bizhaaníí yik'edaanníih doo, yó'odaayilt'e'go dálichíigo ádaile', bitsi'íí daayiyaa la'í k'p' bee daayidihid doo. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ hát'íinií da'ádaane'go bijíí yune' hádaat'íigo áyíílaa, daabiini'íí da'á'ánádáidle'go, yedaabik'ehíí nt'eshi bégodzidi yaa daidi'aahgo, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí dá begolzaazhí'. ¹⁸ Isdzán hinltsaaníí ízisgo kíh goznili at'éé, áí ni'gostzán biká' ízisgo nadaant'aahíí yá nant'áhi at'éé.

18

¹ Díí bikédí'go Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á la'i yaaká'dí'hayaa higaalgo hiltsaq, dážhó binawod golínihi; bits'á'íidindláadíí bee ni'gostzán biká' got'íí silíí. ² Ádjíid dilwoshgo gáníí, Bábýlon, dážhó ízisgo at'éé n'íí nágo', nágo', áígee ch'iidn daagolíí silíí, spirits daanchq'í dawa áígee ndaagozle', dló' daanchq'í hik'e dló' bik'e daach'isch'íí'íí áígee ndaagozle' áldó'. ³ Bizhaan biwine bich'í' nant'í' na'idah há'it'ííhíí bee nnee íltah at'éégo hadaazt'íí bil nádaagodizyis, nnee ízisgo nadaant'aahíí bizhaaníí yil nant'í' nadaaskai, la'í ni'gostzán biká' nnee dawahá baa nada'inihií bizhaan dážhó háldzilíí bits'á'dí' hádaaldzil daasilíí. ⁴ Áidí' la' yaaká'dí'go kozhii nádisiits'áq gáníigo, Shik'íyú, bizhaan bits'á' nohká, dahyúgohíí nohwíí áldó' binchq'íí be'ádaanoht'ee, la'í bich'í' góyéégo nagowaahíí nohwíí áldó' itah doo. ⁵ Binchq'íí yaaká'yú nel'aqgo yaa hi'aa, Bik'ehgo'ihinañ án binchq'íí yénálníi. ⁶ Hago ánát'íidíí k'ehgo bíí áldó' ágánadaahdle', hago ánát'íidíí da'ágánáholaaqgo nakidn bich'í' nanáda'ohniik: ídee biyi' ha'desbhíí da'ágánáholaaqgo nakidn bá hanáda'dolbhi. ⁷ Ída'odlíigo

19

1 Díí bikédí'go nnee dážhó láni yaaká'yú daadilwoshgo gádaaniigo disii'ts'áá, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń ba'ihégosj le'; Hasdách'igháhí, ba'ihégondzinií, goch'idnlsinií, la'íi dawa yebik'ehíi biyéhi at'éé. 2 Da'aniigo la'íi dážhó nńt'éégo aayaltí; bizhaan, íziso nant'í' nagháhi yee ni'gosdzán yilchqodi, yaa yaltí, la'íi bánada'iziidi naistseedhíi bighą yá t'ąązhi' nanáhesnil. 3 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosj le'; ánádaado'niid. Áidí' lid kph goznilií bits'ą'dí'hi doo ngonel'ąą dayú hahitji' doleeł. 4 Nt'éégo bádaayányú nadindí'í la'íi nt'éshj daahinaahíi dji'í biyahzhi' hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaayú daayokaqah, gádaaniigo, Doleelgo at'éé; Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosj le'. 5 Áidí' nant'an biká'dahsdáhi bits'ą'dí' kozhii dits'ag gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaqah ba'ihédaanojsj le', daanochwigha bánada'ohsiidíi, daanochwigha daabinołsinií, doo íziso ádaanoht'ee dahíi la'íi íziso ádaanoht'eehíi. 6 Nnee dážhó láni ádaanii ga'áhiłts'ago, tú dážhó yat'éégo yaahilni ga'áhiłts'ago, yat'éégo idi'niihíi k'ehgo áhiłts'ago disii'ts'áá, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosj le': Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń dawa yebik'ehń yee nant'aa. 7 Halaq nohwił daagozhóq le', nohwił daagonedlii le', án daadinłzi le': dibelji biZhaazhé nłni niinéhií biká' ngonyáágo bi'aa hileehíi ilch'í'ádedlaa. 8 Ái nak'ą'ligai dážhó nńt'éhi, doo chj dahi, dážhó ligaii bik'esilaa doleełgo baa godet'ąą: díi nak'ą'ligaihií nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíi bi'at'e' nzhóni at'éé. 9 Nt'éégo ágáshilni, Díi bee ágóle', Hadíi dibelji biZhaazhé nłni nińáágo bá da'idaąyú daabidokéedíi biyaa daagozhóq doleeł. Ágánáshildo'niid, Díi Bik'ehgo'ihí'nań da'anii ánihi. 10 Áik'ehgo biyahzhi' hayaa asdzaago hosikáądí' gáshilniid, Doo ágánt'ji da: ni hik'e nik'isyú Jesus baa nadaagolni'go dała' nada'idziidi ádaant'ee: Bik'ehgo'ihí'nań zhá honkaqah: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaalti'íi Jesus baa nagolni'hi dážhó itisyú yaa nagolni' n'íi at'éé. 11 Yáa ilts'ą' ádzaago hłlgai hiłtsaq; ái yiká' dahsdaahn Badach'olhi hik'e Da'aníhi holzee, án da'áige ná'áyalti' la'íi nńt'éégo ágot'eehíi bighą nagonkaad. 12 Bińaahíi kq' yadiinahíi ga'at'éé, bitsits'in biká' nant'an bich'ah ląągo dahnaznil; bizhi' dahgoz'ąą, ái nnee doo la' yígółsj da, bíi zhá yígółsj. 13 Íhií dił biyi' nastsoozí bik'esilaa: án Bik'ehgo'ihí'nań biYati' holzee. 14 Áik'ehgo yaaká'yú nadaagonłkaadíi hłlgai bił hilwołhi biké' náłseeł, nak'ą'ligai dážhó nńt'éhi, dážhó ligaihi, doo chj dahi bik'enazlaa. 15 Bizé'dí' bésh be'idilłtishé denini há'áá, ái nnee ilłah at'éégo hadaazt'íi yee yihłłtish doo; bésh dahyotjiłgo nant'aa doo: la'íi dahts'aa bitoo yiká' naghaago hayigeęsú k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań Dák'a'at'éhi bihashke' bégodzidi nnee yich'í' gode'aah. 16 Bi'íi la'íi bik'aizhi' bizhi' bek'e'eshchj, ái díi k'ehgo dahgoz'ąą, ÍZISO NANT'ÁN DAANLIINIÍ BINANT'A', NANT'ÁN DAANLIINIÍ YEBIK'EHN. 17 Nt'éégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ya'ái yiyi' sizjigo hiłtsaq; án dló' yáa imi'yú nada'niihíi dawa yich'í' nadidilghaazh gáníigo, Yushdé', Bik'ehgo'ihí'nań íziso at'éhi bá da'idaqahíi baa íla'ádaahne'; 18 Íziso nant'an daabitsj, siláada binant'a' daanlii daabitsj, nnee ndaalwodi daabitsj, hłj daabitsj, yiká' dahnaháztaaníi daabitsj, la'íi nnee dawa doo isná daanlii dahíi hik'e isná daanliinií, doo íziso ádaat'ee dahíi hik'e íziso ádaat'eehíi daabitsj' daahsąą doleełhií bighą. 19 Áidí' nt'éshj bégodzidi hiłtsaq, la'íi ni'gosdzán biká' íziso nant'an daanliinií bisiláada bilgo

íla'ádaasdaa, líí yiká' dahsdaahn bisiláada bilgo yil nagonlkaad doleelgo. ²⁰ Nt'eshí bégodzidi yisnáh silíj, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi ádil'íni aldó' yisnáh silíj, nt'eshí bégodzidi bináál godiyihgo ána'ol'íjgo nnee nt'eshí bégodzidi be'ídimlidé bee bídi'nidlidihí, la'íí bíí át'éego be'ilzaahí daayokaahí yich'í nazh'a'i. Díí da'ála dá daahinaago tsétko'í bil dílt'h'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. ²¹ La'ihí líí yiká' dahsdaahn bésh be'idílt'ishé bizé'dí há'áahí yee nadaistseed: ák'ehgo díq' íltah at'éehí áí daabits'í'í yee náda'isdíj.

20

¹ Ádí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí' hayaa higaalgo, o'í'án doo ni'í'ánihi bá be'ígéésé hik'e bésh hishbizhí nchaahi dahyonilgo híltsaa. ² Áñ t'íishcho, doo ání da t'íishí, ch'íidn nant'ánhi, Satan holzéhi, yil ndéelgo da'á da doo náhóltagyú legodzaazhí' híyist'óogo, ³ O'í'án yuñe' yó'olt'e' da'dentáadí' o'í'ígéé, nnee íltah at'éego hadaazt'í'í yúwehyú doo ch'a'onayiníil dahí bigha, da'á da doo náhóltagyú legodzaazhí': áí bikéd'í'go dé't'íhzhí' nanánt'íh doleel. ⁴ Ádí' nadaant'áhi yiká' dahnaháztaaní híltsaa go yiká' dahnaháztaaní aayádaakt'í'go baa daagodest'aa: Jesus yaa nagolní'í hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'hí bigha bik'os nadaahisk'i n'íí biyi' nazíj n'íí híltsaa, áí nt'eshí bégodzidi dagohí be'ilzaahí doo daayoskaad dahí, daabitá' dagohí daabigan bebidaanlidé doo bee bídaanlid dahí; áí daahinaa násdíjgo, da'á da doo náhóltagyú legodzaazhí' Christ yil nádaant'aah. ⁵ Lázhí' nanezna'íí doo daahinaa násdíj da, da'á da doo náhóltagyú legodzaahí aalgo zhá. Díínko dantsé nanezna'íí naadikáhgee. ⁶ Dantsé nanezna'íí naadikáhgee hadín yitah naadiidzaahí biyaa gozhóq hik'e bil godiyini at'éé: iké'gee daná'itsaahí doo hago ábile' da doo, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Christ bi'okaaq yebik'ehíí daanlíj doleel, da'á da doo náhóltagyú legodzaazhí' yil nadaant'aah doo. ⁷ Da'á da doo náhóltagyú legodzaahí aalgo Satan ha'ásit'íí' ch'ínálteeh. ⁸ Ádí' díí'yú ní'gosdzán biká' goz'aa'yú íltah at'éego hadaazt'í'í, Gog hik'e Magog daagolzeehí, ch'ayiníyú nagonlkaad doleel'íí bigha íla'ánálne'yú hágháh: áí túnteel tábqa sáihí k'ehgo da'áholaa doo. ⁹ Ní'gosdzán nteelí biká' dahnádnísaq, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahí daagolíígee bínaa, hik'e kíh gozníli kol daanzhóni bínaa lédn't'í' silíj: áídá' yaaká'dí' kq' nkednnaq aal daabi'níid. ¹⁰ Ádí' ch'íidn nant'án bich'í nazhch'a'íí kq' hik'e tsétko'í bil dílt'h'go sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'eshí bégodzidi hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi ádil'ínihi naháztaayú, áígee jíj hik'e t'éé goyéé bich'í nagowaa doo, doo ngonel'aa dayú dahazhí'. ¹¹ Ádí' nant'án biká'dahsdáhi lígaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahn híltsaa, áí bits'á'dí' ní'gosdzán hik'e yáá bil ogoyáá; ádí' doo hayú goz'aa da lék'e. ¹² Nanezna'íí doo ízigo ádaat'ee dahí hik'e ízigo ádaat'eehí Bik'ehgo'ihí'nañ bidáhdí' nadaazí'go híltsaa; ádí' naltsoos ílts'á' ádaadzaa: la'í naltsoos ílts'á' nanádaa, áí naltsoos be'ihí'náhi: nanezna' n'íí hant'é ádaaszaahí naltsoos biyi' k'e'eshchiiníí bee baa yáda'iti'. ¹³ Túnteel biyi' nanezna' n'íí naadiikaigo áyílaa: da'itsaahí' hik'e Ch'íidntahdí' nanezna' n'íí nanaadiikai: ádí' dawa hant'é ádaaszaa shíhí bigha baa yáda'iti'. ¹⁴ Ádí' da'itsaahí hik'e Ch'íidntahí kq' dílt'h'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díínko nakidngee daná'itsaahi at'éé. ¹⁵ Áídá' dahadín naltsoos be'ihí'náhi doo hak'i bizhí' biyi' dahgoz'aa dayúgo kq' dílt'h'go sikaaní biyi' yuyaa olt'e'.

21

1 Áídí' yaaká' ánídéhí hik'e ní'gosdzán ánídéhí híłtsaa: dantsé yaaká'híí hik'e dantsé ní'gosdzánhíí bech'ígonyáá; áídí' túnteel ésdííd. 2 Shíí, John, Jerúsalem ánídéhí, kįh godiyini goznili, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' hayaa goldohgo híłtsaa, na'ılıhn k'ad nnińéhgo bika' hileehíí yiba' ilch'į'ádodlaahí ga'at'éego. 3 Yaaká'dí' kozhii ádííd áılıts'ago disiiłts'áá gánııgo, Isaa, da'ch'okaağ goz'aaníí Bik'ehgo'ihí'nań yiyi' gólınıí nnee bitahyú goz'aa, án bíł daagolııgo nneehíí bichagháshé daanlıı doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań dabıı yıl daagolııgo, bıı Bik'ehgo'ihí'nań daayokaağń doleeł. 4 Bik'ehgo'ihí'nań bıńáá tú bá k'eda'ikdéh doleeł; da'itsaahıı da'ádıh doleeł, doo koł gozhóq dahıı, daach'ichagıı, daach'inniıhıı ndi da'ádıh doleeł: dantsé áı begoz'aa n'ıı bech'ıgoyáahıı bigħa. 5 Nant'án bika'dahsdáhi yiká' dahsdaahn gánııid, Isaa, dawahá ánídego ánaşhdłéh. Áídá' shıı gáshılınııid, K'e'ılchıı: díı yati'ıı da'anıı la'ıı ba'olnııhi at'éé. 6 Gánáshıldo'niıid, Aał lałzaa. Shıı Áłpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'ıı nshlıı. Hadın díbá' nliınıı tú hináhi halııhıı bá ná'ıshıı, doo bigħa nahi'niıł dago. 7 Hadın dawahá yıtis siliınıı dawa bıyéé doleeł; Bik'ehgo'ihí'nań yokaağń nshlıı doleeł, shıye' nlıı doleeł. 8 Áídá' dawa yee nádaaldzidıı, doo da'odlaa dahıı, ncho'go ádaat'eehıı, nnee nadaiłtseedıı, nant'ı' nakaihıı, iyodaanzıhıı, nadn'ái daayokaağıı, la'ıı léda'ılchoohıı dawa tséliko'ı bıł dılthı'go sikáni biyi' yuyaa bá goz'aa: áı nakidngee daná'itsaahi at'éé. 9 Áıgee Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á gots'idihıı dala'á, its'aa gots'idi gots'idn góyéego banogawaahıı bee halk'ılıı, yee dahikáı shaa nyaágo, shich'ı' hadziı gánııgo, Yushdé', isdzán áni nńáhi, dibelıı biZhaazhé nlıni bi'aahıı nił ch'ı'nah ashłé'. 10 Áídí' Holy Spirit shıká'zhı' adzaago Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'áhıı dzıl dážhó nchaahi yúdahyúhi biká' oshıłtıı, áıgee ízisgo kįh goznılıı, Jerúsalem godiyini, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bıł nkegonyáágo shıl ch'ı'nah áyılłaa, 11 Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláadıı bee bits'á'idindláád: bits'á'idindláadıı tséé dážhó lán ılıni, jasper holzéhi, déntónégo binkááyú got'ııhıı ga'at'éé; 12 Áı kįh goznılıı bıńaayú lé'dit'ııhıı dážhó nteel áídı' dážhó yúdahgo alzaa lék'e, nakıts'adahgo dáadııtıh, áı da wago Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á nadaazıı, Israel nakıts'adahyú hat'ıı daabizhi' dahnagoz'aa, dáadııtıhıı biká'gee. 13 Ya'ái hanadáhdı'go taadı' dáadııtıh; nahokosé dahstaadı'go taadı' dáadııtıh; na'idi'ahdı'go taadı' dáadııtıh; ya'ái onadáhdı'go aldó' taadı' dáadııtıh. 14 Kįh goznılıı bıńaayú lé'dit'ııhıı bitł'aağho nakıts'adahgo ist'ıhgo légodnt'ı, dibelıı biZhaazhé nlıni binal'a'á nakıts'adah daabizhi' áı biká' dahgoz'aa. 15 Shich'ı' yałtı'ıı be'ida'nel'aağhé óodo be'alzaahi naitiıh, áı kįh goznılıı hik'e bidáadııtıhıı, la'ıı bıńaayú lé'dit'ııhıı yee y'da'nel'aağho. 16 Kįh goznılıı díjzhı' hágodn'áá, naniıgo dáne'niıyú dálekt'ee: kįh goznılıı be'ida'nel'aağhé yee yida'nel'aağdgo nakıts'adahń doo náhółtagyú furlongs ga'áhosah. Naniıgohıı, dáne'niıyúhıı, hik'e ts'ıdagıı bıłgo dálekt'ee. 17 Áídı' bıńaayú lé'dit'ııhıı aldó' yı'nes'aağdgo dala'á gonenadın iká'yú dizdin díı'ı nnee bigan ilhadıt'aađı' biganlataházhı' ngont'ıgo, áı Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú gólınıı k'ehgo at'éé. 18 Bıńaayú lé'dit'ııhıı tséé lán ılıni, jasper holzéhi, be'ágołzaa: kįh goznılıı dá óodo zhá, dolyiini binkááyú got'ııhıı ga'at'éhi, be'ágołzaa. 19 Bıńaayú lé'dit'ııhıı bitł'áah istł'ınıı tséé ılıtah at'éhi lán da'ılıınıı bee dénzhónégo alzaa. Da'itségee itł'áah istł'ınıı jasper holzéhi be'ágołzaa; nakıgeehıı sápphire holzéhi; taadngeehıı chálcedony holzéhi; díı'ıgeehıı emerald holzéhi; 20 Ashdladngeehıı

sárdonyx holzéhi; gostángéehíí sárdius holzéhi; gosts'idigeehíí chrýsolite holzéhi; tsebígeehíí béryl holzéhi; ngost'áigeehíí tópoz holzéhi; gonenangeehíí chrysoprasus holzéhi; lats'adahgeehíí jácynth holzéhi; la'íí nakits'adahgeehíí ámethyst holzéhi be'ágozlaa. ²¹ Dáádít'íhíí nakits'adahíí dilkqophé lán ílíni, pearl holzéhi, nakits'adahgo be'alzaa: da'la'á ntáágo pearl da'la'á bíl ádaaszaa: kíh goznílií biyi' intínhíí dá óodo zhá dolyiini binkááyú got'íhíí k'ehgo alzaa. ²² Áígeé da'ch'okqáah goz'aanú doo hish'íí da: Bik'ehgo'íhi'nañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi hik'e dibel'íí bíZhaazhé n'líni bílgo dabíí da'ch'okqáah goz'aanú daanlíí. ²³ Kíh goznílgeé ya'ái la'íí t'é'gona'ái da'ádíh ndi doo daat'éé da: Bik'ehgo'íhi'nañ bits'á'idindláadíí bee got'íí, la'íí dibel'íí bíZhaazhé n'líni bee got'íhíí n'líí. ²⁴ Nnee íltah at'éégo hadaazt'í'íí hadíí hasdákaihíí, áí kíh goznílií bits'á'idindláadíí yee nakai doo: la'íí n'í'godsán biká' ízísigo nadaant'aahíí ízísigo ye'ádaat'eehíí hik'e daagodn'síníí yíí nihikáh doleel. ²⁵ Bidáádít'íhíí j'íígo doo daná'det'íh da: akú t'é' é' ánágodíh. ²⁶ Nnee íltah at'éégo hadaazt'í'í ízísigo ye'ádaat'eehíí hik'e daagodn'síníí yíí nihikáh doleel. ²⁷ Hadíí daanchq'íí doo hagot'éégo ha'akáh da, ncho'go at'éégo ánát'íhíí, la'íí hadín lé'íkchoohíí aldó' doo hagot'éégo ha'akáh da: hadín dibel'íí bíZhaazhé n'líni binaltsoos be'íhi'náhi bizhi' dahgot'aanú zhá ha'akáh doleel.

22

¹ Áídí' tú be'íhi'náhi dolyiini ga'at'éégo binkááyú got'íígo, Bik'ehgo'íhi'nañ hik'e dibel'íí bíZhaazhé n'líni nadaant'aago dahskeedí' hállíígo, Bik'ehgo'íhi'nañ binal'a'á shíł ch'í'nah áyíílaa. ² Kíh goznílií ch'í'ítinyú íh'í'yú, la'íí tú n'línií da'alch'izhínéé nel'aágo tsj'nt'áni be'íhi'náhi nádihikáad, áí nakits'adahyú át'éégo nánt'íh, dádaanánt'íhgeé nest'á' da'la'áyú át'éhi dahnándah: bit'aqáhíí nnee íltah at'éégo hadaazt'í'íí yee nádaadzíihí. ³ Áígeé dénchq'go ágot'eehíí ánádíh doo: áídí' Bik'ehgo'íhi'nañ hik'e dibel'íí bíZhaazhé n'líni nadaant'aago dahskee doo; bánada'iziidíí daabokqáah doleel. ⁴ Binii daayo'íí doo; bizhi'íí bitá'geé dahnagoz'aq doo. ⁵ T'é' é' ánádíh doleel; ik'ah kq'íí la'íí ya'ái be'idindláadíí doo hagot'íí da; Bik'ehgo'íhi'nañ nohweBik'ehñ dabíí bá idindládi n'líí doleel: la'íí doo ngonel'aq dayú dahazh'í' nadaant'aa doo. ⁶ Áídí' gánáshíldo'niid, Díí yati'íí ba'oln'íhi hik'e da'aníhi at'éé: Bik'ehgo'íhi'nañ nohweBik'ehñ binkááyú nada'iziidi n'íí daadilzini daayokqáah, k'ad ágonéhíí bánada'iziidíí yíí ch'í'nah ágole'híí bighá binal'a'á yaaká'dí'hi bich'í' daades'a'. ⁷ Isqá, dák'adégo nánshdaa: díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aanú hadín yikisk'eh at'éehíí biyaa gozhq' doleel. ⁸ Shíí, John, díí ágot'eehíí disíits'áq la'íí hiltsaq. Áík'ehgo disíits'áqdí' hiltsaqgo, Bik'ehgo'íhi'nañ binal'a'á áí shíł ch'í'nah áyíílaahi biyahzh'í' hayaa asdzaago hoshkaqáah nkegonyaa. ⁹ Nt'éégo gáshíln'niid, Doo ágánt'íí da: shíí, ni, ník'isyú, Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú nada'iziidi, hik'e díí naltsoos biyi'dí' yati'íí yikisk'eh ádaat'eehíí bílgo da'la' nada'ídziid. Bik'ehgo'íhi'nañ zhá onkqáah. ¹⁰ Gánáshíldo'niid, Díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aanú bida'den'íéeh hela', biká' ngonyááhíí bighá. ¹¹ Hadín doo dábíkeh'yú át'íí dahíí, án dayúweh ye'at'íí le': hadín dénchq'égo at'ííhíí, án dayúweh ye'at'íí le': hadín nt'éégo at'éehíí, án dayúweh nt'éégo at'éé le': la'íí hadín dílzinií, dayúweh dílzí le'. ¹² Isqá, dák'adégo nánshdaa; koch'í' nada'ishn'íhíí bíl nánshdáh, nnee da'la'á nt'íígo hagot'éégo ánánt'íídhíí bighá bich'í' na'ishn'íígo. ¹³ Shíí Álpha hik'e Oméga nsh'íí, begodeyáhi hik'e bengont'íí, dantséyúhi

hik'e iké'yúhi. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí biyaa daagozhóq doleel, áí tsj'nt'áni be'ihí'náhi yaa dokaahgo bá goz'aa, lá'íí kñh goznííí ch'íná'itjhyú ch'idokaahgo áldó' bá goz'aa. ¹⁵ Áídá' gósé, ídaanlgashi, nant'j' nakaihi, nñee nadaitseedi, nñee nadn'ái daayokaqahi, lá'íí dahadíí lé'ichoohíí bíl nzhóqgo dayúweh lé'ikchoohi doo ha'ádokaah da. ¹⁶ Shíí, Jesus, shinal'a'á yaaká'dí'hi ha'ánázéh nagoznilyú díí bee nohwil nagolñi'go de'fa'. David bikeghad nshjñ, hik'e David bits'á'dí'hi nshjñ, ts'iksóqsécho bits'á'idindini nshjñ. ¹⁷ Holy Spirit hik'e isdzán ninéhi, Yushdé', daanii. Hadín idits'agi áldó', Yushdé', nñi le'. Hadín dibá' nñjñhíí hígháh le'. Hadín hát'íníí tú be'ihí'náhi yodlaq, doo bigha nahi'nñiil dago. ¹⁸ Nñee da'á ntjñgo díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí daidits'agií gádaabildishñi, Dahadíí díí ínágodn'aañíí, góyéégo ágot'eehíí díí naltsoos biyi' k'e'eshchiiníí, Bik'ehgo'ihí'nañ góyéégo godigháhíí bich'j' ínágodo'aa: ¹⁹ Dahadíí díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí lá' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ áldó' naltsoos be'ihí'náhi biyi'dí', kñh godiyini goznííí biyi'dí', lá'íí díí naltsoos biyi' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' biyéé zhinééhíí bits'á' hayiné' doleel. ²⁰ Díí yaa nagosñi'íí gáníí, Da'anñi shíí dák'adégo nánshdaak: Doleelgo at'éé. Da'anñi Jesus, nohweBik'ehñ, de'nñáh. ²¹ Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí daanohwigha nohwich'j' begoz'aa le'. Doleelgo at'éé.

Read the New Testament daily

January

date	scripture
1	Matthew 1.1-2.12
2	Matthew 2.13-3.6
3	Matthew 3.7-4.11
4	Matthew 4.12-25
5	Matthew 5.1-26
6	Matthew 5.27-48
7	Matthew 6.1-24
8	Matthew 6.25-7.14
9	Matthew 7.15-29
10	Matthew 8.1-17
11	Matthew 8.18-34
12	Matthew 9.1-17
13	Matthew 9.18-38
14	Matthew 10.1-23
15	Matthew 10.24-11.6
16	Matthew 11.7-30
17	Matthew 12.1-21
18	Matthew 12.22-45
19	Matthew 12.46-13.23
20	Matthew 13.24-46
21	Matthew 13.47-14.12
22	Matthew 14.13-36
23	Matthew 15.1-28
24	Matthew 15.29-16.12
25	Matthew 16.13-17.9
26	Matthew 17.10-27
27	Matthew 18.1-22
28	Matthew 18.23-19.12
29	Matthew 19.13-30
30	Matthew 20.1-28
31	Matthew 20.29-21.22

February

date	scripture
1	Matthew 21.23-46
2	Matthew 22.1-33
3	Matthew 22.34-23.12
4	Matthew 23.13-39
5	Matthew 24.1-28
6	Matthew 24.29-51
7	Matthew 25.1-30
8	Matthew 25.31-26.13
9	Matthew 26.14-46
10	Matthew 26.47-68
11	Matthew 26.69-27.14
12	Matthew 27.15-31
13	Matthew 27.32-66
14	Matthew 28.1-20
15	Mark 1.1-28
16	Mark 1.29-2.12
17	Mark 2.13-3.6
18	Mark 3.7-30
19	Mark 3.31-4.25
20	Mark 4.26-5.20
21	Mark 5.21-43
22	Mark 6.1-29
23	Mark 6.30-56
24	Mark 7.1-23
25	Mark 7.24-8.10
26	Mark 8.11-9.1
27	Mark 9.2-29
28	Mark 9.30-10.12

date	scripture
1	Mark 10.13-31
2	Mark 10.32-52
3	Mark 11.1-26
4	Mark 11.27-12.17
5	Mark 12.18-37
6	Mark 12.38-13.13
7	Mark 13.14-37
8	Mark 14.1-21
9	Mark 14.22-52
10	Mark 14.53-72
11	Mark 15.1-47
12	Mark 16.1-20
13	Luke 1.1-25
14	Luke 1.26-56
15	Luke 1.57-80
16	Luke 2.1-35
17	Luke 2.36-52
18	Luke 3.1-22
19	Luke 3.23-38
20	Luke 4.1-30
21	Luke 4.31-5.11
22	Luke 5.12-28
23	Luke 5.29-6.11
24	Luke 6.12-38
25	Luke 6.39-7.10
26	Luke 7.11-35
27	Luke 7.36-8.3
28	Luke 8.4-21
29	Luke 8.22-39
30	Luke 8.40-9.6
31	Luke 9.7-27

date	scripture
1	Luke 9.28-50
2	Luke 9.51-10.12
3	Luke 10.13-37
4	Luke 10.38-11.13
5	Luke 11.14-36
6	Luke 11.37-12.7
7	Luke 12.8-34
8	Luke 12.35-59
9	Luke 13.1-21
10	Luke 13.22-14.6
11	Luke 14.7-35
12	Luke 15.1-32
13	Luke 16.1-18
14	Luke 16.19-17.10
15	Luke 17.11-37
16	Luke 18.1-17
17	Luke 18.18-43
18	Luke 19.1-27
19	Luke 19.28-48
20	Luke 20.1-26
21	Luke 20.27-47
22	Luke 21.1-28
23	Luke 21.29-22.13
24	Luke 22.14-34
25	Luke 22.35-53
26	Luke 22.54-23.12
27	Luke 23.13-43
28	Luke 23.44-24.12
29	Luke 24.13-53
30	John 1.1-28

date	scripture
1	John 1.29-51
2	John 2.1-25
3	John 3.1-21
4	John 3.22-4.3
5	John 4.4-42
6	John 4.43-54
7	John 5.1-23
8	John 5.24-47
9	John 6.1-21
10	John 6.22-40
11	John 6.41-71
12	John 7.1-29
13	John 7.30-52
14	John 7.53-8.20
15	John 8.21-30
16	John 8.31-59
17	John 9.1-41
18	John 10.1-21
19	John 10.22-42
20	John 11.1-53
21	John 11.54-12.19
22	John 12.20-50
23	John 13.1-30
24	John 13.31-14.14
25	John 14.15-31
26	John 15.1-27
27	John 16.1-33
28	John 17.1-26
29	John 18.1-24
30	John 18.25-19.22
31	John 19.23-42

date	scripture
1	John 20.1-31
2	John 21.1-25
3	Acts 1.1-26
4	Acts 2.1-47
5	Acts 3.1-26
6	Acts 4.1-37
7	Acts 5.1-42
8	Acts 6.1-15
9	Acts 7.1-29
10	Acts 7.30-50
11	Acts 7.51-8.13
12	Acts 8.14-40
13	Acts 9.1-25
14	Acts 9.26-43
15	Acts 10.1-33
16	Acts 10.34-48
17	Acts 11.1-30
18	Acts 12.1-23
19	Acts 12.24-13.12
20	Acts 13.13-41
21	Acts 13.42-14.7
22	Acts 14.8-28
23	Acts 15.1-35
24	Acts 15.36-16.15
25	Acts 16.16-40
26	Acts 17.1-34
27	Acts 18.1-21
28	Acts 18.22-19.12
29	Acts 19.13-41
30	Acts 20.1-38

date	scripture
1	Acts 21.1-16
2	Acts 21.17-36
3	Acts 21.37-22.16
4	Acts 22.17-23.10
5	Acts 23.11-35
6	Acts 24.1-27
7	Acts 25.1-27
8	Acts 26.1-32
9	Acts 27.1-20
10	Acts 27.21-44
11	Acts 28.1-31
12	Romans 1.1-17
13	Romans 1.18-32
14	Romans 2.1-24
15	Romans 2.25-3.8
16	Romans 3.9-31
17	Romans 4.1-12
18	Romans 4.13-5.5
19	Romans 5.6-21
20	Romans 6.1-23
21	Romans 7.1-14
22	Romans 7.15-8.6
23	Romans 8.7-21
24	Romans 8.22-39
25	Romans 9.1-21
26	Romans 9.22-10.13
27	Romans 10.14-11.12
28	Romans 11.13-36
29	Romans 12.1-21
30	Romans 13.1-14
31	Romans 14.1-23

date	scripture
1	Romans 15.1-21
2	Romans 15.22-16.7
3	Romans 16.8-27
4	1 Corinthians 1.1-17
5	1 Corinthians 1.18-2.5
6	1 Corinthians 2.6-3.4
7	1 Corinthians 3.5-23
8	1 Corinthians 4.1-21
9	1 Corinthians 5.1-13
10	1 Corinthians 6.1-20
11	1 Corinthians 7.1-24
12	1 Corinthians 7.25-40
13	1 Corinthians 8.1-13
14	1 Corinthians 9.1-18
15	1 Corinthians 9.19-10.13
16	1 Corinthians 10.14-11.1
17	1 Corinthians 11.2-16
18	1 Corinthians 11.17-34
19	1 Corinthians 12.1-26
20	1 Corinthians 12.27-13.13
21	1 Corinthians 14.1-17
22	1 Corinthians 14.18-40
23	1 Corinthians 15.1-28
24	1 Corinthians 15.29-58
25	1 Corinthians 16.1-24
26	2 Corinthians 1.1-11
27	2 Corinthians 1.12-2.11
28	2 Corinthians 2.12-17
29	2 Corinthians 3.1-18
30	2 Corinthians 4.1-12
31	2 Corinthians 4.13-5.10

date	scripture
1	2 Corinthians 5.11-21
2	2 Corinthians 6.1-13
3	2 Corinthians 6.14-7.7
4	2 Corinthians 7.8-16
5	2 Corinthians 8.1-15
6	2 Corinthians 8.16-24
7	2 Corinthians 9.1-15
8	2 Corinthians 10.1-18
9	2 Corinthians 11.1-15
10	2 Corinthians 11.16-33
11	2 Corinthians 12.1-10
12	2 Corinthians 12.11-21
13	2 Corinthians 13.1-14
14	Galatians 1.1-24
15	Galatians 2.1-16
16	Galatians 2.17-3.9
17	Galatians 3.10-22
18	Galatians 3.23-4.20
19	Galatians 4.21-5.12
20	Galatians 5.13-26
21	Galatians 6.1-18
22	Ephesians 1.1-23
23	Ephesians 2.1-22
24	Ephesians 3.1-21
25	Ephesians 4.1-16
26	Ephesians 4.17-5.2
27	Ephesians 5.3-33
28	Ephesians 6.1-24
29	Philippians 1.1-26
30	Philippians 1.27-2.18

date	scripture
1	Philippians 2.19-3.6
2	Philippians 3.7-4.1
3	Philippians 4.2-23
4	Colossians 1.1-20
5	Colossians 1.21-2.7
6	Colossians 2.8-23
7	Colossians 3.1-17
8	Colossians 3.18-4.18
9	1 Thessalonians 1.1-2.9
10	1 Thessalonians 2.10-3.13
11	1 Thessalonians 4.1-5.3
12	1 Thessalonians 5.4-28
13	2 Thessalonians 1.1-12
14	2 Thessalonians 2.1-17
15	2 Thessalonians 3.1-18
16	1 Timothy 1.1-20
17	1 Timothy 2.1-15
18	1 Timothy 3.1-16
19	1 Timothy 4.1-16
20	1 Timothy 5.1-25
21	1 Timothy 6.1-21
22	2 Timothy 1.1-18
23	2 Timothy 2.1-21
24	2 Timothy 2.22-3.17
25	2 Timothy 4.1-22
26	Titus 1.1-16
27	Titus 2.1-14
28	Titus 2.15-3.15
29	Philemon 1.1-25
30	Hebrews 1.1-14
31	Hebrews 2.1-18

date	scripture
1	Hebrews 3.1-19
2	Hebrews 4.1-13
3	Hebrews 4.14-5.14
4	Hebrews 6.1-20
5	Hebrews 7.1-19
6	Hebrews 7.20-28
7	Hebrews 8.1-13
8	Hebrews 9.1-10
9	Hebrews 9.11-28
10	Hebrews 10.1-18
11	Hebrews 10.19-39
12	Hebrews 11.1-16
13	Hebrews 11.17-31
14	Hebrews 11.32-12.13
15	Hebrews 12.14-29
16	Hebrews 13.1-25
17	James 1.1-18
18	James 1.19-2.17
19	James 2.18-3.18
20	James 4.1-17
21	James 5.1-20
22	1 Peter 1.1-12
23	1 Peter 1.13-2.10
24	1 Peter 2.11-3.7
25	1 Peter 3.8-4.6
26	1 Peter 4.7-5.14
27	2 Peter 1.1-21
28	2 Peter 2.1-22
29	2 Peter 3.1-18
30	1 John 1.1-10

date	scripture
1	1 John 2.1-17
2	1 John 2.18-3.2
3	1 John 3.3-24
4	1 John 4.1-21
5	1 John 5.1-21
6	2 John 1.1-13
7	3 John 1.1-14
8	Jude 1.1-25
9	Revelation 1.1-20
10	Revelation 2.1-17
11	Revelation 2.18-3.6
12	Revelation 3.7-22
13	Revelation 4.1-11
14	Revelation 5.1-14
15	Revelation 6.1-17
16	Revelation 7.1-17
17	Revelation 8.1-13
18	Revelation 9.1-21
19	Revelation 10.1-11
20	Revelation 11.1-19
21	Revelation 12.1-18
22	Revelation 13.1-18
23	Revelation 14.1-20
24	Revelation 15.1-8
25	Revelation 16.1-21
26	Revelation 17.1-18
27	Revelation 18.1-24
28	Revelation 19.1-21
29	Revelation 20.1-15
30	Revelation 21.1-27
31	Revelation 22.1-21

The Pronunciation and Meaning of some of the Words in the New Testament

Abiah (Abáiyah) Abíjah aldó' holzee.

Áchaz (Éikaz) – Áhaz aldó' holzee.

Ágar (Éigar) – Hágar aldó' holzee.

Areópagite (Ariyápagait) – yánáltihíí nliihíí golzeego ágolzee.

Baal (Béyal)

Bar-jóna– Jóna biye' golzeego ágolzee.

Bik'ehgo'ihí'nañ báhhadaadeszaahíí– ínashood daanliiníí golzeego ágolzee.

Bitis-hagowáh– Israel hat'i'íí Egyptgee daagoljídá' Bik'ehgo'ihí'nañ Egyptians daanliiníí yich'i' hashkeego binal'a'á yaaká'dí' yich'i' oyis'a', ishikínú dantsé nakaihíí nadaittseed doleełgo. Áídá' Israel hat'i'íí daanliiníí dáádítihíí yiká' díł yíłta'yúgo bíí biye'ke doo nadaistseed da. Áí bitis-hagowáh holzee. Lenágodáhgee áí yínádaañihgo da'iyaa. Áígee Jesus daztsaaqdí' naadiidzaa lèk'e. Áí Easter holzee. (Acts 12:4)

Bóoz– Bóaz aldó' holzee.

Caesar (Sízar)

Caesaréa (Sesaríya)

Cáiaphas (Kéyafas)

Cenchréa (Senkríya)

Cephas (Síifas) – Peter aldó' holzee.

Ch'ah hobijíhíí– ach'idilwodgo díí ga'at'éhi hołbjíl.

Chárran (Káran) – Háran aldó' golzee.

Chíos (Káiyos)

Christ– Bik'ehgo'ihí'nañ its'áltini golzeego ágolzee.

Cilícia (Silíshiya)

Círcumcise (sírkamsaiz) – Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo Jews daanliiníí ishikinihí tsebíí beiskaqgo daabi'diigish lèk'e. Díí círcumcise golzee. Shid baa dahngoz'aaníí Bik'ehgo'ihí'nañ hat'i'íí daanliigo bee bígózi lèk'e.

Cnidus (Náidas)

Cyréne (Sáirínii)

Da'ilwosh– da'ilwosh niihíí nadaan'ne' golzeego ágolzee.

Da'ilhosh– da'ilhosh niihíí nanezna' golzeego ágolzee.

Dibeljí biZhaazhé– Jesus dibeljí biZhaazhé yihíí, nnee yá datsaahíí bighá.

Elías– Elíjah aldó' holzee.

Emmor– Háamor aldó' holzee.

Esáias– Isáiah aldó' holzee.

Eunuch (únik) – nnee doo nnádaaksé' dago ádaalne'íí eunuchs daaholzee.

Ezékias– Hezekíah aldó' holzee.

Furlong– nakidí gonenadín dahgostø'yú shí ga'áhosahgo tsebíí furlongs dala'á mile ga'áhosah.

Hosána (hozána) – Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoší le', golzeego ágolzee.

Jehonías (Jekonáiyas) – Jechoníah aldó' holzee.

Jeremías (Jeremáiyas) – Jeremíah aldó' holzee.

Jéremy– Jeremíah aldó' holzee.

Jesus– Hebrew biyati' k'ehgo Joshua holzee (Acts 7:45, Hebrews 4:8)

Jóatham— Jóatham ałdó' holzee.

Jónas— Jónah ałdó' holzee.

Jósaphat— Jehóshaphat ałdó' holzee.

Josías— Josiah ałdó' holzee.

Júda, Júdas— Júdah ałdó' holzee.

Máđian— Mídian ałdó' golzee.

Manásşes— Manásseh ałdó' holzee.

Márcus— Mark ałdó' holzee.

Mnáşon (Néşan)

Néphthalim— Náph tali ałdó' golzee.

Niger (Nájjer)

Noe— Noah ałdó' bek'e'eshchj.

Osee— Hoséa ałdó' holzee.

Ozías (Ozáiyas) — Uzziah ałdó' holzee.

Pence— pennies golzeego ágolzee. Penny golzeehíi dała'á jįįgo goņeehíi golzeego ágolzee.

Phárisees (Férisiiz) — Phárisees daanliiníi sahngo ádaat'ee. Jews bich'į' begoz'aaníi itisgo be'ádaant'ee, daanii lék'e.

Pheníce (Feníşe) — Phenécia, Phoenícia (Feníşiya) ałdó' golzee.

Ptolemáis (Toleméyas)

Robóam— Rehobóam ałdó' holzee.

Sadak— Zádok ałdó' holzee.

Sáđducees (Sáđusiiz) — Sáđducees daanliiníi sahngo ádaat'ee. Nanezna' n'íi doo naadikáh da, daanii lék'e.

Sína— Sínai (Sáiniyai) ałdó' golzee.

Sion (Sáiyon) — Zíon (Záiyon) ałdó' golzee.

Sýchar (Sáikar)

Talent— dała'á doo náhóltagyú şj bestso golzeego ágolzee.

Timótheus— Timothy ałdó' holzee.

Tribute— Nņee dała'á daantįįgo zhaali nadaiheznil lék'e, da'ch'okqah goz'aaníi bá, ái tribute golzeego ágolzee.

Urías— Uríah ałdó' holzee.

Zábulon— Zébulon ałdó' golzee.

Zacchéus (Zakíyas)

Zeróbabel— Zerúbabel ałdó' holzee.